21

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
25 D
46

32 B C 29

Digitized by Google

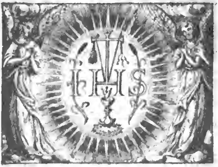
R. P. IOANNIS FAII
ABBATIS S. BAVONIS,

MANIPVLVS
EXEMPLORVM,
VIRTVTVM VITIORVMQVE
SERIE DIGESTVS.

Indicatis ex fide ſingulorum auctoribus, & Titulorum copioſiſſimo indice

Editus nunc primum in lucem è Belgicis m s s. IIII. perantiquis Benedictinorum Bibliothecis, VEDASTINA, ELNONENSI, S. AMANDI, & HASNONIENSI.

Operâ & ſtudio D. MAXIMILIANI THIEVLAINE *Religoſi Vedaſtini.*

DVACI,
Ex Officina BALTAZARIS BELLERI, Typographi iurati,
ſub Circino aureo. ANNO 1614.
CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

AMPLISSIMO DOMINO

RELIGIOSISSIMOQVE PATRI D. D.

PHILIPPO DE CAVEREL,

MONASTERII S. VEDASTI

PRÆSVLI DIGNISSIMO,

S. P. P.

PRæCEPTVM olim fuit Iſraelitis vt ingreſſi terram Chanaam, demeſſa ſegete, quot annis MANIPVLOS ſpicarum, primitias frugum ad Sacerdotem deferrent. Id & mihi etiamnum in mandatis datum putaui, vt felicem Religionis terram lacte & melle diuinarum conſolationum ingreſſus, & Academicorum ſtudiorum ſtadium emenſus; aliquot laborum *Leuit.27*

Digitized by Google

literariorum MANIPVLOS R. D. V. offeram dedicemque. Eccum in primis MANIPVLVM HISTORIARVM, quem velut in ſecundaria pauperum meſſe, poſt inſignem ditiorum ingeniorum operam laborare pergens, inter Vedaſtinæ bibliothecæ veſtræ codices, manu exaratos, reperi, luſtraui, & inſertis nonnullis notationum quas collegi, MANIPVLIS, quantum potui, illuſtraui. Non pauca in manuſcriptis quæ mihi obtigerant, deſiderari videbantur. Magna frequenſque in nominibus auctorum permutatio: ex his etiam, vt & Scripturæ ſacræ libris, locorum depromptorum rara & infida inſcriptio, menda quam plurima, quæ vitio ſcribarum nonnunquam irrepere ſolent. Itaque accuratum opus eruditiſſimi auctoris ita defædatum indolui: Animus tum fuit pro affectu in Patrum noſtrorum Benedictinorum memoriam, & in multorum vtilitatem, quæ ex operis iſtius editione acceſſura videtur, tentandi ſi quid tenuitas mea valeret in neceſſarijs auctorum & locorum indicibus, qui paſſim deſiderabantur, ſupplendis, men-

dis

Digitized by Google

dis expurgandis, decenti denique nonnullarum notationum cultu adhibendo, vt qui hactenus ſolo nomine tantum non incognitus liber erat, in publicum compoſitè editus prodiret vſu ipſo melior certe futurus. In hanc curam aliquot menſibus, mandato veſtro & Paternæ veſtræ benedictionis auxilio, incubui, quodque in me fuit operæ & laboris, contuli, atque modo quantulum, id eſt, R.D.V. cui vni poſt Deum, labores mei vt vltro deſeruiant, apprimè decet, cuique filiorum ſuorum in ſacris ſtudijs collocatam operam maximè placere notum eſt, humillimè dicatum venio.

Accipe AMPLISSIME DOMINE iuxta ac Religioſiſſime mi Pater, abs humili Filio tuo, quantulum in hoc MANIPVLO defero & offero laboris ac obedientiæ R. D. V. ille vt ſtudiorum ſacrorum, & in libris peruetuſtis, noſtrorum præſertim Patrum ab interitu vindicandis, collocatorum laborum Amantiſſimo Mecænati: iſthæc vt Ampliſſimo Antiſtiti dudum deuota debetur? illum ni offeram ingratus: hanc ni

 præ-

præſtem, impius merito iudicandus veniam: ne alterutrum incurram, vtrumque pręſto & offero. Quà ſolet R. D. V. vultus ſerenitate, adiuuet, precor: atque dehinc diu nobis omnibus & Patriæ incolumis vt floreat, vnà cum bonis omnibus ſupplex Deum obnixè oro.

R. D. V.

Humillimus in Chriſto filius
Maximilianus Thieulaine.

SYLLA-

Digitized by Google

SYLLABVS AVCTORVM QVI IN HOC MANIPVLO

CITANTVR.

ADo.
Ælianus.
Æneas Siluius.
Æſopus.
Aimoinus Monachus Floriacenſis.
Albertus Magnus.
Alexander Alenſis.
Alexander Neckam.
Ambroſius.
Amphilochius.
Antoninus.
Appianus.
Appion.
Apuleius.
Ariſtoteles.
Ariſtophanes.
Arrianus.
Athanaſius.
Athenæus.
Auctor de viris illuſtr.
Auguſtinus.
Aurelius Victor.
Bartholomæus Anglicus.
Beda.
Bernardus.
Boetius.
Bonauentura.
Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus.
Borcardus.
Calixtus Papa.
Callimachus.
Caſsiodorus.
Cedrenus.
Cæſarius.
Cicero.
Claudianus.
Claudius de Rota.
Clemens Alexādrinus.
Clemens Romanus.
Cornelius nepos.
Demochares.
Diodorus Siculus.
Diogenes Laertius.
Dion Caſsius.
Dionyſius Areopagita.
Dionyſius Halicarn.
Dorotheus.
Egeſippus.
Epiphanius.
Euripides.
Euſebius Cæſarienſis.
Eutropius
Flodoardus Rhemenſis.
Francorum geſta.
Frontinus.
Fulgentius Ruſpenſis.
Gennadius.
Gregorius Magnus.
Gregorius Nazianzenus
Gregorius Nyſſenus
Gregorius Turonenſis.
Glycas.
Guilbertus Tornacenſis
Gulielmus de Lozanna.
Gulielmus Malmeſburienſis
Gulielmus Neubrigēſis.
Hector Boetius.
Helinandus.
Heraclides anachoreta.
Herodotus.
Hieronymus.
Hincmarus Rhemēſis.
Hiſtoria Scholaſtica.
Homerus.
Honorius.
Horatius.
Humbertus.
Hugo Floriacenſis.
Hugo Ranulphus.
Hugo Victorinus.
Hugutio.
Iacobus de Vitriaco.
Iacobus de Voragine.
Ioannes Chryſoſtomus.
Ioannes Beleth.
Ioannes Damaſcenus.
Ioannes Caſsianus.
Ioannes Diaconus Card.
Ioannes Euiratus.
Ioannes Callenſis
Ioannes Saleſberienſis.
Ioannes Tritemius.
Ioannes Zonaras.
Ioſephus Iudeus.
Irenæus
Iulius Cæſar.

Iulius

SYLLABVS AVCTORVM.

Iulius Igneus
Iulius Obſequens.
Iuuenalis.
Iuſtinus.
Iuo Carnutenſis.
Lactantius.
Leo oſtienſis.
Liuius.
Lucianus.
Macrobius.
Martialis.
Martinus Polonus.
Matheus Paris.
Mileius.
Nicephorus.
Ouidius.
Palladius.
Paulus Diaconus.
Paulus Oroſius.
Pauſanias.
Petrus Alphontius.
Petrus Bleſenſis.
Petrus Damianus:
Petrus Diaconus.
Petrus Dorlandus.

Petrus de Natalibus.
Petrus Venerabilis.
Petronius Perſius.
Philippus Bergomas.
Philo Iudaus.
Plato.
Plinius.
Plotinus.
Plutarchus.
Polybius.
Polydorus Virgilius.
Pomponius Mela.
Probus.
Poſſidius.
Quinctilianus.
Rhegino.
Robertus Caquinus.
Ruffinus.
Rupertus.
Saluſtius. Seruius.
Sigebertus.
Simeon Metaphraſtes.
Socrates.
Solinus.
Sophocles.

Soſomenus.
Strabo.
Statius.
Stephanus de Sampaye.
Stobaus.
Sulpitius Seuerus.
Suetonius.
Tacitus.
Tertullianus.
Theodoretus.
Thomas Aquinas.
Tranquillus.
Trebellius Pollio.
Turpinus.
Valerius Maximus.
Varro.
Vegetius.
Velleius Paterculus.
Victor Vticenſis.
Vincentius Belluacenſis.
Vincentius Lerinenſis.
Vita Patrum.
Xenophon.

INDEX

INDEX TITVLORVM
huius Manipuli Alphabeticus.

A.

Abbas.	fol. 1.
Abraham vide Aſtrologia.	f. 41
Abſolutio.	fol. 1.
Abſtinentia.	ibid.
Academici.	f. 10.
Acceptio perſonarum vide Martinus. fol. 239.	
Acedia.	f. 10.
Accuſatio.	f. 11.
Actiua vita vide Contẽplatio.	f. 88.
Adamas vide Mirabile.	f. 253.
Addiſcere.	f. 12.
Aduerſitas.	ibid.
Adulatio.	f. 13.
Adulterium.	f. 15.
Aduocatus.	f. 16.
Ædificium.	f. 17.
Ægidius.	ibid.
Ægyptus.	ibid.
Æthiopia.	ibid.
Aer.	f. 18.
Afflictio.	ibid.
Africanus.	ibid.
Agricultura.	ibid.
Alcuinus.	f. 19.
Alexander.	ibid.
Alexius.	f. 21.
Alea.	f. 22.
Amandus.	ibid.
Amazones.	ibid.
Ambitio.	f. 23.
Ambroſius.	f. 24.
Amicitia.	f. 25.
Amor vide Magia. 233. & Parẽtes. 320	
Andreas. f. 28. Angelus.	f. 29.
Anglia.	f. 30.
Anima.	f. 31.
Animal.	f. 32.
Annus.	ibid.
Anſer.	ibid.
Antipodes vide Terræ motus.	f. 406
Antonius.	f. 33.
Antiphona.	f. 35.
Anti-Chriſtus.	ibid.
Apis.	ibid.
Apollonia.	ibid.
Aqua Benedicta.	f. 36.
Aqua.	ibid.
Aquila vide Abſtinentia.	f. 1.
Arbor vide Mirabile.	f. 253.
Argentum vide Lex.	224.
Ariſtobulus.	f. 36.
Ariſtoteles.	f. 37.
Arma.	ibid.
Arius.	ibid.
Arſenius.	f. 38.
Arcturus.	f. 40.
Aſcenſio Chriſti.	ibid.
Aſylum.	ibid.
Aſinus.	ibid.
Aſpectus.	ibid.
Aſtrologia.	f. 41.
Aſtutia vide Calliditas. 60. Excellentia. 146. & Hannibal. 173.	
Athanaſius.	f. 41.
Attila.	f. 42.
Auaritia.	ibid.
Autoritas vide Pythagoras.	f. 48.
Aucupium vide Auis.	ibid.

c Auda-

Audacia. f. 44.
Auditus. f. 45.
Augurium vide Diuinatio. 126.
Auguſtinus. f. 45.
Auguſtus Cæſar. f. 47.
Auis. f. 48.
Aurum vide Lex. 224. & Piſcis. 348.
Auſpicium. f. 48.

B.

Babylon. ibid.
Baptiſmus. ibid.
Barba vide Caſtitas. 67.
Beatitudo. f. 49.
Beda. f. 50.
Bellum. ibid.
Bellica ars. f. 56.
Bellicoſus. ibid.
S. Benedictus. ibid.
Beneficium. f. 57.
S. Bernardus. f. 58.
Bibere. f. 59.
Bigamia. f. 60.
Blaſius. ibid.
Blaſphemia. ibid.
Bona propria. f. 61.
Bonũ vi. Fortuna. 163. & Paſſio. 224.
Bonus. f. 61.
Brachmani. ibid.

C.

Calliditas. ibid.
Calor. f. 62.
Calx vide Mirabile. 253. & Mors. 282
Campana. f. 62.
Canis. ibid.
Cantus. f. 63.
Capilli. ibid.
Caput. f. 64.
Carbo vide Mirabile. 253.
Cardinalis. f. 64.
Caritas. ibid.
Carmen vide Bernardus. 58.
Caro. f. 67.
Carnes vide Abſtinentia. 1. & Sacerdos. 379.
Caſtigatio vide Detractio. 111. Excommunicatio. 47. & Reprehenſio. 373.
Caſtitas. f. 67.
Caſtratio. f. 69.
Cato. f. 70.
Cautela. ibid.
Cæcitas. f. 72.
Cælum. ibid.
Certitudo vide Academicus. 10.
Ceruus. f. 73.
Cete. ibid.
Cibus. ibid.
Cicero. f. 74.
Cyrus. ibid.
Ciuitas. f. 75.
Claudius. ibid.
Clementia. ibid.
Clericus. ibid.
Codrus. f. 77.
Cogitatio. ibid.
Cognatio. ibid.
Cognitio ſui. ibid.
Cognomen vide Fiducia ſui. 161.
Columba. f. 78.
Comeſtio. ibid.
Commodatum. f. 79.
Comparatio. ibid.
Commiſeratio. ibid.
Compunctio. f. 80.
Conceptus. ibid.
Concordia. ibid.
Concupiſcentia. f. 81.
Confeſſio. ibid.

Con-

Confeſſor vide Ambroſius. 24.
Confirmatio vide Dæmon. 104.
Confuſio vide Iudicium. 211. & Verecundia. 414.
Coniugium. f. 84.
Conuiuium. f. 85.
Conſcientia. ibid.
Conſiliarius. ibid.
Conſilium. ibid.
Conſolatio vide Lætitia. 244.
Conſtantia. f. 86.
Conſtantinus Imp. f. 87.
Conſuetudo. f. 88.
Contemplatio. ibid.
Contentio. f. 90.
Continentia. ibid
Contritio. f. 91.
Cóuerſio vide Charitas. 64. Dæmõ. 104. Exemplum. 147. & Honor. 179.
Conuiuium. f. 92.
Coquus vide Iulianus Apoſtata. 212. & Roma. 375.
Cor vide Miraculum. 253. & Venenum 412.
Chorea. f 92.
Corporale. f 93.
Corpus. ibid.
Correctio ſeu Correptio. ibid.
Coruus vide Benedictus. 56.
SS. Coſma & Damianus. f. 94.
Creatura vide Laus. 222.
Credere. f 94.
Cræſus. f 95.
Crudelitas. ibid.
Crucifixus Crux. f. 96
Cubicularius. f. 99.
Cupiditas. ibid.
Curioſitas vide Mirabile. 253.
Cutis vide Animal. 31.

D.

Dagobertus. f. 100.
Damnatus. ibid.
Dare. f 101.
Darius. ibid.
Debitum. f. 102.
Deceptio vide Diabolus. 116. Diſcretio. 122. Elatio. 133. & Mendacium. 245.
Decima. f. 102.
Dedicatio. ibid.
Defenſio. f. 103.
Defunctus. ibid.
Delator vide Domitianus. 129.
Delitiæ. f. 103.
Delphinus. f. 104.
Dæmon. ibid.
Dæmoniacus. f. 108.
Demoſthenes vide Eloquētia. 140.
Depoſitum vide Iulianus Apoſtata. 212.
Deſperatio. f. 110.
Detractio. f. 111.
Deuotio. f. 113.
Deus. ibid.
Dij gentium. f. 114.
Diabolus. f. 116.
Didymus. f. 118.
Diluuium. ibid.
Diogenes. ibid.
Diſcere. f. 119.
Diſciplina vide Dominicus. 128.
Diſcordia. f 121.
Diſcretio. f 122.
Diſcuſſio ſui. f. 123.
Diſputatio. ibid.
Diſſenſio. f. 124.
Diſſimilitudo. f. 125.

Diſſimulatio. f. 125.
Diuitiæ. ibid.
Diuinatio. f. 126.
Diuiſio. f. 127.
Diuortium vide Vxor. f. 420.
Doctor. f. 127.
Dolor vide Auguſtinus. f. 45.
S. Dominicus. f. 128.
Domitianus. f. 129.
Dominus vide Aug. Cæſ. 47. Occiſio.309. Roma.375. & Seruus.391.
Donum. f.129.
Dormientes ſeptem. ibid.
Dormire. ibid.
Draco. f. 130.
Dubitatio vide Academicus. f. 10.
Duellum vide Roma. f.375.
Dux. f. 130.

E.

Ebrietas. ibid.
Eccleſia. ibid.
Edmundus. f. 133.
Elatio. ibid.
Electio. f. 134.
Eleemoſyna. ibid.
Eloquentia. f.140.
Emptio. f. 142.
Epiſcopus. ibid.
Error. f.143.
Eſdras. f. 144.
Eſſæi. ibid.
Euchariſtia. f. 145.
Euangelium. f. 146.
Exactio. ibid.
Excellentia. ibid.
Excommunicatio. f. 147.
Exemplum. ibid.
Exequutor. f.149.
Exercitium. ibid.
Exequiæ. ibid.
Exorciſmi. ibid.
Experientia. f. 150.
Extorſio. ibid.

F.

Fabricius. ibid.
Facies vide Andreas. 28. Pulchritudo. 362. & Speculum 399.
Fallacia vide Cautela. 70. Epiſcopus.142. & Iuramentum. 207.
Fames. f. 151.
Familia. ibid.
Fantaſmata. f. 153.
Faſcinatio. ibid.
Felicitas. f. 154.
Fœmina. ibid.
Feria quinta. f. 155.
Fertilitas. ibid.
Feſtinatio. ibid.
Feſtum. ibid.
Fœtor vide Auaricia. 42. & Peccatum. 340.
Fidelitas. f. 155.
Fides. f. 156.
Fiducia ſui. ibid.
Filia. f.157.
Filius. ibid.
Finis. f. 158.
Flandria. f. 159.
Fletus. ibid.
Fornicatio. ibid.
Fortitudo. f.161.
Fortuna. f. 163.
Francia. f. 164.
Franciſcus vide Laus.221. Laus Dei. 222. & Liber. 225.
Frater vide Dij gentium. 114.
Fraus vide Iuramentum. 216. & Lis. 226.

Fri-

Frigus vide Patientia. 325.
Fuga. f. 164.
Fulgentius. ibid.
Fulmen. ibid.
Funda. f. 166.
Furia vide Dæmoniacus. 118. & Mors. 282.
Furtum. f. 166.
Futurum vide Dæmon. 104. & Diuinatio. 126.

G.

Gaudium. f. 167.
Gelu. ibid.
S. Gengulphus. f. 168.
S. Germanus. ibid.
Glacies vide Prodigium. 356.
Gladiator. f. 168.
Gloria ęterna vide Tędium. 403.
Gloria temporalis. f. 168.
Gorgias. f. 170.
Grando vide Alexander. 19. Tempeſtas. 404. & Prodigium. 356.
Gratiarum actio. f. 171.
Gratitudo. ibid.
Grauitas. f. 172.
S. Gregorius. ibid.
Gula. ibid.

H.

Habitus. ibid.
Hannibal. f. 173.
Helena. f. 174.
Hæreditas. ibid.
Heremita. f. 175.
Hæreſis. f. 176.
Herodes. ibid.
S. Hilarion. f. 177.
Hilaritas. ibid.
S. Hilarius. ibid.
Hiſtrio. ibid.
Homicidium. f. 178.
Homo. ibid.
Honeſtas. ibid.
Honor. f. 179.
Horæ. f. 180.
Hoſpitalitas. ibid.
Hoſtis. f. 183.
Humanitas. f. 184.
Humilitas. f. 185.
Hungari. f. 189.

I.

Iacobita. ibid.
S. Iacobus Alphæi. ibid.
S. Iacobus Zebedæi. ibid.
Iactantia. f. 190.
Idioma. f. 191.
Idiota vide Auguſtus. 47.
Idolatria. f. 191.
Ieiunium. ibid.
Ignis. f. 192.
Ignorantia vide Academicus. 10.
Ieremias propheta. f. 192.
Hieronymus. f. 193.
Hieruſalem. ibid.
Ieſus. f. 194.
Illuſio. ibid.
Imago. ibid.
Imperator. ibid.
Imperium Romanum. f. 195.
Inceſtus vide Epiſcopus. 142. & Semiramis. 386.
Incubus. f. 195.
Indulgentia. f. 196.
Infamia. ibid.
Infans. ibid.
Infernus. f. 197.
Infirmitas. ibid.
Infortunium. f. 199.
Ingenium. ibid.

Digitized by Google

Ingratitudo. f. 199.
Inimicitia. f. 201.
Iniuria. ibid.
Inſania vide Mors. 281.
Inſolubile. f. 202.
Intellectus vide Cæcitas. 72. & Ingenium. 199.
Intentio. f. 202.
Inuentio. ibid.
Inuidia. ibid.
S. Ioannes Baptiſta. f. 203.
S. Ioannes Eleemoſynarius vide Eleemoſyna. 134.
S. Ioannes Euangeliſta. f. 203.
Ioannes Eremita. f. 204.
Hypocriſis. f. 205.
Ira. ibid.
Iudęi. f. 207.
Iudex. ibid.
Iudicium Dei. f. 211.
Iulianus Apoſtata. f. 212.
S. Iulianus. f. 214.
Iulius Cæſar. f. 215.
Iuramentum. f. 216.
Iuſtitia. f. 218.
Iuuentus. f. 219.

L.

Labor. ibid.
Lac. f. 220.
Lapis vide Mirabile. 253.
Latro. f. 220.
S. Laurentius. f. 221.
Laus. ibid.
Laus Dei. f. 222.
Lectio. ibid.
Legatus. f. 223.
Leo. ibid.
Lætitia. f. 224.
Lex. ibid.
Liber. f. 225.
Liberalitas. ibid.
Libido. f. 226.
Lingua. ibid.
Lis. ibid.
Locuſta. ibid.
Longobardi. f. 227.
Loqui. ibid.
Lucretia. f. 228.
Lucrum. f. 229.
Ludi Scenici vide Dij gentium. 114.
Ludus. f. 230.
Lupus. ibid.
Luxuria. ibid.

M.

S. Macarius. f. 432.
Mahometus. f. 233.
Magdalena. ibid.
Magia. ibid.
Magnanimitas vide Alexander. 19.
Magnes vide Mirabile. 253.
Magnificentia vide Liberalitas. 225.
Maledictio. f. 235.
Maleficium. ibid.
Manſuetudo vide Remigius. 373. & Roma. 375.
S. Marcus Euangeliſta. f. 236.
Mare. ibid.
S. Margareta. ibid.
Maria Ægyptiaca vide Crux. 96.
S. Martinus. f. 239.
Martyrium. f. 242.
Mater. f. 243.
Matheſis. ibid.
Matrimonium. ibid.
Medicina. f. 244.
Medicus. f. 245.

Meditatio. f.245.
Memoria. ibid.
Mendacium. ibid.
Mendicitas. f.246.
Menſa vide Auguſtus Cęſar. 47.
Mercator. f.246.
Meretrix. f.248.
Meritum. ibid.
Merlinus. ibid.
Militia. f.249.
Milo. f.253.
Mirabile ſiue Miraculum. ibid.
Miſeria vide Homo.178. Mors.282. Mundus.292. & Natiuitas.297.
Miſericordia. f.264.
Miſſa. ibid.
Moderatio. f.268.
Monachus. ibid.
Monialis. f.279.
Monitio. ibid.
Mons. f.280.
Monſtrum. ibid.
Morbus vide Brachmani. 61.
Mors. f.282.
Mulier. f.288.
Multitudo. f.292.
Mundus. ibid.
Munus. ibid.
Mus. f.295.
Muſica vide Diſcere. 119.
Mutatio. f.295.
Mutuum. f.296.

N.

Natalis Domini. ibid.
Natiuitas. f.297.
Nero. ibid.
S. Nicolaus. ibid.
Necromantia. f.298.
Nobilitas. ibid.
Nomen. ibid.
Nuditas. f.299.
Nuntius. ibid.
Nuptiæ. f.300.
Nutritio. f.301.
Nux vide Fertilitas. 155.

O.

Obedientia. f.301.
Obliuio. f.308.
Obſidio. ibid.
Occiſio. f.309.
Otium. f.310.
Oculus. ibid.
Odium. ibid.
Odor vide Auaricia. 42.
Officialis. f.310.
Omen. ibid.
Opinio. ibid.
Oppreſſio. ibid.
Opus. ibid.
Oratio. ibid.
Ordo. f.315.
Origenes. ibid.
Ornatus. f.317.
Oſtentatio. f.318.

P.

Palma. ibid.
Papa. ibid.
Patentes. f.320.
Pariſius. f.323.
Parcimonia vide Abſtinentia. 1.
Partus. f.323.
Paruificentia. f.324.
Paſſio. ibid.
Paſtor. ibid.
Pater. f.325.
Patientia. ibid.
Patria. f.334.
Patronus. f.336.

S. Pau-

S Paulus Apoſtolus. f.336.
S. Paulus Eremita. ibid.
Paupertas. f.337.
Pax. f.339.
Peccatum. f.340.
Pænitentia. f.341.
Peregrinatio. f.344.
Perfectio. ibid.
Perſecutio. f.345.
Peſtilentia. ibid.
S Petrus Apoſtolus. f.346.
Phariſæi. f.347.
Philoſophia. ibid.
Pilatus. f.348.
Pinguedo vide Corpus. 93.
Piſcis. f.348.
Pythagoras. ibid.
Plato. ibid.
Plinius. f.349.
Pluuia. ibid.
Pollutio. ibid.
Podagra vide Abſtinentia. 1.
Poeta. f.350.
Pōpa vide Cato.70. & Honor.179.
Populus vide Ingratitudo. 179.
Portentum vide Mirabile. 253.
Potentia. f.350.
Potus. f.351.
Preces. ibid.
Præceptum. ibid.
Prædeſtinatio. f.352.
Prędicatio. ibid.
Pręlatio. ibid.
Præmeditatio. f.353.
Præſagium. f.354.
Principatus. ibid.
Prodigalitas. f.355.
Prodigium. f.356.
Proditio. f.357.
Proles. f.358.
Promiſſio. ibid.
Promotio. ibid.
Proprietarius. f.357.
Proſperitas. ibid.
Prouidentia Dei. f.360.
Prudentia vide Antonius. 53. & Calliditas. 61.
Pudicitia. f.361.
Puer. ibid.
Pulchritudo. f.362.
Punitio. ibid.
Purgatorium. f.363.
Puſillanimitas. f.365.

Q.

Quæſtio. ibid.
Quæſtio pænalis. f.366.

R.

Rapina vide Aucupium. 43. Eccleſia.130. Extorſio. 150. & Iulianus Apoſtata. 212.
Raptus. f.366.
Raritas. ibid.
Raſura. ibid.
Rationale. f.367.
Recluſus. ibid.
Reconciliatio. ibid.
Recreatio. ibid.
Refectorium. f.368.
Regnum. ibid.
Regulus. f.369.
Rex. ibid.
Religio. f.371.
Reliquiæ. f.373.
Remigius. ibid.
Reprehenſio vide Auguſtus Cæſar. 47. Cicero. 74. Detractio 111. & Regnum. 368.
Reſpublica. f.373.

Reſurrectio. f.373.
Retributio. f.374.
Rigor. ibid.
Ritus. f.375.
Robur. ibid.
Roma. ibid.
Romulus. f.379.
Ruſticitas. ibid.

S.

Sacerdos. ibid.
Sacrificium. f.380.
Sacrilegium. ibid
Saducęi. f.381.
Sagitta. ibid.
Sagittarius. ibid.
Salomon vide Exorciſmus. 149. & Proſperitas. 557.
Salutatio vide Loqui 257.
Samſon. f 381.
Sanctitas vide Martinus. 239. Oratio. 311 & Reliquię 373.
Sapientia. f 381.
Sardanapalus. f.382
Scandalum. ibid.
Scena. f.383.
Scientia. ibid
Scomma. ibid.
Scriptor. f.384.
Scriptura. ibid.
Scriptura ſacra. ibid.
Scrupuloſitas vide Auguſtinus. 45. Futurum. 167. & Ornatus. 317.
Secretum. f.385.
Seipſum. f.386.
Semiramis. ibid.
Seneca. ibid.
Senectus. ibid.
Sententia vide Ambroſius. 24.
Sepulchrum Domini. f 388.
Sepultura. ibid.
Sermo. f 389.
Serpens. f. 390.
Seruitium. ibid.
Seruus. ibid.
Seruitus. f.391.
Sicilia. ibid.
Silentium. ibid.
Similitudo. f.392.
Simonia. f.393.
Simulatio. f.394.
Simplicitas. f.395.
Singularitas. ibid.
Sitis. ibid.
Societas. ibid.
Socrates. f.396.
Socrus. ibid.
Sodoma. ibid.
Solitudo. ibid.
Somnium. f.397.
Somnus. f.398.
Sortilegium. f.399.
Speculum. ibid.
Stabilitas. ibid.
Studium. ibid.
Stultus vide Socrates. 396.
Stuprum. f.400.
Subtilitas vide Antonius. 33. Iudex. 207. & Quæſtio 365.
Succeſſio. f. 400.
Succubus. ibid.
Sufficientia vide Cupiditas. 99. & Diogenes 118.
Suffragium. f 401.
Superbia. ibid.
Superſtitio. ibid.

Suſcitatio. f 402.
Suſpitio. ibid.

T.

Taciturnitas. f. 403.
Tędium. ibid.
Temperantia vide Mutatio. 295. & Soctates. 396.
Tempeſtas. f. 404.
Templum. ibid.
Tentatio. ibid.
Terrę motus. f 406.
Teſtamentum. f. 407.
Teſtis. ibid.
Theodoſius. ibid.
Theſaurus. f. 408.
S. Thomas Aquinas. ibid.
S. Thomas Martyr. ibid.
Tiberius. f. 409.
Timor. ibid.
Tyrannus. f. 410.
Titus. ibid.
Tonitruum. ibid.
Torneamentum. ibid.
Traianus. ibid.
Tribulatio. ibid.
Tribunus. f. 411.
Triumphus. ibid.
Tuba. ibid.
Tullius. ibid.
Tutor vide Lex. 224.

V.

Venetio. f. 412.
Venditio vide Emptio. 141. & Mercator. 146.
Venenum. f. 412.
Venia. f. 413.
Venus. ibid.
Venter. ibid.
Ventus vide Magia. 233.
Verecundia. f. 414.
Veritas vide Dęmon. 104.
Veſta. f. 414.
Veſtis. ibid.
Victoria. ibid.
Vigilia. ibid.
Vindicta. f. 415.
Vinum. ibid.
Virginitas. ibid.
Viſus. f. 416.
Vita. f. 417.
Vitrum. ibid.
Volatus. ibid.
Voluntas. f. 418.
Voluptas. ibid.
Votum. f. 419.
Vox. ibid.
Vſura. ibid.
Vtenſilia. f. 420.
Vtilitas vide Honeſtas. 178. & Iuſtitia. 218.
Vulpes. f. 420.
Vultus vide Antonius. 33. & Facies. 151.
Vxor. f. 420.

PRÆFA-

QVoniam, vt ait Gregor. in Dialog. lib. 1. cap. 1. ſunt nonnulli, quos ad amorẽ patriæ cæleſtis plus Exempla, quã prædicamenta ſuccendunt: (facilius quippe capiuntur intellectu, memoriæ firmius imprimũtur, & à multis libentiùs audiũtur.) Eapropter, vt ab his, quorum intereſt, prædicationibus & doctrinis alios ad virtutes inducere, & à malo retrahere, abſq; tædioſa librorum multitudine magis præ manibus habeãtur, de libris infra nominatis, (in quibus quã plurium antiquorum Vitæ referũtur & actus) nobiliora, (al. notabiliora.) *prout mihi videbatur, exempla recitãdo collegi, & in vnum redegi* Manipulum. *Vocabula, ſub quibus Exempla prætacta locaui, præponẽs ipſis exẽplis ſecundum ordinẽ Alphabeti: videlicet de Dialogo* Gregorij, *continente quatuor libros, in quibus quãplurium perfectorum virorũ geſta, fide dignorũ relatione ſibi narrata conſcripſit.* (B. Greg. Dialog. lib. 4.) *Item de libro* Auguſtini *de ciuit. Dei.* (S. Aug. lib. 20. de ciuit. Dei.) *Item de libro* Oroſij, *qui intitulatur Ormeſta de miſeria mundi.* (Pauli Oroſij libr. 7.) *Item de dialogo* Seueri *cõtinente tres libros partiales, in quorũ primo ſcripſit narrationẽ Poſthumiani de factis quorundã antiquorũ Patrum in Ægypto, & quibuſdã partibus Oriẽtis, in alijs duobus narrationẽ Galli, de quibuſdã factis & virtutibus B. Martini.* (Sulpicij Seueri Dialogi tres.) *Item de libro, qui dicitur* Paradiſus, *quem ſcripſit S.* Heraclides *ad Lauſum Epiſcopũ, recitans* Vitas Patrũ *ſanctorum, quos vel in Oriente viderat, vel alijs referentibus nouerat.* (Paradiſus.) *Itẽ de libro, qui dicitur* Collat. Patrum, *quas ſcripſit* Ioannes Caſſian. *& ſunt in vniuerſo vigintiquatuor: de quo dicitur in legenda S. Dominici, quod ipſe in libro de Collationib. Patrum ſtudioſiſſime legens, magnum perfectionis cumulũ apprehendit.* (Ioan. Caſſiã. Collat. Patrum. & de inſtitutione monachorũ)

Digitized by Google

Item de libro eiuſdem Caſſiani qui intitulatur de inſtitutione Monachorum, & octo vitijs principalibus. Item de libris, qui Vitę Patrum *communiter appellantur, continentibus quaſdam ſanctorum Patrum vitas, exhortationes, atque ſententias: quarum aliquas recitatas inueni in vigintiduobus libris partialibus diſtinctis, ſecundũ diuerſas materias morales, de quibus agitur in eiſdem, vt mox dicã. Alias autem Vitas Patrum atque ſententias non reperi recitatas per libros prædicto modo diſtinctos, ſed potius per Tractatus & legendas diſtinctas ſecundum perſonas, quarum actus & dicta recitantur in illis. Quapropter exempla ex eis tracta in hoc opere, nõ allego citando per libros, ſed potius exprimendo perſonas, quarum dicta ſeu facta narrantur. Verbi gratia: In vita talis, vel talis Sancti, vel Patris, puta Antonij, Hilarionis, vel alicuius alterius, vel ſub titulo de tali Sancto, vel Patre. Item de libro* Ioannis Saleſberienſis, *qui* Policraticus *appellatur, in octo libros diſtincto, in quibus agit* De nugis curialiũ & veſtigijs Philoſophorum. *Item de libro, qui* Romana *dicitur* Hiſtoria, *continente vigintiquinque libros, quorum decem primos ſcripſit Eutropius, & reliquos quindecim Paulus Diaconus. Item de* Tripartita hiſtoria, *quam ex dictis trium ſcriptorum Græcorum, videlicet* Theodoreti *Epiſcopi, & duorum diſertiſſimorum virorum* Sozomeni *ſcilicet, &* Socratis *per Epiphanium ſcholaſticum in latinum tranſlatis eloquium, cõpilauit Caſſiodorus monachus, quondam ſenator. Item de* Eccleſiaſtica hiſt. *cuius nouẽ primos libros ab* Euſebio *Cæſarienſi Epiſcopo Græco ſermone conſcriptos,* Rufinus *presbyter tranſtulit in latinũ; duos vero reliquos idem Rufinus edidit, nouem prædictis adiungens. Item de dialogo miraculorum, quem compilauit, & in duode-*

Ioã Saliſber. Polycraticus. de nugis curialiũ.

Hiſtoria Romana. Eutropij li. 10. Pauli Diac. 15.

Hiſtoria Tripart. colligẽre Caſſiodoro: interprete Epiphanio.

Euſebij Cæſar. Hiſtoriæ Eccleſ. libr. 9. Rufinus duos adiecit.

cim diſtinctiones diuiſit, Cęſarius *monachus Ciſtercienſis ordi-* Cæſar. mona-
nis. Item de libro Vincētii, *qui dicitur* Speculum hiſtoria- chus Miracu-
le. *Item de pluribus alijs libris & opuſculis, quorum authores* lorum libr. 12.
& titulos in locis ſuis inferius exprimendos in hac præfatione conſcri-pſit.
ſigillatim exprimere tædioſum exiſteret. Ad intellectum autem Vincen-tij Bel-
ſequentium, ſeptem notanda præmitto. Primò, quod vocabu- luacēſis. Specul.
la incipientia ab y *Græco, poſui cum vocabulis incipientibus ab* Hiſtor. 1.
i *latino, eiſdem motiuis inductus & cauſis, quibus mouebatur*
Huguto, mixtim tractans de vocabulis incipientibus ab i *la-*
tino, & de incipientibus ab y *græco. Secundo præmitto, quod* 2.
vbi gratia breuitatis, recitando non propria verba librorum,
quos allego, ſed eorum ſententias, aliqua verba poſui quæ non
habentur in textu librorum, ad hoc innuendum poſui ſubtus li-
neam de incauſto. Tertio præmitto, quod non omnia infraſcrip- 3.
ta de libris, in quibus originaliter inſcribuntur, extraxi, ſed ali-
qua pauca tantum de libris alijs, in quibus recitatiuè ſcribun-
tur: et ſpecialiter de præfato Hiſtoriali Speculo. *Quarto præ-* 4.
mitto, quod in hoc opere allegando Auguſtinum in libris de ci-
uitate Dei, ſequutus ſum citationem capitulorum eorundem li-
brorum, quam præpoſui cuidam Collectioni florum dictorum li-
brorum Auguſtini, vbi ſigillatim omnium dictorum capitulorū
expreſſi principia. Quinto præmitto, quod quemlibet ſupradi- 5.
ctorum viginti duorum librorum continentium Vitas Patrum Vitę Pa-trum
ac ſententias, *vt in eo quæſita facilius valeant inueniri, ex-* libris 22 diuiſæ.
cepto vltimo, qui eſt breuis, diuiſi per partes, modo qui ſequi-
tur. Primus ſiquidem liber, qui eſt de profectu Sanctorum I.
Patrum, *habet duas partes: prima incipit, interrogauit qui-*
dam; ſecunda: dixit Abbas Paſtor quod cuſtodire. Secundus li- II.

ber, qui eſt de quiete, *habet duas partes; prima incipit: Dixit*
III. *Abbas Arſenius; ſecunda : dixit Abbas Nilus. Tertius liber, qui eſt de* compunctione, *habet tres partes; prima incipit: Dicebant de Abbate Arſenio; ſecunda, præteriens; tertia: narrauit*
IV. *quidā ſenex. Quartus liber, qui eſt* de continentia, *habet ſex partes: prima, fratres aliqui: ſecunda, dixit Abbas Euagrius: tertia, dicebant de Abbate Macario: quarta, facta eſt aliquando: quinta, aſcendit aliquando: ſexta, ægrotauit quidā ſenum.*
V. *Quintus liber qui eſt* de fornicatione, *habet nouē partes: prima, dixit Abbas Antonius: ſecunda, de cogitatione fornicationis interrogatus: tertia, dixit quidam: quarta, dicebant de quodā: quinta, dixit ſenex: ſexta, frater quidam dixit ſeni: ſeptima,*
VI. *ſenex quidam: octaua, frater quidā: nona, dicebant. Liber ſextus, qui eſt de eo,* quod monachus nihil poſſidere debeat, *habet tres partes: prima incipit, frater quidam: ſecunda, narrauerunt quidam Patrū: tertia, venit quidam vir magnus. Septi-*
VII. *mus liber, qui eſt* de patientia *ſiue* fortitudine, *habet ſex partes: prima incipit, S. Antonius: ſecunda, dixit Abbas Paſtor: tertia, quidam frater interrogauit ſenem: quarta, venerūt quidā:*
VIII. *quinta, interrogatus eſt ſenex: ſexta, ſenex quidā erat. Octauus liber, qui eſt,* vt nihil per oſtentationem fieri debeat, *habet tres partes: prima, audiuit aliquando: ſecūda, dixit Abbas Caſ-*
IX. *ſianus: tertia, interrogauit Abbas Ammonas. Liber nonus, qui eſt de eo,* quod nemo debet iudicare quenquā, *habet duas partes: prima incipit, contigit: ſecunda, ad quendam ſolitarium.*
X. *Liber decimus, qui eſt,* de diſcretione, *habet duodecim partes: prima, dixit Abbas: ſecunda, venerunt aliquando: tertia, dixit Abbas Euagrius: quarta, interrogatus aliquando Abbas: quinta, venerūt aliquando: ſexta, dixit Abbas Paſtor, non habitēs:*

Digitized by Google

ſeptima, dixit Abbas Paſtor quia: octaua, venerunt aliquando duo: nona, frater aliquis interrogauit: decima, frater interrogauit ſenem: vndecima, frater interrogauit quendam: duodecima,
XI. *duo fratres carnales. Liber vndecimus, qui eſt de eo,* quod oportet ſobriè viuere, *habet quatuor partes: prima, frater interrogauit: ſecunda, interrogauit frater: tertia, frater interrogauit Abbatem Siſoi: quarta, venit quidam ſenex. Liber duode-*
XII. *cimus, qui eſt de eo,* quod oportet ſine intermiſſione orare, *habet duas partes: prima, dicebant de Abbate: ſecunda, venerũt*
XIII. *aliquando. Liber decimustertius, qui eſt de eo,* quod oportet eſſe hoſpitalē & miſericordē in hilaritate, *habet tres partes: prima incipit, perrexerunt: ſecunda, ſolitarius quidã: tertia,*
XIV. *dicebat quidam ſenũ. Quartusdecimus, qui eſt* de obedientia, *habet tres partes: prima incipit, beatæ memoriæ: ſecunda, vene-*
XV. *runt aliquando: tertia, dicebant ſenes. Quintuſdecimus, qui eſt* de humilitate, *habet nouē partes: prima, Abbas Antonius: ſecunda, narrauit Abbas Ioãnes: tertia, dixit Abbas Paſtor: quarta, præteriens aliquando: quinta, dixit Abbas Paſtor: ſexta, venit quidam frater: ſeptima, frater aliquis interrogauit: octaua,*
XVI. *dicebat quidam ſenex: nona, frater quidam erat. Sextuſdecimus liber, qui eſt* de pęnitentia, *habet duas partes: prima, dicebant*
XVII. *fratres: ſecunda, dicebant de quodam monacho. Decimuſſeptimus liber, qui eſt* de charitate, *habet duas partes: prima, dixit*
XVIII. *Abbas: ſecunda, dixit quidam Patrũ. Decimusoctauus, qui eſt* de prouidētia, ſeu contēplatione, *habet ſeptē partes: prima incipit, frater abijt: ſecunda, puer erat adhuc ſanctæ memoriæ: tertia: Abbas Macarius volens: quarta, narrauit S. Baſilius: quinta, vbi communiter rubrica apponitur*, de mutatione

tranſla-

tranſlatorum, *incipit, abijt aliquando: ſexta, ſancti fratres de*
XIX. *Scithy: ſeptima, narrauit iterum ſenex. Decimusnonus liber, qui eſt* de ſanctis ſenioribus, qui ſigna faciebant, *habet duas partes: prima incipit, dicebat Abbas Dulas: ſecunda, venerunt*
XX. *aliquando. Vigeſimus liber, qui eſt* de conuerſatione optima diuerſorum Sanctorũ, *habet ſex partes: prima, retulit Abbas Dulas: ſecunda, duo quidã Patrum: tertia, dicebant de Abbate Or: quarta, narrabat quidam ſolitarius: quinta, dicebat*
XXI. *rurſus alius: ſexta, dixerunt Patres fuiſſe. Vigeſimus primus liber, qui eſt* de octo capitulis verborum quæ miſit Abbas Moyſes Abbati Poemeno, *habet tres partes: prima, dixit ſenex: ſecunda: dixerunt quidam: tertia, dixit ſenex homo habẽs*
XXII. *mortem. Vigeſimusſecundus liber, continens ſententiam cuiuſdam ſenis, qualiter homo ad perfectionem attingat, propter*
6. *eius breuitatem remanet indiuiſus. Sexto præmitto, quod vt exẽpla infra poſita de libro, qui ſcholaſtica hiſtoria nominatur, extracta facilius in illo libro valeant inueniri, eundem in octo partes diuiſi. Prima pars, incipit à libri principio ſecundã, ab hiſtoria ſuper librum Regum: tertia, ab hiſtoria Thobiæ: quarta, ab hiſtoria de Iudith: quinta, ab hiſtoria de Eſther: ſexta, à cõmendatione Ioannis Hircani, ſcilicet, poſt hiſtoriam Machabæorum: ſeptima pars, à principio hiſtoriæ ſuper Euangelia: octaua pars, à principio hiſtoriæ ſuper actus Apoſtolorum.*
7. *Septimo præmitto, quod exempla diuinæ ſcripturæ, perpaucis tamen exceptis, in hoc opere non collegi; tum quia ſatis nota ſunt & haberi facilia; tum quia de his factus eſt quidam liber dictus* Exempla ſacræ ſcripturę, *ſatis communis & notus.*

IOAN-

IOANNIS FAII
ABBATIS S. BAVONIS,
MANIPVLVS
EXEMPLORVM
VIRTVTVM VITIORVMQVE
ALPHABETI SERIE DIGESTVS.

ABBAS.

A. NARRAVIT Abbas Ioſeph, quia ſedentibus nobis cum Abbate Paſtore, vocauit Agathonem Abbatem, & diximus ei: Quare eum appellas Abbatem cum iuuenis ſit? dixit Abbas Paſtor: Quia os ſuum fecit eum appellari Abbatem. *In vitis Patrum libri quinti, parte quarta.*

Item, vide Abſolutio a. Prælatio d. Mercator c. Simonia c.

ABRAHAM.

Vide, Aſtrologia. b. c.

ABSOLVTIO.

A*: QVidam Abbas, qui præerat monaſterio Beati Gregorij Papæ, eidem nunciauit, quod quidam monachus penes ſe tria numiſmata haberet: quem Gregorius ad terrorē aliorum excommunicauit. Poſt modicum tempus ille moritur, Gregorio neſciente: Qui iratus, quod ſine abſolutione mortuus fuerat, orationem in ſchedula ſcripſit, qua eum excommunicationis vinculo abſoluebat; deditque eam vni Diaconorū, præcipiens vt eam ſuper foueam fratris defuncti legeret. Quo iuſſa complente, ſequenti nocte, qui defunctus fuerat, Abbati apparuit, & ſe in cuſtodia vſque modo fuiſſe detentum, ſed heri ſe abſolutum fuiſſe perhibuit. *In aurea legenda, ſub Titulo de ſancto Gregorio, & Ioannes Diaconus in vita Gregorij l. 1. c. 45. Vide* Iudex. F.

ABSTINENTIA.

VEnantij quondam Patricij in Samnij partibus villa fuit, in qua colonus eius filium Hono- A**.

 ratum

ratum nomine, habuit: qui ab annis puerilibus ad amorem cœleſtis patriæ per abſtinentiam exarſit. Cumque tam magna conuerſatione polleret, die quadam parentes illius vicinis, ſuis conuiuium fecerunt, in quo ad veſcendum carnes paratæ ſunt. Quas dum ille ad eſum contingere pro abſtinentiæ amore recuſaret, cœperunt eum parentes eius irridere ac dicere; Comede, nunquid piſcem tibi in his montibus allaturi ſumus? Illo vero in loco piſcis audiri conſueuerat, non videri. Sed cum his ſermonibus Honoratus irrideretur, repente aqua ad miniſterium defuit; cum ſitula lignea (ſicut illic mos eſt) mancipium ad fontem perrexit; cumque hauriret aquam, piſcis ſitulam intrauit; reuerſumque mancipium ante ora diſcumbentium piſcem cum aqua fudit, qui ad totius diei victum potuiſſet Honorato ſufficere. Mirati ſunt omnes, totaque illa parentum ceſſauit irriſio, cœperunt namque in Honorato venerari abſtinentiam, quam ante deridebãt. *Gregorius Dialogorum lib. 1. cap. 1.*

B. Narrauerunt de Abbate Dioſcoro de Nãſia, quia panis eius hordeaceus erat, & farina lenticulæ, & per ſingulos annos ponebat ſibi legem alicuius obſeruantiæ, id eſt, aut nõ occurrere vno anno alicui, aut nõ loqui, aut nõ guſtare aliquid coctum, aut non comedere aliquid pomorum, aut olera, & in omni opere ſuo ita faciebat & perficiens vnumquodque ſic, aliud aſſumebat, & hoc per annos ſingulos faciebat. *In vitis Patrum lib. 4 parte 1.*

C. Dixit Abbas Ioannes breuis ſtaturæ, quia ſi voluerit aliquis Rex ciuitatem inimicorum tenere, prius aquam tenet & eſcas eorum, qui ſunt in ciuitate & fame periclitantes, tũc ſubijciuntur ei. Ita eſt & paſſio ventris: ſi in ieiunio & fame conuerſetur homo, inimici eius, qui ſolicitant animam eius, infirmantur. *Eodem libro, parte ſecunda.*

Frequenter dicebat Abbati Siſoy diſcipulus eius: ſurge, Abba, manducemus. Ille autem dicebat, adhuc nõ manducauimus fili? Et ille reſpondebat, Non pater. Dicebat autem ſenex: ſi nondum manducauimus, adfer, manducemus. *Eodem libro, parte 4.* D.

Venit aliquando quidam ſenex ad alium ſenem; ille autem dixit diſcipulo ſuo: fac nobis modicum lenticulæ, & fecit. Et infunde nobis panes, & infudit, & manſerunt ſic vſque ad alterius diei horam ſextam loquentes de ſpiritualibus rebus. Iterum dicit ſenex diſcipulo ſuo. Fac nobis modicum lenticulæ fili. Ille reſpondit, ab heſterno feci, & ita ſurgentes ſumpſerunt cibum. *Eodem libro parte quinta.* E.

Alter quidam ſenex venit ad quẽdam patrem, ille autem coxit modicum lenticulæ, & dixit ei. Faciamus opus Dei, & guſtemus. Et vnus quidem eorum compleuit totum pſalterium, alter vero duos Prophetas maiores lectoris ordine recitauit; & facto mane diſceſſit ſenex ille, qui venerat, & obliti ſunt ſumere cibum. *Eodem libro, parte quinta.* F.

Eſurijt quidam frater à mane, & pugnauit cum animo ſuo, ne manducaret, donec fieret hora tertia. Facta hora tertia, exegit à ſe, vt fieret ſexta. Infuditque panem, & ſedit, vt manducaret. Poſtea vero ſurrexit dicens, manebo ſic vſque ad horam nonam; hora autem nona fecit orationem, & vidit opus diaboli ſicut fumum exeuntem à ſe, & ita ceſſauit eſuries eius. *Eodem libro, parte quinta.* G.

Intrauerunt aliquando fratres in Alexandriam, inuitati à Theophilo Archie- H.

Digitized by Google

Archiepiſcopo, vt præſentibus ijs, facta oratione templa deſtrueret paganorum. Et manducantibus ijs cum Archiepiſcopo, miniſtratæ ſunt carnes vitulinæ, & manducabant, nihil diſcernentes, & accipiens Archiepiſcopus vnum capodium, dedit ſeni iuxta ſe recumbenti, dicens. Ecce illud bonum capodium eſt, manduca Abba. *Nunquid caponem intelligit.* Illi autem reſpondentes dixerũt. Nos vſque modo credebamus, quia olera manducaremus, nam ſi carnes ſunt, non manducamus: & vltra nemo ex eis acquieuit guſtare. *Eodem libro, parte quinta.*

I. Frater quidam attulit in cellam panes recentes, & inuitauit ad menſam ſeniores; Et cum manducaſſent ſingulos paximates, *Paruos panes.* pauſauerũt. Frater vero ſciens laborem abſtinentiæ eorum, cœpit cum humilitate ſupplicare, dicens. Propter Deum manducate hodie, donec ſatiemini; & manducarunt alios duos paximates. Ecce ergo quantum, ſupra quam opus erat, manducauerunt propter Dominum veri Monachi, & ſimpliciter abſtinentes. *Eodem libro, parte quinta.*

K. Statuit quidam ſenex, vt quatuor diebus non biberet, & ſi quando fiebat cauma, *Calor.* lauabat ſuriſculam, *Sudariũ à ſudãdo.* & implebat eam aqua, & appendebat eam ante oculos ſuos. Qui cũ interrogaretur á fratribus, quare hoc faceret? Reſpondit dicens, vt cum videns, quod deſiderabam, non guſtauero, maiorem ardorem ſuſtineã, & propter hoc à Domino maiorem mercedem conſequar. *Eodem libro, parte ſexta.*

L*. Venit aliquando monachus quidam ab vrbe Roma, qui in palatio magnum locum habuit, & habitauit in Scithi, & habuit ſecum vnum ſeruum qui miniſtrabat ei. Qui cum fuiſſet vigintiquinque annos in Scithi, factus eſt vir contemplator prauidens, & nominatus. Audiens autem quidam de magnis Ægyptijs monachis opinionem eius, venit videre eum, ſperans corporalem conuerſationem plus apud eum arctam inuenire. Qui cum intraſſet, ſalutauit eum, & facientes orationem ſederunt. Vidés autem Ægyptius eum veſtitum mollibus rebus, & budã *Budam, id eſt mattam,* de papyro, & pellem ſtratam ſub ipſo, & modicum capitale de cartica ſub caput eius: ſed & pedes mundos habentem cum caligulis, ſcandalizatus eſt de eo intra ſe, quia in loco illo non erat conſuetudo taliter conuerſandi, ſed magis duram abſtinentiã habere conſueuerat. Senex autẽ Romanus ille, habens contemplationẽ ſiue præuidentiæ gratiam, intellexit, quia ſcandalizatus eſſet Ægyptius monachus in eo, & dicit miniſtro ſuo: Fac nobis hodie propter Abbatem qui venit, bonam diem, & coxit parua olera, quæ habebat. Et ſurgentes hora competenti, comederunt: habuit etiam & modicũ vini propter infirmitatem ſuam, & illud biberunt. Et dum factum eſſet veſpere, dixerunt duodecim pſalmos, & dormierunt. Similiter autem & nocte. Surgens autem mane Ægyptius dixit ei: Ora pro me, & egreſſus eſt, non ædificatus in eo. Et cum paululum receſſiſſet, volens eum ſenex ille Romanus ſaluare, miſit poſt ipſum, & reuocauit eum. Qui cum veniſſet, iterum cum gaudio ſuſcepit eum, & interrogauit eum dicens. Ex qua prouincia es? Et reſpondit ei: Ægyptius ſum. Et dixit ei. Cuius ciuitatis? Et ille dixit: Ego omnino non fui de ciuitate, nec habitaui aliquando in ciuitate. Et dixit ei: Antequam monachus eſſes quid operabaris in poſſeſ-

Digitized by Google

poſſeſſione, qua manebas? Et ille reſpondit: Cuſtos agrorũ eram. Et dixit ei. Vbi dormiebas? Reſpondit in agro. Et dixit: Et quomodo dormiebas? Reſpondit: In terra nuda. Et dixit: Quid manducabas in agro, aut quale vinum habebas? Iterum reſpondit: Quæ ſunt eſcæ, aut qualis potus eſt in agro? Et dixit: Quomodo ergo viuebas? Reſpondit: Manducabam panem ſiccũ; &, ſi inueniebam, quodcunque de ſalſamentis, & bibebam aquam. Et dixit ſenex. Grandis labor. Et dixit: Erat ibi balneum in poſſeſſione, vbi lauareris? Et ille dixit, non, ſed in flumine lauabar, quãdo volebam. Cum ergo hęc omnia ab eo ſenex ex reſpõſione ipſius exegiſſet, & cognouiſſet modum prioris vitæ eius, atque laboris, volens: eum proficere, narrauit ei ſuam vitam præteritam, quam habebat, cum eſſet ſæcularis, dicens: Me miſerum, quem vides, de magna illa ciuitate Romana ſum, habens in palatio maximum locum apud Imperatorem. Et cũ audiſſet Ægyptius initia verborum eius, compunctus eſt, & ſollicitè quæ dicebantur, audiebat. Et ille adiecit: Reliqui ergo Romam, & veni in ſolitudinem iſtam. Et iterum dixit: Ego quem vides, habui domos magnas, & pecunias multas, & contemnens eas veni in paruam cellã iſtam. Et iterum dixit: Ego quem vides, lectos veſtitos ex auro habui, habentes precioſiſſima ſtramenta, & pro his dedit mihi Deus ſtramentũ hoc ex papyro, & pellem, ſed & veſtes mihi ineſtimabili pretio dignæ erant, & pro his vtor his vilibus rebus (*Rebus exiguis. Feſellit.*) feſellis. Iterum dixit: In prandio meo multũ auri expendebatur, & pro illis dedit mihi Deus modica olera, & paruulum calicem vini. Erant antè & qui ſeruiebãt mihi plurimi ſerui, & ecce pro illis, iſti vni cõiunxit me Deus vt miniſtret mihi. Pro balneo autẽ profundo paululũ aquæ pedes meos, & caligulis vtor propter infirmitaté. Et rurſus, pro calamis, & cithara vel alio muſico opere, quo delectabar in conuiuijs meis, dico mihi duodecim pſalmos in die, & totidem in nocte. Sed & pro peccatis meis, quę ante faciebam, modo cũ requie exhibeo paruum & inutile miniſterium Deo. Vide ergo Abba, vt non ſcandalizeris propter infirmitatem meam. Et hæc audiens Ægyptius, atque in ſeipsũ reuerſus, dixit: Væ mihi, quia ego de multa tribulatione & plurimo labore ſeculi magis ad repauſandum in conuerſatiõnẽ monachi veni. & quod nõ habebam tunc, modo habeo. Tu autem ex multa delectatione ſæculi, voluntate propria in tribulationem veniſti, & ex multa gloria atque diuitijs, veniſti in humilitatem & paupertatem. Ex quo multum proficiens diſceſſit, & factus eſt ei amicus, & ſępe veniebat ad eum. *In vitis patrum libro vigeſimo, parte octaua.*

M. Cibum & veſtimẽtum palma præbebat ſancto Paulo primo Eremitæ, quod ne cui impoſſibile videatur, Ieſum teſtor, & ſanctos Angelos eius, in ea parte Eremi, quæ iuxta Syriam Sarracenis iungitur, & vidiſſe me monachos & videre, è quibus vnus, triginta iam per annos clauſus, hordeaceo pane & lutulenta aqua vixit; alter in ciſterna veteri, quinque caricis, id eſt ficubus, per ſingulos dies, ſuſtentabatur. Hæc incredibilia videbuntur ijs, qui non crediderint omnia poſſibilia eſſe credentibus. *B. Hieronymus in vita Pauli primi Eremitæ.*

N. Cum Hilarion propinquam putaret imminere mortem, à ſexageſimo quarto

quarto rurſus anno vſque ad octogeſimum pane abſtinuit, incredibili quodam feruore accenſus, vt eo tempore quaſi nouus accederet ad ſeruitutem Domini, quo cæteri ſolent remiſſius viuere. *Et infra*: Nunquam ante ſolis occaſum, nec in diebus feſtis, nec in grauiſſima valetudine ſoluit ieiunium. *B. Hieronymus in vita Hilarionis.*

O. Narrauit beatus Apelles, quia frater quidam nomine Ioannes ætate prouectus, vita, & moribus, atque abſtinentia cunctos præcellens. Hic primum cum receſſiſſet ad eremum, tribus continuis annis ſub cuiuſdam ſaxi rupe ſtans ſemper orauit, ita vt nunquam reſederit, neque iacuerit, ſomni autem tantum cœperit, quantum ſtans capere potuit: cibum vero nunquam ſumpſerit, niſi dominica die. Presbyter vero tunc veniebat ad eum, & offerebat pro eo ſacrificiũ, idque ei ſolum, & ſacramentũ erat, & victus. *In vitis Patrum, ſub titulo, de beato Apelle.*

P. Sapientiſſimus & per omnia admirabilis vir Euagrius, incredibilis erat abſtinentiæ: ſuper omnia tamen monebat fratres, ſi qui forte ſtudium gererent, vel humiliandi corporis, vel fantaſias ab eo dæmonum repellendi, ne in bibenda aqua largiori menſura vterentur. Dicebat enim, quia ſi aqua multa in corpus infundatur, maiores fantaſias generat & maiora receptacula dæmonibus præbet. *In vitis Patrum, ſub titulo, de beato Euagrio.*

Q. Medicinæ remediũ nobis, ſcilicet Brachmanis, parſimonia eſt; quæ non modo illapſos poteſt curare dolores, ſed etiã procurare ne veniant. Didymus Rex Brachmanorum, in epiſtola ad Alexandrũ: & recitatur *in Polycratico, libro quarto, cap. vndecimo,*

R. Sanctus Pachomius reuerſus ad monaſterium quoddam, quod ſub eius ditione erat, audiens à puero, quod poſt eius receſſum nullus aliquid coctum fratribus parauerat: Inueniens fratrem, qui coquinæ præerat, mattas operantem, ait ad eum: *Sterian.* Dic mihi frater, quantum habes ex quo non coxiſti fratribus olera nec legumina? Qui reſpondit: Sunt fere duo menſes. Ait ſanctus Pachomius: Quare contra præceptum facere voluiſti? Qui reſpondit; quia cũ quidquam coquebam, non conſumebatur à fratribus, quia omnes abſtinent, ſoli quippe pueri aliquid cocturæ percipiunt. Ne tanto labore paratæ proijcerentur expenſæ, propterea pulmenta non coxi; & ne ocioſus eſſem, mattas elegi cum fratribus texere: ſciens vnum condiſcipulum de his, qui mihi deputati ſunt, ad opus huiuſmodi poſſe ſufficere, vt paruas eſcas, id eſt oliuas & herbulas, ad refectionem fratribus appararet. Hæc audiens Pachomius, mattis illis allatis, iuſſit eas igne comburi, & ait illis: Sicut vos traditam vobis erga diſpenſationem fratrum regulam deſpexiſtis, ſic ego paſſim labores veſtros incendio concremaui; quatenus cognoſcatis, quã pernicioſum ſit Patrum conſtituta cõuellere, quæ pro animarum ſalute promiſſa ſunt. An ignoratis, quam glorioſum ſit ſemper abſtinere præſentibus? Nam ſi quis ab ea re, quæ in eius eſt poteſtate, diuina cõſideratione ſe continet, magnum conſequitur à Domino præmium: ab ea vero re, cuius vtendi licentiam non habet, quadam noſcitur neceſſitate cohiberi, & ideo propter abſtinentiam coactam & inutilem, fruſtra videtur expectare mercedem.

Digitized by Google

Denique, cum plures eſcæ appoſitæ fuerint, ſi fratres parcius his vtuntur propter Dominum, ſibi maximã ſpem reponunt. De cibis autẽ quos non vident, nec eis ad percipiẽdum, vlla facultas tribuitur, quomodo pro parcimonia præmia concedentur? Ideoque propter exiguos ſumptus tanta Fratrum non debuit intermitti commoditas. *In vitiũ Patrũ, in vita ſancti Pachomij.*

S. Elpidius genere Cappadox, qui poſtea presbyter fieri meruit, habitans in ſpelunca, ſtudio abſtinentiæ cunctos vicit. Nam per annos viginti quinque, quos vixit, dominico tãtum & ſabbatho die cibum ſumebat. Ac per totas noctes ſtando & orando pſallebat, quem ſicut apes Regem ſuum, ſic innumera multitudo ſecuta, faciebat in ſolitudine, quaſi quandam apparere ciuitatem. *Heraclides in libro, qui dicitur Paradiſus.*

T. Interrogauit Abbas Germanus Abbatem Moyſen, Quis eſt modus cõtinentiæ, quam æquo moderamine retinentes, inter vtramque nimietatem illæſi tranſire poſſumus? Reſpõdit Super hac re: Inter maiores noſtros frequenter nouimus habitum fuiſſe tractatum, nam diſcutientes continentias diuerſorum, qui vel ſolum leguminibus, vel oleribus tantum, vel pomis vitam iugiter exigebant; præpoſuere cunctis illis refectionem ſolius panis, cuius æquiſſimum modum in duobus paximatijs conſtituerunt, quos paruulos panes vix vnius libræ pondus habere certiſſimum eſt. *Et infrà.*

Generalis tamen hic continentiæ modus eſt, vt ſecundum capacitatẽ virium, vel corporis, vel ætatis, tantum ſibimet cibi vnuſquiſque concedat, quantum ſuſtentatio carnis, non quantum deſiderium ſatietatis expoſcit. In vtraque enim parte ſuſtinebit maximum detrimentum, quiſquis inæqualitatem tenens, nũc ventrem ieiuniorum ariditate conſtringit, nunc eſcarum nimietate diſtendit. Vt enim mens cibi inanitate laſſata, perdit orationum vigorem, dum carnis nimia laſſitudine prægrauata condormitare compellitur; ita nimietate voracitatis oppreſſa, emittere ad Deũ preces puras leueſque non poterit. *In collationibus patrum, quas ſcripſit Caſſianus collatione ſecunda, capitulis decimo-nono, vigeſimo & vigeſimo tertio.*

Dixit Abbas Moyſes: hæc eſt temperata æqualitas atque menſura, quæ Patrum quoque iudicio comprobatur, vt quotidianam panis refectionem quotidiana comitetur eſuries, vno eodemque ſtatu animam pariter & corpus conſeruans; vt nec ieiunij fatigatione concidere, nec grauari mentem ſaturitate permittat. Et in tantum hoc non ſine labore perficitur, vt mallent hi, qui perfectionem diſcretionis ignorant, etiam biduo protelare ieiunia: idque quod hodie ſumpturi fuerant, in craſtinũ reſeruare; dummodo ad refectionem venientes, deſiderata ſatietate potiãtur. Quod nuper Beniamin ciuem veſtrum pertinaciter tenuiſſe cognoſcitis, qui ne quotidie duo paximatia percipiens æquali caſtigatione continuam parcitatem iugiter recentaret, maluit viduana ſemper continuare ieiunia, dummodo ad refectionem veniens, duplicata mẽſura repleret ventris ingluuiem, id eſt, quatuor paximatia comedens, deſiderata ſaturitate gauderet, qui obſtinatione & pertinacia mentis ſuæ, definitionibus potius proprijs quam ſeniorum traditionibus acquieſcens, relicta eremo rurſus ad vanita- V.

Parui panes ſex fere bucciarum.

vanitatem ſæculi deuolutus eſt, *Eadem collatione, & capitibus vigeſimoquarto & vigeſimo-quinto.*

X. Dixit Abbas Moyſes: Plerumque hi, qui diſtrictionem abſtinentiæ ſe tenere credunt, totam refectionem ad veſperam differunt. Verum recens eſcæ perceptio, tam in veſpertinis quam in nocturnis orationibus, tenuem leuemque ſenſum non ſinit inueniri. Ideoque commodum ſatis & vtile, hora nona refectionis tempus indultum eſt: in quo reficiens monachus, non ſolum in nocturnis vigilijs leuis & vacuus, verum etiam in ipſis veſpertinis ſolemnitatibus, digeſto iam cibo, inuenitur aptiſſimus. *In collationibus patrum, quas ſcripſit Caſsianus, collatione ſecunda, capite vltimo.*

Y. Ad hos ſanctos Anachoretas, quoſdam ſummo deſiderio feſtinantes, vltra modum ſumus labores eorum, quos contemplatione virtutum & amore ſolitudinis tolerant, admirati. Nam ipſius aquæ tanta penuria conſtringuntur, vt tali eam diligẽtia ſcrupuloque diſpenſent, quali nemo frugaliſſimorum ſpeciẽ precioſiſſimi vini conſeruat & parcit: Tribus namque milibus vel eo amplius, de Nili fluminis alueo neceſſarijs vſibus aduehunt: quod tamen interuallum arenoſis diuiſum montibus, laboris difficultate grauiſsima duplicatur. *Ioannes Caſsianus de ſpiritu gaſtrimargiæ, libro quinto, capite trigeſimo ſexto.*

Z. Eubulus narrat apud Perſas, tria genera fuiſſe Magorum, quorum primos, qui ſunt doctiſſimi & eloquentiſſimi, excepta farina & olere, nihil aliud dicit in cibo ſumere. *Hieronymus lib. 2. contra Iouinianum, cap. 9*

Aa. Euripides in Creta, Iouis Prophetas non ſolum carnibus, ſed & coctis cibis abſtinuiſſe refert. *Ibidem.*

Legimus quoſdam morbo articulari & podagræ humoribus laborantes, proſcriptione bonorum ad ſimplicem menſam & pauperes cibos redactos conualuiſſe. Caruerãt enim ſollicitudine diſpenſandæ domus & epularum largitate, quæ & corpus frangunt, & animum. Irridet Horatius appetitum ciborum, qui conſumpti relinquunt pœnitentiam. *Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas. Ibidem cap. 8.* *Horatius* Ab.g.n.s

Dicæarchus in libris Antiquitatum & deſcriptione Græciæ, refert ſub Saturno & in aureo ſæculo, cum omnia humus funderet, nullum comediſſe carnes, & vniuerſos vixiſſe frugibus & pomis, quæ ſponte terra gignebat. *Hieronymus contra Iouinianum lib. 2. cap. 9.* Ac.h.o.t

Ioſephus tria deſcribit dogmata Iudæorum, Phariſæos, Saducæos, & Eſſæos: quorum nouiſſimos miris effert laudibus, quod & vxoribus, vino, & carnibus ſemper abſtinuerint, & quotidianum ieiunium verterint in naturam. *Hieronymus contra Iouinianum cap. 9. libro 2. ex Ioſ. 18. antiq. & contra Appionem.* Ad.i.p.u

Bardeſanes vir Babylonius, in duo diuidit dogmata apud Indos Gymnoſophiſtas, quorum vnum appellant Brachmanos, alterum Samanæos, qui tantæ continentiæ ſint, vt vel pomis arborum iuxta Gangem fluuium: vel publico oryzæ & farinæ alantur cibo. Et cum Rex ad eos venerit, adorare illos ſolitus ſit, pacemque prouinciæ ſuæ in eorum precibus arbitrari ſitam. *Hieronymus ibidem, cap. 9.* Ae.l.q.x

Xenocrates philoſophus de Triptolemi legibus apud Athenięſes, tria tantum pręcepta in templo Eleuſinæ reſide- Af.m.r.z

Digitized by Google

reſidere ſcribit: honorandos parentes, venerandos Deos, & carnibus non veſcendum. Orpheus in carmine ſuo, eſum carnium penitus deteſtatur. Pythagoræ, Socratis, Antiſthenis, & reliquorum frugalitatē referrem in confuſionem noſtram, niſi & longum eſſet, & proprij operis indigeret. *Ibidem.*

Ag. Apud eos S. Monachos & Eremitas, de quibus ibi loquitur, tanta abſtinentia vigebat, vt propter multa ieiunia, dentes eorum vermibus ebullirent. *Sozomenus in Tripartita hiſtoria, libro octauo, capite primo.*

Ah. Ferunt Galenum decimæ ſemper diei aſtinentiam, ſibi loco efficaciſſimæ & ſaluberrimæ medicinæ induxiſſe: nec facile poſſe, niſi corruptioris naturæ fuerit, grauioribus morbis ſubiacere eum, qui decima quaque die ab omni cibo abſtinet, aut ſimpliciſſima diæta tranſigit vitam. Sunt etiam, qui ſextam feriam in ieiunio ſine cibo tranſigant, vel eo vtantur minimo; quod quidem & religioni & incolumitati, ſicut experti loquuntur, certiſſimè ſeruit. *In Polycratico, libro octauo, capite ſexto. Et quaſi ſimile Petrus Bleſenſis in epiſtola 85. vbi multa hanc in rem congerit.*

Ai. Aquilarum dicitur eſſe natura, vt cum ſtomachum pleniori refectione ingurgitauerint, in decimū quintum diem, vel (vt alijs placet) in quartumdecimum ſuſpendant eſuriem, oblatorumque ciborum copiam aſpernentur. *Ioannes Sareſbo in Polycratico, libro tertio, capite ſeptimo.*

Ak. Timotheum, clarum hominem Athenis, & principem ciuitatis ferunt, cum cænaſſet apud Platonem, eoque conuiuio delectatus eſſet, vidiſſetque Platonem poſtridie dixiſſe, quia veſtræ quidem cænæ non ſolum in præſentia, ſed etiam poſtero die iucundæ ſunt. Quaſi diceret, ex veſtris cænis non fiunt homines grauati crapula, nec mente impediti. *Tullius libro quinto Tuſculanarū Quæſtionum.*

Al. Fuit illa ſimplicitas antiquorum in ſumendo cibo, humanitatis ſimul & continentiæ certiſſimus index. Nam maximis viris prandere & cænare in propatulo verecundiæ non erat, nec ſane vllas epulas habebant, quas populi oculis ſubijcere erubeſcerent. Erant adeo continenter attenti, vt frequentior apud eos vſus eſſet pultis quam panis, bonæq; valetudinis eorum quaſi quædam mater erat frugalitas, inimica luxuriæ epulis & aliena nimiæ vini abūdantiæ, ab immoderato Veneris vſu auerſa. *Valerius Maximus libro ſecundo, capite 5. Pli. l. 18. c. 8.* *Hinatica*

Am. Idem ſenſit proxima maiorum noſtrorum grauitati Spartana ciuitas, id eſt Lacædęmoniæ: quæ ſeueriſſimis Lycurgi legibus obtemperans, aliquamdiu ciuium ſuorum oculos à contemplanda Aſia retraxit, ne illecebris eius capti, ad delicatius vitæ genus prolaberentur. Audierant enim inde lætitiam & immoderatos ſumptus, & omnia non neceſſariæ voluptatis fluxiſſe genera. Ac minime mirum eſt, quod homines labore & patientia gaudentes, tenaciſſimos patriæ neruos externarum deliciarum contagione ſolui & hæbetari noluerunt. Cum aliquanto faciliorem virtutis ad luxuriam, quam luxuriæ ad virtutem viderent tranſitum. Quo eos non fruſtra timuiſſe dux eorum Pauſanias patefecit, qui maximis operibus editis, vt primum ſe Aſiæ moribus permiſit, fortitudinem ſuam effœminato eius cultu mollire non erubuit. *Valer. Max. l. 2. c. 6. Cicero pro Flacco. Thucyd. 1.*

Mala-

Digitized by Google

A n. Malaſar præpoſitus Eunuchorum, tollebat cibaria & vinum eorum (ſcilicet quatuor puerorum Danielis & ſociorum eius) & dabat eis legumina; propter hoc animæ eorum erant limpidæ nõ hebetes, pro multitudine ciborum: nec confuſæ, pro varietate, & corpora eorum laboribus aptiora. *In hiſtoria ſcholaſtica, parte tertia, capite, de Daniele, & cap. 1. Danielis prophet.*

A o. Sanctus Franciſcus omni ſtudio præcauebat, ne ſãctæ & ſummæ paupertatis metas tranſiliens, ad ſuperflua quoquo modo deflueret. Cum & rariſſimè coctis vtens, ea cineribus vel aqua frigida commiſceret, & de ipſa ſufficienter aquam non biberet. Difficillimum enim aſſerebat, neceſſitati ſatisfacere, & voluptati non obedire. *Vincentius in Speculo Hiſtoriali, libro trigeſimo-primo, cap. 201.*

A p. Quidam Abbas groſſus & pinguis, abſtinentia regulari poſtpoſita, ſplẽdide viuens & laute, tandem dolebat ſtomachum, vt puta repletum malis & crudis humoribus: nec inueniebat ſaporem in cibis, licet delicatis & varijs vteretur. Non inueniens autem in ſua regione medicum, qui poſſet eum à ſuo languore ſanare, recepta ſecum magna pecunia, verſus Montem Peſſulanum iter arripuit. Vbi tunc temporis ſtudium Medicinæ florebat. Quadam vero die dum eſſet in via, contigit eum in caſtro cuiuſdam militis hoſpitari; qui quidem miles ſui itineris cognita cauſa, dixit ei. Domine Abbas, non eſt opus vos vltra vexari, ego noui medicinam vobis neceſſariam. Inconrinenti fecit eum in cuſtodia firma reponi, aſſignato ſibi cuſtode, cui præcepit obnixus, vt nihil daretur ſibi niſi panis & legumina; & hoc in certa & modica quantitate. Tranſacto menſe venit miles ad Abbatem dicens: Domine quomodo eſt vobis, eſtis vos ſanati? Cui Abbas reſpondit: Benedictus Deus, nunquam extiti ita ſanus, ſicuti ſum in hac hora. Habeo optimum appetitũ comedendi omnem cibum, lapſis iam ſeptem diebus nihil ſenſi doloris in ſtomacho. Tunc ait miles: Dominè vos portatis magnam pecuniã ad Montem Peſſulanum pro expenſis faciendis in Medicos, & ego ita vos bene ſanaui, ſicut omnes medici Montis Peſſulani feciſſent, quapropter ego retinebo illam pecuniam. Et ſi de cætero infirmitatem conſimilem habeatis, veniatis ad me cum pecunia, & ego ſanabo vos libenter. *Hæc ego author audiui narrari.*

In eadem vrbe hodieque viſitur collegiũ ingens Vrbani 5. pontificis erectum in gratiã eorũ qui medicinæ operã daturi eſſẽt. Pap. Maſſon. in vita Vrbani 5.

Audiui de Hippocrate, quod conſeruabat diætas, pro quibus debilitatem corporis ſuſtinebat. Cui dixit ſuus diſcipulus. Doctor egregiè, ſi velles bene comedere, non ſuſtineres tantam corporis debilitatẽ. Reſpondit Hippocrates: Fili, ego volo comedere, vt viuam: non viuere, vt comedam. *Et infra:* Multos ſanè noui, qui diminuerunt de alimento, & comeſtione, abſtinentes ſe à ſuis appetitibus, parcẽtes gulæ, & viuentes temperate per diætas. Qui fuerunt per hoc ſaniſſimi corporis, melioris operationis, longioris vitæ, boni appetitus, & leuioris motus, Et hoc eſt manifeſtum in Arabibus, & ſæpe eũtibus per deſerta & itinera longa. Hoc eſt quoq; manifeſtum argumẽtũ, quod abſtinere à nimia comeſtione & ſuperfluitate purgare, eſt ſũma medicina. *Auctor libri de ſecretis ſecretorum, ſeu de regimine Principum, qui reputatur Ariſtotelis. Quia pro maiori parte continet documenta ſeu ſententias, quas dedit ſiue ſcripſit Ariſtoteles Alexandro.* A q.

Item, Vide Antonius. 1. Auguſtus Cæſar. e. Brachmani. a. Cibus. c. d. Comeſtio. c. f. Confeſsio. a. Diſcretio. l. Eſſei. a. Iactantia c. Ieiuniũ. a. b. c d. Ira. a. b. g. Perſæ. a. Religio. b. Sacerdos. f. Singularitas. a. b. Socrates. d. f.

ACADEMICI.

A. ACademici, in eo modeſtiores ſunt, quod defectum ſuum minimè diffitentur; & in rerum ignorantia poſiti, ferè de ſingulis dubitant. Quod quidem longè tutius eſt, quam incerta temerè diffinire. Academicorum quoque iuuat opinionem, quod non modo Heraclides Ponticus & Cicero noſter, in ſũma ingenioſorum virorum laude recepti, tandem ad eos tranſierunt: Sed & alij plures, quos percurrere longum eſt. Nonne ergo præferẽdi ſunt alijs, quos & aſſerendi modeſtia, & tantorum virorum commendat authoritas? *In Polycratico, libro ſeptimo, capite primo.*

B. Non tamen omnes, qui Academicorum cenſentur nomine, hanc dico modeſtię regulam tenuiſſe; cum & profeſſio ſciſſa ſit, & pro parte tam riſui pateat, quam errori. Quid enim ineptius quam fluctuare in ſingulis, & nullius rei habere certitudinem & nomen Philoſophi profiteri. *Et infrà*: Aduerſus illos, qui de ſingulis dubitant, magnus Doctor Auguſtinus, ſed & Cicero validis rationibus copioſius diſputant. Veruntamẽ ad illos, qui de ſingulis dubitant, quæ ſapienti faciant quæſtionem, Cicero ſeipſo teſte tranſiuit. Nec eos noſter Auguſtinus perſequitur, cum & ipſe in operibus ſuis Academico temperamento vtatur frequentius. Sunt autem dubitabilia ſapienti, quæ nec ſenſus aut rationis manifeſtè perſuadet authoritas, & quæ ſuis in vtriuſque partem nituntur firmamentis. *Eodem libro, capite ſecundo.*

Aug. l. 4. de ciuit. c. 30. & l. 11. c. 26

C. Varro veteres Academicos á Platone inſtitutos vſque ad Polemonem (qui ab illo quartus eius ſcholã tenuit, quæ Academia dicta eſt habuiſſe certa dogmata) vult videri: & ob hoc diſtinguit ab Academicis nouis, quibus incerta ſunt omnia, quod Philoſophiæ genus ab Archeſila cœpit ſucceſſore Polemonis, eamque ſectam veterum Academicorum ſicut dubitatione, ita omni errore carere arbitratur. *Auguſtinus de ciuitate Dei, libro decimo nono, capite 1. Et de hoc Salesberienſis in Polycrat. libro ſeptimo, cap. ſecundo. Seneca epiſt.* 88

ACCEPTIO PERSONARVM.
Vide Martinus. R.

ACEDIA.

A. CVm incipiens in eremo commorari, abbati Moyſi omnium ſanctorum ſummo, dixiſſem me ægritudine Acediæ heſterno die grauiſſime fuiſſe confectum, nec ab ea potuiſſe aliàs liberari, niſi ad abbatem Paulũ protinus concurriſſem: ille (ait:) Non te ab ea liberaſti, ſed magis ei deditum & ſubditum præbuiſti. Grauius enim te vt deſertorem ac fugitiuum deinceps aduerſarius impugnabit, quem de conflictu ſuperatum protinus aufugiſſe conſpexit: niſi de cætero commiſſa congreſſione, non deſertione cellæ vel ſomni torpore ingruentes æſtus eius ad horam euaporare malueris. Sed temperantia potius, & conflictu didiceris triumphare. Vnde experimento probatum eſt acediæ impugnationem, non declinando fugiendam, ſed reſiſtendo ſuperandam.

Ioãnes

Digitized by Google

Ioannes Caſsianus de inſtitutis monachorum, libro 10. capite vigeſimo quinto. Item vide Puſillanimitas. A.

ACCVSATIO.

A*. DE beato Macario Ægyptio genere (qui diſcipulus fuit beati Antonij) ferunt, quod cum homicidij crimen impingeretur innocenti cuidam, interrogauit vbi ſepultus eſſet, qui dicebatur occiſus; & deſignato loco perrexit ad ſepulchrũ & fixis ibi genibus inuocato Chriſti nomine, & eleuata voce ex nomine clamans defunctum, ait ad eum: Per fidem Chriſti te obteſtor vt dicas, ſi ab hoc, qui pro te inſimulatur, occiſus es? Tum ille de ſepulchro clara voce reſpondit, non ſe eſſe ab eo occiſum. Et cum ſtupefacti omnes, pedibus eius aduoluerentur, rogare cœperunt, vt interrogaret eum, á quo eſſet occiſus? Tum ille inquit, Ego non interrogabo, ſufficit enim mihi, vt innocens liberetur, non eſt autem meum, vt reus prodatur. *In vitis Patrum, ſub titulo de duobus Macarijs.*

B. Quidam ſenex habens vnicam paruam filiam, commendauit eam cuidam parenti ſuo, & ingreſſus eſt monaſterium. Qui cum aliquando recordaretur filiæ ſuæ, contriſtari cœpit intra ſe. Quod percipiens Abbas dixit ei: Quid habes Frater, quod ita triſtis ambulas? Qui procidens ad pedes eius, dixit ei cum lachrymis: habeo vnum filium in ciuitate, quẽ reliqui paruulum, & recordatus affligor propter eum, & non indicauit ei, quod puella eſſet. Vade inquit Abbas, adduc eum, & ſit tecum. Quod cum feciſſet, illam, quæ vocabatur *Marina*, vocauit *Marinum*, monuitq; eam pater, ne aliquis cognoſceret myſterium ſuum, & ab inſidijs diaboli caueret. Dum autem eſſet ſeptemdecim annorum, mortuus eſt pater ſuus, & ipſa ſola relicta ab omnibus amabatur. Cui commiſſum eſt ſequi currum monaſterij, & frequẽter vrgente nocte in quodam pandochio pernoctabat. Pandox autem ille habebat filiam virginem, quæ à quodam milite eſt imprægnata, quæ dixit ſe à fratre Marino eſſe impręgnatam. Requiſitus ergo Frater Marinus, vtrum hoc ſcelus perpetraſſet, ingemiſcens ait: Peccaui Pater, pœnitentiam ago, oraque pro me. Tũc iratus Abbas eam afflixit, & de monaſterio eiecit. Quæ nulli myſteriũ ſuum confeſſa, tacitauit ſe ante fores monaſterij, iacenſque ſuper terram, & in pænitentia ſe affligens, ingredientibus fratribus poſtulabat ſibi buccellam panis dari. Pandochis vero filia peperit filium, & ablactauit, quem mater puellæ ad Marinum attulit, ibique reliquit. Quem virgo ſuſcipiens, de buccella panis, quam ab ingredientibus templum accipiebat, alienum filium tanquam ſuum nutriuit. Poſtea Fratres compuncti vix impetrauerunt, vt Abbas fratrem Marinum ſuſciperet, qui iam quinque annis ante ianuam iacuerat. Cui præcepit Abbas, vt omnia vilia officia faceret, & omnibus ſeruiret: quæ omnia deuote implens, poſt modicum dormiuit in Domino. Quod Abbas audiens, ait. Videte quale peccatum ſuum fuit, quod veniam non meruit: Ipſum tamen lauate, & longè à monaſterio ſepelite. Cumque lauarent eum, cognito quod mulier eſſet, arguentes ſe & dolentes exclamabant, quod talis pænitẽtiæ & conuerſationis mulier iniuſté fuit ab eis afflicta. Abbas quoque videns, quod mulier eſſet, cecidit in

 terram,

Digitized by Google

terram, & percutiebat caput ſuum, poſtulans ab ea veniã. Eiuſque corpus iuſſit in Eccleſia in oratorio reponi. Eadem die puella à dæmonio arrepta venit ad monaſterium, confitebaturque de quo conceperat, ſeptima autem die liberata eſt à dæmonio in oratorio, vbi vſq; modo meritis virginis Deus multa miracula operatur. *In vitis Patrum, ſub titulo de ſancta Marina.*

C. Sancta *Eugenia*, Filia Philippi nobiliſſimi Romani, præfecti Alexandriæ, ſumpta veſte virili, cum Protho & Hiacintho eunuchis ſuis in monaſterio, cui ſãctus Helenus præerat, habitum monaſticum ſuſcepit, & ſe fratrem Eugenium fecit ab omnibus appellari. Poſtmodum recitatur, quod quædam mulier eam de oppreſſione ſua falsò accuſauit, & equaliter falſitas accuſationis fuit oſtenſa. *In aurea Legenda, ſub titulo, de Sanctis Proto & Hiacintho.*

D *. Filia cuiuſdam Ducis ex fornicatione filium parturiens, quendam ſanctum Diaconum infamauit, quod ex ipſo conceperit. Cum autem parentes puellæ vellent Diaconum occidere, Sancti Apoſtoli Simon & Iudas adueniunt; infantemque, qui eadem die natus erat, atque Diaconum adduci fecerunt. Quibus adductis, dixerunt infanti: Dic in nomine Domini, ſi iſte Diaconus hoc præſumpſit. Ad hæc infans: Iſte, inquit Diaconus caſtus eſt, nec vnquã carnem ſuam inquinauit. Cum autem parentes inſtarent, vt inquirerent, quis auctor huius ſceleris fuiſſet, reſponderunt Apoſtoli: Nos innocentes decet abſoluere, nocentes non decet prodere. *In aurea legenda, ſub titulo de Sanctis Simone & Iuda. Simile quid in vita Brixij. Itẽ, vide Patientia. y. Scriptura. a. Accuſatio. a.*

ACTIVA VITA.

Vide, Contemplatio. c. d.

ADAMAS.

Vide, Mirabile. a. r.

ADDISCERE.

Senex à iuuene, & Epiſcopus tot annorum à collega necdum anniculo, paratus ſum doceri. *Auguſtinus ad Auxilium Epiſcopum, Epiſt 75. Et ponitur, vigeſima quarta quæſtione, tertio capitulo, ſi habes. Item, vide Diogenes. d. Diſcere per totum Geneſis. a.* A.

ADVERSITAS.

Narrauit quædã virgo ætate prouecta valde, dicens: Mihi, cum adhuc eſſem paruula, pater erat modeſtus & mãſuetus moribus; debilis vero & infirmus corpore: qui terram ſuam operabatur aſſiduè. Ibidem ſemper occupans vitam ſuam. Si quando forſan fuiſſet ſanus, fructus culturæ ſuæ domi portabat, plurimum vero temporis in lecto ſuo & languoribus detinebatur. Tanta ei erat taciturnitas, vt ignorantibus eũ, ſine voce crederetur eſſe. Mater vero erat curioſa abſque modo, & litigioſa, ebrioſa, & luxurioſa; ſermones eius ita ad vniuerſos mouebantur, vt putaretur omne corpus illius lingua: diſpenſabat etiam ea, quæ domi erant, tanquam meretrix peſſima, nũquam corpori eius morbus occurrit, neque dolorem aliquem ſenſit, vel aliquantum. Inter hæc contigit, vt pater meus longa ægritudine fatigatus moreretur, & continuo aer commotus eſt, & pluuiæ & coruſcationes & tonitrua aerem conturbabant, & neque nocte neque die imber ceſſando triduo ſuper lectum ſine ſepultura fecit eum manere, vt homines vicini illius mouentes capita, admirarentur A.

tur dicentes: Sic Dei erat inimicus, vt nec terra eum recipiat ad ſepulturam. Sed tamen ne intra domum membra eius diſſoluta ingreſſum habitantibus prohiberent, imminente aere turbido & pluuia deſcendente, vix aliquo modo eum ſepulturæ tradidimus. At vero mater mea poſt hæc plurima, accepta licentia, & proſtibulum deinceps faciens domum noſtram, in magna luxuria vixit & delicijs. Et dum adhuc paruula eſſem, vix aliquando cum timore, ſicut mihi videtur, ſenſit mortem ſibi aduenientem, & tantam meruit proſperitatem funeris, vt etiam putaretur aer ſimul in exequijs deducere funus eius. Deinde diffuſe narrauit, qualiter ſibi in viſione fuerit reuelatum patrem ſuum ad gloriam, & matrem ſuam ad æterna ſupplicia tranſiuiſſe. *In vitis Patrum, libro decimo octauo, parte ſexta.*

B *. Quadã vice cum beatus Ambroſius Romam pergeret, & in quadam villa Tuſciæ apud quendam diuitem hoſpitatus fuiſſet, eum de ſtatu ſuo requiſiuit. Cui ille reſpondit: Status meus, Domine, ſemper felix fuit & glorioſus. Nam diuitias, ſeruos, filios, nepotes poſſideo quam plures, & omnia ad votum ſemper habui, nec aliquid aduerſus mihi vnquam euenit. Quo audito Ambroſius vehementer obſtupuit, & ſocijs ſuis dixit: Surgite eamus, quia Dominus non eſt in loco iſto. Feſtinate, ne nos diuina vltio apprehendat. Cum igitur fugerent, & aliquantulum proceſſiſſent, ſubito ſe terra aperuit, & hominem illum cum vniuerſis ad ſe pertinentibus ita abſorbuit, vt nullum veſtigium inde remaneret. Quod cernens Ambroſius, dixit: Ecce, fratres, quam miſericorditer Deus parcit, cui hic aduerſa tribuit; & quam ſeuerè iraſcitur, cui ſemper proſpera elargitur. In eodem autem loco fouea quædam profundiſſima remanſiſſe dicitur, quæ vſque nunc in huius teſtimonium perſeuerat. *In aurea legenda, ſub titulo de ſancto Ambroſio. Petrus de natalibus Lib. ſecundo, cap. 36.*

Item, vide Afflictio. a. Amicitia. n. Blaſius. a. Dæmoniacus. e. Homo. c. d. Infirmitas. b. c. d. m. Infortunium. a. Iudiciũ Dei. a. b. c. Patientia. k. Perſequutio. a. Proſperitas. a. b. Samaritanus. a. Tribulatio. a.

ADVLATIO.

Diogenes Syracuſis, cum ei lauanti olera Ariſtippus dixiſſet: Si Dionyſio adulari velles, iſta non eſſes. Immo inquit, ſi tu iſta eſſe velles, non adulares Dionyſium, per hoc innuens, melius eſſe oleribus viuere, & verum dicere, quam epulis regijs ſaginari, & eidem adulari. *Valerius Maximus, libro quarto, capite tertio, & Diogenes Laertius in Ariſtippo.* A.

Athenienſes Timagoram inter officium ſalutationis, Darium Regem more gentis illius ſcilicet Perſarum adulatum, capitali ſupplicio affecerunt, vnius ciuis blanditijs humilibus totius vrbis ſuæ decus, Perſicæ dominationi ſubmiſſum grauiter ferentes. *Idem libro ſexto capite tertio.* B.

Duo homines, vnus verax & alius mẽdax, venerũt in regionẽ Simiorũ, quos Simius ſuperior inter alios ſedens ſuper ſellam ſibi paratã multis ſimijs aſtantibus interrogauit. Quis ſum ego, & qui ſunt, qui mecum ſunt? mendax reſpondit. Tu es Imperator, & hi ſunt Duces, Comites, & Barones tui: quo dicto, iuſſus eſt præmiari. Verax autem C.

intra ſe dixit: Si iſte mendax ſic remuneratus eſt, quanto magis ego ſi veritatem dixero? Interrogatus ergo à Simio dixit. Tu ſimius es, & omnes iſti ſimij ſunt ſimiles tui. Quo dicto, iuſſus eſt, dentibus & vnguibus lacerari. *Aeſopus in fabulis.*

D*. Cum bellum Græciæ indiceret Xerxes, ſcilicet Rex Medorum, animum ſuum ſeque oblitum, quàm caducis conſideret, nemo non impulit. Alius, ſcilicet familiaris, aiebat Græcos non laturos, id eſt expectaturos nuncium belli, ſed ad primam aduentus famã terga verſuros. Alius, nihil eſſe dubij, quin illa mole, ſcilicet tanti exercitus Xerxis, non ſolum vinci ſed obrui Græcia poſſit, magis verendum ne vacuas vrbes inuenirent. Alius, vix illi naturam rerum ſufficere, anguſta eſſe claſſibus maria, militi caſtra, explicandis equeſtribus copijs campeſtria vix patere; nec cælum ſatis ad emittenda omni manu tela. Cum in hunc modum multa vndique iactarentur, qui hominem nimia æſtimatione ſui furentem concitarent, Demaratus Lacedæmonius ſolus, qui apud Xerxem exulabat (vt dicit *Iuſtinus* libro ſecundo) dixit ipſam illam, qua ſibi placeret, multitudinem indigeſtam & grauem metuendam eſſe ducenti, non enim vires habere, ſed pondus: immodica Regi non poſſe: nec diu durare, quod regi non poteſt: multo ante vinceris, quam victum eſſe te ſentias. Cæterum nihil tam magnum eſt, quod perire non poſſit. Acciderunt autem, quæ Demaratus prædixerat. Itaque Xerxes pudore quam damno miſerior, Demarato gratias egit, quod ſolus ſibi verum dixiſſet, & permiſit petere, quod vellet. *Et infrà:* Quam miſerabilis gens, in qua nemo fuit, qui verum diceret Regi. *Seneca libro ſexto de beneficijs. Herodotus libro ſeptimo.*

E. Memini me audiſſe Romanum Pontificem ſolitum deridere Lombardos, dicendo eos pileum omnibus colloquentibus facere: eo quod in exordio dictionis beneuolentiam captent, & eorum, cum quibus agitur, capita quodam demulceant adulationis oleo. *Ioannes Salesberienſis in Polycratico, libro tertio, capite ſexto.*

F. Si dolus dedit cauſam contractui, reſcinditur, & reuocantur omnia, quæ ex eo, vel ob id profecta ſunt. Hæredes quoque defuncti, in ſolidũ & in perpetuũ tenentur de eo, quod ad eos conſtiterit perueniſſe. Sed quid adulatore doloſius? Quidquid ergo ex ea cauſa acquiritur, etiam ab hærede iuſtè poteſt auelli. Nec credo, quod poſſit petitoribus obuiari, ſi vẽdicare audeant, quod adulatoribus contulerunt. *In Polycratico libro tertio, capite decimo-tertio.*

G. Speuſippus Philoſophus nepos Platonis, cuidam adulanti ſibi legitur dixiſſe: Adulator, deſine, nihil proficis, cum te intelligam. *Ioannes Galenſis libro de 4. virtutibus Cardinalibus, parte ſecunda, capite quarto.*

H*. Alexander cum in India, in obſidione cuiuſdam vrbis ſagitta ictus eſſet, & repreſſo ſanguine ſicci vulneris dolor creſceret, & crus paulatim obtorpuiſſet: Omnes, inquit, iurant me eſſe filium Iouis Ammonis, ſed vulnus hoc hominem me eſſe clamat. Idem nos quoque faciamus. Pro ſua enim quemque portione infatuat adulatio. Dicamus: Vos quidem dicitis me eſſe prudentem, ego autem video, quod multa inutilia concupiſcam, nocitura optem. *Seneca, epiſtola 59. ad Lucilium. Item, vide Auguſtus Cæſar. A. Martinus e. Patientia. O. Tiberius. A.*

ADVL-

Digitized by Google

ADVLTERIVM.

A. AVdiuimus, quod eleemoſynis intentus furta & rapinam prohibes, pacem diligis, & defenſor pauperum & viduarum es, & inde Deo gratias agimus. Quod vero legitimum matrimonium ſpernis, ſi pro caſtitate faceres, eſſet laudabile, ſed quia in luxuria, & in adulterio, & ſanctimonialibus voluptaris, eſt vituperabile atque damnabile. Audiuimus præterea, quod optimates gentis tuæ, pæne omnes vitiorum tuorum exemplo, legitimas vxores deſerant, & adulteras & ſanctimoniales conſtuprent; quod quam ſit ab honeſtate peregrinum, docet nos alienæ gentis inſtitutio. Nam in antiqua Saxonia, vbi nulla eſt Chriſti cognitio, ſi virgo in paterna domo vel marita:a ſub coniuge fuerit adulterata, manu propria ſtrangulatam cremāt, & ſuper foſſam ſepultæ corruptorem ſuſpendunt, aut cingulotenus veſtibus abſciſſis flagellant eam caſtæ matronæ, etiam cultellis pungunt: & de villa in villam miſſæ occurrunt nouæ flagellantes, donec interimant. Si ergo gentes Deum ignorantes, zelum caſtimoniæ habent, quid tibi conuenit, fili chariſſime, qui Chriſtianus es & Rex? Parce ergo animæ tuæ, parce multitudini populi, tuo pereuntis exemplo, de quorum animabus rationem redditurus es. Recogita queſo, quam terribilem vindictam Deus in anteriores Reges exercuit, eius culpæ, quam in te arguimus, conſcios. Nam Celredum tuum prædeceſſorem, ſtupratorem ſanctimonialium, Eccleſiaſticorum priuilegiorum fractorem, ſplendide cum ſuis comitibus epulantem, ſpiritus malignus arripuit, & ſine confeſſione & viatico cum diabolo ſermocinanti, & legem Dei deteſtanti animam extorſit. Heſredum quoque Regem Deirorum & Berniciorum, earundem culparum reum ita effrænem egit, vt & regnum & iuuenilem ætatem cōtemptibili morte amitteret. Obteſtamur ergo & obſecramus te, vt recorderis, quam fugitiua ſit præſens vita, & delectatio ſpurcæ carnis, per quam æterni cruciatus emuntur; & quam ignominioſum ſit, vt breuis huius vitæ mala exempla, poſteris in perpetuū relinquas. *Sanctus Bonifacius Moguntiæ Archiepiſcopus, in epiſtola 19. ad Ethelbaldum Regem Angliæ, & ponitur in ſpeculo hiſtoriali, libro trigeſimo-quarto, capite centeſimo quinquageſimo-ſeptimo.*

In curia cuiuſdam militis, nidus erat Ciconiarum, maris ſcilicet & fœminæ. Illa, abſente maſculo, adulterum frequenter admittens, paludi, quæ proxima erat domui, ſe immergebat. Quæ cum miles vidiſſet, cauſam ſcire volens, foſſam ſepibus operiri præcepit. Cum ergo illa admiſſo ſcelere intrare aquam peteret, nec ei ingreſſus pateret, interim maſculus venit, crimen cognouit, adulteram roſtro impetiuit. Ad cuius interfectionem cum ſolus non ſufficeret, cum furore volās & poſt horā rediēs multis Ciconijs ſibi aſſociatis, in oculis omnium, qui in curia aderāt, miſeram interfecit. *Cæſarius in l. 10. c. 50. miraculorum, & Alexander Necham, in libro ſuo de naturis rerum.* B.

C. *c. 11. Gē.* Deus impediuit deſiderium Pharaonis, ne tangeret Saram ægritudine & tumultu cauſarum. Cumque pro ſalute Regis ſacrificarent Sacerdotes, per iram Dei hoc accidiſſe ſignificauerunt, quod vxori peregrini iniuriam inferre voluiſſet. *In hiſtoria ſcholaſtica ſuper Geneſim. capit. de deſcenſu Abra-*

Abrahæ in Aegyptum. Et ſumitur à Ioſepho, libro primo Antiquitatum, capite decimo-quarto.

Item, Vide Pudicitia. a.b.c. Stuprum. a.

ADVOCATVS.

A*. QVidam reprobus aduocatus, cú in lecto ægritudinis iaceret, oblata ei Eucharistia dixit, ſicut ſanus dicere ſolebat in cauſis: Volo, quod prius iudicetur, vtrum illam recipere debeam, an non. Cui cum aſtantes dicerent, Iuſtum eſt, vt recipias, & hoc iudicamus. Ipſe reſpondit: Cum ſitis pares mihi, non habetis me iudicare. Cumque appellaret quaſi ab iniqua ſententia, infælicem ſpiritum exhalauit. *Iacobus de Vitriaco, & parte 7. Speculi ſpiritualium cap. de aduocatis.*

B. Quidam magnus Aduocatus ordinem Ciſtercienſem intrauit, qui pro cauſis abbatiæ defendendis frequenter mittebatur, & ſemper ſuccumbebat. Cui Abbas & monachi dixerunt: Quomodo tu ſemper in cauſis noſtris ſuccumbis, qui in ſeculo exiſtens ſemper obtinebas in cauſis aliorum? Quibus ille reſpondit: Cum eſſem ſecularis, ſemper mentiri non timebam; ſed per mendacia & fraudes, aduerſarios ſuperabam, nunc autem quia non audeo dicere niſi verum, ſemper accidit mihi cótrarium: Ita permiſſus eſt in clauſtro. *Idem & author ſermo. conuiuialiú.*

C. Demoſthenes cum Ariſtodemum authorem fabularum interrogaſſet, quantum mercedis vti ageret, id eſt aduocaret, accepiſſet: Et reſpondiſſet talentum. Et ego, ait Demoſthenes, plus accepi, vt tacerem. Ita Cauſidicorum lingua damnifica eſt, nec eá, vt dici ſolet, funibus argenteis vincias. Apud aduocatos igitur, etiam ſilentium ipſum venale eſt. *Helinandus in Chronicis, libro quinto. Et Ioannes Salesberienſis in ſuo Polycratico, libro quinto, capite decimo.*

D. Viſum eſt cuidam, quod viderit Neronem balneantem ſe apud inferos in auro feruenti & bullienti. Et cum videret Aduocatos venientes illuc: Huc, inquit, venale genus hominum, ô amici mei Aduocati, accedite, vobis mecum locus reſeruatur. *Seneca in qualam Tragædia.*

E. Quidam adoleſcens Euallus nomine, eloquentiæ diſcendæ cauſaſq; orandi gratia, diſciplinæ Pithagoræ ſe tradidit, promittens certam grandem pecuniam ei ſe daturum, quo primum die apud Iudices peroraſſet, & viciſſet. Cumque iam abundè in eloquentia profeciſſet, & cauſas non reciperet, vt putabatur, ne doctori mercedem ſolueret, Pythagoras coram Iudicibus eum conueniens ait. Diſce ſceleſtiſſime adoleſcens vtroque modo id fore, vti reddas mihi, quod peto ſiue pro te pronunciatum fuerit, ſiue contra te. Ná ſi pro te, merces mihi debetur ex pacto, quia tu viceris; ſi contra te, merces mihi debetur ex ſententia, quia vicero. Ad hæc adoleſcens: Diſce, inquit, magiſter ſapientiſſime, vtroque modo fore vti non reddam quod petis. Nam ſi pro me pronunciatum fuerit, nihil tibi debetur ex ſententia quia ego vicero, ſi autem contra me, nihil debeo ex pacto, quia non vicero. Quod iudices inexplicabile iudicantes, rem iniudicatam reliquerunt, cauſam in diem longiſſimum protelantes, nec multum refert Pythagoras an Protagoras, ſicut Quintiliano & Agellio placet ligauerit. Neque enim eſt vis in nomine, dum conſtet rem ambiguam ſine temeritate diffiniri non poſſe. *Ioánes Sareſ-*

Digitized by Google

Sareſb. in Polycratico, libro quinto, capite duodecimo. Agellius lib. 5. Noctiũ Atticar. cap.10. & 11. de Protagora & Euathlo.

F. Demoſthenes, antequam virtus eloquij eius innotuiſſet, cultus operoſioris dicitur appetiſſe nitorem, ſciens quia purpura Cauſidicũ vendit. At poſtquam notitiam & famam aſſequutus eſt eloquentiæ, toga contentus eſt, dicens ſe velle ſibi à ſe potius, quam à nitore veſtium aut cultu exquiſito conſtare gloriam. *In Polycratico, libro octauo, capite 14. Item, vide Iudex. i. Promiſſio. a.*

ÆDIFICIVM.

A. Legitur de B.Bernardo, quod fleuerit, cum videret tuguria paſtorũ, tecta culmo ſimilia caſis antiquis (Ciſtercienſes autẽ tunc incipiebant habitare in magnis ædificijs.) quia pulchritudines iſtæ forenſes eneruant propoſitũ, & animum maſculinum effæminant. *Guilelmus Peralta Lugdunenſis, in ſumma Vitiorũ tractatu de ſuperbia, rubrica 67.*

ÆGIDIVS.

A. Ægidius Athenis ex regia ſtirpe progenitus, & ſacris litteris ab infantia eruditus, dum quadam die ad Eccleſiam pergeret, cuidam ęgro petenti, tunicam ſuam tribuit; qua indutus mox ſanitati reſtitutus eſt. *In aurea legenda Iac. de Vor.*

B. Dum vbique miraculis coruſcaret, humanæ laudis timens periculum, penetrauit eremum: vbi antrum & fontem reperiens, ceruam diuinitus immiſſam in nutricem habuit: quæ cunctis diebus lactis alimoniam Sancto præbebat. *Ibidem.*

C. Rex Franciæ feris, & ſiluæ incolis, bellum inferens, forte fortuna Diui inuenit nutricem, quam cum neque ſerui, neque canes ſequi poſſent: telis & miſſilibus aſſequi putans, iaculos in feram iecit, ſed pro fera manum Sancti traiecit, cui vulneri medicinam adhibere noluit; quin potius idem orauit, ne quamdiu viueret, ſanitati priſtinæ redderetur. *Ibidem.*

ÆGYPTVS.

A. Abundauit aliquãdo idolorũ cultus in Ægypto ſicut nuſquã in vllis gentibus. Canes enim & ſimias adorauerũt, & alia portẽta olim venerati ſunt, allia & cepas deos eſſe credentes, ſed ipſo Apollonio narrãte didicimus, cauſas priſcæ ſuperſtitionis nobis hoc modo exponente. Bouem, Aprum Deum crediderunt Ægyptij, pro eo quod per ipſum rura excolentes victum cibumque capiebant. Sed & aquã Nili, quod vniuerſas regiones rigabat, venerabantur. Colebant & terram, vtpote cæteris elementis vberiorem. Item olera eo quod occaſionẽ ſibi ſalutis per hęc veniſſe arbitrarentur tẽporibus Pharaonis &c. *In vitis Patrũ, in vita S. Apollonij paululũ ante medium vel ex Philiſtrato ſit in vita Apollonij Tyanei.*

Cicero 2. de natura Deorum. Diodorus Biblioth. ſua 2.

B. Extãt adhuc certiſſima monumẽta geſtorũ, ſcilicet Pharaonis & Ægyptiorum ſubmerſorũ in mari. Nã tractus curruũ & orbitæ rotarũ, non ſolum in littore, ſed etiã in profundo nũc quouſque viſus admittit, cõſpiciuntur, vt quiſquis non docetur timorem Dei propalato religionis ſtudio: iræ eius trãſactæ, vltioniſque terrentur exemplo. *Pau. Croſius lib. 1. c. 10. Item vide mirabile. a. l.*

ÆTHIOPIA.

A. Vt traditur in hiſtorijs, per Eunuchũ miſerat multa dona tẽplo in Ieruſalẽ, Cãdacis regina Æthiopum, & nota quod omnes reginæ Æthiopũ Candaces dicebantur, ſicut Romani Imperatores, Cæſares, nec habebat regimen illa regio, niſi à fæminis. *Scholaſtica hiſtoria parte 8. c. 42.*

Digitized by Google

AER.

A. OLympus vſque ad liquidum aera euadit ſuper quem litteræ inſcriptæ in puluere per annum ſtetiſſe repertæ ſunt immobiles. Vbi pro nimia aeris raritate, nec aues viuere poſſunt, nec Philoſophi aſcendentes abſque ſpongijs plenis aqua, aliquantulum ibi manere potuerũt, quas naribus apponentes craſſiorem inde aerem attrahebant. Hic Macedoniam diuidit à Thracia. *Comeſtor in hiſtoria ſcholaſtica. De hoc Auguſtinus lib. 15. de Ciuitate, cap. 27. Item, vide Alexander. g.*

AFFLICTIO.

A. CVm Mauritius Imperator Gregorium & Eccleſiam Dei perſequeretur, inter cætera ſic ei reſcripſit Gregorius. Quia peccator ſum, credo, quod Deum tanto nobis amplius placatis, quanto me ei male ſeruientem affligitis. *In vita. ſancti Gregorij, libro quarto, cap. 17.*

AFRICANVS.

A. COmmodius Scipio Africanus eſt cognominatus, quod virtute Africam vicerit: quam ſi hoſtes donis placaſſet, vt parcerent, ſcilicet tam Scipio Africanus ſuperior, qui vicit Afros in ſecundo bello punico, quam Scipio Africanus poſterior, qui etiã vicit Afros, & etiam caput Africæ Carthaginem omnino deleuit. *Auguſtinus de ciuitate D. i, libro decimo, capite vigeſimo-primo.*

AGRICVLTVRA.

A. VOluptatibus Agricolarum incredibiliter delector, quæ nec vlla impediuntur ſenectute, & mihi ad ſapientis vitam proximè videntur accedere. Habent enim rationem cum terra, quæ nunquam recuſat imperium, nec vnquam ſine vſura reddit, quæ excipit. Deinde proſequitur de mirabili productione terræ naſcentium herbarum, ſcilicet vitium & arborum, cuius conſideratio cum admiratione delectat. *Et ſequitur infra:* In hac vita Manius Curius, cum de Samnitibus, de Sabinis, de Pyrrho triumphaſſet, conſumpſit extremum tempus ætatis. *Et infra.* Aranti Lucio Quintio Cincinnato nunciatum eſt, eum Dictatorem eſſe factum: à villa accerſebatur & Curius, & cæteri ſenes. Num ergo horum ſenectus miſerabilis fuit qui ſe agri cultione oblectabãt? Mea quidem ſententia haud ſcio, an vlla beatior poſſit eſſe. *Et infra.* Agro bene culto nihil poteſt eſſe nec vſu vberius, nec ſpecie ornatius; ad quem fruendum non modo tardat, verum etiam inuitat atque allectat ſenectus. *Tullius in libro de ſenectute: & loquitur in perſona Marci Catonis. Liuius l. 3.*

Ferunt Cyrum minorem Perſarũ Regem, præſtantem ingenio atque imperij gloria, cum Lyſander Lacedæmonius vir ſummæ virtutis ad eum veniſſet, ei quendam conſeptum agrum diligenter conſitũ oſtẽdiſſe. Cum autem admiraretur Lyſander & proceritates arborum & diuerſos ordines, & humum ſubactam, atque purã, & ſuauitatem odorum, qui afflarentur ex floribus, tum eum dixiſſe: Mirari ſe non modo diligentiam, ſed etiam ſolertiam eius, à quo eſſent iſta dimenſa & deſcripta, & Cyrum reſpondiſſe: Atqui ego iſta ſum omnia dimenſus, mei ſunt ordines, mea deſcriptio, multæ etiam arborum manu mea ſunt ſitæ. Tum Lyſandrum intuentem purpuram B.

eius,

Digitized by Google

eius, & nitorem corporis, ornatumque Perſicum multo auro, multiſque gemmis dixiſſe: Vere te, Cyre, beatũ ferunt, quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta eſt. *Idem Cicero.*

ALCVINVS.

A. ALcuinus de Britannia ſcilicet maiori oriundus, Carolum Regem inſtituit in Dialectica, & Rhetorica, & præcipuè in Aſtronomia. Hic omnium Anglorum poſt beatum Bedam & Adelinum doctiſſimus fuit. Prælatus eſt autem à Carolo, *Monaſterio beati Martini Turonenſis. Helinandus in Chronicu & Sibeb. ad annum 790.*

Plura pete ex Arnoldo Vuion ligni vita p. 2. l. 5. c. 91.

ALEXANDER.

A. SAxea grando de nubibus deſcendens, veris terram lapidibus verberauit quinquaginta duobus diebus, quibus diebus etiam Alexander Magnus ille gurges miſeriarum atque atrociſſimus turbo totius Orientis eſt natus. *Oroſius libro tertio de Orcheſtra mundi.*

B *. Græca narrat hiſtoria, Alexandrum potentiſſimum Regem, & moribus, & inceſſu, Leonidis pædagogi ſui non potuiſſe carere vitijs, quibus adhuc puerulus erat infectus. *Hieronymus in epiſtola ad Athletam.*

C. Alexander cum ſcire vellet, qui Darium interfecerant, ait: Gaudeo me magnum hoſtem ſubiugaſſe: & licet ipſe exequutus non ſim, habeo gratiam condignam rependere his, qui beneuolentiam erga me proteſtati ſunt. Hortor ergo, vt ſe prodant. Iuro igitur patris matriſque meæ maieſtatem, ſublimes illos & notiſſimos me facturum. Quo audito, Berſas & Ariobarſanes ſe produ͂t: quos Alexander iuſsit in loco altiſſimo crucifigi, dicens: Non ſe reum eſſe periurij, quia ſublimes eos ac notiſsimos omnibus fecit. *Iuſtinus libro tertio & duodecimo, qui Alexandri occiſores vocat Artabanum & Beſſum. Arrianus libro tertio, de geſtis Alex.*

D. Dicebat Alexander falli eos, qui proditionis præmium à ſe expectarent; imo violatæ fidei neminem acriorem iudicem vltoremque ſe eſſe. *Quintus Curtius.*

E. De Alexandro narratur ab eis, qui opera eius admirantur, quia ei, dum per inaquoſa loca properaret, cum Macedonibus diligens quidam miles aquam inueniens hauſit & obtulit, ille vero non bibit, ſed coram omnibus effudit. *In Tripartita hiſtoria, libro primo, capite primo.* 9 8 7 6 5 4 3 2 1

F. Fertur de Alexandro, quod cum virgo eximiæ pulchritudinis finitimæ gentis Principi deſponſata, inter captiuas adeſſe nunciaretur, ei abſtinentia ſumma pepercit, vt ne illam quidem aſpexerit. Qua mox ad ſpo͂ſum remiſsa vniuerſæ gentis per hoc beneficium mentes conciliauit. *In Polycratico, libro quinto, capite ſeptimo. Simile infra. Vide Continentia. d. Maximus ſer. 3.*

G. Quando Alexander ſubiugauit ſibi Perſas & captiuauit Magnates, direxit ſuam epiſtolam ad Ariſtotelem in hæc verba: Doctor egregie, rector iuſtitiæ, ſignifico tuæ prudentiæ me inueniſſe in terra, Perſes quaſdam gentes abundantes ratione & intellectu penetrabili, ſtudentes ſuper alios dominari & regnum acquirere, vnde nos propoſuimus occidere vniuerſos, quid ſuper his decreueris, tuis ſcriptis nobis ſignifica. Cui Ariſtoteles ita reſpo͂dit. Si potes mutare terræ illius aerem & aquã, inſuper & diſpoſitionem ciuitatum imple tuum

Digitized by Google

propoſitum; ſin autem, dominare ſuper eos cum bonitate, & exaudies eos cum benignitate. Quod ſi feceris, fiduciam habeas, quod cum Dei adiutorio omnes erunt ſubiecti. Alexāder ergo accepta epiſtola ſuum impleuit conſilium diligenter, & erant Perſæ magis obedientes eius imperio quam aliæ nationes. In quodā prologo libri *de ſecretis ſecretorum, ſeu de regimine Principum.*

H. Alexander Macedo huic vitio, ſcilicet inuidiæ mancipatus, præſentiēs mortē, conſtituit duodecim ſucceſſores. Vnico enim inuidens, maluit plures ſucceſſores relinquere, quā parem ſibi ſubſtituere aliquem. Hęc tamen inſtitutio non tenuit, nam quatuor ex ijs tantum regnauerunt: vt plenius habetur in *hiſtoria ſcholaſtica, parte quinta, capite de recluſione* 10. *tribuum l.* 1. *Machabæ. cap. primo.*

I. Dixit Alexandro quidam ex ſuis maximus natu. Si dij habitū corporis tui auiditati animi tui parē eſſe voluiſſent, orbis te nō caperet, vna manu Orientem, altera contingens Occidentem. Quid tu ignoras arbores magnas diu creſcere, & vna extirpari hora? ſtultus eſt, qui fructus earum ſpectat, altitudines non metit. Vide ne dum ad cacumen peruenire contendis, in ipſis ramis, quos comprehenderis, decidas. Leo quandoque minimarū auium pabulum fuit. Nihil tam firmū eſt, cui periculū non ſit ab inualido. Deniq; ſi Deus es, tribuere mortalibus deberes beneficia, non ſua eis eripere; ſi autē homo es, illud quod es, eſſe te ſemper cogita, ſtultum eſt eorū meminiſſe, propter quæ tui obliuiſcaris. *Quintus Curtius.*

K*. Alexander vir ſupra humanam potentiam animi magnitudine præditus, qui tantam fiduciam militibus ſuis fecerat, vt illo præſente nullius hoſtis arma ne inermes quidem timerent, cum nullo hoſte congreſſus eſt, quem non vicerit; nullam vrbem obſedit, quam non expugnauerit, nullam gentem adijt, quam nō calcauerit, tamen ad extremum eſt non virtute hoſtili, ſed inſidijs ſuorum & fraude ciuili victus. *Iuſtinus libro* 12.

L. Alexandri vt infinitam gloriam bellica virtus, ita præcipuum amorē clementia meruit. Is dum omnes gētes infatigabili curſu percurreret, quodam loco niuali tempeſtate oppreſſus, ſenio iam confectum Macedonem militem, nimio frigore rigidum, ipſe ſublimi & propinqua igni ſede ſedens animaduertit, factaque non fortunæ ſed ætatis vtriuſque æſtimatione deſcendit, & illis manibus, quibus opes Darij afflixerat, corpus frigore duplicatum in ſuam ſedem impoſuit: id ei ſalutare futurum dicens, quod apud Perſas capitale extitiſſet, ſolium regū occupaſſe. Quid ergo mirum eſt, ſi ſub eo duce tot annis militare iocondum ducebant, cui gregarij militis incolumitas proprio faſtigio carior erat? *Valerius Maximus libro quinto, capite primo. Iulius Fronſinus libro quarto capite* 6. *Stratagematum.*

M. Alexander Dario iam vno & altero prælio virtutem eius experto, atque ideo partem regni Taurotenus mōtem, & filiam in matrimonium, cum decies centum milibus talentis pollicente, cum Parmenion dixiſſet, ſi ipſe Alexander eſſet, vſurum ſe hac conditione. Reſpondit. Et ego vterer ſi Parmenion eſſem: tacitè conſiliarij timiditatem arguens vocem duabus victorijs reſpondentem, dignamque cui tertia, ſicut euenit, tribueretur. *Idem Val. libro ſexto, capite quarto, & in Polycratico, libro ſeptimo in fine.*

N. Alexādri pectus inſatiabile laudis, & inuidiæ plenum, in tantū vt ferret

mole-

moleſtiſſimè laudes Patris, Cui Anaxarcho comiti ſuo, ex authoritate *Demetrij.* Demetrij præceptoris, innumerabiles eſſe mundos referenti: Heu me, inquit miſerum, qui nec quidē vno adhuc ſum potitus. *Idem Valer. libro octauo, capite decimo-quarto. Iuuenal. Satyr. 10. Plutar. de tranquillit. animi.*

O. Dixit Ioſephus (ſcilicet libro tertio antiquitatum) quod Alexandro Macedoni & exercitui eius Darium inſequenti, mare Pamphilicum dicitur & legitur eſſe diuiſum, Deo volente, qui per eum regnum Perſarum delere volebat. *In hiſtoria eccleſiaſtica ſuper Exodū, capite, de trāſitu maris rubri.*

P. Cum veniſſet Alexander ad montes Caſpios, miſerunt ad eum filij captiuitatis decem tribuum, (ex edicto autem tenebantur egredi non licere), poſtulantes ab eo egrediendi licentiam: Cumque quæſiuiſſet cauſam captiuitatis, audiuit eos receſſiſſe apertè à Deo, Ieruſalem vitulis aureis immolando: & Prophetas Dei prædixiſſe eos, à captiuitate non redituros. Tunc reſpondit, quod arctius eos includeret. Cumque anguſta viarum obſtrueret molibus bituminatis, videns laborem humanum non ſufficere, orauit Deum Iſrael, vt opus illud compleret. Et acceſſerunt ad inuicem prærupta montium, & factus eſt locus immeabilis. Ex quo liquidò apparet non eſſe Dei voluntatem, vt exeant; egredientur, cum circa mundi finem magnam ſtragem facturi, & vt ait Ioſephus: Deus quid facturus eſt pro fidelibus ſuis, ſi tantum fecit pro infidelibus? *In hiſtoria ſcholaſtica parte quinta, capite de reclusione decem tribuum. Hoc factum de Iudæis incluſis, quibuſdam dubium eſt, vt patet in Speculo hiſtoriali, lib. 30. cap. 81.*

Q. Alexāder cum Oceani littora peragraret, in expugnatione cuiuſdam ciuitatis magnam partem exercitus ſagittis hoſtium veneno illitis amiſit, ac poſt herba ſibi per ſomnum oſtenſa & in potum ſaucijs data, cum reliquis ſubueniretur, vrbem expugnauit & cœpit. *Oroſius de orcheſtra mūdi, libro ſecundo. De hac herba habes infra: vide ceruus. a. Item, vide Adulatio. b. Patientia. a. m. Rex. f. Regnum. b.*

ALEXIVS.

Alexius filius cuiuſdam nobiliſſimi Romani, parentes & patriā relinquens, cum ad Edeſſam ciuitatem Syriæ perueniſſet, omnia quæ ſecum detulerat, pauperibus diſtribuit, & veſtimentis vilibus ſe induens cum cæteris pauperibus in atrio Dei genitricis Marię ſedere cœpit, de eleemoſynis vero quantum ſibi poterat ſufficere retinens, cætera pauperibus alijs erogabat. Cum autem quidam eorum, per quos pater ſuus eum per diuerſas mundi partes faciebat inquiri, ad dictā ciuitatem veniſſent, per dictum atrium tranſeuntes, eidem non cognito cum cæteris pauperibus eleemoſynam tribuunt, quos ipſe agnoſcens ait: Ago tibi gratias, Domine, quia eleemoſynam à ſeruis meis feciſti me recipere. Deinde diffuſe narratur, qualiter poſt decem & octo annos Romā rediens, tanquam pauper extraneus, decem & ſeptem annis in domo parentum fuit nutritus, tam eis quam alijs cunctis ignotus, vbi ieiunijs & vigilijs corpus macerans, tandem in Domino feliciter obdormiuit. *In aurea legenda, ſub titulo de ſancto Alexio. Sigebertus anno 405.* A.

Digitized by Google

Alea.

A. LVdum aleæ & teſſerarum legitur Attalus Aſiaticus inueniſſe, quem longè melius eſt ignorare quàm ſcire. Thilon Lacedæmonius cauſa ineundę ſocietatis & amicitiæ miſſus eſt Corinthum, inuenitque duces & ſeniores populi ludentes alea. Infecto itaque negotio rediјt dicens gloriam Spartanorum, id eſt Lacedæmoniorum, quorum virtus nouiter conſtructo Byſantio clareſcebat, nõ eſſe hac infamia maculandam, vt dicerentur ſocietatem contraxiſſe cum aleatoribus. *Petrus Bleſ. epiſtola 74. & Ioannes Salesberienſis in Polycratico, libro primo, capite quinto.*

B. Regi Demetrio à Rege Parthorum tali aurei dati ſunt, vt notaretur in eo leuitas pueriliſ, qui in maieſtate regali leuibus intendebat. *Pet. Bleſ. eadem epiſtola, & Ioannes Salesberienſis, vbi prius.*

C. Dici ſolet, quia aleator, quanto in arte doctior, tanto nequior. *In Polycratico libro octauo, capite ſexto.*

Amandus.

A. EXtat ad S. Amandum epiſtola decretalis Martini Papæ, in qua ſignificatur eundem Amandum voluiſſe paſtorale officium deponere pro eorum inobedientia: qui Presbyteri vel Diaconi poſt ſuas ordinationes in lapſum inquinabantur, à qua voluntate illum dehortatur idem beatiſsimus Papa perſuadens eum ad patientiam & commouens, vt nullam eis in delicto compaſsionem exhibeat, ſed lapſos omnes ab officio deponat, & eos in iugem pænitentiam mittat. *In ſpeculo hiſtoriali Vincentij, libro 34. cap. 113.*

Amazones.

A. MEdio tempore, ſcilicet inter annum 430. & 440. ante vrbem conditam, apud Scythas, duo Reges iuuenes Plenius & Scolopetius, per factionem Optimatum domo pulſi, ingentem iuuentutem ſecũ traxere, & in Cappadociæ pontibus hora iuxta amnem Thermodoontẽ cõſederunt, campis Themiſſerijs ſibi ſubiectis, vbi diu proxima quæque populati, conſpiratione finitimorum per inſidias trucidantur.

A Inſtino & Oroſio, Plynos & Scolopythus.

Horũ vxores exilio ac viduitate permotæ arma ſumunt, & vt omnibus par ex ſimili conditione animus fieret, viros qui ſuperfuerant interficiunt, atque accenſo in hoſtẽ ſanguine ſuo, vltionem cæſorum coniugum finitimorum excidio conſequuntur. Tũc pace armis quæſita, externos concubitus ineunt, editos mares mox enecant, fæminas ſtudioſè nutriunt, inuſtis infantium dextris mammillis, ne iactu ſagittarum impedirentur, vnde Amazones dictæ ſunt. Harum duæ fuere Reginæ, Marpeſia & Lampeto: quę agmine in duas partes diuiſo, viciſſim curam belli & domus cuſtodiam ſortiebantur. Ergo cum Europam maxima ex parte domuiſſent, Aſiæ vero aliquantis ciuitatibus captis, ipſæ autẽ Epheſum aliaſque vrbes condidiſſent, præcipuã exercitus ſui partem onuſtam opulentiſsima præda domum reuocant, reliquę ad tuendum Aſię imperium relictæ cum Marpeſia Regina, concurſu hoſtium trucidantur, cuius locum Synope filia capeſſit, quæ ſingularem virtutis gloriam virginitate perpetua cumulauit. Hac fama excitatas gentes, tanta admiratio & formido inuaſerat, vt Hercules quoque

Strabo l. 11. ait conditas ab Amazonibus Epheſum Smyrnã Paphem & Myrrhinam.

Digitized by Google

que, cum iuſſus fuiſſet á Domino ſuo exhibere arma Reginæ, quaſi ad ineuitabile periculum deſtinatus, vniuerſam Græciæ lectam ac nobilem iuuentutem contraxit: nec tamen contentus examine virium ex improuiſo aggredi atque inſperatas circumuenire maluerit. *Et infra*: Duæ tunc ſorores regno præerant Antiope & Orythia, poſt Orythiam Pentheſilea, quæ ſcilicet alio nomine dicta eſt *Camilla*, regno potita eſt, cuius Troiano bello clariſſima inter viros documenta virtutis accepimus. *Et infra cap. 16.* Proh dolor, pudet erroris humani. Mulieres patriæ profugæ Europam atque Aſiam, id eſt, plurimas fortiſsimaſque mundi partes intrauerunt, peruagatæ ſunt, deleuerunt, centum pæne annis euertendo vrbes plurimas, atque alias extruendo, tenuerunt. *Oroſius de ormeſta mundi, libro primo, cap. 15. Iuſtinus libro ſecundo, ex quo hæc deprompta. Diod. l. 2. Plutar. in Theſeo.*

Iacobus à Vitriaco c. 92. l. 1. hiſt. orient.

AMBITIO.

A. PLutarchus Traiano ſalutem dicit. Modeſtiam tuam noueram non appetere principatum, quem tamen ſemper morum elegantia meruiſti: quo quidem tanto dignior iudicaris, quanto á crimine ambitionis videris eſſe remotior. Tuæ itaque virtuti ita congratulor & fortunæ meæ, ſi tamen ratione geſſeris, quæ probè meruiſti. Alioquin periculis te & me detrahentium linguis ſubiectum iri non dubito, cum & ignauiam Imperatorum Roma non ferat, & ſermo publicus delicta diſcipulorum refundere ſoleat in præceptores. Sic Seneca Neronis ſui merito detrahentium carpitur linguis, adoleſcentium ſuorum temeritas in Quintilianum refunditur: & Socrates in pupillum ſuum fuiſſe clementior criminatur. *Hæc in libello Plutarchi de inſtitutione Traiani* (*ſed non eſt in Græco, vt ab interprete Nicolao Saguntino putetur, confictum*) *& recitatur in Polycratico libro quinto, capite primo.*

Dixit ſenex quidam: Non habeas notitiam cum Abbate, neque frequenter adiungas te ei; quoniam ex hoc fiduciam ſumes, & deſiderare incipies, vt teneas etiam ipſe primatum. *In vitis Patrum, libro decimo-quinto, parte octaua.* B.

Fabius Maximus, cum à ſe quinquies, & à patre, auo, & proauo, maioribuſque ſuis ſæpenumero conſulatum geſtum animaduerteret, comitijs, quibus filius ſummo conſenſu conſul creabatur, quam potuit cõſtanter cum populo egit, vt aliquando vacationem huius honoris Fabiæ genti darent. Non quod filij virtutibus diffideret (erat enim illuſtris) ſed ne maximum imperium in vna familia continuaretur. *Valerius Maximus libro quarto, capite primo.* C.

Non defuit maioribus grata mẽs, ad præmia ſuperiori Africano exoluenda, ſiquidem maxima eius merita, paribus ornamentis decorare conati ſunt. Voluerunt illi ſtatuas in curia, in comitio, in roſtris, in ipſa denique Iouis Optimi cella ponere. Voluerunt imaginem eius triumphali ornatu indutam, capitolinis puluinaribus applicare. Voluerunt ei continuum per omnes vitæ annos conſulatum, perpetuamque dictaturam tribuere, quorum nullum ſibi neque plebis-ſcito dari, neque Senatuſconſulto decerni patiendo, pæné tantum ſe in recuſandis honoribus geſſit, quantum egerat in gerendis. *Ibidem Val. Maxim. & lib. 8. cap. 15. Liuius lib. 38.* D.

Item

Digitized by Google

Item, vide Electio. b. Epiſcopus. c. Gratuitas. B. Moderatio b. c. Papa. M. Principatus. m. Roma. a. f. Monachus. a. i.

AMBROSIVS.

A. TAntæ abſtinentiæ fuit beatus Ambroſius, quod quotidie, niſi in ſabbato & dominico die & feſtis præcipuis, ieiunabat. Tantæ etiam largitatis, quod omnia, quæ habere poterat, eccleſijs & pauperibus, nihil ſibi retinens, tribuebat. Tantæ compaſſionis, vt cum aliquis ſibi lapſum ſuum confitebatur, ſic amariſſimè flebat, vt etiã ipſum flere compelleret. *In aurea legenda, ſub titulo de ſancto Ambroſio.*

B*. Cum apud Theſſalonicam vrbem, orta ſeditione quidam Iudices fuiſſent á populo lapidati, Theodoſius Imperator indignatus, iuſſit omnes interimi, nocentes ab innocentibus non ſecernens: vbi fere ſeptem milia hominum ſunt occiſa.

C. Cum igitur Imperator Mediolanũ veniſſet, & Eccleſiam intrare vellet, occurrit ei Ambroſius ad ianuam, eique aditum prohibuit, dicens: Cur, Imperator, poſt cauſam tanti furoris, non agnoſcis molem tuæ præſumptionis? Sed forte recognitionẽ peccati prohibet poteſtas imperialis, decet tamen, vt vincat ratio poteſtatem. Princeps es, ô Imperator, ſed conſeruorum. Quibus ergo oculis conſpicies communis Domini templum? Quibus pedibus calcabis ſanctum pauimentum? Quo modo manus extendes, de quibus adhuc ſanguis ſtillat iniuſtus? Qua præſumptione ore tuo poculũ ſanguinis eius percipies, cum furore tuorum ſermonum tantus iniuſtè ſit ſanguis effuſus? Recede ergo, ne ſecundo peccato priorem nequitiam augere contendas. Suſcipe vinculum, quo te Dominus ligauit, eſt enim medicina ſalutaris. His ſermonibus Imperator obediens, gemens & flens, ad A. regalia remeauit. Ipſo ergo in fletu perſeuerante, & cum magnis ſuſpirijs & ſingultibus quotidie dicente: Templa ſeruis & mendicantibus aperta, & mihi ſunt clauſa? Rufinus magiſter militum clamoſus Ambroſium adijt, vt Imperatorem abſolueret: quem, vt vidit, dixit: O Rufine tantæ necis actor exiſtens, & nunc pudorem de fronte detergens, non erubeſcis contra maieſtatem latrare diuinam? Cumque Rufinus pro Imperatore ſupplicaret? Ambroſius ait: Ego tibi prædico, quoniam eum ſacra limina ingredi prohibeo, ſi vero poteſtatem in tyrannidem mutauerit, necem libenter ſuſcipio. Quod cum Rufinus Imperatori nunciaſſet. Pergam, inquit, ad eum, vt iuſtas in faciem contumelias percipiam. Cũque veniſſet, & ſolui ſua vincula poſtulaſſet, occurrens Ambroſius ingreſſumque prohibens ait: Quam pænitentiam oſtendiſti poſt tantas iniquitates? Et ille. Tuum eſt imponere, & meum obtemperare. Verum cũ Imperator allegaret Dauid adulterium & homicidium perpetraſſe, ait Ambroſius. Qui ſequutus es errantem, ſequere corrigentem, quod ita gratãter Imperator recepit, quod publicam agere pænitẽtiam non recuſauit. *In aurea leg[illegible] & ſumitur ex hiſtoria Tripartita, libro nono, cap[illegible] trigeſimo. Auguſt. libro quinto, de Ciuit. cap. vigeſimo-ſexto.*

Cum apud Theſſalonicam ſeditione exorta, quidam militariũ fuiſſet impetu populi furentis extinctus, repentini nuncij atrocitate ſuccenſus, ad ludos Circenſens inuitari populum, eique ex improuiſo circũfundi D. mili-

militcs atque obtruncari, vt paſſim quiſque occurriſſet, gladio iubet ſcilicet Theodoſius Imp. & vindictam dare non crimini ſed furori. Ob hoc cum á Sacerdotibus Italiæ argueretur, agnouit delictum culpamq́ꝫ cũ lachrymis profeſſus, publicam pænitentiam in conſpectu Eccleſiæ exegit, & in hoc ſibi tempus aſcriptum, abſque regali faſtu patienter impleuit. Quibus omnibus illud quoque mirabiliter adiecit, legem enim ſanxit in poſterum (ſcilicet admonente vel potius iniungente Ambroſio) vt ſententiæ Principum ſuper animaduerſione prolatæ necis vel proſcriptionis, in diem trigeſimum ab executoribus differrentur; quo locus miſericordiæ, vel, ſi res tuliſſet, pænitentiæ non periret. *In hiſtoria Eccleſiaſtica libro vndecimo, capite decimo-octauo, & plenius in Tripartita hiſtoria, libro nono, capite trigeſimo.*

E*. Cum Theodoſius Imperator intra cancellos Eccleſiæ ſtaret, requirit Ambroſius, quid ibi expectaret? Cui cum diceret, ſe ſacrorum myſteriorum perceptionem expectare, ait Ambroſius. O Imperator, interiora loca Sacerdotibus ſunt collata. Egredere ergo, & expectationem hanc cum cæteris communem habe; purpura namque Imperatores facit, non Sacerdotes. Cui Imperator protinus obediuit. Cum ergo reuerſus Conſtantinopolim extra cancellos ſtaret, mandauit ei Epiſcopus, vt intraret, & ille ait. Vix diſcere potui, quæ differentia ſit Sacerdotis & Imperatoris. Vix enim veritatis inueni magiſtrum. Ambroſium namque ſolum noui vocari Pontificem. *In aurea legenda, & etiam in Tripartita hiſtoria, libro nono, capite trigeſimo.*

Item, vide Eccleſia. g. Auaritia. a. Mors. d.

Amicitia.

A. AVdierat Plato Xenocratem diſcipulum ſuum de ſe multa impiè locutum, ſine vlla cunctatione criminationem reſpuit. Inſtabat erecto vultu iudex, cauſam quærens, cur ſibi fides non adhiberetur, adiecit non eſſe credibile, vt quem tãtopere amaret, ab eo inuicem non diligeretur. Poſtremo, cum ad iuſiurandum inimicitias ſerentis malignitas confugiſſet, ne de periurio eius diſputaret, affirmauit illa Xenocratem nunquam dicturum fuiſſe, niſi ea dici expedire ſibi iudicaſſet. *Valerius Max. libro quarto, capite primo.*

B. Syracuſanus Dionyſius quibuſdã monentibus, vt aduerſus Heraclidem & Calippum, quorũ fidei multum credebat, tanquam inſidias ei nectentes cautior eſſet, reſpondit: vita ſe malle excedere, quam in violentæ mortis metu amicos inimicoſque iuxta ponere. *Idem libro tertio, capite octauo, & Plutar. in vita Dion.*

C. Alexander Macedonum Rex inclyta iam pugna excellẽtiſſimus, opibus Darij contuſis, ęſtu & itineris feruore in Cilicia percalefactus, Cydno qui aquæ liquore cõſpicuus Tarſum interfluit, corpus ſuum immerſit ſubito: deinde ex nimio hauſtu frigoris obſtupefactis neruis, ac torpore hebetatis artubus, maxima cum exanimatione totius exercitus, in oppidum caſtris propinquum defertur. Iacebat ergo Tarſi, inq́ꝫ valetudine eius aduerſa, inſtantis victoriæ ſpes fluctuabat. Itaque conuocati medici, attentiſſimo conſilio ſalutis remedia circumſpiciebãt. Qui cum ad vnam potionem ſententiam direxiſſẽt, atq; eã Philippus medicus manibus ſuis temperatam Alexãdro

Digitized by Google

(erat autē amicus ipſius & Comes) porrexiſſet, à Parmenione miſſæ litteræ ſuperueniunt, admonentes vt Rex inſidias Philippi, perinde ac pecunia corrupti à Dario, caueret, quas cum legiſſet, ſine vlla cunctatione medicamentum hauſit, ac tum legendas Philippo tradidit: pro quo tā conſtanti erga amicum iudicio digniſſimam à dijs immortalibus mercedem recepit; quia incolumitatis eius præſidium, falſo interpellari indicio noluerunt. *Ibidem Valerius Max. P. Bleſ. opuſc. de amicitia.*

Seneca l. 2. de ira, non Parmenonij, ſed matri Alexandri id tribuit.

D. Tenacius eorum nomina poſteritatis memoria apprehēdit, qui aduerſum amicorum nō deſeruerunt, quā qui vitæ proſperum curſum comitati ſunt. Nemo de Sardanapali familiaribus loquitur. Oreſtes Pylade amico, quam Agamemnone patre, pæne notior eſt. Siquidem illorum amicitia in conſortione delitiarum & luxuriæ contribuit. Horum duræ atque aſperæ conditionis ſolatium ipſarum miſeriarum experimento enituit. *Valerius Max. libro quarto, capite ſeptimo. De hoc Ambroſius libro ſecundo de Virginibus.*

E. Damon & Pythias Pythagoricæ prudentię ſacris initiati, tam fideliter inter ſe amicitiam iunxerunt, vt cum alterum ex iis Dionyſius Syracuſanus interficere vellet; & is tempus ab eo, quo priuſquam periret, domum profectus res ſuas ordinaret, impetraſſet, alter vadem ſe pro reditu eius dare non dubitauit. Omnes ergo, & imprimis Dionyſius, nouæ & ancipitis rei exitum ſpeculabantur. Appropinquāte demum definita die nec illo redeunte, vnuſquiſque ſtultitiæ tam temerarium ſponſorem damnabat. At is nihil ſe de amici conſtantia metuere prædicabat. Eodem autem momento & hora à Dionyſio conſtituta, qui eam acceperat, ſuperuenit. Admiratus amborum animum Tyrannus, ſupplicium fidei remiſit; inſuperque eos rogauit, vt ſe in ſocietatem amicitiæ tertium gradum ſodalitij vna culturum beneuolentia reciperent. *Idem Val. Max. libro quarto, capite ſeptimo. Tullius Tuſc. 5. & Offic. 3.*

Rex Alexander Darij caſtris, in quibus omnes neceſſarij eius erant, potitus Hephęſtione gratiſſimo ſibi latus ſuum tegente, ad eos alloquendos venit. Cuius aduentu mater Darij recreata, humi proſtrata caput erexit: Hephæſtionem, quia forma & ſtatura ei præſtabat, more Perſarum adulata tanquam Alexandrum ſalutauit. Admonita deinde erroris, per ſummam trepidationem excuſationis verba quęrebat. Cui Alexander: nihil eſt, inquit, quod hoc nomine confundaris, nam & hic Alexander eſt. Vti prius gratulemur ei, qui hoc dicere noluit, an cui audire contigit? Maximi enim animi Rex, & iam totum terrarum orbem aut victorijs aut ſpe complexus, tam paucis verbis ſecum comite ſuo partitus eſt. *Idem libro 4. c. a. b. Diod. Sicul. in vita Alex. Plut. in Alex.* F.

Rutilij verba prius an facta æſtimē neſcio, nam vtriſque æquè admirabile ineſt robur. Cum amici cuiuſdā iniuſtæ rogationi reſiſteret, atque is per ſummam indignationem dixiſſet: *Quid ergo mihi eſt opus amicitia tua, ſi, quod rogo, non facias?* Reſpondit. *Immo, quid mihi tua, ſi propter te aliquid inhoneſtum facturus ſum?* Huic voci conſentanea illa opera, quod magis ordinum diſſenſione quam vlla ſua culpa reus factus: nec abſoletam veſtem induit; nec Senatoris inſignia depoſuit, nec ſupplices ad genua Iudicum manus tetendit, nec dixit quic- G.

Digitized by Google

quicquam ſplendore præteritorum annorum humilius, effecitque vt periculum non impedimentum grauitatis eius eſſet, ſed experimentum. Atque etiam cum ei reditum in patriam Syllana victoria præſtaret, in exilio, ne quid aduerſus leges faceret, remanſit. *Valerius Maxim. libro ſexto, capite quarto. Cicero in Bruto & de Orat.* 1.

H. Amicus quidem Socrates, ſed magis amica veritas. Hæc verba dixiſſe Platonem referunt expoſitores, ſuper illo verbo primi Ethicorum Ariſtotelis, capite ſeptimo: *Ambobus exiſtentibus amicis, ſanctum eſt prehonorare veritatem.*

I. Age Philippi quam probabilis epiſtola, in qua Alexandrum quorundam Macedonum beneuolentiam, largitione ſcilicet prodiga, ad ſe attrahere conatum, ſic increpuit. *Quæ tibi, Fili, ratio, in hanc tam vanam ſpem induxit, vt eos tibi fideles futuros eſſe exiſtimares, quos pecunia ad amorem tui cōpuliſſes.* A caritate iſtud præſtatur. At vero ante Philippus maiore ex parte mercator Græcię, quam victor fuit. *Valerius Max. libro ſeptimo, capite ſecundo, ex Cicerone lib. 2. Officiorum.*

K. Refert autem Ioannes Salesberiēſis, Philippum in eadem epiſtola addidiſſe hæc verba: *Largitiones immoderatas rapinæ ſequuntur.* Cum enim dando egere cœperis, bonis alienis cogeris manus inferre. Itaque cum beneuolentiæ captādæ cauſa ſis prodigus, non tanta ſtudia aſſequeris eorum, quibus dederis quanta odia eorum, quibus ademeris. Et quidem eleganter ſiue Philippus, ſiue alius popularis, profuſionis huius immoderationem cohibuit. Quæ quidem gloriam videtur afferre, ſed more meretricio, cum res defecerit, euaneſcit. Nam gratiæ, quam non virtus ſed fortuna conciliat, amor meretricius rectiſſimè comparatur. *Hic dictus Ioannes in Polycratico libro octauo, capite ſecundo.*

Bias, cuius ſapientia etiam nunc ſpirat, ita aiebat: oportere homines in vſu amicitiæ verſari, vt meminiſſent eam ad grauiſſimas inimicitias poſſe conuerti. Quod quidem præceptum prima ſpecie nimis fortè callidum videtur inimicumque ſimplicitati, qua præcipuè familiaritas gaudet. Sed ſi altior animi cogitatio demiſſa fuerit, perquam vtile reperietur. *Idem Valerius Max. libro ſeptimo, capite tertio. Ariſtoteles lib. 2. Rhetoric. ad Theodecten. Alter enim Cic. in Lælio.* L.

Similes ſunt mundi amatores homini, qui tres habuit amicos, quorū duos præcordialiter honorabat, & ad eos afficiebatur vehementer, vſque ad mortem pro ipſis agonizans & periclitari deſiderans, tertium vero quaſi nihil dilexit. Quadam vero die à Rege citatus eſt, rationem redditurus de debito decem milium talentorum. In magno itaque periculo conſtitutus, quærens auxilium venit ad primum amicum, quem prę omnibus dilexerat, ab eo petens auxilium. Cui ille: Neſcio, quis ſis: habeo alios amicos, cum quibus hodie lætari me oportet, præbeo tibi tantum duo ciliciola, vt habeas, quibus in via, qua ambulas, poſſis operiri. Confuſus ergo, ad ſecundum abiens, poſtulauit eius auxilium. Cui ille: Non vacat mihi tecum ſubire agonem, curis etenim multis circūdor, modo tamen te vſque ad oſtium palatij comitabor, & ſtatim reuertar proprijs vacaturus negotijs. Triſtis ergo & quaſi deſperans ad tertium perrexit amicum, ſibique facie demiſſa dixit: Non habeo os loquendi ad te, quoniam vt debui, non amaui M.

 te,

Digitized by Google

te, ſed in tribulatione circundatus & ab amicis deſtitutus, rogo, vt mihi veniam præbeas, opem feras. At ille hilari vultu reſpondit: Certe amicũ certiſſimum fateor te eſſe, & tui licet modici beneficij nõ immemor, præcedam te, & apud Regem interueniam, & in manus inimicorum non tradet te. Primus itaque amicus eſt diuitiarum poſſeſſio, pro quibus homo multis ſubiacet periculis, in morte vero nihil ex õnibus his auferet niſi viles panniculos. Secundus amicus eſt vxor, filij, & parentes, qui tantum vſque ad monumẽtum ſecũ pergentes, reuertuntur ſuis vacaturi negotijs. Tertius amicus eſt, fides, ſpes, charitas, eleemoſyna, & cætera bona, quæ nos, cum eximus de corpore, præcedere poſſunt, & pro nobis apud Deũ interuenire, & ab inimicis nos liberare dæmonibus. *Ex hiſtoria de Barlaam, c. 13. quam ſcripſit Damaſcenus; & plenius in Speculo hiſtoriali, libro decimo-ſexto, capite decimo ſexto.*

N. Quidam necromanticus habuit diſcipulum, qui ſe eum multũ diligere ſimulabat, & multa promittebat, ſi foret diues. Magiſter volens probare, ſi verum diceret, fecit per quandã incantationẽ ei videri, quod eſſet Imperator. Cum autem multæ terræ vacãtes denunciarentur ei, magiſter rogabat vt eſſet memor ſui promiſſi dando aliquam terrã. Cum autem ille reſpõderet ſe neſcire, quis eſſet, intulit magiſter. Ego ſum, qui dedi vobis hæc omnia quę habetis & nunc vobis omnia aufero, & exſufflata incantatione nihil inuenit de omnibus, quæ ſibi ante videbantur. Sic faciet Deus diuitibus. *Hubertus in libro de dono timoris.*

O. Tarquinium vltimũ Romanorum Regẽ exulantem dixiſſe ferunt, tunc primũ ſe intellexiſſe, quos fidos habuiſſet amicos, cum iam neutris gratiã referre poſſet. *Tull. in li. de Amicitia.*

P. Scripſit Theophraſtus librum de amicitia, in quo amicitiam in rebus humanis raram eſſe conteſtatur. *Vincentius in ſpeculo hiſtoriali lib. 6. cap. 2. Item, vide Cautela. a. Hæreſis. a. Hæredes. a. Socrates. e. Patientia. bd. be.*

AMOR.

Vide Magia. d. Parentes. n.

ANDREAS.

A. Quidam Epiſcopo, beato Andreæ Apoſtolo plurimũ deuoto apparuit diabolus in forma puellæ pulcherrimæ, ſe ei confiteri velle dicens, & nulli alij. Annuit Epiſcopus, licet inuitus. Ait illa: Iuuenis ſum & pulcra, vt videtis, & filia Regis; qui quia volebat me dare in vxorẽ cuidã magno Principi, ego qui virginitatẽ CHRISTO meo deuoui, audiens de ſanctitate veſtra, ſub alas veſtras confugi. Admirans Epiſcopus pulcritudinem, nobilitatẽ, & facũdiam illius, dixit. Eſto ſecura filia, me & mea tibi offero, & hodie mecum prandebis. Cui illa: Noli pater de hoc me rogare, ne fortè ex hoc mali ſuſpicio oriatur, & fama tua denigretur. Ad quam Epiſcopus: Non erimus ſoli, &. ideo nulla poterit ſuſpicio oriri. In menſa igitur Epiſcopus & illa ex oppoſito conſederunt. Epiſcopus autem faciem eius non deſijt intueri, & pulcritudinem admirari. Illa autem hoc percipiens, pulcritudinẽ ſuam magis augebat, & cor Epiſcopi graui iaculo vulnerauit. Iamque proximus erat cõſenſui, vt illã de opere illicito requireret. Tunc peregrino quodã ad oſtiũ pulſante, & clamante, vt ſibi aperiretur, ad rogatum puellæ propoſita eſt ei quæſtio, quod eſſet maius miraculũ, quod vnquam Deus in re parua fecerit. Peregrinus ergo interrogatus per nuncium reſpondit, diuerſitas

Digitized by Google

uerſitas & excellētia facierum. Inter tot enim homines,qui fuerūt ab initio,& futuri ſunt vſque in finem, nō inueniuntur duo, qui habeant facies omnino ſimiles: & in tā minima facie,Deus omnes ſenſus corporis collocauit. Videntes quod ſapienter reſpondiſſet,propoſuerunt ei aliā, videlicet: Vbi terra altior cælo eſt. Ille autem reſpondit: In cælo empyreo, vbi eſt corpus CHRISTI. Tertio etiā ad rogatum dictæ puellæ propoſuerunt aliam difficiliorem præſentibns, ſcilicet quantū ſpatij eſt à cælo vſque ad terram? Tunc ille reſpondit: Ille, qui te miſit,melius ſcit, quam ego. Ego autem nunquā de cælo cecidi,ſed ipſe de cælo cecid.t in abyſſum,& illud ſpatium menſurauit: nam diabolus eſt,qui ſe poſuit in ſpecie mulieris. Nuncius hæc audiens, vehementer expauit;& ea,quæ audierat,recitauit. Mirantibus itaque omnibus & ſtupentibus,diabolus è medio euanuit: Quæſitus autem peregrinus, non eſt inuentus. Epiſcopus autem ad ſe rediens,& de culpa contritus, accepit per reuelationem, quod peregrinus ille fuerat S. Andreas, & ex hoc, maiorē deuotionem ad Apoſtolum cœpit habere. *In aurea legenda, ſub tit. De S. Andrea, cui ferè ſimile ſcribitur in legenda S. Barthol. Item, vide Patronus. a.*

ANGELVS.

A. IN eadem ſcriptura, vbi dicti ſunt dilexiſſe filias hominū *filij Dei*. Geneſis 6. idē dicti ſunt etiam *Angeli Dei*. Vnde illos putant multi nō homines fuiſſe, ſed Angelos. Quā quæſtionem nos tranſeuntes, cōmemoratam in tertio huius operis libro reliquimus inſolutam: vtrum poſſint Angeli, cū ſpiritus ſint, coire corporaliter cum fœminis. Scriptū eſt. *Qui facit Angelos ſuos Spiritus*, id eſt eos,qui natura ſpiritus ſunt,facit eſſe angelos ſuos, iniungendo eis officium nunciandi. Sed vtrū eorum corpora conſequenter adiunxerit dicendo, *& miniſtros ſuos ignem ardentem:* an quod charitate tanquā igne ſpiritali feruere miniſtri eius debeant, ambiguum eſt. Apparuiſſe tamē hominibus Angelos in talibus corporibus, vt nō ſolum videri, verū etiā tangi poſſent, eadē veriſſima Scriptura teſtatur. Et quoniam creberrima fama eſt, multiq; ſe expertos, vel ab eis qui experti eſſent,de quorū fide dubitandū nō eſſet,audiſſe confirmāt; Syluanos, & Faunos, Panes, quos vulgo Incubos vocāt, improbos ſæpe extitiſſe mulieribus,ac earum appetiſſe ac peregiſſe concubitū;& quoſdā dæmones, quos *Duſios* Galli nuncupant, aſſiduè hāc immunditiā & tētare & efficere plures,taleſque aſſeuerāt, vt hoc negare impudētiæ videatur, nō hinc audeo aliqua definire, vtrū aliqui ſpiritus elemēto aereo corporati, (nā hoc elementū etiā cum agitatur flagello, ſenſu corporis tactuq; ſentitur) poſſint etiā hanc pati libidinē, vt quomodo poſſint,ſentiētibus fœminis miſceātur. Dei tamen Angelos ſanctos nullo modo illo tēpore ſic labi poſſe crediderim,nec de ijs dixiſſe Apoſtolū Petrū. Si enim Deus angelis peccātibus non pepercit,& cætera, ſecūdæ Petri ſecundo. *Et infra.* Angelos etiam Dei homines nuncupatos eadē ſcriptura ſancta teſtis eſt. Hoc idem declarat *Aug. lib. 15. De ciuitate Dei, cap. 21. & 22.*

Pſalm. 103. 4.

B. Dicebat Antonius. Non eſt difficilis bonorum ſpirituum & malorum diſcretio: quæ ſic Deo tribuente panditur. Sanctorū Angelorum amabilis eſt & tranquillus aſpectus, quia non cōtendunt, neque clamāt, verū tacitè leuiterq; properātes gaudiū, & exultationem & fiduciam pectoribus infundūt. Peſſimorū vero vultus truces ſoni-

ſonitus horridi, ſordidi cogitatus plauſuſque motuſque adoleſcẽtium vel latronum, è quibus timor animæ ſenſibus incutitur, metus mortis, laſſitudo virtutis, cordis hebetatio. Si ergo poſt timorem horrori concepto ſucceſſit gaudium & ad Deum fiducia & ineffabilis charitas veniſſe ſciamus auxilium, quia ſecuritas animæ præſentis maieſtatis indicium eſt. Si autem formido incuſſa permãſerit, hoſtis eſt qui videtur. quoniam nec fouere nouit, vt Gabriel pauentem virginem. *Et infra.* Cum aliqua ſe vobis obtulerit viſio, audacter requirite quis ſit ille, & vnde venerit, ac ſine mora ſi ſanctorum fuerit reuelatio, angelica conſolatione timor reuertitur in gaudium; ſi vero diaboli fuerit oblata tentatio, fidelis animæ percunctatione euaneſcit: quia maximum eſt ſecuritatis indicium interrogare quis nam ſit, & vnde ſit. Et Naue filius auxiliatorem ſuum interrogando cognouit, Ioſue cap. 6. nec Danielem percunctantem latere potuit inimicus. *Athanaſius, in vita ſancti Antonij.*

C. Credunt Hebræi quod hoc die ſcilicet ſecundo, Angelus factus eſt diabolus: quibus conſentire videntur qui in ſecunda feria miſſam de Angelis cantare conſueuerunt, quaſi in laudem ſtantium Angelorum. *In hiſtoria ſcholaſtica ſuper Geneſim, capite de opere ſecundæ diei.*

Item, vide Humilitas. r. ſ. Incubus. b. peccatum. b.

ANGLIA.

A. Anno Domini milleſimo ducenteſimo decimo-tertio, Ioannes Rex Angliæ ſpontaneè de conſilio Baronum ſuorum obtulit, ac liberè conceſſit Deo & Apoſtolis eius Petro & Paulo, ac ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ac Domino Papæ Innocentio tertio, eiuſque ſucceſſoribus, totum regnum Angliæ, & Hiberniæ cum omni iure ac pertinentijs, pro remiſſione peccatorum ſuorum, totiuſque generis ſui viuorum & mortuorum; & fecit & iurauit homagiũ pro prædictis regnis Deo & prædictis Apoſtolis, & Innocentio Papæ, vt ea de cætero tanquam feudatarius reciperet ac teneret ab ipſo Papa, eiuſque ſucceſſoribus, ad cuius indicium ſtatuit, vt de proprijs reditibus prædictorum regnorum pro omni ſeruitio ac conſuetudine, ſaluo per omnia donario beati Petri, eccleſia Romana mille marcas recipiat annuatim, ſeptingentas pro regno Angliæ ac trecentas pro regno Hiberniæ, ſaluis ſibi & hæredibus ſuis iuſtitijs, & libertatibus, ac regalibus. *In ſpeculo hiſtoriali libro trigeſimo-primo, capite ſeptimo. Idem præſtitit S. Ina rex Angliæ & Caſimirus rex Poloniæ vt oſtendit Arnol. Vvion p. 2. lig. vitæ l. 5. cap. 64. & 65. Mathæus Paris in Ioanne eodem anno.*

Lege epi. 46. Petri Bleſenſis.

B. Beatus Eugenius gentem Anglorum ad quæcumque vellet applicari, dixit eſſe idoneam, & præferendam alijs, niſi leuitas impediret: ſed ſicut Hannibal poſſe vinci Romanos negabat niſi in patria ſua, ita & hæc dũ peregrinatur inuincibilis eſt. Nam in ſedibus ſuis facilius expugnatur. Hoc autem forté commune habent cum gentibus cæteris incolæ Britanniarũ atque Italiæ. *In Polycratico libro ſexto, capite decimo-nono.*

C. Quadam die beatus Gregorius per forum vrbis Romæ tranſiens, cernit quoſdam pueros forma pulcherrimos, & vultu venuſtos, capillorumque nitore perſpicuos eſſe venales. Interrogat igitur mercatorẽ de qua patria illos attuliſſet. Ille reſpondit:

De

Digitized by Google

De Britannia, cuius incolæ ſimili candore refulgent. Interrogat ergo ſi Chriſtiani eſſent, cui mercator: Nō, ſed paganicis erroribus implicantur. Tunc Gregorius acriter ingemiſcēs: Proh dolor, inquit, quam ſplendidas facies poſſidet Princeps tenebrarum! Inſuper rogat quod eſſet vocabulum illius gentis? Cui ille, Anglici vocantur ait. Gregorius: *bene Anglici*, inquit, *quaſi Angelici* quoniā Angelicos vultus habent. *In aurea legenda ſub titulo de beato Gregorio. Beda lib. ſecundo, capite primo. Hiſt. Angl. & lib. 1. c. 21. vitæ S. Greg. apud Ioannem Diaconum.*

D. Adulphus Rex Angliæ qui primus totius Angliæ obtinuit monarchiā, deuotionis cauſa venit Romam, & coram Leone Papa quinto obtulit tributum ſancto Petro de vnaquaque domo argenteum nummum in anno, & hoc tributum vſque hodie perſeuerat. *Martinus Polonus in Chronicis.*

Item, vide Lupus. a.

ANIMA.

A. IN libro decimo de Republica diſſeruit Plato, quò anima poſt corpus euadat, vel vnde in corpus adueniat per illam quam narrat de quodam natione Pamphylo Eri nomine, & milite officio: qui cū multis vulneribus in prælio acceptis videretur mortuus & inter mortuos iaceret, duodecima demum die (vt ait Macrobius ſuper ſomnium Scipionis) cum inter cæteros peremptos vltimo eſſet igne honorandus, ſubito ſeu recepta ſeu retenta anima, quidquid emenſis inter vtramque vitam diebus egerat, videratúe, tanquam publicum profeſſus humano generi enunciauit. Hunc dicit Cicero excitatum fuiſſe non reuixiſſe. *Valerius Maximus libro primo, capite octauo de Miraculis.* ſic ait. Plato ſcribit Pamphylum decem diebus inter eos qui in acie ceciderant, iacuiſſe, poſtea poſitum in rogo reuixiſſe. *Eadem Helinandus in Chronicis. Et in Speculo hiſtoriali libro quarto*

B. *In Tymæo & Phædro.* Platonem animas hominum poſt mortem reuolui vſque ad corpora beſtiarum ſcripſiſſe certiſſimum eſt. Hanc ſententiam Porphyrij tenuit Doctor eius Plotinus: Porphyrio tamen iure diſplicuit, in hominum non ſua quæ dimiſerant, ſed alia noua redire corpora humanas animas arbitratus eſt. Puduit nempe illud credere, ne mater fortè filium in mulam reuoluta vectaret, & non puduit hoc credere vbi reuoluta mater in puellam filio forſitan nuberet. Quanto creditur honeſtius animas reuerti ad corpora propria ſemel, quam reuerti toties ad diuerſa. Veruntamen, vt dixi, ex parte magna correctus eſt in hac opinione Porphyrius, ſaltem vt in ſolos homines humanas animas præcipitari poſſe ſentiret: beluinos autem carceres euertere non dubitaret. *Auguſtinus de Ciuitate Dei, libro decimo cap. 30.*

C. *In Phædro.* Ita animas mortalium nec in ſuis corporibus ſemper eſſe poſſe exiſtimat Plato, ſed mortis neceſſitate diſſolui, nec ſine corporibus durare perpetuo, ſed alternantibus vicibus indeſinenter viuos ex mortuis, & mortuos ex viuis fieri putat: vt a cæteris hominibus hoc videantur differre ſapientes quod poſt mortem ferantur ad ſidera, vt aliquanto diutius in aſtro ſibi congruo vnuſquiſque requieſcat, atque inde rurſus miſeriæ priſtinæ oblitus, & cupiditate habendi corpus victus redeat ad labores ærumnaſque mortalium. Illi vero qui ſtultam duxerunt vitam,

ad cor-

Digitized by Google

ad corpora ſuis meritis debita ſiue hominum ſiue beſtiarum de proximo reuoluantur. *Idem libro decimo-tertio, capite decimo-nono.*

D. Ariſtoteles quintum corpus Animam dixit eſſe, & Plato nullum. *Idē libro vigeſimo-ſecundo, capite vndecimo. Tullius 1. Tuſcul.*

E. Credibile eſt hoc tempore Auguſtini opinatum fuiſſe de Ariſtotele, nondum tranſlatis & diuulgatis ſufficienter libris ipſius, vt dicit Thomas expoſitor, ſuper prędictis verbis Auguſtini. *Conſule ſcholia, Lud. Viues in c. 11. Auguſt. de ciuit. lib. 22. Item vide Iulianus Apoſtata. f. Phariſæi. a. Reſurrectio. c. Saducæus. a.*

ANIMAL.

A. Animalibus quibuſdam naturaliter inditum eſt, vt tegmen, quo corpus omne veſtitur, ſi quid in quocunque loco eius ſenſerint abigendum, ibi tantum moueāt, vbi ſentiunt, nec ſolum inſidentes muſcas, verum etiam hærentes haſtas cutis tremore diſcutiant. *Auguſtinus de ciuitate Dei, libro decimo-nono, capite vigeſimo-quarto.*
Item, vide Aſinus. a.

ANNVS.

A. Perhibentur Ægyptij quondam tam breues annos habuiſſe, vt quaternis menſibus finirentur; vnde annus plenior & verior, qualis nunc & nobis & illis eſt, tres eorum annos complectebatur antiquos. *Auguſtinus de ciuitate Dei, libro duodecimo, capite decimo.*

B. *Lib. 7. ca. 48. hiſt. nat.* Alij, inquit Plinius ſecundus, æſtate determinabant annum, & alterum hyeme, alij quadripartitis temporibus, ſicut Arcades, inquit, quorum anni trimenſes fuerunt. Adiecit etiam aliquando Ægyptios (quorū paruos annos quaternorum menſium fuiſſe ſupradiximus) lunæ fine limitaſſe annum. *Idem libro decimo-quinto, capite duodecimo.*

C. Tam magnos annos vixerunt illi antiqui vſque amplius quam nongentos, quantos poſtea vixit Abraham centum ſeptuaginta, & quantos etiam viuunt homines, ſeptuaginta, vel nō multo amplius, de quibus dictum eſt: *Et amplius eorum labor & dolor, Hoc probat idem libro decimo-quinto, capite decimo-quarto.* *Pſal. 89. num. 10.*

ANSER.

A. Gallorum aſcenſus in Capitolio, anſeris clangore deprehēſus eſt. Nullum enim animal ita odorem hominis ſentit, vt anſer. *Iſidorus libro duodecimo Etymolog. Plinius libro decimo, cap. vigeſimo-ſecundo, hiſt. nat.*

B. Vſus inuenit vt acerrimos & ſagaciſſimos canes in turribus nutriāt, qui aduentum hoſtium ad muros turris vel ciuitatis de nocte odore præſentiunt, latratuque teſtantur. Anſeres quoque non minore ſolertia nocturnos ſuperuentus clamoribus indicant. Nam ingreſſi Capitolium Galli Romanum nomen eruiſſent, ni clamoribus anſerum excitatus Manlius reſtitiſſet mira diligentia, ſiue fortuna viros, qui vniuerſum orbem erant miſſuri ſub iugum, auis vna ſeruauit. *Vegetius de re militari libro quarto, capite vigeſimo-ſexto. Liuius libro quinto, Florus libro primo, capite decimo-ſeptimo. Tullius pro ſexto Floſcio.*

ANTIPODES.

Vide Terra. d.

ANTO-

Digitized by Google

Antonivs.

A. *2. Theſſ. 3. num. 10.* OPerabatur Antonius manibus ſuis ſciens ſcriptũ eſſe, *Qui non operatur, non manducet*, mercedẽ ſanè operis ſui, pretio panis excepto, largiebatur egentibus. *Athanaſius in in vita S. Antonij.*

B. Conſueta aduerſus adoleſcentes arma diabolus arripiens nocturnis eum inquietabat illecebris. Ille cogitationes ſordidas conabatur inſerere, & hic orationibus eas aſſiduis amouebat. Et dum ille titillabat ſenſus naturali carnis ardore, hic fide & ieiunijs omne corpus vallabat. Ille per noctes in pulchræ mulieris vertebatur ornatum, nulla omittens figmenta laſciuiæ; hic vltricis gehēnæ flammas & dolorem vermium recordans, cogitationi libidinum obijciebat. *Ibidem vt ſuprà.*

C. Cum ſe videret diabolus ſemper ab eius cogitationibus repelli, vt puer horridus atque niger ad eius genua ſe prouoluens apparuit, & interrogatus, Quis eſſet, reſpondit: Ego multimoda turpitudinis aduerſus omnes adoleſcentes arma ſuſcepi: exinde ſpiritus fornicationis vocor, Ego, qui teipſum ſępius vexaui & ſēper repulſus ſum. Cum hoc Chriſti miles audiſſet, dixit. Multum ergo deſpectibilis es, nam & obſcuritas tua & ætas infirmarum ſigna ſunt rerum, nulla mihi iam de te cura eſt. *Ibidem vt ſuprà.*

D. Metuens diabolus ne acceſſu temporis eremum quoque faceret Antonius habitari, ita eum aggregatis ſatellitibus ſuis varia cæde lacerauit, vt doloris magnitudo etiam motum auferret & vocem. Alia autem die frater aduenit cibos deferens aſſuetos, inueniensque eum quaſi mortuum proprijs humeris ad villulam deportauit, & ecce iam media nocte tranſacta Antonius anima paululum redeunte ſuſpirans, eleuauit caput, & poſtquam cæteris alta ſomni quiete proſtratis, qui conuenerant ad funeris faciendum officium, eum, à quo delatus fuerat, vigilare conſpexit, nutu aduocans obſecrauit, vt nullo penitus excitato ad priſtinum ſe referret habitaculum. Relatus ergo ſolus iterum permanebat, & orans proſtratus poſt orationem clara voce dicebat. Ecce ego hic ſum Antonius: non fugio veſtra certamina. Nullus me ſeparabit à caritate Christi. Talia ergo dicente ſonus repentinus interfuit, ita, vt loco funditus agitato, & parietibus patefactis multifaria dęmonum turba exinde ſe effunderet. Nam & beſtiarum, & ſerpentum formam induẽtes omnē protinus locum repleuere fantaſijs leonum, taurorum, aſpidum, & hæc ſingula ſecundum naturam ſuam fremebant. Antonius vero flagellatus atque confoſſus, ſentiebat quidem aſperiores dolores corporis, ſed interiùs durabat mente peruigili. Denique cum eleuaret oculos, vidit culmen aperiri, & radium ad ſe lucis influere: poſt cuius ſplendoris aduentum nec dæmonum aliquis apparuit, & corporis dolor ex templo deletus eſt: & ilico præſentiam Domini intelligens loquebatur Domino: Vbi eras, bone Ieſu; vbi eras. Quare non á principio affuiſti? Et facta vox ad eum. Antoni, hic eram, ſed expectabam videre certamen tuum, nunc quia non ceſſiſti dimicando viriliter, ſemper auxiliabor tibi & faciam te in omni orbe nominari. *Ibidem.*

Digitized by Google

E. Hora circiter nona cum ante cibũ orare cœpiſſet, raptum ſe ſenſit in ſpiritu, & ab Angelis in ſublime ferri, prohibentibus autem tranſitum aereis dæmonibus, cæperunt ſancti Angeli contradicentes dicere: quæ eſſet cauſa contradicendi, nullis exiſtentibus in Antonio criminibus, illis vero ab exordio replicare peccata nitentibus, calumnioſa Angeli clauſerunt ora dicentes; non debere eos à natiuitate eius debita narrare, quæ iam CHRISTI eſſent bonitate ſopita, ſi qua autem ſcirent ex eo tẽpore quo factus eſſet monachus, licere proferre, accuſabant dæmones multa procaciter mentientes, & cum deeſſent probamenta fallacibus, liber Antonio conſcenſus aperitur, & ſtatim rediens in ſe in eo loco in quo ſtare cœperat, hoc ſe rurſum eſſe vidit quod fuerat. *Ibidem.*

F. Habebat autem in vultu magnam gratiam, & mirabile hoc à Saluatore munus acceperat. Si quis enim ignarus eius inter multitudinem monachorum eum videre deſideraſſet, nullo indicante cæteris prætermiſſis ad Antonium currebat, & animę puritatem cognoſcebat ex vultu, & per ſpeculum corporis, gratiam ſanctæ mentis intuebatur. Nam ſemper Hilarem faciem gerens liquidò oſtendebat ſe de cæleſtibus cogitare. *Ibidem vt ſupra.*

G. Erat autem Antonius valdè ſapiẽs, & hoc in ſe mirabile habens, quia cũ literas non didiciſſet, ingenioſiſſimus & prudentiſſimus erat. Aliquãdo enim duo gentiles Philoſophi venerunt ad eum, putantes Antonium ſe poſſe decipere. Quos cum vidiſſet, paganos intellexit ex vultu, & procedẽs ad eos per interpretem ita cœpit: Quare tàm longè ad ſtultum hominem ſapiẽtes ſe vexare voluerũt? Illis dicentibus non eſſe illum ſtultum, ſed nimium ſapientem, reſpõdit: Si ad ſtultum veniſtis, ſuperfluus eſt labor veſter: ſi ſapientem me eſſe putatis, bonum eſt. Imitamini quæ probatis, quia bona conuenit imitari. Si ego ad vos veniſſem, vos imitarer, ſed quia ad me veniſtis quaſi ad ſapientem veniſtis, eſtote ſicuti ego, Chriſtiani, abſceſſerunt philoſophi vtrumque mirantes, & acumen ingenij, & dæmonum expulſiones. Alios quoque mundi ſapientes, qui eũ irridere cupiebant, quia literas neſciebat, tali diſputatione colligauit. Reſpondete mihi quod prius eſt, ſenſus an literæ? Et quid cuius exordiũ eſt, ſenſus ex litteris, an literæ oriãtur ex ſenſu? Aſſerentibus illis, quia ſenſus eſt author & inuentor literarum, ait: Ergo cuius ſenſus incolumis eſt, hic literas non requirit. *Athanaſius ibidem.*

H. Si qui maiore poteſtate premebãtur, nec poterant obtinere iuſtitiam, ita eos obnixè defendebat, vt ipſe pro illis pati videretur iniuriam. *Ibidem.*

I. Antonius maximus monachorũ. Is puer relictus orphanus paternos agros donauit conuicaneis ſuis: aliam vero ſubſtantiam diſponens pretiũ pauperibus erogauit, ſtudioſi æſtimans eſſe philoſophi, non ſolum ſeipſum ſpoliare pecunijs, ſed eas diſpenſare proficuè &c. Eius eſca erat panis, & ſal, potus aqua, prandij tẽpus ſolis occaſus. *In Tripartita hiſtoria libro primo, capite duodecimo. Socrates libro ſexto, capite octauo. Nicephor. libro decimo-tertio, capite octauo.*

Item, vide Honor. d. Liber. b. Sepultura. c.

Digitized by Google

ANTIPHONA.

A. DIcendum vnde ſumpſit initium, vt in eccleſia Antiphonæ decātentur. Ignatius Antiochiæ Siriæ (tertius poſt Petrum Apoſtolum Epiſcopus, qui etiam cum ipſis degebat Apoſtolis) vidit Angelorum viſionem, quomodo per Antiphonas ſāctæ Trinitati dicebant hymnos, iſque modum viſionis Antiochiæ tradidiſſe probatur Eccleſiæ, & ex hoc ad cunctas tranſiuit Eccleſias. *In Tripartita hiſtoria libro decimo, capite nono.*

ANTI-CHRISTVS.

A. ANno Imperatoris Mauritij decimo-primo, in Gallia quidam in ſylua cædens ligna, adeo à muſcis infeſtatus eſt, vt per biennium amens fieret. Deinde ſub Religionis habitu exhibebat ſe Pſeudoprophetā, deinde Magum, deinde etiā ſanitates ſuper infirmos faciēs ſe CHRISTVM eſſe dicebat, & pro Chriſto ſe adorari iubebat. Nolentes ſe adorare, cum populo, qui multus ei adhærebat, impetebat hoſtiliter: qui poſtea à quodam fideli occiſus eſt, & ita ſequaces eius diſperſi ſunt. *Sigebertus Gemblacenſis in Chronicis. Anno Chriſti* 593.

B. *2. ad Theſſal. cap. 2.* Præſentia Antichriſti erit ſecundum operationem Sathanæ in omni virtute, ſignis & prodigijs mendacij, & in omni ſeductione iniquitatis. Tunc enim ſoluetur Sathanas, & per Antichriſtum in omni ſua virtute mirabiliter quidem, ſed mēdaciter, operabitur, quæ ſolent ambigi, vtrū propterea dicta ſint ſigna & prodigia mendacij, quia mortales ſenſus per phantaſmata decepturus eſt: vt quod non facit, facere videatur, an quia illa ipſa etiam fierunt vera prodigia, ad mendacium pertrahent credituros non ea potuiſſe niſi diuinitus fieri, virtutem diaboli neſcientes, maximè quando tantam, quantam nūquam habuit, acceperit poteſtatem. Non enim quando ignis de cælo decidit, & tantam familiam cum tantis gregibus pecorum ſancti Iob vno impetu abſumpſit, & turbo irruens & domum quatiens filios eius occidit, phantaſmata fuerunt: quæ tamen opera fuerunt Sathanæ, cui Deus dederat hāc poteſtatem. Propter quod horum ergo dicta ſunt prodigia & ſigna mendacij, tunc potius apparebit. *Auguſtinus de ciuitate Dei, libro vigeſimo, capite decimo-nono.*

APIS.

A. PRo hoc peccato, ſcilicet ſubmerſionis paruulorum filiorum Iſrael, creditur Deus Ægyptios tradidiſſe in hunc errorem, vt Apim pro Deo colerent. Erat autem Apis, vt ait Plinius (qui & teſtatur ſe eum vidiſſe) *Hiſt. nat. lib. 8. c. 6.* quidā taurus qui ex improuiſo egrediebatur de flumine habens in humero dextero ſignum candidū, ad inſtar lunæ corniculatæ, ad quem cum ſtatim confluerēt Ægyptij omni genere Muſicorum pſallentes, leuabatur in aera, & ſuper eos tanquā pſallens ferebatur, & ad motum vel ſtationem ipſius ipſi in terra mouebantur vel ſtabant & eadem die euaneſcebat. In hiſtoria ſcholaſtica ſuper Exodum capite de ſubmerſione paruulorum. *Aug. lib. 18. c. 5. de ciuit. Item vide Mirabile. a. l.*

APOLLONIA.

A. CVm Apolloniam longæ ætatis virginem perſequutores rapuiſ-

Digitized by Google

rent, dentes ei primo omnes effoderunt, congeſtis deinde linguis extruxerunt rogum, comminantes ſe eam incenſuros, niſi cum ipſis pariter impia verba proferret, ſcilicet contra Chriſtum. At illa vt rogum vidit incenſum, paululũ quid in ſemetipſa molitur, repentè ſe à manibus prorupit impiorum, atque in ignem ſponte proſiliuit, ita vt perterrerẽtur etiam crudelitatis authores, quod promptior inuenta eſt ad mortẽ fœmina quam perſequutor ad pœnam. *Euſeb. in Eccleſ. hiſtoria lib. 6. cap. 31.*

AQVA BENEDICTA.

A. ANno Domini 856. vt in Chronico legitur in parochia Maguntina malignus ſpiritus lapides iaciendo & parietes domorum quaſi malleis pulſando inde manifeſtè loquendo & diſcordias ſeminando homines infeſtabat, denique animos omnium contra vnum hominem commouit, quaſi propter eius peccata cæteri talia paterentur, cuius fruges in vnum coaceruatas incendit, qui vbicũque intraſſet ſtatim domus exurebatur, vt iam ei niſi in agris nullus manendi locus eſſet. Propter hoc presbyteris litanias agentibus & aquam benedictam ſpargẽtibus, inimicus lapides iactabat, & multos cruentabat. Tandem aliquando conquieſcens, confeſſus eſt ſe quãdo aqua ſpargebatur ſub cappa Sacerdotis talis, qui ſibi eſſet familiaris latuiſſe, accuſans quod cum filia procuratoris in peccatum lapſus fuerit. Sic per triennium inſtitit donec ibidem omnia ędificia incendio conſumeret. *In aurea legenda ſub titulo de ſancto Pelagio Papa, & plenius in Speculo hiſtoriali, libro vigeſimo-quinto, capite trigeſimo-ſeptimo.*

AQVA.

A. APud Veronam fluuius Atheſis excreſcens ad beati Zenonis Eccleſiam venit, cuius eccleſiæ dũ eſſent ianuæ apertæ, aqua in eam minimè introiuit, quæ paulisper creſcẽs vſque ad feneſtras Eccleſiæ tectis proximas peruenit: ſicque ſtans aqua Eccleſiæ ianuã clauſit, ac ſi illud elemẽtum in ſoliditatem parietis fuiſſet immutatũ. Cũq; eſſẽt multi interiùs inuenti ſed aquarum magnitudine Eccleſia omni circundata, qua poſſent egredi non haberent, ibique ſiti & fame deficere formidarent, ad Eccleſiæ ianuam veniebant, ad bibendum hauriebant aquam, quæ, vt dixi, vſque ad feneſtras excreuerat, tamen intra eccleſiam nullo modo defluebat. *Gregorius in dialogis libro tertio, capite decimo-nono.*

Item, vide Abundantia. a. p. Mirabile. g. Obedientia. n.

AQVILA.

Vide Abſtinentia. a. g.

ARBOR.

Vide Mirabile. b. k.

ARGENTVM.

Vide Lex. c.

ARISTOBVLVS.

A. ARiſtobulus filius Ioannis Hyrcani impatiens materni dominij, matrem cum tribus fratribus minoribus vinculauit in carcere, & Antigonum fratrem ſuum quẽ diligebat ſecundum à ſe cõſtituit, impoſuitque ſibi diadema, eſtque reſtitutũ regnum Iudææ. *Et infra.* Nec tamen regnauit Ariſtobulus niſi per annũ eo quod matrem peremerat in vinculis. *In hiſtoria ſcholaſtica parte ſexta, capite tertio. Ioſeph. lib. vigeſimo antiq.*

ARISTO-

Aristoteles.

A. FVerunt qui eum incubi dæmonis filium crederent, propter agilitatem corporis, perſpicaciam ingenij, & gloriæ appetitum, quam multiplici induſtria omnibus præripere conſueuerat. *In Polycrat. l. 7. c. 6.*

B. Ænigmata Ariſtotelis (imò Pythagoræ potius) recitat Hieronymus cõtra Rufinum, quorum quædam ſunt hæc. Ignem gladio ne foueas, id eſt iratum & tumidum animum verbis maledicis ne laceſſas, cor non comedendum, id eſt tumorem de animo proijciendum, hirũdinem in domo non ſuſcipiendam, id eſt garrulos & verboſos homines ſub eodem tecto non habendos. *Ioannes Galenſis in cõpendiloquio de dictis & vita philoſophorum illuſtrium.*

C. Ariſtotelis in capeſſenda laude ſitim ſubnectã. Is namque Theodecti diſcipulo oratoriæ artis libros quos vt ederet, donauerat, moleſteq́ poſtea ferens titulũ eorũ ſic alij ceſſiſſe, proprio volumine, quibuſdam rebus inſiſtens, planius ſibi de his in Theodecti libris dictũ eſſe adiecit. Niſi me tantæ & tam late patentis ſciẽtiæ verecundia teneret, dicerem dignum philoſophum, cuius ſtabiliendi mores altioris animi philoſopho traderentur. *Valerius Max. lib. 8 cap. 14.*

Extant verba eius in princip. Rhetoric. ad Alex.

Item, vide Patria. m. Rex. f.

Arma.

A. NVnquam credo potuiſſe dubitari armis ruſticam plebem, quæ ſub dio & labore nutritur, ſolis patiens & vmbræ negligens, balneorum neſcia, delitiarum ignara, ſimplicis animi, paruo contenta, cibo duratis ad omnem laboris tolerantiam membris. Cui geſtare ferrum, foſſam ducere, onus ferre conſuetudo de rure eſt; interdum tamen neceſſitas exigit etiam vrbanos ad arma compelli. Qui vbi nomen dedere militiæ, primum laborare, decurrere, portare pondus & ſolem pulueremque ferre condiſcant, parco victu vtantur & ruſtico. Interdum ſub dio, interdum ſub papilionibus commorentur. Tunc demum ad vſum erudiantur armorum, & ſi longior expeditio emergit, in angarijs detinendi ſunt, proculque habẽdi à ciuitatis illecebris, vt & eo modo & corporibus eorum robur accedat & animus. Nec inficiendum eſt poſt vrbem conditam Romanos ex ciuitate profectos ſemper ad bellum. Sed tunc nullis delicijs fungebantur, ſudorem curſu & campeſtri exercitio collectum natans iuuentus abluebat in Tiberi. Idem bellator, idem Agricola, genera tantum mutabat armorum. Quod vſque adeo verum eſt, vt aranti Quintio Cincinnato dictaturam conſtet oblatam. Ex agris ergo ſupplendum robur, præcipuè videtur exercitus, neſcio enim quomodo minus mortem timet qui minus deliciarum nouit in vita. *Vegetius de re militari, libro primo, capite tertio.*

Item, vide Defenſio. a. b.

Arius.

ARius in Alexandria vna ſcintilla fuit, ſed quoniam non ſtatim oppreſſus eſt, totum orbem eius flamma populata eſt. *In decreto 24. quæſtione vltima, capite Reſecandæ.* A.

Arius ad Eccleſiam pergens Epiſcoporum, & populorum errori ſuo fauentium frequentia conſtipatus, vt Alexandro Alexandriæ Epiſcopo vim faceret, humanæ neceſſitatis B.

Digitized by Google

cauſa ad publicum declinat locum, vbi cum ſederet, inteſtina eius & omnia viſcera in ſeceſſus cumulum defluxere, ita tali in loco dignam mortem blaſphemiæ & fætidæ mentis exoluit. *In Eccleſiaſtica hiſtoria libro tertio, capite decimo. Athan. epiſtola ad Serap.*

C. Fertur hanc gratiam ciuitati ſuæ Vercellenſi Euſebius à Domino impetraſſe, vt nullus Arianus ibidem viuere poſſit. *In aurea legenda ſub titulo de ſancto Euſebio.*

ARSENIVS.

A*. Abbas Arſenius cum eſſet in palatio Theodoſij maioris, orauit ad Dominum dicens: Domine dirige me ad ſalutem, & venit ei vox dicens. *Arſeni, fuge homines & ſaluaberis.* Idem ipſe deſcendens ad monaſticam vitam rurſus orauit vt prius, audiuitque vocem dicentem ſibi: *Arſeni, fuge, tace, quieſce.* Hæ enim ſunt radices non peccandi. *In vitis Patrum libro ſecundo, parte prima.*

B. Venit aliquando beatæ memoriæ Theophilus Archiepiſcopus ad Abbatem Arſenium cum quodam Iudice, & interrogabat ſenem, volens ab eo audire ſermonem. Pauliſper autem tacens ſenex, poſtea reſpondit dicens: Et ſi dixero vobis, cuſtodietis? Illi autem promiſerunt ſe cuſtodire, & ait ſenex. Vbicunque audieritis Arſenium, approximare nolite. Alia vice volens Archiepiſcopus videre eum, miſit prius videre ſi aperiret. Ipſe autem mandauit ei dicens. Si veneris aperiam tibi, ſed ſi tibi aperuero omnibus aperiam, & tunc iam hic vltra non ſedeo. *Vide ſupra.*

C*. Sedente eodem, aliquando in Canopo, virgo vna de Roma venit diues valde & timens Deum, & ſuſcepit eam Theophilus. Illa autem rogauit eum vt ageret cum ſene, vt videret eum. Qui abiens ad eum rogauit dicens. Aliqua matrona venit de Roma, & vult videre te. Senex vero non acquieuit vt veniret ad eum. Cum ergo hæc renunciata fuiſſent prædictæ matronæ, iuſſit ſterni animalia dicens. Credo in Deo quia videbo illum. Sunt enim & in ciuitate noſtra multi homines, ſed ego veni Prophetas videre. Et cum perueniſſet ad cellam eiuſdem ſenis, iuxta Dei ordinationem inuentus eſt oportunè foris prope Eccleſiam. Quem vt vidit proſtrauit ſe ad pedes eius. Ille autem leuauit eam cum indignatione, & intuens in eam dixit: Si faciē meam videre vis, ecce vide. Illa autem præ verecundia non conſiderauit faciem eius. Et dixit ei ſenex, nō audiſti opera mea? Me enim videre quid neceſſe eſt? Quomodo autem præſumpſiſti tantam nauigationem ſuſcipere? neſcis quia mulier es? & non debes exire quoquam? An idcircò veniſti vt vadas Romam, & dicas alijs mulieribus quia vidi Arſenium, & faciant mare viam mulierum venientium ad me. Illa autem dixit: Si Deus voluerit me reuerti Romam non permitto aliquā venire huc, ſed ora pro me, & memor eſto mei ſemper. Ille autem dixit: Oro Deum vt deleat memoriam tui de corde meo. Quæ audiens hæc egreſſa eſt turbata. Et cum veniſſet in ciuitatem, præ triſtitia febricitari cœpit. Et nunciatum eſt Archiepiſcopo quia infirmaretur & venit ad eandem conſolari, interrogans quid haberet. Illa autem dixit ei. Vtinam non perueniſſem huc, dixi enim ſeni: memor eſto mei, & dixit mihi: Oro Deum, vt deleatur memoria tui de corde meo, & ecce ego ipſa triſtitia

Digitized by Google

tia morior. Et dixit ei Archiepiſcopus. Neſcis quia mulier es? & diabolus per mulieres viros ſanctos impugnat? propterea hoc dixit ſenex, nam pro anima tua ſemper orat, & ita curata eſt mens eius & diſceſſit cum gaudio ad propria. *Eodem libro parte prima.*

D. Abbas Arſenius niſi ſemel in anno non mutabat aquam palmarum, ſed tantum adjiciebat, faciebat plectam de ipſis palmis & cuſabat ad horam vſque ſextam. Interrogauerunt ergo eum Seniores, cur non mutaret aquam palmarum quæ fœtebat? & dixit eis: Pro thymiamate & odoribus vnguentorum, quibus in ſeculo vſus ſum, vti me opus eſt hoc fœtore. *In vitis patrum libro quarto prima parte.*

E. Narrauit Abbas Daniel de Abbate Arſenio, quia venit aliquando Magiſterianus, deferens ei teſtamentum cuiuſdam Senatoris parentis eius qui reliquerat ei hæreditatem magnam valde, & accipiens voluit illud ſcindere. Sed ille cecidit ad pedes eius dicens. Deprecor non ſcindas illud, quia incidetur caput meum. Et dicit ei Abbas Arſenius. Ego prius mortuus ſum quam ille, ipſe autem modo mortuus eſt, quomodo me fecit hæredem? Et remiſit teſtamentum nihil accipiens. *In vitis patrum, libro ſexto, prima parte.*

F. Ægrotauit quandoque idem Arſenius, & habuit opus in neceſſitate ſua vſque ad vnam ſiliquam nummi, & cum non inueniret, accepit á quodam velut eleemoſynam, & dixit Gratias tibi ago, Domine, quia me dignum feciſti pro tuo nomine ad hoc peruenire, vt egens eleemoſynam poſtularem. *Eodem libro parte prima.*

G. Dicebant ſenes de Abbate Arſenio, quia ſicut dum eſſet in palatio nemo eo melioribus veſtibus vſus eſſet; ita & dum in conuerſatione moraretur, nemo eo vilius tegebatur. *In vitis patrum.*

Dicebant ſenes quia dederat quidam in Scythi fratribus paucas caricas, id eſt ficus, & pro hoc quod paucæ erant, non tranſmiſerunt ex eis Arſenio, ne velut iniuriam pateretur. Ille autem cum hoc audiſſet, non eſt egreſſus iuxta morem ad opus Dei cum fratribus celebrandum, dicens: Excommunicaſtis me vt non mihi daretis de eulogia quam tranſmiſit Dominus fratribus, ex qua ego non fui dignus accipere. Quod cum audiſſent omnes ædificati ſunt, in ſenis humilitate, & vadens presbyter portauit illi de caricis illis, & adduxit eum in congregationem gaudentem. *Ibidem.* H.

Quædam puella Æthiopiſſa veniens ad Arſenium tetigit melotem eius. Senex autem increpauit eam. Illa vero dixit. Si monachus es, vade in montem, ſcilicet vbi erat habitatio monachorum. Compunctus in hoc verbo ſenex, dicebat in ſeipſo. Arſeni ſi monachus es vade in montem. *Ibidem.* I.

Cum moreretur Arſenius, diſcipuli eius turbati ſunt valde & dixit eis. Nondum venit hora mea, cum autem venerit, dicam vobis. Iudicari habeo vobiſcum ante tribunal Chriſti, ſi permiſeritis cuiquam de corpore meo aliquid facere. Et illi dixerunt. Quid ergo faciemus? quia neſcimus mortuum veſtire vel ſepelire? Et dixit ſenex: Neſcitis mittere funem in pedes meos & trahere me in montem? *Ibidem.* K.

Cum autem traditurus eſſet ſpiritum, viderunt eum fratres flentem & dixerunt. In veritate & tu times mortem Pater? Et dixit eis. In veritate L.

Digitized by Google

ritate timeo, Timor enim qui in hac hora mihi eſt, ſemper fuit in me, ex quo factus ſum monachus, & timeo valde, & ita dormiuit in pace. *Ibidẽ.*

M. Narrauit Abbas Daniel de Abbate Arſenio, quia nunquam voluerit loqui de aliqua quæſtione Scripturarum cum poſſet magnificè, ſi vellet: Sed neque cito epiſtolam ſcripſerit ad aliquem. *Ibidem.*

ARCTVRVS.

A. IVxta Merlini vaticinium Arcturus duorum habet exitum, quia vtrum viuat aut mortuus fuerit, nemini certum eſt. *In hiſtoria Britonum, & Vincentius in Speculo hiſtoriali, lib. 21. cap. 56. & libro 22. cap. 74. De hoc Arcturo ita loquitur P. Bleſenſis epiſt. 51. Promiſſam expecto gratiam, fortaſſe ſicut Arcturum Britannia, ſicut Iudæa Meſſiã. & Epiſt. 57. Quibus ſi credideris, expectare poteris Arcturum cum Britonibus. Alludit Bleſenſis ad ea figmenta de Arcturo euulgata quæ ſanè fabuloſa eſſe liquet ex hiſt. Eccleſ. Venerab. Bedæ. Sigeb. ipſe ac Nauclerus omnis certæ authoritatis expertia eſſe fatentur. Conſule Neŭbrig. rerum Angl. lib. 3. cap. 7. Nauclerum generat. 16. & 17. Polyd. Virg. l. 1. hiſt. Angl. ad annum 492.*

ASCENSIO CHRISTI.

A. DE loco Aſcenſionis dicit Sulpitius Epiſcopus, quia ibi cum poſtea ædificata eccleſia eſſet, locus ille in quo extiterunt veſtigia Chriſti aſcendentis, nunquam ſterni potuit pauimento, imo reſiliebant marmora in ora collocantium, calcati etiam pulueris à Domino hoc dicit eſſe documentum quia veſtigia impreſſa cernuntur, & eandem adhuc ſpeciem velut preſſis veſtigijs

terra cuſtodit. *In hiſtoria ſcholaſtica parte ſeptima, capite quinto. Beda libro quinto, capite decimo-octauo. Hiſt. Angl. ex Adamanno Monacho. S. Paulinus Nolanus epiſt. 11. ad Seuerum.*

Item, vide Papa. p.

ASYLVM.

ROmulus & Remus aſylũ quoddam, ſcilicet templum conſtituiſſe perhibentur, quo quiſquis confugeret, ab omni noxa liber eſſet, augere quærentes creandæ multitudinem ciuitatis. *Auguſtinus de ciuitate Dei, libro primo, capite trigeſimo-quarto.* A.

ASINVS.

HEbræi tradunt ob hoc dictum: *Non arabis in boue & aſino*, quia noluit Dominus ſeruili iumento, id eſt aſino Regem iumentorum copulari. Quatuor enim quaſi regia animalia oſtendit Dominus Ezechiel: Homo enim Rex eſt omnium animalium: ſub quo leo eſt Rex ferarum. Aquila Rex auium, bos iumentorum, Quidam Hebræi puerilius exponunt, quia ſcilicet ſi bos ruminat, putaret aſinus, ipſum comedere & fame afficeretur & deficeret. *Super Deuteronomiũ in hiſtoria ſcholaſtica, capite de ſuſcitatione ſeminis.* A.

ASPECTVS.

PEricles Athenienſium Princeps cùm Tragædiarum ſcriptorem Sophoclem collegam haberet in Prætura, atque is publico officio vna diſtrictus pueri ingenui* prætereuntis formam impenſioribus verbis laudaſſet, intemperantiam eius increpans dixit: Prætori, non ſolum A*.

Digitized by Google

manus à pecuniæ lucro, ſed etiam oculos à libidinoſo aſpectu continentes eſſe debere. *Valerius Max. libro quarto, capite tertio, è Cic. 1. offic. Plutarch. in Periclis vita. Stobæus ſermone 15. & in Polycratico Ioan. Salesberienſis, libro ſexto, capite primo.*

ASTROLOGIA.

A. ANno Domini 1147. Aſtrologi orientales & occidentales, Iudæi & Sarraceni & Chriſtiani, miſerunt literas per diuerſas mūdi partes prędicantes & aſſerentes in Septembri futuram validorum ventorū tempeſtatem, terræ motum, ac mortalitatem hominum, ſeditiones, & diſcordias, regnorum mutationes, & alia multa comminantes in hunc modum, ſed aliter quam diuinando prædixerant, manifeſtè rerum ſubſequens probauit euentus. *In ſpeculo hiſtoriali, libro tertio, cap.* 41.

B. Super illud Geneſis cap. nono. *Impleti ſunt dies Noe nongentorum quinquaginta annorum, & mortuus eſt:* dicit Ioſephus, quod nemo putet falſa quæ de antiquorum longæuitate ſcripta ſunt, quia propter virtutes & glorioſas vtilitates, quas iugiter perſcrutabantur, id eſt, Aſtrologiam, Geometriam, Deus eis amplius viuendi ſpatia condonauit, quia aliter ediſcere non potuiſſent, niſi ſexcentos viuerent annos. Per tot enim annorum curricula magnus annus impletur. *In hiſtoria ſcholaſtica ſuper Geneſin capite de ebrietate Noe, & Petrus Mexius Hiſpanus, in Sylua variarum lectionum, capite primo & ſecundo.*

C. Arithmeticam ſanè, & quæ de Aſtrologia ſunt Ægyptijs tradidit Abrahā ante eis ignota, à quibus poſt peruenerunt ad Græcos. *In hiſtoria ſcholaſtica ſuper Geneſin capite de deſcenſu Abrahæ in Aegyptum.*

D. Exprobrantibus quibuſdam Thaleti mileſio Philoſopho propter paupertatem, quaſi inutili philoſophia exiſtente, aiunt ipſum conſideraſſe oliuarum vbertatem futuram ex Aſtrologia adhucque hyeme exiſtente dediſſe oliuarum cultoribus in Mileto & Chio arrhabones, id eſt arras, pro fructu anni ſequentis. Quando autem tempus venit, multis quærētibus ſimul & ſubito oliuas, pretium taxans quomodo voluit cum multas collegiſſet demonſtrauit, quoniā facilè eſt philoſophis ditari ſi volunt, ſed non eſt id circa quod ſtudent. *Ariſtot. primo politici capite* 14.

Item, vide Fatum. c. Matheſis. a. b. Moyſes. a.

ASTVTIA.

Vide Calliditas. a. Excellentia. a. Hannibal. c. d. Miraculum. x.

ATHANASIVS.

A. VIrginem quandam in Alexandria ſeptuaginta annorum vidi, de qua dicebant illic omnes clerici, quod olim cum eſſet iuuenis pulchra valde, conſpectus omnium vitare conſueuerat, ne qua propter miraculum vultus ſui ſuſpicione vel macula notaretur. Tunc Arianis ſub Imperatore Conſtantio B. Athanaſio calumnias excitātibus, ille corruptum iudicium declinans non amico vel præſenti vel clerico ſe ſubdidit, *al. credidit.* ſed cū apparitores ſubito domū eius intraſſent, tunica birroque veſtitus media nocte fugiens ad hanc virginē venit, cui tā inopinatæ rei perterritæ nouitate ait. Ab Arianis quæror & criminibus calūnioſis incuſor. Ne ergo & ego irrationabili nota deformer, & qui ad pœnā meam parati iniquè ſūt propter me ruāt in peccatū

Digitized by Google

magis credidi fugiendum. Deus autem hac nocte reuelauit mihi, quod apud nullum ita vt apud te, poſſem ſaluari. Tunc illa congaudens in Domino proiectis cogitationibus vanis, ſanctum illum per ſex annos intra cellæ ſuæ ſecreta celauit, quamdiu Conſtantius vixit, ipſa ei pedes abluens, & omnia neceſſaria præparans, & miniſtrans, libros quos ille quærebat mutuo ſumens eique legendos præbens. Nullus tamen in vrbe quò degeret inuenire potuit, donec Conſtantio mortuo rurſus nocte proprijs veſtibus indutus in eccleſia ſubito cunctis ſtupentibus apparuit. Amicis autem ſuis intimis ſatisfaciebat dicens: Idcirco me ad latebras veſtras non contuli, vt tutè iurare poſſetis, quod vbi degerem neſciretis, & quia neceſſe erat vbique me quæri, in cella illius virginis latui. *Heraclides in libro qui dicitur Paradiſus ſiue Lauſiaca hiſtoria. Palladij olim Heraclidi monacho aſcripta.*

Item, vide Baptiſmus. d.

Attila.

A. Attila Rex Hunnorum, tanquam leo inſaniens infinitas ſtrages per Gallias dedit. Cum autem ventum eſſet ad Trecas, ſanctus Lupus obuiam venit Attilæ & ait: Tu quis es, qui noſtras terras vaſtas, & gentem noſtram perturbas? Cui ille. Ego ſum Attila, *flagellum Dei*. Ad quã vocem lupus iuſſit portas aperiri, dicens. Bene venit flagellum Dei, & induxit eum in ciuitatem. Miro autem modo Hunni cæcitate percuſſi tranſierunt per mediam ciuitatem a porta in portam, neminem lædentes. *In vita ſancti Seruatij, & ponitur in Speculo hiſtoriali libro vigeſimo-primo, capite trigeſimo-nono: & plenius in Policratico Ioannis Salesb. libro quarto, capite primo. Surius tom. 4.*

Tamerlanes ſe iram Dei vocabat, vt refert Æneas Syluius in Aſia deſcriptione cap. 31.

Auaritia.

A. Cum Ambroſius radicem omniũ malorum Auaritiam magis ac magis in hominibus creſcere videret, & maximé in his qui erant in poteſtatibus conſtituti, apud quos omnia pretio vendebantur, nec non in his qui erant in ſacris myſterijs deputati, vehementer ingemuit, & ſe de huius ſæculi ærumna liberari inſtantiis exorauit. *In aurea legenda, titulo de Ambroſio.*

B. Hilarion fratrem quendam in quinto milliario á ſe manẽtem, quia compererat eum hortuli ſui nimis cautum timidumq; fore cuſtodem, & quia puſillum haberet nummorũ, ab oculis ſuis abiecerat, qui volens ſibi reconciliari ſenem ſæpe veniebat ad fratres, & maximè ad Heſychum, quo ille vehementiſſimè delectabatur. Quadam ergo die ciceris faſcem virentis ſicut in herbis erat detulit, quem cum ad veſperam poſuiſſet Heſychius in menſa, exclamauit ſenex ſe putorem eius ferre non poſſe, ſimulque vnde eſſet, interrogauit. Reſpondente Heſychio, quod frater quidam primitias agelli ſui detuliſſet fratribus: non ſentis, inquit, putorem teterrimum, & in cicere fœtere Auaritiam? Mitte bobus, & vide an comedant. Quod cum ille in præſepe poſuiſſet, exterriti boues ruptis vinculis in diuerſa fugerunt. Habebat enim hanc ſenex gratiam, vt ex odore corporum veſtiumque & earum rerum quas quis tetigerat, ſciret cui dæmoni vel vitio ſubiaceret. *Hieronymus in vita Hilarionis.*

C. In illa obſidione facta per Hannibalem & fide erga Romanos, cũ trecenti

Digitized by Google

centi Præneſtini permanerent, euenit vt ex ijs quidam murem captum ducentis potius denarijs vẽdere quã ipſe leniendæ famis gratia conſumere mallet. Sed credo Deorum prouidentia & venditori & emptori quem vterq; merebatur, exitum attribuit. Auaro enim fame conſumpto manubijs ſordium ſuarum frui non licuit: & æqui animi vir ad ſalutarẽ impenſam faciendam carè quidem, verùm neceſſariè cibo comparato vixit. *Valerius Max. libro ſeptimo, capite ſexto. T. Liuius libro vigeſimo-tertio. Iulius Fronſinus libro quarto, capite quinto Stratagemat. Plinius libro octauo, capite 57. Strabo libro quinto Geograph.*

D. Auaritia ante omnes L. Septimulij pręcordia poſſedit, qui cũ C. Graccho familiaris fuiſſet, caput eius abſcindere, & per vrbem pilo fixum ferre ſuſtinuit: quia Opimius Conſul auro id fit repenſurum edixerat. Sunt qui ſcribant liquato plumbo eum partem cauatam capitis, quo ponderoſius eſſet, expleſſe. *Idem Val. Maximus libro nono, capite quarto Cicero 2. de Oratore, Plutarc. in Gracchis, Auctor de Viris illuſtribus, capite 66. Plinius libro trigeſimo-tertio, cap. tertio.*

E. Auaritia Ptolemæi, Regis Cypriorum riſu perſequenda eſt. Nam cum anxijs ſordibus magnas opes corripuiſſet, propterque eas periturum ſe videret, & ideo omni pecunia impoſita nauibus in altum proceſſiſſet, vt claſſe perforata arbitrio ſuo periret, & hoſtes præda carerent, non ſuſtinuit mergere aurum & argentum, ſed futurum necis ſuæ præmium domum reuexit. Procul dubio hic non poſſedit diuitias, ſed á diuitijs poſſeſſus eſt, titulo Rex Inſulæ, animo autem pecuniæ miſerabile mancipium. *Ibidem libro nono, capite quarto. Plutarc. in Catone.*

Item, vide Conuiuium. c. Cupiditas. a. Diuitiæ. f. g. Fraus. a. Epiſcopus. b. Hoſpitalitas. g. Libido. c. Punitio. d.

AVTHORITAS.

Vide Pythagoras. b.

AVCVPIVM.

HVius aucupij genus, quod ſcilicet per accipitres vel aues eiuſmodi exercetur, laborioſum A.
eſt, ſumptuſque quos exigit ſuorum ſucceſſiuum commoditate non redimit. Cum Marcellus nepos Auguſti ſollicitè verſaretur in auibus capiẽdis, quæſiuit ab eo Virgilius vtrum mallet armari in auium prædationem, aut muſcam in exterminationem muſcarum? Qui relata ad auũculum quæſtione prælegit muſcam, quæ à Neapoli muſcas abigeret vniuerſas: cuius petitionem effectus impleuit. *Pet. Bleſ. epiſtola 81. & Ioannes Salesberienſis in libro de Nugis curialium & veſtigijs philoſophorum libro primo, capite quarto.*

Iuxta veteres hiſtorias, Vlyſſes aues armatas intulit Græciæ, ad eorum ſolatium, quorum parentes in acie Troiana ceciderant. Noluit tamen vir prudens, hac vanitate filiũ ſuum Telemachum occupari. *Et infra.* Raro inuenitur quiſquam eorũ (ſcilicet venatorum) modeſtus aut grauis, raro continens, & vt credo, ſobrius nunquam. *Ibidem.* B.

Deterior ſexus (ſupple femella) in auium venatione potior eſt; in qua poteras naturam arguere, niſi noſceres quia deteriora ſemper proniora ſunt ad rapinam. *In Polycratico libro primo, capite quarto.* C.

Lombardus dicit nolo habere accipitrem, qui capiat alaudam, & comedat gallinam. *G. Lugdunenſis in ſumma vitiorum in tractatu Auaritiæ rubri-* D.

rubrica ſexta.
Item, vide Auis, a.

AVDACIA.

A. PLerique rei militaris ignari pleniorem victoriam credunt, ſi aduerſarios à locorum anguſtijs aut armatorum multitudine circumdederint, vt non inueniant aditũ abſcedendi, ſed clauſis ex deſperatione creſcit audacia, & cum ſpei nihil eſt ſumet arma formido, libenter cupit commori, qui ſine dubio ſcit ſe eſſe moriturum. Ideo Scipionis laudata ſententia eſt qui dixit, viam hoſtibus qua fugerent, innuendam. Et ſic: Hoſti fugiẽti pons eſt vel aureus ſternẽdus. Simile illud 2.Reg.c.2.ver.26. *An ignoras quod periculoſa ſit deſperatio? Vegetius de re militari lib.3. cap. 22.*

B. Priuerno capto, interfectiſque qui id oppidum ad rebellandum incitauerant, Senatus indignatione accenſus conſilium agitabat, quidnam ſibi de reliquis oppidanis eſſet faciendum. Eodem tempore Princeps eorum interrogatus, quam pœnã mererentur, reſpondit: Quam merentur qui dignos ſe libertate iudicant. Verbis arma ſumpſerat: exaſperatoſque patrum conſcriptorum animos verbis inflammauerat, ſed Plauſius Conſul fauens Priuernatium cauſæ, regreſſum animoſo eius dicto obtulit, quæſiuitque qualem cum eis pacem Romani habituri eſſent cum eis impunitate donata. Conſtantiſſimo vultu inquit. Si bonã dederitis, perpetuam: ſi malam non diuturnam. Qua voce perfectum eſt vt victis non ſolum venia, ſed etiam ius & beneficium noſtræ ciuitatis daretur. *Valer. Max. lib.6. cap.2. T. Liuius libro 8.*

C. Mulier á Philippo Rege temulento immerenter damnata. Prouocarem, inquit, ad Philippum ſed ſobrium. Excuſſit crapulam oſcitanti, [*aliter excitanti*] ac præſenti animo ebrium reſipiſcere, cauſaque diligentius inſpecta iuſtiorem ſententiam ferre coegit. Ergo æquitatem, quam impetrare non potuerat, extorſit: potius præſidium à libertate quam ab innocentia mutuata. *Ibidem, & Plutarc. in Apophthegm.*

D. Senectutis vltimæ quædam mulier Syracuſanis omnibus Dionyſij Tyranni exitum, propter nimiã morum acerbitatem, & intolerabilia onera votis expetẽtibus, ſola quotidie matutino tẽpore Deos, vt incolumis ac ſibi ſuperſtes eſſet, orabat. Quod vbi is cognouit, indebitã ſibi admiratus beneuolentiã accerſijt eã, & cur hoc, aut quo ſuo merito hoc faceret interrogauit. Tũ illa: Certa, inquit, eſt ratio propoſiti mei. Puella enim, cum grauem Tyrannum haberemus, carere eo cupiebam: Quo interfecto aliquando tætrior arcem occupauit; eius quoq; finiri dominationẽ magni æſtimabam; tertium te importuniorem ſuperioribus habere cœpimus rectorem. Timens ergo ne ſi tu fueris abſumptus, deterior in locum tuum ſuccedat; caput meum pro ſalute tua deuoueo. Tam facetam audaciam punire Dionyſius erubuit. *Ibidem libro 6. cap. 2. in externis.*

E. Marcus Brutus ſuarum prius virtutum quam patriæ parẽtis Iulij Cæſaris parricida, (vno enim facto & illas in profundũ præcipitauit, & omnem nominis ſui memoriã inexpiabili deteſtatione perfudit) vltimum prælium initurus, negantibus quibuſdam id oportere committi. Fidẽter, inquit, in aciẽ deſcendo. Hodie, enim aut rectẽ erit, aut nihil curabo. Præſumpſerat enim neque viuere ſe ſine victoria, neque mori ſine ſecuritate

tate

Digitized by Google

tate poſſe. *Idem libro ſexto capite quarto.*
Plutarchus in Bruti vita.
Ita vide Cæcitas. a. Fiducia. a. e.

AVDITVS.

A * Ruſticus quidam, qui nunquam volebat audire aliquid de Deo, mortuus eſt. Cum ad eccleſiã eſſet delatus, & Sacerdos & alij clerici officia legendo & cantãdo circa corpus peragerent, imago crucifixi cœpit obturare aures ſuas, manibus à cruce ſeparatis. Quod cum omnes aſtantes aſpicerent, mirabantur. Tunc Sacerdos ait: Scitis quale ſignum eſt hoc? Vos ſcitis quod iſte qui hic iacet, nunquam voluit audire verbum Dei, & ideo eſt modo in manu diaboli. Idcirco ſic Chriſtus obturauit aures ſuas ne audiat preces quas pro eo fundimus, & ceſſauerunt omnes orare. *Iacobus de Vitriaco, qui fuit Epiſc. Aconenſis, & poſt Cardinalis ſer. 190.*

B. Frater interrogauit ſenem dicens: Ecce rogo ſenes, & dicunt mihi de ſalute animæ meæ, & nihil retineo de verbis eorum. Quid ergo rogo eos nihil proficiens? totus enim ſum in immunditia. Erant autẽ ibi duo vaſa vacua, & dixit ei ſenex. Vade, & adfer vnum ex vaſis iſtis, & mitte in eo oleum, & accende intus ſtuppam, & refunde oleum, & pone vas in locum ſuum, & fecit ſic. Et dixit ei: Fac iterũ ſic, & cum feciſſet hoc ſæpius, dixit ei ſenex: Affer modo vtraque vaſa, & vide quod eorum mundius ſit. Et reſpondit, illud vbi oleũ miſi. Cui ſenex dixit. Sic eſt anima de his quæ interrogat. Quamuis enim nihil retineat eorum quæ audit, tamen ipſa plus mundabitur quã illa quæ omnino nec interrogat quenquam. *In vitis Patrum libro decimo, parte decima.*

AVGVRIVM.

Vide, Diuinatio. b.

AVGVSTINVS.

Auguſtinus libros Ariſtotelis Prædicamentorum & omnes libros liberalium artium, quoſcunque legere potuerat, per ſe didicit, & intellexit. *Vt in libris Confeſſionũ ait, libro quarto, capite decimo-ſexto.* A.

Cum autem eſſet annorum decem & nouem, & Hortenſium librũ philoſophi Ciceronis in quo vanitas mundi contemnẽda, & philoſophia appetenda dicebatur, perlegeret, liber plurimum placuit, ſed quia nomen Ieſu Chriſti quod á matre imbiberat, ibi non erat, dolere cœpit. *Auguſt. lib. 3. Confeſſ. cap. 4. & lib. 8. c. 7. & initio libri. De vita beata.* B *.

Mater vero eius pro eo plurimum flebat & ipſum ad fidem adducere nitebatur. Rogabat ergo ſedula mater quaſi importuna Ambroſiũ Epiſcopum (ſicut in eodem libro Confeſſionum teſtatur) vt pro filio intercedere dignaretur. Cui prophetica vocẽ reſpondit: Vade ſecura, quia impoſſibile eſt vt filius tantarũ lachrymarum pereat. *Ibidem.* C *.

Cum autem vita Chriſti ſibi placeret, ſed per ipſius anguſtias adhuc ire pigeret, horum exemplis nempe Victorini à Simpliciano, & magni Antonij à Pontiano ſibi narratis, vehementer exarſit, & ad ſocium ſuum Alypium exclamauit. *Quid patimur? quid eſt hoc? quid audiſti? Surgunt indocti, & cælum rapiunt, & nos cum doctrinis noſtris in infernum demergimur ſine corde: Ecce vbi volutamur in carne & ſanguine. Ibidem libro octauo, capite octauo.* D *.

Interim autem dum ſuam tarditatem veniendi ad Chriſti fidem plangeret, vehemẽtiſſimo dentiũ dolore tor- E.

Digitized by Google

torqueri cæpit, vt ferè (ſicut ipſe ait) ad credendum opinionem Cornelij Philoſophi duceretur, qui ſummum bonum animæ in ſapientia, ſummum vero corporis in nullum ſentiendo dolorem poſuerat. *Ibidem libro nono, capite quarto.*

F. Cum eſſet annorum triginta, meritis matris & prædicatione ſancti Ambroſij ſacrum baptiſma ſuſcepit, & tūc fertur (ſicut teſtatur Honorius in ſuo Speculo eccleſiæ) Ambroſius dixiſſe. *Te Deum laudamus*, & Auguſtinus. *Te Dominum confitemur*, reſpōdit, & ſic hi duo hunc hymnum alternatim compoſuerunt & vſque in finem decantauerunt. *In aurea legenda de ſancto Auguſtino.*

Card. Baron. ad annum 781. & in notis martyrol. ad 5. May probat Aug. 24. annos natum fuiſſe, cū baptiſmate fuit expiatus.

G. Auguſtinus dum quadam die legeret, vidit ante ſe tranſire dæmonem, librum humeris baiulantem. Qui ab eo protinus adiuratur, vt quæ ibi ſcripta ſunt ſibi pandat, qui ibidem peccata hominum ſcripta eſſe aſſerit, moxque præcepit, vt ſi aliquod peccatorum ſuorum ibi eſſet, ſibi legendum manifeſtaret. Oſtenſo libro Auguſtinus nihil inuenit ſcriptum, niſi quod quadam vice cōpletorium ex obliuione dimiſit, præcipienſque diabolo vt ſuum præſtoletur aduentum, Eccleſiam eſt ingreſſus & Completorium deuotè dixit & ſolitas orationes peregit. Reuerſus imperat, vt locum prædictū iterum ſibi oſtendat: qui cum crebro reuolueret & eundem locum vacuū inueniſſet, iratus dixit. Turpiter me decepiſti, pænitet me quod librum oſtendi tibi, quia peccatum tuum orationum tuarum virtute deleſti, & his dictis confuſus euanuit. *In aurea legenda.*

H. Veſtimenta eius, calceamenta, & ornamenta alia nec nitida nimium nec abiecta, ſed ex moderato & cōpetenti habitu erant. Ipſe enim dixiſſe legitur: Fateor, de pretioſa veſte erubeſco, & ideo cum datur mihi, vendo eam; vt quia veſtis non poteſt eſſe communis, commune ſit pretium. *Ibi & Poſsidius apud Surium 28. Aug.*

Menſa frugali & parca ſemper vſus eſt, & inter olera & legumina propter hoſpites & infirmos, plurimùm carnes habebat. *Ibidem.* I.

In ipſa menſa magis diſputationē vel lectionem, quam epulationem diligebat, & contra peſtem detractionis in ea ſic ſcriptum habebat. *Quiſquis amat dictis abſentum rodere vitam, Hanc menſam vetitam nouerit eſſe ſibi.* Nam & aliquando cum quidam ſibi familiariſſimi Coepiſcopi ad detractionem linguam laxaſſent, adeo eos durè redarguit, vt diceret quod aut deſiſterent, aut verſus ipſos deleret, aut à menſa recederet. *Ibidem & Poſsidius cap. 22.* K.

Tria à beato Ambroſio ſe didiciſſe ait: Primum eſt, quod vxorem cuiquam nunquam peteret: ſecundum eſt, quod militare nolentem ad hoc non commendaret: tertium quod inuitatus ad conuiuium non iret. Cauſa primi eſt, ne illi inter ſe conueniant & ſibi maledicant; cauſa ſecundi, ne militantes calumniam exerceant, & in eum alij culpam refundant. Cauſa tertij eſt, ne temperantiæ modum perdat. *Ibidem.* L.

Tantæ puritatis & humilitatis ſuit, vt etiam minima peccata, quæ apud nos nulla reputantur, in libro Confeſſio. Deo confiteatur. Nam ibidem accuſat ſe, quod cum puer eſſet, ludebat ad pilam dum ad ſcholas ire deberet. Item de ipſa modica delectatione, quam aliquando in comedendo ſentiebat, dicens: Quis eſt, Domine, qui non aliquando rapiatur M.

Digitized by Google

tur extra metas neceſſitatis? Quiſquis ille eſt, magnus eſt, ego non ſum talis. *Et infra.* Conteſtor etiam aliquando laudibus meis, cum ea laudantur in me, in quibus mihi ipſi diſpliceo vel etiam bona minora vel læuia pluris æſtimantur quam æſtimanda ſunt. *Vbi ſupra.*

N. Eidem aliquò pergenti quidam hæretici in via poſuerunt inſidias: ſed Dei prouidentia itineris errore ſeductum eum inuenire non potuerunt. *Ibidem.*

O. Multas hæreditates ſibi dimiſſas reſpuit, eo quod mortuorum filijs vel propinquis potius ipſa deberi dicebat. *Ibidem & Poſsidius c. 24.*

P. Si quis iraſcitur filio ſuo, & moriens exhæredat eum, ſi viueret nõne eum placarem, nonne ei filium reconciliare deberem? Quomodo ergo cum filio ſuo volo pacem habeat, cuius appeto hæreditatem? Sed planè ſic faciat, quod ſepè hortatus ſũ; vnum filium habet? putet Chriſtum alterum, duos habet? putet Chriſtum tertium, decem habet? vndecimum Chriſtum faciat: & ita ſuſcipio. Quicunque autem vult exhęredato filio hæredem facere Eccleſiam, quærat alium qui recipiat, non Auguſtinum, imo Deo propitio, neminem inueniet. *Auguſtinus de vita clericorum, & ponitur 13. quæſtione 2. c. ſi quis. & partim 17.ª quæſtione vltima; capite vltimo.*

Q. Conſanguineis ſic benefecit, non vt diuitias haberent, ſed vt aut non, aut minus egerent. *In aurea legenda de eodem.*

R. Teſtamentum nullum fecit, quia vnde faceret pauper Chriſti non habuit. *Poſsidius in vita S. Auguſtini.*
Item vide ſtudium A.

Avgvstvs Cæsar.

Domini appellationem vt maledictum & opprobrium ſemper exhorruit, nam cum ſpectante eo ludos, eſſet pronunciatum à Mimo *Dominum* æquum & bonum, & vniuerſi, quaſi de ipſo dictum eſſet exultantes comprobaſſent, ſtatim manu vultuque indecoras adulationes repreſſit, & ſequenti die grauiſſimo corripuit edicto, *Dominumque* ſe poſtea appellari ne à liberis quidem aut nepotibus ſuis ſerio vel ioco paſſus eſt. *Suetonius libro de 12. Cæſaribus, c. 52. & Ioannes Salesberienſis in Polycratico libro tertio, capite decimo-quarto, & Eutropius in hiſtoria Romana libro ſeptimo. Oroſius in Ormeſta mundi lib. 6. Domini appellationem, vt homo declinauit.* A.

Teſtem ſe in iudicijs & interrogari & refelli æquiſſimo animo patiebatur. *Ibid.* B.

Nunquam filios ſuos populo commendauit, vt non adijceret ſi merebuntur. *Suetonius cap. 58.* C.

Veſte non alia quam domeſtica vſus eſt, à ſorore & vxore & filia confecta. *Ibidem.* D.

Cibi minimi erat, vini quoque natura parciſſimus; non amplius ter bibere ſuper cænam ſolitus. *Ibidem Tranquillus, & Aurelius Victor. Sueto. cap. 77.* E.

Eloquentia ſtudiaque liberalia ab ætate prima & cupidè & laborioſiſſimè exercuit. *Ibidem.* F.

Auguſto tympanizante in cæna, à quodam militum probroſè dictum eſt, videſne vt cinœdus orbem digito temperet? Cuius ille verbi perculſus amaritudine, os, manus, & animum in æuum ab huiuſmodi leuitate ſuſpendit, habuitque ſemper gratiam exprobranti. *In Polycratico* G.

libro

libro primo, capite ſeptimo, Sueton. in vita Auguſt. cap. 88.

H. Obſeruatum eſt quoties ingrediebatur vrbem, ne ſupplicium de quoquam ſumeretur. *In Policratico libro tertio, capite decimo-quarto.*

I. Auguſtus Cæſar iram citiſſimè remittebat, dum iniuriantis animũ videret immutatum: & ſicut ipſe dicebat, celerius quam aſparagi coquantur. Hoc enim verbo rei feſtinatæ velocitatem ſolebat exprimere. *In Polycratico libro quinto, capite ſeptimo.*

Item, vide Bellum. b. Eccleſia. d. Patientia. a. Alexander. a. k.

Avis.

A. Miles quidam in purgatorio erat, qui fuerat bonus hoſpitalis, & bonæ vitæ, ſed ludo auium nimis deditus, hic de peccatis alijs erat iam in purgatorio purgatus, ſed propter eiuſmodi ludum habebat quaſi auem manus eius comedentẽ, & mirabiliter affligentem. *Petrus Cluniacenſis in libro Miraculorum. Simile refert collector magni Speculi Exemplorum, verbo Fuſus.*

Avrum.

Vide Lex. k. Piſcis. a.

Avspicivm.

A. Apud antiquos non ſolum publicè, ſed etiam priuatim nihil gerebatur niſi auſpicio prius ſũpto. *Val. Max. libro ſecundo, capite primo.*

Babylon.

A. Vrbem Babylonem fuiſſe potentiſſimam, & in campeſtribus per quadrum ſitam, ab angulo vſque ad angulum muri ſedecim miliaria tenuiſſe paſſuum, id eſt, ſimul per circuitum quadringenta octoginta ſtadia refert Herodotus, & alij multi, qui Græcas hiſtorias cõſcripſerunt. Arx autem, id eſt Capitoliũ vrbis, eſt turris; quæ ædificata poſt diluuium, in altitudine quatuor milia paſſuum dicitur tenere, templa marmorea, aureas ſtatuas, plateas lapidibus, auroque fulgentes, & alia multa, quæ pæne videntur incredibilia. Hoc totum narrauimus, vt oſtenderemus, quod ad iram Dei, omnis populus, puluis ſit & cineri & fauillæ comparetur. Si liceret introire Barbaras nationes, & videre huius vrbis veſtigia, videremus poſſeſſionem Ericij & paludes aquarum, & verè completum eſſe quod vocibus Eſaiæ canitur: *Scopabo eam in ſcopa terens. Hieronymus ſuper Eſaiam, libro quinto.* *Eſa. c. 14*

B. Cœpit hanc vrbem Cyrus, quam vel ab humano opere extrui potuiſſe, vel humana virtute deſtrui poſſe incredibile apud mortales erat. *Oroſius de Orcheſtra mundi, libro ſecundo, capite ſexto.*

Baptismvs.

A. Mendicum quendam podagrum in eadem vrbe ſcilicet Carthagine, qui cum dediſſet nomen ad Baptiſmum, & pridie quam baptizaretur in ſomnis à pueris nigris cirratis, quos intelligebat dæmones, baptizari eodem anno prohibitus fuiſſet, eiſque non obtemperans etiã conculcantibus pedes eius, in dolorem acerrimum, qualem nunquam expertus eſſet, magis quam eos vincens lauacro regenerationis, vt nouerat ablui non diſtuliſſet, in baptiſmate ipſo non ſolum dolore, quo vltra ſolitum cruciabatur, verũ etiam poda-

podagra caruiſſe, nec amplius cum diu poſtea vixiſſet, pedes doluiſſe nouimus. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro 22. cap. 8.*

B. Fuerunt hæretici qui dicerent ſolo die Epiphaniæ debere baptizari: nec dari Spiritum Sanctum, ſi quis alio die baptizaretur, ob quam hæreſim viuaciùs exſtirpandam, decreuerunt Patres eadem die neminem baptizari, niſi ſub neceſſitate. *In hiſtoria ſcholaſtica parte 7. cap 36. De iiſdem agit hæreticis eodemque decreto P. Bleſenſis ſer. 13.*

C. In primitiua Eccleſia, fere omnes aſcendentes de lauacro, loquebantur omnibus linguis. *In hiſtoria ſcholaſtica parte 8. cap. 17.*

D*. Tempore quo apud Alexandriam Petri Martyris diem Alexāder Epiſcopus agebat, cum poſt ſolennia conuenturos ad conuiuium clericos expectaret, in loco mari vicino, vidit eminus puerorum ſuper oram maris ludum imitantium, vt fieri ſolet, Epiſcopum, & ea quæ geri mos eſt in eccleſijs. Sed cum intentiùs pueros ſpectaret, vidit ab eis geri quædam etiam ſecretiora. Perturbatus ilico, vocari clericos iubet, & comprehenſos pueros ad ſe adduci iubet, cumque adeſſent, quis eis ludus vel quid egiſſent, vel quomodo, rogat. Illi, vt talis habet ætas, pauidi negauere primo, dehinc rem geſtam per ordinem pandunt, & baptizatos à ſe eſſe quoſdam cathecumenos confitentur ſcilicet per Athanaſium; poſtmodum magnum doctorem Alexandrinum Epiſcopum, qui ludi illius puerilis Epiſcopus fuerat ſimulatus. Tum ille diligenter inquirens, ab ijs qui fuerant baptizati, quæ fuerant interrogati: quidue reſponderint: vbi videret iuxta religionis noſtrę ritum cuncta conſtare, collocutus cū conſilio clericorum ſtatuiſſe traditur, illis quibus integris interrogationibus & reſpōſionibus aqua fuerat infuſa, iterari baptiſma non debere, ſed adimplere ea quæ à Sacerdotibus mos eſt. Athanaſiū vero atque eos quos ludus ille vel presbyteros habere viſus fuerat, vel miniſtros, cōuocatis parentibus ſub Dei obteſtatione tradit Eccleſiæ nutriēdos. *In hiſt. Eccleſ. lib. 10. c. 10. Simile in Prato Spirituali Sophronij, aut Ioannis Moſci Euirati.*

BARBA.

Vide Caſtitas. i.

BEATITVDO.

Fit in excelſis quiddam mirabile, A.
quia non ſolum agnoſcunt tunc quos in hoc mundo nouerant, ſed velut viſos & cognitos recognoſcūt bonos, quos nunquam viderūt. Nam cū antiquos in illa æterna hæreditate viderint, eis incogniti per viſionem non erunt, quos in opere ſemper viderūt. Quia enim illic omnes cōmuni claritate conſpiciunt Deum, quid eſt quod ibi neſciat vbi ſcientē omnia ſciunt? Nam noſter religioſus & vitæ valde laudabilis, cum ante quadrienniū moreretur in hora ſui exitus Ionam Prophetam, Ezechielē, & Danielem cœpit aſpicere, eoſque Dominos ſuos ex nomine clamare: quos cum ad ſe veniſſe diceret, & depreſſis luminibus obſequium eis reuerētiæ pręberet, ex carne eductus eſt. Qua in re apertè datur intelligi, quæ erit in illa incorruptibili vitæ notitia, ſi vir iſte adhuc in corpore poſitus Prophetas ſanctos, quos nunquam viderat, agnouit? *Gregorius Dialogorum libr. 4. cap. 34. 2. 3. 5.*

Recitat Tullius libro primo Tuſ- B*.
culanarum quæſtionum de Dionyſio Tyranno, quod quum quidā amicus eius Democles nomine laudaret eius dominatū, maieſtatē, rerū abūdātiā,

Digitized by Google

magnificẽtiam ædiũ regiarum, negaretque aliquem vnquam beatiorem fuiſſe, reſpondit. Vis, inquit, experiri fortunam meam? Cumque ille ſe velle dixiſſet; iuſſit Dionyſius eum collocari in lecto aureo, & menſam præparari opulentam, pueros ad miniſtrandum electos conſiſtere præcepit: cumque adeſſent omnes deliciæ, iuſſit Tyrannus fulgentem gladium elimatũ ſeta equina appenſũ dimitti vt impẽderet capiti illius. Cum autẽ ille nec pulchros miniſtros aſpiceret, nec ad mẽſam manũ porrigeret præ timore, ne gladius caderet ſuper caput, dixit Tyrãnus. Talis eſt ſemper vita mea, quam beatam putabas. Ille vero exorauit Tyrannum vt abire liceret. Vnde ſatis Dionyſius videtur declaraſſe, nihil eſſe beatum, cui aliquis timor ſemper impendeat. *Io annes Galen. in libro ſuo de quatuor virtutibus, parte ſecunda, capite quinto, & hoc idem factum narrat etiam Macrobius, libro primo, & Horatius libro tertio. Oda 1. & Perſius in Satyra.*

C*. Expertus fortis ſuæ periculorum Tyrannus (Dionyſius ſcilicet) Regni metus pendentis ſupra verticem gladij terrore ſimulauit, id eſt per ſimile oſtendit. Quæ eſt ergo hæc poteſtas quæ ſollicitudinum morſus expellere, quæ formidinum aculeos vitare nequit? *Boetius de conſol. philoſ. ph. lib. tertio, proſa 5.*

Item, vide Auguſtus. a.

BEDA.

A. VEnerabilis presbyter & monachus Beda circa annum Domini 687. in Anglia claruit: qui licet in ſanctis computetur, tamen nõ ſanctus ſed *Venerabilis* appellatur: & hoc duplici de cauſa, Prima eſt, quia dum caligaſſent oculi eius, lapides quibus prædicauerat, credens hominibus prædicare, deceptus à ſuo ductore, ipſo per omnia ſermonem concludente, & ducente, *Per omnia ſæcula ſæculorum*, Alta voce clamauerunt *Amen*, *venerabilis presbyter*: vel vt alij aſſerunt, ei Angeli responderunt: *Bene venerabilis pater dixiſti*. Secunda cauſa eſt, propter verſus angelica virtute ſuper tumbam eius taliter ſcriptos:

Refellit Card. Baronius vt fabulam tomo 9. Annaliũ Eccleſ. ad annum 721.

Hac ſunt in foſſa Bedæ venerabilis oſſa.

Opera S. Bedæ tanto in pretio fuere vt ex ordinatione Epiſcoporũ Britaniæ in Eccleſiis legerentur. Cumque in lectione homiliarum, eius nomen ex more auctoris Venerabilis Bedæ præsbyteri præfigerẽt, aliter eum, cum viueret prædicare non valentes, obtinuit vſque in hodiernum diem titulus ſemel à principio attributus, vt Beda Venerabilis potius dicatur quam Sanctus, cum viuentem aliter nuncupare, quãquam vitæ ſanctitate clareret, fas non eſſet. De Beda illud etiam vulgatum conſtat eſſe figmentum fuiſſe oculis orbum. Nemo id veterum teſtatur, quod ſanè tacendum non fuiſſet ob eximiã viri doctrinã, & inexhauſtum in ſcribendo laborem: vt ait Card. Baronius in notis martyr. Rom. ad 27. Maij. Similiter fabellam de Epitaphio & verſu hic citato meritò exſibilat. Tr.te. l.2. de viris illuſtribus ord. S. Bened. c.21. Nam aliter ſe habere dicit epithaphium tumulo ipſius inſcriptum, quod recitat l. 3. c. 155. Arnoldus Vuion. de Beda Genuenſi refellit hiſtoriam in notis ad 10. diem Aprilis Martyr. Benedictini.

Eius corpus apud Ianuam cum deuotione congrua colitur. In aurea legenda ſub titulo de ſancto Pelagio Papa.

BELLVM.

A. QVindecim millia Locrenſium bellum inierunt contra centum millia Cremonẽſium, qui pau-

cita-

citatem ſuā conſiderātes, & multitudinem hoſtiū ex deſperatione ſumpſerunt animum, putaueruntque ſe victores fore ſi non inulti morerētur. Itaque dum mori honeſtiſſimè quærunt, fæliciter vicerunt. *Iuſtinus libro vigeſimo ſub medium.*

B. Habebat exercitus Darij 400. milia peditum & centum milia equitū. Tunc ſuos hortatur Alexander, vt ſpernant illam aciem auro argentoque fulgentem, in qua plus prædæ quam periculi ſit. *Iuſtinus libro vndecimo.*

C. In certamine vbi Hannibal pugnauit contra Flamineum Conſulem & Romanum exercitū apud lacum Traſimenum, ita intentus fuit ardor pugnantium, vt grauiſſimum terræ motum, qui tunc forte tam vehemens factus eſt, vt vrbes diruiſſe, & montes tranſtuliſſe feratur, non ſenſerint. *Oroſius de orcheſtra mundi, libro quarto, capite, decimo-quinto, & in Speculo hiſto. libro 6. cap. 44.*

D*. Nunquam Dauid niſi laceſſitus, nec niſi prius conſulto Domino, bellum intulit, Prudentiam enim in bello comitem fortitudinis habuit, ideo in omnibus prælijs vſque ad ſenectutem manu promptus victor extitit. *Ambroſius libro primo de officijs, capite vigeſimo-quinto.*

E*. Cum Valens Imp. Arianus Eccleſiæ perſecutor, Traianum cum exercitu contra Barbaros deſtinaſſet, & ille deuictus remeaſſet, derogabat Valens ei mollitiem & cauſam timoris aſcribens. At ille vſus fiducia virili: Non, inquit, Imperator ego ſum victus, ſed tu victoriam perdidiſti dum Deo reſiſtis. Dum enim à te oppugnatur, pro barbaris pugnat, & neceſſe eſt Deum ſequi victoriam, An neſcis, quos ab Eccleſijs expuliſti Catholicos? quibus eas contradiſti? *In Tripartit. hiſt. libro octauo, capite decimo-tertio.*

F. Rex Francorum Philippus iuxta pontem Bouinum contra Othonem Imperatorem, electum initurus, antequam congrederetur, ſuos milites alloquitur in hunc modum. Otho cum ſuis à Domino Papa excommunicatus eſt, & hoſtis ac deſtructores Eccleſiæ ſunt, & pecunia quæ in ſtipendia illis miniſtratur, de lachrymis pauperum & Eccleſiarum acquiſita eſt: nos autem Chriſtiani ſumus, quamuis peccatores, tamē Eccleſiæ Dei conſentimus, & cleri quātum poſſumus, libertatem defendimus; vnde de Dei miſericordia fiducialiter debemus præſumere, quia nobis dabit de ſuis & noſtris hoſtibus triumphare, & ita factum eſt, *In Spec. hiſt. lib. 31. cap. 55.*

G. Anno 9. Leonis primi Imperatoris, Vterpendraghon, Rex Britonum, pater Arturi diuturna infirmitate vexatur, & Principes Saxonum, Octa & Goſa, quos tenebat in vinculis, cū cuſtodibus carceris fugerunt in Germaniam, & cum innumerabili armatorum manu reuerſi ſunt inſulā vaſtaturi. Rex autem ex infirmitate decubans, ducem belli poſuerat generum ſuum. Cumque dubia inter eos alternaret victoria, Rex, vt hoſtes ſua præſentia deterreret ſe ferri ad prælium iuſſit: qui poſitus in vehiculo & ad bellum delatus, ſuos quidē animauit, ſed hoſtibus riſum fecit, quod ſemimortuus homo ad pugnam veniſſet. Congreſſu inito victoriam Britones obtinuerunt, Saxonumque duces interfecerunt. Tunc Rex ait: Vocabant me ſemimortuum Ambriones iſti, ſed malo ſemimortuus eos ſuperare, quam incolumis ſuperari. Eſt enim præſtantius mori cum honore; quam cum pudore

pudore viuere. *Sigebertus in Chronicis.*

H. In Rontionualle 30. milia Sarracenorum noſtros inuaſerũt, & percuſſerunt à maiori vſque ad minorem, quod ideo eis contigit quod præcedentibus noctibus vino Sarracenico ebrij plures eorũ cum vxoribus paganorum & Chriſtianis etiam, quas multi ſecum de Gallia adduxerant, fornicati fuerant. *Turpinus in hiſtoria Caroli.*

I. Æmilianos & Liguros Galli derident; dicentes, eos teſtamenta conficere, viciniam conuocare, armorum implorare præſidia, ſi finibus eorum teſtudo immineat, quòd oporteat impugnari; quod ex eo componitur quod eos nunquam cuiuſcũque certaminis caſus inuenit imparatos. *In Polycratico lib. 1. cap. 4. Ioannes Saresb.*

K. Alexander exiguam manum militarem ſuſcepit á patre ſed doctã: qua aſſueſacta militiæ, orbem terrarum aggreſſus vniuerſas hoſtium copias fudit. *In Polycrat. lib. 6. cap. 14.*

L. Xerxes à trecentis Lacedæmoniorum ad Thermopylas vexatus, in eo ſe deceptum dicebat, quod multos quidẽ homines haberet, viros autẽ militaris diſciplinæ tenaces nullos. Hoc equidem dixit, quod & teſtatur illa fuga, qua apud Salaminã turpiter victus, qui tot gentes in bella trahebat, vt duces non poſſent facilè numerari, vix vna naue euaſit. Fertur enim quod duces exercitus non conſueuerit præ multitudine aliter numerare, quam ſingulis telis receptis à ſingulis, vt ex numero telorum ducum quoque numerus teneretur. *In Polycratico libro ſexto, capite decimo-quarto.*

M. Miles ſubitus ſubito deſerit ducẽ & laborem ferre non ſuſtinet, quem continuus non exercuit labor. Cæſaris animum fiducia roborauit, quod ei res erat aduerſus militem ſubitũ, ducemque emeritum, & qui longa pacis quiete didicerât ducere. *Ibidem.* *al. Ducem dedidicerat.*

N. Romana narrat hiſtoria quod Ciſalpinorum incolis animi ferarum corpora plus quam humana erant, ſed experimento deprehenſum eſt, quia virtus eorũ, ſicut primo impetu maior quã virorum, ita ſequens minor quam fœminarum eſt. Alpina enim corpora humente cælo educata habent aliquid ſimile niuibus ſuis, cùm mox incaluerint pugna, ſtatim in ſudorẽ eunt & leni motu quaſi ſole laxantur. *In Polycrat. lib. 6. cap. 16.*

O. Crebrò compertum eſt in bellis militiæ laſciuientem & ſplendidum apparatum non tã ciuibus conferre victoriã quã hoſtes inuitare ad prædam. Vnde & Hannibal, cum apud Antiochum Regem moraretur cauſa profugij, facetiſſimè cauillatus eſt, Rege oſtentante exercitum, inſignibus aureis & argenteis florentem, & omnẽ equitatum frenis, ephippijs, monilibus, ac phaleris præfulgentẽ. Cum ergo Rex contemplatione tanti exercitus gloriabundus Hannibalẽ aſpexiſſet: Putaſne inquit, ſatis eſſe Romanis hæc omnia? Tunc Pœnus eludens ignauiam militum eius precioſè armatorum. Plane, inquit, ſatis eſſe credo, & ſi Romani amariſſimi ſunt, lepidè quidem, breuiter, & acerbè. Nam Rex de numero exercitus & ęſtimanda ęquiparatione quæſiuerat, & illum reſpõdiſſe de præda. Vnde liquet milites oportere armis quã veſtibus nitidiores eſſe. Machabæos conſtat clypeos inauraſſe, & ex fulgore eorum fortitudinem gentiũ diſſipatam, eos tamen veriſimile eſt veſte communi fuiſſe contentos &c. *In Polycratico lib. 8. cap. 19.*

P. Peccata delinquentium vires ſũt Tyrannorũ, vnde Achior Dux omnium

nium

Digitized by Google

Iudith. cap. 5. niũ filiorum Amon, ſaluberrimum hoc dedit conſilium Holoferni. Perquire inquit, nunc Domine mi, ſi eſt aliqua iniquitas populi in conſpectu Dei eorum, & aſcendamus ad illos, quoniá tradens tradet illos Deus eorum tibi, ſi autem non eſt offenſio populi huius coram Deo ſuo, defendet illos. *Ibidem in Polyc. lib. 8. c. 20.*

Q. Legitur quod exercitus Alexandri victo Dario ſpolijs vltra modum ditatus eſt, paulò poſt iterum cum hoſtibus congreſſus deuictus eſt. Quod videns Alexander omnia ſpolia quæ ſui acquiſierant, iuſſit cõburi, dicens. Quamdiu fuerunt ſine pecunia non fuit qui eis reſiſteret. *G. Lugdun. in Summa de Vitijs in Tractatu auaritiæ rubrica* 14.

R. Ad diuitias ſe tradentes filij Iſrael poſt mortẽ Ioſuæ per epiſtolas & libidinem, iam imbelles facti, in conuerſatione legum integri non erant. *In hiſtoria ſcholaſtica ſupra Iudicum, capite primo.*

S. Aſtrages Rex Medorum & Perſarum, collecto exercitu congreſſus eſt aduerſus Cyrum nepotem ſuũ, quem Perſæ Regem ſibi elegerant, & fugerunt Perſæ, vxores autem eorum & matres egreſſæ ſunt ad eos, & detectis poſterioribus ſuis aiebant. Vultiſne introire in vteros & renaſci? Hoc pudore excitati Perſæ acriter redierunt in hoſtes, & victus eſt Aſtrages. *In hiſtoria Scholaſtica parte tertia, cap. de ortu Cyri Regis Perſarum, & in Polycratico libro ſexto, capite decimo-ſexto, ex Oroſio de orcheſtra mundi libro primo. Simile eſt in argumento orationis Iſocratis qui Archidamas inſcribitur.*

T. Diocletianus & Maximianus in ira commoti contra Chriſtianos per omnes prouincias literas miſerunt, vt omnes prouinciæ bellicis armis apti Romã venirent, vt omnes rebelles Romano imperio ſubiugarẽt. Literæ autem Auguſtorum ad populũ Thebæorum delatæ ſunt, qui populus ſecundum Dei præceptum, quæ Dei erant Deo, & quæ Cæſaris Cæſari reddebant. Congregantes ergo electam militũ legionem, eos ad Imperatores miſerunt, vt in bellis iuſtis Imperatores iuuarent, non vt contra Chriſtianos arma mouerent, ſed eos potius defenſarent. *In aurea legenda ſub titulo de ſancto Mauritio.*

Cæſar Auguſtus in rebus bellicis ſtrenuiſſimus, bellum ſuſcipiendum omnino negabat, niſi cũ maior ſpes emolumenti quam damni metus oſtẽderetur. Nam minima commoda non minimo ſectantes diſcrimine ſimiles aiebat aureo hamo piſcãtibus, cuius abrupti dãnũ nulla poteſt piſciũ captura penſari. *Sueto. l. 2. in Aug.* V.

Alexander non iuuenes robuſtos, non primum florem ætatis, ſed veteranos pleroſque, etiam emeritæ militiæ, qui cum patre proauiſque militauerant, elegit, vt non tam milites quam magiſtros militiæ electos putares. Ordines quoq; nemo niſi ſexagenarius duxit, vt ſi principia caſtrorum cerneres Senatum te priſcæ alicuius Reipublicæ videre te diceres. Itaque in prælio nemo fugam cogitauit, ſed victoriã, nec in pedibus cuiquã ſpes, ſed in lacertis fuit. *Quintus Curtius, & Iuſtinus lib. 11.* X.

In partibus Galliarum inter quẽdam Abbatem, & quẽdam ſæculi potentem orta eſt magna contentio de poſſeſſione, ita quod vtriuſque partis fautores poſt longa iurgia ad arma concurrerint. Potens ille turmis armatorum ſtipatus, campum præliaturus intrat. Abbas autem cunctis qui pro ſe dimicare venerãt, ſuũ prohibuit comitatũ, ſoloſque monachos ſuos equis imponens, capita cucullis operi- X.

operiri præcepit, & ſic armatus ad locum certaminis venit. Protinus hoſtes tanto horrore concuſſi ſunt, vt mox equis deſilirent, arma proijcerent, terræque humiliter ſe proſternerent, & indulgentiam flagitarent. *Petrus Damiani lib. 4. epiſt. 9.*

Y. Spartanæ, id eſt Lacedæmoniæ vrbis exercitus non prius ad pugnandum aſcendere ſolebat, quam tibiæ concentu & anapæſti pedis modulo cohortationis calorem animo traxiſſent vegeto, & crebro ictus ſono ſtrennuè hoſtem inuadere admoniti. Item ad diſſimulandum & occultandum vulnerum ſuorum cruorem punicis in prælio tunicis vtebantur, non, ne ipſis aſpectus eius terrorem, ſed ne hoc hoſtibus fiduciæ aliquid adderet. *Valerius Max. libro ſecundo, capite ſexto. Plut. in Lacon. inſtit.*

Z. Appium Claudium crebro ſolitũ dicere accepimus: Negotium populo Romano melius quam otium cõmitti: non quod ignoraret quod iucundus tranquillitatis ſtatus eſſet, ſed quod videret præpotentia imperia agitatione rerum ad virtutem capeſſendam excitari, nimia quiete in deſidiam reſolui. Et ſanè negotium nomine horridum ciuitatis mores in ſtatu ſuo continuit, blandæ appellationis quies plurimis vitijs reſperſit. *Idem libro ſeptimo, capite ſecundo.*

Aa. Q. Metelli tum grauis tum etiam alta in Senatu ſententia, qui deuicta Carthagine neſcire ſe illa victoria plus boni ne an mali Reipublicæ attuliſſet aſſeruit, quoniam vt pacem reſtituendo profuiſſet, ita Hannibalem ſubmouendo nonnihil nocuiſſet. Eius enim tranſitu in Italiam, dormientem iã populi Romani virtutem excitatam, metuique debere ne acri æmulo liberata, in eundem ſomnum reuolueretur. In æquo igitur malorum poſuit, vri tecta, vaſtari agros, exhauriri ærarium, & priſci roboris neruos hebetari. *Ibidem Valer. libro ſeptimo, cap. 2.*

Scipio Africanus turpe eſſe aiebat in re militari dicere, *Non putaram*; videlicet quia explorato & excuſſo conſilio, quæ ferro aguntur, adminiſtrari oportere arbitrabatur ſumma ratione. Inemendabilis namque eſt error qui violentiæ Martis committitur. *Idem Valer. lib. 7. cap 2. Seneca lib. 2. de ira cap. 31. Fabio attribuit.* Ab.

Idem negabat aliter cum hoſte cõfligere debere, quam ſi aut occaſio aduenîſſet, aut neceſſitas incidiſſet: æquè prudenter. Nam & proſperè gerendæ rei facultatẽ amittere maxima eſt dementia; & in anguſtias vtique pugnando compulſum abſtinere ſe prælio, peſtiferæ ignauiæ affert exitum, eorumque qui iſta cõmittunt, alter beneficio fortunæ vti, alter iniuriæ neſcit reſiſtere. *Valer. Ibidem.* Ac.

Memorabilis conſilij Q. Metellus, qui cum Proconſule bellum in Hiſpania aduerſus Celtiberos gereret, vrbemque Contrebiam caput eius gentis viribus expugnare non poſſet, intra pectus ſuum multum ac diu conſilijs agitatis, viam reperit, qua propoſitum ad exitum perduceret. Itinera magno impetu ingrediebatur. Deinde alias atque alias regiones petebat: modo hos obſidebat montes, paulo poſt ad illos tranſgrediebatur, cum interim tam ſuis omnibus quam hoſtibus ignota erat cauſa inopinatæ eius ac ſubitæ fluctuationis. Interrogatus quoque á quodam ſibi amiciſſimo, quid ita ſparſum & incertum militiæ genus ſequeretur? Abſiſte, inquit, iſta quærere, nam ſi huius conſilij mei conſciam eſſe ſenſero tunicam interiorẽ, Ad.

con-

Digitized by Google

continuo eam cremari iubebo. Poſtquam vero & exercitum ſuum ignorantia & totam Celtiberiam errore implicauit, cum alio curſum direxiſſet, ſubito ad Contrebiam reflexit, eamque inopinatam atque attonitam oppreſſit. *Idem Valerius libro 7. c. 4. & Florus lib. 2. c. 17. ſex. Iulius Fronſinus lib. 1. c. 1. Simile quid de Metello Pio habet Auctor de viris illuſtribus c. 61.*

A c. Tutiſſimum in expeditionibus creditur facienda neſciri. Ob hoc veteres, Minotauri ſignum in legionibus habuerunt, vt ſicut in intimo & ſecretiſſimo labyrintho abditus perhibetur, ita ducis conſilium ſemper eſſet occultum. *Vegetius de re militari lib. 3. c. 6.*

A f. Agathocles Syracuſanorum Rex audaciter callidus. Cum enim vrbem eius maiori ex parte Carthaginenſes occupaſſent, exercitum in Africam traiecit, vt metum metu, vim vi diſcuteret, neque ſine effectu, nam repentino eius aduentu Pœni perculſi, libenter incolumitatem ſuam ſalute hoſtium redemerunt, pactique ſunt vt eodem tempore & Africa Siculis, & Sicilia Punicis armis liberaretur. Agathocles ſi Siracuſanorum mœnia tueri perſeueraſſet, ille belli malis vrgeretur, bona pacis ſecurè fruenda Carthagini reliquiſſet, nunc inferendo, quæ patiebatur dum alienas laceſſit opes quam ſuas, tuetur. Quo æquiore animo regnum deſeruit, eo tutius recepit. *Valerius Max. lib. 7. c. 4. Iuſtinus lib. 2. & Diodorus Siculus de rebus Alexandri Magni.*

A g Cum ſenatu Romano Hannibal ſex millia Romanorum, quæ capta in caſtris habebat, redimendorum poteſtatem feciſſet, conditionē ſpreuit, memor tantam multitudinem armatorum iuuenum, ſi honeſto voluiſſet mori, turpiter capi non potuiſſe. *Idem Valer. Max. lib. 2. c. 2.*

Hannibal Cannenſem populi Romani aciem, priuſquam ad pugnam deſcenderet, pluribus aſtutiæ laqueis complicatam ad tam miſerum exitum perduxit. Ante omnia enim prouidit, vt & ſolem & puluerem, qui ibi vento multus excitari ſolet, aduerſum haberet. Deinde partem copiarum ſuarum inter ipſum prælij tempus de induſtria fugere iuſſit, quam cum à reliquo exercitu abruptam legio Romana inſequeretur, trucidandam eam ab ijs, quos in inſidijs collocauerat, curauit. Poſtremo trecentos equites ſubornauit, qui ſimulata tranſitione petierunt Conſulem, á quo iuſſi more transfugarum depoſitis armis in vltimam pugnę partem ſecedere, diſtrictis gladijs, quos inter tunicas & loricas abdiderant, poplites pugnantium Romanorum ceciderunt. Hæc fuit Punica virtus, dolis & inſidijs & fallacia inſtructa. *Idem libro 7. cap. 4. T. Liuius lib. 22. Fronſinus lib. 2. c. 2,* A h.

Anno 30. ante vrbem conditam, Peloponnenſium Athenienſiumque maximum totis viribus armiſque commiſſum eſt bellum: in quo mutuis cædibus ad hoc coacti ſunt, vt veluti victi ab alterutro ſe ſubtraherent, bellumque deſererent. *Oroſius de orcheſtra mundi, lib. 1. c. 21.* A i.

Anno ab vrbe condita 628. Fabius Conſul Bituito Regi Auernorum Galliæ ciuitatis bellum maximo inſtructu comparanti adeo cum paruo exercitu occurrit, vt Bituitus paucitatem Romanorum vix ad eſcam canibus, quos in agmine habebat ſufficere poſſe iactaret. Conſerta autem pugna iuxta Rhodanum, & diu grauiter agitata, victi Galli conuerſi ſunt A k.

ſunt in fugam. Cęterum octoginta milia armatorum in exercitu Bituiti fuiſſe referuntur ex quibus 150. milia cæſa, vel merſa ſunt. *Idem Oroſius libro quinto, capite decimo-quarto. Liuius lib. 81. Florus libro tertio, capite ſecundo. Plinius libro ſeptimo, cap. 50.*

Item, vide Adulatio. a. Anglia. b. Arma. a. Audacia. e. Cyrus. a. Deſperatio. a. b. Dij gentium. b. Dux. a. b. Fiducia ſui. d. e. Hannibal. a. Iulius. c. i. Luxuria. b. c. Maria. c. Militia. f, g. Miraculum. b. q. Roma. k. l. q. a c. a b. a m. Theodoſius. a. Voluptas. b.

Bellica ars.

A. HAnc artem quondã relictis omnibus doctrinis Lacedæmonij, & poſtea Romani coluerunt, hanc ſolam hodieque Barbari putant eſſe ſeruandam. Cætera autem in hac arte omnia conſiſtere, aut per hanc aſſequi ſe poſſe confidunt. *Vegetius de re militari, libro tertio, capite decimo.*

Bellicosus.

A. OMnes nationes, quæ vicinæ ſunt ſoli, nimio calore ſiccatas amplius quidem ſapere, ſed minus habere ſanguinem dicunt, ſcil. doctiſſimi homines, ac propterea conſtantiam ac fiduciam cominus non habere pugnandi, quia metuunt vulnera qui exiguum ſanguinem ſe habere nouerunt. Contra Septentrionales populi remoti à ſolis ardoribus inconſultiores quidem ſed tamẽ largo ſanguine abundantes ſunt ad bella promptiſſimi. Tirones ergo de temperatioribus legendi ſunt plagis, quibus & copia ſanguinis ſuppetat ad vulnerum mortiſque contemptũ, & non poſſit deeſſe prudentia quæ modeſtiam ſeruat in caſtris, & non parum prodeſt in dimicatione conſilijs. *Vegetius libro primo, capite ſecundo. Item, vide Cyrus. a. Luxuria. b. c. Militia. b.*

S. Benedictus.

LOngè ab hominibus poſitus beatus Benedictus, quia die eodem quo ſibi presbiter diuinitus admonitus cibum portauit, quem ſibi parauerat, paſchalis eſſet ſolemnitas ignorabat. Presbiter autem rurſus aſſeruit dicens. Veraciter hodie reſurrectionis dominicæ paſchalis dies eſt, abſtinere tibi minimè conuenit. Quia ego ad hoc ſum miſſus, vt dona omnipotentis Dei pariter ſumamus. *Gregorius in Dialog. libro ſecundo, capite ſecundo.* A.

Quadam die dum ſolus eſſet, tentator adfuit, nam nigra paruaque auis, quæ vulgo merula vocatur, circa faciem eius volitare cœpit eiuſque vultui importunè inſiſtere, ita vt capi manu poſſet ſi hãc vir ſanctus tenere voluiſſet, ſed ſigno crucis edito receſſit auis. Tanta autem carnis tẽtatio aue recedente ſequuta eſt, quãtam vir ſanctus nunquam fuerat expertus. Namque aliquando fœminam viderat, quam malignus ſpiritus ante eius oculos reduxit, tantoque igne ſerui Dei animum in ſpeciem illius accendit, vt ſe in eius pectore amoris flamma vix caperet, & iam pœnè deſerere eremum voluptate victus deliberaret: cum ſubito ſuperna gratia reſperſus ad ſeipſum reuerſus eſt, atque vrticarum & veprium iuxta denſa ſuccreſcere fructeta conſpiciẽs, exutus indumento nudum ſe in illis ſpinarum aculeis & vrticarum incendijs proiecit, ibique diu volutatus toto ex eis corpore vulneratus exijt, & per cutis vulnera eduxit à B*.

corpo-

corpore vulnus mentis, quia voluptatem traxit in dolorem. Ex quo videlicet tempore ſicut poſt ipſe diſcipulis perhibebat, ita eſt in illo voluptatis tentatio edomita, vt tale in ſe aliquid minimè ſentiret. *Gregor. in Dialog. libro ſecundo, capite tertio.*

C. Non longè à loco vbi Benedictus degebat monaſterium fuit, cuius congregationis Pater eſt defunctus, omniſque congregatio ad eundem venerabilem Benedictum venit, & magnis precibus vt eis præeſſe deberet, petijt, qui diu negando diſtulit, ſed victus quandoque precibus aſſenſum dedit. Cũque ſibi ſub eo conſpicerent illicita non licere, & ſe dolerẽt aſſueta relinquere, tractare de eius morte conati ſunt, qui inito conſilio venenum vino miſcuerunt: & cũ vas vitreum in quo ille peſtifer potus habebatur, recumbenti patri ex more monaſterij ad benedicendum fuiſſet oblatum, ille extenſa manu ſignum crucis dedit, & vas quod lõgius cernebatur eodem ſigno rupit, ſicque confractum eſt, ac ſi in illo vaſe mortis pro cruce lapidem miſiſſet. Intellexit protinus vir Dei, quia potum mortis habuerat, & illico ſurrexit, & vultu placido conuocatos Fratres eſt allocutus dicens: Miſereatur veſtri omnipotens Deus, quare in me facere iſta voluiſtis? nunquid non prius dixi, quia veſtris & meis moribus minimè conueniret. Ite & iuxta mores veſtros vobis Patrem quærite &c. *Gregorius ſecundo Dialog. cap. 2.*

D. Ad horam refectionis illius ex vicina ſylua coruus venire conſueuerat, & panem de manu eius accipere. *Gregor. in Dialog. libro ſecundo, capite octauo.*

E. Dum terram fodiendo altius penetrarent in monte Caſſino æreum illic idolum fratres inuenerunt, quo ad horam caſu in coquinam proiecto, ignis exire repente viſus eſt, atque in cunctorum monachorum oculis, quia omne eiuſdem coquinæ ædificium conſumeretur oſtendit. Cumque iaciendo aquam in ignem quaſi extinguendo perſtreperẽt, pulſatus eodem tumultu vir Domini Benedictus aduenit, qui eundem ignem in oculis fratrum eſſe, in ſuis vero non eſſe conſiderans, caput ſtatim in orationem flexit, & eos quos fantaſtico reperit igne deludi, vocauit fratres, & vt oculos ſuos ſignarẽt monuit, & ſanum illud coquinæ ædificium aſſiſtere cernerent, & flammas, quas hoſtis antiquus finxerat, non viderent. *Gregorius. Eodem libro, capite decimo.*

Vir Domini intempeſta noctis hora vidit fuſam lucem deſuper cunctas noctis tenebras effugaſſe, tantoque ſplendore clareſcere, vt diem vinceret lux illa. Mira autem res in hac ſpeculatione ſequuta eſt, quia omnis etiam mundus ſub vno ſolis radio collectus ante eius oculos adductus eſt. &c. *Gregorius Dialog. libro ſecundo, capite trigeſimo-quinto.* F.

Item, vide Elatio.a. Oratio.b.

Beneficium.

A. Interdum ipſe qui iuuatur fallendus eſt, vt habeat, nec à quo acceperit ſciat. Arceſilaus Philoſophus amicum habuit pauperem & ægrotum, ſed vtrumque præ verecundia, vt aſſolet, diſſimulantem, quod cum philoſophus cõperiſſet, iudicauit illi ſine confuſione ſecretius ſuccurrendum, & acceptum ſacculum pecuniæ clam illius puluino ſubiecit, a illo penitus ignorante: vt homo inutiliter verecundus, magis videretur

Clarhre. mcuit in ſimili caſu B. Nicolai virtus.

quod deſideraſſet inuenire, quam quod poſtulaſſet accipere. *Seneca libro ſecundo de Beneficijs. Plut. lib. de dignoſcendo adulatore ab amico qui illum amicum ſcribit fuiſſe Apellem Chium.*

B. Marcus Cicero Aulum Gabinium repetundarum rem ſummo ſtudio defendit, qui eum in Conſulatu ſuo Vrbe expulerat, idemque poſt P. Vatinium ſuæ dignitati ſemper infeſtum, duobus publicis iudicijs tutatus eſt, vt ſine vllo crimine leuitaris ita cum aliqua laude; quia ſpecioſius aliquanto iniuriæ beneficijs vincuntur, quam mutui odij pertinacia pẽſantur. *Valerius Max. libro quarto, capite ſecundo. Quintilianus 6. c. 5.*

C. Archelaus Rex Socratem rogauit vt ad ſe veniret, quatenus eum honorare poſſet. Socrates autem dixiſſe traditur, ſe nolle venire ab illo beneficia recipere, cui non poſſet paria reddere. *Et infra.* Vis ſcire quod verè noluerit? Noluit ire ad voluntariam ſeruitutem is,cuius libertatem ciuitas libera ferre non potuit. *Seneca lib. quinto,de Beneficijs.*

D. Clericus quidam cum longo tempore dum haberet vnicum beneficiũ aſſeruiſſet non eſſe licitum clerico tenere plura beneficia, quorum vnum eſſet ſufficiens ſecundum ſtatum ſuæ perſonæ,dato ſibi ſecundo beneficio, aſſeruit, quod licitè poſſit quis habere plura beneficia, addens quod nullus poſſet hoc intelligere niſi qui haberet ea. *G. Lugdun. in Summa de vitijs in tractatu de Auaritia, rubrica de ſignis ſuperbiæ.*

E. Soliti ſunt Poetæ dicere de beneficio, quoniam eſt torques colli: & de donarijs, quoniam ſunt compedes ei qui dona recipit. *Ariſtot. lib. 2. poeticæ, cap. 9.*

F. Fabius Verrucoſus beneficium ab homine duro aſperè datum panem lapidoſum vocabat, quem eſurienti accipere neceſſarium ſit, etſi acerbũ. *Seneca lib. 2. de Beneficijs cap. 7.*

Non licere clerico plura beneficia obtinere, quorum vnum ſufficiens pro vita eſſet,Magiſter Guiardus Cameracenſis Epiſcopus verbo huiuſmodi confirmauit: nollem, inquit, pro toto auro Arabiæ vna tantũ nocte duo beneficia obtinere, & certus tamen eſſem quod de mane vnum illorum homini idoneo cõferretur, & hoc propter incertæ vitæ diſcrimen. *Et infra.* Ego autem in ciuitate epiſcopali annis vndecim adoleui, vbi ſeptuaginta duo Canonici ſub præbendis pinguiſſimis 200. ferè librarum Pariſienſium in matrice Eccleſia ſeruiebant, quorum plures erant plurium beneficiorum detentores. Mihi teſtis & iudex ſit ſancta Trinitas, quod paucos illorum vidi communi morte defungi, ſed ſubito omnes & reprobè mori, ita quod quidam eorum audito quod quidam ſociorum in nocte ſanus, mane mortuus inuentus eſſet, complofis manibus dixit. Et quid vultis? ſecundum vſum & conſuetudinem eccleſiæ mortuus eſt vt videtis. *Thomas Cantipratanus de Apibus, libro primo, capite decimo-nono, de morte autem Guiardi habetur poſtea, libro primo, capite quinto.* G.

Item, vide Diſsimulatio. a. Edmundus. a. Gratitudo. a. Ingratitudo. a. Leo. a. Liberalitas per totũ. Martinus. c. Rigor. a.

S. Bernardvs.

Cvm Beatus Bernardus adhuc puerulus eſſet & graui dolore capitis ægrotaret, venientem ad ſe mulierculam vt dolorem ſuis carminibus mitigaret, cum indignatione maxima exclamãs ipſam repulit & abiecit. *In vita S. Bernardi l. 1. c. 2.* A.

Quodam

B. Quodam tempore hoſpitiſſa quædam Bernardum decorum conſiderans, ſilenter in lectum eius de nocte ſe iecit, quam ille ſentiens clamauit: *Latrones, Latrones*, quod illa audiens aufugit, & hoc factum eſt per tres vices. Die ſequenti dum iter ageret, quærentibus ſocijs quos latrones ſõniauerat, reſpondit: Veraciter iſta nocte patiebar latronis inſidias, quia hoſpita nitebatur mihi auferre theſaurum incomparabilem caſtitatis, *cap.* 3.

C. Ad comedendum vix aliqua voluptate trahebatur appetitus ſed ſolo timore defectus ſic accedebat ad ſumendum cibum, quaſi ad tormentum, poſt cibum autem quantum comederit ſemper cogitare ſolitus erat. Si quando vel ad modicum menſuram ſolitam exceſſiſſe ſe deprehendit, impunè abire non patiebatur. *cap.* 4. *lib.* 1.

D. Quidquid in Scripturis ſacris didicerat maximè in ſiluis & in agris meditando, & orando ſe confitebatur accepiſſe, & nullos ſe magiſtros habuiſſe, niſi quercus & fagos: vt amicis dicere ſolebat. *Ibidem.*

E. In veſtibus ſemper ei paupertas placuit, ſordes nunquam: nimirum animi fore indices aiebat, aut negligentis aut inaniter apud ſe glorianti, aut foris humanam gloriam affectantis. *libro tertio, capite ſecundo.*

F. Prouerbium in ore eius frequenter, ſemper in corde. *Qui hoc facit quod nemo, mirantur omnes*, vnde & cilicium pluribus annis portauit, quamdiu occultum eſſe potuit, ſed vbi hoc cognitum eſſe ſenſit, continuo illud abijciens ad communia ſe conuertit. *libro tertio, capite primo.*

G. Nunquam ſic riſit vt non potius ad ridendum, quam reprimendum vim ſibi facere oporteret. *lib.* 3. *c.* 2.

H. Nouitijs ſuum monaſterium intrare volentibus, dicere conſueuit: *Si ad ea quæ intus ſunt feſtinatis, hic foris dimittite corpora quæ de ſæculo attuliſtis, ſoli ſpiritus ingrediantur, caro non prodeſt quicquam. cap.* 4. *lib.* 1.

I. Soror eius ſæculo nupta, cum in delicijs & diuitijs ſeculi periclitaretur, quadam vice, B. Bernardum & alios fratres ſuos in monaſterio degentes ad monaſterium viſitatura acceſſit: cumque veniſſet cum comitatu & apparatu ſuperbo, ille eam tanquam rete diaboli ad animas capiendas abhorruit, nec ad videndum eam exire voluit. Videns illa quod nullus fratrum ſuorum occurreret, ſed ab vno eorum qui tunc erat portarius, ſtercus inuolutum diceretur, tota in lacrymas reſoluta eſt, dicens. *Et ſi deſpicit frater meus carnem meam, ne deſpiciat ſeruus Dei animam meam, veniat & præcipiat, & quidquid præceperit, adimplebo.* Tunc ad eam exijt cũ fratribus, & omnem ei mundi gloriam interdicens, & formam matris imitandam ei indicans, eam dimiſit. *capite ſexto, libro primo.*

K. Tandem morti feliciter appropinquans ait fratribus ſuis. Tria vobis conſeruanda relinquo, quæ in ſtadio præſentis vitæ memini me pro viribus obſeruaſſe. Facere nemini ſcandalum volui, & ſi aliquando incidit, ſedaui vt potui: minus ſemper ſenſui meo quam alterius credidi, læſus de lædente nunquam vindictam expetij. Ecce charitatem, humilitatem, patientiam vobis relinquo. *In aurea legenda.*

Bibere.

A. In conuentu Bononiæ quidam cõuerſus, à diabolo vexatus eſt, quem beatus Dominicus ante altare

H 2 por-

portari præcepit, quo facto dixit: Admiro te miſer, vt dicas mihi, quare vexas creaturã Dei, & quare & quomodo huc intraſti? Reſpondit. Vexo eum quia meruit. Bibit enim heri ſine licentia Prioris in ciuitate & nõ adhibito ſigno crucis. *In aurea legenda ſub titulo de beato Dominico.*

Item, vide Abſtinentia. k. p. Auguſtus Cæſar. e. Dominicus. a. Ieiunium. a. Miraculum. z. Obedientia. a. n. Potus. a.

BIGAMIA.

A. LEgant nuptæ antequam religio noſtra fulgeret in mundo vnicubas ſemper habuiſſe inter matronas decus. Per illas fortunæ muliebri ſacra fieri ſolitum, nullam ſacerdotem bigamam, nullum Flaminem bimaritum. Hierophantos quoque Athenienſium vſque hodie cicutæ ſorbitione caſtrari, & poſtquam in pontificatum fuerint allecti, vires eſſe deſinere. *Hieronymus contra Iouinianum libro primo in fine.*

B. Porcia autẽ minor, cũ laudaretur apud eam quædam morata, quæ ſecundum habebat maritum reſpondit. Fælix & pudica matrona nũquam niſi ſemel nubit. *Idem contra Iouinianum libro primo.*

Item, vide Matrimonium. c.

BLASIVS.

A. BLaſius epiſcopatu ſuſcepto ad Diocletiani perſecutionem ſpeluncam petijt, & ibi eremiticam vitam duxit: cui aues pabulum afferebant, & feræ ad eum vnanimiter confluebant, & vſque dum imponeret eis manus, non recedebant ab eo. Denique ſi infirmabantur, ad eum continuo veniebant, & ſanabantur. Cum autem milites Præſidis regionis illius aduenifſent illuc, vt ipſum cum omnibus Chriſtianis ad Præſidem adducerent, dicentes eidem: Egredere, Præſes vocat te, reſpondit: Bene veniſtis filij, nunc video quia Deus non eſt oblitus mei. *In aurea legenda ſub titulo de ſancto Blaſio.*

Ipſe autem cum decollari deberet Dominum exorauit, vt quicunque pro infirmitate gutturis, vel alia quacunque infirmitate eius patrocinia poſtularet, exaudiri continuò mereretur: Et ecce vox de cælo venit, dicens, quod ſic fieret vt orauit. *Ibidem.* B.

BLASPHEMIA.

NOui quendam de fratrum numero, qui probatiſſimo cuidam ſenum vitio carnis ſe confeſſus eſt grauiter impugnari: intolerabili enim æſtu libidinis pridem vrebatur. Qui ſenex grauiter ſuſpirans: Nequaquam (ait) tam nequam ſpiritui tradi te Dominus permiſiſſet, niſi aliquid blaſphemaſſes in eum. Quo ille comperto confeſtim concidit ad pedes eius ſummèque admirans tanquam Deo cernẽs arcana pectoris ſui patefacta, confeſſus eſt in Dei ſe filium cogitatione impia blaſphemaſſe. Vnde perſpicuũ eſt eum qui ſpiritu ſuperbiæ poſſidetur, vel qui in Deum blaſphemus eſt, tanquam qui irroget ei iniuriam à quo puritatis ſperanda ſunt dona, perfectionis integritate priuari, & ſanctificationem caſtimoniæ non mereri. *Ioannes Caſſian. de Inſtitutis monachorum libro duodecimo, capite vigeſimo.* A.

Conſuetudinis Iudaicæ erat, audita blaſphemia in Deum, ſcindere veſtimenta ſua. *In hiſtoria Scholaſtica Matth.* B

Matth. 26. c.
Item, vide Puer. a.

Bona propria.

A. BIas, cum patriam eius Prienem hoſtes inuaſiſſent, omnibus, quos modo belli ſæuitia incolumes abire paſſa fuerat, rerum pretioſarum pondere onuſtis fugientibus, interrogatus quid ita ex bonis ſuis nihil ſecum ferret? *Ego vero*, inquit, *bona mea mecum porto*, pectore enim illa geſtabat non humeris, nec oculis viſenda, ſed æſtimanda animo. Quæ domicilio mentis incluſa, nec mortalium, nec deorum manibus labefactari queunt: & vt manentibus præſto ſunt, ita fugientes non deſerunt. *Valerius Max. lib. 3. cap. 2. Cicero in Paradoxis. Seneca de tranquillitate animi libro ſecundo, capite quinto.*
Item, vide Gratiarum actio. a.

Bonum.

Vide Fortuna. h. Paſsio. a.

Bonus.

A. QVid illud factum Lucij Fimbriæ Conſularis, quam ſapiens! á M. Lutatio Pythia ſplendido equite Romano Iudex aditus de ſponſione, quam is cũ aduerſario, quod vir bonus eſſet, fecerat, nunquam illud iudicium pronuntiatione ſua finire voluit, ne aut probatũ virum, ſi contra eum iudicaſſet, ſpoliaret fama; aut iuraret virum bonũ eſſe cum ea res innumerabilibus rebus contineatur. *Val. Max. lib. 7. c. 2. ex Cicerone 3. Officiorũ.*

Brachmani.

A. GEnus Brachmanorum pura & ſimplici vita viuit, nullis rerum capitur illecebris. Nihil appetit amplius quam ratio naturę flagitat. Facilis nobis alimonia, non quam naturæ ſagacitas per omnia elementa perquirit, ſed quam tellus ferro inuiolata producit. Menſam epulis oneramus innocuis. Hinc eſt quod nulla genera morborum & nomina numeramus: ſcilicet diuturna ſalute perfruimur. Tutiùs nos defendit ab imbre ſpelunca quam tegula, cuius geminus eſt nobis vſus, manſionis dũ viuimus, ſepulturæ dum morimur: nullus nobis pretioſus amictus, ſed membra papyri tegmine, vel, quod eſt verius pudore velantur. Fœminæ noſtrates non ornantur, vt placeant, nec ſciunt in augenda pulcritudine plus affectare, quam quod natæ ſunt. Ad concubitum nos non admonet libido, ſed prolis amor, Peſtilentiam nos non patimur, neque enim fœdis actibus cælum temeramus. Medicinæ remedium nobis parſimonia eſt, quæ non ſolum illapſos poteſt curare dolores, ſed etiam curare ne veniant. Regem habemus non pro iuſtitia, ſed pro nobilitate conſeruanda. *Didimus Rex Brachmanorum in epiſtola ad Alexandrum, Ioannes Saresb. in Polycrat. lib. 4. cap. 2.*

Calliditas.

A. CVm Alexander Macedonũ Rex forte monitus, vt eum, qui ſibi porta egreſſo primus occurriſſet, interfici iuberet; aſinarium forte ſibi eminus obuiam factum ad mortem abripi imperaſſet. Eoque quærente quidnam ſe immerentem capitali ſupplicio innocẽtemq́; addiceret, cũ ad excuſandum factũ ſuum oraculi præceptum retuliſſet. Aſinarius, ſi ita eſt, inquit. Rex, alium ſors huic morti deſtinauit, nam aſellus, quem ante me agebam tibi prior occurrit.

Delectatus Alexander & illius tam callido dicto, & quod ipſe ab errore reuocatus erat, occaſionem in aliquanto viliore animali expiandæ religionis rapuit. *Valerius Max. libro ſeptimo, capite tertio.*

B. Lampſacenæ vrbis ſalus vnius vaframenti beneficio conſtitit. Nã cum ad excidium eius ſummo ſtudio Alexander ferretur, progreſſumque extra mænia Anaximenem præceptorem ſuum vidiſſet, quia manifeſtũ factum erat, vt preces ſuas iræ eius opponeret; non facturum ſe quod petiſſet iurauit. Tunc Anaximenes, Pete, inquit, vt Lampſacum diruas. Hæc velocitas ſagacitatis oppidum vetuſta nobilitate inclytum exitio, cui deſtinatum erat, ſubtraxit. *Ibidem Valerius & Suidas & Panſanias Eliacon lib. 2.*

C. Demoſthenis aſtutia mirificè cuidam ancillæ ſuccurſum eſt, quæ pecuniam depoſiti nomine à duobus hoſpitibus acceperat, ea conditione, vt illam ſimul vtriſque redderet. Quorum alter interiecto tempore, tanquam mortuo ſocio, ſqualore obſitus deceptæ ancillæ omnes nũmos abſtulit. Superuenit deinde alter, & depoſitum petere cœpit, hęrebat miſera & in maxima pariter & pecuniæ & defenſionis penuria. Iamque de laqueo cogitabat & ſuſpendio: ſed oportunè Demoſthenes ei protinus adfuit, qui vt in aduocationem venit: Mulier, inquit, parata eſt depoſiti ſe fide ſoluere, ſed niſi ſocium adduxeris id facere non poteſt. Quoniam, vt ipſe vociferaris, hæc dicta eſt lex ne pecunia alteri ſine altero traderetur. *Ibidem.*

Item, vide Cautela per totum. Mirabile. x.

Calor.

Vide Mirabile. by. Patientia. b a.

Calx.

Vide Mirabile. a x. Mors. z.

Campana.

A. Sicut res habet in ſuo exercitu inſignia regalia, ſcil. tubas & vexilla, ſic *Chriſtus* Rex æternus habet in ſua Eccleſia militante campanas pro tubis, & Cruces pro vexillis. Et ſicut aliquis Tyrannus valde timeret, qui alicuius Regis potentis & ſibi inimici in ſua terra tubas audiret, & vexilla videret, ſic dæmones qui ſunt in iſto aere caliginoſo vehementer metuunt, quando tubas *Chriſti* ſcilicet campanas pulſari ſentiunt, & Cruces ac vexilla conſpiciunt. Et iſta dicitur eſſe ratio quare Eccleſia campanas pulſare conſueuit, quando tempeſtatem videt concitari, vt dæmones, qui hoc faciunt, tubas æterni Regis audiant, & territi fugiant, à tempeſtatis concitatione quieſcant. Licet etiam ſit alia ratio, quia campanæ tunc fideles admonent, vt pro inſtanti periculo orationi inſiſtant. *Et infra.* Dicit Chryſoſtomus: Vbicunque dęmones ſignum Dominicum viderint, fugiunt, timentes baculum quo plagã acceperunt: Et hæc eſt ratio quare in quibuſdam Eccleſijs tempore tempeſtatis Crux de Eccleſijs extrahitur, & tempeſtati opponitur. Ideo etiam Crux in proceſſione defertur & campanæ pulſantur, vt dæmones in ipſo aere exiſtentes territi fugiãt. *In aurea legenda, ſub titulo de Litania maiori.*

Canis.

A. Apud Albaniam nati ſunt canes qui feris anteponuntur. Frangunt tauros, leones premunt, detinent

detinent quidquid obiectum eis eſt. Petenti Indiam Alexandro à Rege Albaniæ duo canes miſſi ſunt, quorum alter ſues & vrſos ſibi oblatos adeo ſpreuit vt offenſus degeneri præda ignauo ſimilis diu accubaret: quem per ignorantiam, velut inertem, extingui imperauit. Alter vero monitu eorum qui eos perſecuti fuerant leonem miſſum necat, mox viſo elephante êxultans belluam primo aſtu fatigauit, denum cum ſummo ſpectantium honore terræ affixit. *Solinus in Polyhiſtore de mirabilibus mundi.*

Cantvs.

A*. IN quodam monaſterio Ciſterciẽſis ordinis inchoato Pſalmo mediocri voce, & in eadem ipſum perſequentibus monachis ſenioribus, quidam iuuenis ſatis arrogans, vocem vltra tres tonos exaltauit. Et licet ſeniores ei reſiſterent, ipſe cum quibuſdam partem ſuam adiuuantibus præualuit, ſicque ſeniores propter ſcandalum ei ceſſerunt. Mox ex ore eius dæmon quaſi candens ferrum exilire, & ad eos qui eum iuuerunt, transferre ſe viſus eſt. *Cæſarius in lib. 5. cap. 5. miraculorum.*

B. Aiunt phyſici nihil potius ad euertendum animum eſſe quam lenocinium melodiæ. Ille optimus Muſicus Orpheus ſuam libidinem citharizando proſecutus eſt vſque ad infernum. In huius rei argumentũ accipe, quod *difficile inuenitur aliquis leuis vocis, & grauis vitæ*, quippe cum vocis leuitas cantum deſideret, & vitæ maturitas planctum. Vidi infinitos tam viros quam feminas, tanto peioris vitæ, quanto melioris vocis. Sed, vt noſtris parcam temporibus, Nero producatur in medium, de quo refert Suetonius in lib. de vita Cæſar. quod adeo delectabatur cantu, vt nec repentino terræ motu ante cãtare deſiſteret, quam inchoata finiret. Vnde dictum eſt illud apud Iuuenalem: *Vox blanda & nequam digitos habet.* Ecce inuenimus hominem vocis blandiſſimæ, & vitæ peſſimę. *Helinandus in Chronicis de hoc facto Neronis habetur plenius in Polycratico libro primo, capite ſeptimo.*

C. Quidam venerabilis circiter ſeptingentarum monialium pater, hanc ſuis monaſteriis perſcripſit regulam, vt omnia earum cantica totius melicæ pronunciationis exuant modos, & ſola pſalmorum & laudũ ſint ſignificatiua pronunciatione contentæ. Suſpecta enim fuit ſancto viro, voluptati cognata mollicies, eo quod voluptas parens libidinum eſt. *In Polycratico Ioannis Salesb. libro primo, capite ſexto.*

Item, vide Auguſtinus. u. Laus. d. e. i. Auguſt. m.

Capilli.

A. INdubitanter crines fœminarum in tormentis, onagris, baliſtis nõ minorem habere virtutem quam ſetas de caudis & iubis equorum, ratione neceſſitatis, experimento cognoſcitur. Nam in obſidione Capitolii corruptis iugi ac longa fatigatione tormentis, cum neruorum defeciſſet copia, matronæ abſciſos crines viris ſuis obtulere pugnantibus. Maluerunt enim pudicæ fœminæ deformato ad tempus capite liberè viuere cum maritis, quam hoſtibus integro decore ſeruire. *Vegetius de re militari, libro quarto, capite nono.*

CAPVT.

A. DVas corporis ſummitates Plato docuit non eſſe velandas, nec aſſuefieri debere molliciei capitis, & pedum. Cum enim habuerint firmitatem, cætera robuſtiora ſunt. *Hieronymus ſuper Matth. & recitatur in Speculo hiſtor. libro quarto, capite ſeptuageſimo-nono.*

CARBO.

Vide Mirabile. a x.

CARDINALIS.

A. VNum, conſcientia teſte profiteor, quia nuſquam honeſtiores clericos vidi quam Romæ, aut qui magis auaritiam deteſtentur. Quis Bernardi Rhedonenſis ſanctorum Coſmæ & Damiani Diaconi Cardinalis continentiam contemptumque pecuniæ non miretur? Nondum natus eſt à quo manus accepit, quod tamē à communione fratrum ſinceriore iure proueniebat: interdū accipere perſuaſus eſt. Quis non ſtupeat epiſcopum Præneſtinum, qui ſcrupulum conſcientiæ metuens, & à participatione bonorum communium abſtinebat. Plurium tanta grauitas eſt, vt Fabricio non inueniantur inferiores, quem agnita ſalutis vita modis omnibus antecedunt. *In Polycratico Ioannis Saresb. libro ſexto, capite vigeſimo-quarto.*

CARITAS.

A. EGo non minus diligo, quos genui in Euangelio, quam ſi eos ſuſcepiſſem coniugio. *S. Ambroſius libro primo de officijs.*

B. Legitur in vita Ioannis Euangeliſtæ, quod cum ipſe deueniſſet ad vltimam ſenectutem, & vix inter diſcipulorum manus ad eccleſiam deferretur, nec plura poſſet dicere verba, ad quamlibet pauſam hæc dicebat: *Filioli, diligite alterutrum.* Tandem diſcipuli qui aderant, audiētes, quod hæc verba ſemper diceret, dixerunt. Magiſter, quare hoc ſemper loqueris? qui reſpondit. *Quia præceptum Domini eſt, & ſi ſolum fiat, ſufficit. G. Lugdunenſis in ſumma virtutum parte ſecunda, rubrica tertia. S. Hieronymus in epiſt. ad Galat.*

C. Quidam Abbas Ciſtercienſis præcepit monacho ſuo infirmo, vt carnes manducaret. Ille mox obediens, licet inuitus Abbati dixit. *Et ego vos rogo in eadem caritate, vt illas mecum comedatis,* qui ſtatim reſedit, & morſellum de ſcutella infirmi tulit, & comedit. Satis citò poſt dictus Abbas ad quandam Eccleſiam, vbi erat quidam obſeſſus à dæmone deuenit & dixit dæmoni: Adiuro te immunde ſpiritus in eadem caritate qua pridie ob monachum meum carnes comedi, vt exeas ab hoc homine. Qui mox exijt, & fugit, ac ſi caritatis incendium ferre non poſſet. *Cæſarius libro decimo, capite octauo Miraculorum.*

D. Die quadam à Longobardis captus quidam Diaconus tenebatur ligatus, eumque ipſi interficere cogitabant. Adueſperaſcente die, vir Dei, nomine Sanctulus presbyter ab eiſdem petijt, & vt ei vita concederetur, quod poſſe ſe facere omnes negauerunt. Cumque mortem illius deliberaſſe eos cerneret, tunc petijt vt ad cuſtodiā ſibi daretur? Cui protinus reſponderunt: Tibi quidem ad cuſtodiendum damus, ſed ea conditione, vt ſi ipſe fugerit pro eo ipſe moriaris. Quod vir Domini libenter accipiens, eum in ſuam ſuſcepit fidem. Quem nocte media Longobardis

bardis omnibus dormientibus excitauit & ait: Surge & concitus vade. Liberet te omnipotens Deus. Sed idē Diaconus promiſſionis eius non immemor reſpondit. Fugere pater non poſſum, quia ſi ego fugio, pro me morieris. Quem vir Domini compulit ad fugiendum, dicens. Surge & vade, te omnipotens Deus eripiat. Nā ego in manu eius ſum. Tātum in me poſſunt facere, quantum ipſe permiſerit. Fugit itaque Diaconus, Mane Longobardi dixerunt: Bonus homo es, nolumus te per varios cruciatus mori. Elige tibi mortem quam vis. Reſpōdit. In manu Dei ſum: ea morte me occidite, qua me occidi ipſe permiſit. Tunc illis placuit, vt eum capite truncarent, atque ex omnibus viris fortibus electus eſt vnus, de quo dubium non eſſet, quod vno ictu caput eius abſcinderet. Ille ergo inter armatos deductus ad arma ſua cucurrit, nam petijt vt paululum orandi ſibi licentiam darent: Qua impetrata, ſe proſtrauit, & orauit. Qui cū paulo diutius oraret, hunc electus interfector calce pulſauit dicēs: Surge & flexo genu ceruicem extende, quod & fecit ſed tenſo collo eductum contra ſe gladium intuens hoc vnū fertur publicè dixiſſe; Sancte Ioannes ſuſcipe illam. Tunc lictor euaginatum gladium tenens, adniſu forti in altum brachium percuſſurus leuauit, ſed deponere nullo modo potuit. Tunc illi qui aderant virum Dei cū timore venerari cœperunt, quia claruerat cuius ſanctitatis eſſet. *Et infra.* Penſa vbi animus eius fuerit, quando mori pro proximo tam conſtanter decreuit. Quæ ergo amoris vis cor tenuit, quod mortem pro ſalute proximi non expauit? Scimus quod ille Sanctulus, literarum elementa non bene nouerat, & legis præcepta neſciebat, ſed quia plenitudo legis eſt Dilectio, legem totam in Dei & proximi dilectione ſeruauit. *Et infra.* Comparemus, ſi placet, cum hac indocta ſcientia illam doctam ignorantiam: vbi hæc noſtra iacet vbi illius diſciplina eminet. Nos de virtutibus vacui loquimur, & quaſi inter fructifera arbuſta poſiti, odoramus poma nec manducamus. Ille virtutum fructus nouerat carpere, quamuis hos in verbis odorare neſciebat. *Gregorius in Dialogor. libro tertio, capite trigeſimo-ſeptimo.*

Duo fratres perrexerunt ad ciuitatem vt venderent, quæ fuerant operati, & cum à ſe inuicem eſſent diuiſi, incidit vnus in fornicationem. Veniens autem poſtea Frater eius dixit: Reuertamur ad cellam noſtram, frater, Ille vero reſpondit, dicens: Non veniam. Altero autem interrogante. Quare, frater? Ille reſpondit: Quia cum diſceſſiſſes à me, incurri in tentationem, & fornicatus ſum. Ille autem volens lucrari eum, cœpit dicere. Quia & mihi ſic contigit, ſed eamus & ſimul pænitentiam agamus, cum omni labore & Deus ignoſcet. Qui cum veniſſent ad cellam, retulerunt ſenibus, quid eis contigerat & illi dederunt eis mandata qualiter pænitentiam agerent. Ille tamen vnus non pro ſe, ſed pro alio fratre pænitentiam agebat, tanquam ſi ipſe peccaſſet. Videns autem Deus laborem & caritatem eius intra paucos dies. manifeſtauit vni de ſenioribus quod pro multa caritate illius fratris, qui non peccauerat, indulſit illi, qui fornicatus eſt. Verè hoc eſt ponere animam pro fratre ſuo. *In vitis Patrum libro quinto, parte quinta.* E.

I Duo

F. Duo fratres erant in cella: Vnus autem ex eis erat ſenex, & rogabat eum iuuenis dicens: Maneamus ſimul, frater. At ille: peccator ſum & non poſſum manere tecum, Abba. Ille autem rogabat eum dicens: Etiã poſſumus. *Et infra.* Volens autem iuuenis eum probare, dicebat: In magnam tẽtationem incurri in iſta hebdomada, Abba. Pergens autem pro miniſterio quodam in vico, incidi in mulierem. Et dixit ei ſenex. Eſtne pœnitentia? Et dixit frater: Etiam. Senex autem dixit. Ego tecum porto medietatem huius peccati: Tunc dixit frater: Modo ſcio quia poſſumus ſimul eſſe, & manſerunt ſimul vſque ad exitum ſuum. *In vitis Patrum libro decimo-ſeptimo, parte prima.*

G. Fertur quod cùm ſancto Macario Alexandrino vuam quis detuliſſet, ille qui ſecundum caritatem nõ quæ ſua ſunt, ſed quæ alterius cogitaret, ad alium fratrem detulit eam, qui quaſi infirmior videbatur. Tunc ille gratias egit Deo pro fratris officio, ſed & ipſe nihilominus plus de proximo quam de ſe cogitans, ad alium pertulit, & ille item ad alium, & ſic cum per omnes cellulas vua circumlata eſſet, ignorantibus eis quis eam primo miſiſſet, ad vltimum ipſi defertur qui eam miſerat. Gratulatus autem S. Macarius quod tantam viderat in fratribus continentiam, tãtamque caritatem ſemetipſum ad acriora & ſpiritalia extendit exercitia. *In vitis Patrum ſub titulo de duobus Macarijs.*

H. De Serapione, qui & Syndonius vocabatur, quòd nulla alia veſte quã ſyndone vtebatur, referebant Patres, quod in quodam oppido, xx. ſolidorum precio ſe Paganis numis diſtraxerit, & in eorum ſeruitute permãſit, ita vt eis pedes quoque lauaret, donec Chriſtianos efficeret, & à ludis theatralibus ſepararet, nullumque cibum niſi panem & aquam ſumere cõſueuerat, nec diuinas Scripturas legere ceſſabat. Illis autem ad piam caſtamque vitam conuerſis, cũ ei illi libertatem offerrent, dicentes, quia per ipſum à turpi ſeruitio liberati eſſent, xx. ſolidos quos pro ſe acceperat, reddidit eis dicens: Quia per me Deus impleuit in vobis quod volebam, nunc aurum quod pro me dediſtis recipite, vt alios quoque quibus ſubuenire poſſim, reperiam. *Heraclides in libro qui dicitur Paradiſus ſiue Lauſiaca hiſtoria.*

I. Apud Corinthum nobilis & pulchra matrona virginitatis voto degebat, quam apud paganum iudicem nonnulli veluti Dijs ipſorum & Imperatoribus conuitiantem criminibus impetebant. At iudex inſano fœmineo amore; poſtquam varijs artibus non potuit ei perſuadere quod voluit, nouo contra eam furore deſæuiens, non eam morti vel alicui pœnæ deſtinauit, ſed in lupanari proſtitui iuſſit, lenonique vt ternos ad eum per ſingulos dies ex ipſius concubitu ſolidos exhiberet iniunxit. *Et infra.* Interea ipſa exiſtente in lupanari, & cautela quadã à carnis inquinamento ſeruante, dũ oraret, Deus iuuenem quendam ita mente commonuit, vt amore Dei interire pro ipſa cuperet. Itaque ſub ſpecie patrandæ turpitudinis profunda nocte ingreſſus, datis lenoni quinque ſolidis veſtibus ſe proprijs ſpoliauit, eiſque puellam induens, chlamide quoque caput velatam, de lupanari incorruptam emiſit. Poſtera die hoc cognito, Iudici traditus eſt ac beſtiarum dẽtibus diſcerptus. *Heraclides vbi ſupra.*

Item, vide Cautela. b. Doctrina. b. Domini-

minicus. b. c. *Eleemoſyna per totum*. *Labor. c. Theſaurus. b.*

CARMEN.

Vide Bernardus. a. Infamia. a.

CARO.

A. O Quoties in eremo conſtitutus putaui me Romanis intereſſe delitijs. Sedebam ſolus quia amaritudine eram plenus. De cibo vero & potu taceo, cum etiam languentes aqua frigida vtantur, & coctum aliquid accepiſſe luxuriæ ſit. Ergo qui ob gehennæ metum tali me carcere damnaueram, ſcorpionum tantum ſocius & ferarum, ſæpe choris intereram puellarum, pallebant ora ieiunijs, & mens deſiderijs æſtuabat in frigido corpore &c. Itaque continuo flebam, & repugnantem carnem hebdomadarum inedia ſubiugabam. Si autem ſuſtinent hæc illi qui exeſo corpore, ſolis cogitationibus impugnantur, quid patitur puella quæ delicijs fruitur, nempe illud Apoſtoli: *Viuens mortua eſt.* Si quid ergo in me eſt conſilij, hoc vnū moneo, vt ſponſa *Chriſti* vinum fugiat pro veneno. Facilè alijs caremus vitijs. Hic hoſtis intus incluſus eſt, quocumque pergimus, noſtrum nobiſcum portamus inimicum. Vinū & adoleſcentia duplex incendium voluptatis. *Hieronymus epiſt. ad Euſtochium, de Virginitate ſeruanda.*

1. ad Timoth. 5.

CARNES.

Vide Aſtinentia. a. a. b. a. d. a. e. Sacerdos. f.

CASTIGATIO.

Vide Correctio, Detractio. Reprehenſio. a b. Excommunicatio. c.

CASTITAS.

A. DIxit beata Lucia Paſchaſio: *Qui caſtè viuunt, Spiritus ſancti templū ſunt.* Cui Paſchaſius. Ego te faciam duci ad lupanar, vt ibi violationem accipias, & ſpiritum ſanctum perdas. Cui Lucia: non violatur corpus niſi de conſenſu mentis. Nam ſi inuitam violari me feceris, caſtitas mihi duplicabitur ad coronam. Volentes autem lenones eam trahere ad lupanar, tanto pondere eam fixit Spiritus ſanctus, vt omnes eam mouere nequirēt, adhibitis ad hoc mille viris, & mille boum paribus. *In legenda eiuſdem.*

B. Duellus Conſul Romanus Iliam virginem duxit vxorem. Is ſenex iā & trementi corpore, dolens ſibi eſſe exprobratum in iurgio quod oris vitio fætidus eſſet, triſtis ſe domum contulit; cumque apud vxorē quæſtus eſſet quare nunquam ſe monuiſſet, vt huic vitio mederetur. Feciſſem, inquit, niſi putaſſem omnibus viris ſic os olere. *Ioannes Saleſberienſis in Polycratico libro tertio, capite decimo-tertio, ex Hieronymo contra Iouinianum, lib. 1.*

C. Sanctimonialē quandam pulchra facie princeps diues & potens, in cuius poteſtate fundatum erat monaſterium concupiuit, & cum nec precibus nec muneribus eam ſuperare poſſet, miſit qui illam violenter raperent. Illa autem tremens & dolēs cœpit quærere cur potius eam quam aliam de monaſterio exire ſuadēret. Qui reſpondet: Quia valde pulchros habes oculos. Quo audito ſupra modum eſt gauiſa, & ſtatim eruens ſibi oculos. Ecce oculi quos deſiderat, inquit, ferte illi vt me in pace dimittat & animam non auferat, & ita perditis oculis carnalibus ſpiritales ſeruauit. Verum mirandum hoc non imitandum. *Iacobus de Vitriaco. Cardinalis.*

D. Gens Theutonum Gallorum ex vltimis Oceani & Germaniæ pro-

ſecta littoribus, omnē Galliam inundauit; ſæpiuſque cęſis exercitibus Romanis ad aquas ſextas à Mario pugnante ſuperata eſt: Quorum trecentæ matronæ, cum alijs ſe viris captiuitatis conditione tradendas eſſe didiciſſent, primò Conſulem deprecatæ ſunt, vt templo Veneris & Ceteris in ſeruitium traderentur in caſtitate victuræ. Quod cum non impetrarent, ſubmouente eas lictore, omnes cæſis paruulis mane mortuæ ſunt repertæ, ſuffocatis laqueo faucibus, & mutuis complexibus ſe tenentes. *Hieronymus in epiſtola ad Gerontiam. Paullo aliter Valerius Maxim. libro ſexto, capite primo. Plutarc. in Mario, L. Florus lib. 3. cap. 3. Epitome Liuij lib. 68. Oroſius lib. 5. cap. 16. Accidit autem anno poſt Romam conditam 651. quo Cimbres C. Marius cecidit.*

E. Quidam Eas nomine fertur quod cum pulcherrimam duxiſſet vxorem, ter ſolum cum ea concubuiſſe & tres filios genuiſſe, poſtea vitam apprimè ſectatus. *In Tripartita hiſtoria libro nono, cap. 48.*

F*. Valentinianus Imperator eminētiorem eligens vitam pudicitiam vouit, nec vnquam carnem ſuā violauit. Vnde cum octogenarius moreretur, audiretque recoli ſuorū præconia triumphorum, quibus celeberrimus erat, dixit ſe in vna ſola victoria gloriari. Requiſitus autem de illa: Hoſtem inquit meum peſſimum carnem meam ſemper oppreſſi & vici. *Petrus Bleſenſis epiſtola 79.*

G. Scipio Africanus ſicut T. Liuius refert cum à Pirenæis montibus vſque ad columnas Herculis & vſque Oceanum deuicto Hannibale, & alijs Romanorū hoſtibus prouincias ſubiugaſſet, pueros captiuos & puellas egregiæ pulcritudinis barbaris reſtituit, nec paſſus eſt eas in ſuum venire conſpectum. *Pet. Bleſ. in quadam epiſtola & in Polycratico libro tertio, capite decimo.*

Legitur in vita beatæ Brigidæ, quod cum eam quidam nobilis peteret ſibi in coniugem, ipſa caſtitatis deſiderio apud Deum precibus obtinuit, vt aliquā ſibi data corporis deformitate procorum ceſſaret inſtantia. Tunc vnus oculus eius crepuit, & liquefactus eſt. Quod vidēs pater eius, permiſit eam velari, oculuſque eius ſanatus eſt. *Ioannes Galenſis in communiloquio parte tertia, d. 6. cap. 3. Simile refert Cantiprat. libro ſecundo, capite trigeſimo, de muliere quæ ne concupiſceretur oratione ſua leprā contraxit, à qua poſtmodum emaculata fuit.* H.

Gothorum tempore Galla huius vrbis nobiliſſima marito tradita, in ſpatio vnius anni facta eſt vidua; quā cum ad iterandum thalamum & opes & ætas vocaret, elegit magis ſpiritualibus nuptijs Deo copulari quam carnalibus, quæ à lætitia incipiunt, & ad finem cum luctu tendunt. Huic autem cum validè ignea conſperſio corporis ineſſet, cœperunt medici dicere, quia niſi in amplexus viriles rediret calore nimio contra naturam barbam habitura eſſet, quod ita quoque poſt factum eſt, ſed nihil exterius deformitatis timuit, qui interioris ſponſi ſpeciem amanit. Mox ergo vt eius coniunx defunctus eſt abiecto ſæculari habitu ſeſe apud Petri Apoſtoli Eccleſiam monaſterio tradidit. *Gregorius in Dialogis libro quarto, capite decimoquarto.* I.

Virginem quandam ancillam Dominus ſuus varijs tentans promiſſionibus ſtuprare non potuit, & ob hoc eam Alexandriæ Præfecto tradidit, qui inter diuerſa ſupplicia K.

plicia vas etiam æreum pice repletum incendens ait. Aut vade obtempera Domino tuo, aut ſcias te huc mittendam, quæ reſpondit nunquam cognitor ſit alter talis, qui addici iubeat libidini Caſtitatem. Per caput, inquit, Imperatoris tui quod vereris, obteſtor, vt ſi me his tormentis necare ſtuduiſti, non ſimul totam ſed paulatim iubeas mitti, vt videas quantam mihi dedit patientiam ignotus tibi *Chriſtus*. Tunc per vnius horæ ſpatium in vas æneum candens demiſſa defecit, vbi pix ebulliens ad eius collum peruenit. *Heraclides in libro qui dicitur Paradiſus ſiue Lauſiaca hiſtoria.*

L. Beatus Amon à parentibus relictus cum ad annos 22. perueniſſet inuitus ab auunculo ſuo nubere coactus eſt, ſed poſtquam omnes á thalamo receſſerunt á lecto ſurgit, oſtium claudit, prolatum de ſinu libellum puellæ legit, eique virginitatis conuerſationem expoſuit, ita quod illa in ictu gratia Dei repleta caſtitatem libenter amplecti ſe dixit. Sic ergo in eadem cella ſeparato lectulo octodecim annis cum ea vixit, & poſt in ſolitudine viginti-duobus. In cuius obitu Sanctus Antonius vidit animam eius cum ab angelis deferretur in cælum. *Heraclides in libro qui dicitur Paradiſus, & in Tripartita hiſtoria libro primo, capite vndecimo.*

Item, vide Bernardus. b. Bigamia. a. Cæcitas. b. Continentia. d. Crudelitas. c. Exemplum. a. Pulcritudo. a. Vxor. e.

Caſtratio.

In ſacris Telluris ſeu Cybeles Matris Deorum ita amputatur virilitas, vt nec conuertatur in fæminam, nec vir relinquatur. Sacerdotes enim caſtrabant ſeipſos, qui dicti ſunt Galli & Corybantes. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro ſeptimo, capite vigeſimo-quarto.* A.

Duo ſæculares facti monachi æmulationem habentes vocis Euangelicæ, ſed non ſecundum ſcientiam, caſtrauerunt ſe: quod audiens Archiepiſcopus excommunicauit eos. Illi putantes quia bene feciſſent indignati dixerunt: Eamus, & interpellemus aduerſus eum Hieroſolymorum Archiepiſcopum. Adeuntes autem indicauerunt ei omnia. Et dixit eis: Et ego vos excommunico. Contriſtati iterum abierunt ad Archiepiſcopum Antiochenum, & ille ſimiliter fecit. Et dixerunt: Eamus Romam ad Patriarcham, & ille nos vindicabit de omnibus iſtis. Abeuntes, ſuggeſſerunt ei quæ fecerant eis Archiepiſcopi. Dixit autem eis. Et ego vos excommunico, & eſtis ſegregati. Et dixerunt ad ſeipſos: Iſti Epiſcopi ſibi inuicem deferunt & conſentiunt, ſed eamus ad virum Dei Epiphanium, Epiſcopum Cypri, quia Propheta eſt, & perſonam non accipit. Cum autem appropinquarent ciuitati eius, reuelatum eſt ei de illis, & mittens in occurſum eorum dixit: Non intretis in ciuitatem iſtam. Tunc illi in ſe reuerſi dixerunt: In veritate, nos ſumus culpabiles. Et reprehenderunt ſeipſos de culpa admiſſa. Tunc ergo videns Deus reuelauit & hoc ipſum Epiphanio Epiſcopo & adduxit eos, & blandè conſolatus ſuſcepit in communionem, B.

ſcripſitque de eis Archiepiſcopo Alexandriæ dicens: Suſcipe filios tuos, qui pro veritate pœnitentiam egerunt. *In vitis Patrum lib.15.cap 9. Item, vide Bigamia. a. Origenes. d.*

Cato.

A. Ipſe Cato Vticenſis, animas eſſe perpetuas æſtimans, tandem tædio duplicis quartanæ, ſeipſum interfecit vt meliorem vitam inueniret. *Vincentius in ſpeculo hiſtoriali libr. tertio, cap. 107. & Plutarch. in Catone.*

B. Tui clariſſimi exceſſus Cato Vtica illa ciuitas monumentum eſt: in qua ex fortiſſimis vulneribus plus gloriæ quam ſanguinis manauit, ſiquidem conſtantiſſimè in gladium incumbendo magnum hominibus documentum dediſti, quanto potior debeat eſſe probis dignitas ſine vita, quam vita ſine dignitate. *Valer. Max. libro tertio, capite ſecundo, Plutarc. in vita. Appianus libro ſecundo bellorum Ciuilium.*

C. Age, ſi quis in hoc ſeculo vir illuſtris pellibus hædinis pro ſtragulis vtatur, tribuſque ſeruis comitatus regat Hiſpaniam, & quingentorum aſſium ſumptu tranſmarinam prouinciam petat, eodem cibo eodemque vino quo nautæ vit contentus ſit, nonne mirabilis exiſtimetur? Atqui patientiſſimè iſta tolerauit Cato, quia illum frugalitatis conſuetudo in hoc genere vitæ cum dulcedine ſumma continebat. *Idem libro quarto, capite tertio. T. Liuius libr. 32. Plutarc. Plinius lib. 14. cap. 13.*

D. Cato Græcis literis erudiri concupiuit. Quam ſero inde æſtimemus, quod etiam latinas pæne iam ſenex didicit. Cumque eloquentia magnam gloriam haberet, id egit vt iuris ciuilis quoque eſſet peritiſſimus, cuius proles propior ætati noſtræ Cato ita doctrinæ cupiditate flagrauit, vt ne in curia quidem, dum ſenatus cogitur, temperaret ſibi quominus libros Græcos lectitaret. *Idem Valerius Maximus libro octauo, capite ſeptimo, & M. Tullius in Bruto, & libro tertio de Finibus bonorum & malorum. Item, vide Occiſio. e. f.*

Cautela.

In India, cum quodam Rege nomine Auenir, erat quidam Chriſtianus, ſed occultus, qui inter Regis Principes nobiles primus erat. A.* Hic dum aliquando venatum iuiſſet, hominem quendam pauperem habentem pedem læſum à beſtia inuenit, à quo rogatur vt eũ in domum ſuam curandum ſuſciperet, adijciẽs quod ſibi forſan prodeſſe poſſet in aliquo. Cui miles. Ego te libenter ſuſcipiam, ſed in quo vtilis inueniaris, ignoro. Cui ille, Ego ſum medicus verborum, ſi enim aliquis in verbis lædatur, ſcio congruam adhibere medicinam. Miles autẽ verbum hoc pro nihilo computauit, tamen propter Deum illum ſuſcipiẽs, illius curam egit. Quidam autem inuidi videntes illum in tanta gratia Regis eſſe, accuſauerunt quod non ſolum Chriſtianus eſſet, ſed inſuper regnum ſibi conabatur rapere turbam ſibi concilians. Et ſi hoc, inquiunt, ô Rex ſcire deſideras, ipſum ſecretè aduoca, & vitam hanc cito finiendam cõmemora, & ideo gloriã regni te velle relinquere & monachorum habitũ aſſumere te aſſeras, quos hactenus fueras perſecutus. & tunc videbis quid tibi reſpondebit. Quod cum Rex feciſſet, ille doli ignarus perfuſus lachrymis propoſitum Regis laudauit. Quod cum Rex audiẽs & ve-

& verum eſſe quod illi dixerant credens, furore repletus eſt, nihil tamen reſpondit. Miles autem perpendens quod grauiter verba ſua acceperat, tremens abſceſſit, & medicum ſe habere verborum recolens omnia illi narrauit: Cui ille, notum ſit tibi quod Rex ſuſpicatur vt hoc propter hoc dixeris quod eius regnum velis inuadere. Surge ergo & comam tuã tonde, & cilicium indue, & ſummo mane ad Regem ingredere. Cumque Rex quid ſibi hoc velit interrogauerit, reſpondebis: Ecce Rex paratus ſum te ſequi. Nam & ſi via per quam velis ambulare, difficilis ſit, tecum tamen exeunti mihi erit facilis. Nunc ergo præſto ſum. Quid moraris? Quod cum ille feciſſet Rex obſtupuit, & erga ſe veram viri amicitiam intellexit, & falſarios arguens, virum ampliori honore ditauit. *In hiſtoria Barlaam & Ioſaphat Ioãnes Damaſcenus, & plenius in Speculo hiſtoriali. Vincentius Beluacenſis lib. 16. capitibus 4. & 5.*

B*. Narrauerunt quidã ſeniores, quia quidam monachus in eremo Scythi venit viſitare Sanctos patres habitãtes in loco, qui dicitur Cellya. Quidam vero de ſenioribus habens aliã cellam vacantem, dedit ei dicens: Repauſa in hac cella, donec inuenias vbi manere poſſis. Cumque ad viſitandum eum conuenirent plures fratres, deſiderãtes ab eo audire verbum ſalutis æternæ, cum hoc videret ille, qui cellam ſibi præſtiterat, liuore inuidiæ vulneratus indignari cœpit, & dicere. Ego tantis temporibus in hoc loco habito, & non cõueniunt ad me fratres, niſi rariſſime. Et dixit diſcipulo ſuo: Vade, & dic ei, vt de cella egrediatur. Pergens autem dixit illi, mandauit Abbas meus ſanctitati tuæ, qualiter habeas, Audiuit enim infirmari te. Ipſe vero remandauit ei dicens: Ora pro me frater, quia valde ſtomacho doleo. Reuerſus ille dixit Abbati ſuo. Valde rogat te vt duorum dierum inducias des illi, vt poſſit ſibi procurare aliã cellam. Tranſactis autem tribus diebus iterum miſit dicens: Vade, dic ei vt egrediatur, nam ſi rurſus diſtulerit, dices ei, quia cum baculo meo veniam & expellam eum. Pergens ille dixit ei. Quoniam valde ſollicitus eſt Abbas meus de infirmitate tua, ideo miſit me requirens ſi melius habeas. At ille dixit. Gratias ſanctæ caritati eius, quia ſollicitus eſt de me. Veruntamen precibus eius melius habeo. Reuerſus ille dixit Abbati ſuo. Etiam & nunc deprecatur ſanctitatem tuam, vt vſque in Dominicum diem expectes & egrediatur. Cum autem aduenieſſet dies, & non egrederetur, inflammatus inuidiæ & iracundiæ ſpiritu ſenior, accipiens vectem pergebat, vt cædendo eum de cella expelleret. Accedens autem diſcipulus dixit ei. Si iubes Pater præcedo, & videro, ne forte aliqui fratres ad ſalutandum eum venerint, & ſi viderint te, ſcandalizentur. Præceſſit ergo diſcipulus, & dixit ei: Ecce Abbas meus venit ad ſalutandum te. Egredere ergo celerius & cum gratiarum actione occurre illi. Cumque vidiſſet eum antequam appropinquaret, proſtrauit ſe in terram, & adorabat ſenem, dicens: Retribuat tibi Dominus Pater bona æterna pro cella, quam mihi præſtitiſti. Hoc audiens ſenior, compunctus eſt corde, & proijciens baculum cucurrit in amplexum eius, & oſculatus eſt eum, & inuitauit eum ad cellam ſuam. Vocauit autem ſenior diſcipulum, & interrogauit dicens. Dic mihi fili ſi dixiſti iſti fratri omnia,

quæ

quæ propter illam cellam mandaui ei dicere? Tunc diſcipulus confeſſus eſt ei dicens. Verè Domine dico, quia propter humilitatem quam tibi exhibere debeo, tanquam patri & domino, non audebam tibi reſpondere aliquid, quando me mittebas ad eum, ſed nec quidpiam eorum quæ mandabas ei dixi illi. Hæc audiens ſenior proſtrauit ſe in terram ad pedes diſcipuli dicens. Ex hodierna die & in reliquum fili tu pater meus eſto, & ego diſcipulus tuus, quoniã te moderante, immo etiam eum timore & charitate Dei agente, & meã verum etiam & illius fratris animam de peccatorum laqueis diuinæ pietatis miſeratio liberauit. *In vitis Patrum libro vigeſimo, parte tertia.*

Item, vide Calliditas per totum.

Cæcitas.

A. Cæcus quidam habens puerum ductorem venit ad quoddã flumen horribile quod pertranſire non poterat niſi per vnum paruum ponticulum longum & ſtrictũ, quod videns puer ſtetit nõ audẽs trãſire. Cæcus autem ei ſuadebat vt audacter tranſiret, quem non acquieſcentem poſuit ſuper collum ſuum dicens quod cum baculo ſignaret ei viam pontis. Quod cum feciſſet audacter cæcus tranſiuit. *Hubertus in libro de dono timoris.*

B. De Democrito Philoſopho refert Agellius in libro decimo Noctium Atticarum capit. 17. quod natione Abderites fuit; qui patrimonium relinquens ſuis ciuibus, Athenas eſt profectus, & ibi oculos ſibi eruit, vt ſenſus interiores vegetiores haberet. Valerius dicit ſibi oculos eruiſſe, ne videret bene eſſe malis ciuibus. Tertullianus dicit: quia mulieres ſine concupiſcentia aſpicere non poterat. *In Speculo hiſtor. libro quarto, capite trigeſimo ſecundo.*

C. Beatus Antonius à Sancto Athanaſio Alexandrino, ob confutationem hæreticorum, cum in vrbem eſſet accitus, Didymus, vir eruditiſſimus, captus oculis inter cæteras ſermocinationes de Scripturis ſanctis, cum admiraretur eius ingeniũ & acumen animi collaudaret, ſciſcitans ait: Nõ triſtis es, quod oculis carnis careas? Cũ ille pudore reticeret, ſecundo tertioque interrogans, tandem elicuit, vt mærorem animi ſimpliciter fateretur. Cui Antonius: Miror prudentem virum eius rei dolere damno, quam formicæ, & muſcæ & culices habeant, & non lætari illius poſſeſſione, quam ſoli ſancti & Apoſtoli meruerunt. *Socrates libro quarto hiſt. capite vigeſimo. Idem reſponſum dedit Medico D. Franciſcus Monitus vt à lachrymis abſtineret, vt ſcribit S. Bonau. in vita illius cap. 5.*

Item, vide Didymus. a. Viſus. c. e.

Coelum.

A. Refert Rabbi Moyſes, quod quilibet circulus, ſiue cælum cuiuſlibet planetæ habet in ſpiſſitudine viam quingentorum annorum, vel tantum ſpatium quantum poſſet aliquis ire de via plana in quingentis annis 40. miliaria quotidie ambulando, computatis 365. diebus pro quolibet anno, & duobus milibus paſſuum ſiue cubitorum pro quolibet miliari, & inter cęlum & cælum ſiue circulum & circulum, eſt etiam via quingentorum annorum. *In aurea legenda ſub titulo de aſcenſione Domini.*

Certitudo.

Vide, Academicus. a. b. c.

Cervvs.

A. DIctamum herbam cerui prodiderunt, nam eo paſti excutiunt acceptas ſagittas, *Iſidorus libro duodecimo, Etymolog. primo capite. Plin. libro octauo, capite vigeſimo-ſeptimo, hiſt. natur.*

B. Si quando immenſa flumina vel maria tranſnatant cerui, capita clunibus præcedentium ſupponunt, ſibique inuicem ſuccedentes nullum laborem ponderis ſentiunt. *Iſidorus ibidem. Plin. libro octauo, capite trigeſimo-ſecundo, hiſt. nat.*

Item, vide Euchariſtia. a. Sagitta. a.

Cæte.

A. SAncti, Machutes Epiſcopus, & Brandinus, cum alijs ſanctis viris in mari nauigantes die Paſchæ, circumſpicientes modicam Inſulam viderunt, ad quam applicuerunt. Illic Machutes, ſuggerentibus fratribus, Miſſarum ſolemnia celebrare cœpit: cumque ventum eſſet ad orationem Dominicam, ſubito tota illa, quæ videbatur inſula, commota eſt. Erat autem belua ex his quæ cęte dicuntur, abyſſi incola, tantæ magnitudinis, vt crederetur paulo ante ab Epiſcopo & ſocijs eius Inſula. Deinde narratur qualiter omnes ibidem exiſtentes precibus ſancti Machutis fuerunt ab illo periculo liberati. *In ſpeculo hiſtor. libro vigeſimo-ſecundo, capite nonageſimo octauo.*

al. Maclouius Sur. to. 6. 15. Nouembris.

Cibvs.

A. SEcundum diuerſitates regionum, & complexiones hominum & animalium, cæterorumque terræ naſcentium variantur, ita vt aliqua eiuſdem generis res alicubi ſit antidotum, & alibi ſit venenum. Verbi gratia, papauer nigrum in libris medicorum venenum eſſe deſcribitur, quod tamen apud nos communiter in cibum aſſumitur, ſic etiam extremitas caudæ cerui ab Auicenna, & Razi inter venena reputatur, quod à regionis noſtræ militibus cunctanter negatur. *Vincentius in ſpeculo hiſtor. in Apologia totius operis cap. 8.*

Quis ignorat vnamquamque gentem non communi lege naturæ, ſed ijs, quorum copia eſt apud ſe veſci ſolitam, vt Arabes & Sarraceni camelorum lacte viuunt, & carnibus, quia eiuſmodi animal facilè apud eos & gignitur & nutritur. E regione Septentrionales populos ſi ad eſum camelorum, aſinorumque compellas, ſimiles putabunt eorum veſci carnibus, ac ſi lupum comedere cogantur & coruum. *Hieronymus libro ſecundo contra Iouinianum.* B.

Cum Dionyſius Tyrannus negaſſet ſe eſſe delectatum in cæna, dixit qui coxerat: Minimè eſſe mirum eo quod condimenta defuerant. Interroganti quæ erant illa? Reſpondit, labor in venatu: ſudor, curſus, fames, ſitis. His enim rebus Lacedæmoniorum cænæ condiuntur. *Marcus Tullius libro quinto, Tuſculanarum Quæſtionum.* C.

Ad conſeruandam ſanitatem nihil efficacius, quam cibi & potus idētitas conſeruata. Varia enim fercula variarum ſunt naturarū. Omnis autem talis varietas parit humorum repugnantiam, & ea ſanitati repugnat. Vnde eleganter reſpondit quidam de noſtris adoleſcentibus D.

Beluacenſi Epiſcopo, interroganti vnde cõtingeret, quod ſanior & pulchrior eſſet in clauſtro quam eſſe ſoleret in ſæculo? Quia, inquit, ille, vniformiter & decenter viuo, de quorum primo habeo quod ſanus ſum, de ſecundo quod pulcher ſum. In ſeculo autem tam deformiter quã multiformiter viuebam. Cui Epiſcopus: Quid ergo comediſti hodie. Satis, inquit, quid heri? ſimiliter ſatis, non quæro, ait de quantitate, ſed qualitate. Quid ergo comediſti heri, quid hodie? Heri, inquit, comedi olera & piſa, hodie piſa & olera, cras comedam piſa cum oleribus, & poſt cras, olera cum piſis, & ſic pulchro circuitu eandem ſententiam circumduxit. *Helinandus quondã monachus frigidi montis & ponitur à Vincentio in ſpeculo hiſtor. libr. 20. cap. 136. Conſule lib. 7. cap. 4. Saturnalium Macrobij.*

E. Diogenes Tyrannos, & ſubuerſiones vrbium bellaque omnia non pro ſimplici victu olerum pomorũque, ſed pro carnibus & epularum delicijs aſſerit excitari, quodque mirandum ſit, Epicurus philoſophus voluptatis aſſertor, libros ſuos repleuit oleribus & pomis, dicens eis eſſe viuendum, eo quod carnes, exquiſitæque epulæ ingenti cura ac miſeria præparentur, maioremque pœnam habeant in quęrendo, quam voluptatem in abutendo, nec poſſe nos, dixit, ſapientiæ operam dare, ſi menſæ abundantiam cogitemus. *Hieronymus contra Iouinianum libro ſecundo.*

Item, vide Diuitiæ. g. Humilitas. q. Potus. a.

Cicero.

A. Marcus Cicero G. Popilium rogatu Marci Cœlij non minore cura quam eloquẽtia defendit, eumque cauſſa admodum dubia fluctuãtem ſaluum ad penates ſuos remiſit. Hic Popilius poſtea nec re nec verbo à Cicerone læſus, vltro Marcum Antonium rogauit, vt ad illum proſcriptum perſequendum & iugulandum mitteretur, impetratiſque, deteſtabilis miniſterij partibus gaudio exultans, Caietam cucurrit, & ſuæ ſalutis auctorem iugulum præbere iuſſit, ac protinus caput Romanæ eloquentiæ amputauit, & ea ſarcina in vrbem reuerſus eſt. Qui tam indignum Ciceronis caſum ſatis dignè deplorare poſſit, alius Cicero non extat. *Valerius Maximus libro 5. cap. 3. Plut. in vita Cicero. Appian. lib. quarto, ciuil. bell.*

Item, vide Tullius. a.

Cyrus.

Cyrus de quo prius longè dixerat Iſaias *Chriſto meo Cyro* cum percuſſiſſet Cræſum iuxta fluuium Alym, gentem Lydorum bellicoſam aſtutè redegit in concordiam. Tradidit enim eis ſolemnitates & ludos, præcipiens eis vt luſibus, comeſſationibus, & amplexibus vacarent, quaſi beneuolentiam in eos oſtendens, & in hunc modum eos euirauit, id eſt effæminatos fecit, & quos bello non poterat, per libidinem expugnauit. Poſtea verò à Tamari Maſſagetarum Regina, victus & occiſus eſt, quæ caput illius inciſum in vtrẽ plenum humano ſanguine inſultando dixit: Satia te ſanguine quem ſitiſti. *Iuſtinus lib. 1. & Herodotus lib. 1. Valerius Maximus libro nono, capite decimo, & Oroſius lib. 1.* A. *Iſaia. 45. verſ. 1.*

Ne Cyrus quidem ſuperior inuictæ fatorum neceſſitatis paruulum argumentum fuit; cuius ortus ad impe- B.

imperium totius Aſiæ ſpectantis maternus auus Aſtyages duos prænuncios ſomnij fruſtra diſcutere tentauit, Mandanem filiam ſuam (quòd in quiete viderat vrina eius omnes Aſiaticas gentes inundaſſe) non medorum excellentiſſimo, (ne in eius familiam regni decus transferretur) ſed Perſarum modicæ fortunæ viro collocauit: natumque Cyrum exponi iuſſit: quia ſimiliter quietis temporibus exiſtimauerat genitali parte Mandanes enatam vitem eouſque creuiſſe, donec cunctas dominationis ſuæ partes inumbraret. Sed fruſtratus eſt ſeipſe nepotis fælicitatem cœleſtium iudicio deſtinatam humanis conſilijs impedire conando. *Valerius Max. libro primo, capite quinto. Herodotus & Iuſtinus lib. 1.*

Civitas.

A. Agreſtem incultamque hominum in initio ſæculi vitam à communione mutorũ animalium vrbium conſtitutio prima diſcreuit. In his nomen Reipublicæ reperit communis vtilitas, ideo potentiſſimæ nationes ac Principes cõſecrati nullam maiorem gloriam putauerunt, quam aut fundare nouas ciuitates, aut ab alijs conditas in nomen ſuum ſub quadam amplificatione transferre. *Vegetius de re militari in prologo libri quarti.*

Item, vide Luxuria. b.

Clavdivs.

A. Claudius imperio ſtabilito, omnium factorum & dictorum, in ſe veniam & obliuionem in perpetuam ſanxit. *Suetonius in Claudio. Oroſius de orcheſtra mundi ſeu hiſtor. libro ſeptimo, capite ſexto.*

B. Inter cætera in eo mirati ſunt homines obliuionem, & inconſiderationem occiſa Meſſalina vxore, paulo poſt in triclinio decubuit, cur Domina non veniret requiſiuit, multos quos capite damnauerat, poſtera ſtatim die & in conſilium & ad aleæ ludum admoueri iuſſit, &c. quod morarentur vt ſomniculoſos per nũtium increpuit. *Idem Sueton.*

Clementia.

A. Narrat Seneca *lib. 1. de clemẽtia, c. 5.* quod Auguſto Cæſari cogitanti qualiter de Lucio Cinna ſibi inſidias moliente, ſe vindicaret. Admittis, inquit Liuia vxor ſua, muliebre conſilium? Fac, vt medici ſolent facere, qui vbi vſitata remedia non procedunt, tentant contraria. Seueritate adhuc nihil profeciſti, nũc tenta quomodo cedat tibi clemẽtia. Ignoſce illi. Quod ille gauiſus annuit, & facta adimpleuit, & contulit illi Conſulatum, & poſtea ipſum amiciſſimum fideliſſimumque habuit. *Ioannes Galenſis in communiloquio parte prima, d. 3. cap. 5. Sueton. in vita Auguſti.*

Item, vide Alexander. l. Auguſtus Cæſar. h. i. Compaſſio. d. Diſſimulatio. a. Auguſtus Cæſar. i. Rex. k. Titus. e. Traianus. b.

Clericvs.

A. Quia fæminarum commoratione quidam inter vos ad ignominiam conuoluti ſunt, Dominus me miſerum pro veſtra negligentia cum ſeueritate per reuelationẽ corripiens, mandare præcepit, ne clerici cũ fæminis commorentur. In ſequẽtibus multũ pulchrè declarat quam periculoſa ſit clericis cohabitatio

mulierum, dicens inter cætera. Aſpectus fœminarum ſubito & in tranſitu occurrens, velut ſagittas alienis oculis iactat. *In ſpeculo hiſtoriali libro duodecimo, capite decimo-quinto.*

B. Summam diligentiam præbuit S. Fulgentius ne quis clericus veſtibus ambitioſis ornaretur, aut negotijs ſæcularibus occuparetur. Iuſſit omnes clericos non longè ab Eccleſia domos habere, manibus proprijs hortũ colere, pſallendi ſuauiter & pronunciãdi curam gerere. *In geſtis S. Fulgentij Ruſpenſis Epiſc. & ponitur in Speculo hiſt. libr. 21. cap. 107.*

C*. Henricus tertius Imperator habebat clericum ſatis literatum, & bonæ vocis, ſed vilem meretriculam amãtem ardentius: cum quâ nocte quadam ſolemni volutatus, mane ad Miſſam Imperatori aſtabat. Imperator diſſimulata ſcientia, mandat ei,
E. vt ad Euangelium legendum ſe pararet, quia eius melodia delectaretur. Erat enim Diaconus, abnuit ille, vt malè ſibi conſcius. Vrget ille, vt eius probaret conſtantiam. Ad extremũ parere renuẽtem iubet â patria exulare. Quam ſententiam amplexus continuò receſſit: mittitur poſt eum qui iam complicatis omnibus & ſarcinulis compoſitis iter maturauerat. Violenter ergo retractus ante Imperatorem ſiſtitur. Qui ſubridens: Probè, inquit feciſti: & ego congratulor probitati tuæ, quod timorẽ Dei prætuleris patriæ. Habeto epiſcopatũ qui primus in imperio vacauerit, tãtum indecenti amori renunties. *In Spec. hiſtor. libr. 26. cap. 18.*

D. Virgo Hildegardis multa fertur prædixiſſe de futuris, ad quam dicitur ſcripſiſſe Bernardus. Hæc ad Colonienſes ſcribens de futura clericorum tribulatione dicit, quod clerici gloriam abſque merito volunt habere, & meritũ abſque opere *In. Spec. hiſtor. lib. 28. cap. 83. Arnold. Vuion p. 2. ligni vitæ lib. 5. c. 88. Trite. de viris illuſt. ord. S. Bened lib. 2. c 119.*

Philippus de Merlais Canonicus Carnotenſis, iugũ Domini abijciens ſicut ſcis, ad arma ſe contulit: cumque magnis prælijs præeſſet, in prælio ſagitta percuſſus interijt. Lex enim cæleſtis eſt, quia exitus huius vitæ infœlices habebit qui mũdanæ dominationis obtentu, *Chriſti* militiam derelinquit. Mors Philippi & aliorũ deterrere te poteſt, vt fugias â facie arcus. *Pet. Bleſenſis in epiſtola ad quendam Cameracenſem electum, qui Epiſcopalem gratiam contemnebat.* E. Robertũ.

Secundum aliquorum traditionẽ, corona clericorum hinc primo ſũpſit initium. Nam dum Petrus Antiochiæ prædicaret, in contumeliã nominis Chriſtiani ſummitatem eius capitis abraſerunt, quod poſtmodũ toti clero traditur in honorem: quod ei pro contumelia fuerat irrogatum. *In aurea legenda ſub titulo de Cathedra ſancti Petri. Beda lib. 5. hiſt. c. 22. Pet. Bleſ. c. 1. in Iob. in fine.* F.

Frater quidam interrogauit Abbatem Paſtorem dicens. Dimiſſa eſt mihi hæreditas, quid faciam de ea? Dicit ei: Vade, & poſt tres dies veni, & dicam tibi. Venit autem frater, ſicut præfiniuit, & dixit ei ſenex. Quid tibi habeo dicere, frater? Si tibi dixero, da eam in eccleſia, clerici ſibi facient conuiuia ex ea; ſi vero dixero, da eã parentibus tuis, non eſt tibi merces, ſi vero dicam, da eam pauperibus, ſecurus eris. Quicquid ergo vis, vade, fac. *In vitis Patrum libro decimo, parte ſexta.* G.

Cum Epiſcopus quidã vellet quendam ſanctum Monachum nomine Abraham clericum ordinare, vt eum ad paganos conuertendos dirigeret, H.

& il-

& ille hoc officium plurimũ renueret, dixit: Ecce hic reſidens tuam ſolummodo ſalutem operaris, ibi autem plurimi per te ſaluandi ſunt. Tunc beatus ille flens ait. Fiat volũtas Dei. *In vitis Patrum. In vita S. Abraham monachi.*

Item, vide Auaritia. Auguſtinus. d. Mendacium. a. Raſura. a.

COQVVS.

Vide Iulianus Apoſtata. d. Roma. d.

CODRVS.

A. Codrus Rex Athenienſium Peloponnenſibus (quos Iuſtinus lib. 2. vocat Dorenſes) eiuſdem hoſtibus ciuitatis, ſe interficiendum ignotus obiecit, & factum eſt: hoc modo prædicant eum patriam liberaſſe. Reſponſum enim acceperant Peloponenſes tum demum ſe ſuperaturos, ſi eorum Regem non occidiſſent. Fefellit ergo eos habitu pauperis apparendo, & in ſuam necem per iurgium prouocando. Vnde ait Virgilius in Bucolicis Ecloga 5. *Et iurgia Codri.* Et hunc Athenienſes tãquam Deum ſacrificiorum honore coluerũt. *Auguſtinus de ciuitate Dei, lib. 18. c. 19. Valer. lib. 5. c. 6. Iuſtinus lib. 2.*

COGITATIO.

A. Dicebant ſenes, quia in monte Abbatis Antonij ſedebãt nominati viri tempore Dactylorum. Et vnus ex eis abigebat ab eis volucres. Erat autem ibi ſenex qui in die qua eum Dactylos cuſtodire contingebat, clamabat dicens: Diſcedite intro malæ cogitationes, & deforis aues. *In vitis Patrum libro ſecundo, parte quarta.*

B*. Frater dixit Abbati Paſtori: multæ cogitationes veniunt in anima mea, & periclitor in eis: & eiecit eum ſenex ſub aere nudo, & dicit ei: Expande ſinum tuum & apprehende ventos. Et reſpondit, non poſſum, Et dixit: Si hoc non potes nec cogitationes prohibere potes ne introeant, ſed tuum eſt reſiſtere eis. *In vitis Patrum libro vigeſimo, parte ſexta.*

Item, vide Confeſsio. a. b. c. Monachus. b. f. Oratio. m. x.

COGNATIO.

A*. Pior cum de domo patris ad philoſophiam conuerſionis monaſticæ exiret, promiſit denuo, nullum ſe propinquorum de cætero fore viſurum. Poſt quinquaginta vero annos, dum eius ſoror eum viuere, & habitare in eremo cognouiſſet, non ceſſabat donec eum inſpiceret, quam cum Epiſcopus loci iam grandæuam propterea videret affligi, ſcripſit Præſulibus eremi, vt Piorem dirigerent. At ille quoniam contemnere nefas eſt iuſſiones ſeniorum, venit ad patriam. Cumque ante domus ſuæ ianuas acceſſiſſet, & ſuum nunciaſſet aduentum, veniente germana clauſis oculis dixit: Ecce Ego ſum Pior: quanto vis aſpectu ſatiare. Tũc illa gratificata laudauit Deum. At ille oratione facta remeauit ad eremum. *Sozomenus in tripartita hiſtoria libro octauo, capite primo.*

Item, vide Fornicatio. d. Gloria. l. Patientia. i. Samaritanus. a.

COGNITIO SVI.

A. Olim apud Delphos ſcriptum fuiſſe legitur in tripode Apollinis illud oraculum conſulenti quomodo ad beatitudinem perueniret, γνῶθι σεαυτόν, id eſt,

Noſce te ipſum, ſunt Thaletis ſymbolum. noſce te ipſum. Hanc ſententiam Iuuenalis *cæleſtem* appellet, propter vtilitatem eius. Ego autem dico illum mendaciſſimum ſpiritum non reſpondiſſe hoc docendi ſtudio, ſed fallendi animo, ſic enim putauit ſe perſuadere poſſe hominibus, vt crederent ſe ortos ex Deorum genere, vt ita prouocaret ad cõtentionem mutuam, & dominandi libidinem ſub velamine libertatis. *Et infra.* Cæterum dæmones plerumque proferũt veritatem coacti à poteſtatibus ſuperioribus. Sic ergo credendum eſt Apollinem reſpondiſſe inuitè, non ſpontè protuliſſe ambiguum dictum, quod non putabat in bonam partem, (id eſt iuxta Auguſtinum) humilitatis, accipiendum. *Helinandus in Chronicis libro octauo. Euſeb. libro vndecimo de præp. Euang. cap.*11. *ex Plut. Item, vide Triumphus. a.*

COGNOMEN.

Vide Fiducia ſui. b.

COLVMBA.

A. MIles quidam columbas nutrire ſolebat, dictumque eſt ei quod grauiter peccaret nutriẽdo eas, eo quod ſata & granaria proximorum læderent. Die autem quadam annonam eis projiciens cum omnes eſſent coram eo congregatæ, clara voce cunctis qui aderant audientibus, dixit: Vos columbæ, ſi voluntas Dei eſt vt mecum maneatis, manete, ſin autem præcipio vobis in eius nomine, vt ſtatim recedatis. Ad quod verbum mox omnes columbæ auolauerunt, nec vltra reuerſæ ſunt. *Cæſarius in Dialogo Miraculorum d.* 10. *cap.* 57.

COMESTIO.

SOcrates dicebat multos homines propterea velle viuere vt ederent & biberent; ſe autem edere & bibere vt viueret. *Vide Agellius libro ſecundo, capite primo, & in Polycratico libro ſeptimo, capite octauo. Simile dixiſſe Hippocratem habetur ſupra in dict. Abſtinentia. a.* A.

In territorio Tullenſi, puella duodennis poſt communionem ſuſceptam in Paſcha, primo per decem menſes, pane, deinde omni cibo & potu per triennium abſtinuit, & poſt ad communem hominum vitam rediit. *In ſpeculo hiſtor. lib.* 25. *cap.* 27. *Aimonius de geſtis Francorum libro quarto, cap.* 21. *Idem refert; poſtea tamen c.* 23. *ſcribit eam triennio integro ieiunam perſtitiſſe. Matthæus Paris in hiſt. Anglorum ſub anno domini* 1225. *Maius miraculum narrat de alia puella, quæ ſeptennio integro ieiuna permanſit.* B.

Æmilianus Scipio cum amicis ſuis ambulans, pane veſci ſolitus erat, ne aliquam partem diei perderet otioſam, idipſum magnus Alexander feciſſe traditur. Auguſtus cibo vulgari & modico veſcebatur, qui pro delitijs reputabat ſecũdarium panem & minutos piſciculos. *Petrus Bleſenſis in quadam epiſtola, & in Polycratico libro quinto, capite ſeptimo.* C.

Dicebant de Abbate Pior, quod ambulando comederet, & interrogante eum quodam, quare ſic manducaret, reſpondit: quia hoc non volut opus aliquod ageret, ſed quoddam veluti ſuperfluum. Alio autem de hoc interrogante reſpondit, vt non in comedendo corporalem delectationem habeat anima. *In vitis Patrum libro quarto, parte tertia, de hoc etiam in hiſtoria Tripartita lib.* 8. *cap.* 1. D.

Dice-

Digitized by Google

E. Dicebant de Abbate Paſtore, quod cum vocatus eſſet ad manducandum contra voluntatem ſuam, ibat lacrymando, ne inobediens eſſet fratribus, & contriſtaret eos. *Eodem libro quarto, parte tertia.*

F. Socratem ferunt cum ad veſperũ vſque contentius ambularet, & cur id faceret, quæſitum, reſpondiſſe, ſe quo melius cænaret, obſonare ambulando famem. *M. Tullius libro 5. Tuſculanarum Quæſtionum.*

Item, vide Abſtinentia. Auguſtinus. m. Bernardus. c. Dæmon. m. Fames. c. Fortitudo. g. Ieiunium. b. Lex. c. Monachus. a. c. Obſidio. c. d. Refectorium. a. Socrates. f.

COMMODATVM.

A. QVidam furti damnatus eſt quia equo cuius vſus illi vſque Ariciam commodatus fuerat, vlteriore eius municipij cliuo vectus eſſet. *Valerius Maxim. libro octauo, capite ſecundo.*

COMPARATIO.

A. CVm Ariſtoteles ſenior factus eſſet, acceſſit ad eum omnis ſectatorum eius cohors, orans vt indicaret eis ſui magiſterij ſucceſſorem. Erant autem in eius ſtudio duo præcipui. Theophraſtus Lesbius, & Menedemus Rhodius. Iuſſit ergo Ariſtoteles offerri ſibi vinum Lesbium & Rhodium, & cum guſtaſſet, vtrumque ſatis commendauit. Tum, inquit, Lesbium melius eſt & ſic lepidè & quaſi verecundè abſque alterius vituperio Theophraſtum ſequendum oſtendit. *Agellius in libro Noctium Atticarum, libro decimo-tertio, capite quinto.*

COMMISERATIO.

A. CVm Pirrhus diris auſpicijs Argiuorum inuaſiſſet vrbem, abſciſſumque eius caput Alcyoneus Antigoni Regis filius ad Patrem velut aliquod fęliciſſimæ victoriæ opus attuliſſet, Antigonus correpto iuuene quod tanti viri ſubitæ ruinæ, immemor humanorum caſuum inſultaret, humo caput ſublatum, cauſea, qua caput more Macedonum velatum habebat, texit; corporique Pirrhi redditum honoratiſſime cremãdum curauit, quin etiam eius filium Helenum cultum & animum regiũ gerere iuſſit, oſſaque Pirrhi aurea vrna incluſa in patriam ad Alexãdrum fratrem portanda dedit. *Valer. Max. libro quinto, capite primo. Plutarc. in eius vita. Iuſtinus libro vigeſimo-quinto.*

B. Piſo à P. Claudio Pulchro accuſatus, quod graues iniurias ſocijs intuliſſet, haud dubiè ruinæ metum fortuito auxilio vitauit. Nam per id tempus quo triſtes de eo ſententiæ ferebantur, repentina vis nimbi incidit, cumque proſtratus humi pedes Iudicũ oſcularetur, os ſuum cæno repleuit, quod conſpectum totam quęſtionem à ſeueritate ad clementiam tranſtulit: quia ſatis iam graues pænas ſocijs eum dediſſe arbitrati ſunt. *Idem libro octauo, cap. primo.*

C. M. Marcellus captis Syracuſis, in arce earum conſtitutus cum illius vrbis modo opulentiſſimæ, tunc afflictæ fortunam ex alto cerneret, caſum eius lugubrem intuens fletum cohibere non potuit, quem ſi quis ignarus vir aſpexiſſet, alterius victoriam eam crediddiſſet. *Idem libro quinto, capite primo. T. Liuius libro vigeſimo-quinto. & Plutarch. in Marcelli vita.*

Quin-

D. Quinctus Metellus Celtibericum in Hiſpania gerens bellum cum vrbem Centobricam obſideret, & iam admota machina partem muri, quæ ſola ſonuelli poterat, diſiecturus videretur, humanitatem propinquæ victoriæ prætulit. Nam cum Rethogenis filios, qui ad eum tranſierat, Centobricenſes machinæ ictibus obieciſſent, ne & pueri in conſpectu patris crudeli mortis genere conſumerentur, (quanquam ipſe Rethogenes negauerat eſſe impedimēto, quo minus etiam per exitium ſanguinis ſui expugnationem peragerer)ab obſidione diſceſſit. Quo quidem tam clementi facto & ſi non vnius ciuitatis mœnia omnium tamen Celtiberarum vrbium animos cœpit, effecitque vt ad eas redigendas in ditionem populi Romani non multis obſidionibus opus eſſet. *Ibidem libro quinto, capite primo. L. Florus libro ſecūdo, capite decimo-ſeptimo.*

E. Marcus Marcellus egregius Romani nominis:qui Syracuſas vrbem ornatiſsimam cœpit. Refertur hanc vrbem prius ruituram fleuiſſe, & ante eius ſanguinem ſuas illi lachrymas effudiſſe. Geſsit & curam pudicitiæ etiam in hoſte ſeruandæ, nam priuſquam oppidum victor iuſsiſſet inuadi,conſtituit edicto ne quis corpus liberum violaret. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro primo,capite ſexto.*

F. Paulus fuit Romanus conſul, qui cum ſæpe à Perſe quodam Rege victus eſſet, denique ab illo captus & vinctus eſt, ſed tandem pietate motus humanam conditionem conſiderans, quaſi ſibi idem eueniſſe potuerit, illum fleuit. *Auctor de viris illuſtribus cap. 56.*

Item, vide Alexander. l. Ambroſius. a. Antonius. i. Charitas. d. f. i. Confeſsio. c. d. Dominicus. c. Fletus. b. Fortitudo. e. Hannibal. g. Humanitas. b. c. d. e. f g. Martinus. g. Riſus. a. Roma. a c. Vox. a.

Compunctio.

A. Frater quidam interrogauit Abbatem Ammonem dicens: Dic mihi aliquod verbum. Dixit. Vade, & talem fac cogitationem tuā, vt faciunt iniqui, qui ſunt in carcere. Illi enim interrogant. Vbi eſt Iudex, quando veniet? & in expectatione pœnarum plorant; ita monachus debet ſemper ſuſpectus eſſe & animam ſuam obiurgare, dicendo. Væ mihi, quomodo habeo aſtare ante tribunal Chriſti? Si ergo ſemper ſic fueris meditatus, poteris ſaluus eſſe. *In vitis Patrum libro tertio, parte prima.*

Item, vide Meditatio. a.

Conceptus.

A. Tales fœtus oues Iacob concipiebant, quales vmbras arietum *Gen. c. 30.* deſuper aſcendentium in aquarum ſpeculo contemplabantur. Denique & hoc ipſum in equarum gregibus fieri fertur, vt generoſos obijciant equos viſibus concipientium, quo eorum ſimiles cōcipere poſsint. Inde eſt quod quidam grauidas mulieres iubent nullos intueri turpes animalium vultus, vt Cynocephalos & ſimias. Hanc enim eſſe aiunt fœminarum naturam, vt tales edant quales perſpexerint in voluptatis æſtu. *Iſidorus libro duodecimo. Etymolog. capite ſecundo.*

Item, vide Fatum. b. Mirabile. a l. b f. Similitudo. d.

Concordia.

A. Scipio Africanus deleta Numantia. Thyreſum Celticum Principem

pem conſuluit, qua ope res Numantina an prius euicta duraſſet, an poſt euerſa fuiſſet Thireſus reſpondit. Concordia inuicta, diſcordia exitio fuit quod Romani tanquam ſibi ac de ſe dictum exempli loco acceperunt, quippe quibus iam de ſeditionibus diſcordantis totius orbi nuntiabatur. *Oroſius de orcheſtra mundi, libro quinto, capite octauo.*

Concvpiscentia.

A. QVodam tempore viro ſancto nomine Heleno cum ſolus eſſet in eremo, deſiderium veſcẽdi mellis exortum eſt. Et conuerſus vidit in ſaxo fauum mellis hærentem, ſed intelligens hanc inimici eſſe fallaciam, continuò increpans ait. Diſcede à me deceptrix, & illecebroſa concupiſcentia. Scriptum eſt: *Spiritu ambulate, & deſideria carnis non perficietis. In vitis Patrũ ſub titulo de ſancto Heleno.* *Galat. 5. verſ. 16.*

B. Ego adoleſcens miſer valde, miſer in exordio ipſius adoleſcentiæ, etiam petieram à te Caſtitatem, & dixeram: Da mihi caſtitatem, & continentiam, ſed noli modó. Timebam enim ne me cito exaudires, & cito ſanares á morbo concupiſcentiæ, quam malebam expleri, quàm extingui. *Auguſtinus. 8. Confeſſionum, vbi peccata adoleſcentiæ ſuæ confitetur Deo.*

Confessio.

A. NArrauit Abbas Moyſes, quod ei Abbas Serapion dixit: quia dum eſſem iuuenis, & ſederem cum Abbate meo Theona, & manducaremus hora nona, ſurgens á refectione ſecundum opera diaboli, rapui vnum paximatem, & manducaui eum occultè, ſcilicet ſero, neſciente Abbate meo. Cum ergo perſeuerarem hæc faciens, cœpit ipſum vitium mihi dominari, & ſeni illud dicere confundebar, mordente tamen conſcientia. Contigit, vt quidam venirent ad ſenem, vtilitatis animæ ſuæ cauſa, & interrogabat de proprijs cogitationibus. Tunc ſenex ait: Quia nihil ſic noxium eſt monachis, & dæmones lętificat, quomodo ſi cælent cogitationes ſuas ſpiritualibus patribus. Locutus eſt autem eis & de continentia. Et tunc cogitans ego quia Deus reuelauit ſeni de me, cœpi flere, & eieci paximatem de ſinu meo, poſtulans veniam. Dixit tunc ſenex. O fili, liberauit te Deus, & iſta me tacente confeſſio, & dæmonem terebrantem cor tuum interfeciſti &c. Nondum autem finito ſermone ſenis, ecce opere quod dixit, apparuit; quia velut lampas ignis egreſſa eſt de ſinu meo, & impleuit totam domum fœtido odore, ita vt putarent ſulphuris plurimum fuiſſe incenſum. *In vitis Patrum libro quarto, parte ſecunda.* *Paximatem, id eſt paruum panem.*

Idem factum narratur diffuſius in Collationibus Patrum Ioan. Caſsian. Collatione ſecunda, capite vndecimo.

B. Dixit Abbas Caſſianus. Quia dixit nobis Abbas Moyſes: bonum eſt non abſcondere cogitationes, ſed ſenibus ſpiritualibus manifeſtare, non ijs qui tantum tempore ſenes ſunt, quoniam multi ad ætatem reſpicientes & cogitationes ſuas confitentes eis qui experimentum non habebant pro conſo-

conſolatione addeſperationem vltimam peruenerunt. *In vitis Patrum libro quinto, parte prima, & Caſsian. in collat. 2. cap. 13.*

*. C Erat quidam frater omnino in conueſatione ſollicitus, & cum valde à fornicationis ſpiritu turbaretur, venit ad quendam ſenem, & retulit illi cogitationes ſuas. Ille autẽ audiens, indignatus eſt, & miſerum dicebat fratrem illum. Hæc ille audiens deſperans reliquit propriam cellam, & ad ſæculum redibat. Sed occurrit ei, Deo volente, Abbas Apollo, & videns eum triſtem interrogauit, dicens: Fili quæ eſt cauſa triſtitiæ tuæ? Ille autem præ confuſione animi non reſpondit ei. Sed tandem rogatus cõfeſſus eſt diceus: Cogitationes fornicationum inquietant me: quod ſum confeſſus illi ſeni, & ſecundum verba eius non eſt mihi ſpes ſalutis. Ergo ad ſæculum redeo. Hæc ille audiens monebat eũ dicens: Noli deſperare, fili, noli mirari. Ego enim in hac ætate valde ab huiuſmodi cogitationibus inquietor, ne ergo deficias. Tantum hodie dona mihi quod peto, & reuertere in cellam tuam. Fecit autem frater ſic. Apollo autem perrexit ad cellam illius ſenis, & ſtans foras cum lacrymis deprecatus eſt Deum, dicens: Domine, qui tentationes vtiliter infers, conuerte bellum quod patitur frater ille in ſene hoc, quatenus compatiatur his qui huiuſmodi tentationibus perturbantur. Qui cum oraſſet, vidit Æthiopem ſtantẽ iuxta cellam, & ſagittas mittentem contra illum ſenem, quibus veluti perforatus, tanquam ebrius à vino ſtatim huc illucque ferebatur. Et cũ non poſſet tolerare, egreſſus de cella eadem via qua & ille iuuenis, ad ſæculum redibat. Abbas autem intelligens quod fuerat, occurrit ei & dixit: Quo vadis? vel quæ eſt cauſa perturbationis tuæ? Ille autem ſentiens quia intellexerat vir Dei quæ ei euenerant præ verecundia nihil dicebat. Dixit ei ergo. Reuertere in cellam, & de cætero agnoſce infirmitatem, & apud teipſum habe: quia ignoratus ſis à diabolo vſque modo, aut contemptus. Hoc autem tibi contigit, quia iuuenem illum à communi aduerſario impugnatum, cum debuiſſes illum contra diabolum conſolatorijs verbis vngere, etiam in deſperationem miſiſti &c. Vnde nũc Deum precemur vt aduerſum te dimiſſum flagellum auertat. Oratione autem impleta, ſtatim ſenex liberatus eſt, quem cõmonuit Abbas Apollo, vt peteret à Deo dari ſibi linguam eruditam, vt ſciret tempus quo oporteret loqui ſermonem. *Eodem libro, parte prima, & in Collationibus Patrum collatione ſecunda, capite decimotertio.*

Dixit ſenex, quia lapſus quidam in graui peccato, & compunctus ad pænitentiam abijt indicare hoc ſeni cuidam. Ille vero reſpondit: Perdidiſti animam tuam. Hoc audiens irater, dixit. Si perdidi animam meam, vado ad ſæculum. Pergens autem ille, deliberauit ire & indicare cogitationes ſuas Abbati Siluano. Audiens ille quod egerat; tãquam bonus medicus, poſuit cataplaſma animæ eius de diuinis Scripturis &c. Poſt aliquot autem annos contigit Abbatem memoratum ad illum ſenem applicari, & narrauit ei iſta, & dixit: Ecce ille frater, qui de reſponſo tuo deſperauit, & ad ſæculum redierat, velut ſtella ſplendida eſt in medio fratrum. Hęc autem ideo retulit, vt ſciamus quale periculum eſt quando aliquis ſiue cogitationum ſiue actuũ D.

ali-

aliquid peccati indicat his qui diſcernere neſciunt. *In vitis Patrum libro decimo, parte nona.*

E*. Interrogauit frater ſenem dicens: Ecce homo cædit ſeruum ſuũ propter peccatum quod egit. Quid dicet ſeruus ille. Dixit ei ſenex: Si bonus ſeruus eſt, dicet: Peccaui, miſerere mei. Dicit ei frater: Nil aliud dicet? Tunc ſenex, non. Ex quo enim culpam ſuam ſuper ſeipſum poſuerit, & dixerit, peccaui, ſtatim ei miſerebitur Dominus ſuus. *In vitis Patrum libro vigeſimo-primo, parte prima.*

F. Dicebat Antonius magnam eſſe ad virtutem, viam, ſi ſinguli vel obſeruarent quid gererent, vel vniuerſas mentium cogitationes fratribus referrent. *Et infra.* Quaſi ſub oculis noſtris & cogitatu confundimur, & actu, ſi omnia referenda faciamus, multo autem magis peccata noſtra referentes digeramus in ordinem. *Athanaſius in vita ſancti Antonij, & in hiſtoria Tripartita libro primo, capite vndecimo.*

G. In Brabantia quidam dæmon hominibus peccata nõ confeſſa improperabat: quem quidam deſiderãs audire, ſed timens ne peccata ſua reuelaret, confeſſus eſt Sacerdoti voluntate peccandi retenta, ex hoc ſecurus venit domum. Mox vt introſpexit dæmon in aere clamauit. Amice veni huc, certe bene te dealbaſti, & ſtatim omnia peccata ſua etiam confeſſa, omnibus reuelauit, & quia turpia erant illum confudit. Tunc in ſe reuerſus rediens ad Sacerdotem confeſſionem iterauit, cum firmo propoſito perſeuerandi. Tunc Sacerdos. Modo, inquit, ſecurus reuertere: nõ te confundet amplius, & ſic intrante eo domum dixit quidam de circumſtantibus dæmoni: Ecce amicus tuus. Quibus ait: Quis eſt ille? Inquiunt, cui paulo ante tam turpia peccata improperaſti. Reſpondit dæmon: Ego iſti nihil improperaui, neque de eo aliquid mali ſcio, & æſtimauerunt dæmonem fuiſſe mentitum, ſicque per virtutem Confeſſionis euaſit notam maximæ confuſionis. *Cæſarius in Dialogo miraculorum libro tertio, capite ſexto.*

H. Virgo quædam Sacerdoti confitebatur, ille ſicut imprudens, cœpit de peccatis ipſi ignotis interrogare, quæ mox in eis in tantum cœpit tentari, quod ſicut poſtea retulit alteri Sacerdoti, vix ab illis peccatis ſe continuit. *Cæſarius miraculorum libro tertio, capite quadrageſimo-quinto.*

I. Quidam de multis & magnis peccatis confeſſus dicebat, nullam ſe poſſe facere pænitentiam, & quamcunque paruam ei offerret Sacerdos, eam refutabat. Tunc confeſſor requiſiuit: ſi poſſet omni die tantum vnam orationem dominicam dicere, quod acceptauit, & fecit, & tunc tantam ei Deus in illa dulcedinem immiſit, quod rediens pluries & maiorem pænitentiam petens vſque ad condignam pænitentiam peruenit. *Cæſarius lib. 3. cap. 47.*

K. Quidam piratæ exiſtentes in periculo tempeſtatis vouerunt, quod ſi euaderent, confiterentur. Liberatis ijs eum magiſter eorum confiteretur cuidam Eremitæ, & ipſe durè increpans mitteret eum ad Papam, turbatus contra eum interfecit eum. Similiter fecit ſecundo confeſſori. Tertius autem benignè eum alloquens & tractans, hoc ſolum iniunxit, quandocunque videret aliquem mortuum, iuuaret eum poni in terra ſi poſſet, & cogitaret de morte. Quod cum feciſſet frequenter, incœpit horreſcere ſtatum ſuum, & fugiens ad eremum mortuus eſt in

magna pœnitentia. *Humbertus in libro de dono timoris.*

L*. Quidam ſanctus prædicando, inducens homines ad confeſſionem, cũ non proficeret, vidit dæmonem inter audientes ſermonem. Qui cum petiuiſſet quid ibi faceret? ait dæmon. Reddo hominibus quod eis abſtuli. Verecundiam enim abſtuli, cum peccauerunt, ne propter eam peccare dimitterent; modo reddo, eis vt propter verecundiam confiteri dimittant. *Vuillelmus de Lozanna, 1. Sermone de Paſchate.*

Item, vide Fornicatio. d. Monachus. b. f. Oratio. b.

CONFESSOR.

Vide Ambroſius. a.

CONFIRMATIO.

Vide Dæmon. t.

CONFVSIO.

Vide Iudicium Dei. e. Verecundia. a. b.

CONIVGIVM.

A. Tiberius Gracchus anguibus domi ſuæ mare ac fœmina apprehenſis, certior factus ab aruſpice mare dimiſſo, vxori eius, fœmina, ipſi celerem obitum inſtare, ſalutarem coniugi potius, quam ſibi partem augurij ſequutus, marem necari, fœminam dimitti iuſſit: ſuſtinuitque in conſpectu ſuo ſeipſum interitu ſerpentis occidi. Itaque Corneliam neſcio vtrum fœliciorem dixerim quod talem virum habuerit, an miſeriorem, quod amiſerit. *Valerius Maximus libro quarto, capite ſexto. Plutarchus in Gracchis. & M. Tullius de Diuinatione. Scriptor de viris illuſtribus cap. 57.*

B. C. Plautius, vir Senatorij ordinis, morte vxoris audita, doloris impotens pectus ſuum gladio perculſit. *Ibidem.*

C. Iulia Caij Cæſaris filia, cum Pompeij magni coniugis ſui veſtem ſanguine reſperſam domum relatam vidiſſet, territa metu exanimis concidit, partumque eijcere coacta eſt, atque ita expirauit, magno totius orbis detrimento, cuius tranquillitas tot ciuilium bellorum truculentiſſimo furore perturbata non eſſet, ſi Cęſaris & Pompei concordia communis ſanguinis aſtricta vinculo manſiſſet. *Ibidem: & Appianus libro ſecundo belli Ciuilis. Velleius Paterculus, & Plut.*

D. Tu Portia, M. Catonis filia, cum apud Philippos victum & interemptum virum tuum Brutum cognoſceres, quia ferrum non dabatur, carbones ardentes haurire non dubitaſti, muliebri ſpiritu virilem patris exitum imitata. *Ibidem & Dio Caſſius libro quadrageſimo-ſeptimo. Plutarchus in Bruto. Appianus de bello Ciuili libro quarto.*

E. Hipſicratea Regina Mithridatem coniugem ſuum effuſis caritatis habenis amauit, propter quem præcipuum formæ ſuæ decorem in virilem habitum conuertere voluptatis loco habuit. Tonſis enim capillis, equo ſe & armis aſſueſecit, quo facilius laboribus eius & periculis intereſſet. Quum etiam victum à Cnæo Pompeio per efferatas gentes fugientem animo pariter & corpore infatigabili ſecuta eſt &c. *Ibidem & Plutarch. in Pompeio.*

F. Minyæ quoque origo ex inclyto ſociorum Iaſonis numero, quos Spartana ciuitas legibus commodiſque ſuis immiſcuit, hoc tantum beneficium in iniuriam bene meritæ vrbis verterunt regnum affectantes. Publica ergo cuſtodia incluſi: capitali aſſeruabantur ſupplicio: qui cum necem inſtituto

C. Lacedæmoniorum nocturno tempore paſſuri eſſent, coniuges eorum illuſtris ibi ſanguinis, velut allocuturæ perituros viros, impetrato à cuſtodibus aditu carceris, commutata veſte per ſimulationem doloris velatis capitibus eos abire paſſæ ſunt. *Idem Valerius libro quarto, capite ſexto, ex Herodoto libro quarto, & Plutarch. de claris mulieribus.*

G. Perſæ, Medi, Indi, & Æthiopes regna non modica & Romano imperio paria cum matribus & auijs cum filiabus & neptibus copulantur. D. *Hieronymus contra Iouinianum libro ſecundo.*

Item, vide Matrimonium per totum. Vxor per totum. Virginitas. b. c.

CONVIVIVM.

A. Conuiuium ſolenne maiores inſtituerunt olim Romæ, illudque chariſtiam appellauerunt, cui præter cognatos & affines nemo E. interponebatur, vt ſi qua inter neceſſarias perſonas querela eſſet orta, inter menſas & hilaritatem animorum tolleretur. *Valerius Maximus libro ſecundo, capite ſecundo.*

Item, vide Auguſtinus. q.

CONSCIENTIA.

A. Qvidam diues multum amabat feſta, & ſolatia. Cum enim ſolus erat, occurrebant ei peccata ſua, & ſic in conſcientia affligebatur, & ideo quando talia ſibi F. occurrebant, vocabat ad ſe aliquem vt cum eo recrearetur & à conſcientia ſua exiret. *Humbertus in libro de dono timoris.*

Item, vide Auguſtinus. m. Diſcuſſio. a.

CONSILIARIVS.

A. Populus Lacedæmonius cum deliberaret quid ſit vtile & honeſtum, exurrexit homo quidam turpitudine vitæ præteritæ diffamatus, ſed lingua præſtabilis, conſilium dabat & oportere ſic fieri. Ex eius ſententia futurum erat populi decretum. Tunc vnus Principum irato animo exilijt. Quænam vera ratio, inquit, Lacedæmonij, aut quæ tandem ſpes erit, hanc vrbem & Rempublicam ſaluam eſſe, ſi huiuſmodi anteactæ vitæ hominibus Conſiliarijs vtemur? Quod ſi proba, honeſtaque ſententia iſta eſt, quæſo, non ſinamus eandem dehoneſtari turpiſſimi auctoris contagione. Atque vbi dixit, elegit virum fortitudine & iuſtitia præſtantem, ſed inopi lingua & infacundum, iuſſitque eum conſenſu omnium, vt eandem ſententiam diſerti viri cuiuſmodi poſſet verbis diceret, vt nulla prioris mentione habita ſcitum atque decretum populi fieret quod ipſe denuo dixerat. Atque ita vt ſuaſerat ſenex factum eſt. Hicque bona ſententia manſit; auctor turpis mutatus eſt. *Agellius libro decimo-octauo, capite tertio, ex Aeſchinis oratione contra Timarchum.*

CONSILIVM.

A. Adeo magna patriæ caritate tenebantur Romani, vt arcana conſilia Patrum conſcriptorum multis ſæculis nemo Senatorum enunciauerit. Nunquam enim taciturnitatem optimum ac tutiſſimum adminiſtrãdarum rerum vinculum labefactari volebant. *Valerius Maxim. libro ſecundo, capite ſecundo.*

B. Ergo cum Aſiæ Rex Eumenes, amantiſſimus noſtræ vrbis, bellum à Perſe aduerſus populum Romanum comparari Senatui nunciaſſet; non ante ſciri potuit, quid aut ille locutus eſſet, aut Patres reſpondiſſent, quam captum Perſem cognitum eſt. *Ibidem ex Liuio lib. 42.*

C. Fidum erat & altum Reipublicæ pectus curia, ſilentique ſalubritate munitum vallatumque vndique: cuius limen intrantes abiecta priuata caritate, publicam induebant: Itaque non dicam viuum, ſed neminē audiſſe crederes, quod tam multorum auribus fuerat commiſſum. *Ibidem.*

D. Pompei probabilis virtus: qui dum legatione fungeretur, á Gentio rege interceptus, cum Senatus conſilia prodere iuberetur, ardenti lucernæ admotum digitum cremãdum præbuit, eaque patientia Regi ſimul & deſperationem tormentis quidquã ex ſe cognoſcendi excuſſit, & expetendæ populi Rom. amicitiæ magnam cupiditatem ingenerauit. *Idem libro tertio, capite tertio.*

E. Phocion cum Athenienſes rem aliter atque ipſe ſuaſerat, proſperè adminiſtraſſent, adeo perſeuerans ſententiæ ſiue propugnator exſtitit, vt in concione lætari quidem ſe ſucceſſu eorum, ſed conſilium tamen ſuum aliquanto melius fuiſſe diceret. Non enim damnauit quod rectè viderat: quia quod alius malè conſuluerat, bene geſſerant: fælicius illud æſtimans, hoc etiam ſapientius, plerumque temeritatem caſus iuuat. *Idem libro tertio, capite octauo, ex Plut. in Phocione.*

F. Cum Alcibiades adhuc puer ad Periclem auunculum ſuum veniſſet, eumque ſecretò triſtem vidiſſet, interrogauit quid ita tantam in vultu confuſionem gereret? At illo dicente ſe non inuenire quo pacto miniſterij rationem redderet, (ſcilicet ciuitati Athenienſi.) Ergo, inquit, quære potius quemadmodum rationem non reddas. Itaque vir ampliſſimus ſuo cõſilio defectus, pueruli vſus eſt, atq; id egit, vt Athenienſes finitimo implicati bello rationibus exigendis non vacarent. *Idem libro tertio, capite primo. Ex Plutarcho in Alcibiade.*

Item, vide Bellum. a. h. Hannibal. c. Iuſtitia. f. Secretum. a. Socrates. e. Vinum. e.

CONSOLATIO.

Vide Lætitia. a.

CONSTANTIA.

A. Pontius pro Cæſario partibus excubans Scipionis præſidio interceptus cum vno modo ſalus ab eo daretur, ſi ſe futurum Cnæi Pompeij generi ipſius militem affirmaſſet, ita reſpondere non dubitauit. Tibi quidem Scipio gratias ago, ſed mihi vt iſta conditione vitæ non eſt opus. *Valerius Maxi. libro tertio, capite octauo, & Hirtius de bello Africano.*

B. C. Næuius Centurio, diui Auguſti cum Antoniano bello ſæpenumero excellentes pugnas edidiſſet, improuiſis hoſtium inſidijs circumuentus, & ad Antonium Alexandriam perductus, interrogatus, quidnam de eo ſtatui deberet. Iugulari, inquit, me iube: quia nec ſalutis beneficio, neque mortis ſupplicio adduci poſſũ, vt Cæſaris miles eſſe deſinam & tuus eſſe incipiam. Cæterum quo Conſtantius vitam contempſit, eo facilius impetrauit. Antonius enim virtuti eius incolumitatem præbuit. *Ibidem.*

C. Vniuerſa ciuitas Athenienſium iniquiſſimo errore inſtincta de capite

pite decem Prætorum, qui apud Arginuſas Lacedæmoniam claſſem deleuerant, triſtem ſententiam tulerat. Fortè tunc eius poteſtatis Socrates fuerat, cuius arbitrio plebiſcita ordinarentur. Indignum iudicans tot & tam bene meritos indignè ex inuidia abripi, temeritati multitudinis conſtantiam ſuam obiecit. Maximoque concionis fragore, & minis compulſus non eſt vt ſe publicę dementiæ auctorem adſcriberet: quæ oppoſita eius legitima graſſari via prohibita, iniuſto Prætorum cruore manus ſuas contaminare perſeuerauit: nec timuit Socrates, ne conſternatæ patriæ vndecimis furor mors ipſius exiſteret. *Ibidem & Plato in Apologia Socratis & Xenophon. lib. 4.*

Item, vide Audacia. b. Epiſcopus. h. Fabricius. a. Silentium. b.

CONSTANTINVS IMPERATOR.

A. AMbroſius in oratione de obitu Theodoſij & hiſtoria Tripartita lib. 3. cap. 13. dicunt Conſtantinum in vltimo conſtitutum baptiſma ſuſcepiſſe, baptiſmum differētē, vt poſſet in Iordanis flumine baptizari. Hieronymus in Chronicis anno 340. Certum eſt autem quod ſub Syluestro Papa Chriſtianus effectus eſt. Vtrum autem baptiſma diſtulerit in dubium vertitur. Vnde & de illa legenda Sancti Syluestri, quo ad plura, ſimiliter dubitatur. Hæc in aurea legenda ſub titulo de Inuentione S. crucis. Eum autē à Syluestro ſuſcepiſſe baptiſma, videtur innui, *in ca. Fundamenta ext. de elect. lib. 6.*

Euſeb. lib. 4. de vita Conſtantini cap. 52. refert Conſtantinum in fine vitæ Nicomediæ baptizatum eſſe. At quis credat Conſtantinum à tota antiquitate adeo deprædicatū, poſt fidem conceptam, tot vitæ periculis in bello ſine baptiſmo ſe obieciſſe, concilio Nycæno & ſacris myſterijs, vt ex ipſo Euſebio patet, interfuiſſe, quod ſolis baptizatis licebat. Deinde extat Romæ antiquum monumentum, baptiſterium Conſtantini appellatum, quod ipſum ratione baptiſmatis ibi ſuſcepti extruxiſſe antiquiſſima tenet traditio. Maneat igitur Conſtantinum multis ante mortem ſuam annis Romæ à Syluestro baptizatum & à lepra emaculatum, quam hiſtoriam Pius quintus in breuiario Romano in vita S. Syluestri recepit. Euſebius porro hoc figmentum ſuis ſcriptis inſeruit in gratiam Conſtantij hæretici & Arianæ hæreſeos, vt poſteris perſuaderet Conſtantinum inter Arianos, & ab Arianorum anteſignano Euſebio Nycomediæ Epiſcopo fuiſſe baptizatum, adeoque in eadem hæreſi mortuum. Quod ad Ambroſium attinet hic ab auctore noſtro citatum, reſpondet P. Suares, tomo tertio in 1. p. D. T. commentario ſuper art. 8. q. 89. Ambroſium obiter rem attigiſſe, & non ſatis explorata cauſa Euſebio fidem dediſſe, qui & alios auctores in errorem induxit.

Ceterum Syluestri acta hic ab auctore allegata licet certo careant Auctore, tamen ferè certam auctoritatem habent, qualis eſſe poteſt in humana hiſtoria quæ non ſemper ex nomine auctoris, ſed interdum ex antiqua traditione & communi conſenſione auctoritatem accipit. Deinde Gelaſius in cap. Sancta Romana, refert hiſtoriam illam Syluestri ſuo iam tempore antiquo vſu fuiſſe receptam: eandem narrat Concilium Romanum ſub eodem Syluestro c. 1. Adrianus Papa epiſtola ad Cōſtantinum & Irenem.

B. Orientalis Eccleſia Conſtantinum in catalogo Sanctorum ponit, & ſolēne feſtum de ipſo facit 22. die Maij, Et ſuper pſalmum decimum quartum beatus Ambroſius ait ipſū magni meriti apud Deum eſſe, quia primus Imperator viam fidei & deuotionis Principibus reliquit. *In chroni-* *Genebrardus in Græcorum menologio 21. Maij notat feſtiuitatē,*

cis

Conſtantini & Helenæ celebrari. *cis Martini Poloni.*
Item, vide Crux. b. Eccleſia. b. Sacerdos. c. d. e.

CONSVETVDO.

A. MAter mea Mediolanum me ſecuta inuenit eccleſiam ſabbatho non ieiunantem: cœperat fluctuare quid ageret. Tunc ego conſului de hac re beatum Ambroſium. Et ille ait: Cum Romam venio ſabbatho ieiuno, ſic & tu, ad quam fortè Eccleſiam veneris, eius morem ſerua, ſi vis non eſſe ſcandalo. *Auguſtinus libris Confeſſionum, & epiſt. c. 18. ad Ianuarium, & recitatur in aurea legenda ſub titulo de ſancto Ambroſio, & etiam in decreto 12. d. capitulo. Mater mea.*

B. A condita vrbe Maſſilienſi gladius eſt ibi, quo noxij iugulantur, rubigine quidem exeſus, & vix ſufficiens miniſterio, ſed index in minimis quoque rebus omnia antiquæ conſuetudinis monumenta ſeruanda. *Valerius Maximus libro ſecundo, capite ſexto.*

C. Cretenſes cum acerbiſſima execratione vti volunt aduerſus eos, quos valde oderint, vt mala conſuetudine delectentur, optant: modeſtoque voti genere efficaciſſimum vltionis euentum reperiunt, inutiliter enim aliquid concupiſcere, & in eo perſeueranter morari, exitio vicina ea dulcedo eſt. *Ibidem libro ſeptimo capite ſecundo.*

D. Si quis proponit penitus potum vini relinquere, non debet ſubito ab vſu vini penitus abſtinere, ſed ſenſum á potu vini ad potum vuæ paſſæ tranſire, & exinde adiungere aquam paulatim vna vice poſt aliam: donec ad puram aquam veniat, quia per iſtum ordinem ſeruatur complexio naturæ à grauibus morbis & futuris. *Fictus auctor eſt, in libro de ſecretis ſecretorum ſeu de regimine Principum.*

E. Initium ciuilium malorum Romæ fuit ſeditiones Gracchorum, ſcilicet duorum fratrum, agrarijs legibus excitatæ; volebant enim agros ſibi bello ab hoſtibus acquiſitos populo diuidere, eo quod labore militum, qui pro maiori parte erant de plebe, fuerant acquiſiti: quos nobilitas perperam poſſidebat, ſed iam vetuſtam iniquitatem audere conuellere periculoſum imo pernicioſiſſimum fuit vt res ipſa docuit. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro tertio, capite vigeſimo-quarto.*

F. Vidi pueros tamdiu balbutientium vitia imitari, vt poſt nec cùm vellent rectè loqui, potuerint. Vſus enim, vt ait quidam, ægrè dediſcitur. *In Polycratico libro tertio, capite octauo.*

Item, vide Alexander. b. Antonius. i. Ieiunium. d. Iuramentum. e.

CONTEMPLATIO.

A. INfælix animus meus occupationis pulſatus vulnere, meminit qualis aliquando in monaſterio fuit, quomodo ei labentia cuncta ſubtererant, quod nulla niſi cæleſtia cogitabat, quod mortem quoque amabat, & nunc ex occaſione curæ paſtoralis ſæcularium negotia patitur, & poſt tam pulchram quietis ſuæ ſpeciem terreni actus puluere fœdatur. Ad hæc procul dubio minor redit. Perpendo ergo quid tolero, perpendo quid amiſi, cum intueor illud quod perdidi, fit hoc grauius quod porto, & cum prioris vitæ recolo, quaſi poſt tergum ductis oculis, viſo littore ſuſpiro. *Gregorius in Dialogorũ libro primo, capite primo.*

B. Narrauerunt de Abbate Ioanne breui ſtatura, quia dixit fratri ſuo maiori. Volebam eſſe ſecurus, ſicut Angeli: & ſpolians ſe quo erat veſtitus abijt in eremum, & facta ibi hebdomada reuerſus eſt ad fratrem, & dum pulſaret oſtium, dixit ei antequam aperiret. Quis es tu? Et ille. Ego ſum Ioannes. Reſpondit frater eius: Ioannes Angelus factus eſt, & vltra inter homines non eſt. Ille autem pulſabat dicens: Ego ſum & non aperuit, ſed dimiſit eum affligi. Poſtea vero aperiens dixit. Et ſi homo es, iterũ habes opus operari vt viuas: ſi Angelus es quid quæris intrare cellam? At ille pœnitentiam agens dixit. Ignoſce mihi frater quia peccaui. *In vitis Patrum libro decimo, parte tertia.*

C*. Venit frater ad Abbatem Siluanum in montem Sina, & vidit fratres laborantes, & dixit ſeni: *Nolite operari cibum qui perit. Maria enim optimam partem elegit*, & dixit ſenex diſcipulo ſuo. Voca Zachariam, & mitte fratrem iſtum in cellam vbi nihil eſt, & cum facta fuiſſet hora nona intendebat ad oſtium ſi vocarent eum ad manducandum, & cum nemo loqueretur ei, venit ad ſenem, & dicit ei: Abba, hodie fratres non comederunt? Dicit ei ſenex. Etiam comederunt. Et dixit ei. Quare non vocaſtis me? Reſpondit. Tu homo ſpiritualis es, & non indiges hoc cibo, nos autem carnales ſumus, & volentes manducare propterea operamur manibus noſtris. Qui cum hæc audiſſet proſtrauit ſe ad pedes dicens. Ignoſce mihi Abba. Et dixit ei ſenex. Puto opus habet omnino Maria Martha, per Martham enim laudatur. *In vitis Patrum libro decimo, parte ſeptima.*

Ioan. 6. verſ. 17.

D*. Beatus Ephrem Edeſſenæ Eccleſiæ Diaconus, quietam ſemper vitam egit, & omnes qui ad eum veniebant per annos plurimos docens, tandem de cella ſua quadam neceſſitate proceſſit. Cum enim grauis fames in eadem vrbe ſæuiret, pereuntem multitudinem ruſticam miſeratus, acceſſit ad diuites, dicens: Quare nulla vos miſericordia mouet humanæ naturæ ſic ante oculos veſtros deficientis, ſed putrefacta intrinſecus ad condemnationem veſtram ſeruatis? Tunc illi inquiunt: Non habemus quibus pecuniam egenis diuidendam credere debeamus. Omnes enim negotiatori pro ſuis commodis volunt. At ille: Qualis inquit, vobis videor? Seruum Dei, inquiunt, te eſſe ſcimus. Credite ergo, inquit, mihi pecunias veſtras, & ego miniſterium peregrinorum miſerorum ſuſcipiã. Accepta itaque pecunia parietibus porticus ciuitatis intercluſit, & trecentos in eis lectos poſuit, in quibus fame pereuntes reficiebat. Ægros quoque curans, & morientes ſepeliens. Impleto anno illo, poſtquam frugum copiæ grandes fuerunt, ad cellam ſuam redijt, in qua poſt ſpatium vnius menſis obijt. *Heraclides in libro qui dicitur Paradiſus ſeu Lauſiaca hiſtoria. Heraclid. olim adſcripta.*

E. Dixit Abbas Ioannes: Memini me pro Domini noſtri munere in huiuſmodi raptum frequenter exceſſum, vt obliuiſcerer me corpore indutum, vt neque oculi neque aures proprio fungerentur officio, vt etiam ſæpe ad veſperam cibum me percepiſſe neſcirem. Deinde reddit cauſam quare eremo derelicta cœnobium

bium eſt ingreſſus : quia ſcilicet vita heremitica cœperat declinare, & laxius obſeruari. *Caſſianus in Collationibus Patrum Collatione decima-nona, capite quarto, & ſeq. Per hoc exemplum probat S. Thom. 2. 2. q. 18. art.* 8. quod ſi in aliqua religione arctiori incipiant religioſi remiſſius viuere, laudabiliter tranſit aliquis ad aliam religionem, etiam minorem, ſi melius obſeruetur, ſicut iſte à vita ſolitaria in qua tamen perfectus fuerat, tranſijt ad minorem ſiliorum qui viuunt in ſocietate. In hoc tamen caſu requiritur ſuperioris iudicium. *Vt dicit ibidem.*

Item, vide Eremita. b Monachus. bl. bp. Preces a. Raptus. a. Religio. d. e.

CONTENTIO.

A*. DVo ſenes multis annis conuerſati ſunt, & inter ſe nunquam litem habuerunt. Dixit autem vnus alteri: Faciamus & nos vnam litem, ſicut homines faciunt. Et ille reſpondit fratri: Neſcio qualiter fiat lis. Et dixit: Ecce pono in medio laterculum, & dico meum eſt. Hoc, Tu autem dic: Non, ſed meum, inde ſit litis initium. Poſuerunt ergo teſtam in medio ſui, & dixit vnus eorum, meum eſt hoc: & alter dixit. Non ſed meum eſt. Et ille reſpondit, etiam, tuum eſt: Tolle ergo & vade, & diſceſſerunt, nec contendere inter ſe potuerunt. *In vitis Patrum libro 17. parte. 2.*

Item, vide Lis per totum.

CONTINENTIA.

A. FAmoſiſſimus ille Socrates, cum intuens eum quidam dixiſſet: Oculi corruptoris puerorum : & irruentes in eum diſcipuli eius vellent vlciſci illatum magiſtro conuitium, hos ita compeſcuiſſe fertur: *Quieſcite, ſodales, etenim ſum, ſed contineo me.* Apertè ergo monſtratur conſummationem tantummodo impudicitiæ, id eſt commixtionis turpitudinem violenta ab illis gentilibus philoſophis neceſſitate compreſſam, non tamen deſiderium de cordibus eorum & oblectationem excluſam. Cum quo autem horrore proferenda eſt illa ſententia Diogenis? Nam cuidam in adulterij crimine puniẽdo, vt ferunt, ait. Quod gratis venditur, morte non emas. Conſtat ergo illos veræ caſtitatis, quæ à nobis expetitur, ne agnouiſſe quidem virtutem. *Verba ſunt Abbatis Theremonis in Collationibus Patrum, collatione 13. cap. 5. M. Tullius 4. Tuſculana Zopyro multa in Socratem vitia colligente, qui ſe naturam cuiuſque ex forma perſpicere profiteretur, deriſus eſt à ceteris, qui illa in Socrate non agnoſcerent. Ab ipſo autem Socrate ſublenatus eſt, cum illa ſibi ſigna ineſſe, ſed ratione à ſe deiecta diceret.*

B. Indorum Gymnoſophiſtæ, qui nudi perhibẽtur philoſophari in ſolitudinibus, in die ciues ſunt eius (ſcilicet terrenæ ciuitatis) id eſt ſecundum hominem viuentium, & à generando ſe cohibent, non eſt enim hoc bonum, niſi cum fit ſecundum fidem ſummi boni, qui eſt Deus. Hoc tamen nemo feciſſe ante diluuium reperitur. *Auguſtinus de ciuit. Dei libro decimo-quinto, capite 19.*

C*. Venerunt ſecundo legati Samnitũ ad C. Fabritium multas & magnas res memorantes, quas poſt redditam pacem Samnitibus fecerat, offerentes dono grandem pecuniam. Fabricius vero plenas manus ab auribus ad oculos, & deinceps ad nares, & ad gulam, & ad os, deinde ad ventrem & ima deduxit, & legatis in hæc verba

verba reſpondit: Dum omnibus his membris quæ attigi, reſiſtere, & imperaré potero, mihi nihil omnino deerit. Ideo vobis reſeruate pecuniā vſibus veſtris neceſſariam. Romani ſiquidem non curant habere aurum, ſed imperare volunt habentibus aurum. *Iulius Igneus in libro ſexto de vita rebuſque illuſtrium virorum, & in Polycratico Ioannis Sareſb. libro quinto, capite ſeptimo. Alter tamen Val. Max. lib. 4. c. 3. § 5. & 6. Plutarc. in Apophthegm. Athenæus libro decimo. Dipnoſoph. & Scrip. de viris Illuſtr. cap. 33. & 36.*

D. Quartum & vigeſimum ætatis annum agens Scipio, cum in Hiſpania Carthagine oppreſſa, maioris Carthaginis capiendæ ſumpſiſſet auſpicia, multoſque obſides, quos in ea vrbe Pœni clauſos habuerant, in ſuā poteſtatem redegiſſet, eximiæ inter eos formæ virginem, ætatis adultæ, & iuuenis, & celebris, & victor, poſtquam comperit illuſtri loco inter Celtiberos natam, nobiliſſimoque gentis eius Indibili deſponſam, accitis parentibus, & ſponſo inuiolatam tradidit. Aurum quoque quod pro redemptione puellæ erat allatū ſummæ dotis adiecit. Qua continentia & munificentia Indibilis obligatus, Celtiberorum animos Romanis applicando, meritis eius debitam gratiam retulit. *Val. Max. lib. 4. cap. 3. T. Liuius lib. 26. Agellius lib. 6. cap. 8. Polycraticus lib. 5. cap. 7.*

Simile de Carolo 8. Galliarū rege & Conſaluo magno Hiſpani exercitus ductore illuſtriſſime narrat Lipſius l. 2. c. 17. monitorum politicorū

E. Phryne nobile Athenis ſcortum, iuxta Xenocratem, vino grauem in peruigilio accubuit, pignore cum quibuſdam iuuenibus poſito, an tēperātiam eius corrumpere poſſet: quam nec tactu nec ſermone aſpernatus, quo ad voluerat, in ſinu ſuo moratam, propoſiti irritam dimiſit. Factum ſapientia imbuti animi abſtinens, ſed meretriculę dictum per quam facætum. Deridentibus ſe adoleſcentibus, quia tam formoſa potiti ſenis animum illecebris flectere non potuiſſet, pactumque victoriæ pretium flagitantibus: De homine ſe cum iis, non de ſtatua poſuiſſe pignus dixit. Poteſtne hæc Xenocratis continētia, á quoquam magis verè & propriè demonſtrari, quam ab ipſa meretrice expreſſa eſt. *Val. Max. libro quarto, capite tertio. Diogenes Laertius in Xenocrate.*

Antequam Etruriæ daretur ciuitas Romanis, excellentis in ea regione pulchritudinis adoleſcens Spurina; cum mira ſpecie plurium fœminarum illuſtrium ſollicitaret oculos, ideoque viris ac parentibus earum ſe ſuſpectum eſſe ſentiret, oris decorem vulneribus confudit, deformitatemque ſanctitatis ſuæ fidem, quam formam irritamentum alienæ libidinis eſſe maluit. *Idem libro quarto, capite quinto. Ambroſ. lib. de virginit. Idem vel ſimile refertur apud Aug. in l. queſt. vet. & noui teſt. q. 115.* F.

Item, vide Bernardus. b. Caſtitas per totum. Pudicitia per totum. Diogenes. a. Luxuria. i.

Contritio.

Qvidam Canonicus Pariſienſis incontinenter viuens, grauiter infirmatus confeſſionem fecit, peccata defleuit, emendationem promiſit, viaticum recepit: inunctus eſt, & ſic obijt. In ſepultura eius pōpoſa valde etiam ipſe aer famulari videbatur. Poſt dies paucos cuidam ſuo familiari apparens, & ſe damnatum eſſe aſſerens ſubiunxit. Licet confeſſus fuerim, communicauerim, &c. vnum tamen omiſi, ſine quo cætera nihil proſunt. Cui familiaris. Quod eſt illud? At ille: contritio. A.

Digitized by Google

Licet enim promiſerim continentiam, tamen mihi dicebat conſcientia quod ſi conualeſcerem non continerem, & ideo firmum propoſitum non habui, nec per conſequens perfectam contritionem. *Cæſarius in Dialogo miraculorum libro ſecundo, capite decimo-quinto.*

CONVERSIO.

Vide Caritas.b.Dæmõ.a.Exm.a.Honor.t.

CONVIVIVM.

A. QVidquid in olla feruet, aut in culina paretur, aut congeſtum ſit in promptuario, aut in menſa reſplendeat, inſipidum eſt & inſulſum, ſi non hilaris vultus indicio ſaporem ingerat caritatis. Nam & Iuppiter (vt in fabulis eſt) pauperis hoſpitij acceptauit conuiuium, & magnas reputauit delicias, quod deuota Pilemonis anguſtia miniſtrauit, & quidem de illo dictum eſt:

Super omnia vultus
Acceſſere boni nec iners pauperq; volũtas.
In Polycratico libro octauo, cap. 8.

B. *M. Antonius & L. Flaccus.* Cenſores Duronium Senatu mouerunt, quod legem de coercendis conuiuiorum ſumptibus latam Tribunus plebis abrogauerat, mirificæ notę cauſa. Quam enim impudenter Duronius roſtra conſcendit illa dicturus: Fræni ſunt vobis iniecti, Quirites, nullo modo perpetiendi. Alligati & conſtricti eſtis amaro vinculo ſeruitutis. Lex enim data eſt quæ frugi vos eſſe iubet. Abrogemus ergo iſtud horridæ vetuſtatis rubigine obſitum imperium. Etenim quid eſt opus libertate ſi volentibus luxu perire, non licet. *Valerius Max. libro ſecundo, capite nono.*

E. Q. Ælius Tubero à Q. Fabio Maximo, epulum Romano populo nomimine P. Africani patrui ſui dante, rogatus vt triclinium ſterneret, lectulos Punicanos pellibus hædinis ſtrauit, & pro vaſis argenteis Sanna expoſuit. Cuius rei deformitas omnes offendit &c. nam vt priuatim ſemper continentiam probant, ita publicè maxima cura ſplendoris habita eſt. *Idem Valerius libro ſeptimo, capite quinto, ex Cicerone orat. pro Murena. Seneca epiſt. 96. & 99.*

Item, vide Auguſtinus.l.Conſanguineus.a

COR.

Vide Miraculum. x. Venenum. f.

CHOREA.

A**. ANno Domini 1012. in quadam villa Saxoniæ presbyter Eccleſiæ ſancti Magni martyris primam miſſam in vigilia Natalis Domini inchoauerat. Quædam vero mulieres cum viris in cœmiterio choreas ducentes diuinum officium perturbabant. Cumque ad mandatum Sacerdotis quieſcere noluiſſent imprecatus eſt eis, dicẽs: Placeat Deo & beato Magno, vt ſic permaneatis vſque ad annum; quod & factum eſt. Toto anno pluuia non cecidit ſuper eos, nec fames, nec ſitis, nec veſtimenta eorum ſunt attrita, ſed quaſi vecordes ducentes choreas cantabant. Quidam autem cum conaretur ſororem ſuam inde educere, brachium à corpore ei extraxit, ſed inde ſanguine non exeunte, ipſa ſic cũ alijs permanſit. Completo anno Hubertus Colonienſis Archiepiſcopus adueniens eos ab hoc vinculo abſoluit, & ante altare eos reconciliauit, vbi vna mulier & duo viri ſtatim exanimati ſunt. Alij autem continuis tribus diebus dormierunt, quidam vero pœnam perpetuo tremore corporis pependerunt. *In ſpeculo hiſtoriali Vincentij libro 26. cap. 10.*

COR-

Corporale.

A*. Quædam ſanctimonialis Sacriſta, cum quadam die corporale lauiſſet, tradidit cuidam iuuenculæ ad exſiccandum, ad cuius tactum mox macula ſanguinis apparuit, qua viſa & abluta à Sacriſta, mox vt iuuencula manum appoſuit, iterum macula apparuit. Mirantur moniales, orationes iniunguntur: cauſa inquiritur, & iuuencula occultè imprægnata comprehenditur. *Cæſarius miraculorum lib. 9. cap. 88.*

Corpus.

A*. Cum primum Alexandriam attigi, ſecundo Theodoſij Imperatoris Conſulatu, reperi ſanctum Iſidorum presbyterum, ſuſceptorem & prouiſorem pauperum fratrum, 70. annorum ætatis, qui nec linteo vtebatur, nec carnibus veſcebatur: nec pane ſatiebatur. Per gratiam tamen ſpiritalis alimoniæ tam lauti corpuſculi erat, vt omnes qui eius vitam neſcirent, epulationibus & voluptatibus hoc imputarēt. Noui etiam dum cibū ſumeret lachrymatum fuiſſe me admirante, cur fleret: Erubeſco, inquit, irrationabilem cibum ſumens, qnia rationabilis factus à Domino, deberem in paradiſi voluptate verſari. *Heraclides in libro qui dicitur Paradiſus.*

Item, vide Labor. d. Luxuria. l.

Correctio, seu Correptio.

A. Venit aliquando frater ad quendam ſenem, dicens: Frater meus ſoluit me egrediens huc atque illuc, & pro hoc ego affligor. Et rogabat eum ſenex, dicens: Æquanimiter porta frater, & Deus videns laborem tuum reuocabit eum ad te. Neque enim poſſibile eſt vt cū duritia & auſteritate facilè ab intentione ſua aliquis reuocetur, quia nec dæmon expellit dæmonem, ſed cum benignitate reuoca eum ad te: quoniam & Deus noſter conſulendo ad ſe homines trahit. *In vitis Patrum libro quinto, parte quinta.*

B. Beatus Ioannes Chryſoſtomus, Epiſcopatu ſuſcepto, clericorū ſuorum vitam corrigere volens, factus eſt plurimis odioſus. *Socrates & ex eo hiſtoria Tripartita lib. 10. cap. 3.* *Eccleſ. hiſt. lib. 6. cap. 4.*

C. Filius quidam (ſcilicet Romanus nomine) Sanguineus indiſciplinate nutritus, nec à Patre correptus, tandem de minoribus criminibus ad maiora conſcendens factus fur, & cōprehenſus iudicatus eſt ad ſuſpendium. Cum autem duceretur, rogauit vt prius Patrem ſuum videret: quo adducto petiuit ab eo vt ſibi remitteret offenſas, & oſcularetur eū. Quod cum Pater faceret, abſcidit dentibus naſum Patris, Aſtantibus autem ſuper hoc commotis, dixit: Plus deberem facere, ſi poſſem, quia eſt reus mortis meæ, eo quod non corripiendo me eſt cauſa malorum, propter quæ pereo. *Humbertus in libro de dono timoris, & ſumitur è Boetio de diſciplina ſcholarium: & in Aeſopi Apologis.*

Item, vide Alexander. g. Arius. a. Auguſtus Cæſar. g. Crudelitas. c. Correctio. g. Diſſimulatio. a. Domitianus. a. Excōmunicatio. c. Ira. k. Oratio. h. Pænitentia. g. Punitio. k.

Corvus.

Vide Benedictus. d.

SS. Cosmas et Damianvs.

A. Cuiuſdam viri beatis Coſmæ & Damiano deuoti, vnum crus totum cancer morbus conſumpſerat, & ecce dormiente illo dicti ſancti apparuerunt, vnguenta & ferramenta ſecum ferentes. Quorum vnus alteri dixit: Vbi accipiemus nos carnes, vt abſciſſa carne putrida, locum vacuum repleamus? Tunc alter ait: In cœmiterio ſancti Petri ad vincula, hodie Æthiops recẽs ſepultus eſt. De illo ergo adfer vt huic ſuppleamus. Et ecce ad cœmiteriũ properauit, & coxam Mauri attulit, præcidenteſque coxam Mauri loco infirmo inſeruerunt plagam, diligenter vngentes: coxam autem infirmi ad corpus Mauri mortui detulerunt. Euigilans autem infirmus cum ſe ſine dolore ſenſiſſet, manum ad coxam appoſuit, & nihil læſionis inuenit, apponenſque candelam cum nihil mali in crure videret, cogitabat an ipſe erat, an alius eſſet. Rediens ad ſe, pręgaudio exiliuit, & quid in ſomnis viderat & qualiter ſanatus erat omnibus enarrauit, & continuo ad tumulum Mauri miſerunt, & coxam prædicti viri loco illius in tumulo poſitam repererunt. *In aurea legenda ſub titulo de ſanctis Coſma & Damiano.*

Creatvra.

Vide Laus Dei. a.

Credere.

A. Dicebant de Abbate Ammoni, quia ægrotaret, & in lecto pluribus annis decumbens nunquam relaxauit animum ſuũ, vt intenderet in interiora cellulæ ſuæ, & videret quid haberet. Multa enim deferebantur ei velut infirmo, ſed introeunte diſcipulo ſuo Ioanne & exeunte claudebat oculos ſuos ne videret quid faciebat. Sciebat enim quod fidelis monachus eſſet. *In vitis Patrum libro quarto, parte prima.*

B. Quantum porro honoris Athenis Xenocrati ſapientia pariter ac ſanctitate claro tributum eſt? Qui cum teſtimonium dicere coactus ad aram acceſſiſſet, vt more eius ciuitatis iuraret omnia ſe vere retuliſſe, vniuerſi Iudices cõſurrexerunt, proclamaueruntque, ne iuſiurandum diceret: quodque ſibimetipſis poſtmodũ dicendæ ſententiæ loco remiſſuri non erant, ſinceritati eius concedendum exiſtimarunt. *Valerius Max. libro ſecundo, capite decimo. Diogenes Laertius, & Cicero pro Balbo.*

C. Quidam homo ſimplex portabat agnum ad forum: quem videns quidam truffator dixit ſocijs ſuis. Facite, quod dicam vobis, & habebimus agnum iſtum. Et poſuit illos in diuerſis locis ſeparatim, in eadem via vnũ poſt alium. Tranſeunte ergo ruſtico primus dixit. Homo vis vendere canem illum? At ille pro minimo reputauit, & proceſſit. Veniens autem ad ſecundum dixit: Vis frater canem illum vendere? At ruſticus reſpondit: Nolite me irridere; non fero canem, ſed agnum. Cum autem tertius dixiſſet idem, cæpit ruſticus admirari & erubeſcere. Quarto autem & quinto idem dicentibus, cogitauit intra ſe, quid hoc eſſet, quod tot homines in hoc concordarent, quod canem, non agnum portaret. Et tandem multorũ opinionibus acquieſcens, ait: Nouit Deus, quod credebam, quod eſſet agnus, ſcilicet, quia canis eſt, de cætero non portabo eum. Et projecto illo receſſit, & illi tulerunt agnum & comederunt.

Iaco-

Iacobus de Vitriaco.
Item, vide Amicitia. a.b.c.f. Bernardus. k. Detractio. k. Opinio. a.

Cræsvs.

A. Cræſus fuit Rex Lydorum potentiſſimus: quem cum cepiſſet Cyrus Rex Perſarum, rogo impoſuit cremandum, ſed nimia vi imbrium rogus extinctus eſt, & ille liberatus eſt, poſtea reparato bello ab eodem Cyro victus eſt & ſuſpenſus. *Commentator Boetij de conſol. philoſ. libro ſecundo, proſa 2. Aliter Herodot. & Iuſtinus lib. 1.*

Crvdelitas.

A. Q. Flauius augur à Valerio Ædili apud populum reus actus, cũ quatuordecim tribuum ſuffragijs damnatus eſſet, proclamauit ſe innocentem opprimi. Cui Valerius æque clara voce reſpondit, nihil ſua intereſſe nocens an innocens periret, dummodo periret. Qua violentia dicti reliquas tribus aduerſario donauit. Abiecerat inimicum: eundem dum pro certo peſſundatum credidit, erexit, victoriamque in ipſa victoria perdidit. *Valerius Maximus libro octauo, capite primo, ex T. Liuio libro octauo.*

B. Sæuus il[illegible]nei tauri inuentor Perillus, qu[illegible]nclusi ſubditis ignibus longo & abdito cruciatu, mugitus reſonante ſpiritu edere cogebantur; ne vlutatus eorum humanæ ſono vocis expreſſi Phalaridis Tyranni miſericordiam implorare poſſent. Quam, quia calamitoſis deeſſe voluit, teterrimum artis ſuę opus; primus incluſus merito auſpicatus eſt: *Idem Valerius libro nono, capite ſecundo, Cicero in Piſonem, Ouidius in Ibim, & Phalaris in epiſt. Heroidum.*

C. Sub Decio & Valeriano perſecutoribus, Chriſtiani optabant pro *Chriſti* nomine gladio percuti. Verum hoſtis callidus tarda ad mortem ſupplicia conquirens, animas cupiebat non corpora iugulare, & volentibus mori non permittebatur occidi, cuius crudelitas vt notior fiat, duo tantum exempla ſubijcimus. Perſeuerantem in fide martyrem, & victorẽ iuſſit melle perungi, & ſub ardentiſſimo ſole, ligatis poſt tergum manibus, reponi, vt muſcarum aculeis cederet, qui ignitas ſartagines ante ſuperaſſet. Alium autem iuuenem, in amæniſſimos hortulos præcepit adduci, ibique inter candentia lilia & rubentes roſas cum leni iuxta murmure ſerperet riuus, ſuper ſtratum plumis lectulum ſupinari, & ne ſe inde poſſet excutere, blandis ſertorũ nexibus irretitum relinqui. Quò cùm recedentibus cunctis meretrix ſpecioſa veniſſet, delicatis cœpit colla ſtringere complexibus, & manibus attrectare virilia, vt corpore in libidinem concitato ſe victrix impudica ſubijceret. Quid ageret miles Chriſti? quo ſe verteret neſciebat, quem tormenta non vincebant, ſuperabat voluptas. Tandem cælitus inſpiratus, præciſam morſibus linguam in oſculantis ſe faciem expuit, ac ſi libidinis ſenſum doloris magnitudo ſuperauit. *Hieronymus in vita Pauli primi Eremitæ.*

D. Quidam Lõgobardorum Rex nomine Alboinus, Regem quendam bello ſuperans interfecit, filiamque ipſius, nomine Roſimundam, captiuam, vxorem duxit. Sed & de capite ipſius Regis cuppam ſibi fieri iuſſit, quam argento circumcludens inde bibebat. Cum autem poſtmodum Veronæ eſſet, Scyphum illum iuſſit

afferri

afferri & cum eo bibens, vxorem etiam ſuam Roſimundam bibere fecit, dicens: Bibe cum patre tuo. Túc illa contra Regem magnum odium concepit, & eum dum eſſet in lecto interfici procurauit. *In aurea legenda ſub titulo de ſancto Pelagio Papa. Sigeb. in Chron. ad annum 574.*

E. Valente Imperatore per negromátiam perſcrutante quis poſt eum imperaret? Dæmon quatuor literas demonſtrauit. T. E. O. D. Imperator ergo zelo ductus multos occidit, putans eos tyrannidem velle aſſumere. Occidebantur autē Theodoti, Theodori, Theodoli, & quicunque has literas in capite nominis ſui habebant, quo timore plurimi nomina ſua mutauerunt. *Ex Socrate hiſtoria Tripartita, & in Speculo hiſtor. Vincentij libro decimo-quinto, capite 99.*

F. Certe ſi Romanorum Principum facta ſerio conſideres, nullum eorum inuenies ſanguinis effuſorem, cuius ſanguis effuſus non fuerit. Deinde Iulio Cæſare, Antonio, Nerone, & alijs quam pluribus nominatim expreſſis ſubdit in fine: Omnes hi quia præſumptuoſè gladij exercuerunt officium, in ore gladij corruerunt, quia ſicut Poeta Satyricus Iuuenalis refert:

Satyra 10. *Ad generum Cereris ſine cæde & vulnere pauci*
Deſcendunt Reges & ſicca morte Tyrãni.
Petrus Bleſenſis in opuſculo de Hieroſoly. peregrinatione.

G. Narrat Seneca lib. 3. de Ira, quod cum Regem Cambyſen nimis deditum vino vnus ex cariſſimis moneret, vt parcius biberet, turpem eſſe dicens in Rege ebrietatem, reſpondit: Vt ſcias oculos poſt vinum eſſe in officio, manu probabo. Deinde bibit liberalius, & iubet filium illius ſtare ex oppoſito, & intendens arcum cor eius transfixit, id enim ſe petere dixerat. Et reſpiciens Patrem quæſiuit ſi ſatis certam haberet manum. At ille: Apollinem certius mittere poſſe negabat. O cruentum Regem! ô dignum in quem omnium ſuorum arcus verterentur. *Ioannes Galenſis in communiloquio parte prima, diſt. 3. cap. 11.*

Item, vide Cicero. a. Cyrus. a. Iudex. b. Odium. a. Roma. ac. Vindicta. d.

Crucifixus. Crux.

A. CVm Abbas Zozimas in quadam eremo Mariá Ægyptiacam nudo, nigro, & ex incendio ſolis exuſto corpore reperiſſet, coniurauit eam; vt conditionem ſuam ſibi narraret. Cui illa. Ignoſce mihi pater, inquit, quia ſi ſtatum meũ narrauero, velut à ſerpente territus fugies: & aures tuæ à ſermonibus meis contaminabuntur. Cum autem ille inſtaret, dixit: Ego ſum in Ægypto nata, duodecimo ætatis meæ anno Alexandriam veni, ibique ſeptemdecim annis publicæ libidini me ſubieci: cum autem homines regionis illius pro adoranda ſancta Cruce Hieroſolimam accederent, rogaui nautas vt me ſecum dimitterẽt proficiſci. Cum autem me de naulo requirerent, dixi: Non habeo, fratres, pro naulo habeatis corpus meum. Cum autem Hieroſolymam veniſsẽ & pro adoranda Cruce vſque ad fores Eccleſiæ deueniſſem ſubito & inuiſibiliter patior repulſam. Iterum atque iterum perueni vſque ad limen ianuæ, & ſubito repulſam patiebar, cum tamen omnes liberum haberẽt introitum. Cogitans ergo quod hoc mihi ob ſcelerum meorum immanitatem accideret, pectus meum cœpi tundere, lachrymas fundere, reſpi-

reſpicienſque vidi ibidem imaginem Beatæ virginis. Tunc ipſam cœpi lacrymabiliter exorare, vt peccatorum meorum mihi veniam impetraret, & ad adorandam Crucem me intrare permitteret, promittens me ſæculo abrenunciaturam, & de cætero caſtam manſuram. Cumque hoc oraſſem, & in nomine Virginis fiduciam recepiſſem, fores iterũ Eccleſiæ adij & ſine impedimento intraui. Cum autem ſanctam crucem deuotiſſimè adoraſſem, audiui vocem dicentem mihi: Si Iordanem tranſieris ſalua eris. Iordanem ergo tranſiui, & in hoc deſertum veni, vbi ſeptemdecim annis manſi, nullum penitus hominem audiens neque videns. *Hæc in actis Mariæ Aegyptiacæ, quæ etiam recitantur à Nicæna ſynodo ſecunda, actione quarta. Item à S. Ioan. Damaſc orat. 7. de imag. ſub finem, & à Nicephoro lib. 17. cap. 5. qui ait illa acta conſcripta, eſſe à Sophronio Patriarcha Hieroſolymitano, quo minor eſſe debet de fide illorum dubitatio.*

B. Maxentiũ Tyrannum volens Cõſtantinus opprimere, & Romanos à cladibus liberare, cogitabat quem in bello Deum haberet auxilio, ſciens nihil prodeſſe Deos quos Diocletianus venerabatur, & quia potius eius pater paganorum contempta religione feliciter aduixiſſet. In his igitur ſollicitudinibus conſtitutus in ſomno, vidit Crucis ſignũ cælo ſplẽdidè collocatum, mirantique viſionem aſtiterunt Angeli dicentes: O Conſtantine, in hoc vince: Fertur autem & ipſum Chriſtum apparuiſſe ei, ſignumque monſtraſſe Crucis, ac præcepiſſe vt ſimilem figuram faceret, & in prælijs auxilium hoc haberet, quo victoriæ iura conquireret. *Euſebius in vita Conſtant l. 1. c. 22. 27. 24. in hiſtoria Tripartita lib. 1. cap. 4.*

Iulianus Apoſtata imperialia ſceptra deſiderans, vates quærebat, reſponſa reddentes, conſulens an ad Imperium perueniret. G*. Inuenitque virum qui illi deſiderata ſe dicere fateretur. Is perducens eũm ad quendam idolorum locum, & introducẽs in adytum, ſeductores dæmones euocauit. Quibus ſolemniter apparentibus terrore compellitur Iulianus, in fronte ſua Crucis formare ſignaculũ. Tunc dæmones trophæi Dominici figuram reſpicientes, & ſe victos recordati, repentè diſparuerunt. Quod agnoſcens Magus, cœpit inculpare Iulianum. At ille & terrorem ſignificauit, & de Crucis ſe dixit obſtupuiſſe virtute, eo quod videntes hoc ſignum dæmones, euanuerant. Porro Magus: Non hoc ſuſpiceris (inquit) ô bone vir, eos timuiſſe, ſicut ais, ſed abominati illud potius ſignũ abceſſerũt: & ita capiens miſerum odio repleuit Chriſtiani ſignaculi Iulianum. *In Tripartita hiſt. lib. 6. ca. 1. & Greg. Nazianzenus orat. 1. in Iulianum.*

Sozom. l. 2 c. 5. Eccleſ. hiſt. Niceph. hiſt. l. 10. c. 7. Theodoret. l. 7. hiſt. c. 3.

D*. Anno Conſtantini quarti, Imperatoris 21. Turci à Caſpijs portis erumpentes Armeniam infeſtant: in quorum patria cum antiquo tempore peſtilentia fuiſſet, ſuaſu Chriſtianorum in modum Crucis ſe totonderunt, & quia per hoc ſignum Crucis patriæ ſalus reddita eſt, hunc tondendi ritum tenuerunt. *Sigebertus in Chronicis ad annum 762.*

E*. Quadam die vna Dei famula ex monaſterio virginum in quo Sanctiſſimi Æquitij cura vigilabat, hortum ingreſſa eſt, in quo lactucam conſpiciens concupiuit, eamque Crucis ſigno benedicere oblita, auidè momordit, ſed arrepta à diabolo protinus cecidit. Cumque vexaretur eidem Patri Æquitio ſub celeritate nuntiatum eſt, vt veniret

concitus, & orando occurreret. Moxque, vt hortum ingreſſus eſt, cœpit ex ore puellæ dæmon clamare. Ego quid feci? ego quid feci? Sedebam modo ſuper lactucam, venit illa & momordit me. Cui cum graui indignatione vir Dei præcepit, vt abſcederet: qui protinus abſceſſit, nec contingere vltra præualuit. *Gregorius Dialogorum libro primo, capite quarto.*

F*. Qui corpus ſuum continentiæ dedicant, habitare cum fæminis non præſumant, ne ruina menti tanto repentina ſubripiat, quanto ad hoc quod male concupiſcitur, etiam præſentia concupitæ formę famulatur. *Et infra.* Venerabilis namque Fundanæ ciuitatis Epiſcopus Andreas nomine, cum vitam virtutibus plenam duceret, quandam ſanctimonialem, quam ſecum prius habuerat, noluit á ſui Epiſcopij curia repellere, ſed certus de ſua, eiuſque continentia ſecum manere permiſit. Ex qua re actum eſt, vt antiquus hoſtis apud eius animum aditum tentationis exquireret. Nam cæpit ſpeciem illius oculis mentis eius imprimere, vt illectus nefanda cogitaret. Quadam vero die Iudæus quidam, ex Campaniæ partibus Romam veniés, Appiæ carpebat iter: qui ad Fundanum cliuum perueniens, cum iam diem veſperaſcere cerneret, & quò declinare poſſe minimè reperiret, iuxta Apollinis templum ad ibi manendum ſe contulit. Qui loci illius ſacrilegium pertimeſcens, quamuis fidem Crucis minimè haberet, ſigno tamē Crucis ſe munire curauit. Nocte autem media, ipſo ſolitudinis pauore turbatus peruigil iacebat, & repenté conſpiciens vidit malignorum ſpirituum turbam quaſi in obſequiū cuiuſdam poteſtatis præire. Tunc eorum Princeps ſingulorum ſpirituū cœpit cauſas, actuſque diſquirere. Cumque ſinguli ſpiritus ad inquiſitionem eius exponerent, quid operati contra bonos fuiſſent, vnus in medium proſiliuit, qui in Andreæ Epiſcopi animum per ſpeciem ſanctimonialis feminæ, quantam carnis tentationem commouiſſet, aperuit. Dum vero malignus ſpiritus, qui præerat, hoc inhianter audiret, ille idem ſpiritus adiunxit: quod hoc quoque die præterito veſpertina hora eius mentem traxerit, vt in terga eiuſdem monialis blandiens alapam daret. Tunc humani generis hoſtis exhortatus blandè eſt vt perficeret quod cæpiſſet. Cumque Iudæus, hæc audiſſet, & magnę formidinis anxietate palpitaret, ab eodem ſpiritu, qui cæteris præerat, iuſſum eſt vt requireret quiſnam eſſet ille qui iacere in templo eodem præſumſiſſet. Tunc illi Crucis myſterio ſignatum viderunt, mirantesque dixerunt: *Væ væ vas vacuum, ſed ſignatum.* Quibus hoc renunciantibus, cuncta illa malignorum ſpirituum turba diſparuit. Deinde refertur qualiter de ijs relatione ſibi facta ab illo Iudæo, Epiſcopus non ſolum illam, ſed & omnem ſęminam expulit. *Et infra.* Oportet & de Dei nos miſeratione confidere, & de noſtra infirmitate formidare. Ecce enim paradiſi cedrum concuſſam audiuimus, ſed non euulſam. *Gregorius Dialogorum, libro tertio, capite ſeptimo.*

Solent, inquit Antonius, dæmones nocte venientes Angelos Dei ſe fingere, laudare ſtudium, mirari perſeuerantiam, futura præmia polliceri. Quos cum videritis, tam vos quā domos veſtras Crucis armate ſignaculo, & confeſtim ſoluentur in nihilum, quia metuunt illud trophæū, G*.

in quo

in quo Saluator aereas expolians virtutes eas fecit oſtentui. *Athanaſius in vita ſancti Antonij.*

H. Quidam diſtrictiſſimi monachorum, habentes quidem zelum Dei, ſed non ſecundum ſcientiam ſimpliciter intelligentes verbum Domini dicentis: *Qui non accipit crucem ſuã, & ſequitur me, non eſt me dignus*, fecerunt ſibi cruces ligneas, eaſque humeris iugiter circumferentes non ædificationem ſed riſum intuentibus fecerunt. *Verba ſunt Abbatis Sereni apud Ioan. Caſsianum in Collationibus Patrum, Collat. 7. cap. 3.*

I. Quis non miretur obuios hoſtes tranſitumque prohibentes ſcilicet Hebræis, atque præliantes orante Moyſe manibuſque eius in Crucis figura extẽtis nullo Hebræorum cadente proſtratos? *Auguſtinus de ciuitate Dei libro decimo, capite octauo.*

K*. Tiberius ſecũdus Chriſtianus Imperator, cum ipſum Auguſta vxor eius argueret, tanquam diſſipatorẽ Reipublicæ, eo quod omnes theſauros pauperibus erogaret reſpondit: *Confido in Domino, quod fiſco noſtro non deerit pecunia, ſi de his, quæ Deus contulerit, eleemoſynas faciendo theſauros conquiramus in cælo.* Cum autem tranſiret per quoddam palatium, vidit in pauimento tabulam marmoream, in qua Crux erat ſculpta, quam ob reuerentiam Crucis, fecit humo leuari, dicens: *Indignum eſt Crucem pedibus conculcari, quæ in pectoribus & frontibus hominum debet eſſe.* Apparuit iterum ſub tabula illa alia tabula eodẽ modo Cruce ſculpta. Cumque etiam illam attolli feciſſet, apparuit tertia conſimilis tabula: Cumque vehementer admirans etiam illam leuari feciſſet, inuenit infinitum auri & argenti, & lapidum pretioſorum theſaurum. *Martinus Polonus in Chronicis.*

Paulus Diaconus initio lib. 17.

Item, vide Liber. a. Campana. a. Helena. a. Humilitas. d. Magia. b. Paſtor. a. Puer. c.

Aimonius de geſtis Franc. li. 3 c. 19. & Gregor. Turo. l. 5. hiſt. c. 19.

Cubicularius.

A. B. Gregorius Papa à cubiculo ſuo non ſolum iuuenculos, ſed & omnes ſæculares excluſit: clericorum vel monachorum prudentiſſimos, ſibi familiares conſiliarios elegit. *Vincentius in ſpeculo hiſtor. libro vigeſimo-tertio, capite decimo-nono.*

Cupiditas.

A. Scipio Africanus minor Cenſor, cum luſtrum conderet inque ſolito fieri ſacrificio ſcriba ex publicis tabulis ſolenne ei precationis carmen præiret, quo dij immortales vt populi Romani res meliores, amplioreſque facerent, rogabantur: Satis, inquit, bonæ & magnæ ſunt. Itaque precor vt eas perpetuo incolumes ſeruent, ac protinus in publicis tabulis ad hunc modum carmen emendari iuſſit, qua votorum verecundia deinceps Cenſores in condẽdis luſtris vſi ſunt. *Valerius Maximus libro quarto, capite primo.*

B. Canis flumen tranſiens, partem carnis ore tenebat, cuius vmbram cum vidiſſet in aqua, patefecit os ſuum, vt eam caperet, & ſtatim illam quam prius tenebat fluuius tulit, & illam quam ſub aqua eſſe putabat obtinere non potuit. *Aeſopus in Fabulis.*

Item, vide Feſtinatio. a.

Curiositas.

Vide Mirabile. g.

Cutis.

Vide Animal. a.

Dagobertus.

A. Dagobertus Rex Francorum à ſua pueritia beatum Dionyſiũ in magna reuerentia habere cœpit. Cum ergo mortuus fuiſſet, cuidam ſancto viro in viſione monſtratum eſt, quod anima eius ad iudiciũ rapta fuit, & multi ſancti Eccleſiarum ſuarum ſpoliationem obijciebant eidem. Cum ergo mali Angeli iam ad pœnas eam rapere vellent, adfuit B. Dionyſius, & eius interuentu liberatus eſt. Forté enim eius anima ad corpus redijt, & ibi pœnitentiam egit. *In aurea legenda ſub titulo de beato Dionyſio.*

Damnatus.

A. Dvm quadam die diu iam Traiano defuncto, Gregorius per forum Traiani tranſiret, & huius manſuetudinem recordatus fuiſſet, ad ſancti Petri Baſilicam peruenit, & ibidem pro eius errore amariſſimè fleuit. Tunc ergo diuinitus reſponſum eſt: Ecce petitionem tuam impleui, & Traiano pœnam æternam peperci. De cætero autem caueas ne pro damnato aliquo preces fundas. Ioan. Damaſcenus orat. pro defunctis narrat quod Gregor. pro Traiano orationem fundens, audiuit vocem diuinitus: *Vocem tuam audiui & Traiano veniam do*, vt dicitur ibidem teſtis eſt Oriens omnis & Occidens. Deinde narratis diuerſis opinionibus de modo liberationis Traiani ſubditur infra: Fertur quoque quod Angelus iſtud adiecit. Quia pro damnato rogaſti, duorum tibi datur optio. Aut enim in purgatorio duobus diebus cruciaberis, aut certè toto tempore vitæ tuæ infirmitatibus & doloribus fatigaberis. Qui ſecundum elegit. Vnde factum eſt quod ſemper aut febribus aut podagræ moleſtia preſſus fuit, aut validis doloribus quaſſatus. *In aurea legenda ſub titulo de ſancto Gregorio.*

Quid ſentiendum ſit de hac narratione conſule Card. Bellar. l. 2. de purgatorio c. 8. Et Antonium Yopes in 2. tomo. Chronici Benedictini.

B. Homo quidam à ſancto Machute Epiſcopo ſuſcitatus, interrogatus quis fuerit? Gigantem ſe nomine Melduinum, paganum, & idololatram fuiſſe reſpondit: tormentaque, quæ cum alijs perditis in inferno ſuſtinuerat, narrauit: & quia meritis ſancti Machutis inde ereptus ſit, confitebaturque Chriſtum verum Deum eſſe. Sanctus autem Epiſcopus eum inſtruxit in fide & baptizauit. *In Speculo hiſtoria. Vincentij libro duodecimo, capite nonageſimo. ſeptimo.*

C. Benedictus nonus, qui ſimoniacè Papatum inuaſerat, poſt eius mortem cuidam equo inſidenti apparuit, in ſpecie monſtruoſi animalis, cuius aures & cauda aſini erant, cætera vrſi. Cumque ille præ timore fugeret, clamauit: Noli, ô vir, expaueſcere. Scito me hominem ſicuti tu es, ſed quia beſtialiter vixi, poſt mortem præferre ſpeciem beſtiæ merui. Ego ille ſolo nomine Benedictus fui, qui nuper Apoſtolicam ſedem indignus obtinui. Ad quem ille. Quid habes retributionis nunc? inquit vſque ad diem iudicij per dumoſa & ſquallentia & ſulphurea loca, & fætida rapiar, poſt extremum vero iudicium corpus meum & animam irreuocabilis olla gehennæ ſuſcipiet. Poſt hæc verba diſparuit. *Petrus Damia. in libro primo, epiſtola nona: & ponitur in Speculo hiſtoriali Vincentij libro vigeſimo-ſexto, capite 21. & Bapt. Platina in Benedicto 9.*

D. Iam cum miſericordibus agendum video & pacificè diſputandum, qui omnibus illis hominibus, quos iuſtiſſimus Iudex dignos gehennæ ſupplicio iudicabit, vel quibuſdam eorum nolunt credere, pænam ſempiternam futuram, ſed poſt certi temporis metas pro cuiuſque peccati qualitate longiores ſiue breuiores, eos inde exiſtimant liberandos, quia in re miſericordior fuit Origenes qui & ipſum diabolum & Angelos eius poſt grauiora pro meritis ſupplicia, ex illis cruciatibus eruendos credidit, ſed illum & propter hoc, & alia nonnulla nō immerito improbauit Eccleſia. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro vigeſimo-primo, capite decimo-ſeptimo, hunc errorem reprobat capitibus* 23. & 34.

E. Illi qui putant ſic intelligendum eſſe quod ſcriptum eſt: afferre terram bonam vberem fructum, aliam tricenum, aliam ſexagenum, aliam centenum, vt ſancti pro ſuorum diuerſitate meritorum, alij tricenos liberent, alij ſexagenos, alij centenos, hoc in die iudicij futurum ſuſpicari ſolent, non poſt iudicium. Qua opinione quidam cum viderent homines impunitatem ſibi peruersè pollicentes, eo quod iſto modo omnes ad liberationem pertinere poſſe videantur, reſpondiſſe elegantiſſime perhibetur: bene potius eſſe viuendum vt inter eos quiſque reperiatur qui pro alijs interceſſuri ſunt &c. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro vigeſimo-primo, capite vltimo.*

Item, vide Eccleſia. a. Gloria. f. Hilarius. a. Iacobus Zebedæi. b. Infirmus. a. d. Iudicium Dei. c. Maria. g. *Martinus. n. Mors. h. Oratio. b. Suſcitatio. b.*

Dare.

Socrates vt dicitur interrogatus quęnam eſſet ſubſtantia beatitudinis: *Dignus donare*, reſpondit. Ego quidem Socraticam diffinitionem ſic interpretandam arbitror, vt dignitas in accipientium neceſſitate credatur eſſe, vel meritis. Illis enim qui promeruerunt, donare iuſtum eſt, & his qui egent ſubuenire pium. Si enim pauperem hiſtrionem videamus, aut mimum, non debemus fouere malitiam, ſed correptam, & ſi fieri poteſt, emendatam fraternæ charitatis iure oportet naturam ſuſtentari. Interdum tamen increpare pigrum, meretricem, vel hiſtrionē confundere ſalubrius eſt quam quod exigunt elargiri. *Ioannes Saliſberienſis in Polycratico libro octauo, cap.* 4. A.

Darius.

Septem Magi, qui iudicabant regnum Perſarum, cum tractarēt inter ſe, quis eorum duceret Regis filiam, & regnaret pro eo, complacuit eis, vt tali vaticinio vnus ex eis eligeretur. Diluculo venirent ſuper equos ſoli in atrio palatij ante fores templi, & cuius equus prior hinnitum daret, ſecundum oraculum Deorum Rex cōſtitueretur. Erat autem vnus eorum Darius filius Hyſtaſpis, qui ſecretius loquens cum equorū cuſtode equorum ſuorum, mandauit, vt in loco ad quem craſtinò cōuenire deberent, equo ſuo de nocte ſupponeret equam. Quo cum in craſtinum ſeptem Magi deueniſſent, ſtatim ad equæ memoriam equus Darij hinnitum dedit, & ſine contradictione in Regem ſublimatus eſt. *Herodotus libro tertio. Iuſtinus libr.* 1. *Val. Max. lib.* 7. *cap.* 3. A*.

Debitum.

A. AVguſtus Cæſar audiens quendam Romanum equitem deceſſiſſe, qui magnam ſummam æris alieni viuendo decoxerat, culcitram bicubitalem in bonis defuncti repertã ſibi emi præcepit. Quærentibus quare hoc ageret. Culcitra, inquit, hæc ad ſomnum habenda eſt, in qua potuit dormire, quem tanti debiti moles debuerat anxiaſſe. Quaſi diceret: Mirum eſt quomodo dormire poterat. *Hæc refert Macrobius libro ſecundo. Saturnalium cap.* 4.

Deceptio.

Vide Diabolus. c. Diſcretio. b. Elatio. b. Epiſcopatus. a. Mendacium. c.

Decima.

A. CVm multitudo hoſtium, & aſſiduitas bellorum incumberet, Karolus Martellus, Princeps Francorum, Pater Papini Regis, res Eccleſiaſticas, id eſt decimas militibus ſuis conceſſit, pro qua re anima ipſius poſtmodum in ſupplicijs inferni à Sancto Eucherio Aurelianenſi Epiſcopo viſa eſt detineri. *Vincentius in ſpeculo hiſtor. libro 24. cap. 149. Et in Chronicis Martini Poloni dicitur, quod etiam in ſepulcro eius, loco corporis ſerpens immaniſſimus eſt inuentus. Paulus Aemylius libro ſecundo de reg. Francorum in Childerico tertio.*

B. Miles quidam circa decimarum ſuarum ſolutionem tantæ erat deuotionis & iuſtitiæ, vt ei ſummum ſtudium eſſet illas ſoluere ſine mora. Habebat autem quandam vineam, quæ circa decem carratas vini annuatim faciebat. Tempore quodam poſtquam collectum eſt vinum, vna tantum inuenta eſt carrata, quo audito miles ſeruo ſuo dixit, quod meum erat mihi Dominus abſtulit, ego illi portionem ſuam non auferam, vade & da eam Sacerdoti pro decima. Quod & factum eſt. Eodem tempore & anno Sacerdos eiuſdem militis germanus tranſiens iuxta vineam prædictam vuis refertam vidit, mox ad fratrem intrans eum, de negligentia redarguit dicens. Quare nondum collecta eſt vinea veſtra? Reſpondente illo, diu collecta eſt. Sacerdos reſpondit: Nequaquam, iam illam plenam vidi. Quæſitum & inuentum eſt, nec vnquam vberiores fructus fecit quam illo anno. *Cæſarius in l. miraculorum cap.* 13. *Item, vide Eccleſia. c.*

Dedicatio.

A. ANno Ludouici Imperatoris filij Lotharij 16. Coloniæ cum maior Eccleſia, quæ eſt ſancti Petri dedicari deberet, præcedente nocte auditæ ſunt voces malignorum ſpirituum, dolentium & conquerentiũ ſe à poſſeſſis diu ſedibus debere expelli. *In Speculo hiſtor. libro vigeſimoquinto, capite trigeſimo-nono.*

B. Arianorum Eccleſia in regione vrbis Romę quæ regio Saburra dicitur, cum clauſa vſque ante biennium manſiſſet, placuit, vt in fide Catholica introductis beati Sebaſtiani & ſanctæ Agathæ martyrum reliquijs, dedicari debuiſſet. Quod factum eſt. Nam cum magna populi multitudine venientes, atque omnipotenti Deo laudes canentes eandem Eccleſiam ingreſſi ſunt. Cum in ea iam miſſæ celebrarentur, & propter loci anguſtiam populus comprimeretur, quidam ex ijs qui extra ſacrarium ſtabant, porcum ſubito inter ſuos pedes huc illucque diſcurrere ſenſerunt.

ſerunt. Quem dum vnuſquiſque ſentiret, & iuxta ſe ſtantibus indicaret, idem porcus Eccleſiæ ianuas petijt, & omnes per quos tranſijt, in admirationem commouit; ſed videri à nullo potuit quamuis ſentiri potuiſſet. Quod ideo diuina pietas oſtendit, vt cunctis pateſceret, quia de eodem loco immundus habitator exiret. *Et infra.* Poſt paucos vero dies cum in ea lāpades ſine lumine depēderent, emiſſo cælitus lumine ſunt accenſæ, vt videlicet ex ipſo lumine apertè clareſceret, quia locus ille de tenebris ad lucem veniſſet. *Gregorius Dialogorum libro tertio, capite trigeſimo.*
Item, vide Eccleſia. h.

DEFENSIO.

A. Ambroſius aduerſus Reginæ Iuſtinæ furorem matris Valentiniani, fautricis hæreſis Arianæ, quæ Catholicos Sacerdotes perſequebatur, & preſertim Ambroſium, non ſe manu defenſabat, aut tela, ſed ieiunijs, continuiſque vigilijs ſub altari poſitus per orationis defenſorem ſibi atque Eccleſiæ Deum parabat. *In Sancti Ambroſij vita.*

B. Aduerſus armatos Gothos lacrymæ meæ arma mea ſunt. Talia enim munimenta Sacerdotis. Aliter nec debeo nec poſſum reſiſtere. *Verba Ambroſij, epiſt. 33. ad Marcellinam ſororem, & habetur in Decreto. cap. 23. quæſtione 8. cap. Conuenior.*

DEFVNCTVS.

A. Quidam dum per cœmeterium trāſiret, ſemper pſalmos pro defunctis dicebat: quē cū eius inimici inſequerentur per cœmeteriū fugientem, continuo mortui ſurrexerunt, & vnuſquiſque inſtrumentum ſui officij tenebat in manu, & ipſum viriliter defenderunt. *In aurea legenda, ſub titulo de Commemoratione fidelium ex Cantore Pariſienſi.*

B. Ait Petrus Cluniacenſis, quod quidam Epiſcopus ſuſpendit quendam presbyterum, quia qualibet die celebrabat pro defunctis. Cum autē quadam vice per cœmeterium tranſiret, viſum eſt ei quod omnes mortui reſurgerent contra illum comminantes & dicentes. Ecce Epiſcopus qui abſtulit nobis Sacerdotem noſtrum, nec ipſe pro nobis celebrat, ſed certè niſi emendauerit, morietur. Ad quod ille territus Sacerdotem abſoluit, & miſſas pro mortuis celebrauit. *Ibidem.*
Item, vide Suffragium. a.

DELATOR.

Vide Domitianus. a.

DELITIÆ.

A. Scholaris quidam delicatus Bononiæ commorans ita fugiebat ſtatum pænitentiæ, quod nolebat ad ſermonem ire, ne moueretur ad ingreſſum religionis. Factum eſt autem vt quidam frater ordinis Prædicatorum eum familiariter viſitaret: quo viſo dixit ei Scholaris. Frater ſi vultis mihi loqui de Deo non curo: ſi autem de alijs negotijs, bene veniſti. Cui frater. Loquar de quibuſdam negotijs & in fine tantum vnū verbum de Deo. Expleto negotio de licentia Scholaris, vix obtēta, dixit Frater: Magiſter rogo te, propter Deum, in hac nocte quando iacebis in lecto ſic parato, velis cogitare de lecto qui paratus eſt damnatis in inferno, ijs qui hic viuunt in delicijs. Et ille: Qualis erit lectus ille? At frater. Eſaias, inquit, 14. cap. ver. 11. deſcribit eum dicens: *Subter te ſternetur tinea, & operimentum tuum erunt*

vermes. Poſt hæc verba receſſit frater. At ille cum de nocte iaceret in lecto ſuo, recordatus verborum dictorum non poterat dormire, cogitans de lecto inferni, & in tantum præualuit illa cogitatio, quod modicum poſt, ordinem Prædicatorum eſt ingreſſus. *Humbertus in libro de dono Timoris.*

B. Attalus Stoicus dicere ſolebat malo me fortuna in caſtris ſuis, quam in delicijs habeat. *Seneca epiſtola 67. ad Lucilium.*

Item, vide Abſtinentia. a. m. Voluptas per totum.

DELPHINVS.

A. Legitur in libro de natura animalium, quod mortuo delphino circumſtant alij delphini, ne comedant piſces mortuum, & deferunt eum in profundum atque ſepeliunt. *G. Lugdunenſis in ſumma virtutum, parte 3. rubrica 5. Plin. lib. 9. cap. 8. hiſt. nat.*

B. Dicunt Ariſtoteles & Plinius quod delphini per odorem ſentiunt ſi homo in mari mortuus vnquam comederit de delphino, quod ſi comederit, comedunt, ſi vero non comederit, à morſibus aliorum ſaluant eum, & ad littus pellunt cum roſtris ſuis. *Bartholomæus in libro decimo-tertio, de Proprietatibus rerum cap. 26.*

Item, vide Mirabile. a e.

DÆMON.

A. Sanctus Germanus Altiſiodorenſis quadam nocte hoſpitatus in quadam domo, cum poſt cænam iterum menſa pararetur, admiratus interrogat, cui denuo præpararent? qui cum dicerent quod hominibus illis & mulieribus, quæ nocte incedunt, præpararent: Illa nocte S. Germanus ſtatuit vigilare, & ecce vidit multitudinem dæmonum ad menſam in formis virorum & mulierum venientem, qui eis præcepit ne abirēt, & cunctos de familia excitauit inquirens ſi perſonas illas cognoſcerent. Qui cum omnes vicinos & vicinas eſſe dicerent, miſit ad domos ſingulorum, & ecce in ſuis lectulis ſunt inuenti. Adiurati ſe Dæmones eſſe dixerunt, qui ſic illudebāt homines. *In aurea legenda, ſub titulo de beato Germano.*

B. Cum quodā die ſolēni comes Maſtiſconenſis in proprio palatio reſideret, multis conſtipatus militibus, repente homo ignotus inſidens equo per oſtium palatij ingreſſus, videntibus cunctis, ad ipſum vſque peruenit, dicens ſe ei velle colloqui, imperans ei vt ſurgeret, & ſe ſequeretur. Qui non valens reſiſtere, ſurrexit, & vſq ad oſtium domus perrexit, vbi equū paratum inuenit: quem iuſſus ſtatim aſcendit, cuius habenas ille accipiens qui propter eum venerat, videntibus cunctis per aera velociſſimo curſu ferri cœpit. Ille autem miſerabiliter clamans. *Succurrite ciues, ſuccurrite:* totam ciuitatem commouit, Omnes autem equum per aera concurrētem viderunt, ſicque tandem ſubſtractus viſibus hominum, factus eſt æternus ſocius dæmonum. *Helynandus in Chronicis & Petrus Cluniacenſis in libro Miraculorum. Vincent. l. 29. c. 120. hiſt.*

C. Dæmones plerumque referunt veritatem, & bene conſulunt hominibus, non ſponte, ſed inuite, neceſſitate coacti, à ſuperioribus poteſtatibus. Sanctorum ſcilicet Angelorum vel Dei, ſicut legimus de illo dæmone in dæmoniaco habitante, quem ſancta Brigida interrogauit dicens: dic mihi verbum Domini. Cui dæmon per obſeſſum

ſeſſum continuo reſpondit audiente populo: Time Deũ, Brigida, & timeberis ab omnibus. Nunquam diabolus timoris & amoris Dei poteſt fieri voluntarius prædicator, ſed coactus hoc dicebat & inuitus. Similiter quoties in Euangelio vel Sanctorum legendis legitur diabolus verbũ aliquod protuliſſe ſalutis, coactus hoc feciſſe credẽdus eſt, nõ ſolũ in Scripturis ſanctis, ſed etiam in hiſtorijs Gentium leguntur talia. *Helinandus in Chronicis lib. 8. Et ponitur in Speculo hiſt. lib. 30. cap. 9.*

D.* Sacerdos quidam pro quodam paupere Alemániæ defuncto tã in Miſſis quam orationibus, cum multis lacrymis orabat. Cui apparens quidam Sanctus ait: Quare tantũ laboras pro homine damnato? nihil ei prodeſt, quia anima eius in profundo inferni eſt demerſa. Reſpondente Sacerdote: Domine, multa bona fecit mihi. Sanctus ſubiunxit. Ceſſa orare pro eo, quia anno integro antequam ſepeliretur mortuus erat, cuius corpus malignus ſpiritus loco animæ vegetabat. *Cæſarius in Dialogo miraculorum.*

E. Sacerdotes Baal incidebant ſe iuxta ritum ſuum Lanceolis, vt ſanguine perfunderentur. Dæmones enim multum delectantur in oblatione ſanguinis humani. *In hiſtor. ſcholaſt. ſuper tertium Regum. cap. de Sacerdotibus quos interfecit Helias.* *Lib. 3. Reg. c. 18.*

F. Dixit Angelus ad Tobiam: Particula cordis ſupra prunas poſita fumo ſuo extricat omne genus dæmonum in viro vel in muliere, nec ſuper hoc mirari debemus cum fumus cuiuſdam arboris aduſtæ vim eandem habere perhibeatur. *In hiſtoria ſcholaſt. parte tertia, ſuper ſextum cap. Tobiæ.* *cap. 6. li. Tobiæ.*

G. Quod in annulis quidam includunt ſpiritum immundum per quẽ imperant alijs dæmonibus, non creditur eſſe Salomonis inuentum. *In hiſt. ſcholaſt. parte ſeptima, cap 63. Vide Delrium lib. 2. diſq. mag. quæſtione 27. ſect. 2.*

H. Cum Datius Mediolani Epiſcopus cauſa fidei Conſtantinop. olim pergeret, Corinthi deueniens, & domum quandam, quæ illius comitatum ferre potuiſſet, ſibi ad hoſpitandum præparari iuſſiſſet, & eiuſdem loci incolæ dicerent, in ea hunc manere non poſſe, quia multis iam annis hanc diabolus habitaret, & ideo vacua remanſiſſet, idem vir Venerabilis reſpondit dicens: Immo ideo hoſpitari debemus in eadem domo, ſi hanc malignus ſpiritus inuaſit. Itaque intempeſtæ noctis ſilentio, cum vir Dei quieſceret, cœpit malignus hoſtis imitari rugitus leonum, balatus pecorum, ruditus aſinorum, ſibilos ſerpentum, porcorum ſtridores & ſoricum; cum repentè Datius tot beſtiarum vocibus excitatus ſurrexit, & contra hoſtem antiquum cœpit clamare, dicens: Bene tibi contigit miſer. Tu ille qui dixiſti, *ponam ſedem meam ad Aquilonem, & ero ſimilis altiſſimo*, *Iſaia 14. verſ. 13.* Ecce per ſuperbiã tuam porcis & ſoricibus ſimilis factus es. Ad quam eius vocem ſpiritus malignus erubuit, & eandem domũ ad exhibenda monſtra quæ conſueuerat, vltra non intrauit, ſicque poſt fidelium habitatio facta eſt, quia dum eam vnus veraciter fidelis ingreſſus eſt, ab ea protinus mendax ſpiritus atque infidelis abſceſſit. *Gregorius in Dialog. lib. tertio, capite quarto.*

I.* Nuper in parte Campaniæ vir valde venerabilis, Martinus nomine, in monte Marſico ſolitariam vitam duxit, multiſque annis in ſpecu anguſtiſsimo incluſus fuit. Hunc diabolus

vſitata arte pellere ex eo ſpecu molitus eſt, nam amicam beſtiam ſcilicet ſerpentem ingreſſus, hunc ab eadem habitatione eijcere, ſacto terrore, conatus eſt. Cœpit enim ſerpens in ſpelunca manere, Solus cum ſolo, & cum cubante pariter cubare, ſed vir ſanctus omnino imperterritus, eius ori manum vel pedem admouebat, dicens: Si licentiam accepiſti, vt ferias, ego non prohibeo. *Idem libro tertio, capite decimo ſexto.*

K*. Dicebat Antonius. Si dæmones ſimulantes ſe diuinationem habere venturos fratres nunciauerint, & affuerint, quos prædixerant affuturos, in hoc nullum in Chriſtiano debet eſſe miraculum. Non enim ea quæ nondum fieri cœpta ſunt referunt: quia Deus ſolus eſt conſcius futurorum, ſed quorum conſpiciunt in actu initium, eorum ſibi tanquam fures de futuris apud ignaros vendicãt notionem. Hoc quod dico poteſt clarum fieri exemplis, ſi quis à Thebaida aut alicuius regionis oppido cœperit proficiſci, & hunc dæmones viderint in itinere ambulantem, perniciter poſſunt prædicere venientem. Ita & de Nili inundatione ſolenni cum multas in Æthiopia viderint pluuias è quibus fluuius intumeſcens vltra alueum conſueuit effluere præcurrentes ad Ægyptum nunciant amnis aduentum. Hæc gentilitatis fuêre principia &c. Verum vt concedamus dæmones paulliſper vera nunciare, reſpondete mihi quis fructus eſt noſſe veniẽtia? Nunquam aut ſciens hæc aliquando laudatus eſt, aut punitus eſt, neſciẽs in hoc ſibi vnuſquiſq; præparat tormenta ſeu gloriam, ſi vel negligat ſcripturarum mandata, vel faciat curandum non præſcire quæ veniant, ſed implere quæ iuſſa ſunt. Sed ſi fortè hoc aliquis libenter aſſumat, vt futura cognoſcat, habeat purum cor, quia credo animam Deo ſeruientem ſi in ea perſeuerauerit integritate, qua nata eſt plus ſcire poſſe quàm dæmones. Talis erat anima Helizęi, qui alijs incognitas virtutes referebat. *Athanaſius in vita ſancti Antonij.*

L. Quodam tempore, inquit Antonius, dæmones cum ingenti venientes luce dixerunt. Venimus Antoni noſtrum tibi præbere fulgorem. Ego autem clauſis oculis, quia lucẽ diaboli dedignabar aſpicere, orabam, & dicto citiùs impiorum lumen extinguebatur. *Ibidem.*

Vidimus apud Thebaidem mirabilem virum, nomine Hor, hic narrabat. Scio, inquit, hominem in eremo per tres annos nullum ſumpſiſſe cibum. Angelus enim Dei tertio quoque die eſcam deferebat ei cæleſtẽ. *Et iterũ* ſcio huiuſmodi hominẽ quia venerũt ad eũ dæmones, in ſpecie cæleſtis militiæ & habitu Angelorum currus igneos agentes plurimo apparatu tanquam magnum aliquem Regem deducentes, iſque qui à cæteris vt Rex haberi videbatur, dicebat ad illum, qui hæc videbat. Impleſti omnia, ô homo, ſupereſt vt me adores, & te transferam, ſicut Eliam. Sed monachus hoc audiens dicebat in corde ſuo: Quid eſt hoc quod dicitur? Ego quotidie Saluatorem, qui eſt Rex meus, adoro. Hic ſi ille eſſet, quomodo à me poſceret, quod indeſinenter me facere ſciret? Et poſt hæc reſpondit ad ipſum: Ego habeo meum Regem quem inceſſanter adoro, tu autem fallax, non es Rex meus. Et continuo ad hæc verba inimicus diſparuit. Verum hæc ille, quaſi de alio narrans ſua geſta ſub alterius perſona memorabat. *In vitis Patrũ, ſub titulo de Abbate Hor.*

Moy-

N. Moyſes Æthiops genere, latro publicus, & homicida fuiſſe dicebatur. Compunctus autem ad monaſteriũ perrexit, & pænitentiam vehementer arripuit. *Et infra.* Tantam verò gratiam aduerſus dæmones promeruit, vt nos amplius à muſcis quàm à dæmonibus ille terreretur. *Heraclides in libro, qui dicitur Paradiſus.*

O. Sanctus Euagrius monachus bonorum & malorum ſpirituum differentias nouit, arteſque quibus dæmones ſubiugari poſſent, monſtrauit. *Heraclides ibidem, alias Lauſiaca hiſtoria.*

P**. Satis nobis & experientia noſtra & ſeniorum relatione compertum eſt, non eandem vim habere nunc dæmones quam anteriori tempore inter Anachoretarũ dumtaxat principia, in quibus adhuc erat monachorum raritas in eremo. Tanta nãque erat eorum feritas, vt vix pauci, & admodum ſtabiles & ætate prouecti tolerare habitationem ſolitudinis poſſent. Siquidem in ipſis cœnobijs in quibus commorabantur octo vel decem ita eorũ feritas graſſabatur, & frequentes ac viſibiles ſẽtiebantur aggreſſus, vt non auderent omnes pariter obdormire: ſed viciſſim alijs deguſtantibus ſomnum, alij vigilias celebrantes vigilabant, cumque ad ſoporem illos naturæ neceſſitas inuitaſſet, alijsq; expergefactis ad eorum, qui dormituri erant, cuſtodiam ſimiliter excubabãt. Aut enim virtute crucis Domini etiam deſerta penetrante, & vbique eius gratia coruſcante, retuſa eſt nequitia dæmonum, aut negligentia noſtra illos ab infeſtatione priſtina reddidit lentiores, dum dedignantur aduerſum nos illa intentione confligere, qua tunc contra illos *Chriſti* probatiſſimos milites ſæuiebant. *Verba ſunt Abbatis Sereni, in collationibus Patrum quas ſcripſit Caſſianus collatione ſexta, capite vigeſimo-tertio.*

Q. Dixit Abbas Serenus, tot eſſe immundos ſpiritus, quot in hominibus ſtudia non dubiè comprobatur. Nam nonnullos eorum, quos etiam Faunos vulgus appellat, ita ſeductores & ioculatores eſſe manifeſtum eſt, vt certa quæque loca ſeu vias iugiter obſidentes nequaquam tormẽtis eorum quos prætereuntes potuerint decipere delectentur, ſed deriſu tantum & illuſione contenti fatigare eos potius ſtudeant, quam nocere. Quoſdam ſolum innocuis hominum incubationibus pernoctare: alios ita eſſe furori & truculentiæ deditos, vt non contenti ſint illorum tantum corpora, quos ſuppleuerint, atroci dilaceratione vexare, ſed etiã irruere ſuper tranſeuntes, & occidere feſtinant, quales illi in Euangelio deſcribuntur, ob quorum metum per illam viam nullus tranſire audebat, quos eorumque conſimiles bellis & ſanguinis effuſione gaudere non dubium eſt. Alios reperimus nõ ſolum ſtudere mendacijs, ſed etiam blaſphemias hominibus inſpirare, cuius rei etiam nos teſtes ſumus, qui audiuimus apertè dæmonem confitentem per Arrium & Eunomium ſe impietatem ſacrilegi dogmatis edidiſſe. Deinde explicatur de multis alijs generibus dæmonum & eorum appellationibus. *In collationibus Patrũ quas ſcripſit Caſſianus, collatione ſexta, capite trigeſimo-ſecundo.*

R*. Regi immũdos ſpiritus à nequioribus poteſtatibus eiſque eſſe ſubiectos præter ſcripturarum teſtimonia, etiam viſiones & experimenta ſanctorum multa nos edocent. Nam cum vnus ex fratribus noſtris in hac ſolitudine iter ageret, aduesperaſcẽte

die antrum quoddam introiuit veſpertinam volens ſynaxim in eo celebrare. Cumque poſt mediam noctem reficeret corpus laſſum, repente cæpit cateruas dæmonum intueri. Tādem Princeps eorum cæteris terribilior aduenit, ac poſito ſolio cùm ſediſſet, vniuerſos actus cæpit diſcurrere, illoſque qui necdum ſe circumueniſſe æmulos ſuos potuiſſe dicebāt velut inertes à conſpectu ſuo iubebat expelli. Cum autem quidam nequiſſimus ſpiritus lætior adueniſſet, nomen monachi optimè cogniti deſignauit, aſſerens poſt quindecim annos, quibus eum iugiter obſediſſet, tādem præualuiſſe ſe, vt eum eadē nocte fornicationis ruina eliderer. Nam cum quadam ſacra puella non ſolum impuliſſe vt ſtupri crimen incurreret, ſed etiam perſuaſiſſe, vt eā ſibi coniugij iure retentaret ſuper cuius relatione cum immane fuiſſet pro hoc omnibus gaudium, ſummis à Principe laudibus eleuatus abſceſſit. Aurora itaque ſuperueniente cū euanuiſſet dæmonū multitudo, dubitans frater de aſſertione immundi ſpiritus, Peluſium petijt, vbi monachum illum nouerat commorari, quem cum reperiſſet, intellexit vera eſſe quæ audiuerat. Verba ſunt *Abbatis Sereni in collat. Patrum quas ſcripſit Caſſianus collatione ſeptima, capite decimo-ſexto.*

S. Sciendum eſt duobus modis ſpiritus immundos hominibus obedire. Aut enim ſanctitati fidelium diuinā gratia & virtute ſubduntur, aut ſacrificijs impiorum: ſeu carminibus deliniti, velut familiaribus adulantur, qua opinione Phariſæi decepti, arbitrati ſunt etiam Saluatorem hac arte dæmonibus imperaſſe, dicentes, In Beelſebub principe dæmoniorum hic eijcit dæmones ſe-

Luca.11.

cundum illam ſcil. conſuetudinem qua nouerant ſuos magos per inuocationem nominis illius ac ritum ſacrificiorum, quo eum delectari ſciunt, velut domeſticos eius habere etiam in dæmones ei ſubditos poteſtatem. *Eodem libro capite decimonono.*

T. Venerabilis Bonifacius Lauſanenſis Epiſcopus, me audiente, quod ſequitur, recitauit. Erat in quadam villa cæcus quidam, qui vaccas totius villæ in paſcuis cuſtodiebat, repellebat à frugibus, & quod magis mirum erat, colores & ſtatum ſingularum ſpecialiter diſcernebat. Ad locum autem cum quidam Epiſcopus veniſſet, & de cæco audiuiſſet talia & probaſſet, quæſiuit ab ipſo ſi ſacramentum confirmationis ab Epiſcopo ſuſcepiſſet, & ille non, inquit. Nec mora, Epiſcopus confeſſum confirmauit, & mox ab eo vaccarum diſcretio eſt ſublata, quæ operatione dæmonum fiebat. *Cantipratanus in libro ſecundo, de apibus capite quinquageſimo-ſeptimo.*

Item, vide Angelus. a. b. Aqua benedicta. a. Baptiſmus. a. Benedictus. e. Crux. e. g. Diabolus dæmoniacus dij gentium per totum. Fantaſma. a. Miraculum. a. a b. a o. a p. tempeſtas. b.

DÆMONIACVS.

A. EX vno hominis ore, ſcilicet à dæmonum legione poſſeſſi, diuerſę voces & quaſi confuſus populi clamor audiebatur. *S. Hieronymus in vita Hilarionis.*

B. Dixit Abbas Serenus nonnunquam in illis membris, in quibus vigor animæ continetur, immundus ſpiritus inſidens eiſque immenſum

ſum pondus imponens, obſcuritate teterrima intellectuales eius obruit, & intercipit ſenſus. Sæpe etiam vini febriſque vitio, aliſque morbis videmus accidere, quod ne beato Iob diabolus moliretur inferre, præcepto Domini prohibetur dicentis. Ecce trado eum in manus tuas, tantum animam eius cuſtodi, id eſt tantummodo amentem eum ne facias. *In collationibus Patrum quas ſcripſit Caſſianus collatione ſeptima, capite duodecimo.*

C. Corporaliter traditos Sathanæ vel infirmitatibus etiam viros ſanctos nouimus pro leuiſſimis etiam delictis, ſcilicet, ad eorum purgationem, cuius rei noſtris quoque temporibus contigit ſatis aperta probatio in Abbate Paulo & Moyſe. Abbas enim Paulus in tantam cordis puritatem profecerat, vt non dicam vultum fœmineum, ſed nec veſtimenta quidem ſexus illius in conſpectu ſuo pateretur offerri. Nam cum eidem pergenti ad cuiuſdam ſenioris cellam vnà cum Abbate Archebio eiuſdem ſolitudinis accola caſu mulier obuiaſſet, offenſus eius occurſu tanta fuga ad ſuum monaſterium recurrit, quanta nullus à facie leonis aufugeret, ita vt nec memorati Archebij reuocantis eum clamore ac precibus flecteretur, quod licet zelo caſtitatis & puritatis ardore ſit factum, tamen quia non ſecundum ſcientiam præſumptum eſt ſed obſeruantię diſciplinæ iuſtæque diſtrictionis exceſſus eſt modus. Non enim ſolam familiaritatem, quæ veré eſt noxia fœminarum, ſed ipſam quoque figuram ſexus illius credidit execrandam. Eo autem redactus eſt, vt infirmitati eius nullo modo virorum diligentia deſeruire ſufficeret, niſi ſola ei muliebris ſedulitas miniſtraſſet: nam delato ad ſacrarum virginum cœnobium eadem illi diligentia per annos fermè quatuor, id eſt, vſque ad vitæ ſuæ terminum ſeruiebat. Nihilominus ex eo tanta virtutum gratia procedebat, vt cum de oleo eius vngerentur infirmi, confeſtim curarentur. Moyſes autem in hac eremo commoratus, cum ipſe quoque irreprehenſibilis vitæ eſſet, ob reprehenſionem vnius ſermonis, quem contra Abbatem Macarium diſputans paulo durius protulit, quadam, ſcil. opinione præuentus, tam diro confeſtim traditus eſt dæmoni, vt humanas egeſtiones ori ſuo ab eo ſuppletus ingereret, quod flagellum gratia purgationis Dominus ſe intuliſſe, velocitate curationis eius atque auctore remedij demonſtrauit. Nam continuo Abbate Macario in oratione ſubmiſſo, dicto citiùs nequam ſpiritus ab eo fugatus diſceſſit. Verba ſunt *Abbatis Sereni in collationibus Patrum quas ſcripſit Caſſianus collatione ſeptima, capitulis 24. & ſeq.*

Interrogauit Abbas Germanus D.
Abbatem Serenum dicens; Quomodo obſeſſos á dæmone non ſolum deſpici ab hominibus vel horreri, ſed à communione dominica in noſtris prouincijs perpetuò vidimus abſtinere ſecundum illud Euangelij nolite ſanctum dare canibus &c. cum de illis vt dicis credendum ſit, quod eis purgationis vel vtilitatis obtentu huiuſmodi tentationis humiliatio tribuatur? Reſpondit Serenus: Si habuimus hanc fidem, vt & omnia per Deum fieri, & pro vtilitate animarum diſpenſari vniuerſa credamus, non ſolum non reſpiciemus eos, ſed etiam pro ipſis tanquam pro mem-

membris noſtris inceſſanter orabimus. Communionem verò eis à ſenioribus noſtris nunquam meminimus interdictam, quinimo ſi poſſibile eſſet, etiam quotidie eis impertiri debere cenſebant. Hoc namque modo curatum & Abbatem Andronicum aſpeximus, aliosque complures, magis enim ac magis inimicus inſultabit obſeſſo, cum eum à cæleſti medicina viderit ſegregatum, tãtoque durius ac frequentius tentabit, quanto eum à ſpirituali remedio longius ſenſerit abdicatum. *Caſſianus in collat. Patrum, collat. 7. capitulo 29. & 23.*

E. Dixit Abbas Serenus: Illi ſunt verè miſeri ac miſerabiles, qui cum ſe vniuerſis criminibus contaminent, non ſolum in eis viſibiliter vllum diabolicæ obſeſſionis ſignum oſtenditur, ſed neque aliqua quidem operibus eorum condigna tentatio, nec vllum flagellum correptionis infertur. Non enim merentur celerem temporis iſtius medicinam, quorum cor impœnitens pœnam vitæ præſentis excedens theſaurizat ſibi iram in die reuelationis iuſti iudicij Dei. *Vbi ſupra cap. 31.*

F. Nonnulli paruuli per lauacrum regenerationis ab originalis peccati vinculo iam ſoluti incurſus ſpirituũ malignorum aliquando patiuntur, quæ quidem paſſio abſit vt eis obſit, ſi hanc vitam in illa ætate etiam paſſione ingraueſcente & animam de corpore excludente finierint. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro vigeſimo-primo, capite decimo quinto.*

G. Contra milleformes dæmonum incurſus quis innocentia ſua fidit? quandoquidem ne quis fideret etiã baptizatos paruulos quibus nihil eſt innocentius aliquando ſic vexant, vt in eis maximè Deo iſta ſinente monſtretur huius vitæ flenda calamitas, & alterius deſideranda fælicitas. *Idem lib. 22. cap. 22.*

Cum quendam arripuiſſet dæmonium, ſæuire dentibus miſer cœpit & obuios laniare. Beatus autẽ Martinus ſe furenti obtulit, ac primum ſtare præcepit, ſed cum dentibus fremeret, morſumque minaretur, digitos ei in os intulit dicens. Si habes aliquid poteſtatis, hos deuora. Cum verò ac ſi candens ferrum faucibus longè reductis dentibus accepiſſet, digitos beati viri vitabat, & cum fugere de obſeſſo corpore pęnis & cruciatibus cogeretur, nec tamen per os exire liceret fæda, relinquens veſtigia fluxu ventris eſt eiectus. *In libro quem de vita ſancti Martini ſcripſit Seuerus, quem inter viros illuſtres connumerat Gennadius.* H.

Item, vide Exorciſmus. a. b. Fornicatio. l. Magia. f. Ordo. a. Patientia. g. Proprietarius. b.

Demosthenes.

Vide Eloquentia. a. b. c. k.

Depositvm.

Vide Iulianus Apoſtata. g.

Desperatio.

Q. Metellus cum apud Contrebiam res gereretur edixit vt ſi quis ex bellatoribus ſuis fugiens caſtra petiſſet pro hoſte interficeretur. Qua ſeueritate compreſſi milites & corporibus fatigatis & animis deſperatione vitæ implicatis loci tamen iniquitatem multitudinẽque hoſtium ſuperarunt. Humanæ igitur imbecillitatis efficaciſſimum duramentum eſt neceſſitas. *Valerius Maximus libro ſecundo, capite ſeptimo, a. Velleius Paterculus, Iul. Frontinus libro quarto, capite primo, & Scriptor de viris illuſtribus cap. 61.* A.

Leoni-

B. Leonidas nobilis Spartanus occidere dimicans, quam aſſignatam ſibi à patria ſtationē deſerere maluit, ideoque tam alacri animo ſuos ad id prælium, quo perituri erant, cohortatus eſt, vt diceret: Sic prandete cōmilitones quaſi apud inferos cœnaturi. Mors erat denunciata: Lacedæmonij perinde ac ſi victoria promiſſa eſſet ductori paruerunt. *Idem libro tertio, capite ſecundo. Herod. libro ſeptimo. Diodorus libro vndecimo. Pauſanias libro tertio. Cicero 2. de finibus, & primo Tuſcul. Quæſtion. Iuſtinus lib. 2. Pauli. Oroſius lib. 2. cap. 9.*
Item, vide Audacia. a. Bellum. a.

DETRACTIO.

A*. SI quis alicui detrahere incipiebat, hunc beatus Ioannes Eleemoſynarius, Patriarcha Alexandrinus per alteram ſermocinationem vt ſapiens ingenioſé remouebat. *Vincent. in Speculo hiſt. lib. 23. cap. 109.*

B*. Poſt mortem beati Gregorij regionem totam maxima fames inuaſit. Vnde pauperes, quos B. Gregorius liberaliter paſcere ſolebat, ad ſucceſſorem ſuum Sabinianum venientes dicebant: Quos pater noſter Gregorius paſcere ſolebat, tua ſanctitas non ſinat fame perire. Quibus verbis Papa indignatus ſemper reſpondebat: Si Gregorius ad famam ſuæ laudis cunctos populos curauit ſuſpicere, nos non poſſumus paſcere, & ſic eos ſemper vacuos remittebat. Vnde Gregorius ter ei apparuit, & ter blādè de ſua tenacitate & detractione corripuit, ſed ille dè nullo ſe emendare curauit. Vnde quartò illi apparens cum terribiliter corripuit & redarguit, & in capite læthaliter percuſſit, cuius dolore vexatus vitam in breui finiuit. *In aurea legenda ſub titulo de ſancto Gregorio, & in Chronicis Martini Poloni. Platina in Sabiniano.*

C. Quidam preſbyter cum in conuiuio cum multis alijs eſſet, & beato Ambroſio detrahere cępiſſet, eum continuo plaga percuſſit, & de conuiuio ad lectum adductus vitam finiuit. *In aurea legenda ſub titulo de ſancto Ambroſio.*

D. Cum beato Lupo Archiepiſcopo Senonenſi omnes de curia ſua detraherent, eo quod filiam virginē prædeceſſoris ſui nimis immoderatè amaret, coram detrahentibus ipſam virginem oſculatus eſt apprehendēs illam dicens. Nil nocent homini verba aliena quem propria non maculat conſcientia. *In aurea legenda ſub titulo de ſancto Lupo.*

E. Cum Tiberius Auguſto Cæſari per epiſtolam quæreretur quod multi de illo perperam loquerentur ita reſcripſit. M. Tiberi noli nimis indignari quenquam eſſe qui de te mala loquatur, ſatis enim eſt ſi hoc habemus ne quis nobis malefacere poſſit. *Suetonius libro ſecundo de 12. Cæſaribus, & Ioannes Saleb. in Polycratico libro tertio, capite decimo-quarto.*

F. *Filij hominum dentes eorum arma & ſagittæ & lingua eorū gladius acutus &c.* *Pſ.56.5.* Verum ad hæc vulnera quæ ex lingua inter homines infliguntur, medicus pœnè nullus eſt, & ideò conuerti me ad cæleſtem iſtum medicum qui mihi antydotum potentiſſimum dedit de ſui pyxide Euangelij, quod vim doloris ſpe futuri iuſti examinis ſolaretur. Potio ergo illa quam temperauit IESVS hæc erant verba: *Beati eſtis cum maledixerint vobis &c.* *Matth.5.* *Rufinus contra Hieronymum libro decimo.*

G. Cariſtolum Lacedęmoniorum Senatus interimi iuſſit, eo quod magnorum virorum carpere facta maluit,

luit quam palam conſtantia virili arguere. Hoc enim apud benè compoſitos ſemper licuit, vt quiſque ſuo iudicio vteretur palamque reprehēderet, quod neque ritè factum videretur, ſiquidem hanc reprehendendi licentiam caritate ſubnixam libertas approbat, & tyrannica dumtaxat rabies perhorreſcit & impedit. *In Polycratico libro 7. cap. 24.*

H. Sicut ſeruorum ita & ſubditorum genus plerumque querulum eſt, & aut ſe iniuſtè premi, aut indignè remunerari, ſtudia aut officia malè adminiſtrari cauſatur, raroque inuenies qui in aliquo non detrahat præſidenti, & ſi omnia interdum rectè gerantur, Comicos lege, Tragicos reuolue, familiam ferè ſemper Patriſfamilias videbis ingratam, at non modo in curia, ſed in ſchola, in clauſtro, ſed & in capitulo morem hunc miraberis obtinere. Venerabilis pater Gilebertus Henfordenſis Epiſcopus mihi referre conſueuit clauſtralium morem, quem in ſeipſo fatebatur expertum. Cum enim monaſterium ingreſſus eſſet, feruens adhuc igne quem de nouo conceperat, magiſtratuum ſuorum ignauiam arguebat, nec mora promotus in modico miſeratione complicium motus eſt, nondum tamen pepercit maioribus. Paulò poſt ad priores aſcendit, prioribus compatiens, carpere non ceſſabat Abbates. Factus eſt & ipſe Abbas & propitius in Coabbates, Epiſcoporum cœpit vitia intueri. Tandē & ipſe Epiſcopus Coepiſcopis parcit, nec tamen ipſum inuidiæ vitio arbitror laboraſſe, ſed vir prudens quod hominibus quodammodo ingenitum eſt eleganter expreſſit, & fortè hoc ſibi præfatus pater ille impoſuit, vt ſic laborantium turbæ confertus benignus audiretur. *Ioannes Saresb. in Polycratico libro ſeptimo, capite vigeſimo-quarto.*

Quidam frater interrogauit Abbatem Paſtorem dicēs: Si video culpam fratris mei bonum eſt cælare eam? Dicit ſenex. Quacunque hora tegimus peccatum fratris noſtri, teget etiam Deus noſtrum, & quacunque hora prodiderimus fratrum culpas, & Deus ſimiliter noſtras prodet. *In vitis Patrum libro nono, parte octaua.* I.

Frater interrogauit Abbatem Paſtorem dicens. Perturbatio mihi fit, & volo relinquere locum iſtum, quia audio verba de quodam fratre quæ me non ædificant. Dixit ſenex: Non ſunt vera quæ audiſti. At ille dixit. Etiam pater verum eſt, nam frater qui dixit mihi fidelis eſt. Dixit ſenex: Non eſt fidelis, qui tibi dixit, nam ſi fidelis eſſet tibi non diceret. Deus enim vocem Sodomorum audiens, non credidit niſi deſcenderet & videret. Dixit ille: Et ego vidi oculis meis. Hæc audiens dixit ei ſenex: Pone in corde tuo quia peccata tua ſunt quaſi trabes, illius autem fratris de quo loqueris velut parua feſtuca. Audiens Abbas Siſois hunc ſermonem, admiratus dixit: In quo te beatum faciam Abba Paſtor? Veruntamen vt precioſus lapis ita verba tua gratia & gloria plena ſunt. *In vitis Patrum lib. 10. parte 4.* K*.

Interrogauit frater Abbatem Ioānem, quomodo anima habens propria vulnera non erubeſcit detrahere proximo ſuo? cui reſpondit ſenex per parabolam dicens: Erat quidam pauper vxorem habens, qui cum vidiſſet aliam mulierem pulchriorem, ipſam quoque ſortitus eſt in coniugium. Erant autem vtræque nudæ, ſed cum eſſent in loco quodam nundinę, rogabant eum ambæ dicentes. L.

Tecum

Tecum venire deſideramus. Quas mittens nudas in dolium cum nauicula transfretauit, & venit ad locum. Facta autem meridie, cùm vna illarum populo recedente vidiſſet ſilentium, exiliuit in quendam locum dolio vicinum, & veteres pannos reperiens præcinxit ſe,& dehinc fiducialiter viſa eſt ambulare. Altera verò intrinſecus nuda ſedens dicebat marito: Ecce meretrix illa nuda eſt, nec confunditur. Cui maritus cum dolore. O miraculum, inquit, hæc vtcunque confuſionem ſuam cooperuit, tu vero ex omni parte nuda non erubeſcis culpare vel ex parte tectam. Ita eſt omnis detractor, qui propria mala non videns, aliena ſemper accuſat. *In vitis Patrum libro vigeſimo-primo, parte prima.*

M. Si quando fratrem detrahentem cuiquam pro quolibet negotio cognouiſſet Abbas Pachomius, non ſolum non ei credebat, ſed etiam auertens ſe mox ab eo veluti à facie ſerpentis concitus abſcedebat. *In vita ſancti Pachomij in vitis Patrum.*

N. Viles homines & qui per ſemetipſos nequeunt apparere, vituperando meliores eſſe ſe aliquid conantur oſtendere. *Hæc ſunt verba Socratis contra detrahentes. Origen. In hiſtoria Tripartita libro decimo, capite vndecimo.*

Item, vide Anguſtus. k. Hieronymus. d. Iudex. r. ſ. t. u. Iulianus apoſtata. d. Poeta. a. Scandalum. b. Somnium. b.

DEVOTIO.

A. TEmpore Ioannis Papæ decimi-noni floruit Rex Robertus ſcientia & vita præclarus, qui tantæ deuotionis fuit, quod in feſtis ſanctorum ſemper in aliquo monaſterio propter officium voluit intereſſe, & non ſolum cum monachis cantabat, verum etiam cappa ſerica indutus chorum regebat, deuotiſſimè ſe habendo. Factum eſt autem cum caſtrum quoddam obſediſſet, dimiſſo exercitu propter feſtum ſancti Aniani Aurelianis venit, & cum chorum regendo alta voce ter *Agnus Dei* flectendo genua incæpiſſet, muri caſtri quod obſederat, funditus corruerunt. *In Chronicis Martini Poloni.*

Item, vide Maria. e. g. Martinus. a.

DEVS.

A. ANthropomorphitarum hæreſis immenſam illam ac ſimplicem diuinitatis ſubſtantiam lineamentis veris humana figuratione compoſitam eſſe pertinaciter contêdit, quod tamen ſi quis fuerit Catholicis dogmatibus inſtitutus, & gentilem blaſphemiã deteſtabitur, & ita ad illam orationis puriſſimam perueniet qualitatem, quæ nullam diuinitatis effigiem, nec lineamenta corporea in ſua ſupplicatione miſcebit, orando ſcil. Deum ſub circũſcriptione alicuius corporeæ imaginis. Prædicti autem erroris fuerunt Abbas Serapion & monachi pro maiori parte per Ægypti commorantes imperitia ac ruſticitate decepti, *vt habetur in Tripartita hiſtoria libro decimo, capite ſeptimo*, malè intelligentes ad literam quod ſcribitur Geneſis primo. Adam ſcil. creatum ad Dei imaginẽ.

De cuius erroris contrario cum dictus Serapion fuiſſet per Catholicos informatus, quadam vice cum eiulatu exclamauit: Heu me miſerum! tulerunt à me Dominum meum, & quem nunc teneam non habeo vel quem interpellem iam neſcio. *Abbas Iſaac in collat. Patrum quas ſcripſit Caſſianus collat. 10. cap. 2. 3. 4. 5.*

B. Ioanne Chryſoſtomo regente Eccleſiam Conſtantinopolis, quæſtio mota fuerat. Vtrum Deus corpus eſt & hominis habens ſchema, an certè incorporeus, & ſchemate humano eſt alienus. Ex qua quæſtione cōtentiones & certamina plurima ſurrexerunt, alijs hoc affirmantibus, aliud alijs. Maximè tamen ſimplices monachorum corporeum & humanæ formæ Deum eſſe iudicabant. Plurimi reprobantes illos Deum dicebant incorporeum, & à forma corporea ſegregatum &c. Sed exercitati viri non ſunt ſeducti, ſimplices autem ardore fidei repentè contra fratres inſurgunt, & facta diuiſione alterutros impetebant. *In hiſt. tripar. lib. decimo, capite ſeptimo.*

C. Empedocles Deum ſic dicitur deſcripſiſſe. Deus eſt ſphæra cuius centrum eſt vbique & circumferentia nuſquam. *Vincent. in ſpec. hiſtor. libro quarto, cap. quadrageſimo-quarto.*

D. Thales interrogatus an facta hominum Deos fallerent, nec cogitata inquit, vt non ſolum manus, ſed etiā puras mentes habere velimus, cum ſecretis noſtris cogitationibus cœleſte numen adeſſe crederemus. *Valer. Maximus libro ſeptimo, capite ſecundo. Diogenes Laertius in vita.*

E. Cæteros Deos ad benefaciendum venerabantur Romani gentiles, Febrem autem ad minus nocendum in templis colebant. *Idem libro ſecundo, capite quinto. Auguſtin. 3. de ciuit. Dei, cap. 25.*

Item, vide Benedictus. f. Iuramentum. h. Laus Dei. a. Plato. f. Punitio. b.

DII GENTIVM.

A. Sylla certè cuius tempora ita mala fuerunt, vt ſuperiora, quorum vindex eſſe videbatur, illius comparatione quærerentur, cum primū ad vrbem contra Marium caſtra mouiſſet, adeo læta extà immolanti fuiſſe ſcribit Liuius, vt cuſtodiri ſe Poſthumius Aruſpex voluerit, capitis ſupplicium ſubiturus, niſi illa quæ in animo Sylla haberet dijs iuuantibus impleuiſſet. Ecce non diſceſſerāt adytis ariſque relictis dij quando de rerum euentu prædicebant, nihilóq; de ipſius Syllæ correctione curabant, qui, ſcil. Romæ multa mala facturus erat, promittebant præſagiendo fælicitatem magnam, nec malam cupiditatem minando frangebant. Deinde cum eſſet in Aſia, bellum Mithridaticum gerens, per Lucium Titiū ei mandatum eſt à Ioue quod eſſet Mithridatem ſuperaturus, & factum eſt. Et poſtea molienti redire in vrbem, & ſuas amicorumque iniurias vlciſci, iterum mandatum eſt à Ioue per militem quendam legionis ſextæ prius ſe de Mithridate pronūciaſſe victoriam, & nunc promittere daturum ſe poteſtatem qua recuperaret ab inimicis Rempublicam non ſine multo ſanguine. Tunc percunctatus Sylla, quæ forma militi viſa fuerit, cum ille indicaſſet, eam recordatus eſt quam prius ab illo audierat, qui de Mithridatica victoria ab eodem mandata pertulerat. Quid hic reſponderi poteſt, quare dij curauerūt velut fælicia iſta nunciare, & nullus eorum curauerit Syllam monendo corrigere mala tanta factu-

Virg. Aeneid. 2.

facturum ſceleſtis armis ciuilibus qualia non fœdarent, ſed auferrent omninò Rempublicam. Nempe intelliguntur ſicut iam ſæpe dixi dæmones negotium ſuum agere vt pro dijs habeantur. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro ſecundo, capite 24. & 25. Cicero diuinat. 1. Valerius libro primo, capite ſexto.*

B. Hinc quis non intelligat quantũ moliantur ſpiritus illi exemplo ſuo velut diuinam auctoritatem præbere ſceleribus? Quod in quadam Cãpaniæ lata planicie vbi non multo poſt ciuiles acies ciuium Romanorũ contra ſe inuicem conflixerunt, ipſi dæmones prius inter ſe pugnare viſi ſunt, Auditi enim ſunt ingentes fragores, & aliqui viderunt duas acies præliari per aliquot dies, & veſtigia hominum & equorum inuenerunt. Si ergo veraciter inter ſe minima pugnauerunt, iam bella excuſantur humana. Conſideretur tamen quæ ſit talium malitia vel miſeria. Si autem ſe pugnaſſe finxerunt, quid aliud fecerunt, niſi vt ſibi Romani bellando ciuiliter tanquam exemplo deorum nullum nefas admittere viderentur. Iam enim cæperant bella ciuilia, iam multos mouerat vt ciuilia bella horrerent ſtrages execranda. Quod miles quidam dũ occiſo cuidam ſpolia detraheret, fratrem nudato cadauere agnouit, ac deteſtatus bella ciuilia ſeipſum ibi perimẽs fraterno corpori adiunxit. Vt ergò tãti mali minimè tæderet, mox hi dæmones, & excolendos & venerandos arbitrabantur, inter ſe pugnantes hominibus apparere voluerunt, ne imitari tales pugna ciuilica trepidaret affectio, ſed potius humanum ſcelus diuino excuſaretur exemplo. *Ibidem libro ſecundo, capite vigeſimo-quinto.*

C. Hac aſtutia maligni ſpiritus etiam ludos (vnde iam dixi ſcil. eodem libro, cap. 4. 5. & 6.) ſcenicos ſibi dicari ſacrarique iuſſerunt, vbi tanta Deorum flagitia theatricis canticis atque fabularum actionibus celebrata ſunt, vt quiſquis eos talia feciſſe crederet, & quiſquis non crederet, ſed tamen illos libentiſſimè ſibi talia exhiberi cerneret, ſecurus imitaretur. *Ibidem.*

D. Inter Deorum commemoratur virtutes quod dicam. Tito Latino Ruſtico Romano Patrifamilias dictum eſt in ſomnis in ſenatu nunciaret, ſcil. vt ludi ſcenici inſtaurarentur. *Et infra.* Cum ergò ille poſtero die iuſſa facere non auſus eſſet, ſecũda nocte hoc idem rurſum ſeuerius imperatum eſt. Amiſit filium quia non fecit, tertia nocte dictum eſt homini, quod maior ei pœna, ſi non faceret, immineret. Cum etiam ſic non auderet, in morbum incidit acrem & horribilem. Tum ex amicorum ſententia ad magiſtratus rem retulit, atque in lectica allatus eſt in Senatum, expoſitoque ſomnio ſtatim conualuit. Tanto miraculo obſtupefactus Senatus, quadruplicata pecunia ludos ſtatuit inſtaurari. Quis non videat ſubditos homines malignis dæmonibus vi compulſos eſſe exhibere talibus dijs talia? In illis certè ludis poetica numinum crimina *carmina.* frequentantur, qui ludi iuſſu Senatus inſtaurabantur. In illis certè ludis corruptorem pudicitiæ turpiſſimi hiſtriones cantabant, agebant, placabant. *Idem libro quarto, capite vigeſimo-ſexto, & libro octauo, capite decimo-tertio. Cicero 1. de diuinat. Liuius libro ſecundo.*

E. Maligni ſpiritus ſuo negotio, non defuerunt vt has noxias opiniones, ſcil. quod dij humanis voluptatibus dele-

delectentur humanarum mentium ludificatione firmarent. Vnde etiam illud eſt quod Hercules æditũus, (id eſt cuſtos templi) ocioſus atque feriatus luſit teſſeris ſecum, vtraque manu alternante in vna conſtituens Herculem in altera ſeipſum ſub ea conditione vt ſi ipſe viciſſet, de ſtipendio templi ſibi cænam pararet, amicamque conduceret, ſi autem victoria Herculis fieret, hoc idem de pecunia ſua voluptati Herculis exhiberet. Deinde cum à ſeipſo tanquam ab Hercule victus eſſet, debitam cænam & nobiliſſimam meretricem Larentinam Deo Herculi dedit. At illa cum dormiſſet in templo vidit in ſomnis Herculem ſibi commixtum ſibique dixiſſe, quod inde diſcedens cum primum Iuueni obuia fieret apud illum eſſet inuentura, mercedem, quam ſibi crederet ab Hercule perſolutam, ac ſibi abeunti cum primus iuuenis ditiſſimus Tarucius occurriſſet, eamque dilectam ſecum ſæpius habuiſſet, illa hærede, ſcilicet per eum inſtituta defunctus eſt, quæ ampliſſimam adepta pecuniam ne diuinæ mercedi videretur ingrata, quod acceptiſſimum putauerit eſſe numinibus, populum Romanum etiam ipſa ſcripſit hæredem, atque illa non comparente inuentum eſt teſtamentum, quibus meritis etiam eam ferunt honores meruiſſe diuinos. *Idem libro ſexto, capite ſeptimo. Plut. in problemat. Macrob. 1 Saturn. cap. decimo.*

F. Dum Philoſophi paganorum intento mentis ſtudio quærunt ſcrutanturque omnia, vnum Deum authorem omnium reperiunt ad quem vnum omnia referuntur. Vnde etiam nunc pagani, cum à nobis diſcutiuntur, non ſe plures Deos ſequi, ſed ſub vno Deo magno plures miniſtros venerari fatentur. Reſtat igitur de intelligentia veri Dei per multas intelligendi ſuſpiciones confuſa diſſenſio, quia de vno Deo, hominum vna pœnè eſt opinio. *Oroſius de orcheſt. mundi libro ſexto, capite primo.*

Item, vide Deus. d. Aegyptus. a. Mirabile. a m. a p.

DIABOLVS.

A. CVidam recluſo nomine Petro diabolus in ſpecie nudæ mulieris frequenter apparebat, & nudam ſe ingerens quanto fortius ille reſiſtebat, tanto illa impudentius ei incumbebat. Cum ergo ab illa plurimum vexaretur, tandem ille ſacerdotalem ſtolam accipiens collum eius cinxit, & mox diabolo abſcedente cadauer putridum ibidem remanſit, tantuſque fætor inde exhalabat, vt nullus qui hoc vidit ambigeret quin corpus alicuius mulieris fuiſſet, quod diabolus aſſumpſit. *In aurea legenda ſub titulo de ſancto Hippolyto, & in ſpeculo hiſt. Vincentij lib. 28. cap. 11.*

B. Malignus ſpiritus, cogitationi, loquutioni & operi noſtro ſemper inſiſtit, vt coram Deo accuſet. Quidam teſtantur, quod vir vitæ venerabilis Stephanus nomine Valeriæ prouinciæ presbyter fuit, qui quadam die de itinere domum regreſſus mancipio ſuo negligenter loquens, præcepit dicens: Veni diabole diſcalcea me. Ad cuius vocem mox cæperunt ſe caligarum corrigiæ diſſolui, vt apertè conſtaret, quod ei ipſe qui nominatus fuerat,

rat,

Digitized by Google

rat, obediſſet, quod mox, vt vidit, expauit vehementer presbyter & clamauit. Recede miſer recede, nō enim tibi ſed mancipio meo locutus ſum. Ad cuius vocem protinus receſſit, & ita vt inuentæ ſunt magna iam ex parte diſſolutæ corrigiæ remanſerunt, qua in re colligi poteſt antiquus hoſtis qui tam præſto eſt factis corporalibus, quantum nimijs inſidijs, cogitationibus noſtris inſiſtat. *Gregorius in Dial. libro tertio, capite vigeſimo.*

C *. Dicebant de quodam fratre, quia ſedebat in eremo, & ſeducebatur à dæmonibus per annos plurimos, ipſe verò æxiſtimabat quod Angeli eſſent. Egrediebatur autem pater eius carnalis per tempus & viſitabat eum, vna autem dierum tulit bipennem dicens: Quia reuertens afferam mihi pauca ligna, & præueniens dæmon dixit ad filium eius. Ecce diabolus venit in ſimilitudinem patris tui habens pipennem vt impugnet te. Tu autem præueniens tolle illam bipennem ab eo & repugna in eum. Igitur pater eius venit, & accipiens filius eius ab ipſo bipennem percuſſit & occidit eum. Et continuo adhæſit ei malignus ſpiritus & ſuffocabat eum. *In vitis Patrum libro vigeſimo-primo, parte tertia.*

D. * Quodam tempore dæmon noctu ad oſtium cellulæ beati Macarij Alexandrini pulſauit dicens: Surge & eamus ad collectam, vbi fratres ad vigiliam congregantur. Sed ille gratia Dei plenus, intellexit diaboli eſſe fallaciam, & ait, O mendax veritatis inimice, quid enim tibi conſortij cum collecta & congregatione Sanctorum? At ille ait. Latet igitur te ô Macari quod ſine nobis nulla collecta agitur? Veni & vide opera noſtra. Et orans Macarius petiuit à Domino vt ſibi oſtenderet, ſi verum eſſet, quod gloriatus eſt dæmon? Abijt ergo ad collectam, & ecce vidit per totam eccleſiam quaſi paruulos puerulos Æthyopes tetros diſcurrere, huc illuc velut volitando deferri. Moris eſt autem ibi ſedentibus cunctis ab vno dici pſalmum, cæteris vel audientibus vel reſpondentibus. Diſcurrentes ergo Æthyopes illi, ſi cui duobus digitulis oculos compreſſiſſent dormitabat, ſi cui vero in os demerſiſſent digitum, oſcitare faciebant. Vbi verò poſt pſalmum in orationem proieciſſent ſe fratres, percurrebant per ſingulos & ante alium iacentem in oratione in mulierum ſpeciem vertebantur, ante alium quaſi ædificantes aliquid atque portantes ac diuerſa agentes apparebant, & quæcunque dæmones quaſi ludendo formaſſent, hæc illi orantes in cogitationibus ſuis verſabant. *In vitis Patrum ſub titulo de duobus Macarijs.*

E. Quodam tempore ad ſanctum Pachomium introiuit diabolus, & ex aduerſo habitu ſimulato conſtituens. Aue, inquit, Pachomi, Ego ſum Chriſtus, & veni ad te fidelem amicum meum. Tunc ipſe reuelante ſibi Spiritu ſancto viſionem renuens inimici, cogitabat intra ſe dicens. Aduentus Chriſti tranquillus eſt, & viſio eius omni timore libera, & gaudio plena. Ego autem nunc conturbatus cogitationibus æſtuo, & continuo Crucis ſigno ſe muniens exſufflauit in eum, & factus vt puluis cellam eius fætore compleuit. *In vitis Patrum, in vita ſancti Pachomij.*

F. Quidam Eremita vidit vnum ſolum diabolum ſedentem in porta ciuitatis, & vidit Abbatiam in qua vnicuique monachorum aſſiſtebat vnus diabolus. Cum ergo quæreret ab Angelo ductore quare hoc eſſet? reſpondit. Quia in ciuitate illa omnes faciunt voluntatem diaboli, ibi vnus ſufficit: ſed cum in abbatia omnes ſint boni, eſt neceſſe vt vnicuique vnus aſſiſtat. *Guil. Peralta in ſumma virtutum parte tertia, rub.* 33. *Item, vide Damnatus. c. Dæmon per totum. Diſcretio. b. Elatio. b. Maria. k. Martinus. p. Papa. i. Chriſtus. e.*

Didymus.

A. Didymus Alexandrinus in parua ætate cum adhuc ignoraret literarum elementa, luminibus orbatus maiore deſiderio ſcientiæ veri luminis inflammatur, cum audiſſet ſcriptũ in Euangelio, *quod apud homines impoſsibile eſt, poſsibile eſt apud Deum*. Hac igitur promiſſione confiſus, indeſinenter Deum precabatur non vt oculorum carnalium viſum, ſed vt illuminationem cordis acciperet. Miſcebat tamen precibus ſtudia, & laborem & vigilias non ad legendum, ſed ad audiendum continuabat. Cumque poſt lucubrationis laborem ſomnus vt fieri ſolet legentibus obueniſſet, ſilentium illud non ad quietem vel otium datum ducẽs, tanquam mundum animal ruminans, cibum quem cœperat, reuocabat, & memoria & animo retexebat, quæ audierat. Itaque Deo docente in tantum profecit, vt ſcholæ eccleſiaſticę exiſteret doctor Athanaſio Epiſcopo cæteriſque ſapientibus admodum probatus. Sed & in cæteris, ſeu Dialecticæ, ſeu Geometriæ, Aſtronomiæ vel Arithmeticę diſciplinis profecit, ita vt nullus eum philoſophus vnquam concludere potuerit, ſed ſtatim vt reſponſiones eius acciperet, magiſtrum eum etiam illius de qua propoſuiſſet, crederet diſciplinæ. *In Eccleſ. hiſt. libro vndecimo, capite ſeptimo, & in tripartit. hiſt. libro octauo, capite octauo. Sigebertus ad annũ* 281. *Hieron. in Chron. ad annum* 275.

B. Volens aliquid garrire de Spiritu ſancto malui alieni oris interpres exiſtere, quam, vt quidam faciunt, informis cornicula alienis me coloribus adornare. *Et infra.* Certè qui hunc legerit librum Didymi de Spiritu ſancto, latinorum furta cognoſcet, & contemnet riuulos, cum cœperit haurire de fontibus. *Hieronym. in prologo prædicti libri de Spiritu ſancto quem tranſtulit.*

Diluvium.

A. Ante annos vrbis conditæ 140. ſæuum diluuium in Achaia vaſtatione plurima totius pæne prouinciæ fuit. *Et infra.* Anno 810. ante vrbem conditam, Amphyctiõ Athenis regnauit, cuius temporibus aquarum illuuies maiorem partem populorum Theſſaliæ abſumpſit, paucis per refugium montium liberatis. *Oroſius de orcheſtra mundi libro primo, capite nono.*

Diogenes Cynicus.

A. Alexander cognomen inuicti aſſequutus continentiam Diogenis Cynici vincere non potuit, ad quem cum in ſole ſedentem acceſſiſſet, hortareturque vt ſi qua vellet præſtari indicaret. Mox, inquit, de cæteris, interim velim à ſole mihi non obſtes, quibus verbis illa inhæſit ſententia. Alexander Diogenem

nem gradu ſuo diuitijs pellere tentat, celerius Darium armis. *Valerius Maximus libro quarto, capite tertio. Plutarch. de exilio. Tullius Tuſc. 5.*

B. Multò potentior & ditior fuit Diogenes omnia tunc poſſidente Alexādro, plus enim erat quod iſte nollet accipere, quam quod ille poſſet dare. *Seneca lib. 5. de beneficijs cap. 5.*

C. Diogenes ex libertate in ſeruitutem venerat, quem cum emere vellet Æniades Corinthius, quid artificij nouiſſet percunctatus eſt. Noui, inquit, hominibus liberis imperare. Miratus reſponſum ille ſtatim eum emiſit manu, filioſque ſuos ei tradés. Accipe, inquit, pueros liberos quibus imperes. *Macrobius in Saturnalibus libro primo, capite vndecimo.*

D. Antiſthenis Diogenes ſectator fuit potentior Rege Alexandro, & naturæ humanæ victor. Nam cum diſcipulorum Antiſthenes nullum reciperet, & perſeuerantem Diogenem remouere non poſſet, nouiſſimè claua minatus eſt, vt abiret. Cui ille ſubieciſſe dicitur caput, dicens: Nullus tam durus baculus erit, qui à tuo obſequio me poſſit ſeparare. *Hieronymus libro ſecundo contra Iouinianum, & Ioannes Saresb. in Polycratico libr. 5. capite decimo-ſeptimo.*

E. Diogenes cum graui dolore torqueretur, & vidiſſet homines ad amphitheatrum concurrentes, aiebat: Qualis hominum ſtultitia, currunt ſpectare homines feris repugnantes, & me prætereunt cum dolore naturali certantem. *Fulgentius in libro Mythologiarum.*

Melanus præfatione in Fulgentij opera, dicit librum Mythologiarum non eſſe legitimũ fœtum B. Fulgentij

F. Virtutem & continentiam eius mors indicat, nam cum ad Olympicum agonem iam ſenex pergeret, febri in itinere apprehenſus accubuit in crepidine viæ. Volentibus autem amicis cum in iumentum vel in vehiculum tollere non acquieuit ſed tranſiens ad arboris vmbram ait. Abite quæſo & ſpectatum pergite. Hæc nox me aut victorem probabit aut victum, ſi febrem vicero, ad agonem veniam, ſi me vicerit ad inferna deſcendam. Ibique per noctem eliſo gutture non tam mori ſe ait, quam febrem excludere. Deceptus enim opinione virorum fortium in extremæ difficultatis articulo ne aliunde inferretur, mortem vltroneam credidit appetendam &c. Fecit hoc Cato, fecerunt & alij, qui ferrum aut cicutam præoccupantes omnem & ſolam turpitudinis (vt putabant) effugiebant notam. Deinde diffuſè improbatur hic error, & interſeruntur hi verſus:

Rebus in aduerſis facile eſt contemnere vitam, *Martialis.*
Fortius ille facit qui miſer eſſe poteſt.

In Polycratico Ioannis Saresb. libro quinto, capite decimo-ſeptimo.

G. Diogenes Antiſthenem magiſtrũ ſuum ſolebat, veluti vituperando laudare. Ipſe me, aiebat, mendicum fecit ex diuite & pro ampla domo fecit in dolio habitare, melius autem dicebat iſta quam ſi diceret, gratus ſum illi quia me Philoſophum & conſummatæ virtutis fecit virum. *Macrobius libro ſeptimo, Saturnalium capite tertio.*

Item, vide Paupertas. g.

DISCERE.

A. CVm quæreretur à quodam ſapiente, quomodo tantum didiciſſet? Reſpondit: Habui ſpecialiter tres magiſtros. Primus fuit timor, ſecundus pudor, tertius amor. Videbam enim magiſtrum meum virgam tenentem, & timens verberari diſcere non ceſſabam. Videbam

ſocios

ſocios meos minores proficere, & inferior eſſe nolebam. Tandem conuerſa eſt mihi doctrina in amorem, vt non iam timore & pudore diſcerem ſed amore. *Iacobus de Vitriaco.*

B. Pambus cum ſine literis eſſet, acceſſit ad quēdam, vt doceretur pſalmum, qui cũ audiſſet primum verſum. *Pſalmi 38. Dixi cuſtodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea,* ſecundum verſum non eſt paſſus audire, dicens: Si potuero hoc opere implere, hic verſus ſolus mihi ſufficiet. Cumque doctor qui ei tradiderat verſum, culparet, cur per ſex menſes ad eum minimè veniſſet reſpondit, quia verſum illum adhuc opere non impleui. Poſtea verò cum multos ſuperuixiſſet annos, quæſitus an didiciſſet verſum: Quadraginta, inquit, & nouem annis vix eum implere præualui. *Socrates in hiſtor tripartit. libro octauo, capite primo.*

C. Sicut à magiſtro meo, ſic à diſcipulo meo paratus ſum erudiri. Dānabilis enim eſt illa erubeſcentia, quæ ſic á minore, ſicut à maiore doctrinæ beneficium non acceptat. *Petrus Bleſ. in quadam epiſtola.*

D. *Lib. 2. cap. 3.* Refert Quinctilianus in libro de inſtitutione Oratoria quendam nomine Timotheum in arte tibiarum excellentem, duplas merc des accipere, ab his, qui fuerant malè præinſtituti, quam ſi omnino rudes accederent. *In Polycratico libro ſeptimo, capite octauo, & Petr. Bleſ. in quadam epiſtola 11.*

E. Duos é nepotibus tuis mihi erudiendos commiſiſti: Gulielmum prædicas ſubtilioris vitæ & acutioris ingenij, eo quod Grammaticæ & authorum ſcientia intermiſſa volauit ad verſut as Logicorum, vbi non in libris ſicut fieri ſolet Dialecticam didicit, ſed in quaternis & ſceduliſ. Non eſt in talibus fundamentum ſcientiæ literalis, & multis pernicioſa eſt iſta ſubtilitas quam extollis, quid enim prodeſt expendere dies ſuos in ijs quæ nec domi, nec militiæ, nec in foro, nec in clauſtro, nec in curia, nec in eccleſia, nec alicubi proſunt alicui, niſi duntaxat in ſcholis? *Pet. Bleſ. in epiſtola c.1.*

F. Themiſtocles philoſophus cum expletis 107. annis ſe mori cerneret, dixiſſe fertur ſe dolere quod tunc egrederetur de vita quando ſapere cæpiſſet. *Hugo in ſuo didaſcalico, parte ſecunda.*

Theophraſtus eſt nō Themiſtocles auctore Cicerone in Tuſc. etſi vitioſè quoque in B. Hierony. Epiſtola Themiſtocles nominatur Epiſt. 2. ad Nepotianum, vt vidit Hadr. Turnebus lib. 19. Aduerſ. cap. 12.

Venit Abbas Paſtor, cum eſſet iuuenis, ad ſenem, vt interrogaret eũ tres ſermones. Cumque peruenisſet ad ſenem, oblitus eſt vnum, & reuerſus eſt ad cellam ſuam, & cum tetendiſſet manus, vt teneret clauim, recordatus eſt illius, & reuerſus eſt ad ſenem dicens: Quia cum tetendiſſem manum tenere clauim, recordatus ſum ſermonis, quem quærebam, & non aperui cellam, ſed mox ad te ſum reuerſus. Erat autem longitudo viæ multa nimis. Dicebat autem ſenex: Verè paſtor gregum nominabitur nomen tuũ in tota terra Ægypti. *In vitis Patrum libro vltimo, parte ſecunda.*

G.

H. Plato patriam Athenas, præceptorem Socratem ſortitus, & locum & hominem doctrinæ fertiliſſimum, ingenij quoque diuina inſtructus abundantia, cum iam mortalium ſapientiſſimus haberetur Ægyptum peragrauit, dum à ſacerdotibus eius gentis Geometriæ multiplices numeros, & cæleſtium obſeruatione rationem perciperet. Quoque tempore à ſtudioſis iuuenibus certatim Athenæ Platonem doctorem quærētibus petebātur, ipſe Nili fluminis inexpli-

inexplicabiles ripas vaſtiſſimoſque campos, effuſam barbariē, & flexuoſos foſſarum ambitus Ægyptiorum ſenum diſcipulus luſtrabat. *Val. Max. lib. 8. c. 7. Laertius in vita.*

I. Idem etiam altero & octogeſimo anno decedens ſub capite Sophronis mimos habuiſſe fertur, ſic ne extrema quidem eius hora agitatione ſtudij vacua fuit. *Ibid.*

K. Democritus, cui tantæ diuitiæ fuerunt, vt pater eius Xerxis exercitui epulum dare ex facili potuerit, quo magis vacuo animo ſtudijs literarum eſſet operatus, parua admodum ſumma retenta, patrimonium patriæ donauit, Athenis autem cum pluribus annis omnia temporū momenta ad exercendam & percipiendam doctrinam conferens ignotus illi vrbi vixit. *Ibid. & Hippocrates in epiſt. ad Damagetum.* *al. vacaret. ſcil. Abdera.*

L. Carneades laborioſus ſapientiæ miles ſiquidem nonaginta expletis annis, idem illi viuendi finis fuit. Ita ſe mirificum doctrinæ addixerat operibus, vt cum cibi capiendi cauſa accubuiſſet, cogitationibus inhærens manum ad menſam porrigere obliuiſceretur. Idem cum Chryſippo diſputaturus, elleboro ſe ante purgabat, ad exprimendum ingenium ſuum attentius & illius acrius refellendum, quas potiones induſtria ſolidæ laudis cupidis appetendas effecit. *Ibidem & Cicero 1. Acad. Gellius libro 17. cap. 15.*

M. Quali porro ſtudio Anaxagoram flagraſſe credimus, qui cum è diuturna peregrinatione patriam rediſſet, poſſeſſioneſque deſertas vidiſſet. Non eſſem, inquit, ego ſaluus, niſi iſtæ perijſſent &c. *Ibidem.*

N. Socratem conſtat ætate prouectum, fidibus tractandis operam dare cæpiſſe, ſatius iudicantem eius artis vſum ſerò quam nunquam percipere, & quantula Socrati acceſſio ſcientiæ futuræ erat? ſed peruicax hominis induſtria tantis doctrinæ ſuæ diuitijs etiā muſicæ rationis viliſſimum elementū accedere voluit. Ergo dum ad diſcendum ſemper ſe pauperem credidit, ad docendum fecit locupletiſſimum. *Ibidem Valerius, Plato in Enthydemo, & Cicero Epiſt. ad Lætum lib. 9. ad Famil.* *al. vtiliſſimam.*

Solon qua induſtria flagrauerit, & verſibus complexus eſt, quibus ſignificat ſe quotidie aliquid addiſcentem ſeneſcere, & ſupremò vitæ die confirmauit. Qui aſſidentibus amicis & quadam de re ſermonem inter ſe conferentibus, fatis iam preſſum caput erexit. Interrogatus quare hoc feciſſet? reſpondit. Vt cum iſtud quidquid id eſt de quo diſputatis percepero, moriar. *Ibidem.* O.

Item, vide Addiſcere. a. Bernardus. d. Cato. d. Didymus. a. Diuitiæ. b. Humilitas. u. Infirmitas. k. Mors. a f. Plato. b c. Quæſtio. a. Scientia. a. c. Doctrina. c. Error. a. Humilitas. i. q.

DISCIPLINA.

Vide Dominicus. b.

DISCORDIA.

CVm Senatus contra Hannibalem, Claudium Neronem, & Liuium Salinatorem conſules mitteret, eoſque vt virtutibus pares ita inimicitijs acerrimè inter ſe diſſidentes, ſummo ſtudio in gratiam reduxit, ne ob priuatas diſſenſiones Rempublicam parum vtiliter adminiſtrarent, quia conſimili imperio niſi concordia ineſt, maior alienæ opera interpellandi, quam ſuadendi cupiditas naſcetur. *Ex Val. Maximo, l. 4. c. 2. & 4. & Liuio lib. 27. & 28. Polybius lib. 2. Frontinus lib. 1. cap. 1. & Scriptor de viris illuſtribus cap. 50.* A.

Piſiſtratus Athenarum Tyrannus cum filijs ſuis rectum dando conſilium, non obtinuiſſet aſſenſum, & ideò eſſet in ſimultate cum liberis. Vbi hoc æmulus cauſam fuiſſe gaudij comperit, ex illa diſcordia ſperantibus in domo regnantis naſci poſſe nouitatem, vniuerſis ciuibus conuocatis, ait, ſuccenſuiſſe quidem de filijs non acquieſcentibus patriæ voluntati, ſed hoc poſtea ſibi viſum eſſe paternæ aptius pietati, vt in ſententiam liberorum ipſe concederet. Sciret igitur ciuitas ſobolem Regis cum Patre concordem. Hoc commento ſpem detraxit inſidiantibus regnantium quieti. *In Polycratico libro octauo, capite decimo.*

Item, vide Concordia. a.

DISCRETIO.

A. DIxit Abbas Moyſes: Memini quondam in annis pueritiæ cõſtitutus, in partibus Thebaidis, vbi morabatur Sanctus Antonius, ſeniores ad eum perfectionis inquirẽdæ gratia conueniſſe, & ibi fuiſſe diutiſſimè, quæſitumque quænam virtus vel obſeruantia monachum poſſit à Diaboli laqueis ac deceptionibus cuſtodire? vel ad perfectionis culmẽ euehere? Cum alij hoc in ieiuniorum vigiliarumque ſtudio collocarent, alij in contemptu vniuerſarum rerũ, alij anachoreſim neceſſariam cenſerent, nonnulli ſectanda charitatis officia definirent, cum in hunc modũ diuerſis virtutibus aditum ad Deum certiorem poſſe decernerent, intulit beatus Antonius. Omnia quidẽ hæc quæ dixiſtis neceſſaria ſunt & vtilia, ſed ijs principalem tribuere gratiam nequaquam nos innumeri multorũ caſus & experiméta ſinunt. Nam ſæpenumerò ieiunijs ac vigilijs incubantes & cætera bona opera implentes, ità vidimus repentè deceptos, vt arreptum opus non potuerunt congruo exitu terminare, conuerſationemque laudabilem fine deteſtabili concluſerint. Illis enim ſola diſcretio deficiens vſque ad finem ea durare non ſinit, quę prætermittẽs vtrãq; nimietatem via regia monachũ docet ſemper incedere. *Deinde ſubdit.* Quibus manifeſtiſſimè declaratur nullam ſine diſcretionis gratia perfectè poſſe vel perfici vel ſtare virtutẽ, & ita beati Antonij cæterorumque ſententia definitum eſt, diſcretionem eſſe quæ fixo gradu intrepidum monachum perducat ad Deum, & dictas virtutes iugiter conſeruet illæſas. Omnium namque virtutum genitrix & cuſtos moderatrixque diſcretio eſt. *Caſſianus in collat. Patrum, collat. 2. cap. 3. & 4.*

B. Et vt eandem definitionem antiquitus ſic promulgatam recens quoque confirmet exemplum, recolite quod nuper vidiſtis. Verba ſunt dicti Abbatis Moyſi, ſenem ſcil. Heronem illuſione Diaboli à ſummis ad ima deiectum, quem quinquaginta annis in hac eremo meminimus habitaſſe, hic igitur qua ratione deluſus grauiſſimo corruens lapſu cunctos dolore perculit, nonne quia minus diſcretionis virtute ornatus, ſuis cõſilijs regi, quam maiorum inſtitutis voluit obedire? Siquidem ita in ieiunijs continentiam exercuit, & ſolitudinis ſecreta ſectatus eſt, vt ab eo participationem ineũdi cum fraternitate conuiuij nec veneratio quidẽ diei paſchalis potuerit obtinere, ne à ſuo propoſito videretur reſilire. Qua præſumptione deceptus Angelum Sathanæ, velut Angelum lucis cum ſumma veneratione ſuſcipiẽs in profundum puteum ſe præcipitauit, de

Angeli videlicet ſponſione, non dubitans qui eum pro merito virtutum ac laborum ſuorum nequaquã poſſe firmaueratvlli iã diſcrimini ſubiacere. Cui rei fidem vt experimento ſuæ ſoſpitatis euidẽtiſſimè comprobaret, ſupradicto ſe puteo nocte intempeſta illuſum iniecit, magnum, ſcil. ſuæ virtutis meritum probaturus, cum inde exiret illæſus. De quo cum pœnè iam exanguis ingenti fratrum labore fuiſſet extractus, vitam die tertia finiturus quod his deterius eſt, ita in deceptionis ſuæ obſtinatione permanſit, vt ei ne experimento quidem mortis ſuæ potuerit perſuaderi, quod dæmonum calliditate deluſus fuiſſet, & cum ſic mortuus eſt, vix à beato Paphnutio potuit obtineri vt nõ inter byothanatos reputatus, etiã memoria & oblatione pauſantium indignus iudicaretur. *Vbi ſupra cap. 6.*

C. * Duo fratres vltra eandem eremum habitantes, minus cauta diſcretione permoti exeuntes per ſolitudinem, nullam eſcam penitus ſumere decreuerunt, niſi quam per ſemetipſum Dominus præſtitiſſet. Cumque iam fame deficientes à longè Mazytes conſpexiſſẽt; quæ gens feris crudelior eſt, eiſque contra naturam feritatis cum panibus occurriſſet, vnus ex eis, ſubueniente diſcretione, velut à Domino ſibi porrectos panes ſuſcepit. Nec ſine Deo factum eſt, vt hi qui ſẽper hominum cruore gaudent, ſubſtantiam ſuam illis largiantur. Alius vero recuſans velut ab homine ſibi oblatum inedia cõſumptus eſt, quorum licet initia ex reprehẽſibili perſuaſione deſcenderint, vnus tamen ſubueniente diſcretione id quod temerè conceperat, emendauit. Alius autem in ſtulta præſumptione permanſit. *Ibid.*

D. Dixit Abbas Moyſes: Vera diſcretio non niſi vera humilitate conquiritur, cuius hęc erit prima probatio, ſi vniuerſa non ſolum quæ agenda ſunt, ſed etiam cogitantur, ſeniorum reſeruentur examini, vt nihil quis ſuo iudicio credens illis per omnia acquieſcat. *Et infra.* Nullo alio vitio tam præcipuè Diabolus monachum pertrahit ad mortem quam cũ eum neglectis conſilijs ſeniorum ſuo iudicio perſuaſerit confidere. *Ibidem cap. 11. & 12.*

Item, vide Ieiunium. c. d.

DISCVSSIO SVI.

A. Animus quotidie ad rationẽ reddendam eſt vocandus. Faciebat hoc Sextius, vt conſummato die cum ſe ad nocturnam quietem recepiſſet, interrogaret animum ſuum. Quod hodie malum tuum ſanaſti? cui vitio obſtitiſti? qua parte melior es? Moderator erit, qui ſcit ſibi quotidie ad iudicem eſſe veniendum. Quid ergo pulcrius hac conſuetudine ſe diſcutiendi? *Sequitur:* Vtor ego hac poteſtate quotidie, cum ſublatum eſt è conſpectu lumen, & conticuit vxor moris mei conſcia, totum diem meum iam ſcrutor, facta mea ac dicta remetior. *Seneca libro tertio, de ira capite trigeſimo-ſexto ante finem.* *Item, vide Peccatum. d.*

DISPVTATIO.

A. Quidam inſignis dialecticus conflictum per ſingulos dies Epiſcopis noſtris æquè eruditis mouebat in Nicæno Concilio, vbi de Arij impio dogmate quæſtio vertebatur. Tunc ab omnibus vinci non poſſe putabatur, ſed & cum aſtrictus putaretur, velut anguis elabebatur. Sed vt oſtenderet Deus, quia non in ſer-

in ſermone regnum Dei, ſed in virtute conſiſtit, quidam ex confeſſoribus ſimpliciſſimæ naturæ, nihil ſciẽs niſi Ieſum, videns illum inſultantẽ noſtris, poſcit ab omnibus locum dicens ſe velle paucis cum philoſopho ſermocinari. Tum verò noſtri qui ſimplicitatem viri & imperitiam in ſermone nouerant, pauere & pudere cæperunt, ne forte apud callidos homines riſui efficeretur ſancta ſimplicitas. Perſtitit tamen ſenior & hinc mouit ſermonis exordium. In nomine, inquit, Chriſti, Philoſophe, audi quæ vera ſunt. Deus vnus eſt qui fecit cælum & terram, quique homini quem de terra formauerat, ſpiritum dedit, & vniuerſa quæ videntur & quæ non videntur virtute verbi ſui creauit, & ſpiritus ſui ſanctificatione firmauit. Hoc verbũ ac ſapientia, quem nos filium Dei dicimus, humanos miſeratus errores ex virgine naſcitur, & per paſſionem mortis perpetua nos morte liberauit, & reſurrectione ſua æternam nobis contulit vitam, quem & expectamus iudicem omnium quæ gerimus eſſe venturum. Credis hoc ita eſſe philoſophe? At ille velut ſi nunquam verbum contradicendi didiciſſet, ita obſtupefactus virtute dictorum mutus ad omnia hoc ſolum potuit reſpondere, ita ſibi videri nec aliud verum eſſe quam dixerat. Tum ſenior? Si hoc, inquit, ita eſſe credidiſti, ſurge & ſequere me ad dominicum ouile & huius ſignaculum ſuſcipe. Et Philoſophus conuerſus ad diſcipulos vel ad auditores. Audite, inquit, ô viri eruditi: Donec mecum verbis geſta res eſt, verbis verba oppoſui, & quæ dicebantur verborum arte ſubuerti. Vbi vero pro verbis virtus proceſſit ex ore dicentis, non potuerunt reſiſtere verba virtuti, nec homo aduerſari potuit Deo. Et ideo ſi quis veſtrûm potuit in his quæ dicta ſunt ſentire quæ ſenſi, credat Chriſto & ſequatur hunc ſenem, in quo loquutus eſt Deus. Ita philoſophus effectus Chriſtianus tandem ſe gratulatus eſt victum. *Ruffinus in Eccleſiaſt. hiſtor. libro decimo, capite tertio, & in tripartit. hiſtor. ſub aliis verbis libro ſecundo, capite tertio. Nicephor. libro octauo, capite decimo-quinto.*

B. Cum plurimi diſputationis delectatione traherentur, vnus ex confeſſoribus laicis ſimplicem habens ſenſum, Dialecticis obuiauit dicens: Chriſtus & Apoſtoli non nobis artem dialecticam tradiderunt, vanamque verborum fallaciam, ſed puram ſcientiam fide & bonis operibus obſeruandam. Hæc dicente iuuene, & animo ſene, præſentes quidẽ mirati ſunt, dictumq́ probauerũt. Dialectici vero ſatisfactione ſuſcepta ceſſarunt, orationem ſimplicem veritatis audientes. *Socrates in tripartit hiſt. vbi prius.*

DISSENSIO.

A. Regibus exactis plebs diſſidens à Patribus iuxta ripam fluminis Anienis armata conſedit, eratque non ſolũ deformis, ſed etiam miſerrimus Reipublicæ ſtatus: à capite eius cætera parte corporis peſtifera ſeditione diuiſa. At niſi Valerij ſubueniſſet eloquentia, ſpes tanti imperij in ipſo pæne ortu ſuo corruiſſet. Is nãque populum noua & inſolita libertate temerè gaudentem oratione ad meliora & ſaniora conſilia reuocatũ, Senatui ſubiecit. *Val. Max. lib. 8. cap. 9. Liuius lib. 3. Dionyſius lib. 10. Plutarc. in Pompeio, & Zonaras.*

Item, vide Diſcordia per totum.

Dissimilitvdo.

A. **A**Ddidit Moyſes de quibuſdã permixtionibus rerum diuerſi generis cauendis, dicens: *Non ſeres vineam tuam alio ſemine,* (ſcilicet grani, vel leguminis) *ne & ſementis quã ſeuiſti, & quæ naſcuntur ex vinea, pariter ſanctificentur*. Quod videtur Ioſephus velle, dicens hanc communionem prohibitam eſſe, quia diſſimiliũ coniunctione natura non lætatur. *In hiſt. ſcholaſt. ſuper Deuter. cap. 22.*

Deut. 22 verſ. 9.

alias ſuſſecentur.

Dissimvlatio.

A. **F**Abius Maximus cum præcipuæ fortitudinis Nolanum peditem dubia fide ſuſpectum haberet in caſtris, vt eo potius bono milite vteretur, quam in ipſum animaduerteret, ſuſpicionem ſuam diſſimulauit. Namque illum pro tribunali laudãdo, animum ſuum à Pœnis ad Romanos coegit reuocare. *Valer. Maxi. lib. 7. cap. 3. & Plutarch. in Fabio. T. Liuius lib. 23. Marcello id tribuit.*

Divitiæ.

A. **C**Rates ille Thebanus in mari non paruo pondere auri proiecto. Abite, inquit, peſſimum malæ cupiditates. Ego vos ſubmergam, ne ſubmergar á vobis. *Hieronymus contra Iouinianum lib. 2. Et in epiſtola ad Iulianũ, quæ incipit: Filius meus. Ioan. Saliſberienſis in Polycratico lib. 5. cap. 7.*

B. Cum quidã à diuitijs ſuis in morte auxilium imploraſſet, nec haberet reſponſionẽ ab eis, ait: O fallaces diuitiæ, toto corde vos amaui, & nunc in tanta neceſſitate nihil auxilij poſſum à vobis habere: paratæ eſtis me deſerere, nec vultis ſequi. Ego vos prætermittam; & his dictis omnia dedit pauperibus. *Gulielmus Lugdun. in ſumma vitiorum tractatu de Auaritia Rubrica 4. & 13.*

C. Plus dolendum eſt paupertatem, quam opulẽtiam periſſe Romanam. In illa enim morum integritas ſeruabatur, per hanc non muros vrbis, ſed mentes hominum dira nequitia omni hoſte peior corrupit. *Auguſtin. Epiſtola quinta.*

D. Eremita quidam, vir magnæ virtutis, qui omnia propter Deum reliquerat, excepta catta, quam crebro blandiens in ſuo gremio refouebat, orabat Deum, vt ſibi oſtendere dignaretur cum quo futuræ remunerationis manſionem ſperare debuiſſet. Quadam ergo nocte ipſi reuelatur, quod cum Gregorio Romano Pontifice. At ille fortiter ingemiſcens, parum ſibi voluntariam paupertatem profuiſſe putabat, ſi cum eo remunerationem acciperet, qui tantis mundi diuitijs abundaret. Alia autem nocte audiuit Dominum ſibi dicentem. Cum diuitem non poſſeſſio diuitiarũ faciat, ſed cupido, cur audes paupertatem tuam, diuitijs Gregorij cõparare, qui magis cattam quotidie palpando diligere comprobaris quã ille diuitias, quas non amando ſed contemnendo cunctis largiendo diſpergit. Itaque ſolitarius Deo gratias retulit. *In aurea legenda ſub titulo de ſancto Gregorio, & lib. 2. cap. 80. vitæ ipſius S. Greg. à Ioanne Diacono conſcriptæ apud Surium loco citato.*

E*. Quidam pauper manibus laborando vix ſufficientem victum acquirebat. Nam poſt cœnam nihil ei remanebat. Nocte tamen cantabat cum vxore ſua, & poſt ſecurus dormiebat. Vicinus autem de hoc mirantibus dixit vnus. Ego reddam eum talem quod cantare non curabit. Tunc præſentibus aliquibus proiecit ſacculum pecuniæ ante

ante oſtium pauperis. Mane dum exiret inuenit pecuniam & reuerſus eſt domum, & abſcondit pecuniam. Imminente nocte cœpit cogitare, ne argueretur de furto, vel ne latrones poſſent eam furari, vel ſi de ea emeret poſſeſſiones. Sic ergo occupatus nec cantabat, nec gaudebat, ſed triſtis erat. Tunc vicini cœperunt quærere, cur ita triſtis eſſet? & cum nollet confiteri veritatem, dixit Dominus pecuniæ: Ego ſcio veritatem, in die tali & loco pecuniam meam inueniſti, & in domum nobis videntibus detuliſti. At ille timens, & erubeſcens ait: Maledicta ſit iſta pecunia, quia poſtquam eam inueni; gaudium non habui. Tolle pecuniam tuam, vt lætari & cantare valeam ſicut prius. *Iacobus de Vitriaco.*

F. Homo quidam, à quo ſanctus Hilarion dæmonem eiecerat, ſimplicitate ruſtica decem auri libras offerens hordeaceum panem accepit ab eo audiens, quod qui tali cibo alerētur, aurum pro luto ducerent. *Hieronymus in vita ſancti Hilarionis.*

Item, vide Diogenes. a. c. Eleemoſyna b. Felicitas. a. b. Iudicium Dei. b. c. Oratio. a. Roma. c.

DIVINATIO.

A. Erat tempore mortis Antigoni in Ieruſalem Genethliacus, Iudas nomine, de hæreſi Eſſæorū, qui ſcholaſticis ſuis arte ſua prædixerat de morte Antigoni, & diē & locū. Is cum audiſſet Antigonum in armis gloriantem, exclamauit: Papè, nunc pulchrum eſt mihi mori, quoniam ante me veritas interijt, mearumque prædictionum aliquod mendacium deprehenſum eſt. Venit Antigonus qui hodie moriturus erat in Phyrgo Stratonis. (Locus autem ille ab hinc ſexcentis ſtadijs diſtat, horæ vero diei ſunt quatuor.) Cum ſic eiularet ſenex paulo poſt occiſus eſt Antigonus, cum armatus deſcenderet per Phyrgum Stratonis, ſeque locorum æquiuocatione ſenex agnouit fuiſſe deceptum. *In hiſtor. ſcholaſt. parte 6. cap. 4.*

Spurinus prædixerat Cæſari, vt B.
proximos dies 30. quaſi fatales caueret, quorum vltimus erat Idus Martiæ. Eo cum fortè mane vterque in domum Caluini Domitij ad officiū conueniſſent, Cæſar ait: Spurine, ecquid ſcis iam veniſſe Idus Martias. Et is: Ecquid ſcis illas nondum præterijſſe? Abiecerat alter timorem tanquam exacto tempore ſuſpecto, alter ne extremam quidem eius partem periculo vacuam eſſe arbitratus eſt. Vtinam aruſpicem eius potius augurium, quam patriæ parentem ſecuritas feſelliſſet? *Val. Max. libr. 8. cap. 11. Suetonius & Plutarc. in Cæſare.*

Apollinis oraculo Macedonum C.
Rex Philippus admonitus, vt à quadrigæ violentia ſalutem ſuam cuſtodiret, toto regno diſiungi currus iuſſit, eumque locum, qui in Bœotia quadriga vocatur, ſemper vitauit, nec tamen denunciatū periculi genus effugit. Nam Pauſanias in capulo gladij, quo eum occidit, quadrigam habuit cælatam. *Idem libro primo, capite vltimo. Cicero de Fato, Aelianus libro tertio, variar. hiſtor.*

Aduerſus Samnites Papirius Con- D.
ſul cum exercitu miſſus, cum à pullaribus auguribus congredi prohiberetur, tam fæliciter confecit bellum, quam conſtanter arripuit. *Paul. Oroſius libro tertio, capite vigeſimo-ſecundo, ex T. Liuio l. b. 10. Val. Maximus libr. 7. cap. 2. & Iul. Frontinus.*

Anno DXVII. ab Vrbe condita L. E.
Flaminius Conſul, ſpretis auſpicijs, quibus

quibus prohibetur pugnare, aduerſus Gallos pugnauit, & vicit. *Idem Oroſius libro quarto, capite decimo-tertio ex Liuio lib. 21. & Plutarc. in Flaminio.*
Item, vide Dij gentium. b. Matheſis omen. a. Roma. b. Sortilegium. a.

DIVISIO.

A. Abrahæ malum rixæ præcauentis verba ſunt illa ad Loth: *Ecce tota terra ante te; diſcede à me, ſi tu ad ſiniſtram, ego ad dextram: ſi tu in dextrã ego in ſiniſtram ibo.* Hinc fortè facta eſt inter homines pacifica conſuetudo, vt quando terrenorum aliquid partiendum eſt: *Maior diuidat, minor eligat. Auguſtinus de ciuitate Dei lib. 16. cap. 20. Fuiſſe olim hunc morem partiendi ſignificãt leges declamatorum, quarum vna eſt, maior frater diuidat, eligat minor. Seneca libr. 6. declamat.*
Item, vide Hieruſalem. e. Pomum. e. Roma. a a.

DIVORTIVM.

Vide Vxor. n. Lepra. a.

DOCTOR.

A. Doctores & ſalario publico, & honoribus dignos habuerunt olim Romani, apud quos Doctores receperunt ſalarium ſuum de bonis communitatis. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro primo, cap. tertio.*

B. Dixit Abbas Ipericius: Ille eſt verè ſapiens, qui facto ſuo alios docet, non qui verbis. *In vitis Patrum libro decimo, parte octaua.*

C. Quadam vice auditorium Tullij Iulius Cæſar intrauit; cui cum aſſurgeret Tullius, Cæſar inhibens ait: nõ aſſurgas mihi, maior enim eſt ſapientia, quam potentia. Cui dixit Tullius. Victori orbis non aſſurgam? Cui Cæſar. Tu maiorem laureã adeptus es, quanto maius eſt propagaſſe terminos Romani ingenij quã Romani imperij. Cuius verbi occaſione à Cæſare lex inſtituta eſt, quod nemo codicẽ tenens cuiquã aſſurgat. *Plinius in libro de naturali hiſtoria, ſed aliter lib. 7.*

D. Dixit Abbas Paſtor, ſi quis docet aliquid, & non facit quod docet, ſimilis eſt puteo, qui omnes ad ſe venientes ſatiat, & diluit ſordes, ſeipſũ autem purgare non poteſt, ſed omnis ſpurcitia & immunditia in eo eſt. *In vitis Patrum, libro decimo, parte ſexta.*

E. Caſtrorum præfectus poſt longam probatamque militiam, peritiſſimus omnium legebatur, vt ratione doceret alios quod ipſe cum laude feciſſet, apud Romanos. *Vegetius de re militari libro ſecundo, capite decimo.*

F. Pythagoricorum doctrina eſt tacere per quinquennium, & poſtea eruditos loqui. Hieronymus ſuper illud Eccleſiaſtes: Tempus tacendi & tempus loquendi. *A. Gellius libr. 1. Noct. Attic. cap. 9.*

G. Senex quidam erat in Scythia, habens quidem tolerantiam corporalem, ſed valde imbecillis erat in retinendis, quæ audierat. Abijt ergo ad Abbatem Ioãnem Breuem, vt interrogaret eum de obliuione, & audiẽs ab eo ſermonem redienſque in cellã ſuam oblitus eſt eius. Iterum abijt, audienſque ab eo ſermonem, reuerſus rurſus oblitus eſt: & ita ſæpe vadens & reuertens dominabatur in eo obliuio. Poſt hæc vero occurrens ſeni, dixit: Noſti, Abba, quia oblitus ſum rurſus quod dixiſti mihi? Sed ideo nõ veni ne tibi eſſem moleſtus. Dixit autem Abbas: Vade, incende lucernam. Et incendit, Et dicit ei: Affer alias lucernas, & incende ex ea. Et fecit ſic. Et dixit Ioannes ſeni: Nũ aliquid læſa eſt lucerna, quia ex ea

alias

alias incendiſti? Et dixit: non. Et ait. Nec Ioannes læditur ſi tota Scythia veniat ad eum, nec impeditur à charitate Dei. Quando igitur vis, veni nihil hæſitans, & ita per patientiam vtrorumque abſtulit Deus obliuionem à ſene. *In vitis Patrum lib. 11. capite primo.*

H *. Dixit Abbas Moyſes. Paulum per ſemetipſum vocans CHRISTVS & alloquens, cum poſſet ei viam perfectionis reſerare, confeſtim dirigere ad Ananiam mauult, dicens: *Surge & ingredere ciuitatem &c.* (*Actor. 9. verſ. 6.*) Mittit itaque hunc ad ſeniorem, eumque potius illius doctrina quã ſua cenſet inſtitui, ne ſcilicet quod item geſtum eſſet in Paulo poſteris malum præſumptionis præberet exemplum, dum vnuſquiſque ſibimet perſuaderet, ſe quoque debere ſolius Dei magiſterio potius quam ſeniorum formari. Vnde comprobatur nulli à Domino viam perfectionis oſtendi, qui habẽs vnde valeat erudiri, doctrinam ſeniorum vel inſtituta ſpreuerit, paruipendens quod dicitur: *Interroga patrem tuum, & annunciabit tibi &c.* (*Deuter. 32. 7.*) *Caſſianus in collat. Patrum, collat. 2. cap. 15.*

I. Quid vobis poſſum conferre doctrinæ? cum imbecillitas ſenectutis vt rigorem priſtinum relaxauit, ita loquendi quoque ademit facultatẽ? Nam quemadmodum docere præſumam, aut in eo alium inſtituã, quod me iam vel minus vel tepidius exercere cognoſco? Ob quam rem nullũ iuniorem mihi in hac vſque ætate cohabitare permiſi, ne exemplo meo alterius diſtrictio laxaretur. Nunquam enim erit efficax inſtituentis auctoritas, niſi eam effectu operis ſui, cordi affixerit audientis. Verba ſunt Abbatis Cheræmonis, qui iam centenarium vitæ annum exceſſerat, ad Caſſianum & Germanum, qui ad eum cauſa doctrinæ & ſpiritualis inſtitutionis acceſſerant. *Caſſianus in collat. Patrum collat. 11. cap. 4.*

Item, vide Ambitio. a. homo. b. Origenes. i. Plato. e. Sapientia. a. Vxor. b.

DOLOR.

Vide Auguſtinus. e.

S. DOMINICVS.

A. Beatus Dominicus, poſt laborem itineris antequam ad hoſpitium deueniſſet, ſitim ad fontem aliquem extinguere cõſueuit, ne in domo hoſpitis plus bibendo aliquã notam incurreret. *In aurea legenda, ſub titulo de eodem, & apud Surium tom. 4.*

B *. Tres ſingulis noctibus recipiebat de quadam cathena manu propria diſciplinas, vnam pro ſe, aliam pro peccatoribus, tertiam pro his qui in purgatorio cruciãtur. *Vbi ſupra.*

C *. Exhortatus quendam S. Dominicus dolis impietatis hæreticæ circũuentum, vt ad Eccleſię rediret ſinũ, cum didiciſſet eum egeſtate compulſum ab infidelium ſocietate non poſſe diſcedere, deliberauit ſeipſum venundari, atque ſui pretio redimere proximum, *Chriſti* imitaturus exemplum. Quod & feciſſet, niſi Deus abundè prouidiſſet, quo miſeri illius hominis releuaretur egeſtas. Etiam cuidam mulieri cõqueſtæ ei fratrem ſuum apud Sarracenos detineri captiuum, ille initio compaſſionis affectu ſancius, vendendum ſe obtulit pro redemptione captiui. *Vbi ſupra.*

D. * Appropinquante peregrinationis ſuæ termino, conuocatis xij. Bononienſis conuentus fratribus, teſtamẽtum condidit dicens: hæc ſunt quæ vobis tanquam filijs poſſidenda relinquo: *Caritatem habere, humilitatem ſeruare, paupertatem voluntariam poſſidere.* Illud vero qua potuit diſtrictione pro-

ne prohibuit, ne quiſquam vnquam poſſeſſiones in ſuo ordine induceret temporales; maledictionem Dei & ſuam terribiliter imprecans ei qui Prædicatorum ordinem diuitiarum terrenarum puluere præſumeret maculare. *Vbi ſupra.*

Item, vide Exemplum. e. Honor. f.

Domitianvs.

A. Quæſtorium virũ, quod geſticulandi, ſaltandique ſtudio teneretur, amouit Senatu Domitianus. Relictas ſibi hæreditates ab his, quibus liberi erant non recepit fiſcales, calumnias magna calumniantiũ pœna repreſſit: voxq; eius erat. Princeps qui delatores non caſtigat, irritat. Hæc de eius bonis initijs, in quibus tamen non perſeuerauit. *Suetonius libro octauo, de 12. Cæſaribus c.8. & 9.*

Dominvs.

Vide Auguſtus Cæſar. q. Cura. a. Occiſio. e. Roma. g h. a f. Seruus per totum.

Donvm.

A. Daniel ſuper theſauros erat, vt dicit Ioſephus, Darij Regis Medorum, quia adeo iuſtus erat, vt munera oblata reſpueret. *In hiſt. ſcholaſt. parte tertia, cap. de ſeptima viſione Danielis.*

Item, vide Conſiliarius. b. Munus per totũ.

Dormientes septem.

A. Septem fratres apud Epheſum à Decio tormentati pro *Chriſto* in ſpelunca ſe clauſerant, & facta oratione ibi obdormierant. Poſt annos ſuæ dormitionis circiter 192. ore ſpeluneæ, quod in ſuo tempore Decius obſtruxerat patefacto diuinitus, à ſomno ſurgunt, & aſſerta fide noſtræ Reſurrectionis coram Theodoſio Imperatore, iterum dormiunt in *Chriſto*. *Et infra*. Dixit autem ad Imperatorem Maximianus, vnus de prædictis. Crede nobis quod propter te ſuſcitauit nos Deus ante diem magnæ Reſurrectionis, vt credas quod reſurrectio mortuorum eſt: Verè enim reſurreximus & viuimus, & ſicut infans eſt in vtero matris non ſentiens læſionẽ, & viuit, ſic fuimus viuentes iacentes & dormientes & non ſentientes. Et his dictis dormierunt. *Vincentius Beluacenſis in ſpec. hiſtor. lib. 21. capitibus 31. & 33. Martyrolog. Rom. 27. Iulij. & ibi doctiſſ. Card. Baronius.*

Dormire.

Bernardus nullum tempus ſe magis perdere conqueri ſolebat, quã quo dormiret. Vnde etiã ſi forte durius ſtertẽtem audierit, ſeu minus compoſitè viderit iacentem, patiẽter ferre vix poterat, & carnaliter ſeu ſæculariter eum dormire cauſabatur. *In aurea legenda ſub titulo de eodem.* A.

Quidam monachus iuuenis quidẽ ætate ſed vitæ ſanctæ adeo debilis erat corpore, vt eum viuere tæderet. Hic dictis matutinis quadam nocte volens parcere capiti ſuo vſq; ad laudes, eum ſuper lignum ante altare ſe proſtrauiſſet, ſub forma ordinis vel orationis ibi dormitans, affuit beata Virgo, & veſte cũ feriens dixit: Chriſtiane non eſt hic locus dormiendi ſed orandi. Statim ille euigilans poſteriora fæminæ recedentis vidit, & vocem fæmineam audiuit. *Cæſarius in Dialogo miraculorum.* B.

Dicitur Abbas Hilarion quadraginta noctes mãſiſſe inter ſpinas ſtãs, & non dormiens. *In vitis Patrum libro ſeptimo, capite primo.* C.

Item, vide Acedia. a. Delitium. a. Diabolus. d. Labor. d. Monachus. k.

Draco.

A. Draco miræ magnitudinis quem gentili ſermone *Boas* vocant, ab eo quod tam grandis ſit, vt boues glutire ſoleat, omnem latè vaſtabat prouinciam, & non ſolum armenta & pecudes, ſed & agricolas & paſtores tractos ad ſe vi ſpiritus abſorbebat. *Hieronymus in vita ſancti Hilarionis.*

Dubitatio.

Vide Academicus. a. b.

Duellum.

Vide Roma. a a.

Dux.

A. Dum diuus Iulius innumerabili multitudine & feroci impetu Neruiorum, inclinari aciem ſuã videret, timidius pugnanti militi ſcutum detraxit, eoque tectus acerrimè præliari cœpit, quo facto fortitudinem per totum exercitum diffudit, labentemque belli fortunam animi ardore reſtituit. *Valer. Max. libro tertio, capite ſecundo, ex Cæſare libro ſecundo de bello Gallico, & Plutar.*

B. Idem alio prælio legionis Martiæ aquiliferum ineundæ fugæ gratia iam conuerſum faucibus comprehenſum in contrariam partem detraxit, dexteram ad hoſtem tendens. Quorſum tu, inquit, abis? Illic ſunt cum quibus dimicamus, & manibus quidem vnum militem, adhortatione vero acri omnem legionem correxit, vincique paratos vincere docuit. *Ibidem Valerius.*

C. Epaminondæ Thebanorum ſtrenuiſſimi Ducis mortem Thebanorũ perditio ſic ſequuta eſt, vt non perdidiſſe ducem, ſed ipſi cum eo tunc periiſſe viderentur. *Paulus Oroſius libro tertio, capite ſecundo. Iuſtinus libro ſexto. Valer. Maximus libro tertio, capite ſecundo. Corn. Nepos in eius vita. Cicero libro quinto epiſt. ad Famil. epiſt. 12. Diodorus Socrates lib. 15.*

Item, vide Iulius Cæſar. e. f. g. h. i.

Ebrietas.

A. Alexander Macedo Clytum chariſſimum ſibi ac fideliſſimũ inter epulas transfodit, & intellecto facinore mori voluit, certè debuit. *Seneca epiſt. 83. ad Lucilium.*

B. Marcum Antonium magnum virum & ingenij nobilis quæ alia res perdidit, & in externos mores ac vitia non Romana traiecit quam ebrietas? nec minor vino Cleopatræ amor hæc illum res hoſtem Reipublicæ, hæc hoſtibus ſuis imparem reddidit &c. *Seneca ibidem.*

Item, vide Patientia. b d. b e.

Eccleſia.

A. Martyrum loca & baſilicæ Apoſtolorum in vaſtatione vrbis facta per Gothos, ad ſe confugientes ſuos alienoſque receperunt, quia nullus illuc confugiens interficiebatur. *S. Auguſtinus de ciuitate Dei, libro primo, capite primo.*

B. Indicium maximum reuerentiæ pij Principis circa religionem fuit, (ſcilicet in Conſtantino) quia vbilȝ adminiſtrantium ſententias imperfectas eſſe voluit, & ad Epiſcopos per appellationem refugiẽdum eſſe ſanciuit, ſi qui vellent ciuiles iudices refutare. Firmam verò illorum ſententiam iudicans, potioremque & tanquam ab Imperatore prolatam, ab omnibus obſeruandam. *In Tripartita hiſtoria, libro primo, capite nono.*

C. Anno Domini 1109. cum Aurelianenſis

nenſis & Antiſiodorenſis Epiſcopi ad expeditionem, niſi quando Rex ipſe perſonaliter eſſet in exercitu, ſe dicerent vel ire vel mittere non teneri & generali conſuetudine contra eos faciente, nullo modo ad id ſe tueri priuilegio poſſent: nec tamen ad Regis petitionem hoc emendare vellet, Rex eorum fiſcalia confiſcauit, ea ſcilicet tantum temporalia quæ ab ipſo feudaliter tenebant *ſaiſiens*, decimas autem & ſpiritalia eis in pace dimittens. *Vincentius Beluacenſis in ſpeculo hiſtoriali libro 30. cap. 102.*

D. Illos qui religionis cultui præſunt, quaſi animam corporis ſuſcipere, & venerari oportet. Quis enim ſanctitatis miniſtros Dei ipſius vicarios eſſe ambigit? Porro ſicut anima totius habet corporis principatum, ita & illi toti corpori ſcilicet Reipublicæ præſunt. Auguſtus Cæſar euſque ſacrorum Pontificibus ſubiectus fuit, donec & ipſe (ne cui omnino ſubeſſet) Veſtalis creatus eſt Pontifex. *Ioan. Saliſberienſis, in Polycratico libro quinto, capite ſecundo.*

E*. Cum populus lecto Euangelio Eccleſiam exiret, & foris ocioſis verbis vacaret, quadam vice poſt Euangeliũ beatus Ioannes Eleemoſynarius Patriarcha Alexandrinus cũ eis exijt, in medio eorũ ſedere cæpit. Omnibus verò mirãtibus dixit. Filij, vbi oues, ibi paſtor, aut intrate & ego ingrediar; aut manete hic & ego pariter manebo, ſemel ergo & bis hoc fecit, & ſic populum ſtare in Eccleſia docuit. *Iac. de Voragine. In aurea legenda de eodem Ioanne Eleemoſynario.*

F*. Beati Ambroſij conſtantia in tuitione eccleſiaſticæ libertatis apparuit. Vnde cum Imperator auferre vellet quandam baſilicam, oppoſuit ſe Imperatori, vt ipſe teſtatur in quadam Epiſtola & recitatur in Decreto. 23. q. 8. capite Conuenior, his verbis. *Conuenior* ipſe à Comitibus, vt per me baſilicæ fieret matura traditio, dicentibus Imperatorem iure ſuo iuſſiſſe tradi debere, vtpote in cuius poteſtate eſſent omnia. Reſpondi ſi á me peteret quod meum eſt, id eſt fundũ, argentum me non refragaturum, verum ea quæ diuina ſunt Imperatoriæ poteſtati non eſſe ſubiecta, ſi patrimonium petit, inuadite: ſi corpus, occurram &c. Allegatur. Imperatori licere omnia: ipſius eſſe vniuerſa. Reſpondeo, Noli grauare te Imperator, vt putes te, in ea, quæ diuina ſunt, imperialis aliquid iuris habere, ad Imperatores palatia pertinent; ad Sacerdotes Eccleſiæ. *In aurea legenda ſub titulo de Sancto Ambroſio.*

G*. Cum quidam vſurarius eccleſiam de vſuris & rapinis conſtruxiſſet, Epiſcopum ad eius dedicationem inuitauit. Epiſcopo ergo cum ſuo clero officium conſecrationis peragente; vidit Diabolum poſt altare in cathedra ſtantem, in habitu epiſcopali & dixit Epiſcopo: Quare tu eccleſiam meam cõſecras? Ceſſa iam quia ad me eius iuriſdictio pertinet, quia de rapinis & vſuris ædificata eſt. Cũ ergo Epiſcopus cum Clericis territus fugeret, Diabolus continuo ipſam Eccleſiam cum grandi ſtrepitu deſtruxit. *In aurea legẽda ſub titulo de Dedicatione Eccleſiæ.*

H*. In Theutonia fuit quidam Comes, bonæ vitæ ſecundum homines: poſt cuius obitum quidam Religioſus vidit in ſpiritu dictum Comitem in inferno in ſupremo gradu cuiuſdam ſcalæ, quæ videbatur erecta inter crepitantes flammas ad ſuſcipiẽdos omnes qui ex eadem Comitis genealogiâ deſcenderent. Surgebat autem ſchala de immenſo barathro. Hoc

autem ordine ſuccedentium ſeries texebatur, vt qui nouus adueniebat ſupremum gradum teneret, & qui in eo repertus erat, ad inferiorem proximum deſcendebat. Cumque ille quæreret, quare ille Comes tam bonæ vitæ torqueretur, audiuit, propter quandam poſſeſſionem Metenſis Eccleſiæ, quam beato Stephano proauus eius abſtulit, cui iam decimus iſte in hæreditate ſucceſſerat. *Petrus Damiani, & ponitur in Vincentij ſpeculo hiſtoriali libro 26. cap. 63.*

Epiſt. ad Dominicũ ca. 8.

K. Quoniam laudabile factum Epiſcopi Aurelij Carthaginenſis quomodo impleuit omnibus qui ſciunt os laudibus Dei. Quidam cum filios nõ haberet neque ſperaret, res ſuas omnes retento ſibi vſufructu donauit Eccleſiæ; nati ſunt ſibi filij: reddidit Epiſcopus nec opinanti, quæ ille donauerat. In poteſtate habebat Epiſcopus non reddere, (ſed iure fori, non iure poli, id eſt quadam æquitate naturali.) *Auguſtinus de vita clericorum, & ponitur 17. quæſtione, capite vltimo.*

L*. Matrona quædam nobilis in vicinis partibus Tuſciæ habebat nurum, quæ infra breue tempus, quo filium eius acceperat, cum ſocru ſua ad oratorij beati Sebaſtiani dedicationem fuerat inuitata. Nocte vero præcedẽti voluptate carnis deuicta, á viro ſuo ſe abſtinere nõ potuit. Cumque mane conſcientiam deterreret perpetrata carnis delectatio, proceſſionem vero imperaret verecundia, plus erubeſcens vultus hominum, quam Dei iudicium metuens, cum ſocru ſua venit. Mox vero, vt reliquiæ B. Sebaſtiani ſunt ingreſſæ prædictã matronam (mirum) ſpiritus malignus vexare cœpit. *Gregorius Dialogo. libro primo, capite decimo. Plura Card. Baron. ad Martyrol. Rom. 20. Ianuarij.*

M*. In Valeriæ prouincia, quidam curialis Paſchali Sabbatho iuuenculam in baptiſmate ſuſcepit, qui poſt ieiunium domum reuerſus, multoque vino inebriatus eandem filiolã ſecum manere petijt, eamque nocte illa, quod dictu nefas eſt, perdidit. Cũque mane ſurrexiſſet reus, cogitare cœpit vt ad balneum pergeret, ac ſi aqua balnei lauaret maculam peccati, perrexit, lauit, cœpitque trepidare Eccleſiam ingredi, ſed ſi tanto die nõ iret ad Eccleſiam erubeſcebat, ſi vero iret, timebat Dei iudicium. Vicit tãdem humana verecundia: perrexit ad Eccleſiam, ſed tremebundus ſtare cœpit, ac per ſingula momenta ſuſpectus qua hora ſpiritui immundo traderetur. Et cum valde timeret, ei in illa Miſſæ celebritate aduerſi nihil contigit, qui lætus exijt, & die altero Eccleſiam iam ſecurus intrauit, factumque eſt vt iam per ſex continuos dies lætus ac ſecurus procederet. Die autem ſeptima ſubita morte defunctus eſt. Cumque ſepultus fuiſſet per longum tempus, cunctis videntibus de ſepulchro illius flamma exijt, & tamdiu oſſa eius concremauit quouſque omne ſepulchrum conſumeret, quod faciens Dominus oſtẽdit quod eius anima in occulto pertulit, cuius etiam corpus ante humanos oculos flamma conſumpſit. *Gregorius Dialog. lib. 4. cap. 33.*

N. Chriſti eccleſia poſtquam ad Chriſtianos principes venit, potentia quidem & diuitijs maior, ſed virtutibus minor facta eſt. *Hieronymus in vita Malchi Captiui monachi.*

O. Ludouicus filius Arnulphi Romanorũ Imperatoris Auguſti finis fuit imperij, quantum ad poſteritatem Regis Caroli quondam Imperatoris culpis tam proprijs quam prædeceſſorum ſuorum exigentibus. Eccleſias

enim quas patres ſui in toto orbe cõſtruxerunt, non fouebant, ſed potius inſtigante diabolo diſſipabant. *Martinus Polonus in Chronicis.*

Item, vide Ambroſius. c. d. Auguſt. o. p. Bellum. f. Clericus. g. Dagobertus. a. Decimæ. k Dedicatio. b. Diabolus. d. Dormire. b. Martinus. i. Mirabile. b. z. Papa. o. Paupertas. i. Pœnitentia. i. Perſecutio. a. Roma. e. Sacerdos. c. d. e. Templum. a. Theodoſius ſenior. b.

Edmundus.

A. Sanctus Edmundus in Theologia doctor oblata plura beneficia Eccleſiaſtica renuit, & ne vnum quidem niſi cum onere reſidentiæ: quod quoties lectionibus vacare diſpoſuit, ſolebat, nullius exſpectato cõſilio, reſignare. Tandẽ vt liberius poſſet abſq; ſcãdalo, & auditorũ grauamine, verbũ Dei prædicare, beneficium vnum recepit, & retinuit quorũdam victus inſtantia. Tantum reuerentiæ ſacræ Scripturæ detulit, quod quoties Biblia ſacra aperuit prius ea oſculo honorauit. *In geſtis ſancti Edmundi Cantuarienſis apud Surium. Et ponitur in ſpeculo hiſtor. Vincentij lib. 32. cap. 78.*

Elatio.

A*. Qvadam die dum Pater *Benedictus* veſpertina hora corporis alimẽta perciperet, eius monachus cuiuſdam defenſoris filius fuerat, qui ei ante menſam lucernã tenebat: cũq; vir Dei ederet, ipſe autem cũ lucernę miniſterio aſtaret, per ſuperbiæ ſpiritum in mẽte ſua tacitus voluere cœpit, quis eſt hic, cui ego manducanti aſſiſto, lucernam teneo, ſeruitiũ impendo? Ad quem vir Dei ſtatim conuerſus cæpit eum increpare, dicens: Frater, quid eſt quod loqueris? Signa cor tuum, vocatiſque fratribus præcepit lucernam de manibus tolli: ipſum vero iuſſit à miniſterio recedere. Tunc requiſitus à fratribus, quæ habuerit in corde per ordinem enarrauit, quanto ſuperbiæ ſpiritu intumuerat. *Gregorius Dialog. lib. 2. cap. 20.*

B*. Palæſtinus quidam, nomine Valẽs, peruenit ad eremum, in qua pluribus annis vixit, & aſſecutus difficilis vitæ ſtudium ad tantum ſuperbiæ culmen aſcendit, vt diabolicis illuſionibus falleretur, neſcio quid magnum ſe eſſe putans, tanquam Angelorum viſione miniſterioque quotidie frueretur. Referebant ergo eius noti, quod vno die, dum in tenebris opus faceret, acus ei qua ſportulam conſuebat, cecidiſſet, & dum eam in obſcuro cernere non potuit, lãpade ſibi miniſterio Dęmonis accenſa tandem inuenit. Denique Diabolus in effigie Saluatoris nocte venit cum choro mille (vt finxerat) Angelorum lampades accenſas tenentium, & cum flammea rota, in qua Saluatorem ſedere ſimulauit, vno ex eis prædicente, & dicente: Placuit *Chriſto* conuerſatio tua, & ecce venit ad te: tantum egredere de cella tua, & venientem eminus cernens adora. Egreſſus ergo illum vt Deum adorauit, & ſequenti die congregatis ad Eccleſiam fratribus ait. Ego iam communione non egeo: *Chriſtum* enim ipſum hodie vidi. Tunc ſancti patres ferreis eum vinculis alligatum ſæcularis vitæ conuerſationi dederunt, vt ex eo tumor eius animi ceſſaret, quod nihil commune cum ſanctis haberet, & ſic eum per totum annum orationibus curauerunt. *Heraclides in libro qui dicitur Paradiſus, ſiue Lauſiaca hiſtoria.*

Item, vide Humilitas. b. Mirabile. b m. br. b x. Obedientia. e. Superbia per totum.

Electio.

A. IN quadam Eccleſia Gallicana orta eſt diſſenſio de electione Pōtificis. Compromiſerunt autem in Cardinalem, qui præſens erat, vt vnum de duobus, quos nominauerant, eis daret. Cardinalis vero ſanctum virū Petrum Claræuallenſem conſuluit. Qui reſpondit: In duobus falſis denarijs non poteſt melior inueniri. *In geſtis eiuſdem Petri Clareuallenſis, & ponitur in Speculo hiſtoriali, libro vigeſimo, capite trigeſimo-ſecundo.*

B*. Quædam ſancta recluſa dixit cuidam Abbati Ciſtercienſis ordinis, volēti ſcire vtrum expediſſet ei eſſe Abbatem? Non expedit tibi, inquit, quia Simoniacè intraſti. Cui ille, quid dicis? nunquam Simoniam cōmiſi. At illa: Inſtante electione aſpirans tu ad Abbatiam nō ſimpliciter, ſicut prius, ambulaſti, ſed dicebas monachis ſimplicibus, non eſſet honor noſter ſi extra Abbatiam eligeremus; & tibi conſtabat quod in abbatia nō erat alius niſi tu ad hoc idoneus, & ſic circumueniſti eos, & factus es Abbas. Quod ille confeſſus, abbatiæ renunciauit. *Cæſarius in Dialogo Miraculorum diſt. 6. cap. 18.*

Item, vide Darius. a. Simonia. c. f. i. Prælatio. d. Epiſcopus. i.

Eleemosyna.

A. DIxit ſancta Lucia matri ſuæ: Mater mea te precor ne mihi de cætero nomines ſponſum, ſed quæ datura eras pro dote, pauperibus elargire. Cui mater: Tege & claude prius oculos meos, & quidquid volueris de facultatibus facito. Ad quā Lucia: Quod moriens das ideo das, quia ferre non potes. Da ergo dum viuis & inde mercedem habebis. Cum ergo rediſſent de ſepulchro Sāctæ Agathæ, ſit quotidie diſtractio rerum, & dant in neceſſitatibus pauperum. *In legenda ſanctæ Luciæ.*

B*. Diues quidam videns Ioannem Eleemoſynarium Patriarcham Alexandrinum in ſtratu viles pānos habere, eo quod cæteros pauperibus erogaſſet, quoddam pretioſum coopertorium emit, & illi dedit. Qui cū illud nocte ſuper ſe haberet, dormire non potuit. Cogitās ergo quod CCC. domini ſui, ſcilicet pauperes de tanto pretio cooperiri poſſent, lamētans dicebat: Quanti incarnati, quāti pluuijs madefacti præ frigore hodie dormierunt; tu autem in thalamo quieſcens te coopertorio 30. numiſmatū calefacis? humilis Ioannes alia vice hoc non veſtietur, ſtatimque mane illud vendi fecit & pauperibus erogauit. Hoc autem audiens ille diues, illud coopertorium ſecundò emit, & eidem tradidit rogans vt ipſū de cætero non venderet. At ille accipiens iuſſit iterum vendi, & dominis ſuis id eſt pauperibus pretium erogari, quod diues audiēs iterum abijt. Et ipſum redemit, ac beato detulit, eique gratulabundus dixit: Videbimus quis deficiet, an tu vendendo, aut ego redimendo: & ſic ſuauiter vindemiabat diuitem dicens, quod poſſit aliquis intentione dandi pauperibus, diuites taliter exſpoliare: nec peccat: duo enim lucratur, vnū quia animas eorum ſaluat, alterum quia ex hoc ipſe non modicam mercedem habet. *In legenda aurea in ſancto Ioanne Eleemoſynario.*

C**. Cum quidam miles ſpoliatus eſſet, & Ioanni Eleemoſynario ſuam calamitatem exponeret, iuſſit ei dari 15. libras auri, diſpenſator autem tradidit ei quinque. Cumque Epiſcopus

copus de collecta rediret, vidua quædam dedit in ſcriptis notitiam xenij 5. centenariorum auri, quam ille ſuſcipiens conuocauit diſpenſatores ſuos, quot libras dediſtis ei qui receſſit à me? Qui dixerunt, Domine, quindecim, vt præcepiſti: Quos ille per ſpiritum ſciens eſſe mētitos, proferens picatium quod ei traditum fuerat, dixit: Si dediſſetis quindecim, vt iuſſeram, quæ attulit quinque cētenaria attuliſſet 15. Continuoq; coram ipſis viduam interrogauit ſi aliud Deo offerre voluiſſet, quæ ait: Ego manu mea ſcripſeram 15. centenaria, ſed inueni 10. per ſe eſſe deleta, & cogitaui quod eſſet voluntas Dei, vt non darem, niſi quinque. Tunc Patriarcha dimittēte mulierem, illi veritatem confeſſi indulgentiam petierūnt. *Vincentius in ſpeculo hiſtoriali, lib. 23. cap. 108.*

D. Cum ſanctus Serapion amictum ſuum pauperi tribuiſſet, & alteri obuians, qui frigus patiebatur, tunicam ſimiliter tribuiſſet, & Euangelium tenens nudus ſederet, interrogauit eum quidam dicens: Abba, quis te exſpoliauit? Et demonſtrans Euangelium. Iſte, inquit, me exſpoliauit &c. *In legenda aurea.*

E. Cum quædam vidua petiuiſſet ab eo eleemoſynam, quod filij eius eſuriebant, eo nihil habente, ſeipſum ei tradidit, vt eum venderet Græcis, quos in paucis diebus fecit Chriſtianos. Hoc legens de Sancto Serapione, Ioannes Eleemoſynarius, ait: Credite mihi, quia vſque hodie putaui quod vel aliquid facerem dans pecunias, neſciens quod & ſeipſos venderent quidam compaſſione ſuperati. *Vincentius in Speculo Hiſtoriali libro 23. capite 109.*

F. Ioachim & Anna parentes beatæ Virginis, omnem ſuam ſubſtantiam trifariè diuidebant: vnam partem templo & ſeruientibus impendebāt, aliam peregrinis & pauperibus, tertiam ſibi & familiæ ſuæ reſeruabant. *Hoc ſe legiſſe refert Hieronymus in quodam libello de Natiuitate Mariæ, quæ in legitimis B. Hieronymi non numerātur.*

In magna quadam ciuitate mos
G. fuit quod extraneum & ignotū omni anno eligebant in Principem, cui licebat facere quidquid vellet. Illo ergo in omnibus delitijs permanente, & ſemper ſibi ſic eſſe exiſtimante, repente Ciues in eum inſurgebant, & per ciuitatem nudum trahentes in nemoroſam Inſulam exulem tranſmittebant, vbi nec cibum nec veſtitum inueniēs fame vrgebatur & frigore. Tandem quidam Rex factus cū eorum conſuetudinem didiciſſet, infinitos theſauros ad Inſulam illā præmiſit, vbi poſt annum in exilium relegatus, cæteris fame deficientibus, ille abundauit. *Ciuitas* huiuſmodi, hic mundus eſt, *Ciues*, tenebrarum Principes, qui nos falſa mundi delectatione alliciunt, & mors ſuperuenit, diuitiarum vero præmiſſio fit manibus egenorum. *Ioan. Damaſcenus in hiſtoria Ioſaphat & Barlaam.*

H. Peregrinus in quadam villa moriens Sclauiniam ſuam legauit ſacerdoti: quam ſacerdos recepit, ſed de anima parum curauit. Poſtmodum ſacerdos factus monachus in ordine Ciſtercienſi, & in dormitorio iacens, raptus eſt in ſpiritu ad loca pęnarum: vbi videns multas animas adduci & puniri, occultauit ſe poſt oſtium, videnſque dæmon prædictam Sclauiniam, dixit: Cuius eſt veſtis illa? Reſponderunt; Sacerdotis illius qui ſtat poſt oſtium, quam quum à quodam peregrino legatā recepiſſet nihil beneficij animæ eius impēdit. Ad quod Diabolus: Expediamus nos ſtatim de illa

Sclauinia eſt veſtis peregrinātium.

illa, tollenſque veſtem eam in fœtidam & bullientem aquam intinxit: de qua cum faciem & collum Sacerdotis percuſſiſſet, excitatus ille exclamauit: Adiuuate, adiuuate. En morior, en incendor. Tūc ſurgentes monachi inuenerūt totū caput eius exuſtum, ſicque in infirmitorium deportauerunt ſemiuiuum. *Cæſarius in Dialogo miraculorum, libro duodecimo, capite quadrageſimo ſecundo.*

I. Hilarius Arelatenſis Epiſcopus, vir doctus in diuinis, & amator paupertatis, in pauperes prius, non ſolum mentis ſed & corporis labore pro eis ſollicitus fuit. Nam pro iis reficiendis & ruſticationem cōtra vires ſuas homo genere clarus exercuit: ſed nec in ſpiritualibus laborare neglexit. *Gennadius Maſsilienſis de viris illuſtribus, in Hilario.*

K. Eugenius ordinatus Carthagineſis Epiſcopus, cœpit per bonam vitam reuerendus haberi, his etiam qui foris ſunt & omnibus eſſe gratus, pecunia apud ipſum nunquam manſiſſe probatur, niſi forte tali hora offerretur quando nox aderat, tantum reſeruabat quantum diei ſufficeret, non quantum cupiditas expetiſſet. *In geſtis eiuſdem.*

L*. Anno imperij Phocæ ſecundo, cum quidam pauper à nautis eleemoſynā peteret, nec acciperet, dicēte nauclero: deſiſte eleemoſynam petere à nobis, qui nihil hic præter lapides habemus, & cum ſubieciſſet pauper, omnia ergo in lapides vertātur: quidquid manducabile erat in lapides cōuerſum eſt colore & forma rerum earundem manentibus. *Vincentius in ſpeculo hiſtoriali libro vigeſimo-tertio, capite decimo-ſeptimo.*

M**. Oſualdus Rex Nortoambrorum, cibos ſibi propter pauperes ſubtrahebat. Huius autem dextera manus hodie quoque cum brachio & cute & neruis incorrupta manet, toto corpore reliquo in cineres reſoluto. *Helinandus in Chronicis.*

N*. Epiſcopus quidam Capuanus vidit Benedictum octauum Papā, quaſi corporaliter equo inſidentem: heu inquit, nonne tu es Papa Benedictus? Ego ſum, inquit ille infelix. Quomodo, inquit, eſt tibi pater? Grauiter, inquit, torqueor, ſed perge, inquit, ad fratrem meum Ioannem, qui nunc ſedem Apoſtolicam occupat, eique dices vt illam potiſſimè ſummam, quæ in tali theca repoſita eſt, pro me pauperibus diſtribuat, ſicque redimendum me eſſe quādoque cognoſcat. Nam cætera quæ pro me indigētibus data ſunt, nil profuerunt, quia de rapina & iniuſtitia acquiſita ſunt. *Petrus Damiani, & in ſpeculo hiſtoriali. Vincentij libr. 26. cap. 21. Martinus Polonus in Chronicis.* *Epiſt. 2. cap. 4.*

O. Quidam conuerſus Cantuarienſis vadens ad nundinas, & quadraginta libras ſecum deferens, vt eas expenderet in neceſſitatibus domus ſuæ, comitem habuit in via militem veteranum, grauatum ære alieno. Tūc conuerſus dixit militi ſe comitaturum, qui ingreſſi domum creditoris & cum peterent inducias, negauit ille, addens quod filium eius vinctū in carcerem poneret. Pro quo cum oraret conuerſus, creditor multa conuitia ei intulit: ad quem conuerſus. Hodie, inquit, liberabitur iuſtus iſte de carcere mortis: & proijciens ante pedes eius quadraginta libras redemit filium militis de carcere, ipſumque á debito liberauit. Qui veniens narrauit fratribus quæ geſta erant. Illi vero cum eſſent viri ſpirituales, in hoc facto multum cōmendabant eum. *Guilielmus Lugdunenſis in ſumma virtutum, parte 3. rubrica 57.*

Cum

Cum hoc ſcilicet, *quod ſcribitur Exodi 23. ver. 10. Sex annis ſeminabis terram tuam, & congregabis fruges eius, anno ſeptimo dimittes eam, & requieſcere facies, vt comedant pauperes populi tui*, obſeruatum fuit, vt ait Ioſephus, in anno ſexto in tantum abundabant fruges, quod ſufficiebant ad vſum ſeptimi anni & octaui & ad ſementē. *In ſcholaſtica hiſtoria ſuper Exodum cap. de indicijs.*

R * *. Dum Wandalorum tempore fuiſſet Italia in Campaniæ partibus depopulata, multique eſſent de hac terra in Africam tranſlati, Paulinus vir Domini, quæ ad Epiſcopium pertinebant cum habere poterat captiuis indigentibus largitus eſt. Et cum iam nihil omnino ſupereſſet, quodam die quædam vidua aduenit quæ à Regis Wandalorum genero filium ſuum in captiuitatem ductum fuiſſe perhibuit, atque á viro Dei pretium huius poſtulauit. Tunc vir Domini fæminæ, quæ dare potuiſſet inquirens, nec aliud quam ſe inueniens, fæminæ reſpondit. Quod poſſim dare non habeo, meipſum tolle, me ſeruum iuris tui eſſe profitere, & me vice filij in ſeruitium trade. Quod illa audiens, putauit deriſionem eſſe potius, quam compaſſionem. At ille dubitanti fæminæ citius perſuaſit, vt audita crederet, perrexere ergo vterq; in Africam. Procedente autem Regis genenero, vidua rogata ſe obtulit, ac prius petijt vt ei donaretur filius. Quod cū vir barbarus non ſolum facere, ſed etiam audire deſpiceret, illa ſubiunxit: Ecce hunc hominem pro eo vicarium præbeo, & mihi vnicum filium redde. Cumque venuſti vultus hominem conſpexiſſet, quam artem noſſet, inquiſiuit. Cui vir domini reſpondit. Artem quidem aliquam neſcio, ſed hortum bene excolere ſcio. Quod ille libenter accepit. Suſcepit itaque ſeruum, & roganti viduæ reddidit filium. Deinde narratur qualiter horti curam gerens emptoris ſui gratiam acquiſiuit. A quo tandem oblatione ſibi facta petendi quod vellet vt cum magno munere reuerteretur, hoc ſolum petijt, vt illi omnes captiuos ſuæ ciuitatis relaxaret. *Gregorius Dialogorum libro tertio, capite primo.*

Quidam iuxta nos Deus-dedit nomine, religioſus habitabat, qui calciamenta ſolebat operari, de quo alter per reuelationem vidit quod ei domus ædificabatur. Sed in ea conſtructores ſui ſolo die Sabbathi videbantur operari, qui eiuſdem viri vitam poſtmodum requirens, inuenit, quia ex his quæ ſingulis diebus laborabat, quidquid ex victu & veſtitu ſupereſſe potuit, die ſabbathi ad beati Petri Eccleſiam deferre conſueuerat, atque indigentibus erogare. Qua in re perpende quod non immerito domus ipſius fabrica ſabbatho creſcebat. *Gregorius Dialogorum libro quarto, capite trigeſimo-octauo.* S *.

Quidam rogauit ſenem quendam, vt acciperet pecunias in ſuis neceſſitatibus profuturas. Ille autem nolebat, vtpote qui opere manuum ſuarum ſibi eſſet ſufficiens, ſed dum ille perſiſteret obſecrando, vt ſaltem pro indigentium neceſſitate ſuſciperet, reſpondit ſenex: Duplex mihi opprobrium eſt, quia & cum non indigeam, accipio, & aliena tribuens vanam gloriam colligo. *In vitis Patrum, libro quarto, parte 2.* T.

Venerunt aliquādo quidam Græcorum, vt darēt eleemoſynam in ciuitate Oſtracini, & aſſumpſerunt ſibi oeconomos Eccleſiæ, vt oſtenderent eis qui neceſſitatem maiorem V.

haberent. Illi autem duxerunt, eos ad quendã leproſum, &, dederũt ei. Ille autem nolebat accipere dicens: Ecce modicas palmas habeo, quas operor, & facio plectas, & ex eis mãduco panem. Iterum duxerunt eos ad cellam vnius viduæ, quæ erat cum filiabus ſuis, & cum pulſaſſent ad oſtium, cucurrit filia nuda. Mater autem eius abierat ad quoddam opus. Erat enim candidatrix, & dabant filiæ eius veſtimentum, & nummos. Illa autem nolebat accipere dicens, veniſſe matrem ſuam & dixiſſe ſibi: Confide, quia voluit Deus, & inueni opus quod faciam hodie, vnde habeamus victum noſtrum. Et cum veniſſet mater eius rogabant eam vt acciperet, & noluit, dicens: Ego habeo curatorem meum Deum, & vos vultis eum tollere à me hodie. Illi autem agnoſcentes fidem eius glorificauerunt Deum. *Eodem libro parte 2.*

X. Quidam obtulit leproſo cuidam pecuniam dicens. Habe ad expenſas tuas, quia ſenuiſti, & infirmus es. Hic autem reſpondit: Tu poſt ſexaginta annos venis auferre nutritorem meum, & non acquieuit accipere. *Eodem libro parte 3.*

Y. Narrauerunt ſenes de quodã hortulano, quod omnem laborem ſuum in eleemoſynam expenderet. Poſtea Sathanas immiſit in cor eius dicens: Collige tibi aliquantam pecuniam ne cum ſenueris aut ægrotaueris opus habeas. Et collegit & impleuit lagænam de nummis. Contingit autẽ eum infirmari & putrefieri pedem eius, & expendit, quod collectũ fuerat. Poſtea vero venit quidam de expertis medicis, & dixit: Niſi incideris pedem tuum, putrefiet, & conſtituerunt diem vt incideret pedem eius. Illa autem nocte ſtetit Angelus Domini & dixit ei: Vbi ſunt nummi quos collegiſti? & vbi eſt ſpes de qua tractaſti? Et collegit ſe & ait. Peccaui Domine, ignoſce mihi. Tunc Angelus tetigit pedem eius, & ſtatim ſanatus eſt. Et ſurgens mane abijt in agrum operari. Venit ergo medicus iuxta conſuetudinem cum ferramẽtis vt ſecaret pedem eius, & videns eum fodientem terrã admiratus glorificauit Deum. *Ibidem.*

Frater quidam dixit Abbati Paſtori. Si dedero fratri meo modicum panis, aut aliquid aliud, dæmones polluunt illud vt videatur ad placẽdũ fieri. Dixit ei ſenex. Et ſi ad placẽdum hominibus fiat tale opus, nos tamen debemus fratribus præbere quod egent. Et dixit ei parabolam: Duo homines agricolæ erant in vna ciuitate habitantes, & vnus ex eis ſeminans collegit pauca & ſordida: alius autem negligens ſeminare omnino nihil collegit, ſi ergo fiat fames quis horum poteſt euadere? Reſpondit frater. Qui fecit quãuis parũ atq; immundum. Et dicit ei ſenex. Ita & nos ſeminemus pauca, ne famis tẽpore moriamur. *In vitis Patr. l. 12. par. 1.* Z.

Monachus quidam Thebæus accepit gratiam miniſterij, adeo vt omnibus indigentibus miniſtraret. Cõtigit autem aliquando in quodam vico, vt agapem facerent, & ecce mulier quædam venit ad eum, vt acciperet, quæ veſtita erat vetuſtiſſimis rebus quam cum ita vidiſſet impleuit manum vt daret ei multũ. Clauſa eſt autem manus eius & leuauit parum. Alia autem venit ad eum veſtita bene, & videns veſtes eius miſit manum, vt ei daret parum, & aperta eſt manus eius, & leuauit multũ, & requiſiuit de vtriſque mulieribus illis, & cognouit quia illa quæ bonis veſtibus vtebatur de honeſtis mulieribus ad paupertatem peruenerit, illa vero A a.

vero alia accipiēdi cauſa ſe rebus vetuſtis veſtierit. *Eodem libro parte ſecunda.*

A b. Monachus erat habens fratrem ſæcularem pauperculum, & quidquid laborabat præbebat ei: ſed quantum ille ei præbebat, tantum ille pauperior fiebat. Pergens autem monachus ille indicauit hoc ſeni. Senex autem dixit ei. Vltra non præbeas ei, ſed dic illi: Frater quando habui, tibi dedi, tu ergo modo labora, & ex eo quod laboraueris, præbe mihi, & quidquid attulerit accipe ab eo, & vbi ſcis peregrinum aut ſenem pauperem da illud & roga eos vt orent pro eo. Ille fecit ita, & hæc dixit fratri: & diſceſſit triſtis. Et ecce prima die tollens de horto minuta olera attulit ei. Accipiens autem frater dedit ſenibus, & rogauit eos vt orarent pro eo: Qui cum accepiſſet benedictionem, reuerſus eſt in domum ſuam, poſtea iterū attulit ei olera & panes tres, & frater fecit ſicut prius. Veniens tertio multas attulit expenſas & vinum & piſces. Quod cum frater eius vidiſſet miratus eſt & vocauit pauperes & refecit eos. Dixit autē illi ſeculari fratri ſuo. Non opus habes aliquātos panes? Et dixit ei: Non Domine quoniā quādo aliquid accipiebam á te velut ignis intrabat in domum meam, & conſumebat illud: nunc autem quādo à te nihil accipio ſuperabundo. Frater autem ſeni omnia indicauit. Et dixit ei ſenex: Neſcis quia opus monachorum ignis eſt, & vbicūnque ingreditur, conſumit? Hoc autem vtile eſt fratri tuo, vt de labore ſuo miſereatur, & à ſanctis viris orationem accipiat, & ita multiplicabitur labor eius in Domino. *In vitis Patrū libro decimo-tertio, parte ſecunda.*

A c. Senex quidam cum alio fratre habebat communem vitam. Erat autem ſenex miſericors. Contigit autem vt fieret fames. Et cæperunt quidam venire ad eius hoſpitium, vt acciperét agapem. Senex omnibus miniſtrabat panem. Videns autem frater, quod fiebat, dicit ſeni: Da mihi partem meam de panibus, & quod vis fac de parte tua. Senex diuiſit panem, & faciebat more ſolito eleemoſynam de parte ſua. Multi autem cōcurrebant ad ſenem, audientes quod omnibus daret. Videns autem Deus propoſitum voluntatis eius, benedixit panes. Frater ille autē conſumpſit panes ſuos, & dixit ſeni: Modicū eſt quod adhuc habeo de panibus, Abba, ſuſcipe me ad communem vitam. Et dixit ei ſenex: Vt vis, facio. Et cæperunt iterum ſimul eſſe. Facta autem iterum abundantia victualiū, veniebant iterum indigentes vt acciperent agapem. Contigit autem vna die, vt intraret frater ille, & videret, quia defecerant panes. Venit etiam pauper poſtulans agapem. Senex ergo dixit fratri. Da ei panem. Et dixit: Iam non habeo. Et dixit ſenex. Intra & quære. Ingreſſus vidit repoſitionem in qua panes haberi ſolebant, repletā panibus. Quod cū vidiſſet timuit, & tollēs dedit pauperi, & ita agnoſcēs fidem & virtutē ſenis glorificauit Deum. *Eodem libr. par. 3.*

Decem annis cęca mulier ducta eſt A d*. ad B. Hilarionem, oblataque à fratribus omnem ſuam ſubſtantiam ſe in medicos expendiſſe ait. Cui ſanctus reſpondit: Si quæ in medicos perdidiſti, dediſſes pauperibus, curaſſet te verus medicus IESVS. Clamāte autem illa, & miſericordiam deprecante, expuit in oculos eius, & ſtatim Seruatoris exemplo ſanauit eam. *B. Hieronymus in vita eius.*

Orion, vir primarius, & ditiſſimus A e*. vrbis Hanlæ, á legione dæmonum

poſſeſſus, ad Sanctum Hilarionem adductus eſt, & ab eo curatus. Qui poſt plurima dona offerens pro gratijs, repulſus eſt: Non legiſti, inquit, quid Giez, quid Simon paſſi ſunt? Cumq; Orion flens diceret: Accipe, & da pauperibus. Ille reſpondit: Tu melius potes tua diſtribuere, qui per vrbes ambulas, & noſti pauperes &c. Triſti autem illi: Noli, inquit, triſtari, fili: quod facio, pro te facio & pro me. Si enim hæc accepero & ego offendam Deum, & ad te legio reuertetur. *Ibidem Hieronymus.*

A f Cum ad ſanctum Ammonē veniſſent quidam, ipſe volens probare animos eorum dicit, dolium ſibi eſſe neceſſarium, vbi aquam pro aduenientibus cōgregaret, & cum polliciti fuiſſent ſe perlaturos, vnus de ipſis graue ſibi dixit, dicens, poſſe periclitari camelum ſuum, ſi ei tam graue onus imponeret. Tunc alter. Ego, inquit, imponam aſino meo pondus, quod camelo tuo onerosū dicis, & merita hominis Dei facient quod impoſſibile eſſe poſſibile. Et ita dolium impoſitum aſino prouexit vſque ad monaſterium hominis Dei, ita vt nec ſentiret aſinus. Quem vt vidit Ammon: Bene feciſti inquit, in aſino deferens dolium. Collegæ enim tui mortuus eſt camelus, & regreſſus inuenit ita geſtum. *In vitis Patrum ſub primo titulo de ſancto Ammone.*

A g. De ſancto Pambone mihi ſancta Melania retulit, quod ipſa ei trecentas libras argenti obtulit. Qui cum ſederet & vimen intexeret, hoc tantum ait: Det tibi Deus mercedem ſuam. Deinde oeconomo ſuo dixit: Suſcipe & in fratres egentes diuide. Cumque illa ſtans pro munere dato benedictionem aut laudes exſpectaret & nil ab eo vlterius audiret, ait: Scito Domine in hac argentaria trecentas eſſe libras. Qui iterum nec ſurſum quidem aſpiciens, reſpondit: Si mihi iſtud offerres, competenter hoc diceres. Cum autem non mihi ſed illi quem nō ſpreuiſſe, ſed amplius honoraſſe duos nummos ſcimus, tace, quieſce. Nam qui montes lance penſauit, non opus habet à te menſuram cognoſcere. *Heraclides in libro qui dicitur Paradiſus.*

Vide Ambroſius.a. Auarus.o.p.q. Clericus. g. Dare.a. Dominicus. e. Eccleſia. a. Heremita. b. Hiſtrio. b. Hoſpitalitas. g. Labor. d. Martinus. c. b. l. Monachus. x a b. Obedientia. a. Paupertas. c. d. Vſura. b.

Eloqventia.

Demoſthenes cum inter initia Rhetoricæ primam literā dicere non poſſet, oris ſui vitium tanto ſtudio expugnauit, vt à nullo expreſſius referretur. Deinde propter nimiā exilitatem, vocem ſuam excitatione continua ad gratum auribus ſonum perduxit. *Valer. Max lib. 8. cap. 7. Plutar. in vita Cic. de oratore 1. de diuinat. 2.* A.

Lateris etiam infirmitate defectus, B. quas corporis habitus vires denegauerat, à labore mutuatus eſt. Multos enim verſus vno impetu ſpiritus cōplectebatur, eoſque aduerſa loca celeri gradu ſcandens pronunciabat, ac vadoſis litoribus inſiſtēs declamationes fluctuum fragoribus obluctantibus edebat, vt ad fremitus concitatarum concionum patientia duratis actionibus vteretur. *Ibidem Valer. Max. & Quintil. libro vndecimo, capite tertio. Cic. quinto de Finibus.*

Fertur quoque ori inſertis calculis multū ac diu loqui ſolitus, præliatus eſt eū rerum natura. Itaque alterū Demoſthenem mater, alterum induſtria enixa eſt. *Ibidem Valerius.* C.

Miſſi à Ducibus milites ad M. Antonium D.

tonium oratorem obtrūcandum ſermone eius ſtupefacti, v.bratos gladios vaginis reddiderunt &c. *Valerius libr. octauo, capite nono. Appianus de bello Ciuili lib. 1. Plutarc. in Mario. Velleius Patere.*

E. Piſiſtratus dicendo tantùm valuiſſe traditur, vt ei Athenienſes regium Imperium permitterent, cum contra amantiſſimus patriæ Solō niteretur. Quo euenit vt alioqui prudentiſſima ciuitas libertati ſeruitutem præferret. *Ibidem Valer. & Iuſtinus libr. 2. Plutarc. in Solone, Herodot. lib. 1.*

F. Quantum eloquentia valuiſſe Hegeſiam Cyrenaicum philoſophū putamus, qui ſic mala vitæ repræſentabat, vt eorum miſera imagine pectoribus miſerorum multis voluntariam mortem ingeneraret. Ideoque à Rege Ptolemæo vlterius hac de re diſſerere prohibitus eſt. *Ibidem Val. Max. 8. cap. 9. Diogenes Laertius in Ariſtippo. Tuſcul. 1. Tuſculan.*

G. Eloquentiæ ornamenta in pronūtiatione apta & conuenienti motu corporis cōſiſtunt. *Et infra.* C. Gracchus quoties apud populū concionatus eſt, ſeruū poſt ſe muſicæ artis peritū habuit, qui occulta eburnea fiſtula pronūtiationis eius modos formabat, aut nimis remiſſos excitando, aut plus iuſto cōcitatos reuocando. Quia ipſum calor atque impetus actionis attentum huiuſmodi, temperamenti æſtimatione eſſe non patiebatur. *Val. Max. lib. 8. cap. 10. Plutarch. in Gracchis. Cic. 3. de Oratore Quinctil. 1. cap. 16. A. Gellius lib. 1. cap. 11.*

H. Marcus Cicero quantum in pronunciatione & motu corporis momenti ſit, oratione, quam pro Gallio habuit, ſignificauit, M. Callidio accuſatori exprobrando, quod præparatum ſibi à reo venenum teſtibus, chirographis, quæſtionibus, probaturum ſe affirmans remiſſo vultu & languida voce, & ſoluto genere orationis vſus eſt, pariterque & oratoris vitium detexit &c. ita claudendo. Tu iſtud, mi Calidi, niſi fingeres, ſic ageres. *Ibidem Valer. libro octauo, capite decimo. Cicero in Bruto. Quinctil. libro vndecimo, capite tertio.*

I. Demoſthenes cum interrogaretur, quidnam eſſet in dicendo efficaciſſimum, reſpondit: ἡ ὑπόκρισις, id eſt pronuntiatio. Iterum deinde, & tertio interpellatus idem dixit: pæne totum ſe illi debere confitendi. *Ibidem Valerius Maximus. Cic. in Bruto. & 3. de Oratore. Fab. Quinctil. 81. capite tertio.*

K. Æſchines, cum propter iudicialem ignominiam relictis Athenis Rhodum petiſſet, atque ibi rogatu ciuitatis ſuam prius in Cteſiphontē, deinde Demoſthenis pro eodem orationem clariſſima & ſuauiſſima voce recitaſſet; admirantibus cunctis vtriuſque columinis eloquentiam, ſcilicet aliquanto magis Demoſthenis. Quid ſi ipſum, inquit, audiſſetis? Tantus orator, & modo tam infeſtus aduerſarius ſic inimici vim ardoremque dicendi ſuſpexit, vt ſe ſcriptorum eius parum idoneum lectorem eſſe prædicaret, expertus acerrimum vigorem oculorum, terribile vultus pondus, accommodatū ſingulis verbis ſonum vocis, efficaciſſimos corporis motus. Igitur etſi operi illius nihil adijci poteſt, tamen in Demoſthene magna pars Demoſthenis abeſt, quod legitur potius quam auditur. *Idem Valerius libro octauo, capite decimo. Cic. 3. de Oratore. Plinius libro ſeptimo, capite trigeſimo.*

Item, vide Diſſentio. a.

EMPTIO.

A. A Piſcatoribus in Mileſia regione verriculum trahêtibus quidam iactum emerat. Extracta deinde magni ponderis aurea delphica menſa, orta cõtrouerſia eſt, illis piſcium capturam ſe vendidiſſe affirmantibus, hoc ſe Fortunam tractus ſe emiſſe, dicente: Qua conditione propter nouitatem rei & magnitudinem pecuniæ ad vniuerſum ciuitatis eius populum delata, placuit Apollinem Delphicum conſuli, cuinã adiudicari menſa deberet. Ille reſpõdit; illi eſſe dandam, qui ſapientia cæteros præſtaret. Tum Mileſij conſenſu Thaleti menſam dederunt, ille ceſſit eam Bianti, iſte Pitaco, is protinus alij: deincepſque per omnem ſeptem Sapientium orbem, poſtremo ad Solonem peruenit, qui & titulum ampliſſimæ prudentiæ, & præmium ad ipſum Apollinem tranſtulit. *Val. Maximus libro quarto, capite primo. Plutarch. in Solone. Diogenes Laertius in Thalete.*

Item, vide Lex. c. Tullius. a. Mercator. b.

EPISCOPVS.

A. Q Vid miraris, Petre, quia fallimur, qui homines ſumus? An mente excidit, quod Dauid cõtra innocentem Ionathæ filium ſententiam dedit, cum verba pueri mẽtientis audiuit? Quod tamen, quia per Dauid factum eſt, & occulto Dei iudicio iuſtum credimus, & tamen humana ratione qualiter iuſtũ fuerit non videmus. Quid ergo mirum, ſi ore mentientium aliquando in aliud ducimur, qui Prophetæ non ſumus? Multum vero quod vniuſcuiuſque Præſulis mentem curarum denſitas deuaſtat, cumque animus diuiditur ad multa, fit minor ad ſingula. Hæc B. *Gregorius* ad excuſationẽ cuiuſdam prædeceſſoris ſui, qui quorũdam Clericorum verbis adulatorijs deceptus, quendam ſanctum virum ad Vrbem præcepit adduci. *Gregorius Dialogorum libro primo, capite 4.*

B. Hoc notum tibi ſit quia poſt mortem meam, tu huic Eccleſiæ Epiſcopus nõ eris propter auaritiam tuam. Verba ſunt ſancti Bonifacij Epiſcopi ad Conſtantinum presbyterum Nepotem ſuum ad Epiſcopatum anhelantem. *Eodem libro, capite nono.*

C. Narrauerunt de Abbate Natiram, quia cum eſſet in cella ſua in monte Sina, mediocriter gubernabat vitam, de his quæ erant corpori neceſſaria. Cum eſſet Epiſcopus in Pharã multum coarctabat animam ſuam in duritia continentiæ, & dicit diſcipulus ſuus: Abba, quando eramus in eremo nõ te cruciabas ita. Et dicit ei ſenex: Fili, illic ſolitudo erat, & quies, & paupertas; propterea volebam gubernare corpus ne infirmarer: nunc autem hic ſæculum eſt, & occaſiones pluримæ ſunt excedendi, & ſi infirmus fuero ſunt qui occurrant, ne perdam propoſitum monachi. *In vitis Patrum, libro decimo-quarto, parte quarta.*

D. Poſt perſecutionem Diocletiani & Maximiani multitudo gentium intrauit, fæcunditas Eccleſiæ creuit in fructibus, ſanctis Epiſcopis iuxta doctrinam Apoſtolicam iter fidei ſincera conuerſatione monſtrantibus. *Ibidem in vita ſancti Pachomij.*

E. Ammonius Pambonis diſcipulus, in Epiſcopum poſtulatus dicebat, acquieſcere ſe omnino non poſſe. Cũque videret ſe non poſſe euadere, ferro ſiniſtram aurem ſecuit, dicens: Vel nunc probatur non poſſe quod cupitis im-

ſis impleri, quia nullus aure præciſa debet ordinari. Ad hoc Dorotheus Epiſcopus reſpondit. A Iudæis lex iſta ſeruatur; ego autem ſi dederitis mihi aliquem naribus truncum, ſed moribus probum, non eum dubito facere Epiſcopum. Cum ergo vim facerent, iratus reſpondit: Si me vltra coegeritis, etiam linguam abſcindã. Et tunc dimiſerunt eum. *Heraclides in libro qui dicitur Paradiſus, & Hiſtoria Tripartita libro quarto, cap. 1.*

F. Quidam Prior Claræuallenſis electus in Epiſcopum eſt, quo renuente ſuſcipere nec ad imperium Abbatis ſui nec Epiſcopi acquieſcente, non multum poſt defunctus cuidam monacho ſibi caro apparuit: á quo requiſitus quomodo ſibi erat, reſpondit: Bene. Et adiecit. Reuelatum eſt mihi à ſancta Trinitate, quia ſi promotus fuiſſem in Epiſcopum, fuiſſem de numero reproborum. *Gulielmus Lugdunenſis in Summa virtutum, rubrica 26.*

G. De Auguſtino legitur quia fugiebat ab omni ciuitate, quæ non habebat Epiſcopum, ne in Epiſcopum eligeretur. *Vbi ſupra.*

H. Accenſo Edgari Anglorum Regis animo in amorem Deo ſacratæ virginis, perpetratoque peccato, & ad populi audientiam perlato. Dunſtanus Cantuarienſis Archipræſul dolore affectus mox illum redarguendum, velut alterum Dauid, intrepidus adijt. Cui aſſurgens Rex, cũ manum extenderet, vt eum ad regium thronum deduceret, ille manum dare renuens. Tu, inquit, audes manũ Pontificis contingere, qua virginem ſacratam non timuiſti præripere? Nolo eſſe amicus cui *Chriſtus* fuerit inimicus. Territus Rex extemplo proſternitur, ſcelus flebiliter fatetur, veniam petit. Quod vt vidit Pontifex, lachrymans & ipſe, Regem à terra leuauit. Deinde cum ei magnitudinem peccati expoſuiſſet, ſeptennem ei pænitentiam indixit; vt in toto hoc ſpatio coronam regni non geſtaret, ieiunium in hebdomada biduale tranſigeret, ſacratis virginibus monaſterium fundaret, pauperibus theſauros largè diſpergeret, &c. quæ omnia Rex impleuit. Septimo autem anno, cum pænitentię tempus exactum fuiſſet, Præſul accitis omnibus regni proceribus, coram populi multitudine Regi coronam impoſuit: cunctis Deum in Dunſtano laudantibus, puerumque ex peccatrice progenitum, de ſacro fonte leuauit. *Vincentius Beluacenſis, in Speculo hiſtoriali, libro vigeſimo-quinto, capite ſeptuageſimo-octauo, & Gulielmus Malmesburienſis libro ſecundo, capite octauo, de geſtis Regum Anglorum.*

I. Quidam Francorum Rex à ſuo cõfeſſore quæſiuit, quare tunc temporis Epiſcopi regni ſui non faciebant miracula, ſicut olim prædeceſſores eorum? Ille reſpondit: Domine olim Epiſcopi regni veſtri fiebant à Deo, omnino humano fauore poſthabito, & tũc Deus eos iuuabat in prælaturæ regimen, & in miraculis faciendis: nunc autem per vos fiunt per preces veſtras, quas electores præcepta reputant: Vos ergo tales non poteſtis iuuare in miraculis faciendis, ideo non eſt mirum ſi non faciant. *Hoc in Chronicis recolo me legiſſe.*

Item, Auguſtinus. h. i. Eccleſia. b. c. d. Eleemoſyna. k. l. Germanus. a. Martinus. a. b. c. d. Mirabile. z. Mors. d. Sacerdos. c.

Error.

A. Narrauit Abbas Daniel de quodam ſene magno, quia diceret per ſimplicitatem, quod Melchiſe-

chiſedech ipſe eſt filius Dei: quod audiens ſanctæ memoriæ Cyrillus Archiepiſcopus Alexandrinus miſit ad eum. Sciens autem quod ſignifer eſſet ille ſenex, & quidquid peteret à Deo, reuelaretur ei, & quia ſimpliciter diceret hoc verbũ, vſus eſt tali ratione: Abba, in cogitatione mea eſt, quod Melchiſedech ſit filius Dei, & rurſus alia cogitatio dicit quia non, ſed homo ſit, & ſummus Sacerdos fuerit Dei. Rogo ergo vt preceris dominũ, quatenus tibi reuelare dignetur de hoc. Senex autẽ de conuerſatione ſua præſumens dixit: Da mihi tres dies inducias, & ego deprecor Dominum de hac re, & renuntio tibi quod mihi fuerit reuelatum. Initians ergo in cellam ſuam deprecabatur Deum. Et veniens poſt tres dies dixit: Homo eſt Melchiſedech. Archiepiſcopus autem dixit quomodo conſtat apud te, Abba? At ille: Deus, inquit, mihi oſtendit omnes Patriarchas, ita vt ſinguli coram me tranſirent vſque ad Melchiſedech, & Angelus aſſiſtens mihi dixit. Ecce Melchiſedech. Et gauiſus eſt Cyrillus. *In vitis Patrum, libro decimo-octauo, parte prima.*

B. Simpliciores fratres inter ruinas templi & altaris, ſiue in portarum exitibus quæ Siloam ducunt, rubra ſaxa monſtrantes, Zachariæ ſanguine putant eſſe polluta. Non condemnamus errorem, qui de odio Iudæorum, & fidei pietate deſcendit. *Hieronymus in Comment. ſuper illud Mathæi 23 verſ. 35. vſque ad ſanguinẽ Zachariæ. Item, vide Auguſtinus. n. Deus. a. c. Hereſis.*

Esdras.

A. Tradunt quidam modum ſcribẽdi à dextra in ſiniſtram, Eſdram Iudæis tradidiſſe, cum prius ad modum arantium ſcriberent, vnde & ſcriptura, exaratio ſolet dici. Scribebant enim à ſiniſtro cornu in dextrum, & à dextro redeundo in ſiniſtrum. *In hiſtoria ſcholaſtica parte quarta, cap. de Artaxerſe & Eſdra.*

Essæi.

Eſſæi ferè in omnibus monaſticã vitam agebant, nuptias faſtidiẽtes, non quia coniugia cenſerent eſſe perimenda, ſed cauendam intẽperantiam mulierum: nullam earum fidem ſeruare viro proteſtantes. Omnia habebant communia, probro vnguenta ducentes, ſqualorem decus putabant, dummodo in veſte candida ſemper eſſent. Nulla eis certa ciuitas, ſed in ſingulis domicilia habebant. Solem vt oriretur orabant, &c. Iuramentum pro periurio habebant, ſectæ ſuæ neminem adhibentes niſi ſub anni probatione. Receptum autem ſecum poſt annum duobus alijs annis mores eius probabant: deprehenſum in peccatis à ſe pellebant, vt herbas more pecudum decerpens vſque ad obitum pæniteret. Cum decem ſimul ſederent, nullus nouem inuitis loquebatur, ſpuere in medium vel in dexteram partem vitantes, à Deo ſabbathum obſeruantes quod nec eo die aluum purgabant. Dolabrum ferebant ligneum, quo in loco ſecretiſſimo terram ad aluum purgandam fodiebant, demiſſa veſte diligenter ſe contegentes ne ſplendori diuino facerent iniuriam, ob id ſtatim foueam implẽtes. Viuebant longiſſimè ob victus parcitatem. Animas omnes à principio creatas pro temporibus incorporari, bonas extutas corporibus vltra Oceanum degere, aiebant: malis procelloſa & hyberna loca delegantes. Erant

[illegible], genus humanum deficeret. *Scholaſtica hiſtoria parte nona, capite 33. ex Philone Iudeo l. de vita contemplatiua. Ioſeph. l. 18. antiq. c. 2. & l. 2. c. 7. de Bello Iudaico.*

EVCHARISTIA.

Dixit Abbas Paſtor. Scriptum eſt: *Sicut ceruus deſiderat ad fontes aquarum, ita anima mea ad te Deus.* Quoniá ergo cerui in ſolitudine ſerpentes plurimos glutiunt, & cum veneno eorum accenſi fuerint ad aquas peruenire deſiderant: bibentes autem temperantur à feruore illo; ita & monachi in ſolitudinibus habitátes accenduntur dæmonum veneno, & propterea deſiderant ſabbatho, & Dominica venire ad fontes aquarum hoc eſt ad corpus & ſanguinem Domini noſtri *Ieſu-Chriſti*, vt purgétur ab omni amaritudine dæmonū. *In vitis Patrum libro 18. parte 3.*

Sanctus pater Eulogius nomine, qui in offerendis ſacramentis tantum gratiæ acceperat à Domino, vt vniuſcuiuſque accedentium ad altare Dei merita culpaſque cognoſceret: denique ex monachis quoſdam volentes accedere retinebat, dicens: Quomodo auſi eſtis accedere, cum mens veſtra & propoſitum ſit in malo. *In vitis Patrum de ſancto Eulogio.*

Monebat S. Apollonius vt ſi fieri poſſit quotidie monachi communicarent, ne fortè qui ſe longè fecerit ab eis lōge fiat à Deo. Qui autē frequentius hęc ſuſcipit, frequérius ipſum accipit Saluatorē &c. Sed & ipſa cōmemoratio Dominicæ paſſionis, cum fit à monachis, plurimum eis vtilitatis adfert ad exemplum patientiæ &c.

[illegible] exponunt.

Dixit Abbas Theonas: vt manifeſtius approbatur, quod etiam inimici factione nonnunquam hæc eliciatur impuritas, ſcilicet nocturnæ pollutionis; nouimus fratrem qui cum caſtimoniam integrā poſſideret, nec pollutionibus nocturnis tentaretur, quoties ſe tamen ad percipiendam communionem Dominicam præparaſſet, immundo fluxu dormiens fœdabatur. Qui cum multo tēpore ab ea trepidus abſtineret, tandem ad ſeniores hanc detulit quæſtionem. Sed cū primam cauſam morbi huius ſpiritualium medicorum doctrina diſcuteret, quæ ſolet ex abundantia ciborum ſumptorum deſcendere, eamq́ D.
in eo deprehenderet non eſſe, inquirunt, ne animæ forſan culpa caro exhauſta, ieiunio, illuſionibus etiam vrgeretur, quibus etiam diſtrictiſſimi viri cum paululum elati de corporis fuerint puritate, per ſuperbiæ vitium polluuntur, probāteſque nec animæ eſſe culpam nec carnis, ſacris eum epulis debere miſceri cenſuerunt ne per hāc fraudē, ſcil. medicina remedij ſalutaris in perpetuū fraudaretur. Quo facto, ita omnis diabolicæ factionis ſcena detecta eſt, vt mox virtute Dominici corporis protegēte, illa præteritæ illuſionis conſuetudo ceſſaret, in quo inimici dolus euidenter apparuit. *Ioannes Caſſianus in Collationibus Patrum, collat. vigeſima ſecunda, capite ſecundo.*

Matrona quædam nobilis Romæ E.
cauſa deuotionis oblationes facere cōſueuerat, & ſūmo Pontifici die Dominico offerre, quę dum quodam die ad cōmunicandū de manu Apoſtolica cum alijs accederet, illique cum

TPonti-

Pontifex corpus Dei porrexiſſet dicens: *Corpus Domini noſtri &c.* ſubriſit illa. Quod vir Dei cernens, ſacram communionem illi ſubſtraxit, & ſeparatim ſuper altare poſuit. Expleto ſacro interrogauit eam beatus Gregorius dicens: Dic quid cordi tuo immerierit, cum communicatura riſiſti? At illa. Recognoui, inquit, illam portiunculam ex eadem oblatione eſſe, quam ego proprijs manibus feci, & cum intellexerim eam corpus Chriſti te nominaſſe, riſi. Tūc Sanctus exinde ſermonem fecit ad populum, ipſoque cum populo orante, prædicta portio verſa eſt in partem digiti auricularis ſanguine cruentatam, cernente matrona & omni populo, vnde in fide eſt confirmata. *Vincentius Beluacenſis in ſpeculo hiſtoriali, libro 23. capite 20.*

F. Ad Adrianum Papā ſecundum Lotharius Rex, quem Nicolaus Papa pro adulterio excommunicauerat, vt ſe excuſaret, venit, & dum Papa pro oſtenſione ſuæ innocentiæ ipſum ad communionem corporis & ſanguinis Domini inuitaret, tam ipſe quam omnes Optimates ſui, quia indignè acceperunt, mortui ſunt ipſo anno. Rex vero in ipſa via redeundo placētiæ obijt. *Chronic. Martini Polon. & Figeb. ad annum 870.*

G. Cum Hugo de S. Victore infirmitate laboraret, & nullum cibum retinere poſſet, corpus Domini ſibi dari vehementer poſtulabat. Tunc fratres eius turbationem ſedare volentes, ſimplicem hoſtiam ad inſtar corporis Domini, detulerunt: quod ille per ſpiritum cognoſcens ait: Miſereatur veſtri Deus, fratres, cur me deludere voluiſtis? Iſte non eſt Dominus meus. Mox illi ſtupefacti cucurrerunt, & corpus Domini detulerunt, ſed ille videns, quod recipere non valeret, eleuatis in cœlum manibus ſic orauit: Aſcendat filius ad patrem, & ſpiritus ad eum, qui fecit illum, & inter hæc verba expirauit, & corpus Domini diſparuit. *In aurea legenda ſub titulo de S. Pelagio Papa. Hugo Ranulphus libro ſeptimo, capite decimo in Polychro.*

Item, vide Abſtinentia. o. Comeſtio. b. Dæmoniacus. d. Peſtilentia. e.

EVANGELIVM.

A. PErgens Barnabas Cyprum cum Ioanne, Euangelium S. Matthæi ſecum detulit, & ſuper infirmos ponens multos ſanauit. *In aurea legenda de S. Barnaba.*

Item, vide Eleemoſyna. d. Luxuria. a.

EXACTIO.

A. MArcum Antonium Imperatorem laudare quis dignè poſſit? A principio enim vitæ ſuę tranquilliſſimus fuit, in ſcientia philoſophica peritiſſimus fuit, in datione munerum poſt victoriā magnificus. Hic poſt bellum quod habuit contra Germanos, Sclauos & Sarmatas, cū exhauſto ærario nil haberet quod militibus daret, magis elegit vaſa ſua aurea, & ornatum vxoris & multa alia ornamenta alienare, quam Senatum & prouincias grauare. *Martinus Polonus in Chronicis.*

Item, vide Conſiliarius. b. Domitianus. a. Humilitas. e.

EXCELLENTIA.

A. SExtus Tarquinij filius, indignè ferens quod viribus patris expugnari Gabinij nequirent, valentiorem armis excogitauit rationem. Subito namque ad Gabinios ſe contulit,

tulit, tanquam patentis ſæuitiam & verbera fugiens, & omnium alliciẽdo beneuolentiam, familiarem ſuum ad patrem miſit indicaturum, quemadmodum cuncta in manu ſua haberet, & quæſiturum quidnam fieri vellet. Iuuenili calliditati ſenilis aſtutia reſpondit. Si quidem re eximia delectatus Tarquinius, fidei autem nuntij parum credulus nil reſpondit, ſed ſeducto eo in hortum, maxima & excellentiſſima papauerum capita baculo decuſſit. Cognito adoleſcens ſilentio ſimulac facto patris cauſam altioris argumenti peruidit, nec ignorauit præcipi ſibi vt excellentiſſimum quemque Gabiniorum aut exilio ſubmoueret aut morte conſumeret. Ergo ſpoliatam propugnatoribus ciuitatem ei tradidit. *Valerius Maxi. libro ſeptimo, capite primo. T. Liuius libr. primo. Dionyſius libro quarto.*

EXCOMMVNICATIO.

A. QVidam nobilis genere, ſed degener moribus, duxit conſanguineam ſuam. Qui propter hoc ab Epiſcopo excõmunicatus contempſit. Cõtigit vt panes de nuptialibus menſis in plateas ante canes proiecti non tangerentur à canibus. Non poſt multum temporis in cubiculo dormiens fulmine ictus eſt. *Petrus Damiani, & Speculum hiſtoriale, lib. 26. cap. 63.*

Epiſt. 2. ad Hildebrandum Papam.

B. Quidam Diabolus loquens in dæmoniaco, poſt multas adiurationes cuiuſdam beati viri, dixit: quod contemptus excommunicationis erat peccatum quo plures lucrabatur. Vnus enim excommunicatus vna die quandoque facit peccare centum perſonas dum facit eas communicare ſecum. *Gulielmus Peralta Lugdunenſis in Summa Vitiorum, in Tractatu Superbiæ, rubrica 135.*

C. Cum quidam vir quoddam ſcelus perpetraſſet, & coram S. Ambroſio adductus fuiſſet, dixit: Oportet illum tradi Sathanæ in interitu carnis, ne deinceps audeat talia perpetrare: quẽ immundus ſpiritus ſtatim diſcerpere cœpit. *In aurea legenda de ſancto Ambroſio.*

D. Arſius monaſterij Præſul, delinquentes iuuenes non excommunicabat, ſed magis ætate prouectos, dicens: Iuuenis excommunicatus ſpernit, prouectus vero velociter excõmunicationis dolore corrigitur. *In hiſtoria Tripartita, libro octauo, capite primo, initio, ex Socratis Eccleſiaſtica hiſtoria.*

E*. In Epiſcopatu Linconenſi, quidam Faber excommunicatus ſententiam contemnebat. Cum autem quadam die cum alijs comederet, venit ante eos porcus. Cui ille proijciens de pane ſuo ait. Nunc apparebit, ſi porcus iſte de pane meo, qui ſum excommunicatus comedet. Porcus autem panẽ tantum odorans, non tetigit. Dedit etiam vni de ſocijs ſuis, vt porco daret, qui etiam nec tunc tetigit. Dederunt alij de ſuo pane, quem porcus ſtatim comedit. *Iacobus de Vitriaco. Item, vide Abſolutio. a. Ambroſius. b. c.*

EXEMPLVM.

A**. CVm quidam Princeps latronũ Abbatem quendam, ſuis rebus ſpoliaſſet, in via dixit Abbati: Hodie res iſtas vendemus & ememus nobis victui neceſſaria. Tunc Abbas, Fili, quare tantum laboras & exponis te periculo pro victu tuo? Veni mecum ad monaſterium, & bene te curabo. Cui ille. Ego non poſſem comedere fabas veſtras & olera, & bibere cereuiſiam veſtram. Reſpondit: Ego dabo tibi bonos piſces, & carnes, & bo-

Digitized by Google

& bonũ vinum. Vix tandem acquieuit ire ad probandum: Qui fecit ei parare pulchram camerã, & pulchrum lectum aſſignans ei monachum. qui ei ſeruiret: & omni die poſtquam latro comederat, monachus de præcepto Abbatis tantum panem & aquã ſumebat. Tunc latro quæſiuit ab eo: Quid feciſti quod ita omni die te affligis, ſi homines interfeciſti? Cui monachus. Abſit quod hominẽ vnquam contriſtauerim. Rurſus latro. Si fornicationem aut adulterium commiſiſti? Tunc ille ſe ſignans ait: Domine, quid dicis? Ego à pueritia hoc monaſterium intraui, & nunquã fœminam tetigi. Cui latro: Quare ergo ſic te affligis? Ait. Vt Deum mihi habeam propitium. Tunc latro intra ſe dixit. Quam miſer & infælix ego ſum, qui tot mala feci, & nunquam ieiunaui. Et vocato Abbate cecidit ad pedes eius, & petijt vt reciperetur, qui poſtea in monaſterio adeo ſe afflixit, vt abſtinentia & religione omnes alios ſuperaret. *Iacobus de Vitriaco, & Ioannes Egidius in ſcala cæli.*

B**. Quidã Epiſcopus literatus & ſubtilis miſſus fuit ad conuerſionem Anglorum, & vtens ſubtilitate in ſermonibus ſuis, nihil profecit. Miſſus eſt & alius minoris literaturæ, qui vtens narrationibus & exemplis in ſermonibus, pænè totam Angliam conuertit. *Beda in hiſtoria Anglorum.*

C. Sciens beatus Dominicus ſæcularium corda exemplis citius moueri quam verbis, cogitauit exemplis exempla retundere, & veris virtutibus Sophiſticas expugnare. Ergo vt hæreticorum familiares oſtenſione ſanctitatis alliceret, cœpit auſterè valde viuere cum ſuis, vigilijs, orationibus & ieiunijs, & alijs pænitentijs ſe macerare, ita vt mirarentur & dicerent: Iſti homines Dei ſunt. Hoc autem faciebant, non vt ſibi fauorem humanæ laudis acquirerent, ſed vt mentes infidelium ad amorem catholicæ religionis alliceret. *In geſtis S. Dominici libro primo, capite octauo, apud Surium tomo quarto.*

D. Plato, & Ariſtoteles, & omnis in diuerſum itura turba ſapientũ, plus ex moribus quam ex verbis Socratis traxit, quia lõgum eſt iter per verba, breue & efficax per exempla. *Seneca epiſtola ſexta.*

E. Dixit Abbas Neſteron: nonnunquã rectè quædam ab alijs geſta malo ab alijs præſumũtur exemplo, & ea quæ nonnullis bene ceſſerant, pernicioſa ab alijs ſentiuntur. Veluti ſi quis illam velit illius viri imitari virtutem, quam ſolet Abbas Ioannes narrare. Quidam veniens ad prædictum ſenem habitu ſæculari, cum ei quaſdam frugum ſuarum primitias detuliſſet, ferociſſimo dæmonio arreptum reperit. Qui cum Abbatis Ioannis obteſtationes & præcepta deſpiciens teſtaretur nunquam ad illius imperium ſe egredi, huius aduentu perterritus, cum reuerentiſſima eius nominis inclamatione diſceſſit. Cuius tam euidentem gratiam ſenex miratus cæpit eius vitæ ordinẽ & profeſsionem diſquirere. Ille ſe ruſticum, vxoratum, victum quotidie quærere labore manuum, nec vllius boni ſibi eſſe conſcium teſtabatur, niſi quod nunquam ante ad ruris opera procederet, neq; domum reuerteretur, niſi in eccleſia pro quotidianæ vitæ commeatu Deo gratias egiſſet, nec ſe vnquam de fructibus vſurpaſſe, niſi prius ſolutis decimis: & nũquam ſe boues per alienam meſſem traduxiſſe, niſi prius eorum clauſiſſet ora. Compulſum autem ſe vxorem accipere, cum monachum profiteri vellet, quam nemine conſcio ſororis

loco

nus in Collationibus Patrum, collatione decima-quarta, capite ſeptimo.
Item, vide Adulterium. a. Auguſtinus. d. Doctor. i. Aegyptius. b. Lex. d. e. f. i. Opus. a. Scandalum. c. Senectus. f. Societas. a. Taciturnitas. d.

EXEQVVTOR.

A**. MIles quidã, vt ait Turpinus Archiepiſcopus Remenſis, in bello Caroli magni cum Mauris pugnaturus, rogauit cognatum vt ſi in bello moreretur equum ſuum vẽderet, & pretiũ pauperibus daret. Quo mortuo cum equus ſibi placeret, eum ſibi retinuit. Poſtmodum, defunctus ei tanquam ſol fulgens apparuit dicens: Cognate bone, per octo dies me feciſti pati pœnã in purgatorio propter equum, cuius pretium pauperibus non dediſti, ſed impunè non feres. Hodie enim ferent in infernum animam tuam diaboli, & ego purgatus vado in regnum Dei. Et ecce ſubito auditus eſt clamor, velut vrſorũ & luporum & ipſum de medio abſtulerunt. *In aurea legenda ſub titulo de cõmemoratione fidelium.*

EXERCITIVM.

A. NVlla alia arte videmus populum Romanum orbem ſubegiſſe terrarum, niſi armorum exercitio, diſciplina caſtrorum, vſuque militiæ. *H. Vegetius de re militari lib. 1. cap. 1.*

B. Antiqui ſicut inuenitur in libris, hoc genere exercuere tirones. Scuta de vimine in modum cratiũ rotundata texebant: ita vt duplum pondus cratis haberet, quam ſcutum publicũ. Item clauas ligneas pro gladijs tirones accipiebant: atque ita non tantùm manè, ſed etiam post meridiem exercebatur ad palos. Duplicis autem ponderis illa cratis, & claua ideo dabant, vt cum vera & leuiora arma tiro ſumpſiſſet, velut grauiori pondere liberatus, ſecurior, alacriorque pugnaret. *Eodem lib. cap. 11. & 12. Vegetius.*

C. Rei militaris periti plus quotidiana exercitia ad ſanitatem militum prodeſſe putauerunt, quam medicos. Itaque tam pedites quam equites ſeque & equos ſuos aſsiduè exercuerũt. *Idem Vegetius libro tertio, capite 3.*
Item, vide Eloquentia. a b c. Experientia. a. Militia. s. Vſus. a.

EXEQVIÆ.

A*. DVæ ante portas Maſſilienſium arcæ iacent, altera quę liberorum, altera quæ ſeruorum corpora ad ſepulturæ locum plauſtro deuehuntur ſine lamentatione, ſine planctu luctus funeris dies finitur. Etenim quid attinet aut humano dolori indulgeri; aut Deo inuidiam fieri, quod immortalitatem ſuã nobiſcum partiri noluerit. *Valer. Max. libro ſecundo, capite ſexto.*

EXORCISMI.

A. EXcogitauit Salomon adiurationes, quibus morbi ſolent mitigari, alias quibus dæmones eijcerentur, & alias quibus abiecti non redirent. Etiam characteres, qui inſcribuntur gemmis, quæ poſitæ in naribus arreptitij, cum radice Salomoni monſtrata, ſtatim eum à Dæmonibus liberabant. Hæc ſcientia maximè valuit in

Digitized by Google

gente Hebræorum, ante enim aduentum *Chriſti* ſæpius homines á dæmonibus vexabantur. *In hiſtoria ſcholaſt. ſuper tertium Regum cap. de præfectis Salomonis & inuentione exorciſmorū. Lege Delrium libro ſecundo magic. diſq. quæſt. 30. ſect. 2. Ioſephus libro octauo, capite ſecundo antiq.*

B. Erant de Iudæis Exorciſtæ, qui per exorciſmos Salomonis Dæmones eijciebant, ſi radix cuiuſdam herbæ in naribus poneretur obſeſſi. Ait enim Ioſephus, ſe vidiſſe exorciſtam captum adductum ad Veſpaſianum, qui annulum, ſub cuius gemma radix erat, poſuit in naribus cuiuſdam obſeſſi, & adiurauit dæmonem & egreſſus eſt. Vt autem probaret effectū Dæmonem, poſuit pelu m aqua plenam in medio, & adiurauit Dæmonem vt ſubuerteret peluim, & ſubuertit eam. *In ſcholaſt. hiſtor. parte 7. capite 63.*

C. Videntes quidam Exorciſtæ quod ad inuocationem nominis *Ieſu Chriſti* Paulus eijceret Dæmones, cogitauerunt, vti eadem forma verborum ſic: Adiuro vos per Ieſum Chriſtum quē Paulus prædicat. Et ſic eijciebant dæmones. Erant autem ſeptem filij Sceuæ principis Sacerdotum qui præcipuè adiurabant dæmones, in hunc modum. Et dum quadam die adiurabant dæmonem, vt exiret de obſeſſo, dæmon reſpondit: *Ieſum noui, & Paulum ſcio, ſed vos qui eſtis?* Et inſiliens in eos verberauit eos egregiè. Et congregati ſunt omnes Magi qui per artem magicam imperabant dæmonibus, & combuſſerunt libros ſuos ante pedes Pauli. *In hiſtoria ſcholaſtica, parte octaua, capite nonageſimo-ſexto.*

Act. 19. verſ. 15.

Experientia.

Q Vinctus Scæuola vates legū certiſſimus, quoties de iure Prædiatorio conſulebatur, ad Furiū & Caſellium, quia huic ſcientię dediti erant, conſultores reijciebat. Quo quidem facto moderationem magis ſuam commēdabat quàm auctoritatem minuebat, ab his id negotium aptius explicari poſſe confidebat, qui quotidiano vſu callebant. Sapientiſſimi igitur artis ſuæ profeſſores ſunt, á quibus & propria ſtudia verecūdè, & aliena callidè æſtimātur. *Valerius Maximus libro octauo, capite duodecimo. M. Tullius Cicero pro Balbo.* A.

B. Plato conductores ſacræ aræ, de modo & forma eius ſecum conferre conatos, ad Euclidem Geometram ire iuſſit, ſcientiæ eius cedens imo profeſsioni. *Ibidem b.*

Extorſio.

V Idemus ſæpè milites qui talia faciunt, eſſe pauperes plus quam illos qui non faciunt. Et hoc eſt flagellum Domini, qui non finit eos ditari. *Gulielmus Peralta Lugdunenſis in Summa de Vitijs in tractatu de auaritia rubrica 28.* A.

Item, vide Domitianus. a. Regnum. b. Exactio.

Fabricius.

C Vm Fabricio Duci Romanorum regni medietatem Pyrrhus Epirotarum Rex obtuliſſet, vt pacem conditionibus æquis admitteret, contemptus eſt, ſed nec regni medietatem acquieuit accipere. Cum vero Cyneas, vir præſtantiſsimus, qui Romam miſſus fuerat, reuerſus, interro- A.

terrogaretur qualis Roma eſſet, reſpondit ſe Regum vidiſſe patriam: eo quod ferè omnes tales eſsēt illic qualis eſſet ſolus Pyrrhus in Epyro, vel Græcia. Audita ergo Cōſtantia Fabricij, dixit Rex: Hic eſt vtique ille Fabricius, qui difficilius á virtute, quā ſol à curſu ſuo auerti poteſt. *In Polycratico libro quinto, capite ſeptimo, & ſcriptor de Viris illuſt. cap. 36.*

FACIES.

Vide Andreas. a. Pulchritudo. b. Speculum. a.

FALLACIA.

Vide Cautela. b. Epiſcopus. a. Iuramentū. f.

FAMA.

A. Diuus Auguſtus filiam impudicam relegauit, & flagitia principalis domus in publicum emiſit. Regalis tamen ingenij mos eſt in præſentium contumeliam amiſſa laudare, & his virtutem dare vera dicendi, à quibus iam audiendi periculum non eſt. *Seneca libro ſexto de Beneficijs cap. 72.*

Item, vide Gloria temporalis. d. e. g. i. k.

FAMES.

A. Tempore Caroli Calui tanta fames fuit in Gallia, vt aſinos & caballos comederent. *Helinandus in Chronicis.*

Anno Domini 1235. facta eſt valde magna fames in Francia, maxime in Aquitania, ita vt homines herbas campeſtres, vt animalia comederent. *In ſpeculo hiſtoriali Vincentij libro trigeſimo-primo, capite decimo-tertio.*

C. Recitat Agellius lib. 16. quod cum Fauorinus philoſophus viſitaſſet ægrum quendam cuius appetitus elāguerat, ait: Quid mirum? Quia (vt inquit Eraſiſtratus) eſuritionem faciunt inanes patentēſque inteſtinorum fibræ, & caua intus ventris, ac ſtomachi vacua hiantia, quæ vbi, ait, cibo complentur, aut inanitate diutina contrahuntur, tunc loco, in quē cibus capitur, vel ſtipato, vel adducto, voluntas capiendi cibi deſiderandique reſtinguitur, Scythas quoque, vt famem longius tolerent, faſciis ventrem ſtrictiſſimè circūligare dicunt, & ea ventris compreſſione eſuritionem poſſe depelli. *Agellius libro decimo-ſexto. Noctium Atticarum, capite tertio.*

Item, vide Abſtinentia. e. Cibus. c. Comeſtio. f. Obſidio. d. e.

FAMILIA.

A. Fertur Hieronymus tres à menſa clericos excluſiſſe, quia ipſos incompoſitos vidit. Turpe ducens honeſto & graui viro in eius conſortio aliquid incompoſitum inueniri. *Ioannes Saresb. in Polycratico libro octauo, capite duodecimo.*

B. Scipio Æmilianus poſt duos inclitos Conſulatus, totidéque præcipuæ gloriæ triumphos, ſeptem ſeruis ſequentibus, officio legationis functus eſt: & puto Carthaginis ac Numantiæ ſpolijs plures comparare poterat, niſi operum ſuorum ad ſe laudem, manubias ad patriam redundare voluiſſet. Itaque eum per ſocios, & exteras gentes iter faceret, non mancipia eius ſed victoriæ numerabantur: nec quantum auri & argenti, ſed quantum amplitudinis pondus ſecum ferret æſtimabatur. *Valerius Maximus libro quarto, capite tertio. Iuſtinus libro trigeſimo octauo. Plutarch. in Ap. phth. Athenæus libro 16. Scriptor de Viris illuſt. cap. 58.*

Item, vide Cato. c. Cubicularius. a. Cura. a. Fidelitas. a. Obedientia. c. Patientia. f.

FAN-

Fantaſmata.

A. RAtbodo Duci Friſonum, quem hortabatur ſanctus Wulframus fieri Chriſtianum, Diabolus in Angelum lucis ſe transformans apparuit dicens: Noli à Deorum cultu recedere. Cras accerſi Wulframū, & ab eo quære quęnam ſit manſio æternæ claritatis, quam tibi pollicetur: quam cum monſtrare nequiuerit vtriuſque partis mittantur Legati, & ego ero dux itineris, & demonſtrabo domum auream quam tibi promitto. Euigilans Ratbodus narrauit cuncta Wulframo: qui dixit, ſibi diabolum velle illudere. Reſpōdit Dux, ſe futurum Chriſtianum, ſi illa præclara manſio non demonſtraretur ſibi à Deo ſuo. Mittuntur ergo ſtatim quidam, Friſo ex parte ducis, & quidam Diconus ex parte Wulframi qui cum paululum ab oppido proceſſiſſent, obuium habuerunt quendam itineris comitem, qui dixit eis: Properate, cito monſtrabo vobis pulcherrimam manſionem Ratbodo Duci præparatam. Illi autem pergentes viam latiſſimam & loca ignota, viderunt quādam viam diuerſorum generibus marmorum polito opere decoratam, videruntque á longè domum quaſi auream: & peruenerunt ad plateam quæ ante domum erat, intranteſque viderunt eam eſſe miræ pulchritudinis. Tunc ductor itineris ait: hæc eſt manſio Ratbodo præparata. Ad hoc Diaconus obſtupeſcens ait: Si á Deo facta ſunt iſta perpetuo maneant; ſi vero à diabolo cito diſpereant. Et cum ſignaret ſe ſigno Crucis ductor tranſijt in Diabolum, & aurea domus in lutum. Remanſitque Diaconus & Friſo in medio locorum paluſtrium triduoque reuertentes ad vrbem ducem mortuum inuenerunt. Friſo autem baptiſatus eſt. *Vincentius Beluacenſis, in ſpeculo hiſtoriali lib. 24. cap. 146.*

B. Fratrem Henricum Teutonicum, quondam lectorem Prædicatorum in Colonia, hoc narrantem audiui, quod eo exiſtente Priore prouinciali, in partibus trāſmarinis accidit, vt in Atheniēſem ciuitatem gratia fratres viſitandi veniret. Facta autē cęna vno veſpere conuocauit ad collationē. Sedentibus cunctis ſuper mare, prope littus nebula conſcendebat, quæ poſt paululum annullata apparuit ſuper mare mons altus, & diffuſus; & ſuper montem ſtructura in modum caſtri murorum ambitu, turribus ac palatijs decentiſſima diſpoſitione mirabilis, & ab ipſo caſtro pons ingens magna diffuſione protenſus vſque ad litus, per quem equites & pedites diuerſi deſcendebant & aſcendebant. Tunc dixit prouincialis. prædictus. Surgamus fratres, eamus ad orationem. Illudit enim Diabolus oculis noſtris, vt curioſitate nos teneat, & à Dei opere torpeamus. Secedentibus fratribus aliqui curioſi vſque ad finem permanſerunt, videruntque inſtante nocte nullam ſtructuræ ſubſiſtentiam comparere. *Thomas Cantipratenſis libro de apibus, lib. 2. cap. 57.*

Item, vide Benedictus. c. Mirabile. an. ao. ap.

Faſcinatio.

A. HOmines in Africa eſſe apud Plinium didici, qui dicuntur faſcinare voce & lingua: vt ſi impenſus fortè laudauerint pulchras arbores, ſegetes amæniores, lætiores infantes, equos egregios, pecudes aſtu & guſtu optimas, repentè moriantur. Sunt homines in Illyricis, qui interimunt.

terimunt videndo, quos diu irati conſpiciunt, eoſque ipſos mares & fæminas, quæ viſu nocentes ſunt, pupillas in ſingulis oculis habere binas &c. *In Polyc. lib. 5. ca. 15. Plin. l. 7. hiſt. nat. cap. 2. Delrio lib. 2. quæſt. 12. diſq. mag.*

B. *Lib. Fam.* Cicero dicit Hippocratem ſcriptum reliquiſſe, quoſdam fratres cum ſimul ægrotare cæpiſſent, & eorum morbus eodem tempore ingraueſceret & eodem tempore leuaretur geminos ſuſpicatum, quos Poſidonius ſtoicus eadem conſtitutione aſtrorũ natos, eademque conceptos ſolebat aſſerere, conſtitutionem cæli ac ſiderum quæ fuit, quando nati ſunt, velle trahere ad iſtam ægrotandi parilitatem cum tamen multa diuerſorũ affectuum & euentuum eodem tempore in vnius regionis terra eidem cælo ſubdita potuerunt concipi, & naſci. Poteſt etiam quando parentes concumbunt in eis conſiderari valetudo & diſpoſitio eorum. Deinde de hac materia diffuſè proſequitur contra Mathematicos ex cõceptionibus vel natiuitatibus hominũ futuros eorũ euentus & actus prognoſticare volentes. *Auguſtinus de ciuitate Dei, l. 5. c. 2.*

C. Solent homines ad tentandũ peritiam Mathematicorum, afferre ad eos conſtellationes mutorũ animalium, quorum ortus obſeruant, eoſque præferunt cæteris, qui conſtellationibus inſpectis dicunt non eſſe hominẽ natum ſed pecus. Audẽt & dicere quale pecus, nam ad canina fata tentantur, & cum magnis adiurantium clamoribus iſta reſpondent, ſic decipiunt homines, vt æſtiment cum homo naſcitur cæteros rerum ortus ita inhiberi, vt cum illo ſub eadẽ cæli plaga nec muſca naſcatur &c. *Eodẽ lib. ca. 7.*

D. Non immerito creditur cum Aſtrologi mirabiliter multa vera reſpondẽt, occulto inſtinctu fieri ſpirituũ non bonorum, quorũ cura eſt noxias & falſas opiniones de aſtralibus fatis inſerere humanis mẽtib. &c *Ib.*

Amicus quidam meus nomine Firminus liberaliter inſtitutus & excultus eloquio, mihi narrauit patrem ſuum fuiſſe librorũ Mathematicorũ curioſiſſimũ: & habuiſſe amicũ æque illa ſimulq; ſectãtem, qui pari ſtudio & collatione flagrabant in eas nugas igne cordis ſui: ita vt mutorũ quoque animalium, ſi quę domi parerent, obſeruarent momenta naſcentiũ, atque ad ea cæli poſitionem notarent. Vnde illius quaſi artis experimenta colligerent. Itaque docebat ſe audiſſe à patre ſuo, quod cũ eiuſdẽ Firmini prægnans mater eſſet, etiã pater in illius amici familia quædam pariter vtero grãdeſceret. Atque ita factũ eſt, vt cũ iſte cõiugis, ille autem ancillæ dies & horas, minutioreſq; horarũ articulos cautiſſima obſeruatione numerarẽt, enixæ eſſent ambæ ſimul: ita vt eaſdẽ cõſtellationes vſq; ad eaſdẽ minutios facere cogerẽtur vtrique naſcẽti, iſte filio, ille ſeruo, ita vt aliã poſitionẽ ſiderũ, aliaſque particulas momentorũ neuter eorũ notare ſinerentur. Et tamẽ Firminus diuitijs augebatur, ſublimabatur honoribus. Seruus autẽ ille cõditionis iugo nullatenus relaxato Dominis ſeruiebat. His itaq; auditis & creditis, talis quippe narrauit omnis illa reluctatio mea reſoluta cõcedit, id eſt illa vacillatio, quã habebã de præſcientia humanorũ euẽtuum per cõſtellationes, ſub quibus naſcuntur homines. *Et inf.* Vnde rectiſſimè collegi ea quæ vera cõſideratis conſtellationibus dicerẽtur, non arte dici, ſed ſorte, qui autem falſa, nõ artis imperitia, ſed ſortis mendacio. *Auguſtinus libro 7. Confeſſionum c. 6.* E.

Item, vide Geneſis. a. Miraculum. c. Mors. a o. Phariſæi. a.

abcdefghilmnopqrstu

Felicitas.

A. Cvm Gyges regno Lydiæ armis & diuitijs abundantiſſimo potitus, inflatus animo Apollinem Pythium ſciſcitatum veniſſet, an aliquis mortalium ſe eſſet fælicior: Deus ex abdito ſacrarij ſpecu, miſſa voce Aglaum Sophidium ei prætulit. Is erat arcadum pauperrimus, ſed etate iam ſenior: terminos agelli ſui nunquam exceſſerat paruuli iuris fructibus ac voluptatibus contentus. Verum profecto veræ vitæ finem Apollo non adumbratum oraculi ſagacitate complexus eſt. Quocirca de fortuna ſua glorianti inſolenter, reſpõdit: magis ſe probare ſecuritate ridens tugurium, quam triſtem curis & ſollicitudinibus aulam &c. Ita Gyges dum aſtipulatorem vanæ opinionis Deum habere cupit, vbi ſolida eſſet fælicitas didicit. *Valerius Maxim. libro ſeptimo, capite primo. Plinius libro ſeptimo, capite 46. Solinus capite ſeptimo. Polyhiſtoris.*

B. Age quam prudenter Solon neminem, dum adhuc viueret, beatum debere dici arbitrabatur: quod ad vſque fati diem ancipiti fortunæ ſubiecti eſſemus. Felicitatis ergo humanæ appellationem rogus cõſummat, qui ſe incurſui malorum obijcit. *Val. Max. libro ſeptimo, capite ſecundo. Plutar. in vita Solonis.*

C. Nec parum prudens Anaxagoras, qui interroganti cuidam quiſnam eſſet beatus, ait: Ex his, quos tu fælices eſtimas, nemo, ſed eum in illo numero reperies, qui à te miſer credatur. Non erit ille diuitijs aut honoribus abundans, ſed aut ruris exigui, aut doctrinæ non ambitioſæ fidelis ac pertinax cultor, in ſeceſſu quam in fronte beatior. *Ibidem Val. Max.*

Item, vide Beatitudo. Auguſtinus. e.

Fæmina.

Vini vſus olim Romanis feminis ignotus fuit, ne in aliquod dedecus prolaberentur. Quia proximus à Libero patre, intemperantiæ gradus ad inconceſſam Venerem eſſe conſueuit. Cæterum vt nõ triſtis earum & horrida pudicitia, ſed & honeſto comitatis genere temperata eſſet, indulgentibus maritis, & auro abundanti & multa purpura vſæ ſũt. *Valerius Maximus libro ſecundo, capite primo a.* A.

Egnatus Metellus vxorem, quia vinum bibiſſet, fuſtim percuſſam interemit, idque factum non accuſatore tantum, ſed & reprehenſore caruit. Et ſanè quæcumque fæmina vini vſum immoderatè appetit, omnibus virtutibus ianuam claudit, & delictis aperit. *Idem libro ſexto, capite tertio. Plinius libro decimo-quarto, capite decimo-tertio. Tertullian. in Apologia capite ſexto.* B.

Afrania prompta ad lites contrahendas pro ſe ſemper ad Prætorem verba fecit, non quod aduocatis deficiebatur, ſed quod impudentia abũdabat. Itaque inuſitatis foro latratibus aſſiduè tribunalia exercendo ad muliebris calumniæ notiſſimum exemplum euaſit, adeo vt pro crimine improbis fœminarum moribus Afraniæ nomen obijciatur. *Idem Val. libro octauo, capite tertio.* C.

Legitur quod S. Auguſtinus ne cũ ſorore quidem ſua habitare conſenſit, dicens: Quæ cum ſorore mea ſũt, ſorores meæ non ſunt. Docti vero viri magna cautela nobis debet eſſe inſtructio. *Gregorius in Regiſtro. Poſſidius in vita Auguſtini.* D.

Itẽ, vide Crux. f. Dæmoniac. c. Aethiopia. a.

Feria.

Feria quinta.

A. PRimitiua Eccleſia obſeruauit diẽ Dominicam, & etiam quintam feriam in memoriam Aſcenſionis, & tunc fiebat proceſſio. Multiplicatis ſolemnitatibus Sanctorum, ſublata eſt ſolemnitas quintæ feriæ, & proceſſio tranſlata eſt ad Dominicam. *Hiſtoria ſcholaſtica parte ſeptima, capite 196.*

Fertilitas.

A. *l. 3. c. 18. de Bello Iudaico.* IOſephus regionem Genezaram dicit admirabilem. Nam tota diuerſi generis arbuſtis conſita, nulli eorum vbertatem ſuam negat. Sũt palmæ, quas nutrit calor æſtiuus, ſunt ficus & oleæ, quibus aura mollior deſtinata eſt. Hanc dicit irrigari fonte, qui dicitur Capharnaum. Quia quidam venam Nili eſſe opinantur, quia Ceratinum piſcem generat qui alibi niſi in Nilo non reperitur. *Hiſtoria ſcholaſtica parte ſeptima, capite quadrageſimo-primo.*

Festinatio.

A. QVidam habebat anſerem, qui omni die oua ponendo aceruũ faciebat, cogitauitque quod omnia illa oua ſimul haberet, & ventrem anſeris aperiens vnum ſolum inuenit, & ſic ex nimia feſtinatione, quæ in futurum. Habiturus erat, amiſit. *Iacobus de Vitriaco. & Aeſopus de Gallina, à vetula ſaginata.*
Item, vide Hannibal. i.

Festum.

A. TEſtatur Gregorius Turonenſis, quod quum ruſticus quidam die Dominica arare præſumeret, apprehenſa ſecuri vt vomerem emendaret, confractis digitis manubrium eius manibus adhæſit. *Vincentius in ſpeculo hiſtoriali, libro decimo-quarto, capite trigeſimo-ſecundo.*

B. Cum pauper quidam Dominica die contra vſum Eccleſiaſticum opus ſeruile exerceret, & in mola farinam conficeret, manus eius, qua molam rotabat, arida ſubito & inutilis effecta eſt. Procidens ille ad genua S. Audoeni, reatum ſuum confitetur: Et ille ſignum Crucis manu eius impreſſit, & ſanauit pauperem, admonens Dominicis & feſtis diebus ad Eccleſiam venire, verbum Dei audire, nec vllum opus exercere ſeruile, ſine ſumma neceſſitate. *In geſtis ſancti Audoëni.*

C. In Kalendis & Sabbathis prophetæ, & Doctores ſolebant frequentari, & audiri. *Super quartum Regum capitulo de ſuſcitatione filij Sunamitis in hiſtoria ſcholaſtica.*

Foetor.

Vide Auaritia. b. Peccatum. b.

Fidelitas.

A. COnſtantius Imperator quoſdam in ſuo palatio probare volens Chriſtianos, an boni ac ſolidi eſſent, præcepit vt ſiquidem ad ſacrificandum venirent, & deos eius colerent, circa eum eſſent, ſi vero refugerent, egrederentur de palatio, gratias agentes, quod non punirentur. Cum ergo in vtroque apparerent, alij religionis deſertores, alij diuina præſentibus præponentes, deliberauit illis amicis & conſiliarijs vti, qui fideles in melioribus conſtanteſque permãſerant, alios autem velut effæminatos expulit á ſuo colloquio. *In hiſtoria Tripartita libro primo, capite ſeptimo.*

B. Cyzium in contumeliam Romanorum Mithridates obſederat, vrbiſque captiuos perduxit,& oſtendit obſeſſis, vt miſeratione ſuorum ad deditionem compelleret. At illi cohortātes eos ad mortem fortiter excipiendam, fidem ſeruauere Romanis. *Petrus Bleſenſis in epiſt. 89. ad Radulphum Andegauenſem Epiſcopum.*

C. M. Attilius Regulus,& Publ. Furius Philus Cenſores L. Metellum Quæſtorem, compluresque equites Romanorum, qui poſt infæliciter commiſſam pugnam Cannenſem, cum ſe abituros Italia iurauerant, direptis equis publicis, inter ærarios referendos curauerunt eoſque graui nota affecerunt: qui cum in poteſtatē Hannibalis veniſſent, Legati ab eo miſſi ad Senatum de permutandis captiuis, neque impetraſsēt quod petebāt, in vrbe manſerunt: Quia & Romano ſanguini fidē præſtare conueniens erat, & M. Attilius Regulus Cenſor perfidiā notabat, cuius pater per ſummos cruciatus expirare, quam fallere Carthaginenſes ſatius eſſe duxerat. *Val. Max. lib. 2. c. 9 & T. Liuius lib. 24.*

D. Petellini ab Hannibale obſeſſi, legatos ad Senatum auxilium implorantes miſerunt. Quibus propter recentem Cannenſem cladem ſuccurri non potuit. Cæterum permiſſum eſt, vti facerent quod vtiliſſimum eorū incolumitati videretur. Liberum ergo erat Carthaginenſium gratiā amplecti. Illi tamen fœminis, omnique imbelli ętate vrbe eiecta, quo diutius armati famem traherent, pertinaciſſime in muris perſtiterūt: expirauitque prius eorum tota ciuitas quā ex parte vlla reſpectu Romanæ ſocietatis deponeret. Itaque Hannibali non Petelliam, ſed fidum Petellinæ ſepulcrum capere contigit. *Idem lib. 6. cap. ſexto. T. Liuius lib. 23.*

E. In omnibus belli Punici ſecundi malis, nihil miſerabilius, quam exitium Saguntinorū fuit. Erat eorum vrbs confœderata Romanis. Hānibal fracto fœdere inter Romanos & Cartaginenſes, poſt primum bellum punicum, cauſas quæſiuit, quibus eos irritaret. Saguntum ergo obſidebat: Quod vbi Romæ auditū eſt, miſſi Legati ad Hannibalem, vt ab eius obſidione diſcederet, contempti Carthaginem pergunt: queruntur de fœdere rupto, infectoque negotio Romā redeunt. Dum hęc mora fit, Saguntum octauo menſe à Pœnis deleta eſt. Primo quidem hæc ciuitas fame contabuit: & ſuorū cadaueribus paſta perhibetur. Dehinc omniū feſſa rerum, ſaltem captiua ne in manus hoſtis veniret, rogum publicè conſtruxit, in quem ardētem ferro trucidatos omnes ſe ſuoſque miſerunt. *Auguſtinus de ciuitate Dei, libro 3. cap. 20. Val. libro 6. capite 6. Liuius lib. 21. Polybius & alij. Itē, vide Conſtantia. a b. Fabricius. a. Fortitudo. e. Herodes. a. Iacobus Zebedæi. a. Militia. i. Obſidio. a. Seruus. b. Victoria. u.*

Fides.

A. Cum Iacobus Zebedæi Hermogenem Magum ad ſe per dæmones adduci feciſſet, manibus eius à tergo ligatis, eum per Philetum diſcipulum ſuū ſolui fecit eique dixit: Vade liber quò volueris, non eſt enim diſciplinę noſtræ vt inuitus aliquis cōuertatur. *In aurea legēda de S. Iacobo. Item, vide Origenes. l.*

Fiducia ſui.

A. Scipio Africanus Maior ſpeculatores Hannibalis in caſtris deprehēſos, & ad ſe perductos, nec ſupplicio affecit, nec de conſilijs ac viribus Pœnorum eſt percunctatus, ſed circa omnes

omnes manipulos diligentiſſimè deducendos curauit, interrogatoſque an ſatis ea conſideraſſent, prandio dato ipſis iumentiſq; eorum, incolumes dimiſit. *Valerius Max lib. 3. cap. 7. T. Liuius libro 30. & Zonaras.*

B. Cum à Lucio Scipione ex Antiochēſi pecunia ſeſtertij quadragies ratio in curia repoſceretur, prolato ab eo libro, quo acceptæ & expēſę ſummæ continebantur, diſceſſit, indignatus de ea re dubitari, quæ ſub ipſo Legato adminiſtrata fuerat. *Ibidem Valerius & T. Liuius lib. 38. Scriptor de viris illuſtr. cap. 49. & 53.*

C. Cum ad neceſſarium Reipublicæ vſum pecuniā ex ærario promi opus eſſet, idque Quæſtores, quia lex obſtare videretur, aperire nō auderēt, Scipio Africanus priuatus claues popoſcit, patefactoque ærario legem vtilitati cedere coegit, quam quidē ei fiduciam conſcientia illa dedit, quia meminerat omnes leges à ſe eſſe ſeruatas. *Ibidem Val. & T. Liuius lib. 38.*

D. Cum eo bello, quod aduerſus Pyrrhum gerebatur, Pœni c. ac xxx. nauium claſſem in præſidium Romanis Oſtiam vltro miſiſſent; Senatui placuit legatos ad Ducem eorum ire, qui dicerent populum Romanum bella ſuſcipere ſolere, quæ ſuo milite gerere poſſet: proinde claſſem Carthaginem reducerent. *Ibidem Valer. Max. & Iuſtinus libro 18.*

E. Nobiliter vterque Spartanus ſe habuit vel reſpōdit: & qui increpatus à quodam, quod in aciem claudus deſcenderet pugnare, ſibi nō fugere propoſitum eſſe reſpondit. Et referente quodā ſagittis Perſarū ſolem ſolere obſcurari: Bene narras, inquit, in vmbra, melius præliabimur. Eiuſdē viri vrbis atque animi hoſpiti ſuo patriæ muros excelſos latoſque oſtendenti dixit: Si mulieribus iſta comparaſtis, rectè, ſi viris, turpiter. *Ibidem Val. Max. lib. 3. cap. 7. Plut. in Apophtheg. Laconicis.*

FILIA.

A. Auguſtus Cæſar filiam ſuā & neptes ita inſtituit, vt eas lanificio aſſueſceret, vetaretque loqui aut agere quidquam niſi palam. Extraneorum cœtum adeo prohibuit, vt L. Tucinio claro & decoro iuueni ſcripſerit, ipſum parum modeſtè feciſſe, quod filiam ſuam venerat ſalutatum. *Suetonius in Auguſto cap. 64.*

FILIVS.

A. Eduardus Rex Angliæ, qui in regno ſucceſſit Elfredo, filias ſuas primo inſtituit literis erudiri, mox colo, ſuſo, & acu exerceri. Filios ſuos primo literis fecit imbui, deinde regni gubernacula addiſcere. *In ſpec. hiſtor. Vincentij libro 25. cap. 52.*

B. Quidam vſurarius habuit duos filios, quorum vnus nolens ſuccedere in malè acquiſitis, factus eſt Eremita. Alius volens ſuccedere, remāſit cum patre. Quo mortuo ſucceſſit ei, ſed non multo poſt & ipſe deceſſit. Cum autem nuntiatum eſſet Eremitæ de morte patris, & fratris, doluit valde, credens damnatos eſſe. Et cum rogaſſet Deum, vt reuelaret ei ſtatum eorum, raptus eſt, & in infernum ductus, & non inueniebat eos. Sed ad vltimum exierunt de quodam puteo, primo pater, deinde filius, mordentes ſe & litigantes ad inuicem. Patre dicente filio, maledictus ſis, quia pro te vſurarius fui. Filius æque dicebat, maledictus ſis, quia niſi acquiſiuiſſes iniuſtè, ego non retinuiſſem iniuſtè, nec damnatus fuiſſem. *Gulielmus Lugdunenſis, in Summa vitiorum in tractatu de Auaritia, rubrica 11.*

C. L. Iunius Brutus, filios ſuos Tarquinij dominationem à ſe expulſam reducentes, comprehenſos virgis cæſos ad palum alligatos ſecuri percuti iuſſit. *Valerius Maximus libro quinto, capite octauo. T. Liuius libro ſecundo. Dionyſius Halicarn. libro quinto.*

D. M. Scaurus, lumen ac decus patriæ cum apud Atheſim flumen impetu Cimbrorum Romani equites pulſi proeoſ. Catulo pauidi vrbem repeterent, conſternationis eius participi filio ſuo miſit qui diceret, ſe libentius in acie interfecti oſſibus eius occurſurum, quam ipſum tam deformis fugæ reum viſurum. *Valerius Maxim. libro quinto, capite octauo. Auctor de Viris illuſt. cap. 27. Frontinus lib. quarto. Strategemat. cap. 1.*

E. Aulus Fuluius filium iuuenem amicitiam Catilinæ ſequutum, medio itinere retractum, ſupplicio mortis affecit; præfatus non ſe Catilinæ illum aduerſus patriam, ſed patriæ aduerſus Catilinam genuiſſe. *Ibidem Valer. Max. & Salluſtius in Catilinario. Dion. lib. 37.*

F. T. Manilius Torquatus, cum ad Senatum Macedonia de filio eius D. Silano, qui eam prouinciam obtinuerat, querelas per legatos detuliſſet: ſummo tum ampliſſimi Ordinis, tum etiam eorum, qui quæſtum venerant conſenſu cognitione ſuſcepta, domi conſedit: ſoluſque vtrique parti per totum biduum vacauit, ac die tertio pleniſſime, diligentiſſimeque auditis teſtibus, ita pronunciauit. Cum Silanum filium pecunias à ſocijs accepiſſe probatum mihi ſit, & Republica eum, & domo mea indignum iudico. Tum triſti ſententia perculſus Silanus, proxima nocte ſuſpendio ſe conſumpſit, at pater exequijs adoleſcentis non interfuit &c. *Ibidem Valer. libro quinto, capite octauo. Liuius libr. 54. Cicero primo de Finibus.*

G. Carolus magnus, quam cito ætas patiebatur, filios faciebat equitare: Filias vero lanificijs, colo, ac fuſo intendere, ne per otium torpeſcerent. *Martinus Polonus in Chronicis.*

Item, vbi Auguſtus Cæſar. c. Domitianus. a. Eccleſia. k. Furtum. g. Iudicium Dei. c. Lex. d. Matrimonium. e. Militia. a. d. e. Ornatus. b. Roma. a. b. Similitudo. c. Vſura. d. Vxor. e.

FINIS.

A**. IVuenis quidam veniens ad nundinas, cum circumeundo diuerſa operatoria, veniſſet ad quoddam, in quo erat ſenex venerandus, qui nihil habere videbatur ad vendendum, & ab eo quæſiſſet, quid venderet? Reſpondit ſenex, ſapientiam. Et dixit: Et ego eam volo emere. Vende mihi pro centum marchis, quibus receptis docuit eum hanc ſapientiã. *In omni tempore tuo cogita primo ad quẽ finem potes peruenire.* Cũque ille murmuraret, reputans ſe deceptum, dixit ille: *Vadas, & ne tradas obliuioni, ſed vbique ſcribe.* Cum autem Barbarius ſeu tonſor quidam literatus, qui pactum fecerat cum inimicis, de iugulando eum, parans ſe ad radendum, & iugulandum eum, illud legiſſet, cogitans ad quem finem poſſet venire ob illã traditionẽ, cœpit timere, & paueſcere. Quod videns ille nobilis, fecit eum ſtare & quæſiuit, quid haberet? Tonſor vero accepta ab eo ſecuritate, totum reuelauit. Tunc ille cognouit, ſapientiam emptam ſibi plurimum profuiſſe. *Hubertus libro de Dono Timoris. Et Thomas Cantipratanus libro ſecundo de apibus, cap. 43.*

Item, vide Voluptas. c.

FLAN-

FLANDRIA.

A. Tempore Caroli ſecundi, Romanorum Imperatoris, cognomen Caluij, Comitatus Flandriæ narratur exordium cepiſſe. Non erat tanti nominis, nec opulentiæ ſicuti modo, ſed á Regum Francorum foreſtarijs regebatur. *In Chronicis Martini Poloni.*

FLETVS.

A. Rectè Lycij, cum ijs luctus inciderit, muliebrem veſtem induunt, vt deformitate cultus commoti, maturius ſtultum proijcere mærorē velint. *Valerius Maximus libro ſecundo, capite ſexto. Plutarch. in Conſolatoria.*

B*. Cum Abbas Pambo de eremo ad Alexandriam deſcendiſſet, videns ibi mulierem Theatralem fleuit. Quæſitus quare fleret, ait: Duę res me mouerunt; vna de illius perditione, alia, quia non habeo tale ſtudium placendi Deo, quale habet iſta vt hominibus placeat. *In vitis Patrum libro tertio, parte ſecunda, & in Tripartita hiſtoria libro octauo, capite primo.*

C*. Audiens Abbas Paſtor, quia mortuus erat Arſenius, fleuit & dixit: Beatus es Arſeni, quia fleuiſti teipſum in ſæculo iſto. Qui enim in hoc mundo non fleuerit, ſempiternè plorabit illic. *In vitis Patrum libro decimo-quinto, capite primo.*

D. Sanctus Eutychus, cum eſſet Laicus, & peregrinis ſtudijs eruditus, totum ſe patrum inſtitutionibus dedit. Ex quibus & diuerſas conſuetudines ſumpſit, vnoque volumine colligauit: Non multo poſt monachus effectus eſt. Decurſo autem vitæ ſtadio, circumſtantibus fratribus ſubito ſpiritum emiſit: & cum eius diſcipuli, exequias pararent, viuus redijt, illiſque mirantibus ait: In his quatuor annis vnum tantum diem nō memini me cibum ſumpſiſſe niſi prius fleuiſſem. Hodie autem ſublato mærore conſolatus eſt me Deus, & inter choros Angelorum tribuit mihi requietis locum. *In ſpeculo hiſtoriali. Vincentius lib. 25. cap. 59.*

Item, vide Arſenius. b. Homo. c. d. Mirabile. a b.

FORNICATIO.

A*. Narrauerunt de Abbatiſſa Sara, quia manſit 13. annos fortiter à fornicationibus dæmonum impugnata, & nunquam orauit, vt recederet ab ea huiuſmodi pugna, ſed ſolum dicebat: Da mihi, Domine, fortitudinem & virtutem. Dixerunt iterum de ea, quod apparuit ei Spiritus fornicationis corporaliter, & dixit ei: Me viciſti, Sara. Illa autem, Ego te non vici, ſed Dominus meus *Ieſus Chriſtus. In vitis Patrum lib. quinto, parte ſecunda.*

B. Frater quidam ſtimulabatur á fornicatione. Frater autem decertabat, non tamen conſentiens cogitationi ſuæ. Poſt multum autem temporis diſceſſit ab eo ſtimulus nil prævalens ob perſeuerantiam fratris, & ſtatim apparuit lux in corde eius. *Ibidem.*

C.* Alius ſtimulatus eſt à fornicatione, & ſurgens nocte dixit ſeni cogitationem ſuam, & conſolatus eſt eum ſenex, ex qua conſolatione proficiens reuerſus eſt in cellam ſuam: & ecce ſpiritus iterum tentauit illum. Ille autem abijt ad ſenem. Senex autem non contriſtauit eum, ſed loquebatur ei, quæ ad vtilitatē eius pertinerent, dicens: Non concedas Diabolo, nec relaxes animum tuum, ſed quoties moleſtus eſt dæmon, veni, & increpa-

crepatus recedet. Nihil enim ſic extenuat dæmonem fornicationis, quã ſi reuelentur ſtimuli eius: & nihil eum ſic lætificat, quam ſi abſcondantur cogitationes eius. *Ibidem.*

D.* Alius ſtimulatus á fornicatione, cœpit decertare, & extendere abſtinentiam ſuam per 14. annos, cuſtodiens ſe ne conſentiret concupiſcentiæ ſuæ. Poſtea veniens ad Eccleſiam, manifeſtauit vniuerſæ multitudini quod patiebatur, & datum eſt mandatum, & omnes ſe affixerunt pro eo hebdomada vna, iugiter orantes Dominum, & quieuit ſpiritus eius. *Ibidem.*

E*. Frater quidam, cum idem pateretur, rogauit quendam ſenem dicens: Ora pro me, Abba, quia fornicatione ſollicitor. Senex autem deprecatus eſt Dominum, & iterum veniens idẽ dixit: ſimiliter, & ſenex orauit, dicens: Domine reuela mihi vnde in hoc fratre operatio eſt iſta diaboli. Et reuelauit Dominus quæ agebantur circa fratrem illum, & vidit eum ſenex ſedentem & ſpiritum fornicationis iuxta eum, & quaſi ludentem cum eo, & Angelus ſtabat miſſus in adiutorium, & indignabatur aduerſus illum, quia non ſe proſternebat Deo, ſed quaſi delectabatur cogitationibus ſuis. Et agnouit ſenex, & annunciauit ei dicens: Tu conſentis cogitationi tuæ, & docuit, quomodo ijs deberet obſiſtere. Et reſpirãs frater per doctrinam & orationem ſenis inuenit requiem à tentatione ſua. *Ibidem.*

F*. Frater quidam erat probatus tentationibus in Scythi & immiſit ei dæmon cogitationem mulieris pulchræ, quam cum audiſſet eſſe mortuam, aſcendit vbi ſepultam audierat, & fodit locum, & extorſit cruorem putredinis eius in veſtimento ſuo, & reuerſus habebat illud in cella ſua, & cum nimis fæteret, ponebat ante ſe, & dicebat: Ecce deſiderium quod quærebas, habes illud: ſatiare ex eo. *Eodem libro parte quarta. Simile tradit Cantipratanus libro ſecundo de apibus cap. 30. de Guidone Paſtore.*

Frater interrogauit ſenem dicens: Cogitatio mea ſemper in fornicatione intenta eſt, & non ſinit me quieſcere. Ille autem dixit ei: Quando initium facit loquendi in corde tuo, nõ ei reſpondeas, ſed ſurge & ora dicẽs: *Fili Dei, miſerere mei. In vitis Patrum libro quinto, parte ſexta.* G*.

Senex erat in Scythia, qui cum infirmaretur, valde ſeruiebant ei fratres. Videns quia laborarent dixit: Vadam in Ægyptum, vt non ſoluam fratres iſtos. Et dixit ei Abbas Moyſes: Non vadas, quoniam in fornicationem incurſurus es. Ille dicebat: Mortuum eſt corpus meum, & tu iſta dicis? Abijt ergo in Ægptum. Quod cum audiſſent homines circumcirca habitantes, offerebant ei multa. Venit etiam ad eum quædam virgo fidelis, volens ei obſequium præſtare. Poſt modicum tempus, cum melius habuiſſet, ex eius congreſſu illa concepit. Interrogata illa vnde conceperit, reſpondit de ſene. Illis autem non credentibus, ſenex dixit. Ego hoc feci, cuſtodite infantem. Ablactatum ergo eum tulit ſenex in humeris ſuis, & die qua erat feſtiuitas in Scythia, occurrit & intrauit Eccleſiam coram multitudine fratrum. Illi autem videntes eum fleuerunt. Qui dixit: Videtis infantem hunc? filius eſt inobedientiæ. Cauete ergo, fratres, quia in ſenectute hoc feci, & orate pro me, & pergens ad cellam ſuam ad initium primæ ſuæ conuerſationis reuerſus eſt. *Eodem lib. parte ſeptima.* H.

Moyſes

I. Moyſes Æthiops genere, niger colore, latro publicus & homicida fuiſſe dicebatur. Compunctus autem ad monaſterium ſe contulit, ſed dæmonibus eum vrgentibus, vt ad antiquam fornicationem rediret, ita tentatus eſt, vt pæne à propoſito recederet. Quas impugnationes cum ſancto Iſidoro referret, ille reſpondit: Noli triſtari, quoniam adhuc principia tua hæc ſunt. Sicut enim canis à macello, quo veſci aſſuetus eſt, non recedit: Quod tamen ſi clauſum fuerit, abſcedit, ſic & tu, ſi in abſtinentia perſtiteris, fatigatus dæmon, cui ciborũ fomenta non porrigis, moleſtus eſſe ceſſabit. Ex tunc Moyſes curam fortiter gerens, nihil præter panem accepit, maximo tamen operi incumbens. *Heraclides in libro qui dicitur Paradiſus.*

K. S. Euagrius ordinatus eſt Lector à S. Baſilio, poſtea Diaconus à S. Gregorio Nazianzeno. Huic fortiter ſẽper ſpiritus fornicationis incubuit, vnde per totam noctẽ in hieme nudus in puteo ſtabat vt gelu carnes conſtringerentur. *Ibidem Heraclides.*

L. Innocentius presbyter, cum quo vixi tribus annis, ſimpliciſſimus hominum fuit. Qui cum olim ſub Imperatore Conſtantio militaſſet, ſæculo renuntiauit. Filium ſuum Paulum maledixit, eo quod filiam presbyteri cuiuſdam corrupiſſet. Deprecatuſque eſt Deum dicens: Da illi, Domine talem ſpiritum, vt in carne ſua nunquam tempus inueniat ad peccãdum. Rectius enim fore credebat, ſi cum atrocitate dęmonis, quam ſi cum impuritate corporeæ voluptatis certaret. Quod vt dixit, ita factũ eſt. Nam vſque nunc idem Paulus ferreis catenis vinctus, in mõte Oliueti conſiſtit à dæmone vexatus. *Ibidem Heraclides in Paradiſo.*

An homini liceat Dæmonem alteri immittere, vide P. Petrum Thyræum de dæmoniacis cap. 16. Sulpitius in vita S. Martini Dialog. 1. ſcribit quendam Anachoretam à Deo poſtulaſſe & impetraſſe, vt per menſes aliquot eius corpus dæmonio inhabitante affligeretur, ob periculum ſuperbiæ, quod metuebat. Cognouit ſanè ille Anachoreta quemadmodum & hic Innocentius non ſemper præteritis & commiſſis peccatis tribui dæmonum torturam, ſed quandoque admitti, ne in peccata homines labantur, Deumque offendant.

Item, vide Adulterium. Antonius. b. a. Clericus. c. Eccleſia. m. Lex. c. Luxuria. n. Tentatio. b. c. d. m. q. r. s. *Idem à D. Bernardo factum legitur.*

FORTITVDO.

SCipio Æmilianus, cum ſub Lucullo Duce in Hiſpania militaret, atque Intercatia præualidum oppidum obſideretur, primus eius mœnia conſcendit &c. deforme ſibi exiſtimans, quibus dignitate præſtaret ab his virtute ſuperari. *Valerius Maximus libro tertio, capite ſecundo. T. Liuius libro quadrageſimo-octauo. Appianus Iberica. Scriptor de Viris illuſtr. capite 58.* A.

Lucium Sicinium tentatum tradunt certi auctores inter quos M. Varro, centies & vigeſies in aciem deſcendiſſe, eo robore animi atque corporis vtentẽ, vt maiorem ſemper victoriæ partem traxiſſe videretur quinque & quadradraginta vulnera pectore accepiſſe tergo cicatricibus vacuo. *Idem libro tertio, capite ſecundo. Dionyſius libro decimo. Plinius libro ſeptimo, capite vigeſimo-ſeptimo.* B.

Lucius Cordus Scæuula cũ á Porſena Tuſcorum rege Romã diuturno bello vrgeri ægrè ferret, caſtra eius clam ferro cinctus intrauit: C.

immolantem ante aras conatus eſt occidere. Cæterum inter molitionem pij pariter ac fortis propoſiti oppreſſus, nec cauſam aduectus texit, & tormenta quantopere contemneret, mira patientia oſtendit. Peroſus enim (credo) dexteram ſuam quod eius miniſterio in Regis cæde vti nequiuiſſet, foculo iniectam exuri paſſus eſt. Dij immortales ipſum Porſenam oblitum periculi ſui in admirationē verterunt, nam reuertere inquit ad tuos Muci, & eis refer te, cum vitam meam petieris, á me vita donatum. *Idem libro tertio, capite tertio. T. Liuius libro ſecundo. Dionyſ. Halycarn. libro quinto.*

D. In campis Marathonijs à decem millibus Athenienſibus & auxiliaribus mille aduerſus ſexcenta millia Perſarum pugnatum eſt tanta virtute, vt hinc viros, inde pecudes putares. Victi Perſæ in naues fugerunt, ex quibus multæ ſuppreſſæ, multæ captæ. In eo prælio Cinægyri militis Athenienſis gloria emicuit, qui poſt prælij innumeras cædes, cum fugiētes hoſtes ad naues egiſſet, onuſtam nauem dextra tenuit, nec prius dimiſit quam manum amitteret: qua amiſſa, ſiniſtra nauem tenuit, quam cum amiſiſſet, ad poſtremum morſu nauem detinuit, ſicque nec cædibus fatigatus, nec manibus amiſſis victus truncus velut rabida fera dimicauit. *Iuſtinus libro ſecundo. Val. Max. libro tertio, capite ſecundo, ex Herodoto lib. 6. Suetonius.*

E. Cum peſtifera ſeditione Syracuſarum, tota Regis Gelonis ſtirps, euidētiſſimis exhauſta cladibus ad vnicam filiam Harmoniā virginem eſſet redacta, & in eam certatim ab inimicis impetus fieret; nutrix eius, æqualem illi puellam regio cultu ornatam, hoſtilibus gladijs obiecit. Quæ cum ne ferro quidem trucidaretur, cuius eſſet conditionis, ederet: Proclamauit admirata illius animū Harmonia, & tātæ fidei ſupereſſe nō ſuſtinuit: reuocatoſque interfectores, profeſſa quænam eſſet in cædem ſuam conuertit. *Valerius libro tertio, capite ſecundo. Liuius lib. 24.*

F. In quodam congreſſu Troianorum cum Francis, quibus tunc decem Reges præſidebant, apparuit fortitudo Corinæi Ducis: qui tam validè percuſſit Conſulem vnum in ſummo capite, vt eum diſſecaret in duas partes toto corpore diuiſo. Nepos autem Bruti Turnus, & ipſe fortiſſimus, qui ſolo gladio ſuo 600. viros ibi peremit. *Sigebertus in Chronicis: Speculum hiſtoriale Vincentij Beluacenſis libro decimo-ſeptimo, capite quinto.*

G. Tempore Iuſtini ſenioris Imp. quidam Luguidinus nomine, tam fortis erat, vt in vno die laboraret, quantū alij duodecim: & ſolus comedebat quantum duodecim. Is orauit S. Brigidam, vt rogaret Deum, quatenus eius ingluuiem ſalua ſua fortitudine temperaret, quod & fecit, nam poſt preces cibo vnius viri contentus, laborabat quantum duodecim. *In geſtis S. Brigidæ, & ſpeculum hiſtoriale lib. vigeſimo-ſecundo, capite 32.*

H. Cum Chriſtiani caſtrum quoddā Sarracenorum obſiderent, Sarraceni nobilem quendam captum oppoſuerunt machinæ, ſperantes per eum Chriſtianos deſiſtere à iactu lapidū. Illo autem clamante, vt propter eum non deſiſterent, cum Chriſtiani cœpiſſent lapides iacere, primo ictu lapidis ruptus eſt funis, quo ille ligatus pendebat, & ſic cadens in foſſam abſtractus eſt á Chriſtianis, & liberatus. *Gulielmus Lugdun. in Summa virtutum parte 3. Rubrica 30.*

Item, vide Conſilium. d. Patientia.

FOR-

FORTVNA.

A. REx Macedonum Perſeus, captus à Romanis in triumpho cum filijs ante currum actus eſt, & poſt apud Albam in cuſtodia defecit. Filius eius iunior fabricam ærariam, ad tolerandam inopiam Romæ didicit, ibique conſumptus eſt. *Oroſius in Orcheſtra mundi libro quarto, capite vigeſimo. Diodorus Siculus libro trigeſimo primo. Velleius Paterculus.*

B*. Valerianus Imperator ad extremũ Dei præſidio deſtitutus à Rege Perſarum Sapore captus, ignominioſa apud eum ſeruitute conſenuit, & donec vixit acclinis humi Regem aſcenſurum in equum non manu, ſed dorſo ſuſtulit. *Paulus Oroſius libro ſeptimo, capite vigeſimo-ſecundo, vide & Trebellium Pollionem in eius vita. Simile de Baiazete Turcarum Imp. ſub Tamaclano referunt hiſtorici.*

C*. Anno Henrici ſecundi Imperatoris xix. Durandus fit Leodiẽſis Epiſcopus: qui quaſi fabula in theatro mundi fuit, quod vir ex humillimo & pauperrimo ſeruilis conditionis genere dominis ſuis carnalibus dominabatur. *Sigebertus in Chronicis.*

D. Diuinæ fortunæ vulnus Pheræo Iaſoni quidam exitij eius cupidus intulit. Nam cum inter inſidias gladio eum percuſſiſſet, vomicam, quæ à nullo medicorum ſanari potuerat, ita rupit, vt hominem peſtifero malo liberaret. *Valerius libro primo, capite octauo è Cicerone lib. 1. de Natura Deorum.*

E. Alcibiadem quaſi duæ fortunæ partitæ ſunt. Altera quæ ei nobilitatẽ eximiam, abundantes diuitias, formam præſtantem, fauorem ciuium propenſum, ſumma imperia, aſſignarit. Altera quæ exilium, venditionem bonorum, inopiam, odium patriæ, violentam mortem infligeret. *Idem libro ſexto, capite nono. Plutarch. in eius vita, & Probus. Iuſtinus libro quarto & quinto.*

Ad inuidiam vſque Polycratis Samiorum Tyranni abundantiſſimis bonis conſpicuus vitæ fulgor exceſſit, omnes enim conatus eius placido excipiebantur itinere &c. velle ac poſſe in æquo poſitum erat: ſemel duntaxat vultum mutauit, per quem breui triſtitiæ ſalebra ſuccuſſum, tũc cum admodum gratum ſibi annulum de induſtria in profundum, ne omnis incommodi eſſet expers abiecit: quem tamen continuo recuperauit, capto piſce qui eum deuorauerat. Sed hunc qui ſemper ita felix fuerat, Orontes Darij Regis Præfectus in excelſo Micalenſis montis vertice cruci affixit: è qua putres eius artus & tabido cruore manantia membra, atque illam læuam, cui Neptunus annulum piſcatoris manu reſtituerat, ſitu marcidam Samos amara ſeruitute aut quamdiu preſſa liberis ac lætis oculis aſpexit. *Ibidem Val. Max. libro ſexto, capite nono. Herodot. Strabo libro decimo-quarto. Geograph. Cic. 3. de Finibus. Plinius lib. 37. cap. 1.* F.

Dionyſius cum hæreditatis nomine à patre Syracuſanorum, ac pæne totius Siciliæ tyrannidem accepiſſet, maximarum opum Dominus, exercituum Dux, claſſium rector, equitatuum potens, propter inopiam literas puerulos Corinthi docuit: eodẽque tempore tanta mutatione maiores natu, ne quis nimis Fortunæ crederet, magiſter ludi factus ex Tyranno monuit. *Ibidem. Iuſtinus lib. 21. Cic. tertio Tuſculan.* G.*

Syphax Rex conſimilem iniquitatem fortunæ expertus eſt, quem hinc amicum Roma, per Hamonem, illinc Carthago per Haſdrubalem vltro H*.

petitum ad penates eius venerat. Cæterum eo claritatis euectus, vt arbiter & victor populorum exiſteret, parui temporis interiecta mora cathenatus à Lælio legato ad Scipionem Imperatorem pertractus eſt, cuiuſque dexteram regio inſidens ſolio arroganti manu attigerat, genibus eius ſupplex procubuit. Nimirum opes humanæ caducæ affluunt ſubitò, ſed repentè dilabuntur &c. *Ibidem Valer. Maxi. lib. 6. cap. 9. ex Tito Liuio libro 30. Polybio lib 14. & Appiano.*

I. Chilon vnus è ſeptem ſapientibus, quæſitus quid eſſet Fortuna, reſpondit: Ignarus medicus, multos enim excæcat. *In libro de moribus Philoſophorum Laertius.*

Item, vide Compaſsio. a. Crœſus. a. Felicitas. b. Gloria g. Humanitas d. Iulianus Apoſtata. b. Pater. b. Promotio. a. b. c. Mutatio.

Francia.

A. Clodouæo Rege defuncto Clotharius filius ſucceſſit. Ab hinc Frãcorum Regibus á ſolita fortitudine & ſcientia degenerantibus, regnum diſponebatur per maiores domus, Regibus nomine ſolo regnantibus: quibus moris erat principari quidem ſecundum genus, & nil agere vel diſponere, quam irrationabiliter edere, & bibere, domique morari, & Kalendis Maij præſidere coram tota gente, & ſalutare, & ſalutari: obſequia & dona accipere, & repẽdere, & ſic ſecum vſque ad alium Maium permanere. *Sigebertus in Chronicis anno 662.*

B. Pipino principi maiori regiæ domus Francorum defuncto ſucceſſit Carolus filius eius, qui multas victorias faciens reliquit duos filios eiuſdem aulæ regiæ Principes, Carolomannum & Pipinum, ſed Carolomannus relicta ſæculi pompa, Caſſinenſis monachus factus eſt. Pipinus vero aulam regiam ſtrenuè gubernabat. Sed cum Childericus Rex eſſet inutilis, & remiſſus, conſuluit Pipinus Zachariam Papam, quis potius Rex eſſe vel dici deberet. Ille qui magnos pro regni pace ſuſtineret labores, an ille qui ocio deditus, ſolo regio nomine contentus eſſet? Cui Papa reſpondit: illum debere Regem vocari, qui bene Rempublicam regeret. Qua Franci reſponſione animati, Childericum in monaſterium truſerunt, Pipinumque Regem creauerunt, circa annum Domini 740. *In aurea legenda de S. Pelagio Papa. Regino in Chronic. Sigebert. in Chronic. ſic Vuenceſlaus Imperator ob ignauiam ab electoribus imperio exutus, atque ſubrogatus Rupertus Bauariæ Dux.*

Leo Oſtienſis in chro. Caſſ. lib. 1. c. 7. Petrus Diacon. l. de ſanctis Caſſi. ca. 21. Paulus Diaconus de geſtis Lõgob. lib. 6. cap. 5. S. Bonifacius Epiſcopus Moguntinus in epiſtola ad Zachariam. Cedrenus in vita Bernie Iſauri.

C. Childerico in monaſterium intruſo, progenies Clodouæi defecit ſuccedente Pipino, cuius inſignis poſteritas per multa poſt tempora regnum obtinuit. *In ſpeculo hiſt. lib. 24. cap. 154.*

D. Pipinus à S. Bonifacio Archiepiſcopo Maguntiæ in Regem vngitur, & regnauit annis octodecim. A Stephano quoque Papa eius generatio per filios ſuos in hæreditate regalis ſucceſſionis in perpetuum benedicitur, & omnis aduena anathemate interdicitur. *Sigebertus in Chronicis ad annũ 750. Ammonius lib. 4. cap. 61.*

E. Ludouico Rege filio Lotharij mortuo Francis regnum transferre volentibus ad Carolum ducem fratrem Lotharij Regis: dum ille rem ad cõſilium differt, regnum vſurpat Hugo, qui dictus eſt Capet, & Mareſcallus Franciæ, & Comes Pariſienſis filius Hugonis magni ex Hacuide ſorore primi Othonis Imperatoris; ſicque defecerunt Reges de ſtirpe Caroli, & translatum eſt regnum in pro-

geniem

geniem Comitem Pariſienſium. Legitur quod Caroli progenies reprobata videtur, vel creditur, quia iam Dei gratiam negligens Eccleſiarum potius neglectrix quam erectrix videbatur, ſed hoc Dei iudicio relinquimus. *In ſpeculo hiſtoriali, Vincentius lib.17.cap.4.& Plinius lib.31. cap.126.*

F. Circa annum Domini 1200. Innocentius Papa ad petitionem Philippi Regis Franciæ, duos infantes ſuos ſcil. filium nomine Philippum, & filiam vnam legitimos hæredes eſſe mandauit, & poſtea ſuis literis cõfirmauit. *In ſpeculo hiſt.lib.30.cap 67.*

G. Anno Domini 1223. Philippus Frãcorum Rex dormiuit in *Chriſto*, cui Ludouicus filius eius ſucceſſit in regnum. In hoc rediit regnum ad ſtirpem Caroli Imperatoris, de qua originem habuit ex parte matris. *In ſpec. hiſt. lib.31.cap.125.& 126.*

Item, vide Bellum. Humilitas.e. Mulier. g.

FRANCISCVS.

Vide Laus.d. Laus Dei.a. Liber. a.

FRATER.

Vide Dii gentium. b.

FRAVS.

Vide Iuramentum. i. k. Lis. a.

FRIGVS.

Vide Patientia. b a.

FVGA.

A. Rex quidam in India duos monachos per eremum gradientes ad ſe fecit adduci, & ait eis: Non audiſtis præcones meos clamantes, vt nullus veſtræ ſuperſtitionis in hac regione poſt tres dies inueniretur, alioqui igne cremaretur? Quibus dicentibus ſe quidem de regionibus illis, vt iuſſerat, egredi, mortem tamen non timere. Tunc Rex ait: Si mortem non timetis, cur fugam arripuiſtis? At illi: Mortem à te minatam non fugimus, ſed tui miſeremur, & ne maioris damnationis tibi cauſa ſimus, diſcedere cogitamus. Tunc Rex iratus, iuſſit eos igne cremari. *Damaſcenus in hiſtoria Barlaam & Ioſaphat.*

Item, vide Athanaſius. a. Filius. d.

FVLGENTIVS.

A. Dicebat S. Fulgentius: vt monachus forſitan lautioribus cibis vtatur interdum cogit infirmitas corporis: vt autem cupiat in quibuſlibet exiguis rebus iuris proprii dominium vendicare, ſuperbæ voluntatis & auaræ cupiditatis ſignum eſt. Item veri monachi ſunt qui iuſtificatis voluntatibus ſuis, parati ſunt nihil velle, nihil nolle, ſed Abbatis tantum conſilia & præcepta ſeruare. Dicebat monachum his quæ acceperit debere eſſe contentum. Lectionis ſtudium non amantes minus diligebat amator ſcientiæ ſpiritualis: Etſi virtute corporis eſſet deſtitutus ab eo peculiariter amabatur. *In geſtis S.Fulgentii Ruſpẽſis Epiſc. (qui prius fuerat monach. & Abbas) & ſpec.hiſt.l.21.c.106.*

Item, vide Clericus. a.

FVLMEN.

A. Puella virgo Lucii Ælii Equitis Romani filia equo inſidens ictu fulminis exanimata eſt, ſed omnibus ſine ſciſſura veſtimẽtis adẽptis ac pectoris pedumq; vinculis diſſolutis, monilibus'q; diſcuſſis, ipſo corpore illæſo, niſi quod obſcœnũ in modũ nuda & lingua exorta iacuit. Equus ſtratoriis frænis, cingulis diſſolutis procul exanimis iacuit. *Oroſius l.5.cap. 15. & Iulius Obſequins de. Prodigiis. M. Acilio Balbo, C. Porcio Catone Coſſ.*

B. Fulmen aliquando percutit, & adurit dolium & ſtat vinum ad tempus, & non defluit nec diffunditur. *Seneca de naturalibus quæſtionibus libro ſecundo.*

FVNDA.

A. FVndarum vſum primi Balearum Inſularum habitatores inueniſſe, & ita peritè exercuiſſe dicuntur, vt matres filios paruos nullum cibum contingere ſinerent, niſi quem ex funda iactato lapide percuſſiſſent. *Vegetius de re militari libro primo, capite decimo-ſexto.*

FVRIA.

Vide Dæmoniacus. b. Mors. a h.

FVRTVM.

A. QVidam vicini ouem furatus eſt, & comedit. Cum autem S. Patricius hortaretur furem ſatisfacere; & nullus compareret, quodã die dum totus populus in Eccleſia præſens eſſet, præcepit in virtute *Chriſti* vt in cuius ventrem ouis intraſſet coram omnibus balatum daret, quod factum eſt. *In S. Patricio Aurea legenda.*

B. In monaſterio Fundenſi quidam monachus erat hortulanus. Fur venire conſueuerat, & occultè olera auferre. Cumque ille multa plantaret, quæ minus inueniret, inuenit iter vnde fur venire conſueuerat. Qui & reperit ſerpentem cui dixit: Sequere me, atque ad aditum furis peruenięs dicit. In nomine *Ieſu* præcipio tibi, vt aditum iſtum cuſtodias, protinus ſerpente parente, monachus ad cellam rediјt. Cumque meridie cuncti quieſcerent, more ſoluto fur aduenit, & dum in hortum pedem poneret, vidẽs quia tenſus ſerpens clauſiſſet viam, & tremens factus poſt ſe ipſum concidit, eiuſque pes per calceamentum in ſudo ſæpis inhæſit, ſicq; dum hortulanus rediret deorſum capite pependit. Conſueta autem hora veniens pendentem in ſæpe furem reperit. Serpenti autem dixit: Gratias Deo, impleſti quod iuſſi, recede modo. Ad furem vero ait: Quid eſt frater quod in labore monachorũ furtum facere præſumpſiſti? Et pedem illius à ſæpe ſoluit, & omnia quæ furto appetebat ei præbuit, dicens: Vade, & furtum non amplius facias, ſed cum neceſſe habes huc ad me ingredere. *Gregorius Dialogorum libro primo, capite tertio.*

Iter agebat Agathon cum diſcipulis ſuis, & inueniens vnus ex eis paruiſſimum faſciculum cicerulæ viridis in via, dicit ſeni. Pater ſi iubes tollo illud. Senex admirans dixit: Tune illud poſuiſti? Reſpondit, non. Quomodo ergo, ait: Vis tollere quod non poſuiſti. *In vitis Patrum lib. quarto parte prima.* C.

Abbas Zenon ambulans in paleſtinam, cum laboraſſet reſedit, vt manducaret iuxta cucumerarium. Suadebat enim animus dicens. Tolle cucumerem & manduca: Et reſpondens cogitationi ſuæ dixit. Fures ad tormenta vadunt: proba ergo teipſum ſi ferre potes tormenta. Qui conſurgẽs ſtetit in cauma quinque diebus, & defringens ſeipſum in ſole dicebat quaſi animus eius, non poſſum portare tormenta. Dixit ergo: Si portare tormenta non potes, ergo non rapias, vt manduces. *Eodem libro parte ſecunda.* D.

Dixit Iſaac Abbas: Scio fratrẽ metentem in agro, qui voluit manducare ſpicam tritici, & dixit Domino agri: Vis manduco vnam ſpicam? Ille miratus dixit: Tuus eſt ager, E.

Pater,

Pater, & me interrogas? *Ibidem.*

F. Narrauit Abbas Daniel, quia quando erat in Scythi Abbas Arſenius, erat ibi monachus quidam rapiens ea quæ ſenes habebant, Arſenius volẽs eum lucrari & ſenibus præſtare quietem dixit ei. Quidquid vis dabo tibi, tantum non rapias. Et dedit ei aurum & nummos. Ille autem iterum rapiebat. Senes vero videntes quia non quieuit, expulerunt eum dicentes: Quia ſi inuenitur frater habens aliquid de infirmitate corporis, oportet ſuſtinere eum; ſi autem furatur, & non quieſcit admonitus, expellite eum, quia animæ ſuæ detrimentum facit, & omnes conturbat. *In vitis Patrum libro primo, parte ſecunda.*

G. Cum S. Ammo reſideret in eremo, adoleſcens qui morſu canis rabidi in rabiem verſus erat, multis vinctus cathenis ad eum deducitur, rogantibus pro eo parentibus. At ille: Quid mihi moleſti, inquit, eſtis? Supra merita mea eſt quod petitis: ſed tamẽ hoc vobis indicare poſſum, quod in manibus veſtris eſt ſanitas eius. *Reddite bouem quem furati eſtis.* Et ſine mora reddiderunt, & iuueni ſanitas redditur. *De S. Ammone in Vitis Patrum, & Tripartita hiſtoria libro primo, capite vndecimo.*

H. Furtum quaſi ſacrilegium deteſtabatur S. Paula apud virgines ſanctimoniales, quas regebat, & quod inter ſæculi homines leue putabatur, hoc in monaſterijs graue docet eſſe delictum. *S. Hieronymus in vita S. Paulæ.*

Item, vide Didymus. b. Mirabile. b x. Monachus. g. Patientia. n. q. y. a b.

FVTVRVM.

Vide Dæmon. k. Diuinatio. i. Præſcientia.

GAVDIVM.

A. Vix veriſimile eſt in eripiendo ſpiritu idem gaudium potuiſſe, quod fulmen: Nunciata enim quæ ad lacum Thraſymenũ incederat, mulierum duarum altera ſoſpiti filio ad ipſam portam facta obuia, in eius complexu exſpirauit. Altera cũ falſo filij mortis nuntio mæſta domi ſederet, ad primum conſpectum redeuntis exanimata eſt. *Valerius Max. libro nono, capite duodecimo. T. Liuius lib. vigeſimo-ſecundo. Plinius libro ſeptimo, capite 53. diſcrepat.*

B. Iuuentius Thalna collega Tib. Gracchi Conſulis, iterum cum in Corſica, quam nuper ſubegerat, ſacrificaret, receptis literis decretas ei à Senatu ſupplicationes nuntiantibus, intento animo illas legens caligine orta ante foculum collapſus, mortuus humi iacuit. *Ibidem Valerius & Plinius lib. 7. capite 53.*

Item, vide Ioſephus. a. Lætitia.

GELV.

A. Anno 22. Conſtantini Imperatoris quarti, gelu magnum fuit á Kalendis Octobris vſque ad Februarium. Hinc pelagus Ponti vſque ad centum miliaria fuit in duritiam lapidis verſum, habens triginta cubitos á ſuperficie in profundum. Nix quoque per viginti cubitos illud cooperuit. *In ſpeculo hiſtoriali. Vincentij libro 24. cap. 158.*

B. Anno Domini 975. gelu magnum fuit à Kalendis Nouembris ad æquinoctium vſque vernale. *Sigebertus in Chronicis.*

C. Anno Domini 1087. fuit gelu magnum, & glacies validiſſima à Kalendis Nouẽbris vſque ad mediũ menſis Aprilis. *Idem.*

S. GEN-

S. GENGVLPHVS.

A. S. Gengulphus fontem emit in Gallia, & eum oriri fecit in Burgundia, cuius venditor dũ emptorem rideret, repentè fontem ſuum vidit ſiccatum. *In geſtis eius.*

B. Idem dormiens in domo ſua occiſus eſt à quodam clerico, qui cum vxore ſua adulterari ſolebat, dumq; vxori illius, ſcilicet propter adulterium ab eo ſeparatæ, referretur ab ancilla, illum tanquam martyrem facere miracula, irridens ait: Ita Gengulfus miracula facit, vt anus meus cantat. Mox ab ano ſuo turpes ſonos & numeroſos vellet nollet cæpit emittere, quod ei contigit in omni vita ſua ſexta feria, in qua vir eius martyr effectus eſt. *Vbi ſupra. Eius feſtum* 11. *Maij in Ioan. Molani Natalib. Belg.*

S. GERMANVS.

A. *Ad Antiſiodorēſis.* Genere nobiliſſimus in vrbe Altiſiodorenſi natus, & liberalibus ſtudijs eruditus: tandem Romã ad diſcendam iuris ſcientiam venit; vbi tantum dignitatis accepit, vt eum Senatus ad Gallias tráſmitteret, & apicem ducatus Burgundiæ obtineret. Poſt fuit Epiſcopus ſuæ vrbis. Vxore in ſororem mutata, & ſubſtantia pauperibus erogata corpus ſuum per triginta annos ſic afflixit, vt nunquam frumentum, non vinum, non legumina, nec ſalem pro ſapore ſumeret &c. *In aurea legenda ſub titulo de S. Germano.*

Item, vide Dæmon. a.

GLACIES.

Vide Prodigium. m.

GLADIATOR.

A. Gladiatores dicebantur olim Romæ, qui in ſpectaculis cauſa exercitij vel gloriæ vel præmij pugnabant inter ſe, & quandoque cum beſtijs, & ſe mutuo cædebant, & conſueuerunt eſſe ſerui: *Vt patet per totum Liuium libro octauo de bello Punico ſecundo.*

GLORIA ÆTERNA.

Vide Tædium. b.

GLORIA TEMPORALIS.

A. Non eſt laudis poſſidere diuitias, ſed pro *Chriſto* eas ſpernere, Vnius vrbis contempſit gloriam S. Paula, nunc autem totius orbis opinione celebratur, quam Romæ habitantem ex Roma nullus nouerat, latentem in Bethleem miratur terra: & quanto ſe plus deijciebat tanto magis ſubleuabatur à *Chriſto*. Latebat & non latebat, fugiendo gloriam, merebatur gloriam &c. *Hieronymus in vita S. Paulæ.*

B. Nulla eſt tanta humilitas quæ dulcedine gloriæ non tangatur. *Et infra.* Themiſtocles theatrum petens cum interrogaretur cuius vox auditu illi ſuauiſſima eſſet gratiſſima, dixit: eius à quo artes meæ optimè canentur. *Valerius libro octauo, capite* 14. *ex Cicer. pro Archia poeta.*

C. Gloria ne ab his quidem qui contemptum eius introducere conantur negligitur: quandoquidem ipſis voluminibus nomina ſua libenter adijciunt. *Valerius libro octauo, capite decimo-quarto, ex Tuſculan. Cicer.* 1. *& pro Archia poeta.*

D. Pauſanias cum Hermoclem percontatus eſſet, quomodo poſſet ſubito clarus euadere? atque is reſpondiſſet,

diſſet, ſi aliquem virum illuſtrem occidiſſet, continuo Philippum interemit. Tam enim ſe parricidio quam Philippum virtute notum poſteris reddidit. *Ibidem. Diodorus Siculus & Plut. in Alexandrio. Iuſtinus lib. 9.*

Æ. Inuentus eſt qui Dianæ Epheſiæ templum incendere veller, vt opere eius pulcherrimo cõſumpto nomen eius per totum terrarum orbem vulgaretur. Quem quidem mentis furorem eculeo impoſitus detexit. At bene conſuluerant Epheſij decreto memoriam teterrimi hominis abolendo, niſi Theopompi magnæ facũdiæ ingenium hiſtorijs eũ ſuis comprehendiſſet. *Ibidem & Strabo lib. 14.*

F. Apud Rauennam S. Arnulphus die Dominica, poſt cuius matutinas ſolus remanſerat in Eccleſia ad orandũ: vbi cuiuſdam peccatoris anima, quã diabolus ad infernum trahebat, cæpit clamare. S. Arnulphe electe Dei, ſuccurre. Tunc ille orauit, & anima ad corpus redijt, & homo reuixit, & cuius meritis ſaluatus fuerit, indicauit. Statim S. Arnulphus ad gloriam fugiendam fugit. *In geſtis eius.*

G. Venit frater quidam ad Abbatem Theodorum, & fecit tres dies, rogans illum, vt audiret ab eo ſermonem. Ille vero non reſpondit ei: & exiuit triſtis, dicens: Abba, quare non es loquutus? Et dixit, quia negotiator eſt, & alienis verbis vult gloriari. *In vitis Patrum lib. 5. parte 1.*

H. Abbas N.ſteron maior ambulabat in eremo, cum aliquo fratre. Et vidẽtes draconem fugerunt, Dicit ei frater: Et tu, Pater, times? Reſpondit, non timeo, fili, ſed expedit. Draconẽ videns fugi, quia non habui effugere ſpiritum vanæ gloriæ. *Eodem lib. p. 2.*

I*. Alius interrogauit Abbatẽ Theodorum, & cœpit quærere de rebus quas necdum fuerat operatus, & dixit ei ſenex: ad hæc tibi nec nauem inueniſti nec vaſa tua in ea poſuiſti nec nauigare cœpiſti. Cũ ergo prius operatus fueris, rem de qua nunc loqueris, tunc de ipſa re loquere. *Eodem libro, parte prima.*

K**. Voluit aliquando Iudex prouinciæ videre Abbatem Paſtorem, & non acquieſcebat ſenex, ne ex hoc vanam gloriã incurreret. Iudex vero tenuit filium ſororis eius velut malefactorem, dicens: Si venerit ſenex & rogauerit pro eo, dimittã eum. Et venit mater pueri ad Paſtorẽ fratrem ſuũ & cœpit plorare ad oſtium. Ille autem non reſpondit: Illa increpabat eum dicens: Etſi viſcera ferrea habeas, flectat te ſaltem miſeratio ſanguinis tui. Ille dixit ei: Paſtor nõ generauit filios. Et ita diſceſſit: Audiens hoc Iudex, miſit dicens: Vel verbo iubeat, ego eum dimittam. Senex vero remandauit dicens. Examina cauſam ſecundum legem, & ſi dignus eſt morte, moriatur; ſi autem non, fac quomodo vis. *Eodem libro, parte ſecunda.*

L. Iudex venit videre Abbatem Simeonem, & præcedentes Clerici dixerunt ei: Abba paratus eſto, quoniã Iudex venit, vt à te benedicatur. Et dixit: Ego etiam præparabo me, & cooperiens ſe ſacco ſuo, & tenens in manu ſua panem & caſeum ſedit in egreſſu cellulæ ſuæ, & cœpit manducare. Venit ergo Iudex cũ officio ſuo, & videntes eum ſpreuerunt dicẽtes; Eſt ille monachus ſolitarius, de quo talia audiebamus? Statimque ſunt reuerſi. *Eodem libro, parte tertia.*

M. Non mirum tantam cenodoxiæ, id eſt vanæ gloriæ ineſſe virtutem, vt irruentem quempiam in fornicationis labem valeat refrenare, cum ſit multorum experimentis ſæpe probatum, quod

ita eum, quem ſemel veneni ſui peſte corruperit, infatigabilem reddat, vt faciat ab eo, ne biduana quidem vel triduana ſentiri ieiunia. Quod etiam nonnullos in hac eremo frequenter nouimus fuiſſe confeſſos ſe in cœnobijs Syriæ conſtitutos, quinis diebus refectionem ſine labore tolerâſſe. Nunc autem tāta fame ſe etiam ab hora tertia perurgeri, vt vſque ad nonam vix queant quotidiana differre ieiunia. Super qua re pulchrè Abbas Macarius cuidam percunctanti, cur fame ab hora tertia in eremo pulſaretur, qui in cænobijs hebdomadibus integris, refectionem ſæpe cōtemnens, non ſenſiſſet esuriē, reſpondit: Quia hic nullus eſt ieiunij tui teſtis, qui te ſuis laudibus nutriat, atque ſuſtentet. Ibi autem te digitus hominum & cenodoxiæ, id eſt vanæ gloriæ refectio ſaginabat. *Verba ſunt Abbatis Serapionis in Collationibus Patrum, quas ſcripſit Caſſianus, Collat. 5. cap. 22.*

N. Abbas Pynuphius cum non longè à Panephyſi ciuitate in Ægypto Abbas & presbyter ingenti cœnobio præſideret, timens ne ſibi ſpiritualiter inuiſa popularis fauoris inanitas fructum præmij euacuaret æterni, occultè monaſterium fugiens ad intima Tabennenſium ſecreta peruenit: vbi non eremi ſolitudinem, non ſingularis vitæ ſecuritatem, (quam etiam imperfecti quique laborem obedientiæ in cænobijs non ferentes ſuperba nonnunquam præſumptione ſectantur) ſed celeberrimo elegit cænobio ſubiugari, vbi ne vllo habitus ſui proderetur indicio, indutus veſte ſæculari poſt multas preces & lachrymas vt ſuſciperetur, obtinuit. *Caſſianus Collat. vigeſima, capite primo.*

O. Quidam Sanctus fugandorum dæmonum poteſtate præditus, non ſolum præſens neque verbo tantum, ſed abſens quoque interdum cilicij ſui fimbrijs, aut epiſtolis miſſis corpora obſeſſorum curabat, hic miro modo frequentabatur à populis. Ferebatur omni potu penitus abſtinere, & pro cibo ſeptem tantum caricis ſuſtentari. Interea ſancto viro, vt ex virtute honor, ita & ex honore vanitas cœpit obrepere: quod malum vt primum potuit in ſe ſentire graſſari, diu multumque diſcutere conatus eſt: ſed vbique nomen eius dæmones fatebantur. Virus interim latens ſerpebat in pectore. Totis ergo precibus conuerſus ad Deum fertur oraſſe, vt permiſſa in ſe quinque menſibus diaboli poteſtate, ſimilis ijs fieret quos ipſe curauerat. Statim correptus, omnia quæ energumini perferre ſolent, perpeſſus eſt. Quinto demum menſe purgatus eſt non tantum dæmone, ſed, quod illi erat vtilius ac optatius; vanitate gloriæ. Hæc Poſtumianum narraſſe ſcribit. *Sulpicius Seuerus Dialogo primo, capite quarto.*

Item, vide Ariſtoteles. c. Eleemosyna & Honor. c. n. Humilitas. y. z. Laus. a. b. c. d. e. Miraculum. d. Miſſa. x. Mors. a. l. n. Oſtentatio. a. Roma. a f. ah. a i. Tentatio p.

Gorgias.

Gorgiæ Epirotæ fortis viri clara fuit origo, qui in funere matris ſuæ vtero elapſus inopinato vagitu ſuo lectum ferentes (in quo mater mortua portabatur ad comburendum) ſtare coegit, ex ipſo genitricis rogo lucem & cunas aſſequutus. *Valerius libro primo, capite octauo.* A.

GRANDO.

Vide Alexander. a. Tempeſtas. a. b. Prodigium m. Gothi. a. o.

GRATIARVM ACTIO.

A. QVidam iuuenis nobilis nobilem & ſpecioſam filiam deſponſare renuens, poſtmodum vidēs virginem quādam pauperē manibus operantem & ore Deum laudantem ait ad eam. Quid eſt quod agis, ô mulier? Ad quod illa: ſicut parua medicina à magno labore liberat, ſic gratiarum actio in paruis donis, magnorum efficitur auctrix donorum. Hæc quæ extrinſecus ſunt noſtra non ſunt: quæ in nobis vero ſunt, noſtra ſunt. Videns iuuenis eius prudentiam, eam à patre ſuo petijt in vxorem: quam habens factus eſt valde glorioſus & diues. *In aurea legenda ſub titulo de Barlaam.*

B. Cum frater quidam dixiſſet, nihil ſe aſpicere quo non ædificaretur: alius dixit: Quid tibi confert viſio bufonis? At ille multum, quia nihil merui quare me fecit Deus hominē, non bufonem. *Helinandus in Chronicis, libro octauo.*

Item, vide Homo. e. Hieronymus. d. Paupertas. a d.

GRATITVDO.

A. MAgnum grati populi Romani ſpecimen in Quinto Fabio Maximo enituit. Nam cum quinque Conſulatibus ſalutariter Reipublicæ adminiſtratis receſſiſſet, certatim æs contulit, quo maior ac ſpecioſior fieret funeris eius pompa. *Valerius Maximus libro quinto, capite ſecundo, §. tertio. Scriptor de Viris illuſtribus, capite trigeſimo ſecundo.*

B. Mithridates Rex magnificè gratus, apparuit: quoniam pro Leonico ſalutis ſuæ defenſore à Rhodijs nauali pugna excepto, omnes hoſtium captiuos permutauit, ſatius eſſe exiſtimans ab inuiſiſſimis circumſcribi, quam bene merito gratiam non referre. *Ibidem Valerius.*

C. Quidam inſtitores Venetij cum applicuiſſent, viderunt leonem ſpiris draconis non procul à littore inuolutum trahi violenter in ſpeluncam à dracone. Pandoces autem qui repentè huic ſpectaculo conuenerant, Draconem inuadunt & perimunt, & leonem liberant: qui non ingratus per aliquot dies quibus illi Pandoces morati ſunt, quotidie pellem vnam à ſe capti animalis aduexit. *Petrus Damianus libro ſexto, epiſtola 4.*

D. Dicebāt de Abbate Olympio, quia ſeruus eſſet & deſcendebat per ſingulos annos in Alexandriam portans mercedem Dominis ſuis, & occurrebant ei, & ſalutabant eum: Mittebat autem ſenex aquam in peluim, & afferebat vt lauaret pedes eorum. Illi autem dicebant: Noli. Et ille: Confiteor, quia ſeruus ſum veſter, & gratias ago, qui dimiſiſtis me liberum ſeruire Deo: ſed tamen lauo vobis pedes, ſuſcipite mercedes meas. Illi autem non acquieſcebant. Et dicebat eis: Credite mihi, ſi non vultis recipere mercedes meas, remaneo hic, & ſeruio vobis. Illi autem reuerentiam exhibētes ei, dabāt in poteſtatē eius, vt faceret quod vellet. *In vitis Patrū libro 15. parte quarta.*

E. Antonius, vt venientibus pro ijs quæ ſibi detulerant aliquod munuſculum rependeret, laborabat. *Athanaſius in vita eius.*

F. Referebat Paphnutius presbyter de Marco monacho, quod bellua quædam oſtium eius capite percuſſit, & ingreſſa catulum ſuum cæcum ante

ante pedes eius proiecit. Quem ille tenens & expuẽs in oculos eius illuminauit, eumque mater abducens ſequenti die viro ſancto pellem ouis exhibuit, qui eam S. Athanaſio reliquit, à quo poſtea S. Melania eandem accepiſſe ſe dixit. *Heraclides libro qui dicitur Paradiſus.*

G**. Habitant plerique in eremo in ſecretiori Thebaide ſine vllis tabernaculis, quos Anachoretas vocant. Viuunt herbarum radicibus, nullo vnquam certo loco conſiſtunt. Ad quendam ergo hoc ritu viuentem leæna miræ magnitudinis veniens, eius pedibus ſe aduoluit, & cum lamentatione quadam procumbẽs indicabat gementis pariter & rogantis affectum. Anachoreta ergo ſequitur, donec ad ſpeluncam beſtiæ perueniatur: vbi iã illa adultos quinque catulos nutriebat, qui cæcitate tenebantur. Tum ſanctus animaduertens, quid beſtia deſideraret, inuocato *Chriſti* nomine, contrectauit lumina clauſa, ac ijs negata lux patuit. Leæna poſt quinque dies ad authorem tanti beneficij reuertitur, eidemque inuſitate detulit pro munere feræ pellẽ, quam ille non dedignatus eſt accipere. Hæc Poſthumianum narraſſe ſcribit. *Seuerus Dialogo primo, cap. 9.*

Item, vide Hieronymus. c. Leo. a.

Gravitas.

A. Cvm Decio Bruto ſe tota pæne Luſitania dedidiſſet, ac ſola gẽtis eius vrbs Cinninia pertinaciter arma retinere, tentata redemptione propè modum vno ore Legatis Bruti reſpondit: ferrum ſibi à maioribus, quo aurum tuerentur, non aurum, quo libertatem ab Imperatore auaro emerent, relictum. *Valerius Maxim. libro ſexto, capite quarto.*

Nec parum grauè Spartani cuiuſdam dictum, ſi quidem dignitate & nobilitate praſtans, & in petitione magiſtratus victus, maximæ ſibi lætitiæ eſſe prædicauit, quod aliquos patria ſua ſe meliores viros haberet. Quo ſermone repulſam honori adæquauit. *Ibidem & Plut. in Apophtheg.* B.

Item, vide Imperator. a.

S. Gregorivs.

Cvm apud S. Mariam maiorem, in die Paſchæ Grægorius miſsã celebraret, & pax Domini pronunciaretur, Angelus reſpondit: *Et cũ ſpiritu tuo.* Vnde Papa apud illam Eccleſiam ſtationem facit in die Paſchę, nec ſibi cum dicit: *Pax Domini*, in huius miraculi teſtimonium nihil reſpondetur. *De S. Gregorio in aurea legenda.* A.

Item, vide Damnatus. a. Detractio. n. Humilitas g.

Gvla.

Refert Trogus Põpeius, quod teterrimus ille tyrannus Siciliæ Dionyſius, dum gulæ & edacitati vacaret, lumen perdidit oculorũ. Nihil enim magis prædatur oculos quam ventris ingluuies. Ideo Lucilius, Silanus, Lepidus, Conſul, & alij plerique leguntur tuliſſe leges cibarias, quas alibi Cato Cenſorius ſumptuarias vocat. *Petrus Bleſenſis in quadam epiſtola, & Macrobius lib 3. Satur. cap. 17.* A.

Habitvs.

Apud Philoſophos erat reprehenſibile, geſtare habitum philoſophicum abſque vitæ philoſophicæ honeſtate, vt ait Agellius lib. 9. c. 2. Noctium Atticarũ, loquens de quodam. A.

dam turpis vitæ,ferente tantum philoſophicum indumentum. Ad Herodem, inquit, Atticum & Athenienſē Conſularem virum, ingenio amæno, & græca facundia celebrem, adijt quidam palliatus & crinitus, barbaq; e propè vſque ad pubem porrecta,quę tunc erant quidam philoſophorum inſignia, & petijt ab eo æs ſibi dari ad panes emendos. Tunc ille interrogat,quis nam eſſet. At ille vultu ſonituque vocis obiurgatorio, philoſophū ſe eſſe dixit. Mirari quoque ſe addidit, cur quærendum putaret,quod videret. Cui alius. Video, inquit Herodes, barbam & pallium, ſed philoſophū nondum video. Quaſi diceret,habitus non facit philoſophum. Tunc hi, qui cum Herode erant, dixerunt illum eſſe erraticum hominem,& nullius rei,incolamque eſſe rerum ſordentiū. Tunc ille Herodes. Demus,inquit,huic aliquid æris tanquam homines, non tanquam homini (id eſt conſiderantes noſtrā honeſtatem,nō illius indignitatem.) Aiuntque tunc illum dixiſſe: Dolori mihi eſt,quod huiuſmodi animalia ſpurca & probra nomen vſurpāt ſanctiſſimum,vt philoſophi appellemur. Et ſubdit: Maiores mei, inquit Athenięſes, nomina iuuenum fortiſſimorum Hermodij, & Ariſtogitonis,qui libertatis recuperandæ gratia, Hippiam tyrannum interficere adorſi ſunt, ne vnquam ſeruis inde liceret talibus nominibus nuncupari, & decreto publico ſanxerunt. Quoniam nefas ducebant nomina libertati patriæ deuota, ſeruili contagio pollui. Cur enim patiemur nomen philoſophiæ illuſtriſſimum in hominibus teterrimis ſordeſcere? *Ioannes Galenſis in ſuo compendiloquio de vita & dictis philoſophorum illuſtrium parte ſecunda, cap. 3.*

HANNIBAL.

A. SVperior Hannibal à Duilio Conſule nauali prælio victus, timenſque amiſſæ claſſis pœnas dare, offenſam aſtutia mira auertit. Nam priuſquam cladis nuncius domum perueniret, quēdam ex amicis ornatum Carthaginem miſit. Qui poſtquam curiam intrauit: Conſulit, inquit, vos Hannibal, cum Dux Romanorum magnas ſecum maritimas trahens copias aduenerit, an cum eo confligere debeat, acclamauit Senatus non eſſe dubium, quin oporteret. Tum ille: Conflixit,inquit, & ſuperatus eſt.Ita liberū ijs non reliquit id factū damnare,quod ipſi fieri debuiſſe iudicauerant. *Valerius Maxim. libro ſeptimo, capite tertio. Scriptor de Viris illuſtrib. cap. 38. Zonaras. Paulus Oroſius, libro quarto, capite ſeptimo.*

B. Alter Hannibal Fabium Maximū inuictam armorum ſuorum vim ſaluberrimis cunctationibus pugnæ ludificantem, vt aliqua ſuſpicione trahendi belli reſpergeret, totius Italiæ agros ferro atque igni vaſtando, vnius eius fundum immunem ab hac iniuria reliquit. Profeciſſet aliquid tanti beneficij inſidioſa adumbratio, niſi Romanæ vrbi & Fabij pietas, & Hannibalis vafri mores fuiſſent notiſſimi. *Ibidem Valerius Maximus, libro ſeptimo, capite quarto. Titus Liuius lib. 22. Plutar. in Fabio. Sex. Iul. Frontinus. lib. 1. Stratagematum cap. 8.*

C. Carthaginenſium Dux Hannibal, cuius maiore ex parte virtus ſæuitia conſtabat, in flumine Vergello corporibus Romanis ponte facto exercitum traduxit &c. *Idem libro 9. cap. 2. L. Florus lib. 2. cap. 6.*

D. Quia vehemens aduerſus Romanos Auulcaris odium fuit, quatuor

enim puerilis ætatis filios intuens, eiuſdem numeri catulos leoninos, in perniciem imperij noſtri alere ſe prędicabat. E quibus Hânibal adeo maturè patris veſtigia inſequutus eſt, vt eo exercitum in Hiſpaniam traiecturo, nouem annorum natus altaria tenens, iuraret ſe cum primum per ætatem potuiſſet, hoſtem populi Romani futurum. *Idem lib. nono, capite tertio. T. Liuius lib. 21. & 35. Polybius libro ſecundo. Aemilius Probus in vita Hamilcare. Scriptor de Viris illuſtrib. capite quadrageſimo ſecundo.*

E. Hannibal bellũ aduerſus Romanos & Italiã profeſſus aduerſus ipſam fidẽ acrius geſſit, mendacijs & fallacia, quaſi præclaris artibus gaudens. Quo euenit, vt alioquin inſignem nominis ſui memoriam relicturus in dubio maior ne an peior vir haberi deberet & poneret. *Idem libro nono, capite ſexto. Petrus Victorius lib. decimo-tertio Variarum Lectionum cap. vigeſimo, de Annibalis diritate, & Horatius.*

F. Apud eum defenſionis locus innoxio Gubernatori non fuit, quem à Petilia claſſe Africam repetens freto appulſus, dum tam paruo ſpatio Italiam, Siciliamque diuiſas inter ſe nõ credidit, velut inſidioſum curſus rectorem interemit: poſteaque diligentius rei veritate comperta abſoluit; cum eius innocentiæ nihil vltra ſepulchri honorem dari potuit. *Idem libro nono, capite octauo, & Seruius in 3. Aeneid. Pomponius. Mela, libro ſecundo, capite ſeptimo.*

G. Hannibal Romanorum cecidit exercitum, vſque ad hoſtium ſatietatem, & donec præciperet militi ſuo, vt vel ferro parceret, de cæſorum cadaueribus in torrente vergello põs ſolidus factus eſt. Victoris iuſſu duo modij annulorum Chartaginem miſſi ſunt. Procul dubio Roma tunc diem vltimum habitura erat, ſi Hannibal quemadmodum vincere, ſic & victoria ſciret vti. *In Polycratico libro tertio, capite decimo.*

Hannibal de nocte ſurgere ſolitus, requieſcebat ante noctem: Crepuſculo demum ſocios vocabat ad cœnam, neque amplius quam duobus lectis diſcumbebatur apud eum. Is & cum ſub Haſdrubale militaret Imperatore, plerunque ſuper nudam humum ſagulo tectus, ſomnos capiebat. *Ioannes Saresb. in Polycrat. libro quinto, capite nono.* H.

Helena.

Helena Conſtantini mater, templum mirificum in eo loco, in quo crucem repererat, regia ambitione conſtruxit. Clauos quoque quibus corpus dominicum fuerat affixum, ad filium detulit: quibus frænos ornauit, quibus vteretur ad bellum, & alijs galeam. Ligni vero ipſius ſalutarem partem detulit filio, partẽ vero thecis argenteis conditam dereliquit in loco, qui & nunc ad memoriam ſollicita veneratione ſeruatur. *In Eccleſiaſtica hiſtoria libro decimo, capite ſexto.* A.

Reliquit etiam hoc indicium religioſi animi Regina. Virgines enim quas ibi reperit Deo ſacratas, inuitauit ad prandium, quas tanta deuotione curaſſe dicitur, vt ipſa manibus ſuis famulę habitu ſuccincta, cibum apponeret, poculum porrigeret, aquam manibus infunderet, ac Regina orbis famularum Chriſti ſe famulam deputaret. *Ibidem.* B.

Hæreditas.

Lata eſt quondam Romæ lex Voconia ſic dicta ab authore ſuo Voconio, ne quis hæredem fæminam A.

minam faceret, ne vnicam quidem filiam. Qua lege quid iniquius dici aut cogitari poſſit, ignoro, ſcilicet in perſonis priuatis, quamuis rationabilis eſſe poſſit in perſonis publicis, ſicut in Regibus. *Auguſtinus de ciuitate Dei lib. 3. cap. 21.*

Item, vide Auguſt. o. p. Diuiſio. a. Eccleſia. k. Succeſſio. a. b.

Heremita.

A. Retulit Abbas Dulas dicens, quod ambulantes aliquādo in eremo, ego & Abbas meus Beſſarion, venimus ſecus quandam ſpeluncam in qua inuenimus quendam fratrem ſedentem & operantem plectam de palmis, qui noluit nos reſpicere. Egreſſi inde ambulauimus videre Abbatem Ioannem. Redeuntes autē per ſpeluncam illam, vbi illum fratrem videramus, intrantes inuenimus quia dormierat in pace. At vero ſenex ait mihi: Colligamus corpus eius. In hoc miſit enim nos Deus: Cum autem colligeremus eum inuenimus, quia mulier erat, & miratus eſt ſenex, dicens: Ecce quomodo & mulieres colluctantur aduerſus diabolum in eremo, & nos in ciuitatibus dehoneſtamur. Glorificantes ergo Deum inde receſſimus. *In vitis Patrum libro vigeſimo, parte prima.*

B. Dixit Abbas Germanus Abbati Abraham, ab eo volens inſtrui: Certi ſumus tam præſentis habitus huius vilitatem, ſcil. quo vtimur quam quotidiana hæc nudipedalia in illorum ſcil. parentum & fratrum vicinia nullatenus exercere nos poſſe, ſed nec labore quidem illic ſimili ea quæ ſunt ad victum neceſſaria prouiſuros, ſicut etiam hic in iſta ſolitudine à noſtris parentibus valde remota, aquam ceruicibus ex tribus milibus exhibere compellimur, nec noſtra enim nec illorum verecundia hæc nos coram illis agere omnino patietur. Sanè quam propoſito noſtro oberit ſi illis ſcil. parentibus ſubminiſtrantibus vniuerſa nos ſollicitudine parādi victus penitus abſoluti, lectioni tantum & orationi operam dederimus? quaſi diceret, (videtur quod nihil.) Reſpondit Abbas Abraham. Non meam contra hoc vobis ſed beati Antonij ſententiam proferā: Nam cum ad illum quidam frater veniens anachoriticam diſciplinam minime diceret admirandam, maioris dicens eſſe virtutis, ſi ea quæ perfectionis ſunt, inter homines quiſpiam quam in eremo poſitus exerceret, beatus Antonius vbi ipſe conſiſteret, percūctatus. Cumque ille ſe iuxta parentes ſuos habitare dixiſſet, & eorum præbitione ab omni cura diurni operis abſolutum, lectioni tantum & orationi vacare, Antonius: Dic, inquit, Fili, vtrum in eorum damnis vel aduerſis caſibus contriſtaris? Ille autem ita eſſe confeſſus eſt. Tunc ſenex: Noueris te in futuro ſæculo etiā in eorum ſorte cenſendum, cum quibus in hac vita participas in damno & proſperitate. Apoſtolus ait: *Non otioſi fuimus inter vos, nec gratis panem ab aliquo manducauimus, ſed in labore & fatigatione, noćte ac die operantes ne quem veſtrûm grauaremus.* 1. Theſ. 2. verſ. 9. His & ſimilibus beatus Antonius aduerſus quoſdam vſus verbis, & nos magiſterio ſui informaut exempli, vt parentum blādimenta & omnium quæ victui neceſſaria ſubminiſtrant, agapem inſuper, & omnem amænæ habitationis gratiam deuitemus. *Ioan. Caſſianus in Collat. Patrum, collat. 24. cap. 11. & 12.*

C. Cum de Paleſtinæ monaſterijs ad Diolcum oppidum veniſſemus ad ordinem Anachoretarum, qui excellentior

lentior habetur, quam ordo Cœnobitarum, cunctorum teſtimonijs inſtigati, videre properauimus. Hi nãque in cœnobijs primum diutiſſimè cõmorantes, omnem patientiæ ac diſtrictionis regulã diligẽter edocti, & humilitatis ac nuditatis virtute poſſeſſa, atque ad purũ vitiorum vniuerſitate cõſumpta, duriſſimis dæmonũ prælijs congreſſuri penetrant eremi profundè ſecreta. *Ioannes Caſsianus de inſtitutu monachorum libro quinto, capite trigeſimo-ſexto.*

Item, vide contemplatio e. Monachus. a.

HÆRESIS.

A. NVnquam Manichæis aut alijs hæreticis, ſaltem amicabilia verba largitus eſt S. Antonius, niſi tantum ea quæ poſſent eos ab errore auertere, denuntians talium amicitias & ſermones perditionem eſſe animæ. *Athanaſius in vita S. Antonij.*

B. Cum Polycarpo Smyrnæ Epiſcopo forte fuiſſet obuius Marcion hæreticus, & diceret: Cognoſcis nos? Reſpondit. Cognoſco primogenitum diaboli. *S. Hieronymus de viris illuſtribus cap. 27. Irenæus libro ſecundo contra hæreſes c. 2. Euſebius libro quarto hiſtor. Eccleſ. cap. 14.*

C. Papias, Ioannis auditor, Hierapolitanus Epiſcopus, arthor fuit hæreticorum, qui dicuntur Chiliaſtæ, (id eſt millenarij,) qui ſcil. poſt reſurrectionem aiunt in carne cum Sanctis Dominum regnaturum, (vt refert *Hieronymus de viris illuſtribus capite vigeſimo-octauo,*) non tamen inter hæreticos, ſed inter Sanctos habetur, ſicut nec Irenæus Lugdunenſis, nec Victorinus, & tamen in hac opinione Papiam ſecuti ſunt. Multi enim Sancti ſimpliciter in aliquibus erraſſe leguntur, vt Beatus Cyprianus, de hæreticis rebaptizandis, qui tamen error eis non imputatur, propter cæteras virtutes, quæ in eis pollebant, & quia non ex obſtinatione, ſed errabãt ex ignorantia & ſimplicitate. *Helinandus in Chronicis, & Vincentius in ſpeculo hiſtoriali lib. 2. cap. 93.*

HERODES.

COmmiſſum eſt prælium inter Auguſtum & M. Antonium, cui non interfuit Herodes, miſſus ab Antonio contra Regẽ Arabum. Victo ergo Antonio, cum Auguſtus Rhodũ veniſſet, nec victum Antonium reputaret, cum ſupereſſet Herodes, periculis occurrens, depoſito habitu regio in cultu priuato ſtetit ante Cæſarem & ait: Fateor me vtilem fuiſſe Antonio & fidelem, quod expertus fuiſſes ſub Actio, ſi interfuiſſem; verũ nec omnino defui, auxilia & frumenta mittens, nec modo deeſſem, ſi mihi acquieſcẽs occidiſſet Cleopatram, odij noſtri fomitem. Vna ergo cum victo victus ſum, coronamque cum fortuna depoſui: ad te veni ſpem ſalutis de virtute præſumens. Ad hæc Cæſar: Imo ſaluus eſto, & nunc regnato tertius, meritus es vt plurimos regas cum amicitiam tanta fide tuearis. *In hiſtoria ſcholaſtica parte ſexta, capite 21. Ioſephus libro decimo-quinto, capite nono antiq.* A.

B. Audiens Iudæos mortem ſuam expectantes cum gaudio, ex omni Iudæa nobiliores iuuenes collectos iuſſit concludi in Hippodromo, præcipiens Salomæ ſorori ſuæ, vt cum animam efflarent, ſtatim illos occiderent, vt omnis Iudæa in morte ipſius etiam in vita plangeret. Hoc tamen illa non fuit executa. *In hiſtoria ſcholaſtica parte ſexta, capite decimo-nono. Ioſol. 17. cap. 8. antiq.*

Mortuus

Mortuus eſt trigeſimo anno poſtquam à Romanis Rex declaratus eſt: in alijs fortunatiſſimus, in rebus domeſticis infeliciſſimus fuit. *Ibidem Comeſtor p. 6. cap. 20.*

S. Hilarion.

A. Venerũt ad Hilarionem ægrotantem multi religioſi viri, quos omnes adiurauit ne puncto quidem horæ poſt mortem ſeruaretur, ſed ſtatim in eodem loci hortulo terra operirent ſicut veſtitus erat in tunica cilicina, cuculla, & ſago ruſtico. Iamque præter ſenſum, nec quidquã viui hominis ſupererat, & tamen apertis oculis loquebatur: Egredere, quid times anima, egredere quid dubitas? Septuaginta propè annis ſeruiuiſti *Chriſto*, & mortem times? In hæc verba ſpiritum exhalauit. *B. Hieronymus in vita S. Hilarionis.*

Hilaritas.
Vide Conuiuium. c.

S. Hilarivs.

A. Hilarius infantem ſine baptiſmo defunctum ſuis orationibus ad vitam reſtituit. *In legenda ipſius.*

B. Cum ad quoddam Epiſcoporum concilium veniſſet, videns quod ei nullus aſſurgeret, nec aliquem locum daret, patienter ferens, humi ſe poſuit, dicens: *Domini eſt terra.* Statimque nutu Dei terra, cui inſidebat, ſe ſurſum erexit, & vſque ad æqualitatem aliorum Epiſcoporũ ſe leuauit. *Ibidem in legenda ipſius.*

Histrio.

A. Maſſilienſis ciuitas ſeueritatis cuſtos acerrima eſt, nullũ aditum in ſcenam minus dando, quorũ argumenta maiore ex parte ſtuprorũ continẽt actus, ne talia ſpectãdi conſuetudo etiam imitandi licẽtiam ſumat. *Valerius Max. libro 2. cap. 6.*

B. Cum in curijs Principum, frequẽs hiſtrionum turba ſoleat conuenire, vt ab eis pecunias & veſtes, verba iocularoria varijs adulationibus plena proferendo, ab eis extorqueant, Philippus Rex Francorum vidẽs hæc eſſe vana, & animæ ſaluti contraria, Deo promiſit, quod omnes veſtes ſuas quãdiu viueret, intuitu Dei pauperibus erogaret, mallens nudum Chriſtum in pauperibus veſtire, quam ioculatoribus veſtes dando peccatum incurrere. Quoniam hiſtrionibus dare, eſt dæmonibus immolare. *In geſtis Francorum.*

C. Peractis Miſſarum ſolemnijs in Eccleſia B. Pauli Martyris à S. Bonifacio Epiſcopo, cũ ad nobilis viri Fortunati nomine in illo loco manẽtis menſam veniſſet, dictus Epiſcopus ab eo multũ rogatus, priuſquã Deo hymnũ diceret, ſicut quidã ludendi arte ſolet victũ quærere, repẽtè ante ianuã vir cum ſimia aſtitit, & cymbala percuſſit. Quẽ ſanctus vir ſonitum dedignatus, dixit: Heu heu mortuus eſt miſer iſte. Ego ad mẽſam refectionis veni: os adhuc ad laudẽ Dei non aperui; & ille cum ſimia veniens cymbala percuſſit. Adiunxit tamen atque ait. Ite & pro charitate ei cibum potumq; tribuite, ſcitote tamen quod mortuus eſt. Qui infelix vir dũ panẽ & vinũ ex eadem domo percepiſſet, egredi ianuã voluit, ſed ſaxum ingẽs ſubito de tecto cecidit, eique in verticem venit, die vero altero obijt. Qua in re, Petre, penſandũ eſt, quantus ſit viris ſanctis timor exhibendus. Tẽpla enim Dei ſunt &c. *Gregorius Dialogorum libro primo, capite nono.*

Item, vide Laus. ſ. Prouidentia Dei. b. Superſtitio. a.

HOMICIDIVM.

A. Gen. 4. verſ. 9. DIxit Deus ad Cain: *Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra*, id eſt notorium eſt quod feciſti quia effuſio ſanguinis hoc indicat, nec eget accuſatore quod in euidenti eſt. Inde eſt quod in Eccleſia etiam ſi nemo accuſet, pro ſanguinis effuſione trahuntur ſuſpecti in cauſam, quia ſanguis clamat. *In hiſtoria ſcholaſtica ſuper Geneſim cap. de oblationibus fratrum.*

Item, vide Ioannes Euangeliſta. d. Macarius. a. Iudex. l. Papa. n. Seuerus. a.

HOMO.

A. ETiam ſecundum corpus eſt homo factus quodã modo ad imaginem Dei, quoniam *os homini ſublime dedit*, vt Deum & cæleſtia videat, & imitetur. Vnde cum quæſitũ eſſet à quodam Philoſopho, ad quid homo factus eſſet? Reſpondebat, vt contempletur cælum, & cæli numina. *Hiſtoria ſcholaſtica ſuper Geneſim, capite, de hominis creatione. S. Auguſt. libro vigeſimo-ſecundo de ciuitate Dei, capite vigeſimo-quarto.*

B. Prometheus frater Atlantis, primus dictus eſt feciſſe homines, tum quia de rudibus doctos fecit, tũ quia legitur feciſſe hominum imagines, quas arte quadam ambulare fecit. Inuenit etiam primus annulum ferreũ & incluſit gemmam. Tradidit autem vt in quarto digito poneretur, quem medicum vocãt, ad ornatum, digniorem hunc reliquis dicens, quia ab eo, vſque ad cor quædam vena pertingit. *Eodem libro capite de morte Iſaac. Ex Agellio libro decimo Noctium Atticarum capite decimo.*

C. Solon, eum ex amicis quendam grauiter mærentem vidiſſet, in arcem produxit, hortatuſque eſt vt per omnes ædificiorum partes oculos circũferret: quod vt factum animaduertit. Cogita nunc tecum, inquit, quam multi luctus ſub his tectis. Et olim fuerunt, hodieque verſentur: & in ſequentibus ſæculis ſunt habitaturi. ac dimitte mortalium incommoda, tanquam propria deflere. Qua conſolatione monſtrauit, vrbes eſſe humanarum cladium conſepta miſeranda. *Valerius Maximus libro ſeptimo, capite ſecundo. Plut. in vita Solonis.*

Idem aiebat: ſi in vnum locũ cuncti mala ſua contuliſſent, futurum vt propriam deportare domum, quam ex communi miſeriarum aceruo, portionem ſuam ferre mallent. Quo colligebat non oportere nos quæ fortuita patimur præcipuæ & intolerabilis amaritudinis iudicare. *Ibidem.* D.

Ideirco oculos ad cælum erectos habemus, vt contempta terra cęlum deſideremus, & vt Deum præ omnibus diligamus. Idcirco. Plato egit naturæ gratias, quod homo natus eſſet. *Helinandus in Chronicis libro octauo.* E.

Anaxagoras cum ab eo quæreretur, cur natus eſſet, oſtenſo cælo ſyderibuſque reſpondit. Ad horum omniũ contemplationem. *Calcidius ſuper Timæum Platonis.* F.

Coluber nudum hominem timet, veſtitum perſequitur. *Hieronymus in epiſtola ad Præſidium.* G.

Item, vide Miraculum. a i. a k. Mors natiuitas. a.

HONESTAS.

PHiloſophis iam pridem placuit perniciofiorem nullam eſſe opinionem illorum opinione, qui vtile ſeparant ab honeſto, & ſententiam veriſſimam eſſe, honeſtum & A.

vtile

vtile in ſe vſquequaque conuerti. *Ioan. Saliſb. in Polycratico libro quarto, capite quarto, ex Officijs Ciceronis.*

Honor.

A*. Hildebrandus Archidiaconus, qui poſtea Papa Gregorius; cum tãquam Cancellarius circuiret prouincias, vt perperam acta corrigeret, die quadam cum equitaret cũ multa turba obſequentium, Hugo Cluniacenſis Abbas in extremo examinecum monachis ſuis proſequebatur, viſoque eminus tanto viri honore, cœpit cogitare in animo, vnde eſſet tantus honor homuncioni exilis ſtaturæ, deſpicabilis parentelæ: procul dubio ei ex ſuperbia hoc accidere, quod tot obambulatores haberet. Vix hoc mente verſarat, cum Archidiaconus reflexo equo à longè Abbatem aduocans, ait: Male cogitaſti. Non enim mihi hanc gloriam (ſi verè gloria dici poteſt:) quæ cito trãſit, vel imputo, vel ab alijs mihi imputari volo, ſed beatis Apoſtolis, quorum priuilegio mihi exhibetur. Erubeſcens Abbas hoc ſolum reſpondit: Quomodo noſti cogitatum meum? Ab ore, inquit, tuo, quaſi per fiſtulam ad aures meas peruenit. *In ſpeculo hiſtoriali. Vincentius libro vigeſimo-ſexto, capite* 44.

B*. Cum quidam Philoſophus in vili habitu non poſſet ingredi palatium Principis, mutauit habitum pulchrũ, & admiſſus eſt. Qui cæpit oſculari pallium ſuum venerabiliter, quod cũ ille miraretur dixit: Honorantem me honoro. Quod enim virtus non potuit, veſtis obtinuit. *Innocentius de vilitate conditionis humanæ. Similia habet Laurẽtius Bexerlinc in apophtheg. verbo veſtium vſus.*

C. In monte Argentario vir quidam fuit vitæ venerabilis. Hic mulierem, cuius maritum ſuſcitauerat, ex gaudio flentem & vocem amplius edentem compeſcuit, dicens: Tace, tace, ſed ſi quis quæſierit quomodo hoc factum ſit, dicite quia Chriſtus opera ſua fecit. Dixit hoc & exijt: & in eodem loco vltra non apparuit. Nam honorem fugiens, egit vt ab his á quibus viſus in tanta virtute fuerat, nunquã iam in hac vita videretur &c *Gregorius Dialogorum libro tertio, capite decimo-ſeptimo.*

D. Cum Antonius Pauli primi Eremitæ ſpeluncam fuiſſet ingreſſus, ipſis reſidentibus, coruus aduolans panem integrum depoſuit. Poſt cuius abſceſſum. *Eia*, inquit Paulus, *Dominus nobis prandium miſit.* Sexaginta anni iam ſunt, quod dimidij ſemper fragmen panis accipio, verum ad aduentum tuum, ſuis militibus *Chriſtus* duplicauit annonam. Ergo gratiarum actione celebrata, vitrei fontis ſuper marginem vterque conſedit. Hic, qui frangeret panem, aborta contentio, pæne diem duxit in veſperam. Paulus more cogebat hoſpitij, Antonius iure refellebat ætatis. Tandem conſilium fuit, vt apprehẽſo è regione pane, dum ad ſe quiſque nititur, pars ſua remaneret in manibus. *B. Hieronymus in eius vita.*

E. Sanctus Abraham præponebat in honore locupletibus pauperem, & omnes ſimul diligens honorabat. *In vita eius.*

F. Interrogatus S. Dominicus, cur non libentius in Toloſana Diœceſi, quã in Carcaſſone moraretur. Quia in Toloſana inquit, diœceſi multos inuenio, qui me honorant: apud Carcaſſonem vero æque omnes me impugnant. *In aurea legenda de eodem.*

G. Cum quidam eremita, nomine Effrem, in extaſi poſitus eſſet, vidit colum-

columnam ignis, cuius caput vſque ad cælum pertingebat, & vocem audiuit: Talis eſt Baſilius, quaſi hæc columna ignis. Veniens ergo in ciuitatem in die Epiphaniæ vt tantū virum videre poſſet, cum vidiſſet eum ſtola candida indutum cum Clericis venerabiliter incedentem, ait intra ſe: Vt video fruſtra laboraui. Iſte enim cum in tali honore ſit poſitus, nō poteſt talis eſſe vt vidi. Ille hoc in ſpiritu videns, iubet eum ad ſe introduci, qui vidit linguam igneam per os eius loquentem, & ait: Verè magnus Baſilius, verè ſpiritus ſanctus loquitur per os eius. *In legenda eiuſdem. Gregor. Nyſſenus in eius vita de columba, & volumine, viſis.*

H. Ciuitas Athenienſis bonos ciues corona decorandi prior conſuetudinē introduxit, duobus oleæ connexis ramulis clarum periculis cingendo caput. *Valerius Max. lib. 2. cap. 1.*

I. Actius Poeta Iulio Cæſari Straboni in collegiū Poetarum venienti nunquā aſſurrexit: quod in comparatione cōmunium ſtudiorū aliquanto ſe ſuperiorē eſſe conſideret. Quapropter inſolentiæ crimine caruit. *Idē lib. 3. c. 7*

K. Perſe Rege deuicto Paulus, cum Macedonicis opibus veterem atque hæreditariā vrbis noſtræ paupertatē eouſque ſatiaſſet, vt illo tempore primū populum Romanū tributi præſtandi onere liberaret, penates ſuos nulla ex parte locupletiores fecit: præclare ſecum actū exiſtimans, quod ex illa victoria alij pecuniā, ipſe gloriam occupaſſet. *Idem libro quarto, cap. 3. Plut. in Paulo Aemilio. Cic. 2 offic.*

L. Hoc (*Virtutem ſcil. eſſe viam ad gloriam & honorem*) inſtitum habuiſſe Romanos, etiam deorum apud illos ædes indicant, quas coniunctiſſimas conſtruerunt *Virtutis & Honoris*: pro dijs habentes quæ dantur à Deo: quia honorem & virtutem tanquam Deos colebant. *Auguſtinus de ciuitate Dei lib. 5. capite 12. Valerius Max. lib. primo, capite 1. Liuius lib. 27. Plut. in Marcello.*

Honores, quos petiuit Cato, petere non debuit, ſed ciuitas ob eius virtutem non petenti dare. *Auguſt. ibidem.* M.

Apus Romanos quando eligebantur Conſules, Tribuni, & huiuſmodi, illi qui ſe reputabant dignos, veniebant ad locū vbi fiebat electio in veſte candida, & ex hoc Candidati dicti ſunt, & petebant magiſtratum: & ſic fecit Cato, licet minus inſtanter & ambitioſè quam alij. *Ibidem.* N.

De illo Catone dicit Salluſtius: *Quo minus petebat gloriam, illum magis ſequebatur. Auguſtinus ibidem.* O.

Item, vide Ambitio. b. d. e. Emptio. a. Gloria. a. Humilitas. q. y. z. Inuentio. a. Martinus. t. Mors. a q.

Horæ.

Qvidam vir ſanctus, dum eſſet in choro, vidit diabolum quaſi ſacco pleno oneratum. Quæſiuit quid portaret? Ille ait: Hæ ſunt ſyllabæ, & dictiones ſyncopatæ, & verſus pſalmodiæ quæ iſti Clerici in matutinis furati ſunt. Et quæ ſunt, quale nomen habes? Et ait: Vocor Titiuillus. Ille autem fecit inde verſum: *Fragmina pſalmorū Titiuillus colligit horū.* A.

Item, vide Auguſtus. g.

Hospitalitas.

INtrare oppidum Maſſilienſium nulli cum telo licet, præſtoque eſt, qui id cuſtodiæ gratia acceptū exituro reddat, vt hoſpitia, quemadmodum venientibus humana ſunt, ita ipſis quoque tuta ſint. *Valer. Max. libro ſecundo, capite ſecundo.* A.

T. Quintius Criſpinus Campanū Badium hoſpitio exceperat, & ægrum recrea- B.

recreauerat: à quo poſt Campanorum defectionem in acie ad pugnam prouocatus, cum & viribus corporis & animi virtute aliquanto eſſet ſuperior, monere ingratum, quam vincere maluit. Quid agis, inquit, demens? Vnus tibi Romanorum Quintius placet, in quo ſceleſta exerceas arma: cuius penatibus & honoris viciſſitudinem & ſalutem tuam debes? Vtrique cæleſtè numen dedit debitum exitum. Siquidem in eo prælio Badius obtruncatus eſt, Quintius inſigni pugna clarus euaſit. *Valerius libro quinto, capite primo. T. Liuius lib. 25.*

C. Quotidie Gregorius peregrinos ad menſam ſuam inuitabat. Inter quos die quadam vnus adfuit, cuius manibus, dum ipſe aquam fundere vellet, vrceum accepit, ſed in cuius manibus aquam funderet non inuenit. Cumque hoc miraretur, nocte Dominus per viſionem ei dixit: Cæteris diebus me in mẽbris meis, heſterno me in memetipſo ſuſcepiſti. *In aurea legenda, & in eius vita Ioan. Diaconus.*

D. Tempore, quo Normanni pæne totam Franciam vaſtauerunt, tranſlatum eſt corpus beati Martini Altiſiodorum (*al. Autiſiodorũ.*), vbi cum propter multa miracula, quæ ibi fiebant plurima, conferrent aduenientes, orta eſt lis pro partitione pecuniæ inter Turonicos & Altiſiodorenſes. Ad quam ſoluendam leproſus inter duorũ Sanctorum corpora ponitur, & tota nocte cuſtoditur. Mane pars illa quæ Martino fuit proxima, apparuit curata, altera adhuc remanente leproſa. Obuertunt B. Martino latus morbidum. Altero mane repertus eſt totus curatus, cedente Germano hoſpiti ſuo. *In Chronicis Martini Poloni, & Speculo hiſtoriali. Vincentij lib. 25. c. 45. Gulielmus Malmesb. l. 2. de geſtis rerũ. Ang. c. 4.*

Abbas quidam Ciſtercienſis, cum durus eſſet & inhumanus, ſibi ſimiles nequiores in porta, hoſpitio, & alijs locis ponebat. Accidit quod ioculator eo diuerteret: qui vix panem nigerrimum cum aqua potuit obtinere. Recedens cæpit cogitare quomodo ſe poſſit de illo nequiſſimo vindicare. Cui occurrit Abbas, de foris veniens. Cui Hiſtrio ait: Vnde venit Dominus meus Abbas? Gratias vobis refero, & toti conuentui, quia frater ille, qui præeſt hoſpitio, hac nocte me ſplendidè procurauit, piſcium plura fercula, vina pretioſa, calciamenta, etiam bona, cum cultello & corrigia mihi dedit. Statim vt ille ad abbatiã venit, vocato conuerſo coram conuẽtu & eo duriſſimè verberato, eum ab officio remouit, ſicque Hiſtrio ſe vindicauit. *Iacobus de Vitriaco.* E.

F. Abbas quidam de ordine nigro hoſpitalis, & erga pauperes multum miſericors, tales etiam habebat officiales: & quanto plus pauperibus contulit, vel hoſpitio plures recepit, tanto Deus amplius domui illius benedixit, & bona multiplicauit. Poſt cuius mortem, ſucceſſor eius auaritia ſtimulatus, pietatis officiales amouit, & tenaces inſtituit, & defunctum indiſcretum aſſerẽs, hoſpitalitatẽ prorſus excluſit, & beneficia cõſueta ſubtraxit pauperibus. Charitate ſubtracta, ſubtraxit etiam Deus manũ ſuã, ita vt breui vix haberent, quod manducarent. Die autẽ quadam vir quidã petiuit hoſpitiũ, quem oſtiarius clanculo recipiens, & cum timore pauca, quæ habebat, ei miniſtrauit. Dixitque; Modo plura non poſſum tibi apponere, licet aliquãdo viderim, quod ſi vnus Epiſcopus huc diuertiſſet, cũ magna abundantia ſuſceptus fuiſſet: Reſpõdit ille: Duo fratres expulſi ſũt de monaſterio iſto: vnus vocabatur,

Date & alter *Dabitur*. Niſi redierint, non poteſt monaſterium proſperari. Sicque ab oculis eius receſſit. Puto aliquam perſonam fuiſſe angelicam, per quam dominus fratrum illorum primam reuocare voluit charitatem. Quæ portarius Abbati & conuentui retulit. Sicque reſumpta eſt hoſpitalitas, & Deus eis, vt prius, benedixit. *Cæſarius Dialog. miraculorum diſtinct. 4. capite 68.*

G. Perrexerunt quidam Patrum ad Abbatem Ioſeph, vt interrogarent eum de ſuſceptione fratrum, ſi deberent ſibi relaxare abſtinentiam congaudendo cum ipſis? & priuſquam interrogarent eum dixit. Deus dicit: *Date quæ ſunt Cæſaris Cæſari; Et quæ ſunt Dei Deo.* Cum gaudio ergo fratres ſuſcipere debemus. Quando ſoli ſumus opus habemus lugere. Qui audientes ſunt admirati. *In vitis Patrum libro decimo-tertio, parte prima.*

Mat. 22.

H. Dixit Abbas Caſſianus, quia venimus à Palæſtina in Ægypto ad quendam ſenem & fecit nos guſtare, & hortabatur nos ſatietas adhuc ſumere cibum. Et cum dixiſſem, quia non poſſum, ille reſpondit. Ego iam ſuperuenientibus fratribus diuerſis ſexies menſam appoſui, & ego ſexies manducaui, & adhuc eſurio, tu vero ſemel manducans ita ſatiatus es, vt iam manducare non poſſis. *Ibidem.*

I. Datum eſt aliquando in Scythi mandatum, vt ieiunarent illa hebdomada, & facerent Paſcha. Contigit autem vt ipſa hebdomada venirent ad Abbatem Moyſem fratres de Ægypto, & fecit eis modicum pulmẽtum. Et cum vidiſſent vicini fumum dixerunt Clericis Eccleſiæ quæ illic eſt. Ecce Moyſes ſoluit mandatum, & coxit apud ſe pulmentum. Illi dixerunt: Quando venerit loquemur ei. Sancto autem ſabbatho videntes Clerici magnam conuerſationem Abbatis, Moyſi dixerunt coram plebe. O Abba, mandatum quidem hominum ſoluiſti, ſed Dei mandatum fortiter alligaſti. *Ibidem.*

K. Dixit Abbas Paſtor: Nos non didicimus ianuam ligneam claudere, ſed magis linguæ ianuam cupimus clauſam habere. *Ibidem.*

L. Frater quidam venit ad quendam ſolitarium, & cum egrederetur ab eo, dixit: Ignoſce mihi Abba, quia impediui regulam tuam. Ille reſpondens dixit: Mea regula eſt, vt te in hoſpitalitate recipiam, & in pace dimittam. *Ibidem.*

M. Dicebant de quodam ſene in Syria, qui iuxta viam eremi habitabat, & hoc erat opus eius, vt quacunque hora veniret monachus de eremo, cum fiducia faciebat eum guſtare. Venit aliquando ſolitarius, & ille petebat ab eo, vt guſtaret. Qui cum nollet guſtare ait: Ego ieiuno. Contriſtatus ſenex dixit ei. Ne prætermittas puerum tuum, obſecro ne deſpicias me, ſed veni oremus. Ecce enim arbor hic eſt, cui curuanti genu & oranti inclinata fuerit ipſum ſequamur. Curuauit genu ſolitarius, & nihil factum eſt. Flexit & ille ſenex & ſtatim curuata eſt arbor. Quod videntes gauiſi ſunt & gratias egerũt Deo. *Eodem libro parte ſecunda.*

N. Venerunt aliquando duo fratres ad quendam ſenem. Conſuetudo autem erat ſeni non manducare quotidie. Qui cum vidiſſet fratres cum gaudio ſuſcepit eos, dicens: Ieiunium mercedem ſuam habet, & iterum Qui manducat propter charitatem, duo mandata implet, quia voluntatem propriam derelinquit, & mandatum Dei implet reficiens fratres. *Ibidem.*

O. Multa de hoſpitalitate diſſerebat S. Apollonius, & iubebat vt fratres quaſi

quaſi dominos ſuſcipiamus. Nam & eos adorari ideo traditio habet, vt certum ſit in aduentu eorum aduentum Domini *Ieſu* haberi. Ieiunia ſanè legitima, quarta, & ſexta feria monebat non eſſe ſoluenda, niſi grãdis neceſſitas fieret. Dicebat ergo: Si forte in diebus ſupradictus ſuperuenerit aliquis fratrum, ſi ante horam nonam laboris cauſa velit reficere, ponendam ei eſſe menſam ſoli: quod ſi nolit non eſſe cogendum. Communis namque huius obſeruãtiæ traditio eſt. *In vitis Patrum in vita Apollonij.*

P. Itaque vt norunt aduentum fratrum, indifferenter ſoluere quotidiana ieiunia ſolent: Diſcedentibus illis refectionem ob illos indultam continentia maiore cõpenſant &c. *Caſſianus de inſtitutis monachorum libro 5. capite 34.*

Item, vide Conuiuium. a. Iulius Cæſar. b. Honor. d. Latro. a. Recreatio. a. Socrates. s.

HOSTIS.

A. CVm Lacedæmonij agros Athenienſes depopularentur, agros Periclis Athenienſis ducis intactos reliquerunt, ſperantes ſe acquirere illi poſſe, aut periculum ex inuidia, aut ex ſuſpicione proditionis infamiam. Pericles id proſpiciens, & futurum populo prædixerat, & ad inuidiæ declinandum impetum agros ipſos dono Reipublicæ dederat. *Iuſtinus libro tertio.*

B. Dauid Abner, licet aduerſarium, interemptum fleuit: quo facto docuit etiam fidem cum hoſtibus eſſe ſeruãdam, honorandamque etiam in hoſte virtutem. *Ambroſius in Apologia Dauid.* *2. Regum cap. 3.*

C. Acerrimè cum Scipione Africano Metellus Macedonicus diſſenſerat, eorumque ab æmulatione virtutis profecta contentio ad graues inimicitias progreſſa fuerat. Sed cum occiſum Scipionem proclamari audiſſet, mæſto vultu: *Concurrite*, inquit, *ciues, concurrite, mœnia noſtræ vrbis euerſa ſunt.* Scipione enim Africano intra ſuos penates quieſcenti vis illata eſt. O Rempublicam morte Africani miſeram, & Macedonici tam ciuili lamentatione felicem. *Valerius Maximus libro quarto capite primo.*

D. Filios ſuos monuit, vt funebri eius lecto humeros ſubijcerent, atque huic exequiarum illum honorem vocis adiecit, non fore vt poſtea id officium ab illis maiori viro præſtari poſſet. Vbi illa tot in curia iurgia? vbi tam multæ pro roſtris altercationes? vbi maximorum Ducum & Ciuium tantorum togata prælia? omnia nimirum iſta præcipua veneratione proſequenda deleuit moderatio. *Ibidem Valerius, & Plinius libro 7. capite 47.*

E. Syphacem Numidiæ Regem captiuum in cuſtodia Tiburi mortuum Senatus publico funere cenſuit efferendum; ne regias reliquias iacere inhonoratas pateretur, conſimili clementia in Perſe Rege vſus eſt. *Valerius Maximus libro quinto, capite primo. T. Liuius lib. 30.*

F. Legatis Romanorum ad redimendos captiuos caſtra Pyrrhi Regis petentibus, quo tutius venirent, Lyconem Moloſſum miſit obuiam, quoque honoratius exciperentur, & ipſe extra portam occurrit, ſecundarum rerum prouentu non corruptus. *Eodem Valerius libro, capite primo.*

G. Hannibal Æmilij Pauli apud Cannas trucidati corpus quantum in ipſo fuit, inſepultum iacere paſſus non eſt. *Ibidem ex T. Liuio libro 22.*

Hanni-

H. Hannibal T. Grachum Lucanorum circumuentum inſidijs, cũ ſummo honore ſepulturæ mandauit, & oſſa eius in patriam portanda militibus noſtris tradidit. *Ibidem.*

I. Ne Samnites quidem paruas pænas pependerunt, quod Herennij Pontij ſalutare conſilium neglexerunt: qui authoritate & prudẽtia cæteris præſtans, ab exercitu & duce eius filio ſuo conſultus, quidnam fieri de Legionibus Romanis apud Furcas Caudinas incluſis deberet, inuiolatas dimittendas reſpondit. Poſtera die de ea re interrogatus, deleri eos oportere dixit, vt aut maximo beneficio gratiã hoſtium mereretur, aut grauiſſima iactura vires confringerentur. Sed improuida victorum temeritas, dum vtramque partem vtilitatis aſpernit, ſub iugũ miſſas in perniciem ſuam accendit. *Valerius libro ſeptimo, capite ſecundo. Liuius libr. nono. L. Florus* 1.*cap*. 16.

Item, vide Alexander. e. Compaſsio. a. e. Humanitas. b. c. d. Maria. c.

HVMANITAS.

A. AFricani poſterioris humanitas latè patuit. Expugnata enim Carthagine, circa ciuitates Siciliæ literas miſit, vt ornamenta tẽplorum ſuorum à Pœnis rapta per Legatos ſuos recuperarent, beneficiũ dijs pariter & hominibus gratum, eos victoriæ maximos fructus ratus, ſi dijs ornatum templorum reſtitueret. *Valerius libro quinto, capite primo. Cicero Verrina* 6.

B. L. Paulus cum Perſen parui temporis momento captiuum ex Rege ad ſe adduci audiſſet, occurrit ei, conatumque ad genua procũbere dextera manu alleuauit. Introductum etiam in tabernaculum lateri ſuo proximum in conſilio ſedere fecit, nec honore menſæ indignum iudicauit. Nam ſi egregium eſt hominem abijcere, non minus tamen laudabile infelicis ſcire miſereri. *Ibidem. T. Liuius lib.* 45. *Plutarc. in vita.*

C. Gnæus Pompeius Tigranem Regem, qui & per ſe magna cum populo Romano bella geſſerat, & Mithridatem Ponto pulſum, viribus ſuis protexerat diutius ſupplicem iacere paſſus non eſt: ſed diadema, quod abiecerat capiti reponere iuſſit &c. æquè pulchrum eſſe iudicãs, & vincere Reges & facere. *Ibidem.*

D. Cn. Pompeij caput tribus coronis triumphalibus ſpoliatum abſciſſo corpore vt Cæſar aſpexit, oblitus hoſtis, ſoceri vultum induit, & cum Pompeio tum proprias tum etiam filiæ ſuæ lachrymas reddidit. Caput autem plurimis odoribus cremandum curauit. *Ibidem & Plutarc. in Cæſare & Pompeio. Appianus libro ſecũdo. Ciuil. bell.*

E. Catonis morte Cæſar audita, & ſe illius gloriæ inuidere, & illum ſuæ inuidiſſe dixit: patrimoniumque liberis ipſius incolume ſeruauit. Et Hercle diuinorum Cæſaris operum non parua pars Catonis ſalus fuiſſet. *Ibidem libro quinto, capite primo. Dion. lib.* 43. *Plutarc. in Cæſ. & Catone.*

F. Marcus Antonius Marci Bruti corpus ſepeliendum liberto ſuo tradidit, & quo honoratius crematetur inijci ei ſuum paludamentum iuſſit, iacentem non hoſtem, ſed ciuem depoſito æſtimans odio. *Ibidem Valerius, Plutarc. & Appianus libro quarto Ciuil. Bellorum.*

G. Hannibal M. Marcellum in agro Brutio, dum conatus Pœnorum cupidius quam conſideratius ſpeculatur, interemptum, Punico donatum ſagulo, & corona donatum laurea rogo

rogo impoſuit. Dulcedo humanitatis vincit iram, proſternit odium, hoſtilemque ſanguinem hoſtilibus lachrymis miſcet. *Valerius libro 5. capite primo. T. Liuius lib. 27. Plut. in Marcello. Item, vide Cõpaſsio. Hoſtu. b.c.d.e f.g h.*

HVMILITAS.

A. CVm Abbas Ioannes Romam veniſſet, & Gregorium Papam per medium vrbis tranſire vidiſſet, voluit ei reuerentiam exhibere. Cernens Gregorius quod volebat ſe in terram proijcere, feſtinauit, & primo ſe proſtrauit, nec inde ſurrexit, quoadulque Abbas primo ſurrexit. *In aurea legenda de S. Gregorio.*

B. Gallicanus dux Romani exercitus ducatui ceſſit, & omnia pauperibus tribuens *Chriſto* pauper ſeruiuit. Huius rei fama ita creuit, vt ab oriente & occidente venientes viderent virum, ex Patricio & Conſule lauantẽ pedes pauperum, ponentem menſã, aquam manibus effundentẽ, languẽtibus ſollicitè miniſtrantem. *In aurea legenda de Sanctis Ioanne & Paulo.*

C. Sancta Elizabeth Regis Hungariæ filia, tanta ſe humilitate deprimebat, vt non pateretur ſe ab ancillis dominam vocari. *In aurea legenda de eadem.*

D. Cum Heraclius Imperator, lignum ſanctę crucis, quod Coſdroe Rex Perſarum abſtulerat, Hieruſalem reportaret, & de monte Oliueti deſcendẽs per portã, qua Dominus intrauerat, cum equo regio & ornamentis regijs intrare vellet, repentè lapides portæ deſcendentes clauſerunt ſe inuicem & factus eſt paries. Cumque attoniti mirarentur, viderunt ſignum crucis in cœlo flammeo fulgore ſplendiſcere. Angelus quoque accipiens illud manibus ſtetit ſupra portam, & ait: Quando Rex cælorum per hunc aditum introiuit, non ſe purpuratum nec diademate renitentem exhibuit, ſed humilis aſelli tergo inſidens cultoribus ſuis humilitatis exemplum reliquit. His dictis in cælum rediit. Imperator gaudens depoſitis Imperij inſignibus, diſcalciatus, zona linea præcinctus, crucem Domini manu ſuſcipiens, lachrymans properauit ad portam, & duritia lapidum cæleſte ſenſit imperium, populo Deum laudante. Tunc Imperator ait: O crux ſplendidior &c. Tunc pretioſum lignum in loco ſuo repoſuit. *In hiſtoria de Exaltatione S. Crucis, & apud Martinum Polonum in chronicis.* *Addendus Car. Baro. ad annum 621.*

E. Regina Bathildis vxor Clodouæi Regis, filij Dagoberti, peſtem Simoniacam à Francia extirpauit, & exactiones publicas ceſſare fecit. Conſtruxit cœnobium monialium nomine Calam, in quo religionis habitum ſuſcepit, quæ pluſquam cæteræ ſorores, excrementa ſtercorum etiam proprijs manibus emundabat. *Vincentius in ſpeculo hiſtoriali libro 24. cap. 116. Sigeb. anno 662.* *Conſulatur Car. Baro. ad annum 661.*

F. Placilla, vxor Theodoſij ſenioris, de diuinis legibus eum admonebat perfectè, ſeipſam prius erudiẽs. Claudorum & debilium maximam habebat curam, non ſeruis vtens ſed per ſemetipſam agens, per eccleſiarum Xenodochia diſcurrens, ſuis manibus miniſtrabat infirmis, ollas eorum tergens, ius guſtans, offerens coclearia, quæ ſeruorum ſunt omnia. Dicebat aurum diſtribuere opus imperij eſt. Viro ſuo ſæpe dicebat. Oportet te ſemper, marite, cogitare quid dudum fuiſti, quid modo ſis: Hoc ſi cogitaueris, ingratus beneſactori non eris &c. *In Tripartita hiſtoria libro nono, capite 31. Theodoret. lib. 5. capite 8. Niceph. lib. 12. cap. 42.*

G. Didymus Philoſophus ad Alexandrum ſcripſit. Deus præſto eſt largiri ſapientiam, ſed non habes vbi recipias, quaſi diceret: In ſolo humili corde recipitur, quo tu cares. *Gulielmus Lugdunenſis in Summa virtutum, parte 3. rubrica 57.*

H. Ferunt Agathoclem Regem in vaſis fictilibus cenaſſe, quærẽtique cauſam reſpondit. Rex ego cum ſim Siciliæ, figulo ſum genitore ſatus.

Fortunam reuerenter habe quicunque repentè

Diues ab exili progrediere loco.

Ioannes Galenſis, ex Auſonio Plut. in apop. Iuſtin. lib. 22. Diodo. lib. 19.

I. Quia opinio ſanctitatis viri, vitæ venerabilis, Conſtantij nomine, excreuerat, multi hinc videre eum cupiebant. Quidam vero ruſticus ex longinquo quadam die venit. Eadem vero hora caſu cõtigerat, vt ſãctus vir in ligneis gradibus reficiẽdis lampadibus deſeruiret. Erat autem puſillus valde, exili forma, atque deſpecta: Cum is quiſnam eſſet, inquireret, hi qui illum nouerant, monſtrauerunt. Sed ille eum deſpectum videns non credidit, ſed irriſit dicens: Ego grandem hominem credidi, iſte de homine nihil habet. Quod vt vir Dei audiuit, in eiuſdem ruſtici complexum ruit, gratias illi agens, quod de ſe talia iudicaſſet dicens: Tu ſolus es, qui in me oculos apertos habuiſti. *Vt ſuperbi honoribus, ſic humiles ſua deſpectione gratulantur. Gregorius dialog. libro primo, capite ſexto.*

K. Frater quidam cum dicerent ei cogitationes ſuæ, exaltatus es, magnus factus es; ipſe temperans vitia cogitationum ſuarum humiliter reuocabat culpas ſuas dicens: Et vbi ſunt omnia illa peccata mea, quæ feci? Exhibeo primum ſeruitium Deo meo, & credo, quod faciat mecum miſericordiam. Hoc modo euincens ſpiritus cogitationum malarum, poſtea viſibiliter ei apparuerunt, dicentes: Turbati ſumus à te. Et dicit eis, Quare? & dixerunt: Nos te humiliamus, tu te erigis in altum. *In vitis Patrum lib. 14. parte 3.*

Dixit Antonius: Vidi omnes laqueos inimici tenſos in terra & ingemiſcens dixi: Quis putas tranſiet iſtos? Et audiui; *Humilitas. In vitis Patrum lib. 15. parte 1.* L* *. *Doroth. Abb. ſer. 2. de cordis humilitate Apophtheg. SS. Patrum.*

M. Theophilus Epiſcopus Alexandrinus venit aliquando ad montẽ Nitriæ & venit ad eum Abbas ipſius montis, & ait ei Epiſcopus: Quid amplius inueniſti in via iſta, Pater? Et reſpondit ſenex: Culpare meipſum ſine ceſſatione. Et dixit ei Epiſcopus: Non eſt alia via ſequenda, niſi hæc. *Eodem libro parte tertia.*

N. * Abbati Macario in via occurrit diabolus cum falce meſſoria: voluitque eum percutere, & non potuit, ſed dixit: Multam à te patior violentiam, quia non poſſũ præualere tibi. Quidquid tu facis facio: Ieiunas tu & ego penitus non comedo, vigilas & ego non dormio: vnum eſt ſolum in quo me ſuperas. Et dicit Macarius, quod eſt illud? Reſpondit: *Humilitas tua, per quam non poſſum præualere aduerſum te. Eodem libro parte quarta.*

O *. Dicebant de Abbate Moyſe, quia cum factus eſſet clericus, volens eum Epiſcopus probare, dixit Clericis: Quando intrat ad altare, expellite eum, & ſequimini vt audiatis quid dicat. Cum ergo cœpiſſent eũ foras mittere, dixerũt ei: Exi foras Æthiops autẽ ille egrediens dicebat: Bene tibi fecerũt cinerate, cacabate (id eſt cinere aſperſe, & niger vt cacabus) qui cũ homo non ſis, te in medio hominum dare præſumpſiſti. *Eodem libro p. 4.*

P *. Venerunt quidam in Thebaide, ad ſenem,

rogo te vnum verbum. Dic mihi, qui ſunt hædi, & qui ſunt agni. Et dixit: Hædi tales ſunt qualis ego. Agni qui ſint, Deus ſcit. Et audiens dæmon clamauit dicens: Ecce propter humilitatem tuam exeo: & exiuit eadem hora. *Eodem lib. parte 7.*

Q*. Manebat quidam monachus in ſuburbano Conſtantinopolis ciuitatis, & cum tranſiret Theodoſius Iunior per viam illam, reliquit omnes, qui in obſequio eius erant, & venit ad cellam eius. Monachus videns eum, agnouit quia Imperator eſſet, ſic tamen ſuſcepit quaſi vnum militum. Cum intraſſent, orauerunt, & ſederunt. Cœpit autem Imperator interrogare dicens: Quomodo ſunt Patres in Ægypto? Reſpondit: Orant omnes pro ſalute veſtra. Ille autem circumſpiciebat in cella eius ſi quid haberet, & nihil vidit, niſi paruam ſportulam habentem modicum panis & lagenam aquæ. Et dixit ei monachus: Guſta modicum. Et dedit ei aquam vt biberet. Reſpondit Imperator. Scis quis ſim ego? At ille, Deus, inquit, te ſcit quis ſis. Tunc ait: Ego ſum Theodoſius Imperator. Ille ſtatim adorauit ſalutans humiliter, &
B dixit Imperator: Beati eſtis vos quia ſecuram vitam habetis, & non cogitatis de hoc ſæculo. Veritatem autem dicam, quia in imperio natus ſum, & nunquam delectatus ſum pane & aqua ſicut hodie: ſatis enim libenter comedi. Et cœpit ex tunc honorare eum Imperator. Senex vero egrediẽs fugit, & iterum venit in Ægyptum. *Ibidem.*

R*. Quidam fratri apparuit diabolus transformatus in Angelum lucis, &

Diabolus vero ſtatim diſparuit. *Ibidem.*

Dicebant Senes: Si vel pro veritate Angelus tibi apparuerit, non ſuſ- S*.
A cipias faciliter, ſed humilia teipſum dicens: Non ſum dignus Angelum videre, viuens in peccatis. *Ibidem.*

Narrauerunt de alio ſene, quia ſe- T*.
dens in cella, & ſuſtinens tentationes, videbat dæmones manifeſtè, &
C contemnebat eos. Cum autem diabolus vinci ſe videret, venit & oſtendit ſe ei dicens: *Ego ſum Chriſtus.* Videns eum ſenex clauſit oculos ſuos. Dixit dæmon: Quare clauſiſti oculos tuos? Reſpondit. Ego hic Chriſtum nolo videre, ſed in alia vita. Audiens diabolus diſparuit &c. *Ibidem.*

Narrauerunt de ſene quodam, qui V*.
perſeuerauit ieiunans ſeptuaginta hebdomadas, ſemel in hebdomada reficiens. Hic poſtulabat à Deo de quodam ſermone ſanctarum Scripturarum, & non reuelabat ei
D Deus. Dixit ergo: Ecce tantum laborem ſumpſi, & nihil profeci. Vado ergo ad fratrem meum, & requiram ab eo. Qui cum egreſſus clauſiſſet oſtium, miſſus eſt ad eum Angelus Domini dicens: Septuaginta hebdomadæ quibus ieiunaſti non te fecerunt proximum Deo. Nunc vero quando ita humiliatus es, vt ires ad fratrem tuum, miſſus ſum indicare tibi ſermonem, & aperiens ei de re quam quærebat, diſceſſit ab eo. *Eodem libro parte 7.*

Duo monachi fratres carnales ha- X*.
bitabant ſimul, & volebat eos diabolus ſeparare. Semel iunior incendit lucernam, & poſuit eam ſuper can-
E delabrum. Euertit autem dæmon

candelabrum, pro qua ſe cecidit eum frater maior cum ira. Ille vero dixit: Habe patientiam in me, Frater, & iterum accendo eam. Et ecce virtus Domini venit & torquebat dæmonem illum vſque mane. Dæmon autem nunciabat Principi ſuo quod factum fuerat. Et audiuit Sacerdos paganorum, id quod dæmon retulerat principi ſuo, & egreſſus factus eſt monachus, & ab initio conuerſionis tenuit humilitatem dicens: *Humilitas ſoluit omnem virtutem inimici*, ſicut eos audiui loquentes dicendo. Quia quando perturbamus monachos, conuertitur vnus ex eis, & agit pænitentiam & deſtruit omnem virtutem noſtram. *Eodem libro in fine.*

Y* *. Narrauit S. Baſilius dicens: Fuit in quodam monaſterio fœminarum quædam virgo, quæ ſtultam ſe, & dæmonem ſe habere ſimulabat. Et vſq; adeo abominabilis ab alijs errore habebatur, vt ne quidem cibum cum ea caperent. Talem ſiquidem elegerat vitam, vt à coquina nunquam recedens totius illic miniſterij impleret officium &c. nulli vnquam fecit iniuriam, nulla ipſius murmur audiuit. Et ecce cum ab omnibus cæderetur, cuidam nomine Piocherio ſancto viro aſtitit Angelus dicens: Vis videre mulierem te ſanctiorem? Vade ad Tabennenſiotarum monaſterium, & vnam ex ipſis inuenies habentem in capite coronam, ipſamque agnoſce eſſe te meliorem. Cumque illa fuiſſet exhibita, omnibus alijs prius viſis, vidiſſetque frontem eius panno inuolutam proiecit ſe ad pedes eius dicens: Benedic me. Quod & ipſa ad pedes eius fecit. Omnes autem ſorores obſtupuerunt, dicentes: Noli, Abba, talem iniuriam ſuſtinere. Fatua eſt enim iſta. Tunc S. omnibus ait: Vos, inquit, eſtis fatuæ. Deprecor Deũ vt tã dignus ac ipſa in die iudicij merear inueniri. Quo audito omnes ad eius pedes prociderunt, confitentes ſe dictæ virgini diuerſas iniurias irrogaſſe. Poſt paucos autem dies non ferens illa tantam ſuam gloriam, egreſſa eſt de monaſterio illo occultè, & quò ierit vel quo fine defecerit, ad nullius potuit notitiam peruenire. *Libro 18. parte quarta in vitis Patrum.*

Dicebant de quodam ſene, quia in inferiori parte Ægypti ſedebat quietus, & vnus ſæcularis fidelis miniſtrabat ei. Contigit autem vt filius illius infirmaretur. Qui rogabat ſenem, vt rogaret pro puero. Surgens ſenex abijt cum ipſo, & ille præcurrens intrauit in domum dicens: Venite obuiam illi ſolitario. Videns eos ſenex à longè exeuntes cum lampadibus, cognouit quia ſibi venirent in occurſum. Et exuens veſtimenta ſua miſit ea in flumine, & cœpit lauare ſtans nudus. Miniſter ille laicus erubuit, & videns eum nudum, rogauit homines illos dicens: Reuertimini, quia ſenex ille mente exceſſit. Veniensque ad ſenem dixit ei: Quid hoc facere voluiſti? Omnes enim dicebant, quia dæmonium habet. Qui dixit: Et ego volui audire. *In vitis Patrum libr. 21. parte tertia.* Z.

Iuuenis quidam Siluanus nomine, de ſcena conuerſus, & in monaſterio S. Pachomij ſuſceptus, iugiter flebat. Coactus à fratribus fateri, cur ita fleret, ait: Non vultis vt plangam cum videam me foueri multis obſequijs fratrum ſanctorum, quorum & puluis pedum mihi venerandus eſt? Non ergo plangam quod homo de ſcena mul- Aa.

tis

tis peccatis obnoxius officia tanta percipiam? *In vita S. Pachomij.*

Ab. Fratrum quendam qui mecum ab initio iuuentutis vſque hodie vixit, noui pro contemptu ſuo ſemper gratias agere, conſuetum. *Heraclides libro qui dicitur Paradiſus.*

Ac. Conſtantinus Imperator conſtruxit intra palatium Lateranenſe Saluatoris noſtri Eccleſiam, duodecim cophinos terræ de fundamentis proprijs humeris deportando. *Martinus Polonus in Chronicis.*

Item, vide Arſenius. g. h. Iactantia. a. Miniſter. a. Moderatio. a. Mors. a.b.l.m. n. Patientia.f.h.i. Seruitium. a.

HVNGARI.

A. GEns Hungarorum tempore Caroli Imperatoris tertij, adeo inculta fuiſſe narratur, vt carnibus crudis ad cibum, humano vero ſanguine vterentur ad potum. *Martinus Polonus in Chronicis.*

IACOBITA.

A. HEbræi vocauerunt Samaritanos Iacobitas, quia ſupplantauerant Iſraelitas à finibus ſuis. *Scholaſtica hiſtoria ſup. 4. Reg. cap. de cimitate 10. tribuum.*

S. IACOBVS ALPHÆI.

A. DE Iacobo Alphæi ſic Egeſippus: Suſcepit Eccleſiam Hieroſolymæ frater Domini Iacobus, cognomine Iuſtus, ab ipſis Domini tẽporibus perdurans vſque ad nos. Hic ex vtero matris fuit ſanctificatus: vinum & ſiceram non bibit, ferrum in caput eius non aſcendit, oleo non eſt vnctus: balneis non eſt vſus. Huic ſoli licebat intrare in ſancta ſanctorum. Solus ingrediebatur templum, & iacebat ſuper genua ſua orans pro populi indulgentia, ita vt orando callos faceret in genibus ad modum cameli. *Et infra.* Ita opinatiſſimus in obſeruatione iuſtitiæ habebatur, vt & Iudæorum prudentes quique crederent, hanc eſſe cauſam ſtatim conſequutæ oppugnationis Hieroſolymorum quod in illum ſceleratas manus miſerant. *In eccleſiaſtica hiſtoria libro ſecundo, capite vigeſimotertio. Hieronym. de viris illuſtribus c. 3.*

B. Dicunt quod iſte Iacobus primus inter Apoſtolos celebrauit. Nam propter ſuæ ſanctitatis excellentiam hunc illi honorem fecerunt Apoſtoli, vt poſt Aſcenſionem Domini primus inter eos Miſsã celebraret Hieroſolymis. *In aurea legenda de eodem.*

In Paraſceue, mortuo Domino, ſicut dicit Ioſephus, & Hieronymus l. de viris illuſtribus cap. 3. Iacobus votum vouit ſe non comeſturum, donec videret dominum reſurrexiſſe. Ipſa autem reſurrectionis die eidem Dominus apparuit, & eis qui cum eo erant dixit: Ponite menſam & panẽ. Deinde panem benedixit, & dedit Iacobo, dicens: Surge frater mi, comede, quia filius hominis reſurrexit à mortuis. *Vbi ſupra.*

C. Iacobus Mariæ ſororis matris Domini filius, poſt paſſionẽ Domini ſtatim ab Apoſtolis Hieroſolymorum Epiſcopus ordinatus, triginta annis Hieroſolymam rexit. *B. Hieronymus de viris illuſtribus cap 3.*

S. IACOBVS ZEBEDÆI.

A. TRiginta viri de Lotharingia ad S. Iacobum properantes omnes vno excepto, fidẽ mutui ſeruitij ſibi promiſerũt. Vnus ergo infirmatus quindecim diebus à ſocijs expectatur, ſed tandẽ ab eis relinquitur, & à ſolo illo

illo qui fidem non promiſerat, ad pedem montis S. Michaelis cuſtoditur, & eodem die moritur. Statim autem in ſpecie equitis adiuit. S. Iacobus, viuum valde timentem conſolans, & dicens: Trade mihi hunc mortuū, & tu aſcende poſt me equum iſtum; ſicque illa nocte quindecim diætas peragentes ad montem gaudij, qui ad dimidiam leucam contra S. Iacobum ibi vtrumque S. depoſuit præcipiens vt Canonicos. S. Iacobi ad ſepeliendum ſuum peregrinum conuocaret, & ſocijs diceret, quod propter fidem fractam eorum peregrinatio nil valeret. Qui iuſſa compleuit, & ſtupentibus ſocijs ea quæ S. Iacobus dixerat intimauit. *Calixtus Papa in libello quem edidit de miraculis S. Iacobi.*

B. Refert Hugo de S. Victore, quod cuidam ad S. Iacobum pergenti diabolus in ſpecie S. Iacobi apparens, felicem ſe fore ſi ob honorem ſuum ſe necaret, aſſeruit. Qui mox gladium accipiens ſe occidit. Et cum hoſpes plurimum timeret, ne ſuſpectus haberetur, Ecce qui fuerat mortuus, mox reuixit dicens: quod cum dæmon ad ſupplicium eum traheret S. Iacobus eum liberauit, & per ſententiam iudicis vitæ eſt reſtitutus. *In aurea legenda de eodem.*

Item, vide Oratio. i. De hac Hugo lib. 2. de Sacram. p. 16. c. 2.

IACTANTIA.

A. APud Ioannem Heremitam prophetiæ gratia habebatur, vt magis quòd ventura prædiceret illorum qui percontabantur, quam ſuis meritis aſcriberet; dicebat enim non pro ſe hæc, ſed pro illis qui audiunt à Domino prænunciari. *In vitis Patrum de S. Ioanne eremita.*

B. Vidimus ſanctum Apollonium apud Thebaidem ſub quodam monte habentem monaſteria. Erat enim Pater monachorum circiter quingētorum. Quindecim ergo annorum ſeceſſiſſe eum ferebant ad eremum, & ibi cum quadraginta annis fuiſſet, audiuit vocem Domini dolatam eſſe: Apolloni, per te perdam ſapientiam ſapientium in Ægypto, omnem culturam dæmonum ſubrues. Perge ergo nunc ad loca habitabilia. Generabis enim mihi populum perfectum, æmulatorem bonorum operum. Ille ait: Aufer ergo à me Domine, iactantiam, ne fortè elatus ſuper fratres meos cadam ab omnibus bonis tuis. Reſpondit ei diuina vox: Mitte manum tuam ad ceruices tuas, & quod apprehenderis conſtringe, & ſub arena obrue. At ille ſine mora iniecta manu ad ceruices ſuas, apprehendit quaſi puerulum quendam Æthiopem, & continuo ſubmerſit eum ſub arena clamantem & dicentem: Ego ſum, ego ſum, ſuperbiæ dæmon. Poſt hæc ad eum vox facta eſt à Domino: Perge, nunc omnia quæcunque popoſceris à Deo, conſequeris. *In vitis Patrum de beato Apollonio.*

Olei gutta quotidianæ refectioni ſolebat apponi, ſed apud degentes in eremo Abbatis Sereni, quam ob hoc vnuſquiſque refecturus inſtillat, non vt eius ex hoc hauſtu quandam percipiat ſuauitatem, ſed vt hoc vſu iactantiam cordis quæ pro abſtinentia diſtrictiore blandè ſolet ac latenter irrepere, ſtimulos elationis obtundat. *Caſsianus in Collat. Patrum, collatione ſeptima, capite primo.* C.

Legitur de Mario, cum multa feciſſet egregie, vna ſui iactitatione gloriam famæ perdidit, & quia ſibi præſumpſit aſcribere, quod ex ore alieno captare debuerat, publicæ commen- D.

commendationis vota demeruit. *Petrus Bleſenſis in quadam epiſtola.*

Item, vide Didymus. b. Diogenes. g. Humilitas. p. Martinus. p. Mirabile. e. g. Patientia. a x. Seipſum. a. Socrates. c.

Idioma.

A. MAgiſtratus vero quantopere ſuã populique Romani maieſtatem retinentes ſe geſſerint hinc cognoſci poteſt, quod inter cætera obtinendæ grauitatis indicia, id quoque magna cũ perſeuerãtia cuſtodiebant, ne Græcis vnquam niſi Latinè reſpõſa darent, quin & ipſa linguæ volubilitate, qua plurimum valent, excuſſa per interpretem loqui cogebãt. *Valerius libro 2. cap. 2. §. 2.*

B. Craſſus cum in Aſiam ad Ariſtonicum Regem debellandum Cõſul veniſſet, tanta cura linguæ Græcæ notitiam animo comprehendit, vt eam in quinq; diuerſa genera per omnes partes ac numeros penitus cognoſceret: quæ res maximum ei ſociorum amorem conciliauit. *Valerius libro 8. capite ſeptimo, §. 6. Cicero in Bruto. Quinctil. libro vndecimo, capite ſecundo.*

C. Cyrus omnium militum ſuorum nomina: Mithridates, vigintiduarum gentium quæ ſub regno eius erant, linguas didicerunt. Ille, vt ſine monitore exercitum ſalutaret, hic, vt eos quibus imperabat, ſine interprete alloqui poſſet. *Ibidem & Plinius lib. ſeptimo, cap. 24. Solonus, & Quinctil. lib. vndecimo, capite 24.*

Item, vide lingua. a.

Idiota.

Vide Auguſtus. d.

Idolatria.

A. CVm circa annum 481. ab vrbe condita Carthaginenſes peſte laborarent, homicidijs pro remedijs vſi ſunt. Quippe homines vt victimas immolabant, ætatemque impuberem, quæ etiam hoſtium miſericordiam prouocaret, aris admouebant. *Oroſius in Orcheſtra mundi, libro quarto, capite ſexto. Diodorus Siculus lib. vigeſimo Bibliotheca.*

Item, vide Aegyptus. i.

Ieiunium.

VEnerunt Abbas Siluanus, & diſcipulus eius Zacharias ad quoddam monaſterium, & fecerunt eos guſtare modicum, antequam ambularent, & exeuntibus illis inuenit diſcipulus eius aquam in via & volebat bibere. Dixit ei Abbas Siluanus: Zacharia ieiunium eſt hodie. Cui ille dixit: Manducauimus, Pater. Dixit ei ſenex: Illud manducare charitas fuit, nos autem teneamus ieiunium noſtrum. *In vitis Patrum libro quarto, parte quarta.* A.

Interrogauit Abbas Ioſeph Abbatem Paſtorem dicens: Quomodo opus eſt ieiunare? Dixit Paſtor: Ego volo vt quotidie manducans ſubinde paulum cibi ſubtrahat ſibi, ne ſatietur. Dixit Abbas Ioſeph: Ergo cũ eras iuuenis non ieiunabas biduanas, leuando dixit ei ſenex: Crede mihi, quia triduanas & hebdomadam. Sed hæc omnia probauerunt ſenes magni; & inuenerunt quia bonum eſt quotidie manducare per ſingulos dies parum minus, & oſtenderunt nobis hanc viam regalem quia leuior & facilis eſt. *In vitis Patrum libro decimo, parte quinta.* B.

Dixit Abbas Moyſes: Oportet nos vniuerſas cogitationes in corde noſtro ſagaci diſcretione diſcutere. Malignus enim nocet, cum ſe miſcuerit iuſtis Abbas Ioannes qui Lycij morabatur, nuper illuſus fuit, nam cum C.

exhau-

Digitized by Google

exhauſto corpore perceptionem cibi biduano ieiunio distuliſſet, accedenti ei ad refectionem die poſtero veniens diabolus in forma Æthiopis ad eius genua prouolutus: Ignoſce, inquit mihi: quia hunc laborem tibi indixi. Itaque ille ſe calliditate diaboli circumuentum intellexit, ſub colore continentiæ. *Caſsianus Collatione prima, cap. 19. 20. & 21.*

D. Dixit Abbas Theonas ad Germanum & Caſſianum, quærentes ab eo cur apud Ægyptios monachos à Paſcha vſque ad Pentecoſtem non ieiunabant? nec in oratione genua curuabantur? Oportet quidem nos authoritati Patrum conſuetudinique maiorum vſque ad noſtrum tempus concedere, & diligenter cuſtodire: verum quia huius rei cauſas vultis ſcire: Si velit quis in fratris aduentu, in qua Chriſtum debet humanitate reficere, gratiſſime cõplecti, & auſteritatem ieiunij cuſtodire, nonne potius inhumanitatis crimen incurrit, quam laudem & meritum religionis conquirit? Vel ſi cum defectio vel debilitas carnis reparationem viriũ, eſcæ perceptione depoſcit, non acquieſcat aliquis rigorem abſtinentiæ non relaxare; nonne magis crudelis ſui corporis homicida, quam ſuæ ſalutis prouiſor æſtimandus eſt? Ita cum tempus feſtiuitatis eſcarum cõgruum ſotum, & refectionem neceſſariæ abſolutionis indulget, ſi quis ieiuniorum obſeruantiam rigidè voluerit retentare, neceſſe eſt, vt non tam Religioſus quam inconditus & irrationalis habeatur. *Et infra.* Iſtis diebus genua non curuantur, quia inflexio genuum velut pænitentiæ & luctus indicium eſt. *Caſsianus Collatio 21. capit. 12. 14. 16. 20. 21.*

Item, vide Abſtinentia. Ambroſius. a. Bened. a. Hoſpitalitas. k. l. m. p. q. Recreatio. a.

IGNIS.

A. Chaldæi ignem adorabant, & per ignem traijciebãt paruulos ſuos, ſed nos traijcimus per aquam baptiſmi. Tradunt Hebræi, quod quia Thare, & filij eius, cum eſſent in Chaldæa, noluerunt adorare ignem, proiecti ſunt in ignem à Chaldæis, & combuſtus eſt Aram frater Abrahæ, Abraham vero à Domino liberatus eſt. Vnde ſæpe ei dicitur à Domino. *Ego ſum Dominus Deus tuus qui eduxi te de Vr Chaldæorum. Hiſtoria ſcholaſtica parte S. cap. 33.* *Vide Pererium in ca. 12. Geneſ.* *Geneſ. cap. 12.*

Item, vide Mirabile. a. t. bt. bs. Veſta. a.

IGNORANTIA.

Vide Academicus. a.

IEREMIAS PROPHETA.

A. Ægyptij honorauerunt Ieremiam ſepelientes eum iuxta tumulum Regum memores beneficiorũ, quę præſtiterat Ægypto. Oratione enim ſua fugauerat beſtias, & ſerpentes aquarum, quas Græci Crocodilos vocant. Credunt etiam quod adhuc de puluere eiuſdem loci aſpidum percuſſura ſanatur & fugatur crocodili. *Hiſtoria ſcholaſtica parte tertia, cap. de deſcenſu reliquiarum in Ægyptum & obitu Ieremiæ.*

B. Epiphanius. Audiuimus de eo à viris ſenioribus, quod Alexander Macedo veniens ad ſepulchrum Prophetæ, & cognoſcens loci myſteriũ, tranſtulit ipſum in Alexandriam, & ſepeliuit glorioſè. Et ex tunc à terra illa prohibiti ſunt Crocodili & aſpides. *Ibidem.*

HIERO-

HIERONYMVS.

A. *Epiſt. 22.* Qvodam tempore, ſicut ipſe Hieronymus in epiſtola ad Euſtochium perhibet, dũ dedie Tullium, & de nocte Platonẽ auidè legeret, eo quod ſermo incultus in libris propheticis ſibi non placeret, circa mediam quadrageſimam, tam ſubita & ardẽti febre corripitur, vt toto frigenti iam corpore, vitalis habitus in ſolo pectore palpitaret. Dũ ergo exequiæ funeris pararentur, ſubito ad tribunal iudicis trahitur. Et interrogatus cuius cõditionis eſſet, Chriſtianum ſe eſſe liberè profitetur. Ad quẽ iudex: Mentiris, inquit, Ciceronianus es non Chriſtianus. At Hieronymus obmutuit, & cõtinuo iudex iubet eũ cædi duriſſimè. Tunc clamauit: Miſerere mei, Domine, miſerere. Tunc qui aſtabant precabantur, vt miſereretur ſenis. Tunc iurare cœpit: Si vnquam habuero codices ſeculares, ſi legero, te negabo. Sic dimiſſus ſubito reuiuiſcit. Tunc lachrymis totum ſe inuenit profuſum, & ex verberibus quæ ante tribunal ſuſceperat, ſcapulas reperit liuentes. *Eadem in aurea legenda.*

B. Quadam die aduesperaſcente, cum Hieronymus cum fratribus, quibus præerat, ad ſacram lectionem audiẽdum ſederet, ſubito quidã Leo claudicans monaſterium ingreſſus eſt. Quo viſo, cum cęteri Fratres fugerent, Hieronymus ei quaſi hoſpiti obuiauit. Leo ergo dum pedem læſum ſibi oſtenderet, vocatis fratribus ſibi pedem præcepit ablui, & diligenter eius plagam inquiri, inuenerunt ergo eius plantam à ſentibus vulneratam. Adhibita ergo diligenti cura Leo conualuit: & omni feritate depoſita, inter eos quaſi domeſticum animal habitauit. Tum Hieronymus de fratrum conſilio hoc ei iniunxit officium, vt aſinum quem habebant, qui ligna de nemore deferebat, ipſe Leo ad paſcua duceret, & ductum ibidem cuſtodiret. Quod & fecit. *Ibidem.*

C. Multos detractores & perſequutores paſſus eſt, nam ipſe dicit in epiſtola ad Aſellam. Gratias ago Deo meo, quod dignus ſum quem oderit mundus. *Vbi ſupra.*

Item, vide Caro.

HIERVSALEM.

A. Biennio à Tito Hieruſalem obſeſſã tãta fames omnes detinuit, quod parentes filijs, & filij parentibus, viri vxoribus, vxores viris cibos ex ipſis dentibus eripiebant. Titus videns vallos à cadaueribus repletos, & patriam ex eorum fœtore corruptã, manus cum lachrymis ad cælum leuauit dicens: Deus, tu vides quod non facio. Tanta enim fames erat, vt calciamẽta ſua & corrigias comederent. Matrona etiam diues & nobilis à prædonibus ſpoliata, filium lactantem iugulauit, & mediam partẽ capiens comedit, ad cuius odorem prædones carnes coctas petunt. At illa reſiduam partem eis oſtendens, filium ſuum eſſe dixit. Illi autem horrore perculſi diſceſſerunt. Tandem ſecundo anno capta eſt Hieruſalem, venditi ſunt triginta Iudæi pro vno denario, ſicut vendiderunt Chriſtum pro 30. denarijs &c. *In aurea legenda de S. Iacobo Alphæo, vide Ioſephum de bello Iudaico, & Aegeſippum lib. 7. c. 8.* *Idem à feminis Mediolanenſibus factitatũ ſcribit Paulus Diacon. hiſt. Miſc. lib. 16.*

B. Poſt longa tempora, ſcil. à deſtructione Hieruſalem, facta per Romanos, quidam Iudæi eã reædificare volentes, primo mane plurimas cruces de rore inuenerunt, quas territi fugientes, & ſecundo mane redeuntes,

vnuſquiſque (vt ait Miletus in chronicis ſuis) cruces ſanguineas in veſtibus ſuis inſutas inuenit. Qui territi in fugam iterum verſi ſunt. Sed tertio reuerſi vapore ignis de terra prodeuntis penitus ſunt exuſti. *Ibidem Chriſoſt. aduerſus Iudæos orat. 2. Ammianus Marcellinus lib. 28.*

Vide Car. Baro. ad annum 262.

C. Antiochus cum percuſſiſſet Ægyptum, in dolo aſcendit Hieruſalem, & pro diuiſione Ciuium ad libitum fecit in ea & percuſſit multos in ea. Cumque rediſſet in Ægyptum, & eſſet repulſus per nūtios Romanorum, poſt biennium viſi ſunt contra Hieruſalem in aere conflictus equitum quatuor diebus. *In hiſtoria ſcholaſtica parte quinta, cap. de Antiocho Epiphane.*

1. Mach. cap. 1.

IESVS.

A. LEgitur quod S. Ignatius, inter diuerſa tormentorum genera nunquam ab inuocatione nominis *Ieſu* ceſſabat. Cum autem tortores requirerent, cur hoc nomen toties replicaret, ait: Hoc nomen cordi meo inſcriptum habeo, & ideo ceſſare non valeo. Poſt mortem ergo eius illi, qui hæc audierant, volentes hoc curioſius experiri, cor eius ab eius corpore euellunt, & totum cor inſcriptum hoc nomine *Ieſus Chriſtus* literis aureis inuenerunt. Vnde ex hoc plurimi crediderunt. *In aurea legenda de S. Ignatio. Vincent. in ſpec. hiſt. libro decimo, cap. 57.*

B. Dæmoni vexanti filiam Regis Perſarum, dixit ſanctus Cyriacus: Imperat tibi Dominus *Ieſus Chriſtus*, vt exeas. Et ſtatim exiens dæmon dixit: O nomen terribile quod me coarctat exire. *In aurea legenda de S. Cyriaco.*

ILLVSIO.

A. APud Cæſarem Philippi, aiunt ſub radice montis qui dicitur Paneus, morem fuiſſe gentilis erroris certa die victimam immolari, quæ arte dæmonis ſubito nuſquam cōparebat. Et erat hoc magni miraculi genus, quo perſuaderi aſtantibus videretur in cælum inuiſibiliter hoſtiā eſſe ſublatam. Quod cum videret Aſthorius, Chriſti martyr futurus, humanos miſeratus errores, Chriſtum inuocat, vt præſtigias dæmonis arguat. Quo ſupplicante, victima ſuperferri aquis videtur, ſcilicet ibi propinquis, & cōſpectibus omnium redditur, nec vltra in illis locis error huiuſmodi potuit reperiri. *In eccleſiaſtica hiſtoria lib. 7. cap. 14.*

Item, vide Elatio. b. Fantaſma. a. Magia. e. f. Mirabile. a n. a o.

IMAGO.

A. LEgitur in Eccleſiaſtica hiſtoria lib. 9. cap. 14. quod in loco, in quo Dominus ſanauit Hœmorroiſſam, facta eſt ſtatua ænea, habens fimbrias inferius ſculptas, ſicut legitur Dominus habuiſſe ad ſimilitudinem Iudæorum, & herbam quandam creſcentem ſub imagine, & quæ ſui ſummitate attingit fimbrias ſtatuæ, omnes curat languores, & manet vſque in hodiernum diem. *Euſeb. lib. 7. cap. 14. Nicephorus lib. 6. capite 15. Eccleſiaſt. hiſt.*

Item, vide Filius. f. Papa. d.

IMPERATOR.

A. IOuiniano Imperatore mortuo cū exercitus Romanus rediens de Perſide veniſſet in Niceam Bithyniæ

niæ, Valentinianum ordinauit Imperatorem; qui ſic fuit regalis pariter & vrbanus, vt dum exercitus tentaſſet ei alium ſociare conſortem, ille reſpondit: Veſtrum fuit, ô milites, Imperatore non exiſtente, mihi dare regimen imperij: verum vbi ego hoc ſuſcepi, meum eſt de rebus cogitare communibus. Cuius verba mirati milites eius ſequuti ſunt voluntatē. *In Tripartita hiſtoria libro ſeptimo, capite ſeptimo.*

B. Theodoſius Anaſtaſium Imperatorem apud vrbem Nicæam graui prælio ſuperauit. Ergo Theodoſius eum de imperio deponens, eumque presbyterũ ordinans imperauit vno anno. *Sigebertus in Chronicis.*

C. Chriſtianos quoſdam Imperatores non ideo fælices dicimus, quia vel diutiùs imperarunt, vel imperantes filios placita morte reliquerunt, & hoſtes Reipublicæ domuerunt, ſed fælices eos dicimus, ſi iuſtè imperant, ſi inter linguas ſublimiter honorantium, & obſequia nimis humiliter ſalutantium, non extolluntur, ſed ſe homines eſſe meminerint, ſi poteſtatem ſuam ad Dei dilatandum cultum famulam faciunt &c. Et ſi hæc omnia faciunt, non propter ardorē inanis gloriæ, ſed propter charitatem fælicitatis æternæ, ſi pro ſuis peccatis, humilitatis, & miſerationis, & orationis ſacrificium Deo ſuo immolare non negligunt. *Auguſtinus de ciuitate Dei lib. 5. cap. 24.*

Item, vide Eccleſia. g. Humilitas. f. Papa. d.e. Theodoſius. a.

Imperium Romanum.

A. In orientalibus partibus Adriani voluntate, qui Traiano ſucceſſit, mutati ſunt termini Romani imperij. Ille namque tres prouincias nobiles, Armeniam, Meſopotamiam, Aſſyriam Perſarum conceſſit imperio. *Et infra:* Receptis & recuperatis quoque alio tempore prouincijs memoratis noſtra pæne memoria, Iulianus Apoſtata, Deorum falſorum oraculis deditus, immoderato auſu naues iuſſit incendi, quibus alimonia portabatur. Qua exercitus deſtitutus mox etiam Iuliano extincto in tantam eſt redactus inopiam, vt inde nullus euaderet, hoſtibus vndique incurſantibus: milite Imperatoris morte turbato, niſi placito pacis illic Imperij fines vbi hodieque perſiſtunt ſcil. à Iouiniano (qui Iuliano mortuo Imperator creatus eſt *vt dicit Oroſius lib. 7.*) non quidem tanto detrimento quantum conceſſerat Adrianus, ſed media tamen compoſitione defixi. Hoc dicit, quia Adrianus cōceſſerat tres prouincias, iſte vero ſolum quoddam oppidum & partem ſuperioris Meſopotamiæ. *Auguſt. de Ciuit. Dei lib. 4. cap. 24. De hoc Socrates in Trip. hiſt. lib. 6. cap. 46. & Auguſt. lib. 1. de ciuit. Dei cap. 21.*

Incestus.

Vide Epiſcopus. h. Semiramis. a.

Incubus.

A. Beato Bernardo adueniente in Aquitaniam, quædam mulier veniens ad eum, expoſuit ei, quod ſex annis incredibili libidine fuerat vexata à dæmone incubo, qui etiam inhibuerat ei ne Bernardo loqueretur. Cui Bernardus: Tolle hunc baculum meum, & in lectulo tuo pone. Quod cum feciſſet, adeſt ille continuo, ſed ad locum non præſumit accedere, ſed comminatur ei quod per diſceſſum Bernardi vindicabit ſe de ea. Quod cum illa ei retuliſſet, ille populum conuocauit, & omnes

candelas in manibus accenſas habere præcepit, dæmonemque cum illis omnibus excommunicauit, & ne ad illam amplius acceſſum haberet, interdixit. Sicque eſt illa á tali illuſione penitus liberata. *In aurea legenda de S. Bernardo.*

B. Incubos dæmones oppreſſiſſe fæminas, alias venereis confabulationibus ad concubitum allexiſſe pluries audiuimus: quarum vnam virginem in religioſo habitu vidi, quæ cum primo diceret, nunquam ſe in concubitum cõſenſiſſe, valde miratus ſum, quo iudicio hoc potuiſſet in anima non conſentiente omnipotẽs permiſiſſe. Illi ergo non credens horrificis iuramentis virginem conteſtatus ſum, & extorſi, vt tandem cũ lachrymis vt confiteretur, ſe primo mente quam carne corruptam. Illa poſtea cum quaſi doleret ad mortem & confiteretur cum lachrymis omni die, nulla tamen arte vel ſtudio ab incubo dæmone potuit liberari: ita vt nec vlla ei valeret crucis ſignatio, non aqua benedicta, non ipſa ſacri Chriſti corporis ipſis angelis terrifica ſacramenta, donec poſt annos multos oratione & ieiunio piæ Lutgardis dæmon incubus fugaretur. Et nos credimus, ſaluo tamen iudicio ſententiæ melioris, quod poſtquam de peccato ſuo amare fleuit & doluit, potius ei concubitus dæmonis, pæna culpæ, quam culpa fuit. *Et infra.* Incubos generare Beda in hiſtorijs Britonum, & multæ aliꝗ ſcripturæ teſtãtur. Qua autem ratione fieri poſſit non video, niſi quod virile ſemen effuſum mox incubi in vas muliebre cum debita temperantiæ qualitate transfundant. Sed ſic propriè generare incubum non dicemus. Infinitas tamen rationes latere humana ingenia in ſecreto naturæ pleniſſime confitemur, & pauciſſimas rationes apparere in ſenſibus hominum reſpectu earũ, quæ latent eos. *Thomas Cantipratanus in libro 2. de apibus cap.* 57. *Item, vide Angelus. a. Ariſtoteles. a. Dæmon. g. Dij gentium. f. Diabolus. a. Maria. h. Martinus. a. Tentatio. c. Conſule P. Delrium lib. 2. diſq. mag. q. 15. accurate hac de re diſſerentem.*

Id verum etiamſi nullo modo cõſenſit, ſicut & in alijs violentis oppreſſionibus.

D. Thom. quodlib. 6. art. 8. ad 6.

INDVLGENTIA.

A. Cum quidam ſedis Apoſtolicæ legatus quendam ſtrenuum militem rogaret, vt in terra Albigẽſi in ſeruitium Eccleſiæ militaret, facta indulgẽtia patri ſuo defuncto per vnã hebdomadam quadragenã ibi moratus eſt. Qua completa pater luce clarior apparuit, & de ſua liberatione gratias egit. *In aurea legenda de commemoratione fidelium.*

INFAMIA.

A. Duodecim tabulæ cum per paucas res capite ſanxiſſent, in his hanc quoque ſanciendam putauerũt, ſi quis cantauiſſet ſiue carmen condidiſſet quod infamiam faceret flagitiumue alteri. Præclarè ſcil. ſanxerũt. Iudicijs enim Magiſtratuum diſceptationibus legitimis propoſitã vitam non Poetarum ingenijs habere debemus, nec probrum audire, niſi ea lege vt reſpondere liceat & iudicio defendere. *Auguſtinus de ciuitate Dei lib. 2. capite nono, ex lib. 4. Tully de rep.* *Item, vbi Detractio.*

INFANS.

A. Conſtantinus Imperator ob perſecutionem Chriſtianam in incurabilem incidit plagam lepræ. Tandem de conſilio Pontificum idolorũ adducta ſunt tria milia puerorũ, vt ſe

vt ſe in eorum ſanguine recenti & calido balnearet. Matres autem puerorum occurrerunt egredienti ad locum miſerabiliter vlulantes. Et ait Conſtantinus: Audite omnes. Omnis dignitas Romani imperij de fonte naſcitur pietatis, qui hanc legem dedit, vt capitali ſententiæ ſubderetur quicunque in bello aliquem occidiſſet infantem. Quanta ergo erit crudelitas vt hoc noſtris faciamus filijs quod prohibuimus alienis. Melius eſt mori ſalua vita Innocentum, quã per eorum interitum vitam recuperare crudelẽ. Iuſſit vt matribus pueri reſtituerentur. Sequenti autem nocte Petrus & Paulus apparuerunt ei dicentes. Quoniam exhorruiſti effuſionem ſanguinis innocentis, miſit nos Dominus Ieſus Chriſtus dare tibi recuperandæ conſilium ſanitatis. Silueſtrum ergo Epiſcopum qui latitat, accerſi, hic tibi piſcinam oſtendet in qua immerſus tertio, ab omni curaberis lepræ morbo. *Conſule Baroniũ tomo tertio, & acta S. Silueſtri Papæ.*

INFERNVS.

A*. Qvidam multum ſecularis & delicatus cum quodam die intra ſe cogitaret ſi poſt mille annos animæ damnatorum á pœnis liberarentur, reſpõdebat ei cogitatio quod non: ſi poſt centum milia, non, ſi poſt tot milia annorum quot ſunt guttæ in mari; non, & ideo talia cogitando perterritus cæpit attẽdere quam miſeri ſunt huius mundi amatores. *Iacobus de Vitriaco.*

B. Petrus quidam monachus priuſquam eremum peteret, moleſtia carnis interueniẽte defũctus eſt, ſed protinus corpori reſtitutus Inferni ſe ſupplicia vidiſſe teſtatus eſt, qui etiã quoſdam huius ſeculi potentes in flammis ſuſpenſos ſe vidiſſe narrauit, qui cum iam deductus eſſet vt & ipſe mergeretur, ſubito Angelum adfuiſſe teſtabatur qui eum in ignem mergi prohibuit dicens: Egredere, & qualiter tibi ſit viuendum cautiſſimè attende. Tunc paulatim recaleſcentibus membris cuncta quæ geſta erant narrauit, tantiſque poſtmodũ vigilijs & ieiunijs conſtrinxit vt Inferni eum vidiſſe & timuiſſe tormenta, etiam ſi lingua taceret, conuerſatio loqueretur. *Gregorius in dialogo libro quarto, capite 36.*

INFIRMITAS.

A. Ægrotauit quidam ſenum, ita vt de viſceribus multum ſanguinis egereret, & attulit quidam frater nixas ſiccas & fecit pultes & attulit ſeni. Comede. Senex dixit: Verè dico quia volo vt me eſſe dimittat in hac infirmitate Deus, per alios triginta annos, & non voluit ſumere, ita vt tolleret frater quod parauerat. *In vitis Patrum libro quarto, parte ſexta.*

B*. Senex quidam frequenter ægrotabat. Contigit autem eum vno anno non ægrotare. Qui affligebatur grauiter & plorabat dicens: Dereliquit me Deus, & non viſitauit me. *In vitis Patrum libro ſeptimo, parte quinta.*

C*. Frater interrogauit ſenem dicens. Duo ſunt fratres ex quibus vnus eſt quieſcens in cella protrahens ieiunium ſex dierum, alter ægrotantibus ſeruit. Cuius opus eſt magis acceptum Deo? Reſpondit: Si frater ille qui ſex diebus ieiunium leuat appendit ſe per nares, non eſſe ei poteſt æqualis qui infirmis deſeruit. *In vitis Patrum libro decimo-ſeptimo, parte ſecunda.*

D. * Quidam grauiter tertiano typo vexatus rogabat S. Ioannem eremitam vt ab eo curaretur. Qui ait: Rem tibi neceſſariam cupis abijcere. Vt enim corpora nitro abluuntur à ſordibus, ita animæ à languoribus, atque huiuſmodi caſtigationibus purificātur. *In vitis Patrum in vita Sancti Ioannis Eremitæ.*

E. In monte Nitrio S. Beniamin vidimus tanto corporis tumore diſtentum, vt minorem digitum manus eius vtrarumque manuum noſtrarū digiti coniuncti non valerent complecti. Orate inquit, pro nobis filij, vt homo meus interior iſto languore ſit liber. Itaque per octo menſes facta eſt ei cella latiſſima in qua inceſſabiliter ſedebat non valēs in loco quieſcere. Tamen alios ægros ſanabat. *Heraclides Hiſt. Trip. lib. 8. cap. 1. Simile habes cap. 8. Prati ſpiritualis.*

F. Sanauit Dominus paralyticum, prius remittens peccata eius, quæ fuerant cauſa morbi. Medicus ergo viſitans ægrum primo debet monere ad pænitentiam & confeſſionem ne peccato manente tanquam ferro in vulnere fruſtra fit malagma imponere. *In hiſtoria ſcholaſtica parte 7. cap. 58.*

Cum Petronilla S. Petri filia minus ſpecioſa eſſet, & ex voluntate Patris febribus laboraret, diſcumbentibus apud eum diſcipulis dixit ad eum Titus. Cum omnes à te ſanentur infirmi, cur Petronillam iacere permittis? Cui Petrus. Quia ſic ei expedit. Veruntamen ne putetur impoſſibilitas ſanitatis eius meis ſermonibus excuſari, ad illam ait: Surge Petronilla velociùs & miniſtra

G. nobis. Quæ ſtatim ſanata ſurrexit & miniſtrauit. Completo autem miniſterio dixit ei: Petronilla redi ad lectum tuum; quæ ſtatim redijt & vt prius, febribus laborare cæpit. Vbi in Dei timore cæpit eſſe perfecta, eam perfectè ſanauit. *In aurea legenda de S. Petronilla.*

Auguſtin. contra Adimantum capite 17. Hiſtoriam de Petri filia paralytica, precibus Petri ſanata cum apocryphis recenſet. An vero S. Petri filia fuerit, vide Card. Baron. tom. 1. Anno Christi 69. qui ſpiritualem, non vero, carnalem, filiam fuiſſe probat. Sed accuratiùs Antonius Gallonius in opere de SS. Virginibus Romanis hanc difficultatem excuſſit.

In epiſcopatu Pariſienſi Clericus, H. ferens per parochiam aquam benedictā, in domo cuiuſdam militis nil poterat habere niſi conuitia. Contigit autem ipſum militem infirmari. Veniente ergo Clerico cum aqua benedicta rogauit eum humiliter vt pro eo oraret, & eleemoſynam fecit ei dari. Cui Clericus dixit: Vnde hoc Domine quod conuerſus eſtis ſic? Cui miles. Nonne vides quod ego infirmior in vno pede? Tunc Clericus dixit: Oro Deum vt etiam ſit ſic in alio. Cui miles: Quid dicis Clerice? Reſpondit. Tu eras leo quando fuiſti ſanus, nunc autem factus es agnus, propter bonum tuum ego hanc orationem facio. *Iacobus de Vitriaco.*

S. Fulgentius antequam moreretur I. infirmatus eſt acerrimè ſeptuaginta diebus. Et dicebat: Domine da mihi modo hic pænitentiam, poſtea indulgentiam. *In geſtis eius apud Surium 1. Ianuarij in fine.*

Alfredus Rex Angliæ cum eſſet K. duodennis omnis literaturæ expers erat, ſed poſt auidè addiſcens vir literatiſſimus fuit. Octo horas impendebat in ſcribendo, orando, & legēdo, octo in cura corporis, & octo in expediendis regni negotijs. Dimidiā partem bonorum ſuorum monaſterijs relegauit. Semper in ſinu geſtabat libellum pſalmorum, Comiti Flan-

Flandriæ Balduino filiam Ethelſuidam vxorem dedit, ex qua habuit Arnulphum Comitem Flandriæ, & Adulphum qui ſuſcepit à Patre Bononiæ comitatum. *Et infra.* Hic fuit valetudinis aduerſæ, & ſemper à fico, aut aliquo intercutaneorum morbo agitatus, quod tamen à Domino precibus exegiſſe aiunt, vt minus illecebras amplecteretur, Romam & ad S. Thomam in India multa munera miſit. *In ſpeculo hiſtoriali lib. 25. cap. 46. & 52. Gulielmus Malmesb. de geſtis regũ Angl. lib. 2. cap. 4. Lege Aſſerum de rebus geſtis Alfredi.*

L. Stephanus qui circa ſexaginta annos monachus probatiſſimus fuit, dum infirmitatem incurabilem incurriſſet, & medici putrida membra eius incidiſſent, ille tamen manibus operabatur palmarum plectens folia & præſentibus perſuadens vt de rebus huiuſmodi non dolerent, nec aliud cogitarent niſi de bono fine. Melius eſt hic pœnas ſoluere, quàm poſt mortem perpetua ſupplicia ſuſtinere. *In Tripartita hiſtoria libro octauo, capite primo.*

M. Ego noui hominem ægrotatiuum morborum incurſu aſſiduo, dum tamen non excreſcant, quod ferre poſſit gaudentem. Vt carnis laſciuia conteratur, & ſpiritus erigatur & roboretur in agnitionem Dei, contemptum mundi, & exercitium virtutis: Et id ſolum deſiderãtem, dum ſenſus animæ & corporis ſeruentur incolumes. Et ipſe violentia ægritudinis à gerendis non reuocetur, aliquod flagellum leue tamen & infirmo tolerabile de manu Domini expectantem & amplectentem. *In Polycratico libro octauo, capite quarto. Ioannis Sareb.*

N. In vitis Patrum quidam ſenex infirmanti diſcipulo dixit: Ne contriſteris ex infirmitate, vel plaga corporis. Si enim ferrum es, æruginem per ignem amittis, ſi verum aurum es, per ignem probatus á magnis ad maiora proueheris. *Guilielmus Lugdunenſis in ſumma virtutum, parte quinta, rubrica 32.*

Item, vide Blaſius. a. b. Dæmoniacus. c. Aegidius. c. Futurum. g. Medicus. a.

INFORTVNIVM.

NOnne adoleſcentulus duo dolia vnum malum & aliud bonum in Iouis limine iacere didiciſti? A.
Loquitur Philoſophia Boetio vt cõmentator. Athenis erat templum Iouis in cuius introitu erant duo dolia, vnum plenum dulcedinis, alterũ amaritudinis, de quibus biberent introeuntes. Templum hoc ſignificat iſtum mundum in quo ſunt fortuna & infortunium, de quibus hanc vitam ingredientes potant, alij plus, alij minus. *Libro 2. Boetij de conſolatione philoſophica proſa 2. in textu & commento.*

INGENIVM.

CArneades Academicus ſcripturus aduerſus Zenonis ſtoici libros, ſuperiora corporis helleboro candido purgauit, ne quid ex corruptis in ſtomacho humoribus ad domicilia vſque animi redundaret, & inſtantiam vigoremque mentis labefaceret. *Agellius libro decimooctauo, cap. decimo-quinto.* A.

INGRATITVDO.

OSſa dum lupus deuoraret, vnum ex illis tranſuerſum in faucibus hæſit. Lupus magno pretio qui os extraheret, inuitauit. Rogabatur A.

grus

grus vt caput inſereret, & os de faucibus extraheret. Quod & ſanato lupo. Grus ſibi præmium promiſſum petijt. At lupus ait: O iniuria meis virtutibus ingrata! grus illa quæ caput incolumis extulit, non vexatum dente meo, & mercedem ſibi poſtulat. *Aeſopus in fabula.*

B. Veteranus cum ſibi die dicto periclitaretur, Cæſarem rogauit in publico vt adeſſet. Ille præſtantiſſimum Aduocatum quem elegerat, dedit, cōmendauitque ei litigatorem. Veteranus autem exclamauit voce magna dicens: At non ego, Cæſar, periclitante te bello Actiaco vicarium quæſiui, ſed pro te ipſe pugnaui, detexitque cicatrices. Erubuit Cæſar, venitque in aduocationem vt qui vereretur, non ſuperbus tantum, ſed etiam ingratus videri. *Ioannes Sareſb. in Polycratico lib. 3. cap. 14.*

C. Age, quid illud inſtitutum Athenarum, quam memorabile, quod cōuictus à patrono libertus ingratus iure libertatis exuitur: Superſedeo te, inquit iudex exequens inſtitutū, vel Dominus ſeruo, habere ciuem tanti muneris impium æſtimatorem. Nec adduci poſſum, vt credam vrbi vtilem, quem domui ſceleſtū cerno. Abi igitur, & eſto ſeruus, quoniã liber eſſe neſciſti. *Valerius Maxi. libro ſecundo, capite primo. Plut. in Solone.*

D. Africanus ſuperior non ſolum cōtuſam & confractam, belli Punici armis Rempublicam, ſed pæne iam exanguem & morientem, Carthaginis Dominam reddidit, cuius clariſſima opera iniurijs penſando ciues vicieum ignobilis, & deſertæ paludis accolã fecerunt: eiuſque volūtarij exilij acerbitatem non tacitus ad inferos tulit, ſepulchro ſuo inſcribi iubendo. Ingrata patria ne quidem oſſa mea habes. Cineres ei ſuos negauit, quam in cinerem collabi paſſus non fuerat. *Valerius libro quinto, capite tertio. Liuius lib. 28.*

E. Neminem Lycurgo aut maiorem aut vtiliorem Lacedæmonia genuit, vtpote cui Apollo Pythius reſpondiſſe fertur. Neſcire ſe vtrum illum hominum, an Deorum numero aggregaret. Sæpe lapidibus petitus, etiam furore eiectus publico, & priuatus oculo: ad vltimum patria pulſus tamen eſt. *Ibidem Valer. Plut. in vita Herodot. lib. 1. Stobæus ſer. 17.*

F. Solon qui tam vtiles Athenienſibus leges dedit, vt ſi his perpetuo vti vellent, æternum haberent imperiũ, qui Salaminam veluti propinquam vrbem ſaluti eorum imminentem recuperauit, qui Piſiſtrati tyrannidem primus vidit orientem, & opprimi debere palam dictitare auſus eſt: Senectutem Cypri profugus exegit, nec ei in patria inhumari contigit. *Ibidem Valer. Plutarch. in Solone. Iuſtinus 2.*

G. Milchtiaden poſt trecenta millia Perſarum Marathone deuicta, Athenienſes in carcere & vinculis mori coegerunt, nec corpus eius ſic expirare coacti prius ſepulturæ mandari paſſi ſunt, quam Cimon eius filius eiſdem vinculis ſe conſtringendum traderet. *Et infra.* Nec te quidem Cimon ſilebo, qui patri ſepulturam voluntarijs vinculis emere non dubitaſti. Cæteræ virtutes admirationis tantummodo multum, pietas etiam amoris plurimum meretur. *Valerius libro quinto, capite ſecundo & quarto. Probus in vita Herod. 6. Iuſtinus 2.*

H. Phocion clementia & liberalitate inſtructiſſimus, non tantum in eculeo ab Athenienſibus impoſitus eſt, ſed & poſt obitum foris ſepultus eſt extra fines, intra quos bonus ciuis vixerat. Quantum ergo reprehenſionis

nis merentur, qui cum æquiſſima iura, ſed iniquiſſima ingenia haberent, moribus ſuis quam legibus vti maluerunt. *Valerius libro quinto, capite tertio. Plut. & Probus in vita.*

I. Philippus Macedonum Rex habebat militem manufortem, in multis expeditionibus vtilem. Hic naufragus in poſſeſſionem cuiuſdam Macedonis eſt expulſus: quod vt nunciatum eſt illi Macedoni accurrit, ſpiritũ eius recollegit, lectulo ſuo ceſſit, diebus triginta ſuis impẽſis curauit ſubinde dicentem, gratiam tibi referam videre tantum Imperatorem mihi contingat. Narrauit Philippo poſtea naufragium ſuum, auxilium tacuit, & protinus petijt, vt ſibi cuiuſdam prædia donaret, ille quidem erat hoſpes eius. *Et infra.* Philippus eum induci in bona quæ petebat, iuſſit. Expulſus bonis ſuis ille, non vt ruſticus iniuriam ſuam tacitus tulit, contentus quod & ipſe donatus nõ eſſet: ſed Philippo epiſtolam pulchre ſcripſit. Qua accepta ita exarſit, vt ſtatim Pauſaniæ mandaret, bona priori Domino reſtitueret, cæterum militi impio, auidiſſimo naufrago, ſtigmata inſcriberet, ingratum hominem teſtantia. *Seneca libro de beneficijs 4. capite trigeſimo-ſeptimo.*

Item, vide Cicero. a.

Inimicitia.

A. Marcus Æmilius Lepidus bis Conſul & Pontifex Maximus diutinas ac vehementes cum Fuluio Flacco inimicitias geſſit, quas vt ſimul Cenſores creati ſunt, in campo depoſuit, exiſtimans non oportere eos priuatis inimicitijs diſſidere, qui publice iuncti ſumma eſſent poteſtate. *Valerius libro quarto, capite ſecundo. Liuius libro 40. Agellius 12. capite 8.*

B. Cum presbyter Florentius beatum Benedictum perſequens ſtans in ſolario, Benedictum cedentem eius inuidiæ diſceſſiſſe, cognoſceret, & exultaret, ſolarium in quo ſtabat, cecidit, & extinxit. Quod viri Dei diſcipulus Maurus nomine venerabili Benedicto ſtatuit intimandum, dicens: Reuertere quia presbyter ille extinctus eſt. Quod vir Dei Benedictus audiens ſeſe in grauibus lamentationibus dedit, vel quod inimicus occubuit, vel quia de inimici morte diſcipulus exultaret. Qua re factum eſt vt eidem pænitentiam indiceret, quod mandans talia, gaudere de inimici interitu præſumpſiſſet. *Gregorius in dialogo libro ſecundo, capite octauo.*

Item, vide Hoſt. ſ. Latro. a.

Iniuria.

A. Thraſybulus qui populum Athenienſem triginta Tyrannorum ſæuitia ſuas ſedes relinquere coactũ, diſperſamque & vagam vitã miſerè exigentem, animis pariter & armis confirmatum in patriam reduxit inſignem, deinde reſtitutione libertatis victoriam clariorem aliquanto moderationis laude fecit plebis enim ſcitum interpoſuit, ne qua præteritarum rerum mentio fieret: hæc obliuio quam Athenienſes ἀμνηςίαν vocant, concuſſum & labentem ſtatum ciuitatis in priſtinum habitum reuocauit. *Valerius libro quarto, capite primo. Probus in vita. Iuſtin. lib. 5.*

Item, vide Claudius. a. Patientia. a. c. n. x. a o. Reconciliatio. a.

Inſania.

Vide Mors. ah.

INSOLVBILE.

A. IN quæſtionibus quæ habent poſitiones implicitas, & quæ latenter inuoluunt contraria, laborioſa eſt ſolutio. Laborantes vidi quam plurimos dum quæritur, an qui dicit, ego mentior, verum dicat, ſed neminem vidi qui Scyllam vitaret & Charybdim, niſi debilem aut propitium ſuſtinuerit hoſtem. *Ioannes Saresb. in Polycratico, libro quinto, capite duodecimo.*

Item, vide Aduocatus. e.

INTELLECTVS.

Vide Cæcitas. b. c. Ingenium.

INTENTIO.

A. QVodam tempore Fortunatus vir Dei, Tudertinus Præſul, ex obſeſſo dæmonem expulit, qui dæmon cum veſpere ſecretam ab hominibus horam cerneret, peregrinum ſe eſſe ſimulans, circuire cæpit ciuitatis plateas, & clamare. O virũ ſanctum Fortunatum, quid fecit? peregrinum hominem de hoſpitio ſuo expulit, quæro vbi requieſcere debeam, & non inuenio. Tunc quidam, quid Epiſcopus ei fecerit, requirens, hunc inuitauit hoſpitio. Cumque confabularentur, filium eius inuaſit atque in eiſdem prunis proiecit, ibique mox animam eius excuſſit. *Et infra.* Multa, Petre, videntur bona, ſed non ſunt, quæ bono animo non fiunt. Ego namque hunc virum, qui dum quaſi hoſpitalitatem exhiberet, orbatus eſt, non pietatis opere delectatum æſtimo, ſed Epiſcopi derogatione. Nam pœna ſubſequens innotuit, quia præcedens illa ſuſceptio ſine culpa non fuerit. Nam ſunt nõnulli qui idcirco bene facere ſtudẽt; vt gratiam alienæ operationis obnubilent &c. *Gregorius in dialogis libro primo, capite nono.*

Item, vide Detractio. d.

INVENTIO.

A. ERat S. Filagrius nomine habitans Ieroſolymis laborans operãdo vt poſſet ſibi ad panem ſufficere. Et dum ſtaret in platea volens vendere quæ operatus fuerat, contigit vt caderet cuidam ſaccellus cum ſolidis mille, & inueniens eum ſenex, ſtetit in eodem loco dicens: Neceſſe eſt modo eum qui perdidit huc venire. Et ecce venit qui perdiderat plorans, quem tulit ſeorſum & dedit ei ſaccellum ſuum. Tunc ille rogabat vt acciperet aliquam partem ex eo, ſed non acquieuit. Tunc ille clamauit: Venite & videte hominem Dei & quid fecit. Senex autem occultè fugiens exijt de ciuitate, ne agnoſceretur de eo quod fecerat & honorarent eum. *In vitis Patrum libro ſexto, parte ſecunda.*

Item, vide Furtum. e.

INVIDIA.

A. LEgitur quod cum Platoni eius ſocij inuiderent, quæſiuit à Socrate magiſtro ſuo, qualiter eorum inuidiam declinaret. Cui Socrates: Eſto, inquit, vt Therſites. In qua manifeſtè monſtrauit ibi deeſſe inuidiam, vbi virtutum gratia non adeſſet. *Petrus Bleſenſis epiſtola 80.*

B. De inuido narratur, quod petijt ſibi vnum oculum erui, vt proximo ſuo, cui inuidebat, duo oculi eruerentur. Erant enim in vna ciuitate duo homines, quorum vnus erat nimis notatus de cupiditate, alius de inuidia, propter quod dominus ciuitatis, ipſis vocatis dixit, quod peterent ab eo

ab eo quod vellent, adiungens quod ille qui primo peteret, ſuam petitionem haberet, alius vero duplũ. Tunc cupidus nolebat primo petere motus cupiditate duplicis boni habendi, nec inuidus, ne ſocius ſuis plus haberet quam ipſe. Tandem cum Dominus vrgeret eos ad petendum, Inuidus petijt vt ſibi oculus vnus erueretur, vt ſocius ſuus duos amitteret, quod & factum eſt, & punita ſunt eorum vitia. *Nicolaus de Lyra in poſtilla ſuper Geneſim cap. 3. Ioannes Iunior in ſcala cæli, verbo inuidia, ex Vitriaco refert.*

Item, vide Alex. ab. Cautela. k. Patientia. x.

S. Ioannes Baptista.

A. FVerunt duo Doctores Theologi, quorum vnus Baptiſtam, alius Ioannem Euangeliſtam diligebat ſpecialiter. Tandem ſolemni diſputatione ſuper eorum gloria & excellentia indicta, quilibet ſollicitus erat authoritates & rationes efficaces inuenire quibus ſuum Ioannem poſſet præferre. Adueniente diſputationis die, quilibet Sanctorum æmulatori ſuo apparuit, dicens: Bene concordes ſumus in cœlis, de nobis non diſputetis in terris. Tunc illi ſibi inuicem & omni populo viſionem prædicauerunt, & Deum benedixerunt. *In aurea legenda de S. Baptiſta. Simile adfert Cæſarius libro octauo dialog. cap. 51. & Cantipratanus libro ſecundo, capite vigeſimo-nono. Meritò redarguuntur qui carnali quadam deuotione, vnum ſanctum præ alio extollunt: legendum caput 13. de Imitatione Chriſti, Thomæ à Kempis & Heßelij cap. 88. in decalogi explicatione. Item, vide Sepultura. d.*

S. Ioannes Eleemosynarius.

Vide Eleemoſyna. b. c.

S. Ioannes Evangelista.

FVerunt quidam qui dicerẽt Ioannem Euangeliſtam adhuc viuere, quia eum in tumulum deſcẽdiſſet, lux magna per aliquot horas in circumſtantes fulſit, & qui aderant, ceciderunt. Cumque poſt lucem ſurgentes acceſſiſſent ad tumulum eius, inuenerunt vacuum, tantum terra leuis de fundo ſcaturiebat. Alij iam tranſlatum ad cælos putant. De his melius eſt piè dubitare, quam temerè diffinire. *In hiſtoria ſcholaſtica parte 7. capite 104. Tenenda eſt eorum ſententia qui dicunt Ioannem defunctum eſſe, Greci in menologio vid. Cal. Octo. & Martyr. Rõ. 27. Dec. tradit eum obijſſe. Plura cognoſces ex c. 72. Appar. Euang. P. Ioannis Seruij.* A.

Refert Helinandus quod cũ Ioannes Euangeliſta ſcriberet Euangeliũ, prius indixit ieiunium omnibus. Fertur autem illum pro illo loco ſecretiſſimo in quo diuina ſcripturus ſeceſſerat, oraſſe, vt nullas huic inſiſtens operi, ventorum aut imbrium pateretur iniurias, hancque eidem loco vſque hodie reuerentiam elementa ſeruare. *In legenda eius. De indicto ieiunio à Ioanne tractant D. Hier. proemio in commentarios ſuper Matthæũ. Rupertus in cap. 1. Apocal. Prochorus cap. 46. de Ioanne & Metaphraſtes. De illa autem ventorum atque imbrium ceßatione agunt. S. Greg. Turon. libro primo de gloria mart. cap. 30. Petrus de Natalibus lib. 4. catal. ſanct. cap. 124.* B.

Cum Ioannes apud Epheſum balneas lauandi gratia fuiſſet ingreſſus, & vidiſſet ibi Cerinthum hæreticum, exilijt continuo non lotus dicens: Fugiamus hinc, ne & balneæ ipſæ corruant, in quibus Cerinthus ſe lauat. *Euſebius in hiſtoria eccleſiaſtica libro 4. capite decimo-quarto.* C.

Idem memorat Theodoret. hæretic. fabular. lib 2. Irenæ. lib. 3. aduerſus hæreſes c. 3. Sed quod hi Cerintho aſcribunt, Ebioni tribuit Epiphan. hæreſi 30. Ne porro arbitremur horum quempiam hallucinatum eſſe, nonnulli opinantur vtrumque in balneis deprehenſum fuiſſe, magna ſanè neceſſitudo ex impietatis ſimilitudine comparata inter eos intercedebat.

D.* Audi, inquit, Clemens Alexandrinus, fabulam & non fabulam, ſed rē geſtam de Ioanne Euangeliſta. Cum poſt Tyranni obitum de Pathmos, Epheſum rediret, rogabatur vicinas luſtrare prouincias. Cum ergo veniſſet ad quandam vrbem, vidit iuuenem validum corpore, ſed animo acrem nimis, reſpiciensque cōmendauit Epiſcopo dicens: hunc tibi ſummo ſtudio commendo ſub teſtimonio Chriſti & totius Eccleſiæ, & poſt hæc Epheſum redijt. Tum ille diligēter enutrit, amplectitur, fouet, ad vltimum etiam baptiſmi gratiam tradit. Paulo poſt indulgentius habere iuuenem cæpit, & ille matura libertate potitus eſt, primo quidem illecebris conuiuiorum, æquales ſui, deinde nocturnis eum furtis ſocium ſibique participem conſciſcunt. Tandem latronum Princeps factus eſt. Iterum ad illam vrbem inuitatur S. Ioannes, & cum cætera ordinaſſet. Age, inquit, Epiſcope, depoſitum repræſenta, quod tibi ego & Chriſtus commendauimus. At ille obſtupuit pecuniam putans á ſe repoſci, quem ille hærentem videns, iuuenem, inquit, illum repeto á te & animā fratris. Tunc ſuſpirans ait: Mortuus eſt ait. Quomodo, inquit Ioannes, Deo ait, mortuus eſt, quia peſſimus & flagitioſiſſimus euaſit. Quibus auditis, Apoſtolus continuo veſtem ſcidit, & cum ingenti gemitu, bonum, inquit, te cuſtodem animæ fratris dereliqui. Nunc mihi, inquit, equus paretur & dux itineris. Confeſtim ergo ad locum properans peruenit, quem cum iuuenis agnouiſſet, pudore tactus in fugam conuertitur. Ille equo poſt eum admiſſo confeſtim inſequitur fugientem, etiam ætatis oblitus clamans. Quid fugis, fili, patrem tuum? quid fugis inermem ſenem? Noli timere, habes adhuc ſpem vitæ. Ego reddam Chriſto rationem pro te. Sta tantum, & crede mihi, quia Chriſtus me miſit. At ille audiens reſtitit, ac vultum demiſit in terram. Poſt hæc arma proiecit, & tremefactus prouoluitur, occultans ſolam dexteram ſuam. Apoſtolus autem ſe impetraturum à Saluatore veniam pollicens, atque ipſius dexteram iam per pœnitentiam purgatam deoſculans, eum ad eccleſiam reuocat, & indeſinenter pro eo orans, & cum eo ducens crebra ieiunia, indulgentiam á Deo expetebat, nec prius deſtitit, quam eum in omnibus emendatum etiam Eccleſiæ præficeret, per hæc magna veræ pænitentiæ præbens exempla. *Euſebius Eccleſiaſtica hiſtoria libro tertio, capite vigeſimo-ſeptimo ex Clemente Alexandrino. Eandem attingit narrationem S. Chryſoſt. epiſtola quinta ſcribens ad Theodorum lapſum. & Caſsianus collat. 24. capite 21. Nicephorus libro ſecundo, hiſt. cap. 42. Antiochus monachus ſermone 122. eandem habet, & Irenæum auctorem ſuum allegat.*

Ioannes Eremita.

IN tantum mentis ſinceritate profecerat vt non ſolum eorum quæ erant ſcientiam conſequeretur à Domino, verum etiam futurorum. Namque ei Dominus prophetiæ gratiā contulit, ita vt non tantū prouin- A.
ciali-

cialibus ſuis futura prædiceret, ſed & Imperatori Theodoſio vel quis belli exitus habiturus eſſet, vel quibus modis victoriam caperet de Tyrannis. *In vitis Patrum de eodem.*

B *. Tribunus quidam venit ad eum & orauit vt permitteret etiam vxorem ſuam venire ad ſe. Cum ille negat ſibi vnquam moris fuiſſe viſendi mulieres. Tribunus affirmando niſi videret eum, eſſet ſine dubio ex multa triſtitia peritura, tam fidem quam importunitatē eius aſpiciens. Vade inquit, videbit me coniunx tua hac nocte non tamen huc veniet. Poſthæc abijt vir. At vbi ſomni tempus aduenit, Ioannes adeſt per viſū mulieri, & dicit: Fides tua magna eſt o mulier & ideo veni vt deſiderio tuo ſatisfaciam. Te tamen moneo vt faciem corporalem ſeruorum Dei non deſideres, ſed vt geſta & actus per ſpiritum contempleris. Ego pro vobis oraui Deum, & conceſſit tibi omnium morborum quos pateris ſanitatem. Eris enim ex hoc ſana, & virtuus, & benedicetur omnis domus veſtra. Sufficiat ergo tibi quod me videas in ſomnis. Euigilans autem viro ſuo habitum eius & vultū expoſuit. *Ibidem.*

Hypocriſis.

A. IN monaſterio quod Thongolaton dicitur, quidam monachus magnæ æſtimationis habebatur, in bonis moribus, & in omni actione cōpoſitus, ſed longè aliter quam apparebat, fuit. Nam ſe cum alijs ieiunare ſimulans, occultè manducabat, qui cum eſſet ad vitæ perductus extrema, fratres ad ſe congregari fecit. Qui afflictus & tremens cōpulſus eſt prodere, cui hoſti traditus cogebatur exire: Ecce, inquiens, ad deuorandum Draconi ſum traditus, qui cauda ſua mea genua pedeſque colligauit. Quibus dictis ſtatim defunctus eſt. Atque vt pænitendo liberari potuiſſet à Dracone quem viderat, expectatus non eſt. *Gregorius in dialogo libro quarto, capite 38.*

Item, vide Bernardus. f. Cilicium. a. Oſtētatio. a.

Ira.

A. DIxit Abbas Euagrius, quia dixerat ſenex, propterea à me delectationes abſcindo carnales, vt etiam iracundię occaſiones abſcindā. Scio enim eam ſemper cōtra me pugnare pro delectationibus, & conturbare mentem meam. *In vitis Patrum libro quarto, parte ſecunda.*

B *. Miſit Epiphanius ad Abbatem Hilarionem dicens: Veni vt nos videamus antequam de corpore exeamus. Tunc allatum eſt de auibus quiddā, quod tenens Epiſcopus dedit Abbati, & ille dixit. Ignoſce mihi Pater quia ex quo recepi habitum iſtum non manducaui quidquam occiſum. Et dixit Epiphanius: Ego autem ex quo accepi habitū iſtum nō dimiſi aliquē dormire qui haberet aliquid aduerſū me, nec dormiui ego habens quid aduerſus aliquē. Et dixit ei ſenex: Ignoſce mihi, quia tua conuerſatio maior mea eſt. *In vitis Patrum lib. 4. parte. 2.*

C. Interrogauit quidam frater Iſidorum ſeniorem dicens: Quare ſic te fortiter dæmones timent? Dixit ei: Ex quo factus ſum monachus, ſtudeo ne permittam iracundiam vſque ad fauces meas aſcendere. *Eodem libro, parte ſecunda.*

D. Dixit Abbas Ammonas quia quatuordecim annos fecit in Scythi orās Deum nocte & die vt donaret ei virtutem ſuperandi irā. *Ibidem libro ſeptimo, parte prima.*

E*. Frater erat quidam in congregatione inquietus & ſæpe mouebatur ad iram. Dicit ergo: Vado & ſolus alicubi habitabo & cum non habeo cum quo loquar vel audiã, ero quietus. Vna autem die implens ſibi ſuriſculam aqua poſuit illam in terram. Contigit autem vt ſubito verſaretur. Ille vero impleuit ſecundo & tertio & verſata eſt. Qui commotus furore fregit vaſculum. In ſe autem reuerſus cognouit, quia ab eodem dæmone iracundiæ ſit illuſus, & dixit: Ecce ego ſolus ſum & vincit me. Reuertar ergo in congregationem quia vbique labor, & patientia opus eſt & maximè adiutorio Dei. *Eodem libro parte quarta.*

F**. Frater interrogauit Abbatem Paſtorem dicens. Quid eſt hoc quod ſcriptum eſt qui iraſcitur fratri ſuo ſine cauſa? Reſpondit: Ex omni re qua te grauare voluerit frater tuus ſi iraſceris aduerſus eum donec oculum tuum dextrum eijciat, & à te proijciat, ſine cauſa iraſceris ei. Si autem aliquis voluerit te ſeparare à Deo, propter hoc iraſcere. *In vitis Patrum libro primo parte ſexta.*

G. In monaſterio quodam ſuperioris Thebaidis duos ſenes vidi, qui iam per annos quadraginta ibi degere, ita vt nunquam inde diſceſſerint. Ferebantur Abbatis quoque teſtimonio & omnium fratrum celebrari ſermone, quod eorum vnum ſol nunquam exulantem, alterum nunquam vidiſſet iratum. *Hæc Poſthumianum narraſſe ſcribit Seuerus in ſuo dialogo libro primo, capite 81.*

H. Plutarchus cum haberet ſeruum contumacem, contigit vt quadã die tunicam ſibi detrahi faceret, cædique eum duriſſimè ſe præſente iuberet. Tunc ille inter verbera clamare cæpit. Plutarchum non ſe habere vt Philoſophum, qui librum ſcripſerat de patientia, & tamen prolapſus in iram & furorem, doctrinam ſuam moribus impugnabat. Ad hæc ille cũ grauitate ait. Nunquid quia vapulas, tibi iraſcor? eſt ne ira, ſi à me debitum recipis? mihi quidem nec oculi cruenti, nec os turbidum, nec immaniter clamo. Et conuerſus ad eum qui cædebat. Interim, inquit, dum ego & iſte diſputamus, tu age quod cæpiſti, & ſine iracundia mea retunde ſeruilem contumaciam. *Helinandus in Chronicis.*

Tarẽtinus Architas dum ſe Pythagoræ præceptis Metaponti penitus immergit, magno labore longoque tempore ſolidum opus doctrinæ cõplexus, poſtquam in patriam reuertitur, ac rura ſua reuiſere cæpit, animaduertit negligentia villici corrupta & perdita. Intuenſque malè meritum. Sumpſiſſem, inquit, à te ſupplicium, niſi tibi iratus eſſem. *Valerius Maxim. libro quarto, cap. primo. Tullius Tuſc. q.* I.

Plato cum aduerſus delictum ſerui exarſiſſet, veritus ne ipſe vindictæ modum deſpicere non poſſet, Peuſippo amico caſtigationis arbitriũ mandauit, deforme ſibi futurum exiſtimans, ſi commiſiſſet, vt parem reprehenſionem culpa ſerui, & animaduerſio Platonis mereretur. Caſtiga tu hunc, inquit, nam ego iraſcor. *Ibidem.* K.

Caium Figulum manſuetiſſimum, pacato iuris ciuilis iudicio celeberrimum, prudentiæ moderationiſque immemorem, iræ ſtimuli reddiderunt. Conſulatus enim repulſæ dolore accenſus, eo quidem magis quod illum bis Patri ſuo datum meminerat, cum ad eum poſtero comitiorum die multi conſulendi cauſa veniſſent, omnes dimiſit, præfatus: Omnes conſu-

conſulere ſcitis, ſed Conſules facere neſcitis. Dictum grauiter & merito: ſed tamen aliquanto melius non dictum. Nam quis populo Romano iraſci ſapienter poteſt? *Valerius libro nono, capite tertio.*

M. In ſocietate ſignum iræ erat vocem ſubmittere, loqui parcius. Tunc enim apparebat illum ſibi obſtare. *Seneca libro tertio, de ira.*

N. Pythagoras perturbationes animi lyra componebat. *Seneca libro primo, capite nono.*

Item, vide Ariſtot. b. Auguſtus Cæſar. i. Loqui. d.

IVDÆI.

A. TRaiani tempore, incredibili motu ſub vno tempore Iudæi quaſi rabie efferati per diuerſas terrarum partes exarſerunt. Nam & per totam Lybiam aduerſus incolas atrociſſima bella geſſerunt, quæ adeo interfectis cultoribus deſolata eſt tunc, vt niſi poſtea Adrianus Imperator collectas illuc aliūdè colonias deduxiſſet, vacua penitus terra manſiſſet. *Oroſius de Orcheſtra mundi libro ſeptimo, capite duodecimo.*

Item, vide Alexander. p. Iulianus Apoſtata. h.

IVDEX.

A. IVdicia feſtinata pœnitentiam pariunt. Vnde & Græci cum vrgerentur ad ſententiam, antequam de cauſa liqueſcat, reſpondent patres ſuos ſolē apud Antipodes nō vidiſſe, ſed expectaſſe ſemper donec & eis oriretur. Dicunt præproperum viatorem, qui antequam Lucifer oriatur, craſſis adhuc tenebris luceque remota iter aggreditur. *Ioannes Sareſb. in Polycratico libro quinto, capite 12.*

B. Iudicem non terreat litigatorum authoritas, cum Pythagoræ in longum tempus ſit dilata petitio, & Alexandri Macedonis in caſtrenſi iudicio ſit cauſa damnata. *Vbi ſupra.*

C. Volebat Auguſtinus potius inter ignotos, quam inter amicos cauſas audire, dicens, quod inter illos poterat ipſe iniquum cognoſcere, & vnū ex his amicum eſſet facturus, ſcil. pro quo iuſtitia mediante ſententiam ferret, ex amicis vero eſſet vnum perditurus contra quem ferret ſententiam. *In aurea legenda de eodem S.*

D. Dicebat Bias Prienæus, quod moleſtius eſt inter duos amicos, quam inter inimicos iudicare. *In ſpeculo hiſtoriali libro quarto, capite 120.*

E. Secundum vetus Iudæorum ſtatutum, ſi maior pars Iudicum in vno condemnet aliquem ad mortem, nō propter hoc occidendus eſt, ſed expectanda eſt maior deliberatio, ſi autem maior pars in vno liberet eum eſſe liberandum. *Rabby Salomon ſuper Exodum.*

F. Epiſcopus quidam ſanctus, quadā die in quadrageſima legebat pſalterium, & dum legeret, quis loquetur potentias Domini, ingreſſus eſt vnus de iuſtitiarijs quærens quid faceret de quodam reo? Epiſcopus motus miſericordia reſpondit: propter ſanctum tempus quadrageſimæ parce ei. Redeunte Iudice vt reum dimitteret, Epiſcopus reflexis oculis ad pſalterium dimiſſum vidit verbum; Beati qui cuſtodiunt iudicium & iuſtitiam in omni tempore. Qua voce territus Iudicem reuocauit, & ait: Diſcute diligenter cauſam. Sicque ad vocem propheticam vita priuatus eſt. *Cæſarius in libris miraculorum.*

G. Quidam miles percuſſus ad extremum peruenit, qui eductus è corpore exanimis iacuit, ſed citius rediit, & quæ

& quæ cum eo fuerant geſta narrauit. Aiebat enim, quia pons erat, ſub quo niger fætoris intolerabilis nebulam exhalans fluuius decurrebat, vbi ſe etiam Petrum eccleſiaſticæ familiæ maiorem qui ante quadriennium eſt defunctus, deorſum poſitū in locis teterrimis magis ferri pondere religatū ac depreſſum vidiſſe confeſſus eſt. Qui cum requireret quid ita eſſet? dictum eſt. Hæc ideo patitur quia ſi quid ei pro facienda vltione iubebatur, ad inferendas plagas plus ex crudelitatis deſiderio, quam ex obedientia ſeruiebat. *Gregorius in dialogo libro quarto, capite 36.*

I. Narrat Petrus Alphontius, Cum quidam diues locaſſet domum vicino pauperi, ille cogitans pauperem prædiolo ſuo ſpoliare, poſuit quædā dolia plena oleo in domo ſua, & quędam ſemiplena. Tempore elapſo venit videre illa, & circuiens & inueniens dolia ſemiplena, impoſuit pauperi crimen furti: Cum ergo eſſet vocatus ad iudicium, & non reſtaret illi niſi damnatio, quidam philoſophus vocauit eum ſeorſum, & inquiſiuit ſi eſſet innocens. Quo iurante quod ſic, redijt cum eo ad iudicium, petijtque quod illa dolia menſurarētur, & ſi eſſet tantum de fæcibus in ſemiplenis, ſicut in plenis depoſitarius eſſet condemnandus. Si vero nō eſſet in ſemiplenis niſi medietas fæcis, liberandus eſſet, quia ex hoc planum eſſet quod nunquam fuerunt plena. Et ſic factum eſt, & pauper liberatus eſt. *Ioannes Gallenſis in communiloquio parte prima, diſt. 4. cap. 3.*

Petrus Alphontius in ſuo tractatu, cuius nomen erat, Refugiū pauperū. Hotſcalcus ſer. 16 parte aſt. litera H. hanc hiſtor. depromit ex ſpec. hiſt. lib. 55.

K. F. Agellius cum grauiſſima crimina, de filio in nouercam commiſſum ſtuprum, & parricidium cogitatum, propemodum explorata haberet, non tamen ad vindictam continuo procurrit, ſed pænè vniuerſo Senatu in conſilium & expoſitis ſuſpicionibus, defendendi ſe adoleſcenti poteſtatem fecit, inſpectaque cauſa abſoluit. *Val. Max. lib. quinto, cap. ſeptimo.*

L. Mater-familias Smyrnea virum & filium interemit, cum ab his optimæ indolis filium, quem ex priore viro ſuſceperat, occiſum comperiſſet, quā rem Dolabella pro Conſulari imperio Aſiam obtinens, ad ſe delatam Athenas ad Areopagi cognitionem relegauit. Sed Areopagitæ non minus ſapienter egerunt, qui inſpecta cauſa, & accuſatorem, & ream poſt centum annos ad ſe reuerti iuſſerunt, eodem affectu moti quo Dolabella, ſed ille transferendo quæſtionem, hi differendo, damnandi & abſoluendi inexplicabilem cunctationem mutabant. *Valerius libro octauo, capite primo. Agellius lib. 7. cap. 12.*

M. Titinius Minturnenſis Fanniam vxorem ſuam impudicam de induſtria duxerat, vt eo crimine repudiatam, dote ſpoliare conaretur. Marius inter eos Iudex ſeductum Titinium monuit, vt ab incæpto deſiſteret, & mulieri dotem redderet. Quod cum ſæpius fruſtra feciſſet, coactus ab eo ſententiam dicere: mulierem impudicam ſeſtertio nummo, Titinium ſumma totius dotis damnauit, præfatus ſe hunc iudicandi modum ſecutum, cum liqueret ſibi, Titinium patrimonio Fanniæ inſidias ſtruentem impudicæ coniugium expetiſſe. *Valerius libro octauo, capite ſecundo. Plutarchus in vita.*

N. Monachus Vitalius ingrediens ciuitates publicas meretrices conſcripſit. Intrauit ergo ad illas per ordinem cuilibet dicens: Da mihi noctem iſtā, & noli fornicari. Ipſe autem domum eius intrans, & in angulo flexis genibus orabat pro illa. Mane autem exibat, & præcipiebat cuilibet, ne alicui reue-

reuelaret. Vna autem vitam eius manifeſtauit, quæ ſtatim orante Sene vexari cępit à dæmone. Cui omnes dicebant: Reddidit Deus quod merebaris, quod mentita es, vt fornicetur enim ingreſſus eſt peſſimus iſte. Rogabat autem ille Deum, vt poſt mortem ſuam opus ſuum alicui reuelaret, vt non imputaretur peccatũ ijs qui in eum ſcandalizabãtur. Mane quodam dum ab vna illarum egrederetur, obuiauit illi quidam ingrediens ad fornicandum cum ea, danſque ei alapam dixit. Vſquequo peſſime non emendas te ab immunditijs tuis. At ille. Crede mihi accipies à me alapam talem, vt tota Alexandria congregetur. Et ecce poſtmodũ diabolus in ſpecie Mari dedit alapam ipſi dicens. Ecce alapa quam mittit tibi Abbas Vitalius, & ſtatim à dæmone vexatur, ita quod ad vocem eius omnes currebant, ſed tamen pænitens poſt eius orationem liberatus eſt. Vir autem Dei morti proximus hanc ſcripturam reliquit. Nolite ante tempus iudicare. Mulieribus autem confitẽtibus quę faciebat, omnes glorificauerunt Deũ, & præcipuè *Sanctus Ioannes Eleemoſynarius. In legenda eiuſdem Sancti Ioannis.*

O. Cum quidam iuuenis quandam ſanctimonialem rapuiſſet, & cum Clerici coram S. Ioanne excommunicandum fore dicerent, vtpote qui duas animas perdiderat, compeſcuit eos dicens: Non ſic fratres, non ſic. Oſtendo vobis quod & vos duo peccata committitis, primo contra præceptum Dei facitis, qui ait; Nolite iudicare, ſecundo quia neſcitis pro certo, ſi vſque hodie peccet, aut pæniteat. *In vita Sancti Ioannis Eleemoſynarij apud Surium vigeſimo-tertio Ianuarij. num. 47*

P. Cum quidam Aduocati gẽtiles Simonem & Iudam pannoſos viderẽt, eos contempſerunt. Quibus ait Simon. Sæpe euenit vt intra ſcrinia aurea quæque vilia habeantur, & intra viliſſimas capſas ſint gemmarum precioſa monilia. *In aurea legenda de ijſdem.*

Q. Quidam Rex magnus in curru deaurato procedens, cum quibuſdam veſtes attritas indutis obuiaſſet, continuo de curru exiliens adorauit & oſculatus eſt. Parentes eius hoc indignè ferentes ſed Regem ſuper hoc arguere verentes Fratri eius retulerunt. Frater vero Regem coarguit. Erat autem regni conſuetudo quod quando aliquis morti tradẽdus erat, Rex ante eius ianuam tubam ſonari fecit. Veſpere ergo Rex ante fratris ianuam tubam ſonari fecit. Timens ergo ille cum vxore & filijs in veſte lugubri venit ad Regem flens & lugens. Cui Rex ait: O ſtulte ſi tu hic timuiſti præconem fratris tui, quomodo me reprehendiſti, quia in humilitate ſalutaui præcones Dei? Deinde quatuor capſas de lignis fieri fecit, & duas earum auro operiri & oſſibus mortuorum intus impleri, alias vero pice ac bitumine linitas gemmis ac margaritis impleri, vocanſque magnates illos illas quatuor capſas poſuit ante eos, & quæ illis præcioſiores eſſent inquiſiuit. Qui duas deauratas magni eſſe pretij, reliquas vilis iudicauerunt. Præcepit ergo Rex deauratas aperiri, & inde fætor intolerabilis emanauit. Quibus Rex. Hæ ſunt illis ſimiles qui glorioſis veſtibus ſunt amicti; intus vero immunditia pleni. Deinde alias aperiri fecit, & ecce odor inde mirabilis exhalauit. Quibus Rex: Iſtę pauperibus quos honoraui ſunt ſimiles, qui etſi vilibus veſti-

veſtibus operiantur, virtutum odore reſplendent. *In aurea legenda de Barlaam ex hiſtor. Damaſc. de Barlaam & Ioſaphat.*

R*. Interrogauit Abbas Ioſeph Abbatem Paſtorem dicens: Dic mihi quomodo monachus fiam? Reſpondit. Si vis inuenire requiem in hoc ſeculo & in futuro in omni cauſa dic: Quis ſum ego? & ne iudices quenquam. *In vitis Patrum libro nono, parte prima.*

S. Offendit aliquando frater in congregatione. Veniens autem Abbas ad quendam ſolitarium indicauit ei. Et ille dixit: Expellite eum. Miſit autem Abbas Paſtor vnum de fratribus ad ſolitarium dicens: Fatiga te vſque huc, vt nos videre poſſimus. Tunc dixit venienti Abbas Paſtor. Duo homines erant in loco, habebãt & ambo mortuos ſuos. Reliquit autem vnus mortuum ſuum & abijt plorare alterius mortuum. Audiens hoc ſenex compunctus eſt in eius ſermone, & recordatus eſt quod fecerat, & dixit Paſtor: Surſum in cælo, & ego deorſum in terra. *Ibid.*

T*. Factus eſt aliquando conuentus in Scithy & loquebantur fratres de fratre quodam culpabili. Abbas autem Pior tacebat. Poſtea autem ſurgens egreſſus eſt, & tollens ſaccum impleuit arena, & portabat humeris ſuis, & mittens in modica ſportella de eadem arena, portabat & ipſam ante. Interrogatus à fratribus, quid hoc eſſet, dixit: Saccus iſte qui multum arenæ habet, mea peccata ſunt, quoniam multa ſunt, & poſui ea ſupra dorſum meum, ne doleam pro ipſis & plorem; iſta autem arena modica, peccata ſunt iſtius Fratris, & ſunt ante faciem meam, & in ipſis exerceor iudicans fratrem meum. Audientes hæc illi dixerunt. Verè hæc eſt via ſalutis. *Ex lib. Doct. Patrum l. contra iudicium temerarium.*

V*. Fuerunt duo fratres magnæ vitæ, & meruerunt videre ſinguli in alterutrum gratiam Dei. Factum eſt vt vnus ex eis egrederetur ſexta feria extra congregationem, & videret quendam mane manducantem. Dixit autem ei: Hac hora manducas ſexta feria? Die autem ſequenti facta eſt celebratio miſſarum. Intuens autem frater eius vidit gratiam quæ ei data fuerat, diſceſſiſſe ab eo, & contriſtatus eſt, qui cum veniſſet in cellam, ait: Quid feciſti, quia non vidi ſicut pridem Dei gratiam in te? Ille dixit: Ego nec in actu, nec cogitatione conſcius ſum mihi alicuius mali. Dixit alter, nec ſermonem aliquem odioſum loquutus es? Et recordatus dixit. Etiam heri vidi quendam mane manducantem, & dixi, hac hora manducas ſexta feria? hoc eſt meum peccatum. Sed labora mecum duas hebdomadas, & rogemus Deum, vt mihi indulgeat. Et ita fecerunt & vidit iterum Dei gratiam venientem. *Eodem libro num. octauo.*

X. Frater quidam erat in congregatione, & omne opus quod fratribus imminebat ipſe ſuſcipiebat, ita vt ſe etiam ipſe in fornicatione accuſari, ſcil. fornicationem ſibi ab alijs impoſitam non negaret. Quidam autem ignorantes actus eius cæperunt murmurare aduerſus eum dicentes. Quãta mala facit hic & non operatur. Abbas autem ſciens quæ agebat dicebat fratribus. Volo vnã maculam iſtius cum humilitate, quã omnes veſtras cum ſuperbia. Et vt demonſtraret ex Dei iudicio qualis eſſet frater ille, attulit omnia quę operati fuerant, & mattam eius de quo conquerebantur, & iactauit ignem in medio. Conſumpta vero ſunt omnia illorum

opera

opera, matta autem illius illæſa permanſit. Deinceps illi habuerunt illũ velut patrem. *In vitis Patrum libro* 15. *parte nona.*

Y. Narrat Auguſtinus lib. 6. Confeſſ. poſt medium libri, de Alipio collega ſuo, quod apud Carthaginem, dum eſſet adoleſcens, ab æditius fori fuit comprehenſus tanquam fur. Apprehenderat enim quandam ſecurim, qua fur quidam ſibi cognitus in quibuſdam cancellis plumbeis cæperat plumbum præcidere. Sed quorundã ſono ſecuris excitatorum vocibus auditis, timens ne cum ſecuri teneretur, aufugit ea dimiſſa, quem exeũtem locum illum & celeriter abeuntem vidit dictus Alipius, & cauſam ſcire cupiens, ingreſſus eſt locum, & inuentam ſecurim tenens ſtans & admirans, ab his, qui ſonitu excitati fuerant, repertus eſt & captus. Cum autem duceretur ad cuſtodiam vel ſupplicium, obuiauit ei quidam Architectus, cui notus erat. Qui quæſiuit ab ipſo tanti mali cauſam. Cum autem intimaſſet factum, duxit eum ad domum prædicti furis. Puer vero erat ante oſtium. Et vt ſcribit Auguſtinus ibidem, ita paruus erat, vt nihil exinde Domino ſuo metuens cũ facilè poſſet, totum iudicaret. Cum eo quippe fuerat in foro pediſſequus. At ille ſecum im demonſtrauit paruo, quærens ab eo cuius erat, qui confeſtim, noſtra inquit. Deinde interrogatus aperuit cætera, & in domum illam cauſa eſt tranſlata. Non autem arbitrabatur Auguſtinus, vt ait ibidem, ob aliam cauſam Deum permiſiſſe, vt ille caperetur, niſi vt ille vir tantus iam inciperet diſcere, quod non facilè in diſcernendis cauſis homo ab homine damnandus eſſet temeraria credulitate. *Ioan. Galenſ. in ſuo communiloquio part.* 1. *di. c. cap.* 3. *& finitur ab Auguſtino vbi prius.*

Item, vide Aduocatus. Detractio. k. Eccleſia. b. Homicidium. a. Munus. g. h. i. Opinio. a. Parentes. f. Promiſſio. a. Punitio. c. f. Rex. c. Timor. c.

Ivdicivm Dei.

ABbas Anthonius deficiens in conſideratione profunditatis iudiciorum Dei poſtulauit dicens: Domine quomodo aliqui paruo tẽpore vitæ ſuæ moriũtur, aliqui vltra decrepitam perueniunt ſenectutem? Et quomodo iniuſti opulenti ſunt, iuſti vero egeſtate premuntur? Et venit vox dicens. Ad temetipſum intende. Hæc enim iudicia ſunt Dei, & te hæc ſcire non cõuenit. *In vitis Patrũ libro* 15. *parte prima.* A.

B. Narrauit quidam patrum quia erat ſolitarius in eremo Nilopoleos & miniſtrabat ei quidam ſecularis ſed fidelis. Erat autem in ea ciuitate homo qui erat diues & impius, contigit ergo vt ille diues moreretur, & deducebat eum tota Ciuitas & Epiſcopus cum facibus. Egreſſus autem ille eſt qui miniſtrabat ſolitario portans ſecundum conſuetudinem panes, & inuenit quia comederat eum belua & ait, non ſurgam donec mihi demõſtretur á Deo quæ ſunt hæc? quia ille quidem impius talem apparatum habuit in deducendo, hic vero qui ſeruiuit Deo die noctuque ita pertulit. Et ecce Angelus Dei dixit ei. Ille impius habuit paruum opus bonum in hoc ſeculo & recepit illud hic, vt ibi inueniatur purus coram Deo. Et ita glorificauit Deum ſuper judicijs eius. *In vitis Patrum libro* 18. *parte quinta.*

C. Eremita quidam ſpiritu blaſphemiæ tentatus cæpit cogitare quod non eſſent iuſta Dei iudicia. Cui

Angelus in ſpecie hominis apparens, ait: Sequere me & videbis occulta Dei iudicia. Venerunt ergo ad domũ boni viri qui eos liberaliter recepit. In mane Angelus furatus eſt hoſpiti ſcyphum quem multum diligebat, & alia nocte hoſpitati ſunt apud malum, vbi male fuerunt recepti cui ſcyphum ab alio ablatũ dedit. Tertia nocte hoſpitati ſunt apud bonum hominem qui eos benignè recepit, ſed in mane Angelus famulum eius de ponte præcipitauit. Quarta nocte, hoſpitati ſunt in domo boni viri, cuius puerum eos dormire non ſinentem Angelus ſtrangulauit. Quæ omnia videns, Eremita voluit eum dimittere, credens eum Angelum Sathanæ. Tunc ait ei: Dominus miſit me ad te, vt oſtendam tibi occulta ipſius iudicia. Primus homo qui nos recepit nimis diligebat ſciphum illum, & ideo abſtuli pro bono ſuo, & dedi malo hoſpiti vt in hoc ſeculo mercedem recipiat. Submerſi autem famulum tertij, quia firmauerat in corde ſuo in craſtino occidere herum ſuum, & ſic bonum hoſpitem à morte, & eum ab homicidio operis liberaui, vt ſic in inferno minus puniretur. Quartus vero hoſpes antequam filium haberet multas eleemoſynas faciebat, ſed filio nato manum retraxit, ideo animam paruuli in paradiſo collocaui, & cauſam auaritiæ ab eo abſtuli. Quod audiens ille, liberatus eſt ab omni tentatione. *Iacobus de Vitriaco.*

D. Narrauit quidam ſenex quod quidam factus monachus ſub negligentia vitam ſuam expendit. Contigit autem vt matre ſua mortua grauiter infirmatus factus fuiſſet in mẽtis exceſſu, & raptus ad iudicium inuenit matrem ſuam cum his qui iudicabantur. Illa vt vidit eum dixit: Quid eſt hoc fili? Et tu in locum hunc condemnatus es venire? Vbi ſunt ſermones tui quos loquebaris, ſaluare volo animam meam? Confuſus his verbis ipſe dolore ſtupidus factus eſt. Contigit autem vt ab infirmitate euaderet, & cogitans diuinitus factam viſionem de cætero cogitabat de ſalute pænitens, de his quæ prius egerat ſub negligentia. *In vitis Patrum libro tertio, parte nona.*

E. Vidit ſenex ridentem quendam & dixit ei. Coram cæli & terræ domino rationem totius vitæ noſtrę redituri ſumus, & tu rides? *Ibid.*

Item, vide Compunctio. a. Iudex. q. Meditatio. a. Mors. a l. Timor. c.

IVLIANVS APOSTATA.

A. CVm Iulianus aſcendiſſet in Perſida, miſſus eſt dæmon ab eodem, vt velocius vadens in Occidentem adduceret ei aliquod inde reſponſum de ijs quæ ibi agebantur. Cum autem veniſſet dæmon ad quendam locum, vbi quidam monachus nomine Publius habitabat, ſtetit ibidem per dies decem immobilis, eo quod non poterat vltra progredi. Et regreſſus eſt ad Iulianum ſine effectu, qui miſerat eum. Dixit ei Iulianus: Quare tu tardaſti? Reſpondit. Et moram feci, & ſine actione reuerſus ſum. Suſtinui enim Publium monachum decem diebus, ſi fortè ceſſaret ab oratione, & non ceſſauit, & prohibitus ſum tranſire. Tunc iratus dixit. Cum regreſſus fuero faciam in eo vindictam. Et infra paucos dies interemptus eſt prouidentia Dei, & continuo vnus ex præfectis qui cum eo erant, vadens vendidit omnia quæ habuit & dedit pauperibus, & veniens ad Senem

Senem illum factus eſt monachus. *In vitis Patrum libro decimo-nono, parte ſecunda. Cedrenus in Compendio, in Iuliano. Glicas Annalium parte 4.*

B*. Cum Iulianus Apoſtata Cæſaream Cappadociæ deueniſſet, S. Baſilius eidem occurrit, & panes ordeaceos pro munere miſit. At Iulianus iratus eos recipere contempſit, & pro panibus ſibi fænum miſit dicens. Pabulum irrationalium animalium nobis obtuliſti, recipe quod miſiſti. Reſpondit Baſilius: Nos quidẽ quod comedimus tibi miſimus, tu autem dediſti vnde beſtias tuas nutris. Ad hæc iratus dixit. Cum Perſas ſubegero hanc vrbem deſtruam. Sequenti nocte vidit Baſilius in Eccleſia S. Mariæ multitudinem Angelorum & in medio quandam fæminam ſtantem & aſtantibus dicentem. Vocate cito mihi Mercurium qui Iulianum Apoſtatam occidat, qui me & filium meum blaſphemat. Erat autem Mercurius miles quidam qui ab ipſo Iuliano pro fide Chriſti fuerat interfectus & in eadem Eccleſia ſepultus. Statim cum armis ſuis ille affuit, & iuſſus ab ea in prælium properauit. Expergefactus Baſilius ad locum vbi S. Mercurius cum armis ſuis quieſcebat, iuit, nec corpus nec arma inuenit. Tunc cuſtodem quis arma aſportauerat inquiſiuit. Ille iurabat eodem veſpere ibi fuiſſe vbi perpetuo ſeruabantur. Inde ergo Baſilius recedens & mane illuc rediens inuenit ibidem corpus eius & arma & lanceam ſanguine cruentatam, & ecce quidam veniens de exercitu dixit. Cum Iulianus in exercitu moraretur, ecce quidam miles ignotus cum armis ſuis & lancea veniens vrgens calcaribus equum, audaci mente Iulianum impetijt, & laneeam fortiter vibrans, ipſum per medium perforauit, & ſubito abiens nuſquam comparuit. Iulianus vero dum adhuc ſpiraret ſanguine ſuo manum implens in aera proiecit dicens. Viciſti Galilæe, viciſti, ſicque expirauit. Ab omnibus autem inſepultus relinquitur, & à Perſis excoriatur, & de corio ſuo Regi Perſarum ſuccinctorium efficitur. *In aurea legenda ſub titulo de ſancto Iuliano, & etiam in vita ſancti Baſilij ſcripta ab Amphilochio apud Surium 1. Ianuarij.*

Iulianus captus cupiditate ſacrilega auaritiam ſuam, teſtimonio Euangelij colorabat. Nam facultates à Chriſtianis auferens dicebat. Chriſtus dicit in Euangelio qui non renunciat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. *In aurea legenda de SS. Ioanne & Paulo.* C.

Factus Imperator de curia ſua Eunuchos, tonſores, cocos fugauit, Eunuchos quia vxor eius obierat poſtquam aliam non duxerat, cocos quia cibis ſimplicioribus vtebatur, tonſores, quia vnus, inquit ſufficit multis; multos libros dictauit, in quibus omnes Principes ante ſe lacerauit. *In aurea legenda ſub titulo de Decollatione Sancti Ioannis.* D.

Apud Antiochiam vaſa ſancta & pallia colligens, & in terram proijciens ſuper ea ſedit & ignominiam addidit. Moxque in illis lo- cis adeo percuſſus eſt, vt ver- inde ſcaturirent, & carnes - rent, à qua paſſione q- xit non potuit liber- lianus præfectus. ſa abſtuliſſet, f Ecce in quib niſtratur eſt in E.

eſt effectum. *Vbi ſupra.*

F. Cum ad Perſas vadens, Chteſiphōtem veniſſet & Regem obſideret, Rex ſuæ patriæ partem obtulit, ſi ab eo diſcederet: Ille, ſupplicantis non eſt miſertus, nec mente percepit, quia vincere quidem bonum eſt, ſemper vincere nimis inuidioſum. Sed iaculum repentè diſcurrens eius lateri eſt infixum, quo vulnere obijt, quis vero intulerit hactenus ignoratur. Calixtus eius familiaris dixit, eum à dæmone fuiſſe percuſſum. *Nazianz. orat. 2. in Iulia. Theod. lib. ſecundo hiſt. Eccleſ. cap. 20. Niceph. libro decimo, capite vigeſimo quinto. De morte Iuliani varij varia ſentiunt. Legendus Card. Baronius tom. 4. annalium anno Chriſti 262.*

G. Quædam mulier habens tres ollas auri, aurum illud ne appareret in orificijs ollarum cinere operuit, & ollas illas Iuliano tunc monacho quē ſanctum æſtimabat corā quibuſdam monachis ſeruandum tradidit, & quod aurum ibi eſſet non aliter indicauit. Ille autem ollas accipiens & tam copioſum aurum ibi inueniens totum illud aurum furatus eſt & ollas cinere impleuit. Poſt aliquod tēpus cum mulier depoſitum requireret, ille ollas cum cinere reddidit. Cum vero illa aurum requireret, cōuincere illum non potuit quia teſtes non habuit, quia monachi coram quibus dederat nil niſi cinerem viderunt. *Ioannes Beleth.*

Item, vide Imperium rationum. a. Philoſophia. a.

S. IVLIANVS.

A. IVlianus Cenomanenſis Epiſcopus fuit. Hic Simon leproſus fuiſſe dicitur. Ille Iulianus qui ab itinerantibus pro inueniendo bono hoſpitio inuocatur, eo quod in domo eius Dominus fuit hoſpitatus, ſed verius videtur eſſe alius Iulianus, qui vtrūque parentem ignorāter occidit. Hic enim iuuenis & nobilis dum quadā die venationi inſiſteret, & ceruum inſequeretur, ceruus ei dixit. Tu me inſequeris qui vtrumque parentem interficies. Stupens ille ne hoc ſibi contingeret, ad remotam regionem ſe contulit, vbi cuidam Principi adhærens miles ab eo factus eſt, & quædam Caſtellana ei in vxorem eſt data. Parentes ergo dolentes de receſſu ſuo, tandem ipſo abſente ad caſtrum peruenerunt, & intelligens vxor ſua ex verbis quæ illi de filio ſuo dixerūt parentes eſſe viri ſui, in proprio lecto illos collocauit. Iulianus mane rediēs & illos in lectulo inueniēs, æſtimans adulterum cū vxore ſua eſſe, vtrumque gladio occidit. Intellecto autem ab vxore de templo reuertente parentes ſuos eſſe, amariſſimè flere cæpit dicēs: Ecce ego miſerrimus quod ceruus dixerat impleui. Tunc cum vxore nolente eum deſerere recedens & pænitentiā agens iuxta quendam fluuium vbi multi periclitabantur Hoſpitale facientes, omnes qui volebant traās flumen ducebat & hoſpitio recipiebat. Poſt multum temporis media nocte dum Iulianus quieſceret & gelu grande eſſet, audiuit vocem miſerabiliter lachrymantem, & Iulianum vt tranſduceret voce lugūbri acclamantem. Concitus ille perrexit, & illum præ gelu pæne mortuum in lectum proprium portauit. Poſt paululum ille infirmus aſcendit & dixit ei. Iuliane Deus pænitentiam tuam acceptauit, & in breui ambo in Domino quieſcetis, ſicque diſparuit, Iulianus ergo poſt modicum cum vxore ſua plenus bonis operibus ad Dominum migrauit. *In aurea legenda de eodem.* *Duran. lib. 7. c. 5. rationalis. Marulus l. 2. c. 11.*

IVLIVS

IVLIVS CÆSAR.

A. DOlo Bruti & Caſſij occiſus eſt Cæſar, cum per triennium & menſes ſeptem tenuiſſet principatum. Corpus eius pro roſtris combuſtum eſt. Statuit ei populus in foro ſolidam columnam lapidis numidici viginti propè pedum, ſuper quē tumulatus eſt. Nocte præcedente diem obitus feneſtræ thalami eius tanto ſtrepitu apertæ ſunt, vt exiliens á ſtrato ruituram domum exiſtimaret. Eadem die cum iret ad Capitolium, datæ ſunt ei literæ, indices ſuæ mortis imminentis, qui dum referretur occiſus, in manu eius nōdum ſolutæ inuentæ ſunt. Die ſequenti apparuerunt tres Soles in Oriente qui paulatim in vnum corpus ſolare redacti ſunt, ſignantes quod dominium Lucij Anthonij & Marci Anthonij & Auguſti in Monarchiam rediret, vel potius quod notitia trini Dei & vnius toti orbi futura imminebat. *In hiſtoria ſcholaſtica parte ſexta, capite decimo-quinto.*

Sueto. in vita Cæſ.

B. Iulius Cæſar repetè animo linqui, aut etiam per ſomnium exerceri ſolebat. Caluitij deformitatem iniquiſſimè ferebat, ideo & deficientem capillum reuocare à vertice conſueuerat, vini parciſſimus fuit, circa victū adeo indifferens, vt etiam conditum oleum pro viridi aſpernantibus cęteris ſolus & largius appetierit, ne hoſpitē aut ruſticitatis aut auaritiæ arguere videretur. *Suetonius de duodecim Cæſaribus libro primo.*

C. Armorum & æquitandi peritiſſimus, laboris patiens erat: capite detecto longiſſimas vias celeritate incredibili perfecit. Ancipiti prælio æquos dimittebat, & imprimis ſuum, quo maior permanendi neceſſitas imponeretur auxilio fugæ erepto. *Ibidem.*

D. Alexandriæ circa oppugnationem pontis, eruptione hoſtium ſubito compulſus cum deſiliјſſet in mare, nando per paſſus ducentos ad proximam nauem, erecta manu ne libelli quos tenebat, madefierent, paludamentum mordicus trahens ne ſpolio hoſtis potiretur, peruenit. *Ibid.*

E. Bellatores ſuos non milites, ſed commilitones vocabat, auro & argento politis armis ornabat. *Ibid.*

F. Dicere ſolitus erat. Dux qui non laborat vt militibus charus ſit, militem neſcit armare. *Ioannes Saresb. in Polycratico libro quarto, capite tertio.*

G. Piſtorem in vincula coniecit, quia ſibi meliorem panem quam cæteris militibus in menſa ſuppoſuerat. *Heliuandus in Chronico.*

H. Nunquam dixit militibus: Ite, ſed venite, dicebat enim, quia participatus cum Duce labor videtur militibus minor. *Ioannes Saresb. in Polycr. libro quarto, capite tertio.*

I. In tota re militari nihil certius, nil vtilius duce erudito, nam induſtria ducis efficaciam exercitus quaſi altera lance compenſat. Cæſareos triūphos duci potius quam exercitui vetuſtas aſcripſit. Benignitate autem adeo præditus erat, vt quos armis ſubegerat, clementia magis vicerit. *Idem libro ſexto, capite decimo-quinto.*

K. Quia Rempublicam armis occupauerat, Tyrannus reputatus eſt, & magna parte Senatus conſentiente; ſtrictis pugionibus occiſus in capitolio. *Idem libro octauo, capite nono. Suetonius in vita.*

L. Ex beneuola condeſcenſione amorem militum meruit, quia non milites pro conditione, ſed commilitiones appellabat, & aliquando militi ſuo ſubita valetudine grauato, in diuer-

diuerſorio locum dimiſit, & ipſe humili loco ac ſub dio cubuit. *Sueton. in libro de vita Cæſarum.*

M. Vxor eius Calpurnia, nocte quam is vltimam in terris egit, in quiete vidit eum multis confectum vulneribus in ſuo ſinu iacentem, ſomniique atrocitate valde exterrita rogare non deſtitit, vt proximo die à curia ſe abſtineret. At ille ne muliebri ſomnio motus id feciſſe æſtimaretur, Senatum, in quo ei parricidales manus illatæ ſunt, adire contendit. *Valerius libro primo, capite ſeptimo, & Plutarch. in vita Cæſaris.*

N. Verecundiam præcipuam in Caio Cæſare fuiſſe & ſæpe apparuit, & vltimus dies ſignificauit. Compluribus enim parricidarum violatus mucronibus, inter ipſum illud tempus quo diuinus ſpiritus mortali ſeceriiebatur corpore, ne tribus quidem & viginti vulneribus quin verecundiæ obſequeretur, abſterreri potuit. Siquidem togam vtraque manu demiſit, vt inferior corporis tecta collaberetur. *Valerius libro quarto, capite quinto. a. De hoc Suetonius lib. de 12. Cæſaribus. Plut. in vita.*

Item, vide Dux. a. b. Patientia. a r. a t. Rex. d.

IVRAMENTVM.

A. M. Attilius Regulus ex victore ſpecioſiſſimo, inſidijs Haſdrubalis & Xantippi Lacedæmonij Ducis, ad miſerabilem fortunam deductus, & miſſus ad Senatum populum Romanum vt ex ſe & vno, & ſene, complures Pænorum Iuuenes penſarentur, in contrarium dato conſilio Carthaginem petijt, non ignarus ad quam crudeles merito infeſtos hoſtes reuerteretur. Verum quia ijs iurauerat, ſi captiui eorum redditi non forent ſeſe rediturum, potuerunt profecto Dij immortales efferatam mitigare ſæuitiam. Cæterum quo clarior eſſet Atilij gloria, Carthaginenſes moribus ſuis vti paſſi ſunt: tertio bello Punico religioſiſſimi ſpiritus tam crudeliter vexati, vrbis eorum interitu iuſta exacturi piacula. *Valerius libro primo, capite primo. Cicero offic. lib. 3.*

B. Philippus Rex Francorum, Ludouici Regis filius, iuramenta ita abhorruit, quod qui iurabat, ſtatim illum in flumine proijci faciebat. *In geſtis Francorum.*

C. Cuidam militi dum occaſione ludi per oculos Dei iuraret, oculus exilijt à capite. *Gulielmus Lugdunenſis in tractatu de peccato linguæ rubrica 4.*

D. Fuit quidam ſimplex innocens. Ab illo audiui quod dico. Neſcio quis negauit ei vel quod commodauerat, vel quod ei debebatur, & hominis fidei ſe commiſit, commotus prouocauit eum ad iuſiurandum. Iurauit ille, iſte perdidit, ſed iſto perdente ille penitus perijt. Dicebat ergo ille illa nocte ſe exhibitum à Iudice fuiſſe, & cum magno terrore ſe perueniſſe ad Præſidem excelſum quendã, cui parebat officium ſimiliter excelſorum, iuſſum fuiſſe perturbatum retro reuocari, & interrogatum fuiſſe ſic. Quare prouocaſti hominem ad iurationem, quem ſciebas falſum eſſe iuraturum. Dixit: Ille meam rem mihi negauit. Reſponſum eſt ei. Nõne melius rem tuam perderes, quam animam huius falſa iuratione perimeres? Proſtratus iuſſus eſt cædi. Cæſus eſt tam grauiter, vt in dorſo vigilantis veſtigia plagarum apparerẽt. Dictumque eſt ei. De cætero caue ne facias. *Auguſtinus in 2. ſermone decollationis. S. Ioannis Baptiſtæ qui eſt 11. annexus, 10. tomo ſermonum de ſanctis.*

Scio

E. Scio graue eſſe conſuetudini veſtræ non iurare, ſed & graue fuit conſuetudini noſtræ. Timendo Deum abſtulimus iurationem de ore noſtro. In ipſa luctatione inuocaui Deum, præſtitit mihi adiutorium non iurandi. Laborare debetis: & confligere aduerſus conſuetudinem veſtram malam malam malam & valde malam, & tollere iurationem de oribus veſtris. *Auguſtinus.*

F. Vir quidam nobilis mutuo quandam pecuniæ ſummam accepit á Iudæo, iurans ſuper altare S. Nicolai, quod quam citius poſſet, eam ſibipſi redderet. Tenente autem illo diu pecuniam, Iudæus eam poſtulat, ſed ille ſe ei reddidiſſe affirmat. Trahit ergo ipſum ad iudicium, & iuramentum indicitur debitori. Ille baculum cauatum quem auro minuto impleuerat, ſecum detulerat. Volens ergo facere iuramentum, Iudæo tradidit baculum reſeruandum. Iurat ille quod ipſi plus reddiderat quam debebat, factoque iuramento baculum petijt, quem Iudæus ignarus aſtutiæ reddidit. Rediens autem qui fraudem fecerat, in quodam biuio ſomno oppreſſus corruit, curruſque cum impetu veniens eum necauit, & fracto baculo aurũ effudit. Audiens Iudæus concitus illuc venit, eum dolum vidiſſet, & á multis ſuggereretur vt aurum reciperet, omnino renuit, niſi defunctus ad vitam S. Nicolai meritis redderetur, aſſerens ſe, ſi hoc fieret, fieri Chriſtianum. Continuo ergo ſuſcitatur, & Iudæus baptiſma recepit. *In vita S. Nicolai, & Vincentium in ſpec. hiſt. lib. 13. cap. 77.*

G. Ad S. Pancratij ſepulchrum, ſi quis falsũ iurare voluerit, antequã ad cancellum chori perueniat, aut ſtatim à dæmone raptus inſanit, aut protinus vitam perdit. *In aurea legenda de eodem.*

Lis erat inter duos homines. Iudex reum non ignorabat. Ambos ergo ad altare S. Petri duxit, & reum iuramento ſe purgare coegit, rogans Apoſtolum vt aliquo indicio oſtenderet veritatem. Cum autem reus iuraſſet & nil mali paſſus eſſet, Iudex eius maliciæ conſcius exclamauit. Senior iſte Petrus aut nimis miſericors eſt aut Iuniori defert. Cum ergo reus ſuper tumulum Pancratij iurare præſumpſiſſet, manum inde retrahere non potuit, & ibidem expirauit. *Vbi ſupra.* H.

Habent multorum Deorum cultores de captiuitate religionis cauſa etiam ſponte tolerãda, & in ſuis præclaris viris nobiliſſimum exẽplum. Marcus Regulus Imperator Romani populi captiuus, apud Carthaginenſes fuit, qui eum ſibi mallent á Romanis ſuos reddi, quam eorum tenere captiuos, ad hoc impetrandum, & iſtum præcipuè Regulum cum Legatis ſuis Romam miſerunt prius iuratione conſtrictum, ſi quod volebant non peregiſſet, ſe rediturũ Carthaginem. Perrexit ille, atque in Senatu contraria perſuaſit, quia vtile non arbitrabatur Romanæ Reipublicæ mutare captiuos, nec poſt hanc perſuaſionem á ſuis ad hoſtes redire compulſus eſt, ſed quia iurauerat, id ſponte compleuit. At illi eum horrendis pœnis necauerunt. Incluſum quippe anguſto ligno vbi ſtare cogeretur, clauis vndique confixo etiam vigilando peremerunt. Ille carcere omnibus maluit, quam Deos per quos iurauit offendere. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro primo, capite decimo-quinto. Alij alio dicunt eum mortis genere periſſe in perpetua vigilia conſentiũt. Val. l. 9. meminit machinæ in qua vndique præacuti ſtimuli eminebãt, quẽ Aug ſequitur. Vide Agel. l. 6. c. 4.* I.

K. O Alexander, caue ne infringas fidem datã, & fœdera confirmata, quoniã hoc conuenit infidelibus iuuenibus & meretricibus. *Et infra.* Siquidẽ quæras, quæ fuit cauſa deſtructionis regni Heliporum & Scytharum, reſpondetur, quia reges eorum vtebantur iuramentis ad fraudem & deceptionem hominum & proximarum Ciuitatum, frangentes fœdera, quæ fuerunt ſtabilita ad ſalutem, & humani generis vtilitatem. *Ariſtoteles in quadam epiſtola ad Alexandrum. Et ponitur in libro de ſecretis ſecretorum, cap. de fide ſeruanda.*

Item, vide Lit. a. Obſidio. b. Occiſio. f. Philoſophia. d. Reſurrectio. o. Ratio. a k. a l.

IVSTITIA.

A. CVm Troianus Imperator ad bellum profecturus equum aſcendiſſet, vidua apprehenſo pede illius miſerè lugens, ſibi iuſtitiam fieri petijt de ijs qui filium ſuum innocentem occiderant dicens: Tu Imperator imperas & ego tam atrocem iniuriam patior. Cui ait: Ego tibi ſatisfaciam cũ rediero. Cui illa. Quod ſi non redieris? Succeſſor, inquit, meus tibi ſatisfaciet. At illa. Quid tibi proderit ſi alius beneſecerit? Te non liberabit iuſtitia aliena. His verbis motus deſcendit de equo & cauſam examinauit præſentialiter & viduam conſolatus eſt. Vnde & in foro ſtatua Traiani poſita fuit repræſentans quod in expeditione poſitus viduam liberauit. *Helinandus in Chronicis.*

B. Fertur quia dum filius quidam Traiani, per vrbem equitando nimis laſciuè diſcurreret, filium cuiuſdã viduæ interemit, quod cum illa patri flebiliter expoſuiſſet, ipſe filium ſuum qui hoc fecerat viduæ loco filij ſui defuncti tradidit, & magnificè ditauit. *In aurea legenda de ſancto Gregorio Epiſcopo.*

Galba antequam fieret Imperator, Hiſpaniam regens, tutorem qui pupillum cui ſubſtitutus erat hæres, veneno necauerat, cruce affecit, implorantique leges & ciuem Romanum ſe teſtificanti, quaſi ſolatio & honore aliquo pænam leuaturus, mutari, multoque cæteris altiorem & dealbatam parari crucem iuſſit. *Suetonius de duodecim Cæſaribus lib. 7.* C.

Tiberius ſecundus vir catholicus, vbi ſibi finem vitæ imminere præuidit. Mauritium virum ſtrenuum ad imperium elegit, cui & filiam Conſtantiam tradidit dicens. Sit tibi imperium meum cum hac puella conceſſum. Vtere ergo ea fæliciter, & habe in mente æquitatem & iuſtitiam, præcipua Imperatoris ornamenta. Quod poſtquam dixit, expirauit. *Hugo Floriacenſis l. 6.* D.

Quodam tempore, capti ſunt tres fabricatores falſæ monetæ, qui mox adiudicati ſunt ad manuum abſciſionem, quod Dunſtanum non latuit. Die Pẽtecoſtes celebraturus miſſam, percunctatus eſt vtrum lex impleta eſſet, Reſponſum eſt ob reuerentiam diei feſti, dilatam pænam in craſtinũ. Ego, inquit, hodie ad altare non accedam, niſi ij ſuſtinuerint pænam, nam negotium ad me reſpicit. Hæc dixit, & pro eis qui perdituri erant manus, multum plorans, oſtendit qua affectione hoc dixerit. Quibus punitis, aſcendit ad altare lota facie dicens. Nunc confido quod ſacrificium de mea manu ſuſcipiat Deus, in qua miſſa dum diceret, adunare, pacificare, cuſtodire, & regere digneris, niuea columba cunctis videntibus ſuper eum deſcendit, & alis expanſis ſuper caput eius ſic remanſit E.

in ſi-

in ſilentio donec miſſa compleretur. *In vita eius apud Surium 19. Maij.*

F. Cum ſalubri conſilio Themiſtocles nugare Athenienſes in claſſem coegiſſet, Xerxeque Rege & copijs eius Græcia pulſis, ruinam patriæ in priſtinum habitum reformaret, & opes clandeſtinis molitionibus ad principatum Græciæ capeſſendum nutriret, in concione dixit habere ſe rem deliberatione ſua prouiſam, quã ſi fortuna ad effectum perduci paſſa eſſet, nil maius aut potentius Athenienſi populo futurum, ſed eam vulgari non oportere, poſtulauitque vt ſibi aliquis cui illa tacitè exponeret, daretur. Datus eſt Ariſtides. Is poſtquam cognouit claſſem illum Lacedæmoniorum velle incendere, vt ea conſumpta dominatio maris illis cederet, proceſſit ad Ciues, & retulit Themiſtoclem, vt vtile conſilium, ita minimè iuſtum animo voluere. E veſtigio vniuerſa concio quod æquum non videretur, ne expedire quidem proclamauit, ac Themiſtoclem incæpto deſiſtere iuſſit. *Valerius Maximus libro ſexto, capite quinto. Plut. in vita. Cicero Offic. 3.*

Item, vide Antonius. h. Filius. e. e. f. Index. g. Lex. d. e. Regnum. b. Roma. g.

IVVENTVS.

A. AVdiuit S. Anthonius de quodam iuuene monacho quia ſignum quoddam fecerit. Et dixit: Videtur mihi monachus iſte ſimilis naui oneratæ omnibus bonis, de qua incertum eſt vtrum peruenire poſſit in portum. Poſt cæpit lugere dicens: Magna columna eccleſiæ cecidit. Dicebat autem hoc de illo monacho, & perrexerunt & inuenerunt monachum ſuper mattam ſedentem & peccatum quod fecerat flentem. Videns autem diſcipulos ſenis ait eis: Dicite ſeni vt oret Deum decem tantum dierum dari mihi inducias, & ſpero me ſatisfacturum ei. Qui infra quinque dies mortuus eſt. *In vitis Patrum lib. octauo parte prima.*

B*. Dixerunt quidam ſenes. Si vides iuuenem voluntate ſua in cælum aſcendere tene pedem eius, & proijce in terram, quia non ita expedit ei. *In vitis Patrum libro decimo, parte vndecima.*

C. Senex quidam habens probatum diſcipulum aliquando contriſtatus expulit eum foras. Ille vero expectabat ſedens foris. Et aperiens ſenex inuenit eũ & pænitentiã egit dicens: Tu pater meus es quia humilitas & patientia tua vicit puſillanimitatem animi mei, qui opere tuo ſuperaſti ſenectutem meam. *In vitis Patrum lib. ſexto, parte quarta.*

Item, vbi Ioannes Euang. d. Ioſias. a. Lex. d. Libido. a. Mulier. i. Potentia. d. Senectus. b. c. f. g.

LABOR.

A. QVendam ſenem rogabant fratres vt quieſceret à graui labore. Ille autem dixit: Credite mihi ô filij, quia Abraham pænitebat eum cum videret magna & præclara dona Dei, cur non amplius fuerit in laboribus decertatus. *In vitis Patrum libro ſeptimo, parte decima-nona.*

B*. Senex quidam longè habebat aquam à cella ſua 12. milia, vbi dum ſemel iret haurire aquam, defecit & dixit. Quid eſt neceſſe vt hunc patiar laborem? Venio & habito circa hanc aquam. Conuerſus vidit quendam ſequentem ſe & numerantem veſtigia ſua. Interrogauit autem eum dicens: Quis es tu? Et ille dixit. Angelus Domini ſum & miſſus ſum numerare, veſtigia tua & dare tibi mercedem.

cedem. Quod cum audiſſet factus eſt promptior, & longius poſuit cellam ſuam ab aqua illa. *Eodem libro parte quarta.*

C. Perrexerunt tres fratres ad meſſem & ſuſceperunt ſpatium ſexaginta modiorum quod meterent. Vnus autem ex eis prima die cæpit infirmari & reuerſus eſt ad cellam ſuam. Aliorum autem vnus alteri dixit: Ecce frater vides quia incurrit ægritudinem frater noſter, extorque ergo animo tuo & ego meo ſimiliter paululum & credamus in Deo, quia per orationem eius implebimus nos duo opera & metemus partem ipſius. Cum ergo explicaſſent meſſem totius loci, venerunt accipere mercedes ſuas, & vocauerunt fratrem illum dicentes. Veni frater accipe laborem tuum. Et dixit: Qualiter laborem meum accipiam qui non meſſui? Et dixerunt: Orationibus tuis conſummata eſt meſſis. Facta contentione abierunt ad Senem, & dixit ei frater ille. Cum veniſſemus ad locum quem meſſuri eramus prima die in ægritudinem cecidi, & nunc me cogunt fratres iſti dicentes, veni accipe mercedem tuam. Hæc audiens ſenex miratus dixit vni de fratribus, percute ſignum vt congregentur hic omnes. Qui dixit eis: Audite fratres hodie iuſtum iudicium. Et indicauit eis omnia, & adiudicauit fratrem illum vt acciperet mercedes. Frater autem ille abijt plorans quaſi præiudicium perpeſſus. *In vitis Patrum libro 17. parte 2.*

D. Dorotheus Thebanus monachus ſexageſimum annum in ſpelunca agens erat vitæ duriſſimę. Quotidie enim in ardore maximo circa littora maris lapides colligebat, & ſingulis annis cellulam conſtruens his qui fabricare non poterant offerebat. Me vero dicente, cur Pater ita agis te affligens? Reſpondit: Occidit me corpus, occido ipſum. Edebat autem modicum panis, & oleris viliſſimi, parum autem aquæ bibens, nunquam ſponte dormiebat, niſi opere fatigatus aut cibo. Frequenter enim edendo nimia vi ſomni, capite nutabat, panisque ex eius labijs cadebat. *Heraclides in libro qui dicitur Paradiſus.*

Abbas Paphnutius in eremo Scithi ita vſque ad extremam durauit ætatem, vt nunquam è cella quæ ab Eccleſia illius quinque milibus aberat ſaltem ad viciniora migrauerit, nec feſſus annis die ſabbathi vel dominica venturus ad Eccleſiam itineris ſpatio vexaretur, & vas aquę inde ſuis ceruicibus reportabat. Nonagenarius, nunquam paſſus eſt eam ſibi Iuniorum labore deferri. *Caſſianus collat. 3. capite primo.* E.

Item, vide Antonius. l. Eleemoſyna. k. Eloquia. a. b. c. Fornicatio. i. Fortitudo. h. Eremita. b. Monachus. m. l o. Recreatio. a.

LAC.

IAhel Siſaræ petenti poculum dedit lac, vt grauius obdormiret. *In hiſtor. ſcholaſt. ſuper Iudicum cap. de Debora.* A.

Item, vide Sacerdos. f.

LAPIS.

Vide Mirabile. b e. b s.

LATRO.

FVit vir ſanctus Amon, ad quem ſæpe veniebant latrones panem ei auferentes. Cumque frequenter ab his moleſtiam pateretur, quadam die proceſſit ad eremum, & inde rediens duos Dracones ſecum comi- A.

comitari iuſſit, atque ad oſtium monaſterij manere præcepit. Veniũt ex more latrones, & hos videntes amentes facti ſtatim conciderunt, quod vbi ſenior ſenſit, inuenit eos ſemineces, & erigens increpauit eos dicens: Cernitis quantum vos duriores eſtis beſtijs. Illæ nobis propter Deum obediunt, vos nec Deum timetis nec vitam ſeruorum Dei erubeſcitis. Veruntamen poſuit eis menſam iubens vt perciperent cibum: Illi vero corde cõpuncti multis qui prius Domino ſeruire cæperant breui meliores fiunt, vt etiam ipſi poſt ſigna facerent. *In vitis Patrum de S. Amone.*

S. Lavrentivs.

A. De conſenſu Papæ & Imperatoris miſſum eſt corpus S. Stephani Romam per Græcos, vt inde corpus S. Laurentij Conſtantinopolim deferrent. Cum ergo Romã veniſſent & corpus in Eccleſia S. Petri collocare vellent, vectores vltra procedere non potuerunt. Dæmon autem in puella clamauit. Fruſtra laboratis, quia apud fratrem ſuum Laurentium ſedem elegit. Illic ergo defertur & ſtatim puella curatur. At Laurentius quaſi fratris aduentui congratulans, in alteram partem ſepulchri ſeceſſit,& medietatem fratri reliquit. Greci vero dum manus apponunt, vt Laurentium tollant, velut exanimes corruerunt, & intra decem dies omnes mortui ſunt. Tunc vox de cælo audita eſt. O fælix Roma quæ corpus Laurentij Hiſpani, & Stephani Hieroſolymitani vno claudis mauſoleo. *In aurea legenda de Inuentione ſancti Stephani.*

Lavs.

A. Dixit Abbas Paſtor, quia ſedentibus aliquando ſenibus ad manducandum ſtabat Abbas Allonius & miniſtrabat eis. Et videntes laudauerunt. Ille vero nil reſpondit. Dixit ergo ei cuidam ſecretè. Quare non reſpondiſti ſenibus te laudantibus? Quia, inquit ſi reſponderem eis, inuenirer delectatus laudibus meis. *In vitis Patrum libro 15. parte 5.*

B. Ait S. Pachomius. Teſtor fratres quia ex quo cænobium iſtud fundatum eſt nullum de fratribus qui mecum ſunt vel fuerunt humilitatem meam ſequutum eſſe cognoſco niſi vnum ſolum. Cumque orarent vt diceret quis eſſet, dixit: Si ſcirem eum de quo dicturus ſum, vanę gloriæ ſtimulis incitari, non oſtenderem, ſed quia ſcio quod non, ideo vt eum poſſitis imitari, palam beatificare non deſino. Iuuenis Siluanus quem dudum propter negligentiam de monaſterio pellere volebamus, ita proſtrauit inimicum, vt nunquã coram eo compareat. *In vitis Patrũ in vita ſancti Pachomij.*

C. Sacerdos quidam optimè credèbat cantare & tamen horribiliter cantabat. Quadam autem die mulier quædam eũ audiuit & incæpit flere. Ille æſtimans quod ſuauitate vocis ſuæ excitata eſſet ad deuotionem, fortius cantabat,& illa multo amplius plorabat. Tunc inquiſiuit cur ploraret. At illa ait: Domine ego ſum illa infelix mulier cuius aſinum lupus illa die deuorauit, & quando audio vos cantare, ſtatim ad memoriam reduco quod aſinus meus ita cantabat. Quo dicto Sacerdos erubuit,

vnde putabat reportare laudem, portauit confuſionem. *Iacobus de Vitriaco.*

D. S. Franciſcus malebat de ſe vituperium audire, quam laudem, & ideo cum populi merita ſanctitatis in eo extollerent, præcipiebat alicui fratri, vt verba ipſum verificantia ſuis auribus conculeando proferret. Cumque licet inuitus, eum rusticum, mercenarium, imperitum & inutilem diceret, exhilaratus dicebat. Benedicat tibi Deus, quia tu veriſſima loqueris, & talia me decet audire. *In aurea legenda de eodem. S.*

E. Cum S. Hilarionis monachi in Sicilia habitantis virtus fuiſſet patefacta per dæmones, venit in Dalmatias, ibique virtute diuina plurima miracula faciebat. Sed & hinc rurſus abijt, quia vbi laudabatur, habitare declinabat. *In Tripartita historia libro ſexto, capite duodecimo.*

F. Nolo, inquit ſapiens, ab his laudari, quorum laus vituperium eſt, nec ab his culpari vereor, quorum criminatio laus eſt. Nolo aucupari fauorem eorum qui ſordibus obſiti ſunt, & quorum gratia niſi per turpia acquiri non poteſt. Hiſtrionibus, mimis, paraſitis, ampliſſimum patrimonium Pompeij & fere totius orbis opes contulit Marcus Antonius, & tamen eorum præconijs non clareſcit. *Ioannes Sareb. in Polycratico libro 8. capite decimo-quarto.*

Lavs Dei.

A. Beatus Franciſcus ob præcipuum Creatoris amorẽ, miro etiam in omnes creaturas ducebatur affectu. Ipſe nõ ſolũ homines vt ſaluatorem laudarent admonuit, ſcilicet & aues, & beſtias, & qualibet alias creaturas, fratrum vel ſororum nominibus nuncupans, ad omnium conditoris laudem ſollicitus inuitabat. *Et infra.* Diligenter enim creaturarum efficaciam attendebat, & quicquid admirationis delectamenti ſiue cuiuſlibet valoris in vna quaque perpendere poterat, id totum in omnium formatoris gloriam referebat. Propter hæc omnia fraterno nomine nuncupabat, dicens: Fratres mei volucres, ſorores, aues. Frater aſine, & huiuſmodi omnia ad vnius conditoris laudem continuus ipſe in laudibus inuitabat. *Vincentius in ſpec. hiſtor. lib. 31. cap. 103.*

Item, vide Ariſtoteles. c. Auguſtus. m. Diogenes. f. Aegid. b. Gloria. c. Humilitas & Iactantia. d. Patientia. ſ. Roma. a b. Stabilitas. a.

Lectio.

A. Ego & tractatus hæreticorum lego, & traditiones eorum perſcrutor, etiam ſi videar ad horam verbis eorum pollui, ſed mihi multum confert hoc ipſum, quod ex ipſorum verbis arguere eos poſſum. Denique cum aliquis ex fratribus cum presbyteris prohiberet, ne me hæretica lectione polluerem, viſio quædam mihi à Deo oſtenſa eſt dicens: Lege omnia quæcunque in manus tuas venerint, quia probare potes & diſcernere ſingula quandoquidem & ex initio hoc tibi fuit cauſa credendi. *Dionyſius Alexandrinus Epiſcopus libro tertio de baptiſmo.*

B. Lacedæmonij libros Archilochi è ciuitate exportari iuſſerunt, eo quod eorum parum verecundam & pudicam lectionem arbitrabantur. Noluerunt

runt enim liberorum animos imbui, ne plus moribus noceret, quam ingenijs prodeſſet. *Valerius libro ſexto, capite tertio. Plut. in apophe.*

Legatus.

A. DVm S. Edmundus Doctor in Theologia, in Eccleſia Salesberienſi theſaurarius exiſteret, eius fama fælix Alpes tranſijt, & quia Apoſtolicus eum crucis amatorem eſſe nouerat, legationem ei cum grandi priuilegio commiſit, poteſtatem ei dedit procurationem ab eccleſijs & eccleſiarum Rectoribus accipere, vt eorum carnalia meteret quibus debuit ſpiritualia ſeminare. Ipſe vero hac poteſtate non vtens, gratis Euangelium poſuit, & proprijs ſtipendijs militauit. Propter quod & Deus in ipſo legationis itinere dignatus eſt miraculis honorare. *In geſtis eius apud Surium cap. 15. 16. Nouembris, & in ſpeculo hiſt. lib. 72. cap. 79.*

Leo.

A. *al. Andronicus.* ANdronicus damnatus ad beſtias, cum ingenti leoni eſſet obiectus, illæſus euaſit, qui eius crura & manus prope iam metu exanimati lingua leniter demulſit. Tunc homo animum recuperauit. Interrogatus ergo à Cæſare quare illi leo pepercerit, rem mirificam narrauit. Cum prouinciam Africam proconſulari imperio Dominus meus poſſideret, ego ibi quotidianis eius verberibus ad fugam coactus ſum, & quo mihi latebræ terræ illius forent à Domino tutiores, in camporum & arenarum ſolitudines conceſſi. Conſilium quoque fuit quocunque modo mortem petere. Cum itaque ſole medio flagrante quandam cauam nactus eſſem latebroſam, non poſt multum venit huc leo debili & cruento pede gemitus edens, primo conſpectu leonis ſum quidem toto animo conſternatus, poſtquam vero ingreſſus me leo videt, manſuetus me acceſſit, & ſublatum pedem mihi oſtendere viſus eſt. Ibi ego ſtipitem ingentem pedi eius hærentem reuulſi, conceptam ſaniem vulnere expreſſi, & non ſine formidine ſiccaui, omnemque deterſi cruorem. Tunc ille mea medela leuatus, pede in manibus meis poſito recubuit, atq; toto trienio ego & leo ibi māſimus. Sed vbi me illius vitæ ferinæ tæduit, Leone venatum profecto reliqui ſpecum, & viam fermè tridui permenſus, à militibus viſus, apprehenſus, & ex Africa ad Dominum Romam deductus ſum. Is me ſtatim capitalis rei damnandū, dandumque ad beſtias procurauit. Intelligo autem hunc quoque leonē me tunc ſeparato captum, gratiam nunc beneficij & medelæ referre. Solutus itaque eſt pœna Andronicus, & eidem leo totius populi ſuffragio donatus. Exinde amicantibus ſibi homine & leone & vrbem peragrantibus, dicebant omnes: Hic eſt leo hoſpes hominis, hic eſt homo medicus leonis. *Ioannes Saresb. in Polycrat. lib. 5. cap. 17. Agellius libr. 5. cap. 14. ex Appione oculato teſte lib. quinto Ægyptiacorum.*

B. Dicitur in libro de natura animalium, quod vulpes ſequuntur leonem, quia eſt animal communicatiuum prædæ. *Gulielmus Lugdunenſis in ſumma virtutum parte tertia, rubrica 28.*

Item, vide Gratitudo. c. g. Hieronymus. c. Superbia, a.

Lætitia.

A. Supra modum lætitia in fratribus erat ſub S. Apollonio viuẽtibus, nullus in eis triſtis omnino inueniebatur. Si aliquando quis fuiſſet mæſtus, ſtatim Apollonius cauſam quærebat. Monebat ergo docens prorſus non oportere ineſſe triſtitiam his quibus ſalus in Deo eſt & ſpes in regno cælorum. Nam ſi qui terrena diligunt ſuper caducis & fragilibus rebus lætantur; cur nos non lætemur qui ſpem gloriæ habemus? Dicit enim Apoſtolus ſemper gaudete ſine intermiſſione orate. *In vita S. Apollonij.*

Item, vide Antonius. f. Moderatio. e.

Lex.

A. Iacobus authoritate pontificali protulit diffinitiuam ſententiam ſcil. de legalibus dicens, non inquietari eos qui ex gentibus conuertuntur ad Deum, ſed conſulo vt dirigamus ad eos epiſtolam vt abſtineant ſe ab ydololatria, ſuffocato & ſanguine. Siquidẽ in gentibus maximè pullulauerat fornicatio & quaſi naturale reputabatur, ideo decreuerũt Apoſtoli iſta prohibere ſpecialiter. Erant etiam proni ad effundendum ſanguinem, conſueuerunt etiam bibere ſanguinem immolatum dijs. Quare ad literam prohibuerunt eos à ſuffocatis, non eſt ſatis perſpicuum. *In ſcholaſtica hiſtoria parte octaua, capite ſeptuageſimo-octauo.*

B. Lycurgus cũ fratri Polybito Spartanarum Regi ſucceſſiſſet & regnare ſi vellet, potuiſſet, Carillo filio eius adulto iam regnum reſtituit. Medio tempore dum infans conualeſcit, leges inſtituit, exemplo eorum quam inuentione clarior. Auri & argenti vſum ſuſtulit, populo eligendi Senatum poteſtatem dedit, fundos omnium inter eos æqualiter diuiſit, conuiuari omnes publicè iuſſit. Iuuenibus non amplius vna veſte vti toto anno permiſit, pueros non in forum ſed in agrum deduci iuſſit, vt primos annos non in luxuria, ſed in opere & labore agerent, nec prius in vrbem redire, quam viri facti eſſent, ſtatuit, virgines ſine dote nubere iuſſit, vt vxores non pecuniæ cauſa eligerentur. Maximum honorem ſenum eſſe ſtatuit, quorum omnium authorem Apollinem finxit quia duriora paulò erant. Deinde vt æternitatem ſuis legibus daret, iureiurando obligauit ciuitatem, nihil eos de ſuis legibus mutaturos priuſquam reuerteretur. Profectus eſt autem Cretam, vbi voluntarium exilium egit, morienſque abijci oſſa ſua in mare iuſſit, ne fortè Lacedæmonem referrentur, vt & ſic putarent ſe ſolutos iuramento. *Ioannes Saresb. in Polycratico libro quarto, capite tertio. Herod. 1. Plutarch. Val. libro primo, capite ſecundo.*

C. Zeleucus vrbe Locrenſium à ſe ſaluberrimis legibus munita, cum filius eius adulterij crimine damnatus ſecundum legẽ ſuam vtroque oculo carere deberet, & tota ciuitas in honorem Patris, pęnã adoleſcentulo remitteret, aliquamdiu repugnauit, deinde ſuo prius, deinde filij oculo eruto, vſum videndi vtriuſque reliquit. *Valerius libro ſexto, capite quinto. Cicero de leg. 2. Stobæus ſer. 42. Aelianus hiſtor. 2.*

D. Sed aliquanto Tharundæ Thurij abſciſior iuſtitia: ad vim & cruorem vſque ſeditioſas conciones ciuium parauerat, lege cauendo, vt ſi quis eas cum ferro intraſſet, continuo interficeretur. Poſtea è rure domum repe-

repetens gladio cinctus, ſubito indicta concione proceſſit, & ab vno admonitus ſolutæ legis. Idem, inquit, ego illam ſanciam, & protinus ferro diſtricto incubuit, ne qua fraus iuſtitiæ fieret. *Ibidem. Cicero de leg. 2. Laertius in Pytha. Ariſtot. polit. 2.*

F. Quia porro ſubtiliter Anacharſis leges aranearum telis comparabat, nam vt illas infirmiora animalia retinere, valentiora tranſmittere, ita his humiles & pauperes conſtringi, diuites non alligari aiebat. *Valer. lib. 7. cap. 2. Plut. in Solone. Stobæus ſer. 47.*

G. Nihil etiam Ageſilai facto ſapientius. Siquidem cum contra Rempublicam Lacedæmoniorum conſpirationem ortam noctu comperiſſet, leges Lycurgi ſtatim abrogauit, quæ de indemnatis ſupplicium ſumi vetabant. Interfectis autem ſontibus è veſtigio reſtituit, atque prouidit, ne ſalutaris animaduerſio vel iniuſta eſſet, vel iure impediretur. *Ibidem Val. Plutar. in apophth. aliter.*

H. C. Licinius Stolo cum lege ſanxiſſet, ne quis plus quam quingenta agri iugera poſſideret, ille mille comparauit, ſimulandique criminis gratia dimidiam filio partem dedit, ob quam cauſam primus à populo accuſatus ſua lege cecidit, ac docuit nil aliud præcipi debere, niſi quod prius ſibi quiſque imperauerit. *Valerius lib. 8. cap. 6. Liuius 7. Plut. in Camillo.*

Item, vide Fiducia. c. Punitio. e.

LIBER.

A. S. Franciſcus tantam nomini Saluatoris reuerentiam exhibebat, quod qualecunque ſcriptum inueniret inhoneſtè locatū reuerenter illud colligens in loco reponebat honeſto, ne verba diuina vel nomina vel literæ continerentur in illo. *Vincentius in ſpec. hiſt. lib. 31. cap. 106.*

B. Philoſophus quidam interrogauit S. Antonium dicens: Quomodo cōtentus es Pater, qui codicum conſolatione fraudaris? Ille reſpōdit, meus codex, ô Philoſophe, natura rerū eſt creatarum, quæ mihi quoties verba Dei legere cupio, adeſſe conſueuit. *In vitis Patrum lib. 21. parte 3. Et in Trip. hiſt. lib. 8. capite primo.*

Vide Domitianus. a. Eccleſia. k. Filius. Matrimon. e. Ornatus. d. Teſtamentum. b c. d.

LIBERALITAS.

A. VRbem cuidam Alexander donabat. Cum ille, cui donabatur, ſeipſum menſus, tanti muneris inuidiam refugiſſet, dicens non conuenire fortunæ ſuæ, nō quæro, inquit, quid te accipere deceat, ſed quid me dare. Animoſa vox, ſed tamen ſtultiſſima. Refert enim quid, cui, quando, quare, vbi & cætera, ſine quibus facti ratio non conſtabit. *Seneca lib. 2. de beneficijs cap. 16.*

B. Antigonus Rex Macedonum, cum Cynicus ab eo petiſſet talentum, reſpondit, plus eſſe, quam quod Cynicus deberet petere: repulſus petiuit denarium, at ille reſpondit, minus eſſe, quam quod Regem deceret dare. *Seneca lib. 2. de beneficijs cap. 17.*

C. Cum Carthaginenſiū Legati ad captiuos redimendos in vrbem veniſſet, protinus Senatus ijs nulla pecunia accepta reddidit, Iuuenes numero duorum millium & ſeptingentorum quadraginta triū. Legatos ad hæc obſtupuiſſe arbitror, ac ſecum dixiſſe. O munificentia gētis Romanæ Deorum benignitati æquanda, o noſtram legationē fælicem! nam beneficium quod nunquā dediſſemus, accepimus. *Valerius lib. 5. cap. primo. Liuius 30. l. ducentos nobiles ſine pretio ſcribit redditos.*

Item, vide Gratitudo. Titus.

Libido.

A. QVemadmodum corpori vſus libidinis carniſque vicinitas, ita & menti memoria eius eſt penitus ſubſtrahenda. Satis enim pernicioſum eſt adhuc ægris pectoribus vel tenuem huius paſſionis recordationem admittere. Cuius cauſa ſeniores noſtri ſacras lectiones ſanctarum fœminarum ſub præſentia iuniorum ſolent conſulto præterire. *Verba ſunt Abbatis Ioannis. Caſſianus collatione 19. cap. 16.*

B. Concepit Elizabeth, & menſibus quinque ſe occultauit, quia ſicut dicit ibi Ambroſius, partus ſui erubeſcebat ætatem, ne in ſenectute vacaſſe libidini putaretur. *In aurea legenda de S. Ioanne Baptiſta.*

C. Magna cura ſtudioque præcipuo referendum eſt quantopere libidinis & auaritiæ furori ſimiles impetus ab illuſtrium virorum pectoribus, conſilio ac ratione ſubmoti ſint, quia hi demum penates, ea ciuitas, id regnū æterno in gradu facile ſtetit, vbi minimum viriū Veneris pecuniæque cupido ſibi vendicauit. Nam quo hæ peſtes penetrarunt, iniuria dominatur, infamia flagrat. *Valerius libro quarto, capite tertio.*

Item, vide Cyrus. a. Luxuria. a. Voluptas.

Lingua.

A. LInguarum diuerſitas hominem alienat ab homine. Nam ſi duo ſibimet inuicem fiant obuiam, nec præterire poſſunt, nec ſimul eſſe neceſſitate aliqua cogantur, quorum neuter linguam nouit alterius, facilius ſibi muta animalia, quam illi, cum ſint homines ambo, ſociantur. Quando enim quæ ſentiunt, inter ſe communicare non poſſunt, propter ſolam diuerſitatem linguæ, nihil prodeſt ad ſociandos homines tanta ſimilitudo naturæ, ita vt libentius ſit homo cum cane quam cum homine alieno. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro 19. cap. 7. Plin. lib. 7.*

Lis.

A. ABbas Clareuallenſis Petrus nomine, vir magnæ ſimplicitatis, ad diem aſſignatum contra quēdam militem qui bona multa monaſterij ſubripuerat, & ſua eſſe dicebat, iuit cum quodam de amicis ſuis. Tunc Abbas prædictus in principio dixit militi. Tu es homo Chriſtianus: Si tu dixeris in verbo veritatis quod iſta bona tua ſunt, ego credam tibi, nec amplius de hoc loquar. Miles hoc audito gauiſus eſt, & parum curans de verbo veritatis, dixit in verbo veritatis quod illa bona erant ſua. Tunc Abbas: Sint ergo tua tibi, & ſic ei bona dimiſit, & receſſit. Miles autem rediens ad domum retulit hæc vxori ſuæ. Illa territa dixit: Doloſè egiſti contra ſanctum Abbatem, vltio diuina nos puniet; niſi bona reſtituas monaſterio, conſortio meo carebis. Territus ille ad Clareuallem iuit, bonis vltra renunciauit, de indebita Sancti vexatione veniam petens. *Cæſarius in libro miraculorum diſtinctione 6. cap. 11.*

B. Tutius eſt puero, ære rem perditam recuperare, quam in ambiguam litem deſcendere. *Petronius monachus & Bononienſis Epiſcopus in quodam libro quem edidit, partim metrico, partim proſaico.*

Item, vide Contentio. Succeſſio. a.

Locvsta.

Vide Prodigium. t.

Longo-

Longobardi.

A. VVinili qui poſtea Longobardi, à longis barbis vocati ſunt, in Scandinauia Inſula degentes, cum ita eſſent multiplicati, vt eos terra ſua capere non poſſet, egreſſione tertiæ partis minuere multitudinem conſilium habuerunt, & quinam exirent, miſſa ſorte quæſierunt. *Sigebertus in Chronicis in principio & in ſpeculo hiſtoriali libro decimo ſeptimo, capite decimo.*

Item, vide Copulatio.

Loqui.

A. SOcrates quærenti quomodo quis famam optimam compararet, ſi geſſerit, inquit, optima, & loquutus fuerit pauca. *Ioannes Sareſb. in Policratico libro 5. cap. 6.*

B. Legitur de Abbate Macario quod cum properaret ad quendam locum diſcipulus ipſum præcedens, obuiauit cuidam Sacerdoti idolorum portanti grande lignum, cui dixit: Quo vadis dæmon? At ille iratus percuſſit eum, ita quod ferè mortuum reliquit. Cui poſtea obuians Macarius ait: Salueris laborator, ſalueris. At ille. Quid in me boni vidiſti vt ita me ſalutares? Cui ſenex, quia vidi te laborantem. Cui Sacerdos. Et ego ex ſalutatione tua cognoui te ſeruum eſſe magni Dei. Sed quidam monachus me malè ſalutauit, quem ego plagis afflixi, & ſtatim compunctus eſt Sacerdos idolorum petens veniã, & duxerunt vulneratum ad mortem ad cellam, & Sacerdos idolorum factus eſt monachus. Vide quid leuitas ſermonis fecerit, & quid auſteritas. *Gulielmus Lugd. in ſumma de vitijs in tractatu iræ, rubrica 28.*

C. Legitur in vitis Patrum de quodam Sancto qui clamabat inceſſanter: Domine Deus libera me à lingua. *Gulielmus Lugdun. in ſumma vitiorum in tractatu de peccato linguæ, rubrica ſecunda.*

D. Ægles Samius Athleta mutus, cum ei victoriæ quam adeptus erat, titulus & præmium eriperetur, indignatione accenſus vocalis euaſit. *Valerius libro primo, capite ſexto. Agellius libro quinto, capite nono.*

E. Cum Sanctum Vrbanum cum ſocijs plumbatis cæderent, & ipſe nomen Domini Elyon inuocaret, ſubridens Almachius ait. Sapiens vult iſte ſenex videri, & ideo nunc ignota loquitur. *In aurea legenda de eodem.*

F. In Sabinenſi prouincia quædam monialis fuit, quæ carnis continentiam habuit, ſed ſtultiloquium non declinauit. Ergo hæc in Eccleſia ſepulta eſt. Nocte eadem cuſtos eccleſiæ per reuelationem vidit, quia ducta ante ſacrũ altare per mediũ ſecabatur, & pars vna igni cremabatur, pars autem altera intacta permanebat, mane vero ipſa flammæ combuſtio ita ante altare apparebat, ac ſi illic eadem fæmina corporeo igne fuiſſet concremata. *Gregorius in Dialogis libro 4. capite 51.*

G. Fratres aliqui volentes venire ad Abbatem Antonium de loco Scythi ingreſſi ſunt nauim & inuenerunt in ea naui ſenem qui etiam ad Antoniũ ire volebat, & ſedentes loquebantur ſermonem Patrum, & de ſcripturis, & opere manuum. Ille autem ſenex per omnia tacebat. Cum autem veniſſent ad Antonium, dixit eis, bonum comitem inueniſtis ſenem hunc. Dixit autem ſeni: bonos fratres inueniſti tecum Abba. Dixit ei ſenex: boni quidem ſunt, ſed habitatio eorum non habet ianuam, qui-

cunque vult intrat ſtabulum & ſoluit aſinum, hæc autem dicebat, quia quodcunque aſcendebat eis in cor, in ore loquebantur. *In vitis Patrum lib. quarto, parte prima.*

H. Dicebat de Abbate Amoij quia vadens ad Eccleſiam non ſinebat diſcipulum ſuum iuxta ſe ambulare, ſed de longe ſequi, dicens ne forte cũ loquimur aliquid de vtilitate animę incurrat etiam ſermo qui non pertinet ad rem. *In vitis Patrum lib. vndecimo, parte prima.*

I. Venerunt aliquando quidam fratrum tentare Abbatem Ioannem breuem quia non dimittebat mentem ſuam diffundi in cogitationibus ſeculi, nec loquebatur cauſam huius mundi, & dicunt ei: Gratias agimus Deo quia multum pluit iſto anno, & rigatæ palmæ bene incipiunt producere ramos. Dixit eis Ioannes: Sic eſt, & quando ſpiritus ſanctus deſcendit in corda Sanctorũ vireſcunt & innouantur & proferunt folia virtutum, in timore Dei. *Ibidem.*

K. Dicebant quidam Patrum, quia dum ſederent fratres & loquerentur de ædificationibus erat inter eos vnus præuidus & vidit Angelos manus agitantes & lauantes eos. Cum autem veniſſet locutio ſecularis abibant Angeli, & volutabantur porci in medio eorum, & polluebant eos. *In vitis Patrum libro 18. parte quinta.*

L. Abbas Or dicebat diſcipulo. Vide ne aliquando alienum verbum adducas ad cellam iſtam. *In vitis Patrum libro vigeſimo-primo, parte tertia.*

Item, vide: Eloquentia. Hæreſis. a. b. admonitio, religio, ſilentium, taciturnitas. c. g.

LVCRETIA.

A. Lucretia à Tarquinio Regis Superbi filio, per vim ſtuprum paſſa, cum grauiſſimis verbis iniuriam ſuam in concilio neceſſariorum deploraſſet, ſe ferro interemit, cauſamque tam animoſo interitu, imperium conſulare pro regio permutandi, populo Romano præbuit. *Valerius libro ſexto, capite primo. Liuius libro primo. Ouidius Faſt. 2. Dionyſ. 4.*

B. Lucretiam magnis efferunt laudibus quidam antiqui hiſtoriographi. Ergo illa ſcelus improbiſſimi iuuenis marito Collatino & propinquo Bruto indicauit, eoſque ad vindictam conſtrinxit: deinde impatiens fœdi in ſe cõmiſſi, ſe interemit. Vos appello Iudices legeſque Romanæ, nempe poſt perpetrata facinora, nec quenquam ſceleſtum indemnatum impunè voluiſtis occidi. Si ergo ad veſtrum iudicium quiſquam deferret hoc crimen, vobiſque probaretur non ſolum indemnatam, verum etiam caſtam & innocentem interfectam eſſe mulierem, nonne eum qui id feciſſet, ſeueritate congrua plecteretis? Hæc fecit Lucretia vim paſſa, ipſa ſe interemit. Profecto ſententiam: quod ſi ideo non poteſtis, quia non aſtat quem punire poſſitis; cur interfectricem innocentis & caſtæ tanta prædicatione laudatis? quaſi diceret, non debetis. *Et infra:* Nobis in hoc tam nobilis fœminæ huius exemplo, ad iſtos refutandos qui Chriſtianis fæminis in captiuitate compreſſis inſultant, ſufficit, quod in præclaris eius laudibus dictum eſt, duo fuerunt, adulterium vnus admi-

doris infirmitas: puduit enim eam alienæ turpitudinis in ſe commiſſæ, etiam ſi non ſecum: & Romana mulier laudis auida, nimium verita eſt, ne putaretur quod violenter eſt paſſa, cum viueret libenter paſſa, ſi viueret, vnde ad oculos hominum mentis ſuæ teſtem illam pœnam adhibendam putauit, quibus conſcientiam demonſtrare non potuit, ſocia quippe facti credi erubuit, ſi quid alius in ea fecerat turpiter, ferret ipſa patienter. Non hoc fecerunt Chriſtianæ fœminæ, quę paſſæ ſimilia viuunt, tamen nec in ſe vltæ ſunt crimen alienum, ne aliorum ſceleribus adderent ſuum: Habent quippe intus gloriam caſtitatis in teſtimonium conſcientię. *Ibidem*.

LVCRVM.

A. DEmades Philoſophus (*vt ait Seneca libro ſexto, capite 38. de Beneficijs.*) Athenis eum qui neceſſaria funeribus venditabat, damnauit, cum probaſſet eum magnum lucrum optaſſe quod contingere illi ſine multorum morte non poterat: Seneca probat hoc eius factum non eſſe laudandum, non enim inquit, quidquid reprehendēdum eſt, damnandum eſt. *Vincentius in ſpeculo hiſt. libro quinto, capite 29.*

B. Interrogatus Secundus Philoſophus ab Adriano Imperatore: quid eſt quod hominem laſſum fieri non ſinit? ſcribens, reſpondit. Lucrum. *In geſtis Secundi Philoſophi.*

C. Dixit Abbas Abraham ad Eremi-

poſſe confiditis & ſpe maioris lucri in patriam feſtinatis? Audite etiam ſuper hoc quandam Abbatis Macharij fabulam. Erat in ciuitate quadam peritiſſimus tonſor qui denarijs ternis vnumquemque detōdens neceſſaria victui comparabat, centumque denarios expleta omni corporis cura marſupio ſuo ſingulis diebus inſerebat. Sed cum audiſſet in quadam longius poſita ciuitate, ſingulorum ſolidorum ſingulos homines tonſori præbere mercedem artis ſuę inſtrumenta ferens, expenſis in ſumptu vix omnibus ad vrbem illam peruenit. Vbi cum ea quo ingreſſus eſt die ab vnoquoque eam mercedem accepiſſet, ad veſperum ſe videns grandem ſolidorum numerum conquiſiſſe, ad macellum lætus incedit eſcas empturus. Et cum emiſſet ſolidorum ſuorum pretio, nec vnius quidem denarij intulit lucrū. Cum itaque acquiſitionem ſuam vidiſſet inſumi, apud ſe recogitans: Reuertar, inquit, in ciuitatem meam, illumque repetam tenuiſſimum quęſtum. Idcirco nobis eſt rectius hunc ſolitudinis huius tenuiſſimum fructum indiſrupta iugitate ſectari. Melius eſt enim modicum iuſto quam affectare lucra illa maiora, quæ etſi parata fuerunt quæſtuoſiſſima conuerſione multorum neceſſitate tamen mundanæ conuerſationis & quotidianæ diſtentionis diminutionibus abſumuntur &c. *Caſsianus in collationibus Patrum, collatione vigeſima-quarta, capite decimo-tertio.*

LVDI SCENICI.
Vide Dij gentium. c. d. e.

LVDVS.

A. SCæuola optime pila luſiſſe traditur, quia ſcilicet ad hoc diuerticulum, animum ſuum forenſibus miniſterijs fatigatum; transferre ſolebat. Aleæ & calculis etiam interdũ vacaſſe dicitur. Vt enim in rebus ſerijs Scæuolam, ita in luſibus hominem agebat, quem rerum natura continui laboris patientem eſſe non ſinit. *Valerius. libro octauo, cap.* 8.

B. Idque vidit, cui nulla pars ſapientiæ obſcura fuit, Socrates, ideoque non erubuit tunc, cum interpoſita arundine cruribus ſuis, cum paruulis ludens ab Alcibiade deriſus eſt. Homerus quoque non aliud ſenſit, vehementiſſimis Achillis manibus canoras fides aptando, vt earum militare robur leni pacis ſtudio relaxaret. *Ibidem.*

Horat. 2. Sat. 1.

Iliad. Ouid.

C. Honorius Imperator ludum gladiatorum hac de cauſa remouit. Quidã Telemachus monachus, pro hac cauſa ab Oriente venit Romam, dũque nefandum illud ſpectaculum ageretur, & ipſe intrauit in ſtadium, & deſcendens nitebatur aduerſum ſe gladijs pugnantes ſeparare. Cumque ſpectatores aduerſum ſe ſæuirent, & in effuſione ſanguinis graſſarentur, prouiſorem pacis lapidibus occiderunt. Hoc agnoſcens mirabilis Imperator, illum quidem inter victores martyres numerauit, nefandum vero ſpectaculum prorſus abſcidit. *In Tripartita hiſtoria libro decimo, capite ſecundo, de iſto ludo habes ſupra. Vide gladiator.*

Hic in Martyr. Rom. Cal. Ianuarij vocatur Almachius, ſed à Theod. lib. quinto hiſt. cap. 26. & à Ioanne Diacono in Miſcel. hiſt. appellatur Telemachus, & ab Othone l. 4. cap. 19. Dirimachius, id eſt, diremptor belli: adeo procliue eſt in ſimilibus nomenclaturis hallucinari. Neque illud cuiquam dubitationem moueat, quod ille in Martyr. Rom. à gladiatoribus necatus narretur, hic autem à Theodoreto, lapidibus obrutus, cum etiam in ſacris hiſtorijs aliquid ab alio referatur, quod alius omiſerit. Porro quod hic Telemachus ab Honorio in numerum martyrum adoptatus ſcribatur; id eo ſenſu accipiendum, vt quod ab Eccleſia Catholica decretum eſt, ipſe ſanctione munierit. Conſule Card. Baron. notas a.d Martyr. Rom. Cal. Ianuarij. Sigebert. in Chronicis ad annum 400. appellat Telematium.

Item, vide Recreatio. Luxuria. a.

LVPVS.

EDgarus Rex Angliæ, omnis generis feras ſanguinis auidas ex regno extirpare cogitans, Siducilo Regi VVallenſium indixit, vt ſingulis annis tributum trecentorũ luporum ſolueret, quod cum ille tribus annis feciſſet, quarto deſtitit, nullum ſe vlterius inuenire poſſe profeſſus. *In ſpeculo hiſtor. libr. 25. cap. 85. Polyd. Virg. lib. 1. rerum Angl.* A.

LVXVRIA.

SEnex quidam ſexaginta annorum Apoſtolo Andreæ dixit, quod toto tempore vitæ ſuæ luxuriæ ſeruierat. Accepi autem, inquit ille, aliquando Euangelium orans Dominũ, vt amodo mihi continentiam largiretur, ſed ſtatim ad peccatum ſolitum reuertebar. Quadam ergo die oblitus ſuper me Euangelium ad lupanar iui, ſtatim dixit meretrix. Egredere ſenex, egredere, quia Angelus Dei es tu ne me contingas. Video A.

enim

enim ſuper te mirabilia. Stupefactus ad verba meretricis recolui quia Euangeliū penes me habebam. Nunc ergo Sancte Dei ora pro me. Audiens hæc beatus Andræas flere cæpit & ait. Non comedam donec ſciam ſi Dominus miſerebitur huius ſenis. Cūque dies quinque ieiunaſſet venit vox ad Andræam dicens. Obtines Andræa pro ſene, ſed ſicut ieiunijs maceraſti te, ſic ſe affligat vt ſaluetur. Sicque fecit, & ſex menſibus in pane & aqua ieiunauit, & poſt in pace quieuit. Venit ergo vox ad Andræam dicens: Per orationem tuam Nicolaum quem perdideram, acquiſiui. *In aurea legenda ſub titulo de ſancto Andræa.*

B. Campana luxuria perquam vtilis noſtræ ciuitati fuit. Inuictum enim armis Hannibalem illecebris ſuis cōplexa vincendum Romano militi tradidit. Quid ergo his vitijs fœdius, quid etiam damnoſius, quibus virtus atteritur, victoriæ langueſcunt, ſopita gloria in infamiam conuertitur, animique pariter & corporis vires expugnantur, adeo vt neſcias ab hoſtibus ne, an ab illis capi ſit pernicioſius habendum? *Valerius libro nono, cap. primo. Liuius libro 27.*

C. Vrbs Volſmienſium erat opulenta, erat moribus & legibus ordinata, Etruriæ caput habebatur, ſed poſtquā luxuria prolapſa eſt, in profundum iniuriarum & turpitudinis decidit, vt ſeruorum ſe inſolentiſſimæ dominationi ſubijceret, qui primum admodum pauci ſenatorium ordinem intrare auſi, mox vniuerſam Rempublicam occupauerunt, teſtamenta ad arbitrium ſuum ſcribi iubebant, conuiuia cætuſque ingenuorum fieri vetabant, filias dominorum in matrimonium ducebant, poſtremo lege ſanxerunt vt ſtupra ſua in viduis pariter atque innuptis impunita eſſent, ac ne qua virgo ingenuo nuberet, cuius caſtitatem non ante vnus ex numero ipſorum aliquis delibaſſet. *Ibidem Valerius Florus libro primo, capite vigeſimo. Oroſius q. c. 5.*

D. Age Xerxes opum regiarum oſtentatione eximia, eouſque luxuria gaudebat, vt edicto præmium ei proponeret, qui nouum voluptatis genus reperiſſet, quanta, dum delicijs nimijs capitur, ampliſſimi imperij ruina euaſit? *Ibidem Valer. Tullius Tuſc. 5.*

E. Conſentaneus Regibus ſuæ gentis Ægyptiæ populus, qui ductu Archelai, aduerſus Aulum Gabinum vrbis mænibus egreſſus, cum caſtra vallo atque foſſa cingere iuberetur, vniuerſus ſubclamauit, vt id opus pecunia publica faciendum locaretur. Quapropter delicijs tam enerues animi ſpiritum exercitus noſtri ſuſtinere non potuerunt. *Ibidem Valer. Iuſtin. lib. 78. Liuius 59.*

F. Effæminatior tamen multitudo Cypriorum; qui Reginas ſuas mulierum corporibus velut gradibus conſtructis, quo mollius veſtigia pedum ponerent; currus conſcendere equo animo ſuſtinebant. Viris enim (ſi modo viri erant) vita carere, quā tam delicato imperio obtemperare ſatius fuit. *Valerius ibidem.*

G. Auarus luxurioſuſque populus Romanus ſecundis rebus effectus eſt, quas Naſica ille Scipio cauendas eſſe cenſebat, quando ciuitatem hoſtium maximam, fortiſſimam, opulentiſſimamque Carthaginem auferri nolebat, id eſt deleri, vt timore libido premeretur, preſſa non luxuriaretur, luxuriaque cohibita, nec auaritia graſſaretur: quibus vitijs obſeratis, ciuitati vtilis virtus floreret & creſceret, eique virtuti libertas congrua permaneret. *Auguſtinus primo de ciuitate Dei 31. Liuius l. 48.*

Hinc

H. Hinc etiã erat, & ex hac prouidentiſſima patriæ charitate veniebat, quod idem ipſe veſter Pontifex Maximus, ſcilicet Naſica Scipio, (alloquitur Romanos) á ſenatu illius tẽporis, quod ſæpe dicendum eſt, electus, ſine vlla ſententiarum diſcrepantia vir optimus, caueam theatri ſenatum conſtruere molientem ab hac diſpoſitione & cupiditate compeſcuit, perſuaſitque oratione grauiſſima ne græcam luxuriam virilibus patriæ moribus paterentur obrepere, & ad virtutem labefactandam, eneruandamque Romanam peregrinæ conſentire nequitiæ, tantaque authoritate valuit, vt verbis eius commota ſenatoria prouidentia, etiam ſubſellia, quibus ad horam congeſtis in ludorum ſpectaculo iam vti ciuitas cœperat, deinceps prohiberet apponi. *Et infra.* Nec enim cenſebat ille fœlicem eſſe Rempublicam ſtantibus mœnibus, ruentibus moribus. *Auguſtinus primo de ciuitate Dei capite trigeſimo-primo.*

I. Quorundam Epiſcoporum in defenſione veritatis perſiſtentium, Wandalorum Rex raptus furore, linguas radicitus amputari fecit. Res mira, quia ita poſt pro defenſione veritatis ſine lingua loquebantur, ſicut prius loqui cum lingua conſueuerant. Hi itaque profugi ad Conſtantinopolitanam vrbem venerunt, quorum illic vnus in luxuriam lapſus, mox priuatus eſt dono miraculi, recto, ſcil. Dei iudicio, vt qui carnis continentiam ſeruare neglexerat, ſine lingua carnea non haberet verba veritatis. *Greg. in Dialogis libro tertio, capite trigeſimo-ſecundo.*

K. Quidam Patrum dixit quia oculi porci naturale habent figmentum, ita vt nec neceſſitate intendant in cœlum, nec aliquando poſſint reſpicere ad cælum. Sic ergo & anima eius qui in dulcedine voluptatũ delectatur ſemel delapſa in luxuriæ cœnum, difficilè poteſt reſpicere ad Deum aut ſapere aliquid dignum Deo. *In vitis Patrum libro decimo-octauo, parte quinta.*

L. Titillabat diabolus ſenſus Sancti Hilarionis iuuenis, & pubeſcẽti corpora inſolita voluptatum incendia ſuggerebat. Iratus itaque ſibi tyrunculus Chriſti. Ego inquit, aſelle faciam vt non calcitres, nec te ordeo alam, ſed paleis fame conficiam & ſitis graui onerabo pondere, per æſtus indicabo & frigora vt cibum potius quam laſciuiam cogites. Herbarum ergo ſucco & paucis caricis id eſt ficubus, triduum vel quatriduum deficientem animam ſuſtentabat, orans frequenter & pſallens, & roſtro humum fodiens, vt ieiuniorum laborem etiam labor operis duplicaret. *Hieronymus in vita S. Hilarionis.*

M. In vitis Patrum legitur de quodã Angelo in ſpecie hominis apparente, quod obturauit nares ſuas ad aſpectũ cuiuſdam luxurioſi. *Gulielmus Lugd. in ſumma de vitijs, in tractatu Luxuriæ, rubrica prima.*

N. Childericus Rex Franciæ propter inſolentem & luxurioſam vitam de regno expulſus à ſuis, octo annis mãſit apud Baſinum Regem Thuringorum. *Martinus Polonus in Chronico. Sigebertus ad annum 461.*

Item, vide Abſtinentia. a k. Benedictus. b. Tyrus. a. Continentia. a. Conuiuiũ. b. Corporale. a. Libido. Principatus ſ i. Roma. a d. Sardanapalus. a. b.

S. Macarius.

A. Macario conuerſionis occaſio homicidiũ fuit, nã dum puer eſſet & oues paſceret circa maritimã palu-

paludem ludens quendam coætaneum peremit, & præ metu fugiens in ſolitudinem tribus annis ſub diuo eſt moratus, poſtea paruum hoſpitium ſibi fecit in quo viginti-quinque annis vixit. Plures eum audierunt gratias referre illi calamitati, ſalutiferum vocare homicidium non ſponte commiſſum, quod ei beatitudinis cauſa prouenerat. *In Tripartita hiſtoria libro octauo, capite primo.*

MAHOMETVS.

A. TRadunt Sarraceni quod idolum, quod Salencedis dicitur, Mahometus dum viueret ſuo nomine fabricauit, & quandam legionem dæmonum arte magica in eo ſigillauit, quæ legio fortiter illud idolum obtinet, quia à nullo vnquam frangi potuit. Cum autem aliquis Chriſtianus ad illud appropinquat, ſtatim periclitatur. Sed ſi aliquis Sarracenus cauſa adorandi vel deprecandi Mahometum accedit, recedit incolumis: ſi forte ſuper illud auis quælibet ſe depoſuerit, ilico moritur. *Turpinus in hiſto. Caroli, & ponitur in ſpec. hiſt. lib. 25. cap. 7.*

B. Mahometus de vtroque teſtamento quædam legibus ſuis inſeruit, vnde ſecundum ritum Iudæorum circumciduntur Sarraceni, carnes porcinas non comedunt, cuius rationē cum vellet aſſignare dixit, quod ex fimo Cameli porcus poſt diluuium procreatus fuerit, & ita tanquam immundus à mundo populo eſt vitandus. Cum Chriſtianis autem conueniunt, quod credunt vnum ſolum Deum omnipotentem. Aſſeruit etiam quædam vera falſis miſcens, quod Moyſes fuit magnus Propheta, & Chriſtus maior, & ſummus Prophetarum, natus ex Maria Virgine, ex virtute Dei abſque ſemine hominis. Ait quoque in ſuo Alcorano, quod Chriſtus dum adhuc puer eſſet, de limo terræ volucres cæli procreauit, ſed venenum immiſcuit, quia Chriſtum non verè paſſum nec reſurrexiſſe dixit, ſed alium quendam hominem ſibi ſimilem. Deinde recitantur plures leges & mandata Mahometi quibus Sarraceni vtuntur. *In aurea legenda ſub titulo de Sancto Pelagio Papa.*

Vide hiſtor. Orient. Iacobi à Vitriaco cap. quinto, libro primo, & Sigebertus ad annum 610.

MAGDALENA.

A. QValibet die Magdalena in ſeptem horis canonicis ab Angelis in æthera eleuabatur, & cantus glorioſos audiebat. Vnde diebus ſingulis, his ſuauiſſimis laudibus ſatiata, & inde per eoſdem Angelos ad locum proprium reuocata, corporalibus alimentis nullatenus indigebat. Die autem quadam Dominus cuiuſdam Sacerdotis ſolitarij propè dictum locum manentis, oculos aperuit, & corporalibus vidit qualiter Angeli ad prædictum locum deſcendebant, & eam in æthera eleuabant. *In legenda Lombardica ſub titulo de Magdalena.*

MAGIA.

A. PRæſtigium Mercurius dicitur inueniſſe, quod ex eo ſic dicitur, quod aciem præſtringat oculorum, fuitque Magorum peritiſſimus, vt quaſcunque res vellet, faceret

 inui-

inuiſibiles, aut vt videbatur, in alias ſpecies transformaret. *Ioannes Sareſb. in Polycratico libro primo, cap. nono.*

B. Erga virginem Dei, vicinus iuuenis deperibat, qui cum frequenter, tactu, iocis, nutibus, quæ ſolent morituræ virginitatis eſſe principia, nihil profeciſſet, perrexit Memphis, vt confeſſo vulnere ſuo magicis artibus rediret armatus ad virginem. Ergo poſt annum doctus ab Æſculapij vatibus venit præſumptum animo ſtuprum geſtiens & ſubter limē domus puellæ quædam tormenta verborum & portentuoſas figuras ſculptas in æris Cyprij lamina defodit. Ilico inſanire virgo, & amictu capitis reiecto rotare crinem, ſtridere dentibus, inclamare nomen adoleſcentis cæpit. Magnitudo quippe amoris ſe in in furorem verterat. Perducta ergo ad monaſterium ſeni traditur, ſcilic. Sancto Hilarioni, qui reddita virgini ſanitate increpauit eam cur feciſſet talia per quæ in eam dæmon potuiſſet intrare. *Hieronymus in vita S. Hilarionis.*

C. Ægyptius quidam cum amore alienæ vxoris arderet, nec ad effectum concupiſcentiæ peruenire poſſet, eo quod illa ſuum coniugem nimis amaret, maleficum precatus eſt vt ab ea amari ſe faceret, qui multis illectus muneribus ſolito ſuæ artis ingenio fecit illam equam videri. Itaque vir eius turbatus quod equam in lectulo ſuo iacentem videret flebat, eo quod illam alloquens nullum audire reſponſum poterat. Adductis ergo presbyteris quid illa pateretur oſtendit, & nec ſic quidem calamitatis cauſam agnouit. Illigatam ergo eam in morem iumenti ad deſerta deduxit. Cumque iam Eccleſiæ Sancti Macarij Ægyptij genere & Sacerdotis propinquaret, monachi arguebant eum cur ad monaſterium cum equa veniret. Vxor, inquit, mea hæc fuit, ſed in equam conuerſa, iam tertia dies eſt ex quo cibum non ſumpſit. Quod cum Macario retuliſſent. Vos inquit, equi eſtis, & equorum oculos habetis. Illa namque mulier eſt, nec in illa natura transfigurata videtur, niſi in eorum oculis qui præſtigij vanitate falluntur. Mox aquam benedictam ei infundens, oratione completa, ſubito eam omnibus fœminam videri fecit, eamque refici iuſſit, & cum viro ſuo reuerti dicēs: Hæc idcirco perpeſſa eſt, quia per quinque ſeptimanas myſteria diuina non attigerat. *Heraclides in libro qui dicitur Paradiſus, & in vitis Patrum de duobus Macarijs.*

Aliquando Macarius Alexandriæ presbyter, videre deſiderauit hortum in quo ſepulti eſſent Iannes & Mambres Magi Pharaonis, qui longo tempore quadratis lapidibus opus illud extruxerant, & varijs arbuſculis locum repleuerant, puteum quoque fecerant, quia poſt mortem illic ſe vt in paradiſo manſuros crederent eſſe. Deinde narratur qualiter cum magno labore ad illum locum acceſſit, & in eius aduētu ſeptuaginta dæmones de horto illo proſilierunt clamantes ac ſibi dicentes. Quid vis Machari quod noſtras regiones ingrederis. Quid hanc poſſeſſionem irrumpere cupis, in quam nunquam homo viuens ingreſſus eſt? Sanctus reſpondit. Ingrediar tantum vt videam, & continuo diſcedam. Ingreſſus ergo cum locum vidiſſet per viginti dies, ad cellam ſuam reuerſus eſt. *Ibidem.* D.

Dixit Abbas Serenus, quoniam vt antiquæ traditiones ferunt, Cham filius Noe qui ſuperſtitionibus iſtis tam ſacrilegis ac magicis erat inſti- E.

tutus,

tuito & ſanctis fratribus ingreſſurus ſceleſtas artes ac prophana commenta diuerſorum metallorum laminis quæ ſcilicet aquarum corrūpi inundatione non poſſent duriſſimis lapidibus inſculpſit, quæ peracto diluuio perquirens perpetuæ nequitiæ ſeminarium tranſmiſit in poſteros. *In collation. Patrum collatione ſeptima, capite vigeſimo primo.*

Item, vide Maleficia. a b. Mirabile. ae. an. ap. bh. bm. Simon Magus. a.

MAGNANIMITAS.

Vide Alexander. m.

MAGNES.

Vide Mirabile. a z. a. a o. bn.

MAGNIFICENTIA.

Vide Liberalitas. a. b. c.

MALEDICTIO.

A. IN oratorio dum vir Dei Florentius ſolus habitaret, ſimplicem ducens vitam, à Deo petijt, vt ei illuc ad habitandum aliquid ſolatij largiretur, qui poſt orationem, oratorium egreſſus, ante fores vrſum reperit ſtantem, nihil feritatis in ſuis motibus demonſtrantem, & quia in eadem cella pecudes quatuor vel quinque remanſerant relictæ à viro Dei Eutichio, eidem vrſo præcepit dicens: Vade & has oues ad paſtum eijce, ad ſextam vero horam reuertere. Cæpit hoc itaque indeſinenter agere: cum vir Dei ieiunare voluiſſet ad nonam horam, præcipiebat vrſum cum ouibus reuerti, cum vero noluiſſet, ad ſextam. Cumque hoc diutius ageretur, cæpit longè tãtę virtutis fama crebreſcere. Sed quatuor diſcipuli Eutichij inuidentes quod eorum magiſter ſigna non faceret, quem vbique quæſiturus, quem occiſum reperit, ſed ſollicitè inquirens, citius à quibus fuerat occiſus, inuenit. Tunc ſeſe in lamentum dedit, fratrum magis malitiam, quam vrſi mortem deplorans, quem Eutichius conſolari ſtuduit, ſed ille magno dolore accenſus, imprecatus eſt dicens: Spero in Domino, quia in hac vita ante omnium oculos ex malitia ſua vindictam recipiant. Cuius vocem protinus vltio diuina ſequuta eſt. Nam illi quatuor elephantino morbo percuſſi ſunt vt membris putreſcentibus interirent. Quod factum vir Dei Florẽtius expauit, ſeque ita fratribus maledixiſſe pertimuit, omni enim vitæ ſuæ tempore flebat. *Gregorius in Dialogorum libro tertio, capite decimo-quinto.*

MALEFICIVM.

SAncto Iuliano dixit Martianus Tyrannus. In nomine Chriſti quẽ colis, extinctum oculum militi reſtitue, ſed ne hoc magicis artibus exerceas, iubeo te lotio perfundi, per quod omnia maleficia noſcuntur fugari. *In ſpec. Hiſt. lib. 13. cap. 110.* A.

Anno Henrici tertij Imperatoris, erant duæ auiculæ in via ſtrata qua Romam itur, in vno tugurio commorantes, vno imbutæ maleficio, quæ hoſpitem, ſi quando ſolus ſuperueniebat, in equum, aut aſinum, aut ſuem mutabant. *In ſpeculo hiſtor. lib. vigeſimo-ſexto, capite vigeſimo-nono.* B.

MANSVETVDO.

Vide Remigius a. Roma. b.

S. MARCVS EVANGELISTA.

A. TAntæ humilitatis fuiſſe dicitur Marcus Euangeliſta, vt pollicem ſibi amputauerit, ne ad ſacerdotium poſſet promoueri, veruntamen diſpoſitio Dei, & authoritas Sancti Petri præualuit, qui ipſum Alexandriam Epiſcopum deſtinauit. *In aurea legenda ſub titulo de Sancto Marco.*

Imprudenter, idquod ab Anachoreta quodam factum eſſe conſtat, Marco Euangeliſtæ tribuitur. At grauis illius hiſtoriæ auctor non extat, neque veroſimile eſt id eum diuino afflatu impulſum id feciſſe. Cum enim à Spiritu Sancto ad Sacerdotium vocaretur, quomodo potuit ab eodem Spiritu, vt Sacerdotium declinaret, ad pollicis præciſionem permoueri? Circumfertur quidam prologus in Euangelium Marci, ſub nomine beati Hieronymi, in quo perhibetur Marcus ſibi pollicem præſecuiſſe, vt Sacerdotio ineptus foret. Sed ille prologus non eſt Hieronymi, ſed incerti auctoris. Eiuſdem hiſtoriæ meminit Petrus Bleſenſis epiſt. 127. Petrus de Natalibus in catal. ſanct. lib. 4. cap. 86. & Claudius de Rota: imo & S. Thom. 2.2. q. 185. a. 2. ex prologo D. Hieronymi ſuper Marcum, qui tamen non eſt genuinus Hieronymi fœtus.

B. Petrus Damianus de beato Marco ſic ait: Tantam ei Deus apud Alexādriam gratiam dedit, vt omnes qui tunc ad fidei rudimenta confluerent, mox ad eiuſdem perfectionis faſtigia peruolarent. *Vbi prius.*

MARE.

A. CIrca annum treceenteſimum quinquageſimum quintum ab vrbe condita, grauiſſimo motu terræ Sicilia concuſſa eſt. Tunc etiam Actalante ciuitas Locris adhærens, terræ contigua, repentino maris impetu abſciſſa, atque in Inſulam deſolata eſt. *Oroſius de orcheſtra mundi lib. ſecundo, capite 18.*

B. Anno Domini 368. terræ motu per orbem facto, mare littus exijt, & Siciliæ multarumque vrbium innumerabiles populos oppreſſit. *Hieronymus in Chronicis.*

C. Anno Domini 1136. mare terminos ſuos egreſſum inopinatè partē Flandriarum cum habitatoribus ſubmerſit. *In ſpec. hiſt. lib. 28. cap. 13. Simile conſtat accidiſſe in Flandria 1376. circa medium Octobris.*

S. MARGARETA.

A. S. Margareta impetrato à perſecutore orandi ſpatio pro ſe, & ſuis perſecutoribus, & pro eius memoriam agentibus orauit, addēs vt quæcunque in partu periclitans ſe inuocaret, illæſam prolem emitteret, factaque eſt vox de cœlo, quod in ſuis ſe nouerit petitionibus exauditam. *In aurea legenda ſub titulo de Beata Margareta.*

MARIA.

A. ADeo fuit Maria in matris vtero beata & ſanctificata quod non ſolum inclinatiuum ad peccatum in ea penitus non remanſit, ſed etiam virtus eius ſanctitatis & caſtitatis vſque ad alios extendebatur. Maria pulcherrima fuit, à nullo tamen vnquam potuit concupiſci, & ratio eſt, quia virtus eius caſtitatis aſpicientes penetrabat, & concupiſcentiam in eis expellebat. Vnde comparatur myrrhæ, quia ſicut illa ver-

S. Ambr. l. de inſt. virg. c. 7. vbi ſic inquit de B. V. M. Tāta erat eius gratia, vt nō ſolum in ſe virginitatem ſeruaret,

Sed etiam si quos iniecisset, integritatis insigne conferret. d. 3. 1. p. art. 3. q. 1.

la vermes interficit, ſic eius ſanctitas concupiſcentias carnales. In eam ſententiam ſcribit Bonauentura *ſuper tertium ſententiarum*, vbi quæritur verum beata virgo in prima ſanctificatione totaliter à peccato originali & à fomite purgata fuerit, in ſolutione cuiuſdam argumenti. *D. Thom. in 1. distinct. 1. quæſt. 1. art. 2. quæſt. 1. Alex. Alenſis 1. p. quæſt. 9. membro. 1. art. 1. vbi docet hoc donum ſupernaturale fuiſſe, cum id à forma naturali præſtari non poterat.*

B.

Lege Sebastianũ Tollardum qui gallico idiomate luculẽter euulgauit hiſtoriam v. Carnotenſis.

Cum Dux Normannorum vrbem Carnotenſem obſediſſet, Epiſcopus vrbis tunicã beatæ Mariæ more vexilli impoſuit haſtæ, & ſequente populo ſecurus ad hoſtem exiuit, ſtatimque hoſtilis exercitus amentia & cæcitate percuſſus eſt, ſtabatque toto corpore tremulus. Tunc illi atrociter hoſtes cædunt, quod beatę Virgini diſplicuiſſe probatur, ex eo quod protinus tunica illa diſparuit, & viſam continuo hoſtis recepit, & Carnotenſes occidit. *Vbi ſupra in aurea legenda.*

C.

P. Bleſ. ſer. 20. egregiè diſſerit de cauſa huius inguinariæ peſtis. Paulus Diacon. de geſtis Longob. l. 3. c. 11.

Plaga inguinaria ex infectione aeris Romæ ſæuijt, ita vt corporali viſu ſagittæ cælitus venire, & ſingulos percutere viderentur, quæ & Pelagium Papam perculit, & in tantum lues illa deſæuijt vt quadam die vna hora octoginta homines ſpiritum exhalarent, propter quam fugandam Gregorius litanias inſtituit. Quodam ergo Paſchali tempore pro peſte fuganda proceſſionem cum lachrymis per ciuitatem fieri ordinauit, in qua imaginem beatæ Virginis, quam Lucas arte medicis ac pictor formaſſe dicitur, portari fecit, & ecce tota aeris infectio cedebat imagini, ac ſi ipſam imaginem fugeret, & iuxta imaginem auditæ ſunt voces Angelorum canentium Regina cæli &c. Tunc Gregorius adiunxit. Ora pro nobis Deum alleluia, Statimque vidit ſuper caſtrum Creſcentij Angelum Domini, qui gladiũ detergens in vaginã reuocabat. Vnde & caſtrum, caſtrũ Angeli vocatum eſt deinceps. *In aurea legenda ſub titulo de ſancto Gregorio. Ioannes Diacon. in vita B. Greg. libro primo, capite decimo-ſeptimo. Card. Baron. tomo octauo, pag. 6.*

S. Greg. lib. 11. ep. cap. 12.

D.

Miles quidam nobilis ordinis Ciſtercienſis monaſterium intrauit, qui licet literas neſciret, tamen propter nobilitatem ſuam inter monachos eſt poſitus, qui quamuis magiſter ei datus eſſet ad docendum literas, nihil diſcere potuit niſi tantum hæc duo vocabula, Aue Maria, quæ tam auidè retinuit, vt quocunque deambularet, ruminaret. Tandem mortuus eſt, & cum alijs monachis eſt ſepultus, & ecce ſuper tumulum eius ſpecioſum excreſcit lilium, in cuius quoque folijs Aue Maria literis aureis eſt inſcriptum. Currentes monachi, & terram de tumulo effodientes radicem lilij ex ore defuncti procedere repererunt. Intellexerunt ergo cum quanta deuotione illa duo verba dicebat, quem Dominus tanti honore prodigij illuſtrauit. *In aurea legenda ſub titulo de Annunciatione Dominica. Cantiprat. lib. ſecundo, capite vigeſimo-nono.*

E.

Erat quidam monachus lubricus, ſed virgini valde deuotus, quadam ergo nocte ad ſcelus aſſuetum pergens & coram altari tranſiens beatam Virginem ſalutauit. Sic ergo de Eccleſia exiens dum quendam fluuium vellet trãſire, in aquam decidens expirauit, cuius animam cum dæmones rapuiſſent, beata

Virgine faciente, placuit Deo, vt anima ad corpus rediret, & de ſuis actibus pæniteret. *In aurea legenda de Aſſumptione beatæ Virginis.*

F. Quædam mulier à dæmone ſibi viſibiliter in forma apparente humana, multas moleſtias ſuſtinebat, multaque remedia nunc aquæ benedictæ aſperſione, nunc hoc, nunc illud adhibebat, ſed nec ſic ille ceſſabat. Quidam autem vir ſanctus ſibi conſuluit, vt cum ad eam accederet, illa eleuatis manibus, Sancta Maria adiuua me, protinus exclamaret. Quod cum illa feciſſet, diabolus euanuit. *Vbi ſupra.*

G. Beata Virgo hanc regulam ſtatuerat, vt à mane vſque ad tertiã orationibus inſiſteret. A tertia vſque ad nonam textrino operi vacaret. A nona ab oratione non recedebat, quouſque Angelus apparens ei, eſcam daret. *Hieronymus in epiſtola ad Cromatiũ & Heliodorum. Et recitatur in aurea legenda ſub tit. de Nat. B. Mariæ.*

H. In Cilicia anno Domini 537. fuit quidam Theophilus Vicedominus cuiuſdam Epiſcopi, qui ab eodem dicto officio eſt depoſitus. Ille ob hoc deſperans, & diabolum aduocans, iuſſu ipſius Chriſtum & matrẽ eius abnegans, chriſtianæ profeſſioni abrenunciauit, & chirographum abrenũciationis proprio ſanguine ſcripſit, & annulo ſignauit. In craſtinum ergo Theophilus in gratiam Epiſcopi recipitur procuratione dæmonis, poſtea ad beatam virginem confugiens, ab ea eſt redargutus, & ad præceptum ipſius renuncians diabolo, & Chriſtum confitens, filio & matri eſt reconciliatus, & ad iudicium veniẽs diabolus chirographum reddidit, quo recepto exultans coram Epiſcopo omnique populo, quid ſibi acciderat, retulit, & cunctis mirantibus & glorioſam virginem laudantibus, poſt triduum in pace quieuit. *In aurea legenda de Natiuitate beatæ Mariæ, ex Vincentio Beluacenſi lib. vigeſimo-primo, cap. 69. & 70. & apud Sigeb. in Chron. ad annum 117.*

I. Mulier Iudæa in partu laborans anguſtiabatur ad exitum. Interea dũ agonizaret, ſubito lux cælitus emiſſa ſuper eam emicuit, & vox pariter intonuit dicens: Inuoca matrem Ieſu, & liberaberis. Inuoca nomen Mariæ, & ſalua eris. Ergo luce foris ſubſtracta, ſed virtute verbi intus radiata mulier fideliter nomen Mariæ inuocans, ſtatim fælici partu filium edidit, carens omni dolore. *In ſpec. hiſt. libr. 8. cap. 99.*

K. In monaſterio beati Vincentij ſtatutum erat, & per triennium iam ſeruatum, vt cum horis canonicis beatæ Virginis officia dicerentur, de quo cœpit murmurare monachus quidam Gazo nomine reprobæ vitæ, ſed accuratæ facundiæ, & obtinuit, vt illæ omitterentur, moxque innumeræ aduerſus monaſterium exortæ ſunt aduerſitates. Itur ad Imperatorem Teutonicum, ſed fruſtra, venitur ad me, dico eis hoc accidiſſe, quia matrem pacis à ſe abiecerunt, & mox in terram proſtrati nuncij dicunt ſe nunquam de cætero laudes beatæ Virginis dimiſſuros. Sic in breui poſtea pacem recuperauerunt. *Petrus Damiani epiſt. 6. epiſt. 32.*

L. Magiſtro Richardo Normanno viro literato & pio narrante cognoui quendam in Germania valde flagitioſum fuiſſe, quem inimici ſui in decliuio montis cuiuſdam peremerunt, cuius caput, trunco corporis in loco manente, in vallem deuolutum eſt clamans horribiliter per hæc verba: Virgo Sancta Maria da veram cõfeſſionem. Hæc non paucis horis capite

pite clamante, vnus inimicorum pro Sacerdote cucurrit in villam. Venit ille, ſed appropinquare non eſt auſus, niſi relatum caput ſuo corpori compaginaretur, quo facto acceſſit presbyter, & loquente capite confeſſionem illius audiuit. In fine ergo confeſſionis inquirit, dicens: Miror in miraculo de te facto. At ille, cauſa, inquit, huius miraculi eſt. Audiui adhuc iuuenis quod quicunque feriam quartam, vel ſabbathum in honore glorioſæ virginis Mariæ ieiunaret, veram confeſſionem, ante mortem obtineret. Quod vt audiui, in omni vita ieiunium dictum obſeruaui. Hoc audito Sacerdos miratus eſt, & ſtatim vt hæc dicentem & confitentem abſoluit, ſpiritum occiſus efflauit. *Hæc ſcribuntur in libro 2. Thomæ Cant pr. de apibus cap. 29.*

Nota ergo lector, me non credere neceſſariam ſuper hoc eſſe regulam, vt virgo Maria hoc omnibus impetret, qui prædictis ferijs velint ieiunare: quanquam glorioſa virgo in iſto peccatore tale voluerit miraculum demonſtrare, vt ſedulos dilectores ſuos iuuandos à ſe, & honorandos comprobaret. Regula, cuius meminit Cantipratanus, hæc eſt, quod quicunque quartam feriam aut Sabbathum ieiunio tranſegerit in honorem glorioſæ virginis Mariæ veram Confeſſionem ante obitum, Deiparæ precibus obtinebit. Similia quædam de alijs ſanctis & ſpeciatim de beata Barbara leguntur, quod deuoti illius cultores ante mortem, Sacramentorum Confeſſionis & Euchariſtiæ, participes efficientur, vnde in Francia & locis finitimis S. Barbara mater confeſſionis vocitatur. At rectè docet Cantipratanus tales traditiones non eſſe perpetuas aut infallibiles, ne ſe hac ratione decipiant illi qui ſceleratè viuunt. Hac de re agens prima Synodus prouincialis Cameracenſis celebrata anno 1565. ſtatuit abominandam eſſe eorũ vanitatem ac ſuperſtitionem, qui certo pollicentur, non morituros ſine pænitentia & Sacramentis eos qui hunc illumue ex diuis coluerint. Hæc ex notis D. Georgij.

Item, vide Scriptura. a.

S. MARIA ÆGYPTIACA.

Vide Crux. c.

S. MARTINVS.

IN Eccleſia nemo beatum Martinum ſedere conſpexit. Verba ſunt Galli Martini diſcipuli. *Seuerus in Dialogis lib. 2. cap. primo.* A.

Sedebat Martinus in cellula ruſticana, quas nos Galli tripetias nuncupamus. *Ibidem.* B.

Quadam die ad Eccleſiam Martino eunti ſeminudus pauper occurrit orans ſibi veſtimentum dari. Tunc ille accerſito Diacono iuſſit eum veſtiri, deinde ſecretarium ingreſſus cum ſolus ibi ſederet, hoc ſecretum beati viri pauper ille captatum, cum Archidiaconus dare tunicam diſtuliſſet, irrupit, diſſimulatum ſe á clerico quærens. Nec mora ſanctus paupere non vidente intra anſibalum ſibi tunicam latenter eduxit, pauperemque diſcedere iubet. *Ibidem.* C.

Animaduerti ſæpe Sulpici, Martinum tibi dicere ſolitum, nequaquã ſibi in epiſcopatu virtutum gratiam ſuppetiiſſe, quam prius ſe habuiſſe meminiſſet. *Ibidem cap. 5.* D.

Multa illius ſigna geſta antequam Epiſcopus eſſet innotuere mundo, ſed innumerabilia eſſe dicuntur, quæ dum iactantiam vitat, occultauit, nec in hominum notitiam paſſus eſt peruenire. *Ibidem.* E.

Valentinianus Martino multa munera obtulit, quæ beatus vir cuncta reiecit. *Ibidem.* F.

Quodam tempore canes leporem ſequebantur, cuius periculum vir G.

beatus pia mente miſeratus iubet canibus vt ſequi deſiſterent, qui continuo conſtiterunt, & ita lepus euaſit incolumis. *Ibidem.*

H. Quem recenter tonſam forte Martinus conſpexerat, Euangelicum, inquit, mandatum iſta compleuit: Duas habuit tunicas, vnam earum largita eſt non habenti. Ita ergo & vos facere debetis. *Ibidem.*

I. Clodouæus Francorum Rex, ducens Francorum exercitum contra Gothos Arrianos tunc Pictauiam occupantes, cum eſſet in itinere, direxit nuntios ad beati Martini baſilicam, & equum ſuum quem amabat, plurimum miſit, & ait: Si tu Domine adiutor mihi es, & gentem hanc incredulam meis manibus tradideris, in ingreſſu baſilicæ ſancti Martini digneris mihi reuelare. Venientibus autem pueris eius, cum ipſa limina introiſſent, primicerius Eccleſiæ hanc Antiphonam impoſuit, dicens: Præcinxiſti me virtute ad bellum &c. quam vocem pſallentium vt audierunt, Domino gratias agentes, dimiſſis muneribus cum lætitia nuntiauerunt Regi: Veniente ergo Rege apud Pictauos, decimo miliario ab vrbe Pictaua, fortiter dimicauit cum Alarico Rege. Gothi vero terga verterunt. Clodouæus victor Turonem reuerſus, munera multa baſilicæ beati Martini obtulit, equum autem ſuum recipere voluit, datis pro ea argenti ſolidis centum, quibus datis equus ille nullatenus ſe mouit. At ille ait: Date alios centum. Statim ergo ſolutus abijt. Tunc lætus Rex ait: Verè Martinus bonus eſt in auxilio, ſed carus in negotio. *Greg. Turon. in geſtis Francorum libro ſecundo, capite decimo-ſeptimo.*

Sigeb. in Chronic. ad annũ 509.

K. Beatus Martinus vno tantum ſeruo contentus, verſa vice ei ſeruiebat, & calciamenta detrahens, cibum vna capiens miniſtrabat. *Seuerus in eius vita.*

L. Nihil ſibi ex militię ſtipendijs præter victum quotidianum reſeruabat. Cum iam nihil præter arma & veſtem ſimplicem militiæ haberet, obuiam habuit in porta Ambianenſium pauperem nudum. Cum nihil præter clamydem haberet, arrepto ferro quo accinctus erat, mediã diuidit, partem eius pauperi tribuit, reliqua induitur. Nocte ergo ſequenti, cum ſe ſopori dediſſet, Chriſtum vidit chlamydis qua pauperem texerat, parte veſtitum, ipſumque ad aſtantes Angelos ſic loquentem audiuit. Martinus adhuc cathecumenus hac me veſte contexit. *Ibi.*

M. Martinus relicta militia cum ad parentes ſuos rediret, inter Alpes incidit in latrones, cumque vnus ſecurim in caput eius vibraſſet, ictum ferientis dextræ ſuſtinuit, alter tantum iunctis poſt tergum manibus vni eorum cuſtodiendus traditur. Percunctanti latroni an timuiſſet, ait ſe nunquam ita fuiſſe ſecurum, ſciẽs Dei miſericordiam maximè in tentationibus affuturam. *In aurea legenda & in Sulpitio.*

N. Modicum poſtquam in monaſterio iuxta Pictauum fuerat, collocatus, duos mortuos ſuſcitauit, vnum catheeumenum qui abſque baptiſmo deceſſerat, qui quidem ſuſcitatus, ſolitus erat dicere, ſe corpore exutum ad tribunal iudicis ductum, & deputandum obſcuris locis, triſtẽ excepiſſe ſententiam, ſed tunc per duos Angelos Iudici ſuiſſe ſuggeſtũ, hunc eſſe pro quo Martinus oraret, & ita per eoſdem Angelos iuſſum reduci, & vitæ priſtinæ reſtitutum. Non multum poſt alium ad vitam reduxit, qui ſibi laqueo vitam extorſe-

torſerat. *Ibidem.*

O. Factus Epiſcopus extra vrbem monaſterium conſtruxit vbi cum octoginta diſcipulis in multa abſtinentia vixit, nam nemo ibi viuum nouerat, niſi quem infirmitas coegiſſet, plerique camelorum ſetis veſtiebantur, pluresque ex his poſtea Epiſcopos vidimus, nec erat ciuitas aut Eccleſia quæ non ſede Martini monaſterio cuperet habere Sacerdotem. *Ibidem.*

P. Cum quidam ſub nomine martyris coleretur, & á Martino, nil de eius vita, vel merito inueniri poſſet, quadam die ſuper ſepulchrum orauit Dominum, vt quis eſſet, aut cuius meriti indicaret. Tunc conuerſus ad læuam, vidit vmbram nigerrimam ſtare, qui cum à Martino adiuratus eſſet, dixit ſe fuiſſe latronem, & ob ſcelus percuſſum, nihilque ſibi cum martyribus eſſe commune, cum illos gloria, ſe pœna teneret. Continuo ergo iuſſit altare deſtrui. *Ibidem.*

Q. Cum ad Imperatorem Maximum bellorum ciuilium victorijs elatum, plures è diuerſis partibus confluerēt Epiſcopi, & fœda circa Principē omnium adulatio notaretur, ſequa degeneri incōſtantia, Regi clientelæ ſacerdotalis dignitas ſubdidiſſet, in ſolo Martino Apoſtolica authoritas permanebat. Nam & ſi pro aliquibus ſupplicandū Regi fuit, imperauit potius quam rogauit. *Seuerus in libro prædicto.*

R. Cum ad conuiuium ab Imperatore vocatus, ſellula iuxta Regem poſita conſediſſet, ad medium fere cōuiuij, vt moris eſt, pateram Regi miniſter obtulit. Ille autem ſancto Epiſcopo potius dari iubet, expectans & ambiens vt ab illius dextera poculum ſumeret, ſed Martinus vbi ebibit, pateram presbytero ſuo tradidit, nullum exiſtimans digniorem, qui poſt ſe prior biberet. Quod factum Imperator, omneſque qui aderant ita admirati ſunt, vt hoc ipſū eis in quo contempti fuerant, placeret. *Ibidem.*

Quadam die diabolus in forma Regis, purpura, diademate, & aureis caligis, ore ſereno, lætaque facie ipſi apparuit. Cumque diu ambo tacuiſſent. Agnoſce, inquit, Martine, quē tu colis. Ego ſum Chriſtus deſcenſurus ad terras, ſed prius me tibi manifeſtare volui. Cum autem Martinus admirans taceret, ait: Martine quid dubitas credere, cum me videas. Tunc ille reuelante Spiritu ſancto ait. Dominus Ieſus Chriſtus non ſe purpuratum, nec diademate renitentem venturum eſſe prædixit: Ego Chriſtum niſi in eo habitu & forma qua paſſus eſt, & Crucis ſtigmata præferentem, non credam veniſſe. Ad hanc vocem diſparuit, & totam cellulam fœtore repleuit. *Ibidem.* S.

T. Eo die quo Martinus obijt, Ambroſius Epiſcopus miſſam celebrans Mediolani, ſuper altare inter prophetiam & epiſtolam obdormiuit, & cum excitare eum nullus præſumeret, & Subdiaconus niſi ipſo annuente epiſtolam legere non auderet, tranſactis duarum aut trium horarum ſpatijs, excitauerunt eum dicentes: Iam hora præterijt, & populus laſſus expectat. Iubeat Dominus vt clericus epiſtolam legat. At ille: Nolite turbari fratres. Frater enim meus Martinus ad Dominum migrauit, & ego eius funeri obſequium præbui, ſed vltimam orationem vobis excitantibus complere non potui: Tunc illi diem & horam notan-

tes, inuenerunt beatum Martinum ad cælum migraſſe. *Vbi ſupra.*

V*. Duo ſocij erant, vnus cæcus & alter contractus. Cæcus contractum ferebat, & contractus cæco viam demonſtrabat, ſicque mendicantes multam pecuniam acquirebant. Audientes vero quod ad corpus beati Martini multi ſanabantur, timere cæperunt, ne fortè per ſtratam in qua manebant corpus portaretur & ſic ſanarẽtur. Exeuntes ergo de illa ſtrata corpori ſancto in alia ſtrata obuiantes contra eorum voluntatem ſunt curati. *Ibidem.*

X. Cappam eius (*vt ait. Ioannes Beleth*) Reges Franciæ in prælijs portare cõſueuerunt, vnde ipſius cappæ cuſtodes, Cappellani dicebantur. *Vbi ſupra. Durandus libro ſecundo ration. capite decimo, numero octauo. Vide Baron. ad 11. Iunij.*

Item, vide Dæmoniacus. h. Hoſpitalitas. e.

MARTYRIVM.

A. PRudentius qui claruit tempore Theodoſij ſenioris, Vincentium Daciano ſibi ſupplicia comminanti reſpondiſſe ait: Tormenta, carcer, vngulæ, ſtridenſque flammis vngula atque ipſa pænarum vltima mors Chriſtianis ludus eſt. *In legenda ſancti Vincentij.*

B. Nullus dies eſt, excepto die Kalendarum Ianuarij, qui non intra quingentorum numerum poſſit reperiri aſcriptus. *Hieronymus in quadam epiſtola ad Chromatium.*

Antiquo iure Romanorum non tantum Calendis Ianuarij, ſed etiam reliquorum menſium Calendis, ceteriſque ferijs, Romanum Magiſtratus à qualibet læſione abſtinuit. Nam ipſis ferijs vim alicui, licet ex lege, inferre, piaculare erat, vt conſtat ex Macrobio Saturn. lib. 1. cap. 15. & tamen illis diebus innumeros Chriſtianos extremo affectos ſupplicio Martyrij lauream retuliſſe vel ex ipſo Suetonio patet in Tiberio cap. 61. Deinde D. Greg. l. 7. indict. 1. epiſt. 29. nullam excipit diem, qua non celebrentur martyrum natalitia, imo omnia reclamant martyrologia alteri ſententiæ, quæ beati Hieronymi patrocinium ſibi immeritò vendicat, cum illa ad Chromatium epiſtola non ſit germanus Hieronymi fœtus. Vide Card. Baron. præf. in Martyr. Rom. c. 7. & ad diem primam Ianuarij.

Accidit quendam natione Phrygem, primo quidem beſtias cæteraque tormenta ſponte laceſſere, ſed tempore quo Polycarpus & cæteri Chriſtiani pro fide Chriſti ad ſupplicia trahebantur, dehinc fractis animis cedere; quæ res eum ad martyrium procacia potius & temeritate, quàm deuotione proſiluiſſe declarat: ipſe namque ſe iudicijs ingeſſerat. Victus itaque exemplum omnibus dedit, cautius in rebus talibus & circumſpectius agendum, quia non temeritas, ſed fides & modeſtia coronatur. *Euſebius in Eccleſ. hiſt. lib. quarto, capite decimo-quinto.* C.

Poſt fugas Ciuium & exilia, poſt cædes & tormenta quibus innumeros confecerat Lucius Arrianæ partis Epiſcopus, ad monaſteria furoris ſui arma conuertit, vaſtat eremum & bella quieſcẽtibus indicit, tria millia ſimul (aut eo amplius) viros per totam eremum ſecreta & ſolitaria habitatione diſperſos oppugnare pariter aggreditur, mittit armatam equitum ac peditum manum, qui cũ veniſſent nouam belli ſpeciem vidẽt, hoſtes ſuos gladijs obiectare ceruices, & nihil aliud dicere, niſi: Amice ad quid veniſti? *Ruffinus in Eccleſ. hiſtor. libro ſecundo, capite tertio.* D.

Apud Edeſſam vrbem præfectus Imperatoris ad vaſtãdum catholicos E.

proce-

procedens in campum vbi Catholici conuenerant. Interea vidit mulierculam feſtinam de domo ſua prorũpere, vt nec claudere oſtium, nec operiri vt mulierum habitum decet diligentius potuiſſet, infantulum quoque ſecum trahentem. Qui eum interrogans. Quo, inquit, infelix properas tam feſtina? ad campum, ait, quo catholicorum populus conuenit. Et non, inquit, audiſti quia præfectus illuc perget vt omnes interficiat quos inuenerit? Audiui, ait, & ideo feſtino vt ibi inueniar. Et quo, inquit, paruulum iſtum trahis? Vt & ipſe, ait, martyrium conſequi mereatur. Quod cũ audiſſet vir moderatiſſimus, redire officium & conuerti vehiculum ad palatium iubet. Et ingreſſus ait. Imperator ſi iubeas mortem ſubire ſum paratus, opus vero quod præcipis implere non poſſũ. Cumque edocuiſſet cuncta de muliere repreſſit eius inſaniam. *In Eccleſ. hiſt. lib. ſecundo, capite quinto.*

Item, vide Apollonia. a. Caſtitas. k. Crudelitas. c. Longinus. a. Ludus. c. Martinus. p. Mater. a. Mendacium. b. Chriſtianus. a.

Mater.

A. CVm Sanctus Symphorianus adoleſcens ad locum martyrij duceretur, mater eius de muro exclamans, ait. Nate, nate, memento æternæ vitæ, tibi vita non tollitur, ſed in melius commutatur. *In aurea legenda de eodem.*

Item, vide Ariſtobulus. a. Auguſt. c. f.

Matheſis.

A. *In vita Domitiani cap. 15.*

DOmitianus, vt refert Suetonius, quendam Mathematicum ſciſcitatus eſt, quis eum exitus maneret, qui reſpondit fore vt breui laceraretur à canibus, quem Domitianus, ſtatim iuſſit occidi, & accuratiſſimè ſepeliri, vt quaſi mendacij eum argueret, ſed repente orta tempeſtas eundem ſepultum mox eruit, quem ſtatim erutum canes diſcerpſerunt. Nec eſt mirandum mathematicum ante mortem prædicere potuiſſe, quid ei venturum erat poſt mortem, quoniam vt ait Auguſtinus libro quinto de ciuitate Dei, capite ſeptimo, non immerito creditur, cũ Aſtrologi mirabiliter multa vera reſpondent, occulto fieri inſtinctu ſpiritum non bonorum, ſi autem à me quæratur, quomodo vel ipſi dæmones id potuerunt præſcire? reſpõdeo, iam Domitiano forſan occultè inſpirauerant, vt illum occidi & ſepeliri faceret, & iam tẽpeſtatem in proximo futuram tanquam aeris habitatores præſenſerant, & canes venturos ad eum locũ nouerant, aut ipſi venire fecerũt, vel dæmones in canes trãsfigurati hoc fecerunt. Non enim dixit Suetonius hęc narrando, verũ illi canes phantaſtici, an veri fuerunt. Hæc ergo prænunciauerunt, quæ facturi erant. *Helinandus lib. 40.*

B. Statua quæ fit ab Horoſcopis vt facilius decipiat, præcipit ſe in loco mundo ſeruari, & ſolum Deũ quando aliquid quæritur precibus & meritis inuocari. *In ſpec. hiſt. libro vigeſimo-quinto, capite 101.*

Item, vide Tiberius. a.

Matrimonium.

A. SAncta Eugenia 15. ætatis ſuæ anno ab Aquilino Aquilini Conſulis filio petitur vxor. Cui illa: Maritus non natalibus, ſed moribus eſt legendus. *In aurea legenda de ſanctis Protho & Hyacintho.*

B. Cato filiam habuit, quæ primo viro mortuo cæpit conqueri, apud Patrem, cur alij viro non nuberet, at ille: quia non inuenio virum, qui nō magis tua, quam te velit. *Agellius in noctibus atticis. Hieronym. aduerſus Iouinianum libro primo, cap. 49.*

C. Quæ vno contentæ matrimonio fuerant, corona pudicitiæ honorabantur apud Romanos. Exiſtimabāt enim matronæ eum ſincera fide incorruptum eſſe animum, qui poſt depoſitum virginitatis cubile in publicum egredi neſciret: multorum matrimoniorum experientiam, quaſi legitimæ cuiuſdam intemperantiæ ſignum eſſe credentes. *Val. Max. l. 2. c. 1.*

D. Vnicæ filiæ pater Themiſtoclem conſulebat, vtrum eam pauperi ſed ornato, an locupleti parum probato collocaret. Cui is: Malo, inquit, virum pecunia, quam pecuniam viro indigentem, quo dicto ſtultum monuit, vt generum potius, quam diuitias generi legeret. *Valerius libro quarto, capite ſecundo.*

E. Septitia mater Trachalorum Ariminenſium irata filijs, in contumeliam filiorum, cum iam parere non poſſet, Publio ſeni nupſit, teſtamento etiam vtrumque præterijt, à quibus aditus Auguſtus, & nuptias mulieris, & ſuprema iudicia reprobauit, nam & hęreditatem maternam filios habere iuſſit, dotem quia non creandorum liberorum cauſa coniugium interceſſerat, virum retinere vetuit. Si ipſa æquitas hac de re cognoſcere potuiſſet, iuſtiuſne an grauius pronuntiaſſet, quaſi dicat, non. *Valerius libro quarto, capite quarto.*

F. Sancta Marcella orbata patris morte, viro quoque poſt nuptias ſeptimo menſe priuata eſt: cum eam Cerealis Conſul ambitioſius peteret, & non quaſi in vxorem, ſed quaſi in filiam, vellet donationem transfundere: illa dixit. Si vellem nubere, & non æternæ me pudicitiæ dicare, vtique maritum quærerem, non hæreditatem. Illo quoque mandante poſſe & ſenes diu viuere, & iuuenes cito mori, dixit: Iuuenis quidem cito poteſt mori, ſed ſenex diu viuere non poteſt. *Hieronymus in epiſtola ad Principiam de eadem.* Epiſt. 16.

Item, vide Caſtitas. h. Coniugium, gratiarum actio. a. Index. m. Oratio. a. Virginitas. c. Vxor. e.

Medicina.

A. INformandus eſt medicus vt pro diuerſitate ætatum & temporum & complexionum & regionū adhibeat medicinam, ſicut exemplificat Auguſt. epiſtola 5. de quodam medico qui adhibuit quod congruebat dolori cuiuſdam & ſanitas eſt cōſequuta. At ille poſt aliquot annos grauatus dolore appoſuit idem medicamētum propter quod fuit ei peius. Cum autem à medico quæſiuiſſet quare hoc fuit? Reſpondit quod illi ætati non fuiſſet iuſſurus apponi illud medicamentum. *Ioannes Galenſis in colloquio parte prima. diſt. 10. capite ſexto.*

B. Medicinam carnalem corpori meo nunquam exhibui, quia habeo Dominum Ieſum Chriſtū, qui ſolo ſermone reſtaurat vniuerſa. Verba ſunt beatæ Agathæ ad beatum Petrum. *In aurea legenda de beata Agatha.*

S. Tho. 2. 2. q. 97. ar. 1. ad 2. S. Agatha verba expendens ait: beata Agatha experta erat erga ſe diuinam beneuolētiam vt vel infirmitates non pateretur, pro quibus corporali medicina indigeret, vel ſtatim ſentiret diuinæ ſanationis effectum. Caietanus illum explanans. D. Thom. locum, inquit: Reſpuere medicinam licet ratione ſpiri-

ſpiritalis profectus : & hoc ſi infra limites obſequij rationalis ſit, non eſt tentare Deum, ſed ſemetipſum offerre hoſtiam viuentem Deo.

Item, vide Abſtinentia. e. a f. Blaſius. b. Cibus. a. Aegidius. c. Eleemosyna. a c. Infirmitas. f. Ioſephus. a. Mirabile. 7.

MEDICVS.

A. *Honora medicum propter neceſsitatem. Eccl. 36.* ABſit vt de medicis quidquam peruerſum loquar, in manus enim eorum exigentibus peccatis meis nimis frequenter incido. *Ioannes Saliſberienſis in Polycratico libro ſecundo, capite vltimo.*

MEDITATIO.

A. DIxit Abbas Euagrius. Collige ad te ſenſum & memor eſto diei mortis, memorare etiam eorum quæ in inferno ſunt, & diei reſurrectionis memor eſto, iudicium terribile imaginare, repoſitam peccatoribus confuſionem, ſed & ſupplicia omnia, ignem æternum, vermem immortalem, &c. & bona quæ ſunt iuſtis repoſita, fiduciam ante Deum Patrem & Chriſtum eius, & ſuper iudicia peccatorum ingemiſce, metuens ne & tu in his corruas; ſuper bona vero iuſtis repoſita gaude, & his frui feſtina. Vide ne obliuiſcaris aliquando ſiue intra cellam ſiue foris, & memoriam horum ne abijcias mens tua, vt per hæc ſaltem ſordidas & noxias cogitationes effugias. *In vitis Patrum libro tertio, capite primo.*

MEMORIA.

A. PYthagoræorum more exercendæ memoriæ gratia, quidquid die dixerim, audierim, egerim, commemoro veſperi. *Tullius de ſenectute ante finem.*

B. Virgilium propterea paruuli legũt vt videlicet poeta clariſſimus teneris ebibitus annis, non facilè poſſit obliuione aboleri, ſecundum id Hor. *Quo ſemel eſt imbuta recẽs, ſeruabit odorẽ Teſta diu.*

Auguſt. lib. 1. cap. 3. de ciuit. Dei.

C. Rex Ponti Mithridates vigintiduabus gentibus quibus imperabat ſine interprete iura dixit. Sicut Methodorus in tantum ſe meditatione aſſidua prouexit vt à multis ſimul dicta non modo ſenſuum ſed & verborum ordinibus detineret. Meſſala vero poſt ægritudinem proprij nominis eſt oblitus. *Solinus de mirabilibus mundi 2. cap. Valerius Maxi. libro ſeptimo, cap. ſeptimo. Plin. libr. ſeptimo, cap. 24. Quintil. 11. cap. 24.*

Item, vide Idioma. b. c.

MENDACIVM.

A. DIaconus quidam viſurus monachos Ægyptios, humilitatis gratia voluit cælare ſui gradus honorem. Verum S. Ioannes Eremita vt eum vidit oſtendẽs eum: Hic inquit, Diaconus eſt, & cum negare tentaret, apprehendens eum manu ſua exoſculatur & dicit. Noli fili negare gratiam Dei ne incurras pro bono malum, pro humilitate mendacium, quia mendacium à malo eſt & non ex Deo ſicut Saluator ait. *In vita S. Ioannis Eremitæ.*

B. Ille cui in iudicio imponuntur falſa, cum ſit Innocens, patienter ſuſtineat, & abſque falſitate innocentiam oſtendat exemplo Suſannæ. Tales enim Deus defendit aliquando in præſenti, vel ſi permittit aliquando puniri, hoc facit ad cumulum meriti & præmij, vt nar- *Dan.* 13.

vt narrat Hieronymus de muliere ſepties percuſſa. Imponebatur enim ei cum iuuene crimen adulterij, & ad extorquendam confeſſionem tormentis vtrique illatis viro confitẽte, vt compendio mortis longos cruciatus vitaret, illa cælum reſpiciens. Tu, inquit, teſtis es Deus, non ideo me negare velle ne peream, ſed ideo mentiri nolle ne peccem. Tandem illa ſemper dicente, non feci, prolata eſt in vtrumque ſententia capitalis, & ad primum ictum caput viri eſt abſciſſum, & cum ad illam veniſſet, primo ictu raſuræ modice ſanguinem emiſit, ſecundo fibulam auri ex collo excuſſit, tertio gladius eſt reflexus. Alius percuſſor eligitur, & ſemel percuſſa concutitur, ſecundo ab ipſo percuſſa quaſſatur, tertio vulnerata proſternitur, quarto percuſſa viſa eſt mori, & ducta à clericis reuixit dicens: Dominus mihi adiutor eſt &c. & licet poſtea ſæuirent leges, nihilominus reddita eſt libertati. *Ioannes Galenſis in communiloquio parte prima, d. 5. cap. 3.*

C. Pauperes quidam ſtudentes Epiphanium Cypriorum Epiſcopũ decipere, vt aliquid eis daret, vnus eorum ſupinum ſe in terra proſtrauit, alter ſuper eum ſtans quaſi mortuum flebat, & quia nihil, vnde eum ſepeliret, haberet, querulis vocibus clamabat. Epiphanius ſuperueniens vt in quiete dormiret, orauit, & ſepulturæ neceſſaria miniſtrauit. Ille autem ſocium pulſans, Surge, inquit: Hodie tuis laboribus epulemur, quẽ cum mortuum cognouiſſet, ad Epiphanium currit, & quid acciderit, nunciauit, ac vt eum reſuſcitaret, rogare cæpit. Ille autem benignè eum conſolatus eſt, non tamen eum reſuſcitare voluit, ne deludatur miniſtri Dei facilè. *In aurea legenda de beato Ioanne Chryſoſtomo, & in hiſtor. tripart. lib. 9. cap. 48.*

Item, vide Cautela. b. Patientia. y. Religio. c.

Mendicitas.

Qvodam tempore acceſſerunt ad Iſaac peregrini miſericordiam poſtulantes, ita vt pæne nudi viderentur. Cumque veſtes peterent, vnum de diſcipulis ſilenter vocauit, dicens: Vade & in loco tali cauam arborem require, & veſtimenta quæ in ea inueneris, defer. Cumque diſcipulus veſtes reperiſſet, & magiſtro latenter detuliſſet, vir Dei eas ſuſcipiens peregrinis oſtendit, dicẽs: Quia nudi eſtis, ecce tollite, & veſtite vos. Hæc illi intuentes recognouerunt quæ poſuerant, magnoque pudore conſternati ſunt. *Gregorius in Dialog. libro primo, capite 14.* A.

Item, vide Alexius. a. Arſenius. f. Eleemoſyna. v. x. y. z. Mendacium. c. Monachus. x. Patientia. f. Paupertas. f. Vita. e.

Mensa.

Vide Auguſtus. i. k.

Mercator.

Dixit quidam Abbati Paſtamoni: Quid faciam quia durum eſt mihi vendere quod manibus laboro? Et reſpondens dixit: Quia Abbas Siſois & cæteri vendebant opus manuum ſuarum, hoc enim te non lædet, ſed quando vendes, ſemel dic pretium ſpeciei quam detrahes, & ſi vis relaxare modicum pretij in te eſt, ſic enim & quietem inuenies. *In vitis Patrum libro ſexto; parte ſecunda.* A.

Quidam Mimus dixit in theatro ſe ſcire quid vellent omnes, & cum B.

dic

dle conſtituto, confluerent maior multitudo, ſilentibus omnibus dixiſſe perhibetur. Vili vultis emere, & carè vendere, quod omnes in conſcientijs ſuis inuenerunt. *Ioannes Galenſis in communiloquio parte ſecunda, d. 6. capite 3.*

G. Quidam Abbas Sancti Panthaleonis in Colonia cuidã fratri ſuo mercatori de pecunia monaſterij pluries dedit, qui dũ ea mixta cum ſua pluribus annis mercatus fuiſſet, totum amiſit, licet alias fuiſſet optimus mercator. Cui Abbas. Quare tam viliter conſumis ſubſtantiam tuam ad confuſionem tuam & meam? Cui ille. Valde parce viuo, & diligenter mercatum meum cuſtodio. Ignoro quid contra me agitur. Tandem in ſe reuerſus eſt, & omnia in confeſſione Sacerdoti reuelauit, qui dixit ei: Pecunia fratris tui furtum eſt, & pecuniam tuam deuorauit. De cætero nihil recipias ab eo, de tuo negotiare, & medietatem lucri reſtitue monaſterio, & de alia medietate viuas. Quod & fecit, & in breui ita ditatus eſt, quod omnia reſtituit & diues remanſit, cui cum Abbas admirans quæreret, vnde tantæ diuitiæ tibi ſunt? reſpondit: Quamdiu ſubſtantiam fratrum tuorum recepi, ſemper pauper fui, & grauiter peccaſti, ex quo autem furtum abhorrui, ſemper abundaui. *Cæſarius in Dialogis miraculorum libro tertio, capite trigeſimo-ſexto.*

H. Vt recitat Tullius *libro tertio de officijs*, diſputatum eſt inter Diogenem Babyloniũ Stoicum, & diſcipulum eius Antipatrum. Diogenes dicebat non omnia vitia rei venditæ eſſe exponenda emptori, ſed quantum legibus fuiſſet conſtitutum, dum tamẽ cætera ſine fraude fiant: Antipater autem dicebat, cõtra fœdus humanæ ſocietatis eſſe, ſi venditor aliquod rei venditæ vitium cælet. Ad hoc Diogenes: Aliud eſt tacere, aliud cælare, ſed nec, inquit, quidquid tibi vtile eſt audire, mihi dicere eſt neceſſe: alioquin oportet me multa de natura Deorum & fine bonorum referre. Antipater autem. Si damnatum eſt, inquit, Athenis, erranti viam nõn monſtrare, multo magis damnabile eſt, ſcienter pati hominem in errorem incidere. Ad hæc Diogenes: Non te emere coegit, qui ne emere quidem exhortatus eſt, tu, quod tibi placebat, emiſti, ille quod ſuum erat, non laudauit, vbi autem emptoris iudicium eſt, ibi fraus venditoris eſſe non poteſt. Ergo etſi nihil debet emptori venditor cælare, non tamen eſt hoc cælare, quidquid reticeas, ſed cum ſui emolumenti cauſa vult emptorem ignorare quod intereſt ipſum ſcire. Et poſt multa tandem concludit Tullius, quod in dubijs cauſis ex alia parte defendit honeſtas, ex alia vtilitas, quaſi diceret, honeſtum eſt narrare vitia rei venditæ, vtile vero non publicare. *Ioannes Galenſis in communiloquio parte 2. d. 6. cap. 3.*

K. Solet Indorum Rex mercatores cum ſuis mercibus diligenter defendere & cuſtodire, & hæc eſt cauſa quare populoſa eſt India, illuc enim concurrunt vndique mercatores, ibi bene recipiuntur, & lucrantur diuites & pauperes, ciues & forenſes. Inde eſt quod tributa regalia & redditus augmentantur. Cauendũ eſt itaque ab offenſa & iniuria mercatorũ. *In libro de ſecretis ſecretorum Ariſtot.*

Item, vide Religio. c.

MERE-

MERETRIX.

A. SAnctus Nonnus Epiſcopus vidẽs quandam peccatricem nomine Pelagiam curioſè ornatam dixit: Altiſſime Deus ignoſce mihi peccatori quia vnius diei meretricis ornatus totius vitæ meæ ſuperauit induſtriæ ornamentum. *In vitis Patrum de ſancta Pelagia.*

B. Sanctus Nonnus conuocans diſpẽſatorem Eccleſiæ tradidit ei vniuerſam ſubſtantiam eius meretricis per eius prædicationem conuerſæ dicens: Adiuro te per Dominum vt nihil de hac ſubſtrahatur nec quidquam ex ea inferatur non in domo Eccleſiæ, non in domo Epiſcopi, non in tua, ſed cuncta viduis & pupillis & pauperibus diſtribuantur, quia hoc congruit vt quæ malè collecta ſunt, bene & ſalubriter erogentur, & diuitiæ peccatorum proficiãt vſibus pauperum. *Ibidem.*

C. In vita Sancti Roberti Abbatis narratur, quod cum eſſet infans traditus mulieri ad lactandum, noluit guſtare mammas, eo quod eſſet meretrix, præſentiens fætorem. *Ioannes Galenſis in ſuo moniloquio parte prima, d. 9. capite decimo.*

Item, vide Index. n. Peccatum. c. Voluptas. e. Proles. b.

MERITVM.

A. EVſtachius antea Placidus vocabatur, hic erat magiſter militum Traiani Imperatoris. Erat autem valde miſericors, ſed tamen idolorum cultor, & quia miſericordiæ inſiſtebat, ad viam veritatis meruit illuſtrari. Vnde cum quadam die venationi inſiſteret, vidit inter cornua Cerui, formam ſãctæ Crucis Chriſti, & Chriſti imaginem, quæ per os cerui, vel per illam imaginem ſibi dixit: O Placide ego tui gratia in hoc animali tibi apparui. Ego ſum Chriſtus quem ignorans, colis. Eleemoſynæ tuæ coram me aſcenderunt, & ad hoc veni, vt per hunc quem venaris ceruum, ego te quoque venarer. Diffuſè narratur qualiter ad fidem conuerſus, baptiſari ſe fecit cum vxore & filijs. *In aurea legenda de ſancto Euſtachio. Ioſeph. de bello Iud. libro tertio, capite quarto & decimo-tertio, libro quarto, capite ſecundo, libro quinto, capite tertio, meminit Placidi cuius ſpectatiſſimi virtus Traiano innotuit, cum quo ſub Veſpaſiano & Tito ſtipendia fecit, vnde Traianus imperium adeptus, Placidũ, exercitui ſuo præficere voluit. Ioſ. libro tertio, capite vndecimo, & decimo ſexto.*

Item, vide Abſtinentia. k. Iudicium Dei. b. c. Labor. a. b. c. Peccatum. a. Perfectio. d. Roma. n. Seruitium. a. b. Timor. c.

MERLINVS.

A. ANno Theodoſij & Valentiniani 5. Wortigernus Rex Inſulæ Britanniæ conſilio inito cum ſapientibus quid agere deberet ad tutamen ſui iuſſit conuenire artifices, vt ei turrim fortiſſimam conſtruerent, ſed cum opera eorum tellus abſorberet, ſuaſum eſt ei vt hominem ſine Patre quæreret, & eius ſanguine lapides & cementum aſpergi præciperet. Inuẽtus ergo Adoleſcens Merlinus cũ matre ſua adducitur coram Rege quæ profeſſa eſt de ſpiritu in ſpecie hominis ſe illum concepiſſe. Merlinus autem multa obſcura reuelauit, multa prædixit ventura. Et infra prophetauit quod Arcturus quem aprum Cornubiæ vocant Eccleſiæ Dei ſuccurreret, Inſulas Orientis ſibi ſubiugaret, Gallicanas prouincias poſſi-

poſſideret, Romanis ſe terribilem exhiberet. Solet enim ſpiritus Dei per quos voluerit myſteria ſua loqui, ſicut per Sybillam, ſicut per Balaam & huiuſmodi. *Sigebertus in Chronicis, & in ſpeculo hiſtor. libr. 21. & capite 36. & libr. 22. capite 74.*

Ad annum Domini 542

Omnes penè qui Merlini mentionem faciunt eum pſeudoprophetis, Magiſque annumerant, atque ex incubo dæmone natum contendunt, vt Gulielmus Neubrigenſis in proœmio hiſtor. Anglic. qui diuinationes illius tanquam falſas exſibilat. Hector Boethus libro nono de rebus Scoticis. Polyd. Virg. libro primo hiſtor. Angl. Nauclerus generat. 17. volumine 2. Porro quod ex incubo dæmone procreatus narretur, vt alia plura quæ de eo traduntur, ex fabuloſa hiſtoria Britonum Gaufredi, manaſſe videntur. Genebrardus lib. ſecundo Chro. ad annum Chriſti 500. ait eum fuiſſe Thelefini Helij Matthæi philoſophi maximi auditorem, qui quod ex cometarum atque planetarum motu multa conijceret de futuris, vates & Magus habitus eſt. Sed author Catalogi ſcriptorum Britanniæ hunc Merlinum vocat Calidonium ex Scotiæ finibus oriundum, à noſtro Merlino Anglo diuerſum. Godfredus Viterbienſis parte decima-octaua. Chronici carmine multa de Merlini ortu, vaticinijs & alijs rebus eſt complexus. Matthæus Paris in maiori hiſtoria Anglorum eius diuinationes non ſemel allegat. Petrus Bleſenſis Merlinum irriſoriè prophetam vocat in compendio in Iob in fine commentarij capitis primi.

B. Fuit in Britannia Merlinus vates ex filia Regis Demetiæ & incubo dæmone natus. *In Chronico Martini Poloni. Vide Arthurus. a.*

Item, vide Gothi. a.

MILITIA.

A. MAnlius Torquatus Conſul cæſum filium ſuum virgis, ſecuri percuſſit, quia contra imperiũ Cõſulum cum hoſtibus pugnauerat, & tamen expugnauerat. *In hiſt. ſchol. parte 5. cap. de Dario Valer. Max. lib. 6. c. 9. Tullius de offic. lib. 3. Liuius lib. 8.*

B. Cornelius Scipio, cui deleta Carthago auitum cognomen dedit Africani, Conſul in Hiſpaniam miſſus, vt Numantinorum ſpiritus contunderet, eodem momento quo caſtra intrauit, edixit, vt omnia ex his quæ voluptatis cauſa comparata erãt, auferrentur: nam conſtat tum maximũ inde Inſtitorum, & lixarum numerum, cum 2. millibus ſcortorum abijſſe. Sic exercitus noſter, qui paulo ante metu mortis, deformi ſe fœderis ictu maculauerat, erecta & recreata virtute, acrem illam & animoſam Numantiam incendijs exuſtam, ruinisque proſtratam ſolo æquauit. *Valerius libro ſecundo, capite nono, & de hoc etiam in Polycratico libro ſexto, capite ſecundo. Liuius 57. Front. Stratag. lib. 4. c. 1. Florus 2. cap. 18.*

C. Scipionis ſectam Metellus ſequutus, cum exercitum in Africa, Iugurthino bello nimia Spurij Albini indulgentia corruptum Conſul accepiſſet, omnibus imperij neruis ad reuocandam antiquæ diſciplinam militiæ connifus eſt, nec ſingulas partes apprehendit, ſed totam continuo in ſuum ſtatum redegit. Protinus lixas è caſtris ſubmouit cibũque coctũ venalẽ proponi vetuit. In agmine neminẽ militũ miniſterio ſeruorum iumentorumque vt arma ſua & alimenta ipſi ferrent, vti paſſus eſt, caſtrorum ſubinde locum mutauit, eadem tanquam

Iugurtha ſemper adeſſet, vallo foſſáque aptiſſimè cinxit. *Valerius libro ſecundo, capite ſeptimo. Saluſt. Iugurt. Frõtinus libro quarto, capite primo.*

D. Tu Poſthumi dictator Poſthumiũ, quem ad generis penetraliumque ſacrorum ſucceſſionem propagandam genueras, cuius infantiæ blandimenta ſinu atque oculis foueras, quem puerum literis, iuuenem armis inſtruxeras, fortem, amantem tui & patriæ, quia non tuo iuſſu, ſed ſua ſponte præſidio progreſſus hoſtes fuderat, victorem feciſti ſecuri feriri. *Ibidem Valerius Liuius* 4. *Agellius lib.* 18. *cap. vlt. Diod.* 12.

E. Tu item Manli Torquate Latino bello Conſul, filium, qui prouocatus à Geminio Metio Duce Tuſculanorũ ad dimicandum te ignaro deſcenderat, arripi à litore, & in modum hoſtiæ mactari iuſſiſti, ſatius eſſe iudicans patrem forti filio, quam patriã militari diſciplina carere. *Ibidem Val. Liuius lib.* 8. *Agellius & alij.*

F. A Carthaginenſium Senatu, duces bella prauo conſilio gerentes, & ſi proſperè, cruci tamen affigebantur, quod bene geſſerant Deorum adiutorio: quod male commiſerant, ipſorum culpæ imputantes. *Ibidem Val. & auctor de viris illuſt. c.* 18.

G. Clearchus Lacedæmonum Dux, egregio edicto diſciplinam militiæ continebat, à militibus Imperatorẽ potius, quàm hoſtem metui debere inculcans, quo denunciabat futurũ, vt ſpiritum pœnæ impenderent, quẽ pugnæ acceptum ferre dubitaſſent, idque à Duce præcipi non mirabantur, maternarum blanditiarum memores, quæ eos ad præliandum exituros monebant, vt aut viui cum armis in conſpectum earum venirent, aut mortui in armis referrentur. *Ibidem Val. Front.* 4. *c.* 1.

H. Diſciplina militaris acriter retenta, principatum Italiæ Romano imperio peperit, multarũque vrbium, magnorum Regum, & gentium regimen largita eſt, fauces Pontici ſinus patefecit, Alpium Taurique montis conuulſa clauſtra tradidit, ortumque è paruula Romuli caſa totius terrarum orbis fecit columen. *Valerius lib. ſecundo, capite octauo.*

I. Eleganter Scipio Africanus cum ſcutum cuiuſdam vidiſſet auro & gemmis ornatum dixit ſe non mirari ſi tanta diligentia ornaſſet, in quo plus præſidij, quam in enſe haberet. *Petrus Bleſ. in quadam epiſtola.*

K. Refert Pericles non picturam, non aurum, non lapides, ſed ſcutum diuiſum, fractam galeam, hebetem gladium, faciem vulneratam cedere militibus ad ornatum. *Ibidem.*

L. De militibus Iulij Cæſaris narratur, quod famem & cæteras neceſſitates, non cum obſiderentur tantum, ſed cum ipſi alios obſiderent, tolerarẽt, vt in Diuichina munitione, viſo genere panis ex herbis quo ſuſtinebantur, cum feris rem ſibi agendam dixerit Pompeius. *Ioannes Galenſis in communiloquio parte prima diſtinct.* 10. *capite quinto.*

M. Vſus militiæ ordinatæ eſt tueri Eccleſiam, impugnare perfidiam, pauperum propulſare iniurias &c. pro fratribus ſanguinem fundere, & pro patria dimicare. Miror quomodo Princeps illis habet fidem quos iubet Deo ſuo, cui, vt cætera taceam, etiam ex ſacramento militiæ obligati ſunt, fidem debitam non ſeruare. Denique conſecratio militis eſt, vt ea die qua quis militari cingulo decoratur, Eccleſiam ſolemniter adeat, gladioque ſuper altari poſito & oblato, quaſi celebri profeſſione facta, ſeipſum altaris obſequio deuoueat,

& gla-

Digitized by Google

& gladij, id eſt officij ſui iugem Deo ſpondeat famulatum. In quibuſdam etiam locis moris eſt militiæ in craſtino conſecrandum, totam noctem præcedentem peruigilem in orationibus ducere, & nec iacendi, nec ſedendi habere licentiam, niſi fortè repentinæ infirmitatis neceſſitas coegerit. *Helinandus in Chronicis. Similia narrat Petrus Bleſenſis epiſtola 94. vbi de militia præclarè diſſerit.*

N. Nihil damnabilius eſt in milite quam otium, per quod vſus armorū dediſcitur, obrepit inertia, & vires eneruantur. Ideo Publius Naſica cum exercitum in Hybernis regeret, licet vſu claſſium non egeret, ne tamen miles corrumperetur deſidia, naues ædificare inſtituit. Legitur Traianus Imperator milites ſuos quoties vacabant, à prælijs exercuiſſe in curſu, in ſaltu, in vſu natandi, mittendi lapides manu vel funda &c. eos erudiens ad omnes modos quibus bellum ſuſtineri debeat aut inferri. De magno Pompeio refert Salluſtius quod cum alacribus ſaltu, cum velocibus curſu, cum validis vecte certabat, veruntamen ex quo ipſe & Senatus ac populus Romanus otio vacare cœperunt, qui quandoque in remotis nationibus hoſtiles inſultus modico aggere propulſabant, ſuperueniente cæſarea paucitate reliquerunt præſidia fortiſſimæ vrbis, & in ſola fuga fiduciam poſuerunt. *Petrus Bleſ. in quadam epiſtola.*

Front. l. 4. Strateg. Dionyſ. in vita.

Veget. de re milit. lib. 1 c. 9.

Epiſt. 94.

O. Auguſtus Cæſar non permittebat milites otiari, quorum profeſſio inſtituta eſt ad laborem. *In Polycratico libro ſexto, capite quarto.*

P. Lucanus breui quodam præconio Catonem commendat, & militiam Romanorum adijciens inter cætera, quod ei veſtiri fuerat precioſè.

al. Compendio.

Hirtam membra ſuper, Romani more Quiritis,
Induxiſſe togam:

Quod profectò non diceret, niſi durioris togæ vſus de Quiritum conſuetudine proceſſiſſet. *Vbi ſupra.*

Q. Adeo obtinuit olim apud Romanos vt electio & ſacramentum militem facerent, vt ſine electione nemo conſcriberetur, ſine iuramento nemo nomen militis aut officium ſortiretur. In libro officiorum Tullius refert, quod Publius Imperator tenebat prouinciam, in cuius exercitu filius Catonis tiro militabat. Cum autem Publius videretur vnam dimittere legionem, Catonis quoque filium qui in ea legione militabat, dimiſit, ſed cum amore pugnandi in exercitu remanſiſſet, ſcilicet contra Publij præceptum, Cato ad Publium ſcripſit, vt ſi pateretur in exercitu remanere, eum ſecundo obliget ſacramento, quia priore amiſſo, iure cum hoſtibus pugnare non poterat, quia non obediendo Publio fecerat contra militiæ ſacramentum quod prius fecerat, quam fuerat factus miles, cuius formam ponit *Vegetius de re militari libro ſecundo, cap. 5. in Polycratico lib. ſexto, capite ſeptimo.*

R. Diocletiano & Iuliano & alijs impijs dicuntur militaſſe fideles, impugnabant enim hoſtes imperij, ſed Dei mandata ſeruabant; ſi vero præcipiebant temerare legem, Deum præferebant. Dauid quoque legitur militaſſe, Achis & fidem & reuerentiam militantis impleſſe. Hæc autem militiæ omni formula præſcribenda eſt & implenda. Vt Deo primum fides debita: deinde principi & Reip. ſeruetur incolumis. Vnde plurimum miror, ſi quis princeps illis habeat fidem, quos videt Deo ſuo, cui vt cætera taceam, etiam ſacramento militiæ obligati ſunt, fidem debitam non

ſeruare, quonã morbo rationis labo-
rat, qui eum ſibi fidelem fore credit,
quem videt eſſe corruptum & perfi-
dum in illum, cui plurimum debet.
*In Polycratico libro 6. capite 9. ſolennis.
De hoc habes exemplum ſupra, vbi Fi-
delitas. a.*

S. Iam noleuit conſuetudo ſolemnis,
vt ipſa die, qua quiſque militari cin-
gulo decoratur, Eccleſiam ſolemni-
ter adeat, gladioque ſuper altare po-
ſito & oblato, quaſi celebri profeſſio-
ne facta, ſeipſum deuoueat altaris
obſequio & gladij, id eſt officij iugem
Deo ſpondeat famulatum neque ne-
ceſſe eſt, vt hoc profiteatur verbo, cũ
legitima profeſſio militiæ facta eius
videatur inſerta. Quis enim in ho-
mine illum nato, & qui magis arma
debeat noſſe quã literas, profeſſionẽ
exigat literatam. *In Polycr. lib. 6. c. 10.*

T. Lizander Lacedæmonius egreſſum
via quendam caſtigabat, cui dicenti
ad nullius rei rapinam ſe ab agmine
receſſiſſe, reſpondit, ne ſpeciem qui-
dem rapturi præbeas, volo. *Ioannes
Saresb. in Polyc. lib. 6. cap. 11.*

V. Plinius aſſerit, quia fuit hæc quo-
que antiquitus animaduerſio mili-
taris, iubere ignominiæ cauſa mili-
ti venam ſolui, & ſanguinem di-
mitti, cuius rei rationem, etſi in
veteribus literis non potuerit inue-
nire, hoc tamen primo factum o-
pinatur in militibus ſtupentis ani-
mi, & à naturali habitu declinan-
tis, vt non tam pœna quam medi-
cina videretur, poſtea tamen ob ple-
raque alia delicta id factitatum eſſe
credit per conſuetudinem, quaſi
minus ſani viderentur omnes qui
contra officium delinquerent. *Eodem
libro capite duodecimo.*

X. Iulius Cæſar orta ſeditione mili-
tum, paucis percuſſis caſtra ſe-
raſſe legitur, & ſideri militum re-
paraſſe. *Eodem libro capite decimo-
tertio.*

Fit interdum vt ex delicto ſuo pri- Y.
uentur milites cingulo, in ijs maxi-
mè vbi ſacrilegia committũtur. Ve-
teri namque iure ſtatutum eſt, ac
nouo non abolitum, vt qui non ſer-
uato militiæ ſacramento, religionem
quam profitetur, impugnat, cingu-
li amiſſione mulctetur. Fertur hoc
edicto Iulius compeſcuiſſe militem,
quando ingreſſus vrbem, non licuit
homines ſpoliare aut templa Deo-
rum. Gauis, Curio, bello Dardanico
contra Dirrachium, cum vnam de
quinque legionibus ſeditioſam vi-
diſſet, eam procedere iuſſit inermem,
diſcinctáq; in conſpectu armati exer-
citus coegit ſtramenta ſecare. Poſtero
die ſimiliter foſſam diſcinctos mili-
tes facere, nec reſtituebantur dig-
nitati, antequam eos præ cæteris vir-
tutum merita inſignirent. Dum ve-
rò cingulo ſpoliati ſunt, nec eis æra
procedunt, nec militaribus priuile-
gijs gaudent, nec habent aliquod
cum gladio teloue commercium;
ideoque prouida conſtitutione ma-
iorum, eſt gladius inſertus cingulo,
vt collato honore cinguli, poteſtas
ipſius gladij intelligatur collata. Cin-
gulum eſt inditium laboris, labor,
honoris meritum, vt liqueat omni-
bus, quod qui laborem indictum mi-
litiæ ſubire detrectat, honorem gla-
dij in militari cingulo fruſtra por-
tat. *Vbi ſupra.*

Athenienſes vnum præ cæteris Z.
mandaſſe militibus loquuntur an-
nales. Miles nondum emeritus, exer-
citio & labori iugiter aſſueſcat, nam
hæc ſolent in caſtris ſanitatem, &
in conflictu pręſtare victoriam, ijdem
& tradiderunt quia in peditibus ro-
bur conſiſtit exercitus, & parum-
per aptum eſſe militiæ, qui niſi
eques

eques ſit, pugnare non nouit. *Eodem libro, capite decimo-nono.*

Item, vide Auguſtus. l. Exercitium. a. b. c. Extorſio. a. Hannibal. b. Obedientia. a. b. Pax. b. Roma. a. k.

MILO.

A. Milonem Crotonienſem egiſſe omnia ſupra quam homo valet, etiam in hoc proditur, quod ictu nudæ manus taurum interfecit, eumque ſolidum qua mactauerat die, abſumpſit, non grauatus & victor omnium certaminum obijt. *Solinus de mirabilibus mundi, cap. de viris illuſtr.*

Agellius libro 15. cap. 16.

MIRABILE, SIVE MIRACVLVM.

A. De Gyge Lydorum Rege Tullius libro 3. de officijs dicit, quod cum eſſet regius paſtor, facta proluuione imbrium, deſcendit in quendam hiatum terræ, vbi inuenit hominem, mortuum in equo æneo ſedentē, in cuius digito inuenit annulum, per quem inuiſibilis factus ſtuprum Reginæ intulit, & adiutrice ea Regem Dominum interemit. *Helinandus in Chronicis. Plin. 7. capite 46. Solin. 7. Valerius Maxim. libro ſeptimo, capite primo.*

B. In Heraclea fuit theatrum, id eſt mirabile, quod inter ſeptem miracula mundi quintum ponitur, nam de vno monte marmoreo ita ſculptū eſt, vt omnes cellulæ, & manſiones, & muri, & antra beſtiarum, ex vno ſolidoque lapide facta ſint. Eſt autem totum theatrum ſuper quatuor cancros de ipſo lapide ſculptos appendens, & nemo in gyrum poterat tam ſecretè, aut ſolus, aut cum alio loqui, qui omnes qui in circuitu erant, audirent ipſum. *Helinandus in Chronicis libro decimo-ſexto.*

C. Anno Valentiniani tertio, apud Conſtantinopolim miræ magnitudinis grando decidens, nōnullos homines interfecit, & apud Atrebatas lana è cælo, pluuiæ mixta defluxit. *Hier. in Chron. Paulus Diaconus hiſt. l. 12. Paulus Oroſius lib. 7. hiſt. c. 32.*

D. Cum ſanctus Fulgentius ſecundò mitteretur in exilium, prędixit cuidam viro religioſo nimis dolenti dę illius receſſu, quod cito reuerteretur, & addidit. Homo, quæſo ſecretū ſit apud te, quod me nimia charitas indicare compellit. Dicebat enim: Mirabilia non conferunt homini iuſtitiam, ſed hominum notitiam, quæ magis fugienda eſt, quam quærenda. *In geſtis ſancti Fulgentij Ruſpenſis Epiſcopi, apud Surium 1. Ianuarij, & in ſpecul. hiſtor. lib. 21. cap. 106.*

E. Anno Othonis Imperatoris 19. in Italia lapis miræ magnitudinis tonitru & tempeſtate turbulenta de cælo iactus ingens miraculum videntibus præbuit. *Sigebertus in Chronicis.*

F. Anno Henrici tertij Imperatoris, corpus Pallantis Gygantis, filij Euandri, Romæ integrum repertum eſt cum hoc epitaphio: Filius Euandri Pallas, quem lancea tantum Militis occidit, more ſuo iacet hic. Ea quidem eſt natura conditorum corporum, quod carne tabeſcente cutis exterior, neruos, nerui, oſſa continent. Ardens lucerna ad caput inuenta eſt, quam cum nullo aſpergimine liquoris, aut flatus violentia extinguere valerent, quidam ſolertioris ingenij, ſtylo ſubtus flammam, foramen fecit, & mox introducto aere ignis euanuit. *In ſpeculo hiſtor. libro vigeſimo-ſexto, ſeſſ. 34. In Chronico Martini Poloni dicitur,* quod longitudo corporis dicti Gygantis altitudinem murorum Romanæ vrbis vincebat.

G. Prior quidam monaſterij Grandimontenſis, Petrus nomine, intuens miracula quæ fiebant ad ſepulchrum Sancti Stephani inſtitutoris ordinis Grandimontenſis, timuit ſibi & alijs quietem minui, & internæ ſuauitatis dulcedinem tardius experiri, ſi populorum turbę locum illum miraculorum cauſa frequentarent, & veniens ad ſepulchrum ita loquutus eſt. Serue Dei tu oſtendiſti nobis paupertatis viam, toto conamine docuiſti nos incedere per eam, nunc de arcta via ad latam & ſpacioſam tuis nos vis reuocare miraculis, & qui prædicaſti ſolitudinem, in ſolitudine nundinas vis congregare: non curioſitate ducimur, vt miracula videre velimus, ſanctitati tuæ ſatis credimus. Caue ergo de cætero ea miracula facias, quæ tuam extollant ſanctitatem, & noſtram deſtruant humilitatem: non ſic tuæ laudi prouideas, vt noſtræ ſis immemor ſalutis. Quod ſi aliter feceris, tibi dicimus, & per obedientiam quam tibi promiſimus, conſtanter aſſerimus, quod oſſa tua hinc extrahemus, & in flumen ſpargemus. *In ſpeculo hiſtor. libr. 26. capite 50.*

> *Simile*
> *habes in*
> *Chronico*
> *ordinis*
> *Carthu-*
> *ſiani.*

H. In idolo quodam Aſtaroth quidã dæmon habitabat, qui ſe languentes curare dicebat, ſed non ſanando ſubueniebat, ſed à læſione ceſſando. *In aurea legenda de S. Bartholomæo.*

Circa annum Domini 770. in Cãpania Italiæ frumentum & hordeum & legumina inſtar pluuiæ cecidiſſe refertur. *In aurea legenda ſub titulo de S. Gelaſio Papa.*

K. Circa annũ Domini 700. terræ motus magnus factus eſt quo vrbes aliæ ſunt ſubuerſæ, aliæ á montanis ad ſubiecta campeſtria cum muris & habitatoribus integræ & ſaluæ vltra ſex miliaria vt dicitur tranſmigrarunt. *Vbi ſupra.*

Circa annum Domini 856. in Italia apud Brixiam, tribus diebus & tribus noctibus, ſanguis de cęlo pluiſſe narratur. *Vbi ſupra.* L.

Per idem tempus, locuſtæ innumeræ apparuerunt in Gallijs, ſenas alas habentes, ſex pedes, duos dentes lapidibus duriores: ſpatiũ diurni itineris, quatuor aut quinq; miliaribus extendentes, omnia viridia vaſtantes & herbas, quæ vſque ad mare Britannicum peruenientes, tandem flatu ventorum in profundum maris demerſę ſunt, ſed æſtu Oceani in littus reiectæ, ex putredine aerem corruperunt, vnde mortalitas & fames maxima eſt ſequuta, ita vt ferè tertia pars hominum interiret in Gallia. *Vbi ſupra. Simile ſcribit de Africanis locuſtis. Paulus Diaconus lib. 4.* M.

Circa annum Domini 1000. viſa eſt in cælo trabs ignea meræ magnitudinis, ſuper ſolem iam ad occaſum vergentem currere, & ad terram cadere. *Vbi ſupra.* N.

Circa annum Domini 1053. tres lunæ viſæ ſunt, & in medio ſignum Crucis, nec multo poſt viſi ſunt tres ſoles. *Vbi ſupra.* O.

Circa annum Domini 1090. lapides ad quantitatem ouorum quadrãguli, mixti cum pluuia de cælo cadentes, multos occiderunt: corui quoque & quamplures aues per aera volantes viſæ ſunt carbones viuos in roſtris portare & domos incendere. *Ibidem.* P.

Maximam virium ſubſtantiã neruos facere certiſſimum eſt, quantoque fuerint denſiores, tanto propenſius augeſcere firmitatem. Varro in relatione prodigioſæ fortitudinis aduocauit militem quendam Cnæi Pompei ita ſpreuiſſe hoſtem prouocantem, vt inermis eum ſuperaret & cap- Q.

& captum digito vno in caſtra Imperatoris reportaret. *Et infra.* Auiſtis. Lacon & Philonides Alexandri Magni curſores mille ducenta ſtadia vno die tranſierunt. In Italia puer octo annos natus. 75. quinque millia paſſuum á meridie tranſiuit ad veſperum. *Solinus de mirabilibus mundi, capite duodecimo.*

R. Cum apud locum Regillum A. Poſthumius Dictator, & Tuſculanorum Dux Manilius Octauius, magnis viribus inter ſe concurrerēt, ac neutra acies pedem referret, Caſtor & Pollux Romanorum propugnatores viſi hoſtes penitus fuderunt. *Valerius libro primo, capite octauo. Dionyſ. libro ſexto.*

S. Mauſimenis Athenienſis vxor, cum filij ac filiæ ſuæ ſtupro interueniſſet, inopinati monſtri perculſa aſpectu, & in præſens tempus ad indignandum, & in poſterum ad loquendum obmutuit. Illi nefarium concubitum voluntaria morte penſarunt. Hoc modo fortuna ſæuiens, huic vocem, his vitam ademit. *Valer. libro primo, capite octauo.*

T. Apollinis Delphici oraculo, Macedonum Rex Philippus admonitus, vt á quadrigæ violentia ſe cuſtodiret, toto regno diſiungi iuſſit currus, eũque locum qui in boætia quadriga vocatur, ſemper vitauit, nec tamen periculi genus effugit; nam Pauſanias in capulo gladij quo eum occidit, quadrigam habuit cælatam. *Ibidem. Cicero de Fato. Aelianus. lib. 2. hiſt.*

V. Pruſias Regis Bithyniæ filius, pro ſuperiore ordine dentium, vnum os extenſum æqualiter habuit, nec ad ſpeciem deforme, nec ad vſum vlla ex parte incommodum. *Ibid.*

X. Ariſtomenis Meſſenij cor Athenienſes ob eximiam calliditatem exactum, pilis refertum inuenerunt, cum eum aliquoties captum, & aſtutia elapſum cepiſſent. *Ibidem Valer. Plin. lib. 11. capite 27.*

Siluester capreas Cretę genitas ſagittis confixas ad ſalutare auxilium cuiuſdam herbæ natura deducit, efficitque vt concepta ea, continuo & tela, & vim veneni vulneribus reſpuant. *Valerius libro primo, capite octauo. Plinius libro octauo, capite vigeſimoſeptimo.* Y.

Cephalenia Inſula, cum omnia vbique pecora vſu aquę continuo recreentur, pecudes in ea ex parte maiore, ore aperto ex alto ventos recipientes ſitim ſuam ſedant. *Ibidem Valerius.* Z.

Crotonæ in templo Iunonis Laciniæ ara ad omnes ventos immobili cinere donata eſt. *Ibidem Valer. Plin. libro ſecundo, capite 107.* Aa.

Altera in Macedonia, altera in Caleno agro aqua proprietatem vini quo homines inebriantur poſſidet. *Ibidem Valerius. Plinius libro ſecundo, capite 108.* Ab.

Serpentes á Tito Liuio curioſè pariter ac facunde relata fiat mentio. Is enim ait in Africa apud Bragadam flumen, tantæ magnitudinis fuiſſe anguem, vt Attilij Reguli exercitum vſu amnis prohiberet multiſque militibus ingenti ore correptis, compluribus caudæ voluminibus eliſis, cum telorum iactu perforari nequiret, ad vltimum baliſtarum tormentis vndique petitam, ſilicum crebris & ponderoſis verberibus procubuiſſe, omnibuſque ipſa Carthagine viſam terribiliorem, atque cruore ſuo gurgitibus imbutis, corporiſque iacentis peſtifero afflatu, vicina regione polluta, Romana inde ſubmouiſſe caſtra. Beluæ corium centum & viginti pedum in vrbem miſſum. *Valer. ibid. Agel. l. 6. c. 2. Oroſ. l. 4. c. 8. Liuius 18.* Ac.

Tuſciæ

A d. Tuſciæ virginis veſtalis, criminis inceſti Reę caſtitas infamiæ nube obſcurata emerſit, quæ conſcientia certa ſinceritatis ſuæ, ſpem ſalutis ancipiti argumento petere auſa eſt. Arrepto enim cultro Veſta, inquit, ſi ſacris tuis caſtas ſemper admoui manus, effice, vt hoc hauriam è Tiberi aquam, & in ædem tuam perferam: audaciter & temerè iactis votis ſacerdotis, rerum ipſa natura ceſſit. *Valerius libr. octauo, capite primo. Dionyſ. Halic. 2. Plin. 28. capite ſecundo. Auguſt. 10. De ciuit. cap: decimo-ſexto.*

D. Thom. q. 6. de potentia art. 5. id factum exiſtimat bonorum Angelorum miniſterio, Deo ſic volente caſtitatis virtutem & præſtantiam hominibus commendare. Cæteroqui conſtat idipſum dæmonis opera peragi potuiſſe, aquam, ne per cribrum dilaberetur, ſuſpenſam tenente.

A e. Referam nunc quod ſuo ſeculo cognitum manauit ad poſteros, Penates Deos, id eſt idola, Ænea de Troia aduectos Lauinij collocaſſe, inde ab Aſcanio filio Albam, quam ipſe condiderat, tranſlatos, priſtinum repetiſſe ſacrarium, ſcilicet per ſeipſos Lauinium reuertendo, & quia id humana manu factum exiſtimari poterat, relatos Albam, ſuam voluntatem altero tranſitu ſignificaſſe, id eſt, iterum Lauinium reuertendo, ſignificaſſe ſe velle ibi manere. *Valerius lib. primo, capite ſeptimo. Dionyſ. lib. 1.*

A f. In primitiua Eccleſia ſigna fiebant pro Infidelibus conuertendis, quia ergo ſigna non ſunt modo neceſſaria, nec modo fiunt, ſicut paſſim tunc fiebant. Nos enim cum arbuſta plantamus, tamdiu aquam infundimus, quouſque in terram conualeſcant. *In hiſt. ſchol. parte 3. cap. 104.*

A g. *Daniel. 3. Ionæ c. 2.* Quæ de tribus pueris, & Iona propheta dicuntur in ſcripturis, gentiles malunt irridere, quam credere, qui in ſuis literis tamen credunt Arionem Cythariſtam de manu exceptum Delphini dorſo, & ad terras eſſe prouectum. Sed noſtrum plane incredibilius, quia mirabilius, quia potentius. *Auguſtinus primo de ciuitate Dei, capite decimo-quarto. Arionis meminere Herod. libro primo, Plin. libro nono, Agellius libro decimo-ſexto.*

A h. *In l. de mundo.* Mala quæ ex mundi elementis, terrenis accidunt rebus, vno loco Apuleius breuiter ſtringit. Terrena omnia, mutationes, conuerſiones, & interitus habere dicens: Namque immodicis, tremoribus terrarum, (vt verbis eius vtar) diſſiluiſſe humum, & interceptas vrbes cum populis dicit, & imbribus prolutas regiones, incendia de nubibus promicaſſe, quibus Oriens conflagrauit, ſic ex Æthnæ verticibus flumina flammarum cucurriſſe. *Auguſt. quarto de ciuit. Dei, capite ſecundo.*

A i. Hominum quorundam naturas nouimus multum cæteris diſpares, & ipſa raritate mirabiles, nonnulla, vt volunt, de corpore facientium, quæ nullo modo alij poſſunt. Sunt qui aures moueant vel ſingulas, vel ambas ſimul: ſunt qui totam cæſariem capite immoto quantum capilli occupant, deponunt ad frontem, reuocantque cum volunt: ſunt qui eorum quæ vorauerunt, incredibiliter plurima & varia, paululum præcordijs contrectatis, tanquam de ſacculo quod placuerit, integrum proferunt. Quidam voces auium, pecorumque, & aliorum hominum ſic imitantur, vt niſi videantur, diſcerni non poſſunt. Nonnulli ab imo ſine pædore vllo ita numeroſos ſonitus pro arbitrio edunt, vt ex illa etiã parte cantare videantur. Ipſe ſum expertus ſudare hominem ſolere cum vellet. Notum eſt quoſdam flere, cum *Plut. in ſympoſiis meminit cuiuſdã Parmenonis, qui animalium voces egregiè imitabatur.*

cum

eum volunt. *Auguſt. 14. de ciuitate Dei capite vigeſimo-quarto.*

Ak. Iam illud eſt multo incredibilius, quod pleriſque fratres experti ſunt. Fuit quidam Reſtitutus Presbyter in parochia Eccleſiæ Calamenſis, qui quando ei placebat (rogabatur autem vt hoc faceret ab eis qui rem miram coram ſcire cupiebant) ad imitatas quaſi lamentantis cuiuſlibet hominis voces, ita ſe auferebat à ſenſibus, & iacebat ſimillimus mortuo, vt non ſolum vellicantes aut pungentes non ſentiret, ſed & aliquando vreretur ſine doloris ſenſu. *Ibidem. Simile. Plin. narrat. l. 7. cap. 52. de Hermotimo, cuius anima relicto corpore vagari erat ſolita, & quæ viderat narrare.*

Al. *Ta. Æneidos. Iuuenalis Sat. 15.* Virgilius de ingenti lapide, quem in agrorum limite infixum Turnus pugnans & rapuit, & cucurrit, & intorſit, & miſit contra Æneam, ait. Vix illum lecti bis ſex ceruice ſubirent, Qualia nunc hominum producit corpora tellus, ſignificans maiora tunc corpora producere ſolere tellurem, quam temporibus recentioribus. *Auguſtinus de ciuitate Dei capite nono, libro decimo-quinto.*

Am. De corporum magnitudine plerumque incredulos nudata per vetuſtatem, ſiue per vim fluminũ varioſque caſus, ſepulchra conuincunt, vbi apparuerunt oſſa incredibilis magnitudinis. Vidi ipſe in Vticenſi litore, ſed & alij multi, molarem hominis dentem tam ingentem, vt ſi in noſtrorum dentium modulos minutatim concideretur, centum nobis videretur facere potuiſſe. Plinius ſecundus, quanto magis pręterit ſeculi excurſus, minora corpora naturam ferre teſtatur. Ipſe *l. 7. c. 48.* Plinius dicit eſſe adhuc gentem vbi ducentos annos viuitur. *Ibid.*

An. Apis, bos Ægyptius, quoniam eum ſine ſarcophago venerabantur incolæ viuum, Apis, non Serapis vocabatur: quo mortuo, quoniam quærebatur & reperiebatur vitulus coloris eiuſdem, hoc eſt albis quibuſdam maculis inſignitus, mirũ quoddam & diuinitus ſibi procuratum eſſe credebant. Non enim magnum erat dæmonibus ad eos decipiendos phantaſiam talis Tauri oſtentare vaccæ concipienti & prægnanti, vnde libido matris attraheret, quod in eius fœtu iam corporaliter appareret &c. *Auguſtinus 18. de ciuitate Dei cap. 6.*

Ao. Troiam euerſam, Græci relinquẽtes, & ad propria remeantes, diuerſis cladibus contriti ſunt, & tamen ex eis Deorum ſuorum numerum auxerunt. Nam & Diomedem fecerunt Deum, quem diuinitus irrogata pœna perhibent ad ſuos non rediiſſe, eiuſque ſocios in volucres fuiſſe conuerſos affirmant. *Ouidius Met. 14. Plin. l. 10.* *Et infra.* In Inſula Diomedæa templum eius has alites circumuolare dicunt tam mirabili obſequio, vt aqua impleant roſtra, & aſpergant, eòque ſi Græci venerint, non ſolum quietas eſſe, ſed & adulari. Si autem aliegenas viderint, ſubuolare ad capita, & ictibus tam grauibus, vt etiam perimant, vulnerare. Varro narrat de Circe illa famoſiſſima, quæ ſocios Vlyſſis mutauit in beſtias, & de Arcadibus, *Plin. l. 8.* qui ſorte ducti tranſnatabant, quoddam ſtagnum, & conuertebantur ibi in lupos, & poſt nouem annos eodem renatato ſtagno reformabantur in homines. Denique expreſſit quendam Demænetum guſtaſſe de ſacrificio, quod Arcades immolato puero Deo ſuo Lycæo facere ſolent, & in lupum

fuiſſe mutatum, & anno decimo figuræ propriæ reſtitutum, pugillatu ſeſe exercuiſſe, & Olympiaco viciſſe certamine. *Eodem libro capite decimoſeptimo.*

A p. De ludificatione dæmonum prætacta quid dicemus? niſi de medio Babylonis eſſe fugiendum. Quanto in hac ima poteſtatem dæmonum maiorem videmus, tanto tenacius Deo eſt inhærẽdum, per quẽ de imis ad ſumma conſcendimus. Si enim dixerimus ea non eſſe credenda, non deſunt qui certiſſimè ea aſſeuerent. Nam & nos cum eſſemus in Italia, audiebamus talia de quadam regione, vbi ſtabularias mulieres imbutas his malis in caſeo dare ſolere dicebant, quibus vellent viatoribus, vnde in iumenta verterentur, & poſt opus, iterum ad ſe redirent, nec tamen in eis fieri mentem beſtialem. *Apuleius fuit Magus.* Sed Apuleius in libris quos aſini aurei titulo inſcripſit, ſibi accidiſſe vt accepto veneno, humano animo permanente, aſinus fieret, aut indicauit, aut finxit. Tenendum eſt Deum omnia poſſe facere quæ voluerit, nec dæmones aliquid operari ſecundum naturæ ſuæ potentiam niſi Deus permiſerit. Specie tenus quæ à vero Deo ſunt creata, cõmutant, vt videantur eſſe quod non ſunt. *Eodem libro cap.* 18.

A q. Non ergo ſolum animum, ſed nec corpus hominis quidem vlla ratione crediderim in beſtias poſſe conuerti, ſed phantaſticum hominis, quod etiam cogitando ſeu ſomniando per rerum innumera genera variatur, & cum corpus non ſit, corporum tamen ſimiles mira celeritate formas capit. Phantaſticus ſibi videri poteſt in ſomnis & portare onera, quæ onera ſi vera ſunt corpora, portantur à dæmonibus, vt illudant hominibus, partim onerum vera corpora, partim iumentorum falſa corpora cernentibus. Nam quidam Præſtantius nomine patri ſuo contigiſſe indicabat, vt venenum prætactum per caſeum ſumeret, & iaceret in lecto quaſi dormiens, qui tamen nullo modo poterat excitari. Poſt aliquot autem dies euigilaſſe dicebat, factum ſe caballum dixiſſe, & annonam inter alia iumenta baiulaſſe. Alius ſe domi ſuæ antequam requieſceret, vidiſſe venientem ad ſe philoſophum quendam, & expoſuiſſe ſibi nonnulla Platonica, quæ ante rogatus exponere noluiſſet, ait, & tum ab eodem philoſopho quæſitum cur in domo eius fecerit, quod in domo ſua petẽti negauerat: non feci, inquit, ſed me feciſſe ſomniaui. Ergo ſecundum iſtum modum videtur mihi fieri potuiſſe, ſi tamen factum eſt. *Ibid.*

Diomedæas autem volucres, non mutatis hominibus factas, ſed ſubtractis credo fuiſſe ſuppoſitas, ſicut cerua pro Iphigenia Regis Agamemnonis filia. A r. Nec enim dæmonibus iudicio Dei permiſſis huiuſmodi præſtigiæ difficiles eſſe potuerunt, ſed quia illa virgo viua reperta eſt, ſuppoſitam pro illa ceruam facile cognitũ eſt. Socij vero Diomedis, quia nuſquam ſubito comparuerunt, in eas aues quæ pro illis occultè ex locis vbi eſt hoc genus auium, ad ea loca perductæ ac repente ſuppoſitæ, creduntur eſſe conuerſi. De templo autem Diomedis non eſt mirãdum fieri dæmonum inſtinctu, quorum intereſt perſuadere Deum factum eſſe Diomedem, vt falſos Deos tam veri Dei iniuria colant &c. *Ibidem.*

Sicut ſcripſerunt, qui naturas animalium curioſius indagarunt, Salamandra in igne viuit. A ſ. *Auguſtinus* 21. *de ciuit. Dei capite quarto. Plin. hiſt. l.* 10. capi-

Digitized by Google

capite 67. tradit eam tactu ſuo inſtar glaciei extinguere ignem.

At. Quis niſi Deus dedit carni Pauonis mortui ne putreſceret? Euenit apud Carthaginem nobis non credentibus, vt nobis cocta apponeretur hæc auis, de cuius pectore pulparũ quantum viſum eſt decerptũ ſeruare iuſſimus, quod poſt dierum tantum ſpatium, quanto alia caro quæcunque cocta putreſceret, nihil noſtrum offendit olfactum. Itemque repoſitum poſt dies amplius triginta, bonum eſt inuentum, & poſt annum, niſi quod aliquantulum corpulentiæ ſiccioris & contractioris fuit. *Ibid.*

Quis dedit paleæ vel tam frigidam vim, vt obrutas niues ſeruet, vel tam feruidam vt poma immatura maturet. *Ibidem.*

Au. De ipſo igne mira quis explicet? quo quæque aduſta nigreſcunt, cùm ipſe ſit lucidus, pænè omnia quę ambit & lambit, colore pulcherrimo decolorat. E contrario, lapides igne candente decocti, & ipſi fiunt candidi: & quamuis magis ille rubeat, illi albido colore niteſcant, congruit tamen luci quod album eſt, ſicut nigrum tenebris. Cum ergo ignis in lignis ardeat, vt lapides coquat, contrarios habet, non in contrarijs rebus effectus. Etſi enim lapides & ligna diuerſa ſunt, contraria tamen nõ ſunt, ſicut album & nigrum, quorum in lapidibus vnum facit, alterum in lignis *Ibidem.*

Ax. Carbones ictu leuiſſimo franguntur, preſſu facillimo conteruntur, & in eis tanta eſt firmitas, vt nullo humore corrumpantur, nulla ætate vincantur, vſqueadeo vt eos ſubſternere ſoleant, qui limites figunt ad conuincendum litigatorem. Quis eos in terra humida infoſſos, vbi ligna putreſcerent, tam diu durare poſſe, niſi rerum corruptor ignis effecit? *Auguſtinus 21. de ciuitate Dei capite quarto. Plin. lib. 36. Cherſiphronem architectum iacturum fundamenta templi Dianæ Epheſinæ, quo diuturnius eſſet loco paluſtri opus, carbones ſubſtrauiſſe.*

Ay. Calx igne candeſcit, quo alia tetra redduntur, & occultiſſime ignem ab igne concipit, eumque iam gleba tangentibus frigida tam latenter ſeruat, vt nulli noſtro ſenſui prorſus appareat, ſed compertus experimento, etiam dum non apparet, ſciatur ſopitus ineſſe: propter quod viuam calcem loquimur, velut ignis latens anima ſic inuiſibilis viſibilis corporis. Iam vero quam mirum eſt, quod cũ extinguitur, tunc accẽditur. Vt enim occulto igne careat, aquæ infunditur, aquæúe perfunditur. Et cũ ante ſit frigida, inde ferueſcit, vnde feruentia cuncta frigeſcunt. Tale miraculum, ſi de lapide aliquo Indico legeremus, ſiue audiremus, & in noſtrum experimentum venire non poſſet, aut mendacium putaremus, aut certe grauiter miraremur &c. *Ibidem.* *Seneca li. 3. nat. quæſt.*

Az. *Plin. l. vlt. c. 4.* Adamas nec ferro, nec igni, nec vlla vi perhibetur præter quam Hircino ſanguine vinci, ſed qui eum habent, atque nouerunt, nunquam ita mirantur, vt ij quibus primum potentia eius oſtenditur: quibus autem non oſtenditur, fortaſſe non credũt, aut ſi credunt, inexperta mirantur. *Ibidem.*

Ba. *Plin. l. 36. c. 16.* Magnetem nouimus mirabilem ferri eſſe raptorem, quod cum primũ vidi, vehementer inhorrui, quippe cernebam à lapide ferreum annulum captum atque ſuſpenſum, deinde tanquam ferro quod rapuerat, vim dediſſet, idem annulus alteri admotus, alterum ſuſpendit, atque vt ille prior lapidi, ſic alter annulus priori

Digitized by Google

annulo cohærebat. Acceſſit tertius & quartus, iamque ſibi per mutua circulus nexis, quaſi catena pependerat annulorum. *Auguſtinus de ciuitate Dei 21. capite quarto.*

B b. Sed multo eſt mirabilius quod à Coepiſcopo meo Seuero Mileuitano, de iſto lapide comperi. Seipſum namque vidiſſe narrauit, quemadmodum Bathanarius quondam Comes Africæ cum apud eum conuiuaretur, protulit eundem lapidem, & tenuit ſub argento, ferrumque ſuper argentum poſuit. Deinde ſicut ſubter mouebat manum, qua lapidem tenebat, ita ferrum deſuper mouebatur, atque argento medio nihilque patiẽte, concitatiſſimo curſu ac recurſu infra lapis ab homine, ſupra ferrum rapiebatur à lapide. *Ibid.*

B c. Quando iuxta eum ponitur Adamas, non capit ferrum & ſi iam rapuerit, mox remittit. India mittit hos lapides. *Ibidem. Plinius vltim. lib.*

B d. Agrigentinum Siciliæ ſalem perhibent, cum fuerit admotus igni, velut in aqua fluere, cum vero ipſi aquę, veluti in igne crepitare. *Aug. 21. de ciuitate Dei c. 5. Plin. l. 21.*

B e. Apud Garamantas quendam fontem perhibent tam frigidum diebus, vt non bibatur, tam feruidum noctibus, vt non tangatur. In Epiro alium fontem, in quo faces, vt in cæteris, extinguantur accenſæ, ſed vt non in cæteris, accenduntur extinctæ. *Ibid. Plin, lib. 5. Mela, l. 2. & Plin. 2.*

B f. Aſbeſton Arcadiæ lapidem perhibent propterea ſic vocari, quod accẽſus ſemel iam non poteſt extingui. *Ibidem. Aug. Plin. lib 35.*

B g. Poma in terra Sodomorũ perhibẽt gigni vſque ad maturitatẽ, ſed morſu preſſuue tentata, in fumum ac fauillam, corio fatiſcente, vaneſcere. *Ibid. Aug. Solinus c. 37. Tacitus l. vlt. Ioſep. l. 5. de Iud. bello c 5. Strabo. l. 17. Sapiẽtiæ. c. 10.*

Pyriten lapidem Perſicum tenentis manum perhibent ſi vehementius prematur, adurere, propter quod ab igne nomen accepit. *Ibid. Auguſt. Plin. lib. vlt.* B h.

In Cappadocia etiam vento equas concipere, eoſdemque fœtus non amplius quam triennio viuere. *Aug. Ibi. Iuſt. l. vlt. Solinus. Varro de re ruſtica.* B i.

Tilon Indiæ inſulam eo præferri cæteris terris, quod omnis arbor quæ in ea gignitur, nunquam nudatur tegmine foliorum. *Ibidem. Auguſtin. Plin. lib. 12.* B k.

Relatum eſt in literis gentium, fuiſſe Veneris fanum, atque ibi candelabrum & lucernam ſub diuo lucentem, vt eam nulla tempeſtas, nullus imber extinguere poſſit, vnde iſta lychnos asbeſtes, id eſt lucerna inextinguibilis nominata eſt. Voluerunt infideles per dictum miraculum firmare numina paganorum. Nos addimus, ad iſtam lucernam, & humanarum & magicarum, id eſt, per homines dæmonicarum artium, & ipſorum per ſeipſos dæmonum multa miracula fieri, quæ ſi negare voluerimus, eidem ipſi aduerſabimur veritati. Aut ergo in lucerna illa mæchanicum aliquid de lapide aſbeſto ars mundana molita eſt, aut arte magica factum eſt, quod homines illo mirarentur in templo, aut dæmon ſub nomine Veneris, tanta ſe efficacia præſentauit, vt hoc ibi prodigium appareret hominibus, & diutius permaneret. *Auguſtinus de ciuitate Dei, libro vigeſimo primo, capite ſexto.* B l.

Tot mirifica quæ mechanemata vocant, Dei creatura vtẽtibus humanis artibus fiunt, vt ea quæ neſciunt, opinentur eſſe diuina. Vnde factum eſt, B m.

Alexandria in Serapidis templo de quo Ruffinus lib. 11. hiſt.

eſt, vt in quodam templo lapidibus magnetibus poſitis in ſolo & camera proportione magnitudinis, ſimulachrum ferreum in aeris illius medio inter vtrumque lapidem, quaſi numinis poteſtate penderet. *Ibidem.*

B n. Nec volo temerè credi cuncta quæ poſui, quia nec à meipſo ita creduntur, exceptis ijs quæ vel ſum expertus, ſicuti ferè de omnibus dictis, vt de calce, carne pauonis &c. Et ſunt alia plurima quæ huic libro inſerere longum fuerit. De his autem quæ poſui non experta, vel lecta, præter quam de fonte illo quem prius memoraui de facibus, & de pomis Sodomorum, cum nec teſtes idoneos potui reperire, & illum quidem fontem non inueni, qui in Epiro vidiſſe ſe dicerent, ſed qui in Gallia ſimilem noſſent, non longè à Gratianopoli. De fructibus Sodomorum non tantum literæ fide dignæ indicant, verum & tam multi ſe loquuntur expertos, vt hinc dubitare non poſſim, cætera vero ſic habeo vt nec neganda, nec affirmanda decreuerim. *Eodem libro capite ſeptimo.*

B o. Eſt in Marci Varronis libris de gente populi Romani, quod iiſdem verbis quibus ibi legitur, ponam hic. In cælo, inquit, portentum extitit mirabile. Nam ſtellam Veneris nobiliſſimam, Caſtor ſcripſit tantum portentum extitiſſe, vt mutaret colorem, figuram, magnitudinem, curſum, quod factum ita nec antea, nec poſtea ſit. *Eodem libro capite octauo.*

B p. In monaſterio quodam virginum quidam puer erat, quem malignus ſpiritus omni nocte vexare conſueuerat, ſed ſanctæ moniales, vt ſuſceperunt Sanctum Eleutherium Patrem monaſterij beati Martini ſiti in vrbis Spoletanæ pomerijs, quod malignus ſpiritus nulla nocte ab illo puero recederet, indicarunt, poſtulantes vt hunc ſecum ad monaſterium tolleret: conſenſit ſenex, qui cum multo tempore in monaſterio fuiſſet, eiuſdem ſenis animus de ſalute pueri immoderatius per lætitiam tactus eſt. Nam coram poſitis fratribus dixit: Fratres, diabolus ſibi cum illis Sororibus iocabatur, at vero vbi ad ſeruos Dei ventum eſt, accedere non præſumpſit: poſt quam vocem, eo momento idem puer diabolo ſe inuadente vexatus eſt, quo viſo ſenex fleuit, quem cum Fratres conſolari voluiſſent. Reſpondit: Credite mihi quia in nullius veſtrûm ore hodie panis ingreditur, niſi puer fuerit à dæmonio ereptus. Tunc precatus eſt Deum, & eouſque oratum eſt, quouſque puer á vexatione ſanaretur. Credo quod elatio parua ei ſubrepſerat, & eius diſcipulos Deus facti illius voluit eſſe adiutores &c. *Gregorius in Dialog. libro tertio, capite trigeſimo-tertio.*

B q. Dicebat Abbas Dulas quia ambulantibus nobis ſecus littus Maris ſitiui & dixi Abbati Hilarioni. Abba, ſitio valde, & cum feciſſem orationem ſenex dixit mihi, bibe de mari, & dulcis facta eſt aqua & bibi. Ego autem modicum in vaſe hauſi, ne forte iterum ſitirem. & dixit, quid impleſti aqua? Deus qui hic eſt & vbique Deus eſt. Alio tempore orauit & tranſiuit flumen pedibus. Ego autem dixi: Quomodo ſentiebas pedes tuos in aqua? Et ait: Vſque ad talum ſentiebā aquam, reliqua erat ſolida ſub pedibus meis. Rurſus euntibus nobis ad alium

ſemem venit ſol ad occaſum & orans ſenex dixit: Obſecro Domine ſtet ſol donec perueniam ad ſeruum tuum, & factum eſt ſic. *In vitis Patrum libro decimo-nono, parte prima.*

B r. Spiridion Cyprius Epiſcopus vir vnus ex ordine Prophetarum paſtor ouium etiam in Epiſcopatu poſitus permanſit. Filiam habuit Irenem nomine, quæ virgo defuncta eſt. Poſt eius obitum venit quidam dicens ei quoddam depoſitum commendaſſe. Rem geſtam ignorauerat Pater, & quæſitum vbique nuſquam inuentum eſt. Perſiſtebat ille. Permotus ſenex ad ſepulchrum filiæ properat, eã nomine clamitat. Tum illa de ſepulchro. Quid vis, ait, Pater? Commendatum, inquit, illius vbi poſuiſti. At illa locum deſignans. Illic, ait, inuenies defoſſum. Regreſſus domum, repertam rem tradidit repoſcenti. *Ruffinus libro primo hiſtor. capite quinto. Sozomenus libro primo, capite vndecimo. Socrates libro primo hiſtor. Eccleſ. capite duodecimo.*

B ſ. Quidam ſæcularis venit ad Abbatem Siſoym habens filium ſecum, quo in itinere mortuo non eſt conturbatus, ſed cum fide tulit eum ad ſenem & procidit cum filio tanquam faciens pænitentiam vt benediceretur ab eo, & ſurgens pater reliquit filium ſuum ante pedes ſenis & egreſſus eſt. Porro ſenex putans quia pænitentiam ageret, dixit ei. Surge, vade foras non enim ſciebat quia mortuus erat, & ſtatim ſurgens egreſſus eſt, & videns eum Pater eius expauit, & intrans dixit ſeni cauſam. Audiens ſenex contriſtatus eſt, non enim volebat hoc fieri ibi. *In vitis Patrum libro 19. parte 2.*

B t. Tentatus eſt aliquando Abraham diſcipulus eiuſdem à dęmonio, & videns eum idem Senex quia cecidit, ſurrexit, & expandit manus ſuas ad cælum dicens: Deus vis? non vis, non dimitto te niſi eum curaueris, & illico curatus eſt frater ille *Ibid.*

Vna die cum Sanctus Palemon & Pachomius diſcipulus vigilantes ſimul accenderent ignem, quidã frater apud eos manere voluit, qui cum ſuſceptus fuiſſet inter verba vt fieri ſolet erupit & dixit. Si quis eſt ex nobis fidelis ſtet ſuper hos carbones ignis, & orationem dominicam ſenſim lateque pronunciet, quem Palemon intelligẽs ſuperbiæ tumore deceptum, commouit dicens: Deſine frater ab hac inſania, qui correptione ſenis non profecit, ſed plus elatus ſuper ignem ſtare cæpit, eratque videre quomodo operante inimico generis humani & Domino permittente nequaquã peruſtus fuerit. Itaque cum feciſſet poſtero die idẽ maturè proficiſcens ac velut exprobrans eis aiebat. Vbi eſt fides veſtra? Deinde narratur qualiter in grande facinus eſt prolapſus, ac demum per amentiam ſe præcipitans in fornacem interijt. *In vitis Patrum in vita Sancti Pachomij.* B u.

Dixit beatus Cheremon Abbas, nunquã monachos probos nec morbo cænodoxię, id eſt vanæ gloriæ vacuos noſtri maiores eſſe dixerũt, qui ſeipſos exorciſtas coram hominibus confitentur, & gratiam diffamant, & ideo ſi quis coram nobis horum aliqua fecerit, non de admiratione ſignorum, ſed de ornatu morum debet apud nos eſſe laudabilis. *Caſſian. in collat. Patrum, collat. decima-quinta, capite ſecundo.* B x.

Secundum quod dicit Hieronymus virtute magica poſſunt aliqua miracula fieri, tamen illa pertinent ad vanitatem & curioſitatem, ſicut Simon Magus faciebat ſtatuas ambulare, B y.

lare, loqui & conſimilia, ſed illa quæ ſunt ſalubria ſicut curatio languidorum &c. non poſſunt artibus magicis fieri. *Nicolaus de Lyra in poſtilla ſuper Matth. cap.* 12.

Bz. Dixit Abbas Neſteron ſpiritualium rationem chariſmatum tripartitam eſſe maiorum traditione percepimus. Prima curationum cauſa eſt cum pro merito ſanctitatis electorum quoſque ſignorum gratia concomitatur. Secunda cum ob ædificationem Eccleſiæ vel eorum qui infirmos ſuos ingerunt vel eorum qui curandi sũt, fidem ſanitatum virtus etiam à peccatoribus indigniſque procedit. Tertius curationum modus etiam colludio dæmonum ac factione ſimulatur, vt dum homo manifeſtis criminibus obligatus propter ſigna Dei famulus creditur, & per hoc obtrectationis auditu reſerato etiam religionis ſanctitas infametur, vel certe qui hæc dona habere ſe credit per ſuperbiam grauius elidatur. Ideoque à patribus noſtris opera ſignorum nequaquam vidimus affectata, & nunquam exercere voluerunt, niſi fortè extrema illos neceſſitas coarctaſſet. *Collatione decima-quinta, capite primo & ſecundo.*

Ca. In ſuperiori Thebaide cuiuſdam Abbas monaſterij cuidam qui nuper ad eremum ſeceſſerat, nec amplius ab eo quam ſex milibus diſtaret, panem Abbas per duos pueros miſerat, quorum maior quindecim, minor duodecim annos habebat. Ijs ergo inde redeuntibus aſpis miræ magnitudinis fit obuiam, cuius occurſu nihil perterriti, vbi ad pedes eorum venit cærulea colla depoſuit, minoris autem pueri manu apprehenſa ac pallio inuoluta ferri cœpit. Deinde monaſterium quaſi victor ingreſſus captiuam beſtiam non ſine iactantia depoſuit, ſed cum infantium fidem fratres prædicarent, Abbas conſilio altiori ne infirma ætas inſoleſceret virgis vtrumque compeſcuit, vt opus illud non ſuæ fidei ſed diuinæ fuiſſe virtutis diſcerent. *Hæc Poſthumianum narraſſe ſcribit Seuerus in ſuo Dialogo lib. primo, capite quinto.*

Vbi prima ſuperioris Thebaidis ingreſſus ſum, peruenimus ad quendam ſenem monachum ſub radice montis habitantem, bouem vnum habebat, cuius hic erat totus labor impulſa rotali machina aquam de puteo producere, nam ferè mille aut amplius pedum profundum putei ferebatur. Hortus illic erat multis oleribus copioſus, id quidem contra naturam eremi. Verum hoc illi labor cum pecore communis, & propria præſtabat induſtria. Ergo vna cum Domino bos ille viuebat. Nobis quoque ex ea copia cœnam dedit, vbi vidi quod vos Galli forte non credītis ollam cum oleribus quæ nobis in cœnam præparabantur, ſine igne feruere. Tanta vis ſolis eſt vt quibuſlibet totis etiam ad Gallorum pulmenta ſufficiat. *Seuerus eodem libro.* Cb.

In extrema Cyrenæorum ora nũquam fuiſſe pluuiam eſt auditum, ſed illic ventorum ea vis eſt vt ſi quando, vel clementior è cælo aliquantulus ſpirare flatus cœperit, magis in illis terris quam in vllo mari naufragium fit, nulla ibi germina, ſata nulla proueniunt. Terra aliquando ſolidior herbam raram atque hiſpidam gignit, ea ouibus eſt pabulum. Incolæ lacte viuunt, qui ditiores, ordeaceo pane, ea ibi ſola meſſis eſt quæ celeritate prouentus per naturam ſolis ſiue aeris ventorum caſus euadere ſolet, quippe fertur à die iacti ſeminis trigeſimo die matureſcere. Ibi conſiſtere homines non alia Cc.

ratio

Digitized by Google

ratio fecit quam quod omnes tributo liberi ſunt, nihil emunt, nihil vendunt fraudulenter, aurum & argentum non habent nec habere cupiũt. Nam cum ego presbytero illi ſcilicet in cuius tugurio fuerant hoſpitati decem nummos aureos obtuliſſem, refugit, altiori conſilio proteſtatus Eccleſiam auro non ſtrui ſed deſtrui. *Eodem libro capite ſecundo.*

Cd. Iuxta Romam Albulæ aquæ vulneribus medentur. In Italia fons Ciceronis oculorum vulnera curat. In Æthiopia lacus eſt quo perfuſa corpora velut oleo niteſcunt. Ex liſtorio Italiæ qui biberint, vini tædium habent. In Boetia duo fontes, alter memoriam, alter obliuionem adfert. Cyzici fons amorem Veneris tollit. Boetiæ Lacus furialis eſt de quo qui biberit, exardeſcit ardore libidinis. In Campania ſunt aquæ quæ ſterilitatem fœminarum & virorum inſaniam abolere dicuntur. In Sicilia ſunt duo fontes, quorum vnus ſterilem fœcundat, alter fœcundam ſterilem facit. Fons Siloe in radicis montibus Syon non iugibus aquis ſed incertis horis diebuſque ebulit. In Iudæa quondam riuus Sabbathis ſiccabatur. In Sardinia fontes calidi oculis medentur. Terræ ſunt quę multum ſulphuris, aluminiſque habent. Itaque cum per venas calentes aqua frigida venit, vicino ſulphuris calore contacta excandeſcit, nec talis ab origine fluit, ſed permutatur dum venit ſulphur alumenque ſecum ferunt, aquæ materiam vtramque igne plenam minimiſque motibus incaleſcentem. *Lyſidorus libro decimo-tertio. Etymol. 2. cap. Vide Plinium libro decimo, capite ſecundo.*

Plin. lib. 30. c. 2.

Ce. De prædictis fontibus Sardiniæ dicit Solinus *cap. 4. de mirabilibus mundi*, quod quiſquis ſacro raptum negat, lumina aquis obtrectat, vbi periurium non eſt, cernit clarius, ſi perfidia abnuit, detegitur facinus cæcitate, & captus oculis admiſſum fatetur. *Solinus vbi ſupra.*

Item, vide Alexander, Animal. a. Antichriſtus. a. Dij gentium. a. b. c. d. e. Aegyptus. b. Fulmen. a. b. Gorgias. a. Honor. c. Hieremias. a. b. Imago. a. Luxuria. l. Martinus. e. Patientia. g.

MISERIA.

Vide Homo. c. d. Mors. Mundus. Natiuitas.

MISERICORDIA.

A. Sanctus Odilo Cluniacenſis Abbas in promulgandis iudicijs ac modis pœnitentiæ præfigiendis, tam pius erat, vt nequaquam diſtrictum Patris imperium, ſed potius maternum exhiberet affectum. Vnde ſe reprehendentibus ſic eleganter alludebat. Si damnandus ſim, malo tamen de miſericordia quam de duritia, vel de crudelitate damnari. *Petrus Damiani in eius vita. Sigebert. ad annum 992.*

B. Quidam, nomine Euagrius, cum vidiſſet quendam fratrum phantaſijs, nocte turbari, hoc modo curauit eum, præcipiens, vt languentibus cibos ieiunans miniſtraret. Vnde requiſitus, nihil inquit, ſicut miſericordia, huiuſmodi paſſiones extinguit. *In tripartita hiſtoria libro octauo, capite primo.*

Item, vide Compaſſio.

MISSA.

A. Hoc in ordine Cartuſienſi cauſaris & arguis quod ſingulis diebus miſſas non faciunt, atque huiuſmodi religionis, ſeu potius ſuperſtitionis obtentu tuum machinaris egreſ-

Digitized by Google

ris egreſſum. Scis,quia monachorum Pater ſacerdotij gradum non attigit, experſque miſſarum multo tempore, etiam in die Paſchæ vtrum Paſchalis eſſet dies, ignorauit. Paulus, Antonius, Petrus, & Paulus Apoſtoli, atque cæteri quorum laus eſt in Euangelio, non leguntur ſingulis diebus hoſtiam immolaſſe. Frequentia contemptum parit, & ex ipſa raritate creſcit reuerentia ſacramenti. Vnde & Auguſtinus beatum reputat Sacerdotem qui ſemel in vita miſſam vnam dignè celebrare meruit. Teſte Ambroſio, nunquam niſi puro corde, & contritione deuota, offerenda eſt hoſtia, in qua eſt ſalus mundi. *Petrus Bleſenſis in epiſtola ad monachum qui ab ordine Carthuſienſi recedere conabatur.*

S. Ambr. dictum intellige.

Greg. l. 2. Dial. c. 1.

In oratione ante Miſſam.

Epiſt. 86.

Licet Carthuſiani in primis ſui ordinis incunabulis, ob Sacramenti honorem, à quotidiana celebratione abſtinuerint: (nam Bleſenſis ante annos amplius quadringentos hæc ſcripſit) nunc tamen conſtat à quotidiana celebratione neminem arceri. Noua enim collectio ſtatutorum ordinis Carthuſienſis capite 7. 2. partis, omnes hortatur Sacerdotes ad quotidianam confeſſionem & celebrationem, additque illam conſuetudinem eſſe antiquam & receptam. Cæterum argumenta quæ in hac epiſtola congerit Bleſenſis, non aliud probant quam à reprehenſione immunes eſſe etiam pios Sacerdotes qui ob Sacramenti reuerentiam à quotidiano ſacrificio abſtinent. Deinde probant quotidianum ſacrificium ijs dumtaxat congruere qui vitam tantæ dignitati parem inſtituunt. Primis Eccleſiæ naſcentis exordijs fideles cum laude quotidiè communicaſſe luculenter conuincitur ex 2. cap. Act. Tertul. libro ſecundo ad vxorem. Hieron. epiſtol. ad Lucin. Auguſt. epiſtol. 122. Cyprian. in oratio. Domin. Ambr. libro quinto de Sacram. cap. quarto. Itaque multo magis credendum eſt olim Sacerdotes quotidianis vacaſſe ſacrificijs. Non ergo dubitandum eſt Apoſtolos Petrum & Paulum, ceteroſque Sacerdotes, quorum laus eſt in Euangelio, quotidie rem diuinam feciſſe, etſi ſcriptum non ſit. Certe ſcriptum eſt in libro Paſſionis D. Andream Apoſtolum, cum in crucem ageretur, tyranno dixiſſe: Quotidie immolo Deo agnum immaculatum. Porro non omnis familiaritas parit contemptũ, ſed quæ cum hominibus imperfectis initur, quia homines in hominibus facilè quoſdam defectus obſeruant. A Deo autem omnis abeſt imperfectio: hinc Angeli qui familiariſsimè Deo aſtant, ſumma ſeruiunt cum reuerentia. Conſule Suarem tomo ſecundo, in 2. part. S. Thom. diſp. 80. ſect. ſecunda. Hæc paucula notaui, ne aliqui lectione huius epiſtolæ inducti, laudabilem & ſanctam plurimorum conſuetudinem quotidiana ſacrificia offerendi carpant. Neque mirum cuiquam videri debet, ſi P. in eam opinionem de quotidiani ſacrificij oblatione, inductus fuerit, cum propter eximiam animi demiſsionem, nullis precibus ac rationibus ad amplexum Sacerdotij permoueri potuerit, identidem proteſtatus ſe tam auguſti Sacramenti miniſterio indignum: quanquam decliui & affecta iam ætate, precibus aliorum victus Sacerdotio initiatus appareat ex epiſtol. 129. Hic auctor inſinuat Sanctum Benedictum non fuiſſe Sacerdotem. Contrarium tamen aſſerit & probat Pater Antonius Yepes in Chronicis Benedictinis, centuria prima ad annum quinquageſimũ ſecundum S. Benedicti cap. 5.

Presbyter quidam vitę venerabilis inuenit in balneis virum ad ſuum obſequiũ præparatum, qui ſibi de pedibus calciamẽta abſtraheret, & ei in omnibus deſeruiret. Presbyter

die quadam ad balnea iturus dixit intra ſe. Viro illi neceſſe eſt aliqua portare. Tunc duas ſecum oblationum coronas detulit, qui mox hominem inuenit & eius obſequio in omnibus vſus eſt. Tunc cum veſtitus voluiſſet egredi, hoc quod ſecum detulerat illi viro obtulit. Cui ille mærens reſpondit: Quare iſta das Pater? iſte panis ſanctus eſt. Ego non poſſum manducare. Me enim quem vides, aliquando loci huius Dominus fui, ſed pro culpis meis hic poſt mortẽ deputatus ſum. Offer ergo pro me hunc panem vt pro peccatis meis interuenias & tunc exauditum te eſſe cognoſce cum veneris huc ad lauandum & me non inueneris. In quibus verbis diſparuit. Idem presbyter vero hebdomada continua ſe pro eo in lachrymis afflixit, ſalutarem hoſtiam quotidie obtulit, & reuerſus poſt eũ amplius nõ inuenit. Qua in re quam proſit animabus immolatio ſacræ oblationis oſtenditur &c. *Gregorius in Dialogis libr.* 4. *cap.* 57.

C*. Dum quidam nauta in mari naufragium paſſus fuiſſet, & Agaro Panormitanus Epiſcopus credens eum eſſe mortuum, pro abſolutione eius animæ per quendam Sacerdotem ſacrificium obtuliſſet, tandem cum ad portum Romanum veniſſet, illic nautam reperit. Ipſe vero nauta narrabat ei dicens: Laborans in fluctibus ſubito mentis pondere ſum grauatus ita vt nec ſomno depreſſus eſſem, nec vigilare me crederem, cum ecce in medio mari quidam apparuit qui mihi ad refectionem panem detulit, qui ſtatim vires recepi, nec longè poſt nauis tranſiens affuit, quæ me ab illo vndarum periculo ſuſcepit. Quod ille audiens, requiſiuit diem, atque illum fuiſſe reperit quo pro eo presbyter Domino hoſtiam ſacræ oblationis immolauit. *Eodem libro capite* 59.

Ad quendam ſolitarium venit presbyter quidam vt conſecraret ſibi oblationem ad communicãdum. D*. Veniens autem quidam accuſauit illum presbyterum, qui cum ex conſuetudine veniſſet iterum ad eum, vt conſecraret, ſcandalizatus eſt ille ſolitarius & non aperuit ei. Presbyter hoc viſo diſceſſit. Et ecce vox ad ſolitarium dicens: Tulerunt ergo homines iudicium meum, & factus eſt velut in exceſſu mẽtis, & videbat quaſi puteum aureum & ſitulam auream & funem aureum, & aquam valde bonam. Videbat autem & leproſum haurientem refundentem in vaſe, & cupiebat bibere & non bibebat eo quod leproſus eſſet, & ecce vox rurſus ad eum. Cur non bibis ex hac aqua? An ob cauſam eius qui implet? implet enim ſolum, & effundit in vaſe. In ſe autem reuerſus ſolitarius & conſiderans virtutem viſionis vocauit presbyterum, & fecit eum ſicut prius ſanctificare ſibi oblationem. *In vitis Patrum libro nono, parte* 2.

Perrexit Abbas Matoys de Raytu in partibus Gebalon. Erat autem cũ eo frater eius, & venit ad eum Epiſcopus loci illius, & fecit eum presbyterum. E. Et dum guſtarent ſimul, dixit Epiſcopus: Ignoſce mihi Abba, quia ſcio quod nolueris hanc rem, ſed vt tuam perciperem benedictionem præſumpſi hoc facere. Dixitque ſenex cum humilitate. Et animus meus modicum volebat hoc, verũtamen hoc grauiter fero quia cogor ſeparari á fratre meo. Non enim ſufficio omnes preces ſolus implere. Dixit Epiſcopus: Si ſcis quia dignus eſt, & ego ipſum ordino. Dixit ei Abbas Matoys: Equidem ſi dignus eſt neſcio, vnum autem ſcio quia melior me eſt.

me eſt. Ordinauit autem & ipſum Epiſcopus, & ita vtrique receſſerunt ab hac vita, vt nunquam ad ſacrificandum oblationem altari proximarent. Dicebat autem ſenex: Credo in Deum quia forſitam non ſuſtineam graue iudicium propter ordinationem quam ſuſcepi dum oblationem non audeo conſecrare. Hoc enim officium illorum eſt qui ſine querela viuunt. *In vitis Patrum libro decimoquinto, cap. quarto.*

F. Ad Alexandrinum Macharium ego veniens reperi ante fores ipſius qui venerat vt curaretur. Habebat enim totum caput carchino exeſum vt etiam vertices nudarentur, & necdum à Machario ſuſceptus fuerat aut viſus, qui mihi pro illo roganti vt ei miſereretur reſpõdit. Non eſt dignus iſte curari, hanc enim pœnam diuinitus accepit, quia fornicatione pollutus myſteria Domini violare conſueuit, perſuade autem illi vt in perpetuum ſe ſuſpendat à ſacrificij immolatione, & ſic poterit curari, quod & factum eſt. *Heraclides in libro qui dicitur Paradiſus.*

G. Dæmon apprehenſus à beata Iuliana inter alia quæ ſibi confeſſus eſt dixit, quia tunc à Chriſtianis maximè elongabatur, quando myſterium dominici corporis agebatur, & quãdo orationes & prædicationes fiebant. *In aurea legenda de ſancta Iuliana.*

H. Sacerdos quidam miſſam de beata virgine quotidie celebrabat, qui Archiepiſcopo Thomæ accuſatus, ab eo tanquam idiota ab officio ſuſpenditur. Cum autem beatus Thomas ſuũ cilicium ſumere deberet, & ipſum abſcondiſſet, vt ad ſuendum horam captaret, beata virgo Sacerdoti apparuit dicẽs: Vade ad Archiepiſcopum, eique dicas, quod illa ob cuius amorem miſſas dicebas, eius cilicium quod eſt in tali loco, conſuit, & ibi reliquit. Illa ergo ſibi mandat, vt interdictum quod tibi fecit, relaxetur. Quod ille audiens, & ita inueniens, ſtupuit, & interdictum laxans Sacerdotem, hoc habere ſecretum præcepit. *In aurea legenda de Natiuitate beatæ Mariæ. In appendice exemplorum Cantipratani.*

I. Vir tribunitius Heſperius apud nos eſt. Habet in territorio Fuſſalenſi fundum zebuli appellatum, vbi cum afflictione animalium & ſeruorum, domum ſuam ſpirituum malignorum vim noxiam perpeti comperiſſet, rogauit noſtros me abſente presbyteros, vt aliquis eorum illò pergeret. Perrexit vnus, obtulit ibi ſacrificium corporis Chriſti. Deo miſerante, illa vexatio protinus ceſſauit. Acceperat autem ab amico terram ſanctam de Hieroſolymis allatam, vbi Chriſtus ſepultus die tertio reſurrexit, eamque ſuſpenderat in cubiculo ſuo, ne quid mali & ipſe pateretur, aſt vbi domus eius ab illa infeſtatione purgata eſt, quid de illa terra fieret cogitabat. Fortè accidit vt ego & collega meus Epiſcopus Synicenſis Eccleſiæ Maximinus in proximo eſſemus: vt veniremus, rogauit, & venimus, cumque nobis omnia retuliſſet, hoc etiam petiuit, vt infoderetur alicubi, atque ibi orationum locus fieret, vt etiam Chriſtiani poſſent ad celebranda quæ Dei ſunt, congregari. Factum eſt. Erat ibi paralyticus: Hoc audiuit, petiuit à parentibus ſuis vt illum eò afferrent, quo cum veniſſet, orauit, & pedibus ſuis ſaluus abſceſſit. *Auguſt. de ciuitate Dei lib. 22. cap. 8.*

Item, vide Clericus. e. Coitus. a. Iacobus Alphæi. b. Magia. e. Ordo. b. Pollutio. a. Proprietarius. a.

Digitized by Google

MODERATIO.

A. Poplicola Valerius, cū exactis Regibus, imperij eorum vim vniuerſam, omnia inſignia ſub titulo conſulatus in ſe tranſlata cerneret, inuidioſum magiſtratus faſtigium moderatione ſua ad tolerabilem habitum deduxit, vltro Spurio Lucretio aſſumpto collega. Ædes ſuas diruit, quia loco excelſiori poſitæ inſtar arcis habere videbantur. *Valer. libro 42. capite primo. Liuius 2. Plutarc. Dionyſ. 5.*

B. Marcus Rutilus Cēſorinus iterum Cenſor creatus, populum grauiſſima oratione corripuit, quod eam poteſtatem bis ſibi detuliſſet, cuius maiores, quia nimis magna videretur, coarctandum tempus iudicaſſent. Vterque rectè, & Cenſorinus, & populus, alter enim vt moderatè honores crederent, præcepit; alter ſe moderato credidit. *Ibidem Valer. Liuius libr. 4. & 9. Plut. in Coriolano.*

C. Numidicus Metellus populari factione patria pulſus in Aſiam ſeceſſit, in qua cum fortè ludos ſpectanti literæ redditæ eſſent, quibus ſcriptum erat, maximo Senatus & populi Romani conſenſu, reditum illi in vrbem datum, nō á theatro prius abijt, quam ſpectaculum ederetur, non lætitiam ſuam proximè ſedentibus patefecit, ſed intra ſe continuit. *Ibidem Liuius 69. Auctor de viris illuſtribus capite ſexageſimo-ſecundo.*

D. Theopompus Spartanorum Rex cum primus ſtatuiſſet, vt Ephori Lacedæmoniæ crearentur, ita futuri regiæ poteſtati oppoſiti, quemadmodum conſulari imperio Tribuni plebis ſunt obiecti Romæ, atque illi cum vxor dixiſſet, id egiſſe illum, vt filijs minorem poteſtatem relinqueret, relinquam, inquit, ſed diuturniorem optime quidem, ea enim demū tuta eſt potentia, quæ viribus ſuis modum imponit. *Valerius ibidem. Plut. in Lycurgo.*

E. Antiochus á Lucio Scipione vltra Taurum montem imperij finibus ſubmotus, cum Aſiam vicinaſque gentes adueniſſet, gratias agere populo Romano non diſſimulanter tulit, quod nimis magna procuratione liberatus, modicis regni terminis vteretur. *Ibidem Valer.* *Tullius pro Deiotaro. al. amiſiſſet.*

MONACHVS.

A. Qvidam monarchus Ciſtercienſis pòſt Epiſcopus Albanenſis & Cardinalis die quadam equitans vni monacho minus literato ſecum equitanti dixit vt ſibi & ſocijs bonum verbum diceret. Qui licet multum prius ſe excuſans ait: Cum mortui fuerimus & adducti, occurret S. Benedictus, & nos cucullatos cum gaudio introducet. Hunc autem Epiſcopo & Cardinali infulato dicet, quis es tu? Et tu reſpondebis, Pater. Ego ſum monachus Ciſterciēſis. At ille nequaquam, monachus enim corniculatus non eſt, tunc hoc multa pro ſe allegante data ſententia dicet oſtiarijs. Aperite ventrem eius, & ſi inueneretis ibi olera, fabas, piſa, cum monachis introeat, ſi autē piſces groſſos & cibos delicatos, foris maneat, quid illa hora dicturus es? Cardinalis ſubridens ſermonem cōmendauit. *Cæſarius in Dialogo miraculorum lib. 4. cap. 79.*

B. In verbis ſeniorum dicitur, dixiſſe Antonium, ſi poſſet fieri quantos paſſus ambulat monachus, vel calices aquæ bibit, deberet ſenioribus decla-

declarare, vt non deuiet in ipſis. *In ſpeculo hiſtoriali lib. 15. cap. 14.*

C. Cum Longobardi in montem Caſſinum irruentes omnia diriperent, monachi fugientes Romam petierunt, codicem regulæ Benedictinæ, pondus panis, & menſuram vini ſecum deferentes. *Sigebertus in Chronicis. Leo Oſtienſis in Chron. Caſſi. l. 1.*

D *. Sanctus Odo cum diſcipulos regularibus diſciplinis inſtrueret, multorum monachorum narrauit exceſſum miſerabilem, vt in eis motus iuueniles conſumeret. His, inquit, diebus frater quidam veniens ad domũ cuiuſdam ſui parentis ad comedendum quæſiuit, cui cum reſpondiſſet quia nondum hora comedendi venit, indignans adiecit. Heu tota nocte equitando laboraui, & nunc ieiunare me cogitis. Afferte ergo mihi ſi quid habetis. Cui cum dicerent piſces ſe habere, cæpit huc illuc oculos circumferre. Ibat autem circa pedes eius gallinarum grex. Tunc baculum arripuit, & vnam percuſſit & furens dixit. Hæc eſt hodie mihi piſcis. Circumſtantes autem cum quodam rubore dicebant. Licet tibi comedere carnem Pater? At ille volatile, inquit, non eſt caro, volatilia enim & piſces vnam habent originem. Appoſita eſt ergo coram eo gallina ex quo coxam abſtulit & momordit, nec euomere potuit nec glutire, ſed eum vita priuauit. *In geſtis ſancti Odonis Cluniacenſis, apud Surium tomo ſexto, decimo-nono Nouembris. Vincent. Specul. hiſtor. libro vigeſimo-quarto, capite ſexageſimo-ſeptimo.*

E. Quidam frater ex prædicti ordinis congregatione illicito tempore ſibi fleubotomiæ curationem adhibuit, ſuper quo facto commotus eſt eius animus, quia quamuis eum neceſſitas coegiſſet, tamen abſque eius licentia præſumere non debuit. Mox vena per quam ſanguis effluxerat & quouſque animam redderet à quocunque medicamine non fuit reſtricta. *Vbi ſupra.*

Quadam die Benedictus Dei famulus miſit ex more ad quoddam monaſterium ſanctimonialium pro exhortandis animabus, ſed is qui miſſus fuerat monachus, poſt factam admonitionem, à ſanctimonialibus rogatus mappulas accepit, ſibique eas abſcondit, qui mox vt reuerſus eſt eum vir Dei vehementi amaritudine cæpit increpare dicens. Quomodo ingreſſa eſt iniquitas in ſinum tuum. *Gregorius in Dialogis libro ſecundo capite vigeſimo.* F.

Seruus Dei Iſaac dum de Syriæ partibus Spoletum veniſſet, non longè deſertum locum reperit, ibique ſibi habitaculum humile conſtruxit, ad quem multi vt ad magiſtrum confugerunt. Cumque eum crebrò diſcipuli humiliter admonerent, vt pro vſu monaſterij poſſeſſiones quæ afferebantur acciperet, dicebat: monachus qui in terra poſſeſſionem quęrit, monachus non eſt, ſic quippe timebat paupertatis ſuæ ſecuritatem perdere ſicut diuites diuitias. *Et infra.* Die quadam ad veſperum in orto monaſterij iuſſit iactari ſammenta quæ vulgo vangas vocamus. Nocte vero eadem dum ex more cũ fratribus ad Dei laudes ſurrexiſſet præcepit dicẽs. Ite & operarijs noſtris pulmentum coquite, vt mane primo paratum ſit. Facto mane iuſſit deferri pulmentum atque hortum cum fratribus ingreſſus eſt, quot vangas iactari iuſſerat tot in eo laborantes operarios inuenit. Ingreſſi quippe fures fuerant, ſed mutata menta per ſpiritum apprehen- G.

 derunt.

derunt vangas, & cuncta orti ſpatia coluerunt, quibus vir Dei ait. Fratres multum laboraſtis, iam quieſcite. Sufficienter refectis ait: Nolite malum facere, quoties de orto vultis aliquid, ad orti oſtium venite, tranquille petite, quos ſtatim collectis oleribus onuſtari fecit. *Gregorius in Dialogis libro tertio, capite decimo-quarto.*

H. Dixit Abbas Euagrius. Nunciata eſt cuidam monacho mors Patris ſui, & ille ait ad eũ qui nunciauerat. Deſine blaſphemare, meus enim pater immortalis eſt. *In vitis Patrum libro primo, parte prima, & in tripartita hiſtoria lib. 8. cap. 1.*

I. Abbas Siluanus ſedens quondam cum fratribus factus eſt in exceſſu mentis, & plorabat. Et dixerunt fratres: Quid habes Pater? Ille autem tacebat & flebat. Compellentibus autem eis dixit. Ego ad iudicium raptus ſum & vidi multos de habitu noſtro euntes ad tormenta, & multos ſeculares euntes ad regnum. *In vitis Patrum libr. 1. parte 2.*

K. Dicebat Arſenius. Sufficit monacho ſi dormierit vnam horam ſi eſt tamen pugnator. *In vitis Patrum libr. primo parte prima.*

L. Monachus occurrit ancillis Dei in itinere, quibus viſis diuertit ex via. Cui dixit Abbatiſſa: Tu ſi perfectus monachus eſſes, non reſpiceres nos ſic vt agnoſceres quia fœminæ eramus. *Eodem libro quarto, parte 5.*

M. Dixit ſenex. Monachus in tentatione ſic eſt vt Dominus domus quæ cadit, & ſi ſobrius fuerit in cogitatione ſua reædificat eam, inueniens materias ad ædificium profuturas, atque ita velociter fabrica proficit: ita & monachus ſi in tentationem inciderit & conuerſus fuerit ad Dominum habet meditationem diuinæ legis, opus manuum, orationem, & cætera quæ ſunt fundamenta. *In vitis Patrum lib. 5. parte 3.*

Dicebat quidam de Thebæis ſenibus, quod filius eſſet Sacerdotis idolorum, & cum patrem vidiſſet idolo ſacrificare, vidit Sathanam ſedẽtem, & omnem eius militiam aſtantem. M. Et ecce vnus de Principibus adorauit eum. Cui dæmon: Vnde venis? Ille dixit. In illa prouincia ſuſcitaui bella & plurimas perturbationes, & veni nunciare tibi. Interrogante autem diabolo in quanto tempore hoc feciſſet reſpondit; In triginta diebus. Tunc diabolus iuſſit eum flagellari dicens: Tanto tempore hoc feciſti? Et ecce alius venit, & interrogatus vnde veniret reſpondit: In mari ſuſcitaui commotiones & multos homines occidens veni nuntiare tibi. Dixit ei diabolus: In quanto tempore hoc feciſti? Sunt 20. dies, & hunc iuſſit flagellari. Et venit tertius dicens: In illa ciuitate dum nuptiæ fierent excitaui lites & multas ſanguinis effuſiones feci, & ipſum ſponſum occidi. Et hunc iuſſit flagellari. Quartus venit dicens: In eremo eram & ecce iam 40. anni ſunt quod impugno monachum quendam, & vix nocte iſta præualui, vt eum facerem fornicari. Quod dæmon audiens ſurrexit, & tollens coronam capitis poſuit in capite illius dicens: Magnam rem fortiter egiſti. Hæc ego cum vidiſſem & audiſsẽ dixi intra me. Valde magnus eſt ordo monachorum. *In vitis Patrum lib. 5. parte 8.* N.

Frater quidam renuncians ſeculo retinens ſibi pauca venit ad Abbatem Anthonium, quod vt cognouiſſet ſenex dixit ei. Si vis monachus fieri, vade in illum vicum & eme carnes & impone corpori tuo nudo, & ſic veni huc. Et cum feciſſet ſic, aues carnes & corpus eius lacerabant. Tunc inter-

Digitized by Google

interrogauit ſenex ſi feciſſet quod dixerat. Illo autem oſtendente corpus ſuum laceratum dixit. Qui renunciant ſeculo & volunt habere pecunias, ecce ita impugnati á dæmonibus diſcerpuntur. *In vitis Patrum libro ſexto, parte prima.*

O. Dicebat fratribus Abbas Iſaac: Patres noſtri & Abbas Pambo vetuſtis & in multis partibus reſarcitis veſtibus vtebantur, nunc autem pretioſis veſtibus vtimini. Diſcedite hinc deſertaſtis locum hunc. *Eodem libro parte ſecunda.*

P. Dicebat Abbas Caſſianus, quia Sincletius nomine renunciaſſet ſeculo, & facultates pauperibus diuidens, aliqua ſibi retinuiſſet, ad quem ſanctæ memoriæ Baſilius dixit: Et ſenator eſſe deſiiſti, & monachum te non feciſti. *Eodem libro ſeptimo, capite vigeſimo-nono.*

Q. Dixit frater Abbati Paſtemoni. Si habeo quod ſufficiat neceſſitatibus meis aliunde, videtur tibi quod non cogitem de labore manuum. Reſpõdens ſenex dixit: Quantumuis habeas non negligas operari, & quantum potes, fac, & non cum turbatione animi. *Eodem libro, parte 2.*

R. Frater interrogauit Abbatem Serapionem. Dic mihi vnum verbum. Dicit ei ſenex: Quid tibi habeo dicere, quia tuliſti ea quæ erant viduarũ & orphanorum, & poſuiſti in feneſtra. Viderat eam enim codicibus plenam. *Ibid.*

S. Dicebat Abbas Yperitius, quia theſaurus monachi eſt voluntaria paupertas. *Ibid.*

Interrogatus eſt ſenex à fratre quid faceret vt ſaluus eſſet. Ille autem expolians ſe & cingens lumbos ſuos & extendens manus dixit. Sic debet eſſe nudus monachus ab omni materia ſeculari, & crucifigere ſe aduerſus tentationem & certamina mundi. *Ibidem.*

T. Venit quidam vir portans aurum in Scitij, & rogabat presbyterum eremi vt erogaretur ad fratres. Dixit autem presbyter: Non opus habent fratres. Et cum non acquieſceret poſuit ſportam cum ſolidis in ingreſſu Eccleſiæ & dixit presbyter. Qui opus habet tollat & nemo tetigit, quidam autem nec aſpexit, & dixit ei ſenex. Suſcepit Deus oblationem tuam, vade & da illud pauperibus. Et valde ædificatus diſceſſit. *Eodem libro parte tertia.*

V. Frater interrogauit ſenem dicens. Vis teneo duos ſolidos propter infirmitatem mei corporis? Videns ſenex eum velle tenere dixit ei, etiam. Et vadens frater in cellam ſuam conterebatur cogitationibus dicens. Putas verum mihi dixit Senex? Et ſurgens iterum venit ad ſenem agens pænitentiam dicens. Propter Dominum dic mihi veritatem. Dixit ei ſenex: Dixi tibi, vt teneres, verumtamen non eſt bonum tenere pluſquam opus eſt corpori. Si ergo retinueris duos ſolidos in ipſis inuenietur ſpes tua, & ſi contigerit vt pereãt, Deus iam non cogitat de nobis. Cogitationem ergo noſtram iactemus in Domino quoniam ipſi cura eſt de nobis. *Ibidem.*

X. Frater dixit Seni: Abba volebam inuenire ſenem aliquem iuxta volũtatem meam & morari cum ipſo. Dixit ei ſenex: Bene quæris. Affirmabat autem eiuſmodi eſſe deſiderium ſuum non intelligens quod loquutus eſt ei ſenex. Et dixit ei tandem ſenex. Ergo ſi inueneris ſecundum voluntatem tuam vis manere cũ eo? Et dixit ei: Etiã. Dixit ei ſenex. Non vt tu ſequaris voluntatem illius, ſed vt ille tuam, & ita in eo repauſes. Senſit autem

Digitized by Google

autem frater ille quod dicebat, & proſtrauit ſe in terram dicens: Ignoſce mihi, quia gloriabar me bene dicere, cum nihil tenerem boni. *In vitis patrum libro decimo, parte* 11.

Y. Duo fratres carnales renunciauerunt ſeculo, quorum minor cæperat habitum monachi geſtare, & cum veniſſet quidam Patrum, poſuerunt peluim, & venit qui minor erat ætate, vt lauaret pedes ſenis. Senex eius manus tenens, remouit eum, & maiorem ætate fecit implere opus quod primi in monaſterio conſueuerunt facere. Dixerunt ei Fratres: Abba ille minor ætate, in conuerſatione primus eſt. Reſpondit ſenex: Ego tollam primatum minoris, & trado ei qui ætate præcedit. *Eodem libro parte duodecima.*

Z. Dixit Sancta Sincletica. Non habemus in hoc ſeculo ſecuritatem. Nam dicit Apoſtolus, Qui ſtat videat ne cadat, quia velut mare eſt in incerto vita noſtra. In monaſterio tamen nauigamus ſole iuſtitiæ nobis præbente ducatum, illi auté in nocte ignorantiæ deportantur. Sed tamen contingit vt ſeculares illi in tempeſtate nauigantes ad Dominum clamando ſaluent nauim ſuam, nos autem in tranquillitate neglectu ipſo demergimur, dum gubernaculum iuſtitiæ derelinquimus. *In vitis Patrum lib.* 11. *parte* 3.

Aa. Mandatum eſt Epiphanio Epiſcopo Cyprio ab Abbate monaſterij ſui. Quia orationibus tuis non negligimus regulam, ſed cum ſollicitudine, primam, tertiam, ſextam, nonam atque veſperam celebramus. Ille autem mandauit ei. Conſtat vos ab oratione vacare cæteris horis, verum monachum oportet ſine intermiſſione orare aut certè pſallere in corde ſuo. *In vitis Patrum. Ibi.*

Narrauerunt fratres dicentes. Venimus aliquando ad quoſdam ſenes, Ab. & poſt orationem inuicem ſedimus, & cum diſcederemus popoſcimus vt iterum fieret oratio. Dixit autem vnus ſenum illorum ad nos, quid? nō oraſtis? & nos diximus etiam, ſed quando intrauimus: & ex illa hora vſque modo loquuti ſumus. Et ille dixit: Ignoſcite fratres quia vobiſcū ſedens quidam frater & loquens centies orationem fecit. hæc cum dixiſſet, facta oratione dimiſerunt nos. *Ibidem.*

Narrauit Abbas Ioannes quia Abbas Anub & Paſtor & reſidui fratres Ac. ex eodem vtero nati monachi fuerūt in Scythi, ſed quādo venit gens Maſicarum & deſolauerunt ipſum locum, venerunt in locum qui dicitur Terenuthij, donec deliberarent vbi habitare deberent, & facie cuiuſdam ſtatuæ plures percuſſa lapidibus dixit Abbas Anub. Nos qui ſumus ſeptem fratres ſi vultis vt maneamus ſimul, efficiamur velut ſtatua quæ non eſt perturbata contumelijs. Illi autem dixerunt. Quomodo iubes Pater ita fiat. Nobis autem retulit Abbas Paſtor, quia manſimus ſimul omni tempore vitæ noſtræ operantes & facientes omnia ſecundum verba ſenis. *Ibidem libro decimo-quinto, parte ſecunda.*

Abbas Moyſes dixit fratri Zachariæ. Ad. Dic mihi quid faciam? Ille hæc audiens iactauit ſe ad pedes eius dicens: Tu me interrogas Pater? Dixit: Crede mihi Zacharia quia vidi Spiritum ſanctum deſcendentem in te, & propterea cogor interrogare te. Tunc tollens Zacharias cucullum de capite miſit illud ſub pedibus ſuis, & conculcans dixit. Niſi ita conculcatus fuerit homo, nō poteſt monachus eſſe. *Eodem libro parte ſecunda.*

Dixit

Digitized by Google

A e. Dixit Abbas Niſteron, quando intraui in initio in congregatione dixi animo meo. Tu & aſinus vnum eſto. Si ergo aſinus vapulat & non loquitur, ſic & tu vt in pſalmo legitur, vt iumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum. *Eadem libro parte quarta.*

A f. Narrauerunt aliqui quia philoſophi quidam voluerunt probare monachos & venit vnus tranſiens ſtola indutus. Et dixerunt: Tu veni huc. Ille vero indignatus aggreſſus eſt eos. Tranſiuit & alter monachus magnus ruſticus genere & ipſi dixerunt: Tu monache male ſenex tu veni huc. Ille vero venit, & cœperunt ei dare alapas. Et conuertit illis aliam maxillam. Statim illi ſurrexerunt & dixerunt: Verè ecce monachus, & fecerunt eum ſedere in medio ſui. *In vitis Patrum libro 16. parte 2.*

A g. Contigit Abbatem Pambo iter facere cum fratribus in partes Ægypti, & videns quoſdam ſeculares ſedentes dixit: Surgite & ſalutate & oſculamini monachos vt benedicamini. Frequenter enim cum Deo loquuntur & ſancta ſunt ora eorum. *In vitis Patrum libro decimo-ſeptimo, parte prima.*

A h. Fuit quidam magnus inter præuidentes. Hic affirmabat dicens quia virtutem quam vidi ſtantem ſuper baptiſma, eandem vidi ſuper veſtimentum monachi, quando accepit habitum ſpiritualem. *In vitis Patrum libro decimo-octauo, parte quinta.*

A i. Referebat quidam Patrum quia tres res honorabiles ſunt apud monachos, cõmunicatio ſacramentorũ, & menſa fratrũ, & peluis in qua fratrum pedes lauantur, quia erat quidam magnus vir, & contigit vt idem guſtaret cum fratribus, & comedentibus illis videbat in ſpiritu quoſdam comedentes mel, alios autem panem, alios ſtercus, & admirans orabat intra ſe dicens. Reuela mihi Domine myſterium hoc. Et venit ei vox dicens: quia illi qui manducant mel hi ſunt qui cum timore & gratiarum actione edunt & inceſſanter orant, & oratio eorum aſcendit ad Deum. Qui panem manducant hi ſunt, qui gratias agentes percipiunt ea quæ ex Deo ſunt cum gratiarum actione. Qui ſtercus vero manducãt, hi ſunt qui murmurant & dicunt: Hoc bonum eſt, illud malum eſt, hæc autem & talia non oportet cogitare, ſed magis Deum glorificare. *In vitis Patrum libro decimo-octauo, propè finem.*

A k. Venit aliquando Abbas Macarius Ægyptius ad monaſterium Pambo. Et dixerunt ei ſeniores illius loci. Dic fratribus verbum ædificationis Pater. Qui dixit eis: Ego nondum factus ſum monachus, ſed vidi monachos. Abij enim in eremo & reperi ſtagnum & Inſulam, veniebantque diuerſa animalia eremi & bibebant in ſtagno. Inter quæ vidi duos homines nudos, quibus dixi. Vnde eſtis? Qui dixerunt: De cænobio ſumus, & factus eſt nobis conſenſus. Et egreſſi ſumus huc ecce iam quadraginta anni ſunt. Et interrogabam eos. Quomodo poſſum fieri monachus? Et dixerunt: Niſi quis renunciauerit omnibus quæ in mundo ſunt non poteſt fieri monachus. Et interrogaui eos. In hyeme non ſentitis frigus & in æſtate non incenditur veſtrum corpus in caumate? Et dixerunt: Deus fecit nobis hanc diſpenſationem, vt nec in hyeme frigus, nec in æſtate ardorem ſentiamus. Ideoque ego dixi vobis

Digitized by Google

quia nondum factus ſum monachus. *In vitis Patrum libro ſecundo, parte ſecunda.*

Al. Quidam frater interrogauit ſenem vtrum cum matre vel cum fratribus proficiſcens manducare deberet? Cui ſenex ait. Cum muliere non manducabis. *In vitis Patrum libr. 21. parte 2.*

Am. Ait Antonius. Ingens dæmonum turba peruolat aerem, quorum cõtra omnes Chriſtianos maximè contra monachos odium eſt. *Athanaſius in vita Sancti Antonij.*

An. Poſtulanti cuidam duci ſanctum Antonium vt paulo largius ſuam præſentiam indulgeret, ait, ſe non poſſe diutius ibi morari, dicens, quod ſicut piſces ex aqua extracti mox in arenti terra moriuntur ſolis calore, ita & monachi cum ſecularibus retardantes, humanis ſtatim confabulationibus reſoluuntur, nam tardantibus nobis aliquando quædam propoſiti ſuccedit ignauia. *Athanaſius ibidem.* Et ſicut piſces terræ tactu tabeſcunt, ſic gloria monachorum ad vrbes accedendo fœdatur. *Narratur in hiſtoria tripartita libro primo, capite vndecimo.*

Ao. Vidimus apud Ægyptios monachos multos Patres in terra poſitos cæleſtem vitam agentes, & prophetantes, quibus ad teſtimonium meritorum nec ſignorum deerat efficacia. Nonnullos eorum ita ab omni maliciæ cogitatione ac ſuſpicione vidimus ſequeſtratos, vt nec ſi aliquid mali ageretur in ſeculo meminiſſent. Denique plurimi eorum, non ad humana profugia ſed ad Deum conuerſi quæ poſcunt ilico conſequuntur. Multa enim in eis fides eſt quæ & montibus vt transferantur valeat imperare. Plurima enim ſigna quæ ab Apoſtolis & Prophetis geſta fuerant conſummauerunt. Sed & illud valde mirum rara & difficilia in eis conueniſſe, vt & numero immenſi ſint vt virtute incomparabiles. *Et infra.* Sunt ornati moribus, quieti, lenes, tranquilli, & charitatis vinculis aſtricti &c. *In prologo narrationis de vita & conuerſatione Sanctorum Patrum Aegyptiorum qui in Scythi morabantur.*

Forma huiuſmodi inter monachos Ægyptios obſeruatur, vt ſi quis ad eos veniat, ante omnia oratio fiat, & nomen Domini inuocetur. *In vita Sancti Ioannis Eremitæ.* Ap.

Vbi per vrbes tantæ multitudines veniunt ad ſalutem quanta Ægypti deſerta protulerunt? Nam quanti populi habentur in vrbibus, tantæ pænè habentur in deſerto multitudines monachorum. *In vitis Patrum ſub titulo de ſancto Apollonio.* Aq.

Venimus ad ciuitatem quandam Thebaidis amplam nomine Oxirinthum, in qua tanta religionis deprehendimus dona, vt ea dignè nemo ſufficiat enarrare. Repletam enim monachis intrinſecus vidimus & extrinſecus, & plura monaſteria quam domos in ea eſſe. Requirentes autem ab Epiſcopo loci illius, viginti millia virginum & decem millia monachorum inibi haberi comperimus. *In vitis Patrum ſub titulo de vrbe Oxirintho.* Ar.

Vidimus præsbyterum in vrbe Arſinoue nomine Serapionem multorum monachorum Patrem quaſi decem milium. Moris vero erat non ſolum ipſis ſed & omnibus pænè Ægyptijs monachis vt meſſis tempore ſe locent ad metendam operam ſuã atque ex eadem mercede octogenos vnuſquiſque modios frumenti plus minuſue conquirat, & horum partem plurimam vſibus pauperum offerunt. Aſ.

Digitized by Google

ferunt. Vnde non ſolum regionis illius indigentes alunt, ſed & Alexandriam naues frumento onuſtæ diriguntur, vel captiuis vel egentibus prorogandæ. *In vitis Patrum ſub titulo de ſancto Serapione.*

A t. Vidimus apud Thebaidam, & Iſidori nominatiſſimum monaſterium, in quo mille habitantibus viris larga præbeantur habitacula, intrinſecus autem horti irrigui, arborumque paradiſi. Senior quidam grauis ad ianuam ſedens hoc habebat officium vt aduentâtes ea lege ſuſciperet, quo ingreſſi vltra non exeant. Hic ergo ſenior habebat cellulam proximam portæ, à quo ſuſcepti didicimus quæ inſtitutionum beatitudo gereretur intrinſecus. Duos eſſe aiebat ſolos viros quibus permiſſa eſt ingrediendi, egrediendique libertas, qui opera fratrum diſpenſarent, & quæ neceſſaria ſunt, inferre curarent: cæteros verò eſſe ita in ſilentio, & quiete, & bonis operibus, vt omnes ſigna faciant. Et cum vnicuique vitæ finis adſuerit, omnibus modis prænoſcens fratribus, valedicens ſpiritum lætus emittit. *In vitis Patrum ſub titulo de Iſidori monaſterijs.*

A u. Anachoreta Palemon in eremo Domino ſeruiens, Pachomio ſe monachum fieri, & cum eo habitare petenti, reſpondit. Non potes hic monachus fieri, non enim parua res agitur, ſi veri monachi conuerſatio penſetur. *Et infra.* Intuens autem Pachomij fidem, tandem eum ſuſcipiens, habitu monachi conſecrauit. Morabantur ergo ſimul, texebant cilicia, & laborabant manibus ſuis, vt haberent, vnde tribuerent neceſſitatem patientibus. In vigilijs autem cum nocturnas orationes celebrarēt, ſi quando vidiſſet ſenior ſomno Pachomium premi, educens eum foras, arenam portare præcipiebat, & tali exercitio mentem ſomno grauatam ſubleuabat. *In vitis Patrum in vita S. Pachomij.*

A x. Cum Pachomius Deum precaretur quatenus declararet ei qualis eſſet futurus ſtatus monachorum, ſubito videt viſionem quæ de ſtatu poſterorum ſuorum plenius edoceret. Nam monaſteria ſua valdè dilatanda nonnulloſque piè & continenter victuros cognouit, neglecturos autem plurimos ſuam ſalutem, maximè per negligentiam Præpoſitorum qui pro dignitate contendent, & boni reprobabuntur & mali eligentur. Poſtea refertur qualiter ei Chriſtus apparuerit dicens. Confortetur cor tuum quia poſteritas tua manebit ſemper. *In vitis Patrum in vita Sancti Pachomij, & in ſpeculo hiſtor. lib. 19. cap. 47.*

A y. Quod ſæculares curę etiam in nos monachos vel Eremitas cadere nonnunquam poſſint monſtratur ſecundum regulam Seniorum qui quidquid neceſſitatem victus quotidiani & ineuitabilem vſum carnis excedit ad eam curam definierunt pertinere, vt verbi gratia ſi fieri poſſet opus vnius ſolidi neceſſitatem noſtri corporis expedire ad duorum vel trium ſolidorum acquiſitionem noſipſos propenſiore velimus opere ac labore diſtendere, & cum duarum velamen ſufficiat tunicarum ad vſus noctis & diei, tria vel quatuor fieri procuremus, quod nō niſi dæmonum inſtinctu fieri manifeſtū eſt. Nam quidam probatiſſimus Seniorum cum tranſiret iuxta cellam cuiuſdam Fratris hoc morbo laborantis, & eminus conſpexiſſet eum graui malleo ſaxū duriſſimum conterentem, vidiſſetque Æthiopem aſtantem illi & cum eo malleum illidentem diutiſſimè ſubſtitit admirans. Cum iam fatigatus re-

Digitized by Google

tus requieſcere voluiſſet iterum inſtigatus cogebatur reſumere malleum. Tandem ſenex tā dira dæmonis ludificatione permotus ad cellam fratris diuertit, & dixit: Quid eſt frater? Laboramus, inquit, contra iſtud duriſſimum ſaxum, vixque potuimus aliquando conterere. Ad hæc ſenex. Bene dixiſti: Non enim ſolus eras, ſed fuit tecum alius quem non vidiſti, qui tibi in hoc opere non tam adiutor quam impulſor inſtabat. *Verba ſunt Abbatis Iſaac in collationibus Patrum quas ſcripſit Caſſianus collatione 9. cap. 6.*

Az. Cænobitarum diſciplina à tempore Apoſtolorum ſumpſit exordium. Nam talis extitit Ieroſolymis multitudo illa credentium, quorum erat cor vnum & anima vna, nec quiſquam eorum quæ poſſidebat aliquid ſuum eſſe dicebat &c. Diuidebatur autem ſingulis prout cuique opus erat. Sed cum Apoſtolorum exceſſum tepeſcere cæpiſſet credentium multitudo, à quibus Apoſtoli pro ipſis fidei rudimentis ac inueterata gentilitatis conſuetudine nihil expetebant, niſi vt ab immolatitijs idolorum, & fornicatione, & ſuffocatis & ſanguine temperarent, atque iſta libertas quæ gentibus propter infirmitatem primæ credulitatis indulta eſt etiam illius Eccleſiæ perfectionem quæ Ieroſolymis conſiſtebat commutare cæpiſſet, etiam Eccleſiæ Principes ab illa diſtrictione laxati ſunt credentes, ſi cum facultatibus ſuis fidem Chriſti ſequerentur nihil detrimenti perpeti. Sed quibus Apoſtolicus inerat feruor diſcedentes à ciuitatibus ſuis in locis ſuburbanis & ſecretioribus commanere & exercere inſtituta ab Eccleſia & Apoſtolis cæperunt priuatim. Qui tempore procedente ſegregati à credentibus turbis ab eo quod á coniugijs abſtinerent & à parentum conſortio mundique conuerſatione ſe ſecernerent, monachi ſiue monazantes á vitæ ſolitariæ diſtrictione nominati ſunt. Vnde cænobitæ dicti. Iſtud ergo antiquiſſimum fuit genus monachorum, quod non tempore ſolum ſed gratia primum eſt quodque per annos plurimos durauit. Verba ſunt Abbatis Pyamonis. *In collationibus Patrum quas ſcripſit Caſſianus collat. 18. capite quinto.*

De hoc perfectorum numero Sanctorum, Anachoretarum etiam flores fructuſq; prolati ſunt, cuius profeſſionis Principes memorauimus Paulum vel Antonium. Nouimus fuiſſe qui ſublimioris profectus deſiderio ſolitudinem ſectati ſunt. Inde ergo Anachoretæ, id eſt ſeceſſores núcupantur, eo quod nequaquam hac contenti victoria qua inter homines occultas diaboli inſidias calcauerũt, aperto conflictu dæmonibus congredi cupientes vaſtos eremi receſſus penetrant, ad exemplum Ioannis Baptiſtæ, Heliæ, Eliſæi, atque illorum de quibus Apoſtolus ait. Circuierunt in melotis. *Verba ſunt Pyamonis vbi ſupra.* Ba.

Monachum vt militem Chriſti in procinctu belli ſemper poſitum accinctis lumbis iugiter oportet incedere. Horum enim habitu etiam illos ambulaſſe Heliam & Helyzęum diuinarum ſcripturarum authoritate monſtratur, ac deinceps Principes authoreſque noui teſtamenti, Ioannem videlicet Petrum & Paulum cæteroſque taliter inceſſiſſe cognoſcimus. De Helia habetur quarto Regum primo, de Ioanne Matthæi tertio, & Marci primo, de Petro actuum duodecimo, de Bb.

Paulo

Paulo ibidem. *Ioannes Caſsianus de inſtitutis monachorum libro primo, capite primo.*

B.c. Cum in primordijs fidei pauci, ſed probatiſſimi monachorum nomine cenſerentur qui à beatæ memoriæ Marco formam ſuſcepere viuendi, non ſolum illa magnifica retinebant quæ primitus ordinata erant: verum multo ſublimiora cumulauerunt. Secedentes enim in ſecretorum ſuburbiorum loca agebant vitam tanto abſtinentiæ rigore diſtrictam, vt etiam his qui erant religionis externi ſtuporis eſſet tam ardua conuerſationis eorum profeſſio. Eo enim feruore diuinarum ſcripturarum lectionibus orationique ac operi manuum intendebant, vt nec eſcarum quidem appetitus vel memoriam niſi alio tertioúe die corporis interpellaret neceſſitas, cibumque non tam deſideratum quam neceſſarium ſumerent, nec ante ſolis occaſum, aliaque ſublimiora perfecerunt. *Ioannes Caſsian. de inſtitutis monachorum lib. 2. cap. 5.*

Bd. Thebaide eſt cœnobium quanto numero populoſius cunctis tanto rigore diſtrictius. In eo pluſquã quinque millia fratrum ab vno reguntur Abbate, tantaque eſt obedientia, vt tam prolixus numerus omni æuo ſeniori ſubdatur, quanta non poteſt apud nos vni vel vnus obedire pro modico tempore. *Idem libro quarto, capite primo.*

Be. Igitur ambiens quis intra cœnobij recipi diſciplinam, non ante prius admittitur, quam diebus decem vel eo amplius præ foribus excubans perſeuerantiæ, ac deſiderij ſui, humilitatis ac patientiæ indicium demonſtrauerit. Cumque omnium prætereũtium fratrum genibus prouolutus & ab vniuerſis de induſtria refutatus tanquam qui non religionis ſed neceſſitatis obtentu monaſterium optet intrare, iniurijs & exprobrationibus multis affectus, experimentum dederit conſtantiæ ſuæ, perquiritur ne de priſtinis facultatibus ſuis inhæſerit ei vel vnius nummi contagio. Sciunt enim eum ſub monaſterij diſciplina eſſe non poſſe, ſed ne humilitatis quidem aut obedientiæ apprehenſurum eſſe virtutem, nec illa cœnobij paupertate ac diſtrictione contentum fore, ſi in conſcientia eius pecuniæ quantulumcunque latitauerit. *Eodem libro capite tertio.*

Cuius ſenioris ſcilicet deputati ad cuſtodiam & inſtructionem nouitiorum hæc erit ſollicitudo præcipua, vt doceat nouitium primitus ſuas vincere voluntates, quem in his diligenter exercens hoc illi ſemper imperare de induſtria procurabit quæ ſenſerit animo eius eſſe contraria. Multis ſiquidem experimentis docti tradunt monachum & maximè iuniorem ne voluntatem quidem concupiſcentiæ ſuæ refrænare poſſe, niſi prius mortificare per obedientiam ſuas didicerit voluntates. Ideo cætera ſine propriæ voluntatis mortificatione nihil valent. *Caſsianus de inſtitutis monachorum lib. 4. capite octauo.* B.f.

Conſequenter inſtruuntur in monaſterio ſuſcepti nullas prorſus cogitationes prurientes in corde perniciosa confuſione cælare, ſed eas patefacere ſeniori, credere bonum eſſe vel malum quod pronunciauerit ſenioris examen, ita fit vt in nullo circumueniatur à diabolo. *Et infra.* Alias ſubtiliſſimus diabolus illudere vel deludere iuuenem non poterit, niſi cum eum ſemper B g.

 arro-

arrogantiam aut verecundiam ad cogitationum ſuarum velamen induxerit &c. *Eodem libro cap. 9.*

B h. Tanta obſeruantia regula obedientiæ in eo cœnobio, vt iuniores abſq; Præpoſiti ſcientia vel permiſſu non ſolum non audeant cellam progredi, ſed ne ipſi quidem communi neceſſitati ſatisfacere ſua authoritate præſumant. Impoſſibilia ſibi imperata ea fide ac deuotione ſuſcipiunt, vt tota virtute ac ſine cordis hæſitatione perficere ea nitantur, & ne quidem impoſſibilia pro ſenioris reuerentia metiantur. *Eodem libro capite decimo.*

B i. Itaque confidentes intra cubilia ſua ac meditationi ſtudium pariter impendentes cum ſonitum pulſantis oſtium audierint ad orationem eos ſeu ad opus aliquod inuitãtis certatim prorumpunt, vt qui inchoarit literam, finire non audeat, & non tã operis compendia ſectetur quã obedientiæ virtutem exequi toto ſtudio feſtinet, quam non ſolum operi manuum ſeu lectioni, vel ſilentio, verum cunctis virtutibus ita præferũt, vt huic cenſeant omnia poſtponenda. *Eodem lib. cap. 12.*

B k. Ante communem refectionem ſumma cautione ſeruatur, ne extra menſam quidquam cibi quiſquam percipiat, vt incedentibus per hortos & pomeria ducatur ſacrilegium non modo quicquam ex pomis aut fructibus alijs guſtare, verum etiam & manu contrectare, abſque eo quod palam cunctis reficientibus exhibetur. *Eodem libro cap. 8.*

B l. In ſeptimana cuiuſdã fratris hebdomadarij coquinæ, cum præteriens æconomus tria lenticulæ grana iacere vidiſſet in terra quæ ex manu hebdomadarij feſtinantis lapſa ſunt, cõfeſtim ſuper hoc Abbatem conſuluit, à quo velut neglector ſacri peculij ab oratione ſuſpenſus eſt, cuius negligentię reatus non aliter remiſſus eſt niſi cum publica pænitentia diluiſſet. Non enim ſeipſos ſolum non eſſe ſuos ſed etiam omnia quæ ſua ſunt credunt Domino conſecrata, propter quod ſi quid fuerit ſemel in monaſterio illatum cum omni reuerentia decernunt tractari. *Eodem libro capite vigeſimo.*

Frater quidam erga puritatẽ cordis ſui intentus, cum ei poſt annos quindecim patris ac matris & amicorum multorum de prouincia Ponthi plures epiſtolæ delatæ fuiſſent, accipiens faſciculum literarum, diuque apud ſeipſum voluens. Quanta erit cogitationum, inquit, cauſa harum lectio vel ad inane gaudium vel ad triſtitiam, ſi recenſendo affectus earum vel vultus quos tanto tempore dereliqui iterum eos reuiſere ipſiſque cohabitare animo cæperim! Hæc & ſimilia voluens in ſuo pectore non ſolum nullam reſoluere epiſtolam definiuit, ſed ne ipſum faſciculum quidem reſignare, ne eorum qui ſcripſerant vel nomina recenſendo, vel vultus recordando à ſpiritus ſui intentione ceſſaret. Itaque eum tradidit igni. Ite, inquiens, cogitationes, nec me vlterius ab illa quæ fugi reuocare tentetis. *Eodem lib. capite trigeſimo ſecundo.* B m.

Hæc eſt apud Ægyptum ab antiquis Patribus ſancita ſententia, operantem monachum dæmone vno pulſari, ocioſum innumeris ſpiritibus deuaſtari. *Eodem libro capite vigeſimo-tertio.* B n.

Per Ægyptum Patres, nullo modo occiſos eſſe monachos, ac præcipuè iuuenes ſinunt, actum & profectum patientiæ & humilitatis ſedulitate operis metientes, & non ſolum à B o.

nullo

nullo quidquam ad vſum victus ſui accipere patiuntur, ſed etiam de laboribus ſuis, non tantum hoſpites ac peregrinos reficiunt, verum etiam per loca Lybiæ ſterilia nec non per ciuitates his qui ſqualore carcerum contabeſcũt, dirigunt de fructu manuum ſuarum rationabile Deo ſacrificiũ offerentes. *Ioãnes Caſsian. de inſtitutis monachorum libro decimo, capite vigeſimo ſecundo.*

B p. Abbas Paulus cum in eremo vaſtiore conſiſtens quæ Porfirio vocatur palmarũ fructibus & horto modicus haberet ſufficientem alimoniã, nec poſſet aliquid aliud vnde ſuſtentaretur exercere, eo quod ab oppidis vel habitabili terra ſeptem manſionibus vel eo amplius deſerti illius ſepararetur habitatio, collectis palmarum folijs quotidianum penſum, iugiter expetebat á ſe. Et cum opere totius anni antrum eius fuiſſet impletum, igne ſuppoſito concremabat, probans ſine opere manuum nec in loco poſſe monachum perdurare, nec ad perfectionis culmen conſcendere &c. *Eodem libro capite 24.*

B q. Hæc eſt antiquitus Patrum permanens ſententia, omnimodis monachum fugere debere mulieres & Epiſcopos. Neuter enim ſinit eum, quem ſemel familiaritati ſuæ deuinxerit, vel quieti cellulæ vlterius operã dare, vel dictæ theoriæ per ſacrarum rerum intuitum, puriſſimis oculis inhærere. *Caſsianus de inſtitutis monachorum libro vndecimo, cap. 18.*

B r. Audiui in hac duntaxat regione quendam iuniorem, cum á ſuo increparetur Abbate, cur humilitatem quam renuntians pro modico tempore retentarat, cæpiſſet excedere, ac diabolica inflari ſuperbia, ſumma contumacia reſpondiſſe. Nunquam ob hoc meipſum humiliaui pro tempore, vt ſemper ſubditus ſim. Ad quod eius tam effræne reſponſum, ita eſt ſenior obſtupefactus, velut qui à Lucifero verba hæc prolata, non ab homine percepiſſet, vt nullam vocẽ aduerſus tantam proteruiam de ore ſuo prorſus emittere, niſi gemitus de corde & ſuſpiria potuerit, cogitãs quod Dominus cum in forma Dei eſſet, humiliauit ſe, factus obediens, nõ vt ille diabolico tumore poſſeſſus, pro tempore, ſed vſque ad mortem. *Caſsianus de inſtitutis monachorum libro 12. cap. 31.*

Valens Imperator effræni audacia, legem dedit, vt monachi id eſt Chriſtiani ad militiam cogerentur, ad vaſtaſque illas eremi ſolitudines inacceſſas, Tribuni & milites miſſi ſunt, qui ſanctos ac veros milites Dei, alio nomine perſecutionis abſtraherent. Occiſa ſunt ibi agmina multorum Sanctorum. *Oroſius libro ſeptimo, de orcheſtra mundi cap. 33.* B ſ.

Item, vide Arſenius. a. e. i. Caritas. e. Coꝛnatus. a. Contemplatio. a e. Dæmon. p r. Detractio. h. Dormire. b. Eleemoſyna a. Fulgentius. a. Furtum. f. h. Humilitas. q. Hypocriſis. a. Martinus. n. o. Mulier. e f r. Obedientia. i k n. p ſ t. v z. Otium. b. Pariſius. a. Religio, Sacerdos. d. Silentium. d e. Stabilitas. a e.

MONIALIS.

Poſſeſſor quidam Carterius nomine, quandam monialem rapuit, ſibique illicito matrimonio iunxit. Cum ille ſceleris conſcius timeret, atque ad monachum quendam nomine Menam, non præſumeret accedere, ne forte ſe aſperè increparet, fecit oblationes ſuas, eaſque inter alias oblationes miſit, ſed cum coram eo fuiſſent deportatæ, ſpreuit & abiecit dicens: Ite, & dicite ei: Obla- A.

Oblationem ſuam Deo omnipotenti abſtuliſti, & mihi tuas oblationes tranſmittis? Ego tuam oblationem non accipio, quia ſuam abſtuliſti Deo. *Gregorius in Dialogo libro tertio, capite 26.*

B. Pachomius ſcripſit regulas quibus moniales conuerſationis ſuæ momenta digererent. Exceptis enim melotis quas fœminæ non habebant, omnis inſtitutionis earum forma monachis eius probatur eſſe conſimilis. Si quis autem monachus habebat propinquam aut ſororem eamque viſitare voluiſſet, mittebatur cũ eo vnus de ſenioribus probatæ vitæ, & primum videbant eam quæ ſororibus præerat, deinde ſub eius præſentia & aliarum, cum omni pudore & gratia ſanctitatis cernebat eam nihil ei deferens, nec ab ea aliquid accipiens. *Et infra.* Quod ſi defuncta eſſet virgo, curantes funus eius reliquæ deferebant vſque ad ripam fluminis quod vtraque monaſteria diuidit pſalmos ex more cantantes. Tunc tranſeuntes monachi cum ramis palmarum & oliuarum frondibus pſallentes tranſuehebant, & in ſepulchris ſuis condebant. *In vitis Patrum. In vita S. Pachomij.*

C. Cum Abbatiſſa quædam ad quendam Principem acceſſiſſet, implorãs eius opem contra monaſterij perturbatores, veniſſetque cornuta, & habitu diſſoluto, & indecenti ſtatui monachali, reſpondit ei Princeps: Domina prius habebam voluntatem bonam ad vos & veſtrum monaſterium, ſed quia in habitu tali vos video, vobis non auxiliabor in aliquo. Hæc ego recolo me legiſſe.

Item, vide Accuſatio. b. Epiſcopus. h. Furtum. h. Humilitas. e. Mulier.q.

MONITIO.

Vide Humilitas. z.

MONS.

A. AD preces Gregorij Noceæſarienſis legitur mons retractus, & dediſſe locum baſilicæ ædificandæ. *In hiſtoria ſcholaſt. parte ſeptima, capite octauo, & Eccleſ. hiſt. libro ſeptimo, capite 26.*

B. Vir vitæ venerabilis Nonnoſus, præpoſitus monaſterij quod in Socratis monte ſitum eſt, in mole ſaxi, per eius orationem de loco tranſlati, quod quingenta boum paria non poſſent mouere, imitatus eſt factum Gregorij qui montem mouit. *Gregorius in Dialogis libro primo, capite ſeptimo.*

MONSTRVM.

A. ANtonius progrediens in eremo, inter conuallem ſaxoſam videt homunculum aduncis naribus, fronte cornibus aſperata, cuius extrema pars corporis, in caprarum pedes deſinebat, qui offerebat eidem palmarum fructus ad viaticum: quo cognito gradum preſſit, & quiſnam eſſet, interrogans, hoc reſponſum accepit. Mortalis ego ſum, & vnus ex accolis eremi, quos vario deluſa errore gentilitas, Faunos, Satyroſque, & Incubos colit: legatione fungor gregis mei, precamur, vt pro nobis communem Dominum depreceris, quem pro ſalute mundi veniſſe cognouimus. Talia eo loquente, faciem lachrymis rigabat Antonius, gaudebat quippe de Chriſti gloria, & interitu Sathanæ, & baculo humum percutiens, aiebat: Væ tibi Alexandria, quæ pro Deo portenta veneraris. Beſtiæ Chriſtum loquuntur. Hęc ne cui ſcrupulum moueât, ſub Rege Conſtantino, vniuerſo mundo teſte defen-

defenditur. Nam & Alexandriam eiuſmodi homo perductus, magnũ ſpectaculum populo præbuit, & poſtea cadauer exanime, ne calore æſtatis diſſiparetur ſale infuſum, Antiochiam, vt ab Imperatore videretur, allatum eſt. *Hieronymus in vita ſancti Pauli primi Eremitæ.*

B. Quæritur, vtrum ex Adam credendum ſit nata eſſe monſtruoſa hominum genera, quæ gentium narrat hiſtoria. Omnia genera hominum quæ dicuntur eſſe, credere non eſt neceſſe. Verum quiſquis vſpiam naſcitur homo, id eſt animal rationale mortale, quamlibet noſtris ingerat ſenſibus formam, ex illo vno protoplaſto originem ducere nullus fidelium dubitauerit. *Auguſtinus decimo-ſexto de ciuitate Dei, capite octauo.*

C. *Semimares.* Androgyni, quos Hermaphroditos nuncupant, quamuis rari ſint, difficile eſt tamen vt temporibus deſint, in quibus ſic vterque ſexus apparet, vt ex quo potius debeant accipere nomen, incertum ſit, à meliore tamen, hoc eſt maſculino, vt appellarentur, loquendi mos præualuit, nam nemo vnquam Androgynæas aut Hermaphroditas nuncupauit. *Ibidem.*

D. Ante annos aliquot, duplex homo natus eſt ſuperioribus membris, inferioribus ſimplex, nam duo erant capita, duo pectora, quatuor manus, venter vnus, & pedes duo, & tam diu vixit, vt multos ad eum videndum fama traheret. *Auguſt. 16. de ciuitate Dei cap. octauo.*

E. Antoniam Druſi non ſpuiſſe percelebre eſt, nonnullos naſci accepimus concretis oſſibus eoſque ſudare nec ſitire, qualis Syracuſanus Lygdamus fertur, cuius oſſa deprehenſa ſunt non habere medullam. *Solinus in libro de mirabilibus mundi, capite ſecundo.*

F. Romæ puer ex ancilla natus eſt, quadrupes, quadrimanus, oculis quatuor, totidem auribus, natura virili duplex. *Oroſius de orcheſtra mundi libro quinto, capite ſexto.*

G. Tempore Henrici quarti Imperatoris in confinio Normanniæ portentum viſum eſt. In vna vel potius duabus mulieribus duo erant capita, quatuor brachia cætera gemina vſque ad vmbilicum, inferius ſingula, ridebat, edebat, loquebatur, vna flebat, eſuriebat, tacebat altera, ore gemino mãducabatur, ſed vno meatu egerebatur. Vna defuncta ſuperuixit alia ferè triennio mortuam portans, donec & pondere molis & nidore cadaueris defecit. *In ſpeculo hiſtor. libro vigeſimo-ſexto, capite trigeſimo-octauo.*

H. Henrici quinti Imperatoris tempore in parochia Legienſi, porca porcellum faciem hominis habentem enixa eſt, & pullus gallinæ quadrupes natus. *In aurea legenda ſub titulo de ſancto Pelagio Papa.*

I. Lotharij Imperatoris tempore, mulier quædam in Hiſpania monſtrum bis gemini corporis enixa eſt, auerſis vultibus & corporibus ſibi cohærens. Ante quidem effigies erat hominis integro corpore diſtincta, retro vero facies canis, corporis & membrorum proprietate integra. *Ibidem.*

Item, vide Mirabile. v. x. a. a. Prodigium. c. k.

MORBVS.

Vide Brachmani. a.

NR MORS.

Mors.

A. Apud Græcos moris eſt, vt cũ Imperator quis creatur, mox vt fuerit corona redimitus, cum procerum vallatur obſequijs, quidam ſibi præſto ſit obuius qui vna manu vaſculum plenum mortuorum oſſibus ac pulueribus offerat, in alia ſtuppam lini ſubtiliter pexam, ac pilis pendulibus molliter demolitam, cui protinus ignis adhibetur, & repentè in ictu oculi conſumitur, vt in altero debeat conſiderare quid eſt, in altero valeat videre quod habet. In ſtupa iam colligit in die iudicij quam ſubito mundus ardebit, vt de imperij faſtigio non inſoleſcat, & de dignitatis apice non infletur. *Petrus Damianus in epiſtola 16. ad Alexandrum Papam lib. 1. epiſt.*

B. Audiens Ioannes Eleemoſynarius conſuetudinem eſſe, quod mox vt Imperator coronatus eſt, confeſtim monumentorum ædificatores ſumũt quatuor vel quinque marmorum ſpecies diuerſi coloris, & ingredientes ad Imperatorem dicunt. De quali marmore vel metallo iubet imperiũ tuũ ſibi fieri monumentũ? Imitatus hoc, monumentum ſibi fieri præcepit, ſed tamen vſque ad obitum id imperfectum manere fecit, ordinauitque aliquos, qui ad eum, cum in celebri feſtiuitate cum clero conſiſteret, accederent, ſibique dicerent: Domine monumentum tuum imperfectum eſt, præcipe vt cõſummetur, eo quod neſcias qua hora fur veniat. *In legenda aurea ſub rubrica de S. Ioanne Eleemoſynar. & apud Surium vigeſimoſeptimo Ianuar.*

C. In monaſterio ſancti Gregorij, quidam frater adeo febribus correptus eſt, vt vltimum flatum emittere videretur, ſed cum monachi cum eo pſallerent, & pſalmodiam interrumpentes ei detraherent, ipſe reuiuiſcens, & oculos ſubridendo concutiens, ait. Parcat vobis Deus fratres quare mihi detrahere voluiſtis? nam tam à vobis, quam à diabolo, vno tempore fui accuſatus, & neſciebam cui calumniæ prius reſponderem. Sed ſi quandoque quemlibet migrantem videritis, eidem non detractionem, ſed compaſſionem impendatis, vtpotè qui ad tam diſtricti Iudicis iudicium cum criminatore ſuo vadit. *In aurea legenda ſub titulo de ſancto Gregorio.*

Tantæ pietatis ac dulcedinis fuit S. Ambroſius, vt cum alicuius ſancti Sacerdotis vel Epiſcopi ſibi obitus nunciaretur ſic amariſſimè flebat, vt vix conſolari valeret. Cum autem rogaretur cur viros ſanctos ſic fleret; aiebant, ne putetis me flere quia receſſerint, ſed quia me præceſſerint, & quia difficilè inuenietur qui tam dignus eorum officio habeatur. *In aurea legenda de eodem.* D.

Beata Maria appropinquante hora ſui exitus, foras deferri ſe fecit, vt cælum videre poſſet, iuſſitque ſe in terram ſuper cinerem poni, & ſignum crucis coram ſe teneri, iuſſitque vt paſſio ſecundum Lucam coram ſe legeretur. Et cum diceretur: Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum, illa ſpiritum emiſit. *In aurea legenda ſub titulo de Sancta Martha.* E.

Laudabat Auguſtinus illos quibus moriendi deſiderium erat, & ſæpius recitabat exemplum Ambroſij, qui cum in extremis eſſet & rogaretur, vt prolongationem vitæ ſibi precibus obtineret, reſpondit: Non ſic vixi vt pudeat me inter vos viuere, nec mori timeo quoniam bonum habemus Dominum. Quod reſponſum mira- F.

Digitized by Google

mirabiliter extollebat. *In aurea legenda ſub titulo de beato Auguſtino, & apud Surium 28. Aug. cap. vigeſimo ſeptimo, vitæ S. Auguſtini.*

G. Auguſtinus diſſolutioni corporis appropinquans hoc memorabile docuit, nullum hominem quantumcumque excellentis meriti, ſine cõfeſſione & Euchariſtia debere tranſire. *Vt ſupra.*

H. Quædam mulier beato Franciſco deuota, ſubito vni de Sacerdotibus dixit: Volo pater confiteri. Ego mortua fueram, & diro carceri mancipanda, quia peccatum vnum quod tibi pandam, non fueram confeſſa, ſed orante pro me beato Franciſco, ad corpus redire mihi indultum eſt. Confeſſa ergo, & abſolutione recepta, in Domino obdormiuit. *In aurea legenda ſub titulo de B. Franciſco.*

I. Cum beatus Martinus aliquandiu moleſtia febrium teneretur, & á diſcipulis rogaretur, vt in lectulo ſuo in quo in cinere & cilicio decumbebat, ſtramentum aliquod poneretur, non decet, inquit, filij, Chriſtianum niſi in cinere & cilicio mori. Ego ſi aliud exemplum vobis reliquero, ipſe peccaui. *In aurea legenda ſub titulo de beato Martino.*

K. Princeps quidam Salernitanus, cũ quadam die proſpexiſſet de monte Veſuuio flammas erumpere, protinus ait: Procul dubio aliquis ſceleratus diues in proximo moriturus eſt. His dictis, proxima nocte dum idem Princeps ſecurus cum meretrice concumberet, expirauit. Eſt enim talis conſuetudo in illis partibus, vt imminente morte diuitis reprobi, mons ille flammas euomat ſulphureas. *Petrus Damiani epiſt. lib. 1. epiſt. 9. ad Nicolaum Papam.*

L. Saladinus cum apud Damaſcum ſciret ſibi mortem imminere, ſigniferum ſuum vocauit, dicens: Tu qui ſolebas ferre vexilla mea per bella, fer vexillum mortis meæ, ſcil. panniculum vilem per totam Damaſcũ clamando. Ecce Rex totius Orientis moriens non fert ſecum niſi hoc pallium vile, & ſic mortuus eſt. *In ſpeculo hiſtor. lib. 29. capite 54. & in ſumma de vitÿs & virtutibus in tractatu auaritiæ, rubrica quarta. Antoninus p. 2. tit. 17. cap. 9.*

M. Quidam Rex Lotharingiæ iuuenis cum eſſet in extremis, reſpiciens palatium & domos ſuas, dixit: O Domine Deus quam contemnendus eſt mundus iſte. Ecce ego qui tot habui palatia & hoſpitia, neſcio quo hac nocte debeo ire vel quis me hoſpitio debet recipere. *Humbertus in libro de dono timorũ.*

N. Cum tumba Alexandri eſſet aurea, & in palatio conueniſſent multi philoſophi, vnus dixit: Alexander heri ex auro fecit theſaurum nunc autem æque aurum de eo facit theſaurum. Alius: Heri non ſufficiebat ſibi ipſi totus mundus, hodie ei ſolæ quatuor vlnæ ſufficiunt. Alius: Heri populo imperauit, hodie ille imperat illi. Alius: Heri ducebat exercitus, hodie ab illis traditur ſepulturæ &c. *Petrus Alphonſus in tractatu de prudentia.*

O. Quidam magnæ literaturæ datus mundi vanitatibus, audiens in matutinis de longa vita Patrum primitiuorum, & quod ſemper in fine de quolibet dicebatur, & mortuus eſt, cogitauit etiam quod ſic eueniret ei, & ex hoc intrauit ordinem prædicatorum, vbi enituit vir magnæ authoritatis & ſanctitatis. *Humbertus in libro de dono timoris.*

P. Brachmanni quaſi philoſophi in deſerto omnia mundana ſpernebant, quibus miſſis ab Alexandro nuncijs mandauit vt ab eo peterent, quid-

quid vellent. At illi dixerunt: Da nobis immortalitatem. Quo reſpondente, quomodo vobis dare potero cum etiam ego non habeam? Illi reſcripſerunt: Tu ergo cum ſis mortalis quare tot mala faciẽdo diſcurris? *Iacobus Vitriaco l.1.c.92. hiſt. Orient.*

Q. Apud Diuionem contigit, quod quidam vſurarius ducens vxorem, ante portale Eccleſiæ in quo vſurarius inſculptus erat, cum quadam burſa, & ecce ſubito cecidit illa burſa lapidea, ſuper caput vſurarij, & ſtatim expirauit. *Humbertus in libro de dono timoris.*

R. Lapis quidam miſſus fuit Alexandro, qui poſitus in vna parte ſtateræ, ponderabat pluſquam alia quæcunque poni poſſent in alia: poſito autem puluere ſuper lapidem, minus ponderabat quam quodcunque poni poſſet in alia parte ſtateræ, quod videntes ſapientes nimis mirabantur, quorum vnus ait: Iſte lapis vobis demonſtrat quid eſtis, nunc enim ponderatis pluſquam totus mundus, qui vos ſuſtinere non poteſt, ſed poſito ſuper vos puluere, in morte minus eritis quam aliquis mundi. *In geſtis Alexandri.*

S. Cum quidam miles flagitioſus, nullam pænitentiam ſibi indictam ab Alexandro Papa, vellet facere, dedit ei annulum ſuum, & iniunxit quod pro pænitentia portaret, tali conditione, quod quando eum reſpiceret, cogitaret de morte ſua. Quod cum pluribus diebus feciſſet, rediit ad Papam, & dixit quod paratus erat quãcunque pænitentiam facere. *Humbertus in libro de dono timoris.*

T. Beato Ioanni Eleemoſynario quidam totum aurum quod habebat, nẽpe ſeptem libras & dimidiam obtulit rogans eum vt oraret pro ſalute vnici filij ſui, quod cum ille feciſſet, mortuus eſt puer, cumque ille valde triſtis eſſet, vidit in ſomnis quendam quaſi in habitu Patriarchæ dicentem ſibi: Vt quid turbaris Frater? Nonne rogaſti me vt peterem à Deo quatenus filium tuum ſaluaret? Ecce ſaluus factus eſt, crede mihi, quia ſi viueret, prauus homo fieret. Surge & glorifica Deum, qui ab hoc vano ſeculo ſaluauit filium tuum. *In ſpeculo hiſtor. libro vigeſimotertio, capite 110.*

Maſſagetæ & Derbices miſerrimos putant, qui ægrotatione moriuntur, & parentes, cognatos ſenes iugulatos deuorant, dicentes: rectius eſt vt à ſe, potius quam à vermibus conſumantur. Tibareni, ſenes quos dilexerint, in patibulo ſuſpendunt. Scythæ viuos infodiunt cum mortuorum oſſibus. Bactri canibus ad hoc ipſum nutritis, obijciunt ſenes. Quod cum Alexandri Præfectus Nicanor emendare vellet, pæne amiſit prouinciam. *Hieronymus contra Iouinianum lib.2. c. 6.* V.

Eſſedonum moris eſt parentũ funera proſequi cãtibus & laniare corpora, capitum oſſa auro incincta in poculorum tradere miniſterium. *Solinus de mirabilibus mundi.* X.

Pindarus, cum in gymnaſio ſuper gremium pueri quo vnicè delectabatur, quieti ſe dediſſet, placidum finẽ accepit. Nec enim prius deceſſiſſe cognitus eſt, quam cum à Gymnaſiarcha claudere volente locum, nequaquaquam excitaretur. *Valerius libro nono, capite duodecimo. Suidas.* Y.

Cum Iouinianus Imperator de Perſide ad Illiricum remeaſſet, in quoddam cubiculum nouum ſe recepit, vbi calore prunarum, & nidore parietum prægrauatus & ſuffocatus, vitam finiuit. *Hugo Floriacenſis libro quinto, & in ſpeculo hiſtor. lib. 15. cap. 47.* Z.

Philip-

Digitized by Google

A a. Philippus Ludouici Groſſi filius adhuc puer, dum Pariſiis equo vehebatur iuxta Eccleſiam Sancti Geruaſij, porcus equi pedibus ſe fortè ſubmittens, equum ſuper ipſum præcipitem dedit, & mortuus eſt. *In ſpeculo hiſtor. libro decimo-ſeptimo, capite quarto.*

A b. Regina Clotildis, vxor Clodouæi Regis, filio ſuo primogenito baptizato, & in albis mortuo. Ego, inquit, pro hac cauſa nullo dolore coarctor, ſed Deo gratias ago, quia me dignam dixit, vt de vtero meo primogenitum recipere dignaretur in regnum ſuum. *Gregorius Turonenſis in geſtis Francorum, & in ſpeculo hiſtoria. libro vigeſimo-ſecundo, capite quinto.*

A c. Legitur quod Adam & Eua, quando viderunt mortem Abel, luxerunt centum annis, intelligentes mortem illam, mortem eſſe peccati. *Gulielmus Lugdunenſis in ſumma de vitijs in tractatu iræ rubrica 19.*

A d. Anaxagoras, quærenti ſibi ante mortem, an in patriam vellet deferri, nihil neceſſe eſt, inquit, vndiq; enim ad inferos tantumdem eſt. *Tullius libro primo Tuſculanarum quæſt.*

A e. Homo moritur, cum anima corpus relinquit ſolutum lege naturæ. Mori etiam dicitur, cum anima corporeas illecebras contemnit, & cupiditatum exuit paſſiones. *Macrobius in ſomnium Scipionis lib. 1. cap. 17.*

A f. Mos erat Ethnicorum incondita corpora ſeruare nouem diebus & plangere & fouere ea calida aqua, vt ſciretur vtrum anima egreſſa an ſopita eſſet. Condita quadraginta diebus ſeruabant. Hebræis mos erat incondita ſeruare diebus ſeptem, condita diebus triginta. *In ſcholaſt. hiſtor. ſuper Geneſis caput de iuramento quod fecit Ioſeph patri.*

Plotinus excellenter Platonem laudauit. Is, cum de humanis animis ageret, Pater miſericors, inquit, mortalia illis vincula faciebat. Ita hoc ipſum, quod mortales ſunt homines, ad miſericordiam Dei Patris pertinere arbitratus eſt, ne vitæ huius miſeria ſemper tenerentur. *Auguſt. nono de ciuitate Dei, capite decimo.* A g. *Lib. 1. de dubijs anima.*

Sæpe ſolet animabus exeuntibus electorum dulcedo laudis cæleſtis erumpere, vt dum libenter eam audiunt diſſolutionem carnis ab anima non ſentiant. Vnde quidam Seruulus nomine, meritis diues, quem longa ægritudo diſſoluerat, qui in dolore ſemper gratias agebat, qui omni tempore vitæ paralyticus iacuerat, cum ſe morti iam proximum agnouiſſet, peregrinos admonuit quos ſuſceperat hoſpitio, vt ſurgerét, & cum eo pro expectatione ſui exitus pſalmos decantarent. Cumque cum eis & ipſe moriens pſalleret, voces pſallentium repentè compeſcuit dicens: Tacete, tacete, nunquid non auditis quantæ reſonent laudes in cælo? Et dum ad eaſdem laudes intenderet, ſancta illa anima ſoluta eſt. *Gregorius in Dialogis libro quarto, capite decimo-quarto.* A h.

In Marſorum prouincia Diaconus fuit, quem Longobardi tenuerunt, quorum vnus educto gladio caput eius amputauit, ſed cum corpus eius in terram caderet, interfector eius ſpiritu immundo correptus eſt & ad eius pedes corruit, & quod amicum Dei occiderat, inimico Dei traditus oſtendit. *Et infra.* Fortaſſe eſt nonnunquam electorum culpa licet minima, quę in eadem morte debeat reſecari. Quod & ſacra teſtantur eloquia, A i.

Nam vir Dei contra Samariam miſſus, quia per inobedientiam in itinere comedit, hunc leo in itinere occidit, ſed ſtatim illic ſcriptum eſt, quia ſtetit leo iuxta aſinum & non comedit de cadauere. Ex qua re patet quod inobedientia in ipſa fuit morte laxata. *Gregorius in Dialogo libro quarto, capite 23. & 24.*

A k. In ea mortalitate quæ Patricij Marſi temporibus hanc vrbem vehementer afflixit, in domo Valeriani aduocati, puer armentarius fuit præcipuæ ſimplicitatis & humilitatis. Idem vero puer percuſſus eſt, qui ſubito ſublatus à parentibus rediit, ſimulque Dominum ſuum vocari fecit, cui ait: Ego in cælo fui, & qui de hac domo morituri ſunt, agnoui. Tu vero ne timeas, quia hoc tempore moriturus non es. Vt vero ſcias me in cælo fuiſſe, ecce accepi illic, vt linguis omnibus loquar. Deinde narrato qualiter eis tam in Græca quam Bulgarica lingua perfectè loquutus eſt, ſubditur. Mirati ſunt qui audiebant, atque ex duarum linguarum experimento, quas eum antea neſcire nouerant, de omnibus crediderunt, quas probare non valebant. Tunc per biduum mors eius dilata eſt, ſed die tertio, quo occulto iudicio neſcitur, manus ac brachia, lacertoſque ſuos dentibus lacerauit, atque ita è corpore exijt, quo mortuo omnes illi quos prædixerat, mortui ſunt. *Gregorius in Dialogis lib. quarto capite vigeſimo-ſexto.*

A l. Theodorus nomine quidam, inquietus valde fuit, qui in monaſterium meum, fratrem ſuum magis neceſſitate, quam voluntate ſequutus eſt, cui nimirum graue erat, ſi quis pro ſalute ſua aliqua loqueretur: bona autem non ſolum facere, ſed etiã audire non poterat. In hac autem peſtilentia, quæ nuper huius vrbis populum magna ex parte conſumpſit, percuſſus eſt in inguine. Cumque extremum ſpiritum ageret conuenerunt fratres, vt egreſſum eius orando protegerent. Cuncti autem fratres tanto pro eo cæperunt enixius orare, quanto eum iam videbant ſub celeritate diſcedere. Tunc repentè cæpit eiſdem aſtantibus clamare. Recedite ecce draconi ad deuorandum datus ſum, qui propter veſtram præſentiã me deuorare non poteſt. Date locum, vt me amplius non cruciet, ſed faciat quod facturus eſt. Tunc fratres cæperunt ei dicere: Quid eſt quod loqueris? Signum tibi ſanctæ crucis imprime. Reſpondebat ille: Volo me ſignare, ſed non poſſum, quia ſquammis huius draconis premor. Cum hoc audiſſent fratres, proſtrati cum lachrymis cæperunt pro ereptione illius vehementius orare. Et ecce ſubito cæpit æger clamare: Draco qui me ad deuorandum acceperat, orationibus veſtris expulſus eſt. Pro meis peccatis intercedite, quia conuerti paratus ſum, & ſecularem vitam funditus relinquere. Ergo reſeruatus ad vitam, toto ad Deum corde conuerſus eſt, & poſtquam mente diu eſt flagellis attritus, tunc eius anima carne ſoluta eſt. *Gregorius in Dialogis lib. 4. cap. 37.*

A m. Plerumque de culpis minimis ipſe ſolus pauor egredientes animas iuſtorum purgat, ſicut narrari de quodam ſancto viro mecum frequenter audiſti, qui ad mortem veniens vehementer timuit, ſed poſt mortem diſcipulis in ſtola alba apparuit, & quam præclarè ſit ſuſceptus, indicauit. *Gregorius in Dialogis libro quarto, capite 46.*

A n. Dixit Abbas Elyas. Ego tres res timeo, vnam cum egreſſura eſt anima mea,

mea, aliam quando occurſurus ſum Deo, tertiam quando proferenda erit contra me ſententia. *In vitu Patrum libro tertio, parte prima.*

A o. Theophilus Epiſcopus cum moriturus eſſet dixit: Beatus es Abba Arſeni, quia ſemper hanc horam ob oculos habuiſti. *Ibidem.*

A p. Atilius à medicis, & domeſticis mortuus creditus, cum aliquamdiu humi iacuiſſet, elatus poſtquam corpus eius ignis corripuit, viuere ſe proclamauit, & auxilium pædagogi ſui inuocauit. Sed iam flammis cruciatus fato ſubſtrahi non potuit. Plato ſcribit Pamphilium inter eos qui in acie ceciderant, decem diebus iacuiſſe, biduoque poſtquam inde ſublatus eſſet, impoſitum rogo reuixiſſe, ac mira quædam tempore mortis viſa narraſſe. *Valerius libro primo, capite octauo.*

Plin. l. 7. cap. 52.

Lib. 10. de Rep. Macrob. in ſom. Scipion.

A q. Antipater Poeta Sidonius, omnibus annis, vno tantum die, quo genitus erat, febri implicabatur. Cumque ſenex fuiſſet, natali ſuo conſumptus eſt. Polyſtratus & Hipoclides eodem die nati, Epicuri ſectam ſequuti, eodem die mortui referuntur. *Ibi. Polyſtrat. meminit Laertius in Epicuro.*

Plin. l. 7. cap. 52.

A r. Alacris & fortis Cimbrorum & Celtiberorum philoſophia, qui in acie gaudio exultabant, tanquam glorioſè vita exceſſuri, lamentabantur in morbo, quaſi turpiter perituri. Laudanda vtrorumque populorum animi præſentia, quod & patriam fortiter tueri, & fidem amicitiæ conſtanter præſtandam arbitrabantur. *Valerius libro ſecundo, capite ſexto. Cicero Tuſc. 1.*

A ſ. Thraciæ natio merito ſibi laudem ſapientiæ vendicauit, quæ natales hominum flebiliter, exequias hilariter celebrat. Hæc ſine vllis doctorum præceptis verum conditionis noſtræ habitum peruidit. *Ibidem Valer. Herodot. 5. Solin. cap. 15.*

A t. Indorum fæminæ, cum more patrio complures eidem eſſe nuptæ ſoleant, mortuo marito in certamen veniunt, quam ex his maximè dilexerit, victrix gaudio exultans, deductaque á neceſſarijs, coniugis ſe flammis ſuperiacit, & cum eo crematur: ſuperatæ cum triſtitia & mærore in vita remanent. *Ibidem Valer. Cicero Tuſc. 5. Solinus cap. 5.*

A u. Horatius Puluillus, cum in Capitolio Ioui ædem dedicaret Pontifex, inque nuncupatione ſolemnium verborum poſtem tenens, mortuum eſſe filium ſuum audiſſet, nec manum á poſte remouit, ne tanti templi dedicationem interrumperet, nec vultum mutauit, ne Patris magis, quam Pontificis partes egiſſe videretur. *Valerius libro quinto, capite decimo. Liuius 2. Dionyſ. 5. Tacitus 19.*

A x. Xenophon proximus á Platone fælicis ac beatæ facundiæ gradus, cum ſolemne perageret ſacrificium, è duobus filijs maiorē natu Gryllum, apud Mantineam, in prælio cecidiſſe cognouit, nec ideo inſtitutum Deorum omittendum putauit, ſed tantum coronam deponere contentus fuit, quem vt audiuit fortiſſimè pugnantem interijſſe, capiti repoſuit. *Valerius libro 5. cap. 10.*

Laertius in vita Stobaeus ſerm. 106. Ælian. hiſt.

A y. Anaxagoras audita morte filij, nihil mihi, inquit, inexpectatum, aut nouum nuncias. Ego illum ex me natum, ſciebam eſſe mortalem. Hoc docere volens, ita liberos eſſe procreandos, vt meminerint ijs à rerum natura & accipiendi ſpiritus, & reddendi eodem momento temporis legem dici. *Ibidem Valer. Laertius in vita. Cicero Tuſcul. 3. Ælianus hiſt. 3.*

A z. Socrates, cum Athenienſium ſcelerata dementia triſtem de capite eius

eius ſententiam tuliſſet, & forti animo potionem veneni accepiſſet, admoto iam labris poculo, vxore Xantippæ inter fletum vociferanti innocentem eum periturum, quid ergo, inquit, nocenti mihi mori ſatius eſſe duxiſti? o immenſam illam ſapiẽtiam, quæ ne in ipſo quidem vitæ exceſſu obliuiſci ſui potuerit. *Valerius libro ſeptimo, capite ſecundo. Laertius in vita.*

B a. Æſchyli poetæ exceſſus, vt non voluntarius, ſic ob nouitatem caſus referendus. In Sicilia mænibus vrbis, in qua morabatur, egreſſus aprico in loco reſedit, ſuper quem Aquila teſtudinem ferens, eluſa ſplendore capitis (erat enim capillis vacuum) perinde atque lapidi eam illiſit, vt fractæ teſtudinis carne veſceretur, eoque ictu origo fortioris tragædiæ extincta eſt. *Valerius libro nono, capite duodecimo. Suidas. Plin. libro decimo, capite tertio. Ariſtophanes in ranis.*

B b. Non vulgaris etiam Homeri mortis cauſa fertur, qui in Inſula, quia quæſtionem à piſcatoribus propoſitam ſoluere non potuiſſet, dolore conſumptus creditur. *Ibidem Valerius. Plut. in vita. Sed Herodotus aliter.*

B c. Quæſtio fuit talis. Plato ibat ſpatiatum in litore maris, quem cum viderent nautæ inuidentes, deriſerunt. Qui cum quæſiuiſſet, quid haberent? Reſponderunt. Quotquot cæpimus non habemus, & quotquot non cæpimus, habemus, pannos enim expediculabant, pediculos mactabãt. Plato vero cogitans de piſcibus, non intelligens, non dormiuit, non comedit, & mortuus eſt. Iſte fuit Homerus, qui etiam Plato vocatus eſt. *Ioannes Galenſis in compendiloquio de dictis & vita philoſophorum parte 3.*

B d. Q. Milo Crotomates cum quercũ fiſſam cuneis vidiſſet, fretus viribus acceſſit, & diuellere conatus eſt, quem arbor in ſuam naturam reuocata excuſſis cuneis compreſſit, eumque feris lacerandum præbuit. Item Polydamas tempeſtate ſpeluncam ſubire coactus, eam ſepulchrum habuit illius ruina. Poſſunt hi præbere documentum nimio robore membrorum aciem mentis hebeſcere, ne ſupra mortalem ſit fælicitatem, eundem & validiſſimum eſſe, & ſapientiſſimum. *Valerius libro nono, capite 12. Pauſanias. Suidas.* *Agel. 15. cap. 16. Ouidius in Ibim.*

Xerxes Rex pro totius Aſiæ iuuentute, quæ intra centum annos obitura eſſet, fleuit, qui in ſpecie aliena ſuam conditionem deploraſſe videtur. *Valerius libro 9. capite 13.* B e. *Herodot. lib. 7.*

Quanti in medijs opibus & inter inſulas conſulatus repentina morte ſubtracti ſunt: Nuper Imperator Valentinianus cum contra Sarmatas Quadoſque propter Illirici vaſtationẽ in cõſiſtorio ſæuus infremeret, & totius gentis excidiũ minaretur, ſanguine erũpente diſcrepuit. Necdum annus expletus eſt quo Principem Gratianum prodente exercitu ſuo ante fæda captiuitas, deinde miſerabilior oppreſſit interitus. *Hieronymus in epiſtola ad Præſidium.* B f.

Item, vide Arſenius. m. Caritas. d. Diuitiæ. c. Gaudium. a b. Hilarion. a. Mulier. i. Nicolaus. c. Paupertas d e. Peregrinatio. b. Philoſophia. c. Roma. b. Situla. a. Tentatio. o. Timor. c. Vita. b. Voluptas. c.

MVLIER.

CVm Genebaldus vir prouidus, neptem beati Remigij in vxorẽ haberet, & ſe religionis cauſa mutuo abſoluiſſent, ipſum Genebaldum Remigius Laudunenſem Epiſcopum ordinauit, ad quem frequẽter vxor cauſa inſtructionis veniens, A.

tandem

tandem ab eo impregnata peperit filium, quem de mandato Patris latronem nominauit. Ne autem ſuſpicio oriretur, vxorem prius ad ſe venire permiſit, quæ iterum imprægnata pariens filiam vulpeculam nominauit. Tandem beatum Remigium adijt, & ille confeſſum blandè conſolans in cellula ſeptem annis recluſit, & interim ſuam Eccleſiam gubernauit. Septimo anno Genebaldo peccatum ſuum Angelus nuncians, & egredi de cella præcipiens, oſtium aperuit, ſigillo quo beatus Remigius illud firmauerat, ſaluo remanente. Tunc Genebaldus iactans ſe in medio oſtij in modum crucis ait. Et ſi Dominus meus Ieſus Chriſtus ad me veniret, non egrediar hinc niſi Dominus meus Remigius veniat. Tunc beatus Remigius monente Angelo Laudunum venit, & in locum ſuum eum reſtituit, & vſque in finem ſanctè vixit, & latro filius ſuus ei in Epiſcopatu ſucceſſit. *In aurea legenda de ſancto Remigio. Hincmarus in vita S. Remigij apud Surium 13. Ianuarij. Petrus Damianus l. 1. epiſt. 10. ad Alex. Papam, & epiſt. 9. ad Nicolaum Papam. Sigebert. ad annum 500.*

B. Sanctus Fęlix à quadam vidua per tres menſes alimenta ſuſcepit, nunquam tamen faciem eius vidit. *In legenda ſancti Fœlicis.*

C. Theodas magus audiens Regem Auenir valde turbatum quod filium ſuum Ioſaphat à fide Chriſti non poſſet auertere, venit, & quod filium ſuum ad patrias leges faceret redire promiſit. Cui Rex. Si hoc, inquit, feceris, ſtatuam auream tibi erigam. At ille. Remoue à filio tuo curam, & mulieres decoras & ornatas introduci præcipe. Nihil enim ſic poteſt ſeducere Iuuenes, ſicut facies mulierum. Ergo rex omnibus miniſtris eiectis puellas decoras ei ſociauit, quæ eum ſemper ad libidinem prouocabant. Illæ tamen non potuerunt eum peruertere, eum gratia diuina iuuante. *In aurea legenda ſub titulo de Barlaam, cuius hiſtoriam ſcripſit Damaſcenus.*

D. Poſt mortem viri, Paula nunquam cum viro comedit, quamuis ſanctum, & in pontificali ſciret culmine poſitum. *Hieronymus in vita eius.*

E. Regina Francorum Vltrogoda, audiens Carilephi Abbatis vitæ qualitatem, miſit ad eum, deſiderans eius præſentia perfrui, & animam ſuam Deo commendare per eius preces. Quod ſi, inquit, precibus meis annuerit, omnia fiſci illius prædia in cuius parte reſidet, ei tribuam. Quibus auditis: Ite, inquit, & Dominæ veſtræ hæc verba referte. Si quid præualeo, pro ea exorabo, certum tamen habeat, quamdiu in corpore ero, faciem me mulieris nunquam viſurum. Fiſci ſui partem cui voluerit, attribuat. Cum ergo poſt mortem illius, fama de eo talis ſpargeretur, Sathan inuidus mulieris cuiuſdam inhoneſtæ cor adeo face incredulitatis igniuit, vt comam incideret, veſtes viriles ſumeret, venitque ad monaſterium. Ea vero domus interiora petente, & ſcrutari volente, gemina capitis eius lumina crepuerunt. *In geſtis Sancti Carilephi apud Surium 1. Iulij, & in ſpeculo hiſt. lib. 21. cap. 44.* *al. Alte-grotu.*

F. Anno Domini 1025. Vrbanus Papa venit in Galliam, & celebrauit concilium apud Claromontem, in quo excommunicauit Philippum Regem Francorum, qui viuente vxore ſua ſuperinduxerat alterius viuentis vxorem, & omnes ei conſentientes, & Reginam maledictam

O o donec

Digitized by Google

donec ad emendationem venerint. Philippus autem amore illius mulieris ita captus erat, vt illa ſibi in omnibus imperaret. Denique paſſus eſt aliquantis annis ab omnibus ſe digito notari, & excommunicari propter eius libidinem. *In ſpeculo hiſtor. libro 26. capitulis 88.90.291. Iuo Carnutenſis in epiſt. Guliel. Malmesb. libr. 4. cap. 2. Card. Baron. tom. 11. ad annum 1095. Aimoinus de geſt. Franc. libro quinto, capite 54.*

H. *al. Martinus.* Martinus qui in monte Marſico, in quodam ſpecu multis annis fuit, incluſionis ſuæ tempore decreuerat, vt vltra mulierem non videret. Quod quædam mulier audiens, audacter aſcendit montem, & in ſpecum deſcendit. At ille eius veſtigia & veſtes intuens orauit, in terra depreſſa facie, & iacuit quouſque mulier á feneſtra cellulæ fatigata recederet, quo die vitam finiuit. *Et infra.* Cum prius in eodem monte ſe contulit, catena ferrea ſibi ligauit pedē, eāque ſaxo ex parte altera affixit, ne ei vltra liceret progredi quam quantitas catenæ tēdebatur. Quod vir Dei Benedictus audiens, mandare curauit: Si ſeruus Dei es, non te teneat cathena ferrea, ſed cathena Chriſti. Ad quam vocem protinus eandem compedem ſoluit, & in tanto ſpatio ſe ſine catena coercuit, in quanto & ante ligatus manſit. *Gregorius in Dialogis libro tertio, capite decimo-ſexto.*

I. In Nurſiæ prouincia, Præsbyter quidam cum magno timore ſibi cōmiſſam regebat Eccleſiam. Hic Præsbyteram ſuam quaſi ſororem diligens, nec quidem ab ea ſibi miniſtrari patiebatur. Hic ergo anno quadrageſimo ordinationis ſuæ, febre correptus ad extrema deductus eſt. Sed cum Præsbytera conſpiceret quaſi in morte diſtentum, ſolutis membris, ſi quod adhuc ſpiramen ineſſet naribus eius, appoſita aure curauit dignoſcere. Quod ille ſentiens, feruente ſpiritu collegit vocem, dicens: Recede à me mulier, adhuc igniculus viuit, paleam tolle. Illa ergo recedente, cæpit cum magna lætitia clamare. Bene veniunt Domini mei, qui ad tantillum famulum veſtrum dignati eſtis conuenire, venio, venio, gratias ago. Cumque hæc crebro repeteret, noti ſui quibus hæc diceret, requirebant. Quibus reſpondit: Nunquid huc conueniſſe Sanctos Apoſtolos nō videtis? Petrum & Paulum non aſpicitis? Ad quos iterum conuerſus dixit: Ecce venio, ecce venio. Atque animam inter hæc verba reddidit. *Gregorius in Dialogis libro quarto, capite vndecimo.*

K. Dixit Abraham diſcipulus Abbatis Siſoy. Pater ſenuiſti, eamus parū iuxta mundum. Siſoy dicit ei. Vbi non eſt mulier illuc eamus. Dixit ei diſcipulus. Vbi eſt locus non habens mulierem, niſi forté in ſolitudine? Dixit ei ſenex. Ergo in ſolitudinem me tolle. *In vitis Patrum libro ſecundo, parte ſecunda.*

L. Narrauit quidam ſenum de Abbate Paſtore & fratribus eius, quia cum mater eorum deſideraret eos videre & non poſſet, obſeruauit vna die & euntibus illis ad Eccleſiam obtulit ſe illis. Illi autem conuerterunt ſe ad cellam & intrantes clauſerunt in faciem eius. Illa autem clamabat plorans. Audiens eam Abbas Anub intrauit ad Abbatem Paſtorem dicens: Quid faciemus vetulæ iſti? Surgens autem Abbas Paſtor dixit: Quid ſic clamas vetula? Illa autem multo magis clamabat dicens: Volo vos videre filij mei, quid eſt enim ſi videro vos? non ego lactaui vos? & iam ſum cana. Dixit ei ſenex. Hic nos vis videre aut in

illo

illo ſeculo? Dixit ei: Etſi non video vos hic, videbo vos illic filij? Reſpondit ſenex, ſi potes æquo animo ferre vt hic nos non videas, videbis nos illic, & ita diſceſſit mulier gaudens & dicens. Si omnino viſura ſum vos illic, nolo vos videre hic. *In vitis Patrum libro quarto, parte tertia.*

M. Frater viſitauit aliquando ſororem ſuam in monaſterio ægrotantem. Quæ non acquieſcens videre virum nec occaſionem dare fratri vt propter illam veniret, in medio fæminarum mandauit ei. Vade frater ora pro me, quia cum gratia Christi videbo te in regno cœlorum. *Eodem libro parte quinta.*

N. Frater iter agens habebat ſuam matrem ſecum iam ſenem, qui cum veniſſet ad quendam fluuium non poterat illa tranſire, & tulit filius pallium ſuum, & inuoluit manus ſuas, ne omnino contingeret corpus matris, & ita tranſpoſuit eam fluuium. Dixit autem ei mater: Vt quid ſic operuiſti manus tuas fili? Ille dixit: Quia corpus mulieris ignis eſt, & ex eo ipſo quod te contingebam veniebat mihi commemoratio aliarũ fœminarum. *Eodem libro, parte ſexta.*

O. Dicebant de quodam ſene quia deſcendit in Scythi & habebat filium adhuc ſugentem lac, qui quia nutritus erat in monaſterio neſciebat quid eſſent mulieres. Qui cum factus eſſet vir oſtendebant ei noctu dæmones habitus mulierum, & nunciauit Patri & mirabatur. Aliquando ergo aſcendit cum Patre in Ægyptum, & videns ibi mulieres dixit, Pater ecce iſtæ ſunt quæ venerunt ad me noctu. Ille autem dixit ei. Iſti ſunt monachi de ſeculo; alio autem habitu vtuntur iſti, & eremitæ alio. Et miratus eſt ſenex quomodo & in Scythi oſtenderent ei dæmones imagines mulierum, & ſtatim reuerſi ſunt in cellam ſuam. *In vitis Patrum libro quinto, parte quarta.*

P. Miles quidam cingulum, in Eccleſia monachum profeſſus, abiecerat. Interea diabolus varijs cogitationibus brutum pectus agitabat, vt coniugem ſuam quam Martinus Turonenſis Epiſcopus in monaſterio puellarum eſſe præceperat, potius ſecum vellet habitare. Adijt ille Martinum, quid haberet, in animo, confitetur. Poſtremo cum inſtaret vt pateretur ſanctos, & ſexum ſuum fidei merito neſcientęs, pariter militare. Tunc Martinus: Dic mihi, inquit, nunquid in acie quæ armata in prælio parabatur, fæminam aut ſtare aut pugnare vidiſti? Tunc ille confuſus erubuit, gratias ei agens. *In Dialogo Seueri libro ſecundo, capite duodecimo.*

Q. Illud Sulpici meminiſſe te credo, quo affectu nobis, cũ & tu corã adeſſes, illam virginem prædicaret beatus Martinus, quæ ita ſe penitus ab omni virorum conſortio remouiſſet, vt ne ipſum Martinum ad ſe admiſerit *Et infra.* Ergo cum haud longè à villa, in qua virgo degebat, nos manere nox imminens coegiſſet, xenium beata virgo beato viro tranſmitti fecit, & Martinus, cum tamen ab omnibus ante ſemper abſtinuiſſet, nihil ab ea oblatum refutauit: dicens benedictionem illius à Sacerdote nemine reſpuendam, quę eſſet multis Sacerdotibus præferenda. *In Dialogo Seueri libro ſecundo, capite tertio.*

R. Cum præpoſitus quidam Præmõſtratenſis ordinis, die quodam equitaret cum quodam iuuene, obuiam habens quandam Domicellam formoſam, ſtetit aliquantulum coram ea vt ſalutaret. Cum autem proceſſiſſet vlterius volens tentare illum iuue-

Iuuenẽ, dixit ei: Puella illa mihi videbatur valde ſpecioſa. Cui Iuuenis: Sic etiam & mihi viſum eſt. Subiunxit præpoſitus, vnum tamen deformat eam, quod eſt monocula. Reſpondit Iuuenis: Verè Domine vtrumque oculum habet, nam eam conſideraui. Tunc ait Præpoſitus: Et ego conſiderabo dorſum tuum. Tantæ enim debueras eſſe ſimplicitatis, vt ſi vir eſſet, vel mulier ſcire non poſſes: & reuerſus ad monaſterium dixit Fratribus: Vos arguitis me, quia non educo Iuuenes, & expoſita cauſà Iuuenem durius caſtigauit. *In alphabeto narrationum.*

Item, vide Accuſatio. b c. Arſenius. c. Clericus a fæmina, Ioannes Eremita. b. Maria. 1. Papa. a. Perfectio. c. Silentium. b.

MVLTITVDO.

A. LEonis Imperatoris tertij anno primo, Rabbodus Dux Friſonũ prædicatione ſancti Wulframmi Epiſcopi ad hoc adductus, vt baptizaretur, cum vnum pedem in lauacro intinxiſſet, alterum pedem retrahens, quæſiuit, vbinam plures maiorum ſuorum eſſent, in inferno, an in paradiſo? Audiens plures eſſe in inferno, pedem extrahens: Satius eſt, inquit, vt plures quam pauciores ſequar, & deluſus à dæmone, die tertia, ſubita & æterna morte perijt. *In aurea legenda de Sancto Pelagio, & in ſpeculo hiſtoriar. libro trigeſimo-quarto, capite quadrageſimo-quinto, ex Sigebert. in Chronic, ad annum* 718.

Item, vide Adulatio. c. Longobardi. a.

MVNDVS.

DIogenes flebat, quando exibat in publicum, quia ei omnia videbantur miſeriæ; Democritus ridebat, quia illi videbatur quod ſunt ineptiæ. Ait tamen Seneca quod ille qui flebat fuit Heraclitus. *Potuit hoc verum eſſe de vtroque.* A. *Libr. 2. cap. 10. de Ira.*

B. Ambo Macarij, cum fratrem quẽdam viſendi gratia iter agerent, aſcenderunt nauigium, quo fluuius tranſiri ſolet: in quo nauigio erant ſimul quidam Tribuni & diuites. Horum vnus, cum videret in vltima nauigij parte vilibus indutos iacere monachos, ait ad illos: Beati eſtis vos, qui huic ſeculo illuditis, nihil quærentes niſi veſtem, & victum. Tum vnus de Macarijs reſpondit: Et verè quidem, vt dicis, qui Deum ſequuntur, illudunt mundo, ſed miſeremur veſtri, eo quod vobis è contrario illudit mundus. Tunc ille compunctus Deum ſequi cæpit, & ad monachorũ exercitia properauit. *In vitis Patrum libro vigeſimo-nono, parte ſexta.*

Item, vide Mirabile. a f. Roma. a l.

MVNVS.

A. MIles quidam equum, quem miraculo á ſua veſania vidit mutatum per Fortunatũ Epiſcopum, eidem decreuit offerendum. Quem cum ſuſcipere ille renueret, & ille perſeueraret, ſanctus vir mediã duarum partium viam tenẽs, & petitionem multis audiuit & munus ſuſcipere pro exhibita virtute recuſauit. Prius namque dignum pretium præbuit, & poſt, equum accepit. *Gregorius in Dialogis libro primo, capite decimo.*

B. Quidam morbo intercutis, aqua à San-

à Sancto Hilarione curatus, offerens ei multa munera, audiuit dictum Saluatoris ad diſcipulos: Gratis accepiſtis, gratis date. *Hieronymus in eius vita.*

G. Socrati cum pro ſuis quique facultatibus offerrent eius diſcipuli, Æſchines pauper: nihil, inquit, dignũ te habeo. Itaq; dono tibi meipſũ. Quidni, inquit, tu magnum munus mihi dederis? niſi fortè paruo te æſtimas, quaſi diceret: mihi magnum munus dediſti: habebo itaque curæ vt te meliorem tibi reddam quam accepi. Vicit hoc munere cæteros, qui licet multa dediſſent, tamen plura ſibi retinuerunt. *Seneca libro primo de beneficijs, capite octauo.*

D. Pontij Samnitium Ducis dicitur eſſe illa egregia ſententia, vtinam inquit, ad illa tempora fortuna me reſeruaſſet, ſi tunc eſſem natus, quando Romani dona accipere cœperunt, non eſſem paſſus eos diutius imperare. *In ſpeculo hiſtoriar. libro ſexto, capite octauo.*

E. Carolus Magnus, fugatis paganis, & recuperata terra ſancta, petiuit licentiam repatriandi ab Imperatore Conſtantinopolitano & Hieroſolymorum Patriarcha, quem per vnum diem retinuit Imperator, & interim fecit parari ante portas ciuitatis animalia diuerſi generis, & coloris, & aurum, & argentum. Carolus ne videretur inurbanus, ſi nihil acciperet, quæſiuit conſilium à proceribus ſuis, quid facere deberet? qui reſponderunt à nullo eum debere aliquod munus accipere pro labore quem pro ſolius Dei amore ſuſceperat, qui laudans conſilium, iuſſit omnibus ſuis, vt omnes res appoſitas nec aſpicere dignarentur. Tandem adiuratus & coactus petijt de reliquijs dominicæ paſſionis. *Helmandus in Chronicis.*

F. Edmundus Cantuariæ Epiſcopus ab omni munere ſemper manus excutiens, arreptores munerum deteſtabatur. Dicebat frequenter etiam, prĕhendere & pendere, non differunt niſi vna litera tantum. *In geſtis eiuſdē apud Surium 16. Nouembris cap. 18.*

G. Summus Pontifex Eugenius nullum omnino munus hominis, litigãtis recipiebat aut cui litem crederet imminere, vnde cum in aduentu ſuo Prior quidam marcam ei auri multa deuotione offerret: necdum, inquit, domum ingreſſus es, & iam vis corrumpere Dominum. *In Polycratico libro quinto, capite 15. Ioannis Saresberienſis.*

H. Cum Martinus Cardinalis præsbyter legatione functus in Dacia, de legatione contra morem pauper rediens ab Epiſcopo Florentino equũ ſocio neceſſarium accepiſſet, eundem reſtituit donatori, ex quo eum ab initio dati muneris cauſam in Romana curia ventilandam habuiſſe cognouit. *Bernardus l. 4. de conſideratione. Ioannes Saresb. in Polyc. l. 5. cap. 16.*

I. Gaufridus Carnotenſis Epiſcopus, legatus in Aquitaniæ partibus, prouincialium munera non accepit, niſi in cauſa eſculenti & poculenti. Teſtatur Bernardus Clareuallenſis, quod piſcem ſturgionem à deuoto quodam legationis ſuæ clerico gratis accipere noluit, ſed pretium numerauit. *Bernardus & Saresberienſis ibidem.*

K. Marcus Curius exactiſſima norma Romanæ frugalitatis, & fortitudinis, Samnitium legatis agreſti ſe in ſcamno aſſidentem foco, & ligneo catino cænantem (quales epulas) apparatus indicio eſt ſpectandum, præbuit. Ille enim Sam-

Samnitum diuitias contempſit, & illi mirati ſunt. Nam cum ad eum aurum publicè miſſum attuliſſent vultum riſu ſoluit, dicens: Narrate Samnitibus Marcum Curium malle locupletibus imperare, quam ipſum fieri locupletem: & munus refertote & mementote me nec acie vinci, nec pecunia corrumpi poſſe. *Valerius libro quarto, capite tertio.*

M. Idem cum Italia Pyrrhum Regem exegiſſet, nihil ex præda regia, qua exercitum vrbemque ditauerat, attigit: decretis etiam à Senatu ſeptenis iugeribus agri populo, ſibi autem quinquaginta, popularis aſſignat omnis modum non exceſſit, parum idoneum Reipublicæ ciuem exiſtimans, qui eo quod reliquis tribueretur, cōtentus non eſſet. *Ibidem Valer. & Plin. libr. 16. cap. 78.*

N. Idem ſenſit Fabricius Luſcinus, qui à Samnitibus, decem æris, & quinque pondo argenti, totidemque ſeruos ſibi miſſos in Samnium remiſit continentiæ ſuæ beneficio ſine pecunia prædiues, quia locupletem illum putabat, non multa poſſidere, ſed modica deſiderare. *Ibidem, & Agellium libro primo, capite decimo-quarto, ex Hygino de viris illuſtribus.*

O. Quinto Tuberoni cognomine Cato Conſulatum gerenti, cum Ætolorum gens miſiſſet vaſa argentea & aurea, per legatos, fictilia ſe in eius menſa vaſa vidiſſe teſtati ſunt, monitos ne continentiæ quaſi paupertati ſuccurrendum putarent, quos cum ſuis farcinis abire iuſſit. Nunc à ſeruis impetrari vix poteſt, ne eam ſupellectilem faſtidiant, quam tunc Conſul non erubuit. *Ibidem & Plin. lib. 77. cap. 11.*

P. Calpurnius Piſo Conſul, graui fugitiuorum bello liberata Sicilia, eos quorum præcipua opera vſus fuerat, more imperatorio donis proſequebatur, inter quos filium ſuum aliquot locis prœliatum fortiſſimè titulo triū librarum aureæ coronæ decorauit, præfatus non oportere à magiſtratu è publica pecunia erogari, quod in ipſius domum rediturum eſſet, tantumque ponderis ſeſe teſtamento legaturum, vt honorem publicè à Duce, pretium à Patre priuatim reciperet. *Ibidem Valer.*

Pyrrhus impetus ſui terrore ſoluto; ac iam Epiroticis armis languentibus, mercari beneuolentiam populi Romani cupiens, pene totum regiarum opum apparatum in vrbem noſtram tranſtulit. Cæterum cum & magni pretij & varij generis à legatis eius, tam virorum quam fæminarum apta vſui munera circa domos ferrentur, nulla cuiquam dono ianua patuit. *Valer. ibid. Plut. in Pyrrho. Zonaras. Liuius 74.* Q.

Rex Alexander legatos ad Xenocratem miſerat cum aliquot talentis, quos in academiam perductos, ſolito ſibi, id eſt modico apparatu excepit. Poſtera die interrogantibus, cuinam adnumerari pecuniam vellet, quid? vos, inquit, heſterna cæna non intellexiſtis ea me non egere? Ita Rex amicitiā philoſophi emere voluit; Philoſophus ſuam vendere noluit. *Valerius libro 4. cap. 3.* R. *Plut. de de Alex. fortuna. Cic. Tuſc. Laert.*

Illa munera non erunt ſine honore, quæ aut nemo illis alius dedit, aut nos nulli alij. Alexandro Macedoni victori Orientis, Corinthij per legatos gratulati ſunt, & ciuitate ſua illum donauerunt. Cum riſiſſet ille hoc officij genus. Vnus ex legatis: nulli, inquit, ciuitatem noſtram vnquam dedimus alij quam tibi & Herculi qui lætatus nouo officij genere, libens accepit donatum honorem. *Seneca l. 1. de beneficijs cap. 13.* S.

Fabius

Digitized by Google

T. Fabius Verrucoſus beneficium ab homine duro aſperè datum, panem lapidoſum vocabat, quem eſurienti accipere neceſſum ſit, etſi acerbum. *Idem libro ſecundo de beneficijs, capite ſeptimo.*

Item, vide Beneficium. e. Cardinalis. a. Continentia. c. Diogenes. a. Libertas. a. b. Martinus. f. Paruiſcientia. a.

M V S.

A. TEmpore Henrici quarti Imperatoris, quidam potens dum in conuiuio reſideret, repentè à muribus eſt circumuallatus, qui omnes alios relinquentes, hunc ſolum perſequuti ſunt. Tunc in naui ponitur vt mures euaderet, ſed in aquam ſalientes nauem corrodunt. Tandem ad terram reductus horrendam murium famem expleuit. *In ſpeculo hiſt. libro 26. capite tertio, & in Chronico Martini Poloni vbi dicitur idem cuidam Principi Poloniæ accidiſſe.*

M V S I C A.

Vide Diſcere. n.

M V T A T I O.

A. MAnlius Torquatus adeo in iuuentute hebetis cordis fuit, vt à Patre, quia domeſticis & publicis vſibus ineptus videbatur, rus relegatus agreſti opere fatigaretur. Poſtmodum patrem reum iudiciali periculo liberauit, patriam latino tumultu feſſam, ſpecioſiſſimo triumpho recreauit. *Valerius libro ſexto, capite nono. Liuius lib. 7. & 8.*

B. Scipio Africanus ſuperior ſolutioris vitæ primos adoleſcentiæ annos egiſſe fertur. *Ibidem Valerius. Agel. 6. capite octauo.*

C. Valerius Flaccus ſecundi Punici belli temporibus luxu perditam adoleſcentiam inchoauit. Cæterum à Licinio Pontifice maximo flamen factus, duce frugalitatis religione, quantum prius luxuriæ fuerat exẽplum, tantum poſt modeſtiæ & ſanctitatis ſpecimen euaſit. *Ibidem Val.*

Liui. l. 7. *al capite.*

D. Nihil Quinto Fabio Maximo, qui Gallica victoria nomen Allobrogici ſibimet ac poſteris peperit, adoleſcẽte magis infame, nihil eodem ſene ornatius noſtra ciuitas habuit. *Ibidem.*

Liui. l. 6. Vellejus.

E. Craſſo pecuniæ magnitudo locupletis nomen dedit, ſed eidem poſtea inopia turpem dedecoris notã inuſſit, nam bona eius à creditoribus, quia ſolidum præſtare non poterat, vendita ſunt. *Ibidem Tullius Attic. 2. epiſtola 13.*

F. Cæpio Præturæ ſplendore, & triũphi claritate, Conſulatus decore, maximi Pontificatus ſacerdotio vt ſenatus patronus diceretur, aſſequutus, in publicis cuſtodijs ſpiritum depoſuit, corpuſque eius à funeſto carnifice laceratum in ſcalis gemonijs iacens, conſpectum eſt. *Ibidem Valerius. Liuius. 67.*

G. Gaius Cæſar iuuenis. Aſiam petẽs, à prædonibus captus, quinquaginta ſe talentis redemit. Parua igitur sũma clariſſimum mundi ſidus in piratico Myaporone rependi fortuna voluit, ſed cæleſte numen ſe ab iniuria vindicauit. Continuo enim captos prædones cruci affixit. *Ibidem Valer. Sueton. & Plut. in vita Cæſaris.*

H. Perditæ luxuriæ Athenis adoleſcẽs Polemo, cum è conuiuio poſt ortum ſolis ſurrexiſſet, & Xenocratis patentem ianuam vidiſſet, vino grauis, vnguentis delibutus, ſcholam eius intrauit, nec cõtẽtus conſedit, adeo vt clariſſimum eloquium temulentiæ laſciuijs eluderet. Orta deinde omnium indignatione, Xenocrates vultum continuit, & de modeſtia & tempe-

Laertius vita Polemonis. Horat. Satyra 3. libro 2. Suidas.

Digitized by Google

temperantia loqui cœpit: cuius grauitate ſermonis Polemo reſipiſcens, coronam detractam capite proiecit, paulo poſt oris hilaritatem depoſuit, & ex infami ganeone maximus philoſophus euaſit. *Ibidem Valer.*

I. Piget Themiſtoclis adoleſcentiam attingere cum omnium poſtea Graij ſanguinis virorum clariſſimus extiterit, mediumque Europæ, & Aſiæ vel ſpei, vel deſperationis pignus fuerit. *Valerius libro ſexto, capite nono. Probus & Plutarch. in vita Elia. hiſt. 2.*

Item, vide Fortuna.

MVTVVM.

A. MOs erat Spiridioni Cypriorum Epiſcopo, ex fructibus qui naſcebantur, alios pauperibus erogare, alios gratis mutuari volentibus, ſed nec per ſe dabat, nec per ſe recipiebat, ſed ſolum cubiculum demonſtrabat, vt quantum opus haberent, tollerent, & denuo reuocarent, quantum ſe nouerant abſtuliſſe. *In tripartit. hiſt. libro primo, cap. 10.*

B. Promiſeram vobis librum veſtrum die Sabbathi præterita remittere, credebam totum librum tranſcurriſſe legendo, infra diem præſcriptum, qui poſtea licentiam non habui legendi per momentum. Librum adhuc retineo de veſtra dilectione cõfiſus, nam ob hoc á furto & mendacio excuſor. *Petrus Bleſenſis in quadam epiſtola.*

C. Dixit quidam ſenex. Habebam pecuniam, & venit frater mutuari, & non dedi ei: quoniam ſciebam me damnum animæ eius facturum. Cogitaui ergo vnum mãdatum præterire, quam decem præuaricari, ex quibus ad tribulationem potuiſſem venire pro illo, ſi á me accepiſſet pecuniam. *In vitis Patrum, libro decimo, parte decima.*

Item, vide Commodatum.

NATALIS DOMINI.

CVm maieſtatem vrbis Principes viſibili ſpecie cenſuerint honorandam, exquiſito artificio muliebrem formam quæ orbem dextra contineret, in æris materia fieri cenſuerunt. Ea perfecta cum non tam populi examinationem, quam admirationem ſui depoſceret, quidam ſolas tibias tantæ moli perferendæ inhabiles eſſe cauſati ſunt, quibus faber reſpondit eas vſquequaque ſufficere, donec virgo pareret, & Chriſto nato impletum eſt, ea corruente & fracta. *In Polycratico libro ſecundo, capite ſexto.* A.

Romæ fuit pax continuè duodecim annis, & ideo Romani pacis templum conſtruxerunt, & ibi ſtatuam Romuli poſuerunt. Conſulentes autem Apollinem, quantum duraret, acceperunt reſponſum, quouſque virgo pareret. Vnde in foribus templi ſcripſerunt. Templum pacis æternum. Sed in ipſa nocte qua virgo peperit, templum funditus corruit, & ibi eſt modo Eccleſia Sanctæ Mariæ nouæ. *Petrus Bleſenſis ſerm. 1. de Aduentu Domini. P. Damianus libro ſecundo, epiſt. 17.* B.

Fons aquæ in liquorem olei verſus vſque ad Tiberim fluxit, & per totum diem largiſſimè emanauit. *Oroſius de orcheſtra mundi, libro ſexto, capite decimo-nono. Petrus Bleſenſis loco citato.* C.

Toto die è taberna meritoria trans Tyberim fluxiſſe oleum aſſerunt. Euſ. in Chron. & Card. Baron. tomo 1. annal. At quod templum pacis ea nocte, qua Chriſtus natus eſt, Romæ corruerit, ex nullo veteri probatoꝛe auctore conuinci poteſt, vt doctè doce

loco indicat & obſeruat Baronius. Nam templum paucis longè poſt Chriſti ortum à Veſpaſiano Cæſare eſt excitatum, vt patet ex Suetonio in Veſpaſiano. Ioſepho l. 7. de bel. Iud. c. 24. Plin. lib. 76. cap. 25. Idem refert Bleſenſis ſermone 41. & in inſtructione fidei, nomine Alexandri Papæ tertij data ad Soldanum.

D. Legitur quod Hugo Abbas Cluniacenſis, in vigilia Natalis Domini, vidit virginem Mariam in vlnis tenentem filium, & dicentem. Adeſt dies in qua Prophetarum oracula renouantur. Vbi eſt hoſtis qui ante hunc diem hominibus præualebat? Ad quã vocem diabolus de humo erupit, vt verbis dominæ inſultaret, ſed mentita eſt iniquitas ſibi, quia dum officinas fratrum circuit, ipſum ab oratorio deuotio, à refectorio lectio, à dormitorio ſtramenta vilia, à capitulo patientia reiecit. *In aurea legenda ex Petro venerabili Abbate Cluniacenſi lib. 2. mirac. c. 15. & Vincentio in ſpecul. hiſt. lib. 26. cap. 7.*

E. Ipſo die ſuper quendam montem Magis orantibus ſtella apparuit, quæ formam pueri pulcherrimi habebat, & in capite eius crux pendebat, quæ Magos alloquens, dixit vt in Iudæam pergerent, & ibi natum puerum inuenirent. *Chryſoſtomus ſuper Matthæum. Hoc eſt figmentum.*

Homil. 2. in cap. 2. Matth.

Nativitas.

A. Infantia, quia non à riſu, ſed à fletu orditur hanc lucem, quid malorum ſit ingreſſa, prophetat. Ferunt riſiſſe Zoroaſtrem, nec ei aliquid boni riſus ille monſtruoſus portendit, nã magicarũ artium fuiſſe perhibetur inuentor, quæ ei prodeſſe non potuerant. A Nino Rege quippe, cum eſſet ipſe Bactrianorum Rex bello ſuperatus eſt. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro vigeſimo-primo, capite decimo-quarto, & ab eodem eſt interfectus, vt aiτ Oroſius de orcheſtra mundi, libro primo, capite quarto.*

Quotquot ab Eua naſcuntur, clamant vel E. vel A. tanquã facti propheta ſuæ miſeriæ imminentis.

Petrus Bleſenſis ſerm. 33.

Item, vide Gorgias. a.

Nero.

A. Nero in tanta mole imperij, omnem peroſus eſt grauitatẽ, philoſophiam perſequẽs quaſi maieſtatis imperij inimicam, & ſe ſubdidit hiſtrionum conſilijs, quorum non erubuit turpitudinem exercere. *Ioannes Saresb. in Polyc. libro primo, cap. ſeptimo. Oroſius lib. 7. hiſt. cap. 7.*

B. Cum eſſet auariſſimus, tamen hiſtrionibus & mimis pecunias infinitas erogare non grauabatur. *Vbi ſupra.*

C. Romæ incendium voluptatis ſuæ ſpectaculum fecit, per ſex dies ſeptemque noctes ardens ciuitas regios pauit aſpectus. *Suetonius in Nerone cap. 38 Ioannes Saresb. in Polycratico libro 8. capite 18. & Oroſius de orcheſtra mundi, libro ſeptimo, capite ſeptimo præmittens, quod nunquam minus mille carrucis iter confeciſſe traditur.*

Item, vide Piſcis. a.

S. Nicolaus.

A. Hic prima die poſtquam natus eſt, dum balnearetur, erectus ſtetit in pelui, & quarta & ſexta feria ſemel ſugebat vbera. *In eius legenda, & apud Surium cap. 2. 6. Decembris.*

B. Parentibus mortuis cogitauit, qualiter diuitias ſibi relictas ad Dei gloriam diſpenſaret. Tunc quidam conuicaneus ſuus tres filias ſuas ob inopiam proſtituere cogitur, quod vt ille comperit, maſſam auri in domo eius per feneſtram nocte clam iecit, quam manè ſurgens homo ſepe-

Digitized by Google

reperit, & gratias Deo agens primæ nuptias celebrauit, non multo tempore poſt ſimile peregit, quod ille reperiens de cætero vigilare decreuit, vt ſciret quis ſuæ inopiæ ſubueniſſet. Poſt paucos dies, duplicati auri maſſam in domum proiecit, ad cuius ſonitum excitatus Nicolaum fugientem inſequitur, & velocius currens eſſe eum cognouit, quem obnixè ille rogauit, ne ipſum quamdiu viueret publicaret. *Vbi ſupra, & apud Surium cap. 6.*

C. Cum Dominus vellet eum aſſumere, rogauit Dominum vt Angelos ſuos ſibi mitteret, quos ad ſe venientes vidit. Et dicto pſalmo: In te Domine ſperaui vſque in manus tuas &c. tradidit ſpiritum. *In eius vita.*
Item, vide Iuramentum. f.

NECROMANTIA.

A. QVidam Iudæus Necromanticus montem quendam perforatum introiens non multo poſt egreſſus inde attulit puluerem locupletiſſimum, quo quidquid contingeret in aurum vertebat, non quod ita pro vero eſſet, ſed quia ita videretur quoadusque aqua dilueretur. *Vincentius in ſpeculo hiſtoriar. libro vigeſimo-quinto, cap. 100.*

NOBILITAS.

A. FIlio cuiuſdam diuitis Burgenſis deriſoriè dictum eſt à quodam quod eſſet de nobilioribus ruſticis ciuitatis. *Gulielmus Lugdunenſis in ſumma vitiorum in tractatu ſuperbiæ rubrica 77.*

B. Quidam vituperabat alium de genere ſuo dicens: Tu es caput generis tui. Et ille reſpondit: Et tu es cauda generis tui. *Ibid.*

C. Vt liberalitas ſignum eſt nobilitatis, ita rapina eſt ruſticitatis. Vnde qui nobiles reputantur ruſticiſſimi ſunt, quia non ceſſant auferre pauperibus qui non poſſunt ſe defendere, ſicut oſtendit magiſter Alanus. Cum enim regeret apud montem Peſſulanum audierunt milites vicini, quod tantus clericus eſſet quod ad omnia interrogata reſponderet. Vnde communi conſilio quæſierũt quæ eſſet maxima curialitas. Qui reſpondit: Quod dare curialiſſimum eſſet. Quo audito omnes conſenſerunt reſponſioni eius. Ipſe vero dixit eis vt habito conſilio dicerent ei quæ inter ruſticitates maior eſſet, qui habentes conſilium non poterant concordare. Quo audito ipſe increpauit eos dicens: Ego poſueram vos in via per quam poſſetis ſolutionem quæſtionis cognoſcere, ſi enim dare curialiſſimum eſt, auferre eſt ruſticiſſimum. Vnde vos qui inceſſanter à pauperibus aufertis ruſticiſſimi eſtis. *Gulielmus Lugdunenſis in ſumma de vitijs in tractatu ſuperbiæ rubrica 80.*

D. Nonnullis ſolet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis, vt minus ſe in hoc mundo deſpiciant, qui plus aliquid ſe cæteris fuiſſe meminerint. Exemplum ponitur de duabus monialibus fæminis genere nobilibus, quæ quendam religioſum virum eis obſequentem frequenter verbis incautis ad iracũdiam prouocabant. *Gregorius in Dialogis libro ſecundo, capite 23.*
Item, vide Fortitudo. a. Monachus. a g.

NOMEN.

A. *Diuis Eutropius li. 1.* POſt expulſum cum liberis ſuis regem Tarquinium, cuius filius Lucretiam ſtupro violenter oppreſſerat, Iunius Brutus conſul, Lucium

ratione hiſtoria quod Romanis placuerat ne aliquis in vrbe remaneret qui Tarquinius vocaretur.

cium Tarquinium Collatinum, maritum eiuſdem Lucretiæ, collegam ſuum, bonum ac innocentem virũ, propter nomen & propinquitatem Tarquiniorum, id eſt, quia communicabet in nomine cum rege expulſo, & filio ſuo, coegit magiſtratu ſe abdicare, nec viuere in ciuitate permiſit, quod ſcelus fauente vel patiente populo fecit, à quo populo conſulatum idem Collatinus, ſicut & ipſe Brutus acceperat. *S. Auguſtinus de ciuitate Dei libro ſecundo, capite decimoſeptimo.*

B. Ad te mihi ſermo eſt, quę multipliciter miſera cum gloria virginitatis nomen perdidiſti. Nefas eſt enim Suſannam vocari non caſtam, non licet nominari quod non eſt, tu illius fortiſſimæ Suſannæ, de qua ſcilicet fit mentio Danielis 13. nomen fallaciter baiulas, loquitur cuidam nomine Suſannæ, quæ poſt votum caſtitatis, ſtupri crimen incurrerat. *Hieronymus in epiſtola ad Suſannam lapſam.*

Item, vide fæmina. c. Fiducia ſui. b. Gloria. d. e. Habitus. a. Hyrcanus. a. Papa. c. Paulus Apoſtolus. c.

NVDITAS.

A. AMonio monacho fuit neceſſe aliquando fluuium nomine Lycum, ſubitis aquis inundatum tranſuadare, rogauitque Theodorum qui cum ipſo erat, vt paululum à ſuo ſepararetur aſpectu, ne nuditatem inuicem corporis vterque conſpiceret: receſſit Theodorus, nihilominus ille ſeipſum cum ſe nudare vellet, erubuit, cogitantem eum in alteram ripam virtus diuina tranſpoſuit. *Athanaſius in vita ſancti Antonij, & in tripartita hiſtoria libro primo, capite vndecimo.*

B. Aliquamdiu nec pater cum filio pubere, nec ſocer cum genero lauabatur, ſcilicet olim apud Romanos, quia inter iſta tam ſancta vincula, nõ magis quam in aliquo ſacrato loco, nudare ſe nefas eſſe credebatur. *Valerius libro ſecundo, capite primo. Tullius offic. 2.*

C. Quod aduerſus damnatam culpam inobedientiæ, voluntatem libido inobedienter mouebat, (ſcilicet in primis parentibus) verecundia pudenter tegebat. Ex hoc omnes gentes, quoniam ab iſta ſtirpe procreatæ ſunt, vſque adeò tenent inſitum pudenda velare, vt quidam barbari illas corporis partes, nec in balneis nudas habeant, ſed cum earum tegmentis lauent. Per opacas quoque Indiæ ſolitudines, cum quidam nudi philoſophentur, vnde gymnoſophiſtæ nominantur, adhibent tamen genitalibus tegmina, quibus per cetera membra carent. *Auguſt. de ciuitate lib. 13. cap. 16.*

Item, vide Continentia. b. Patientia. b. a.

NVNTIVS.

A. MIrificè conſtantiæ viri, qui legati á ſenatu Tarentum ad res petendas miſſi, cum grauiſſimas ibi iniurias accepiſſent, vnus etiam vrina reſperſus eſſet, in theatrum (vt eſt conſuetudo Greciæ) introducti, legationem quibus acceperant verbis, peregerunt: De ijs qui paſſi erãt, queſti non ſunt, ne vltra quám mandatum eſſet, loquerentur. *Valer. libr. ſecundo, capite 21. Liuius libro 12. Florus lib. 1. cap. 2.*

B. Quinctus Fabius gurges, Quinctus Ogulinus legati ad Ptolomæum Regem miſſi, munera quæ ab eo priuatim acceperant, in ærarium & quidẽ priuſquam ad ſenatum legationem referer-

referrent, detulerunt, de publico miniſterio nihil cuiquam, præter laudem bene adminiſtrati officij accedere debere iudicantes. Iam illud humanitatis ſenatus, & attentæ maiorum diſciplinæ iudicium eſt: data ſunt enim legatis, quæ in ærarium impoſuerant, non ſolum patrũ conſcriptorum decreto, ſed etiã populi permiſſu. Ita in eiſdem Ptolomæi liberalitas, legatorum abſtinẽtia, ſenatus ac populi Romani æquitas, debitam probabilis facti portionẽ obtinuit. *Valerius libro 4. cap. 3.*

C. Fidem ſemper in noſtra ciuitate viguiſſe omnes gentes ſenſerunt. *Et infra.* Specioſa illa romana fides. Ingenti Pænorum claſſe circa Siciliam deuicta, duces eius confractis animis conſilia petendæ pacis agitabant, quorum Dux Amilcar ire ſe ad conſules negabat audere ne eodem modo catenę ſibi injicerentur, quo ab ipſis Cornelio Aſinæ fuerant iniectæ. Anno autem certior Romani animi æſtimator nihil tale timendum ratus, maxima cum fiducia ad colloquium eorum tetendit, apud quos cũ de fine belli ageret, & tribunus militum ei dixiſſet, poſſe illi merito euenire, quod Cornelio accidiſſet, vterq; Conſul Tribuno tacere iuſſo, iſto te, inquit, metu anno, fides ciuitatis noſtræ liberat. Claros illos fecerat, tantum hoſtium ducem vincere potuiſſe, ſed multo clariores fecit, noluiſſe aduerſus eoſdem hoſtes fidem in iure legationis violare. *Valerius libro ſexto, capite ſexto.*

D. Superior Africanus, cum onuſtam multis, & illuſtrium Carthaginenſium viris, nauem in ſuam poteſtatem redegiſſet, inuiolatam dimiſit, quia ſe legatos ad eum miſſos dicebant, tam etſi manifeſtum erat, illos vitandi periculi præſentis gratia falſum legationis nomen amplecti, vt Romani imperij potius decepta fides, quam fruſtra implorata videretur. *Valerius lib. 6. cap. 6. Liuius 30. Polybius 15. ſed paulo aliter.*

Item, vide hoſtis. f.

NVPTIÆ.

A. Tertia nocte benedictionem conſequeris, ſcil. *Dixit Angelus Tobiæ iuniori*, vt filij procreentur ſani & incolumes. Hanc benedictionem præſtabat ſacerdos vel aliquis maior inter eos vicem ſacerdotis gerens. *In hiſtoria ſcholaſtica parte tertia, in librum Tobiæ.*

B. Rhodogune filia Darij, poſt mortem viri, nutricem quæ ei ſecundas nuptias ſuadebat, occidit. *Hieronym. contra Iouinianum lib. 1. cap. 27.*

C. Anniã cum propinquus moneret, vt alteri viro nuberet, eſſe enim ei & ætatẽ integram & faciẽ bonã, nequaquam, inquit, hoc faciam, ſi enim virum bonum inuenero, vt ante habui, nolo timere ne perdam: ſi malũ quid neceſſe eſt poſt bonum peſſimũ ſuſtinere? *Ibidem cap. 27.*

D. Marcella maior interrogata à matre ſua gauderetne ſe nupſiſſe, reſpondit, ita valde, vt amplius non velim. *Vbi ſupra cap. 27.*

E. Rem dicturus ſum incredibilem, quam multorum teſtimonijs approbabo. Ante annos plurimos, cum in chartis eccleſiaſticis iuuarem Damaſum Romanæ vrbis Epiſcopum, vidi inter ſe duo paria viliſſimorum è plebe hominum comparata, vnum qui viginti ſepeliſſet vxores, alteram quæ 22. habuiſſet maritum, extremo ſibi, vt putabant, matrimonio copulatos. Summa expectatio omnium, quis quem primum efferet: vicit maritus, & totius vrbis populo con-

lo confluente, coronatus & palmam, tenens vxoris multinubæ feretrum præcedebat. *Hieronymus epiſt. 11. ad Gerontiam de Monogamia cap. 3.*
Item, vide Anguſt. l. Bigamia. a. b. Caſtitas. Coniugium, Matrimonium.

Nvtritio.

A. QVidam paruulus nutritus à lupa, duabus manibus pro pedibus vtebatur reptãdo, quia à lupa aliũ modum diſcere non potuit. *Gulielmus Lugdunenſis in ſumma de vitijs in tractatu auaritiæ rubrica 39.*

B. Quidam puer educatus apud Platonem, relatus ad parentes, cum vidiſſet patrem vociferantem, ait, nunquam hoc apud Platonem vidi. *Seneca lib. 2. de ira cap. 22.*

C. Vt recitat *Agellius lib. 12. cap. 1.* Fauorino ſuadente nobili mulieri, vt filium ſuum nutriret, cũ mater puellæ diceret ſibi parcendum: ſine, inquit, oro, eam totam integram eſſe matrẽ filij ſui, contra naturam enim eſt imperfectum, dimidiatumque genus matris peperiſſe, ac à ſe abieciſſe, aluiſſe, neſcio quid in vtero ſanguine ſuo quod non vidiſſet & lacte non alere quod viderit iam viuentem, iam hominem, iam implorantem matris officia: an putas naturam dediſſe fæminis vbera ornandi eam, & non liberorum alendorum. Item prodigioſæ mulieres fontem illum areſacere cum periculo corrupti lactis laborant. Ponit exempla quod ſi ouium lacte hædi aut caprarũ agni alantur, conſtat in illis agnis lanam duriorem, & in hædis capillum gigni teneriorem. Item tales mulieres quæ dederunt filios ſuos alijs nutriendis, vinculum coagulumque amoris quo parentes cum filijs conſociantur, intercidunt aut diluunt: ipſius quoque infantis affectio animi, in illa ſola vnde alitur, occupatur. *Ioannes Galenſis in compendiloquio de vita philoſophorum illuſtriũ ex Agellio.*

D. Mater beati Bernardi diues & nobilis ſeptem liberos habuit, ſex mares futuros monachos, & vnam fæminã futuram ſanctimonialem: quos committere alienis vberibus nutriendos refugiebat, quaſi cum lacte materno, materni quodammodo boni eis naturam infundens. *In aurea legenda de S. Bernardo, & apud Surtũ l. 1. c. 1. 20. Aug. Item, vide Prouidentia. d. i. c. Puer. a. b.*

Nvx.

Vide Fertilitas. a.

Obedientia.

A. EO tempore quo Campania alimentorũ inopia grauiter affligebatur, vir Dei Benedictus diuerſis indigentibus monaſterij ſui cuncta tribuerat, vt penè nihil in cellario niſi parum olei in vaſe vitreo remaneret, tũc quidam ſubdiaconus Agapitus nomine, aduenit magnopere poſtulans vt ſibi aliquantulum olei dari debuiſſet. Vir autẽ Domini qui cuncta decreuerat in terra tribuere, vt in cælo omnia reſeruaret, hoc ipsũ parũ quod remanſerat olei, iuſſit dari petenti. Monachus vero qui cellariũ tenebat, audiuit quidem iubẽtis verba, ſed implere diſtulit: cumque poſt paululum, ſi id quod dari iuſſerat, datũ eſſet, inquireret, reſpondit monachus ſe minimè dediſſe: quia ſi illud ei tribueret, omnino nihil fratribus remaneret. Tũc iratus, alijs præcepit, vt hoc ipſum vas vitreum in quo parum olei remãſiſſe videbatur, per feneſtram proijcerent, ne in cellario aliquid per inobediẽtiam remaneret: quod vir Dei præcepit leuari, ſi poſtquam per feneſtrã ſuper ſaxa proiectum remanſerat, vas infractum,

& oleum non effuſum, atque integrum petenti tribuit: tunc collectis fratribus, inobedientem monachum de infidelitate ſua & ſuperbia coram omnibus increpauit. *S. Gregor. in Dialogis lib. 2. cap. 2.*

B. Cum Sabino Placentinæ ciuitatis Epiſcopo quidam ſuus Diaconus nũtiaſſet, quod curſus ſui Padus alueum egreſſus, Eccleſiæ agros occupaſſet, totaque illic loca nutriendis ſeminibus profutura, aqua eiuſdem fluminis teneret, vir Domini accerſito notario dictauit. Sabinus Domini noſtri Ieſu Chriſti ſeruus commonitorium Pado. Præcipio tibi in nomine Ieſu Chriſti Domini, vt de alueo tuo in loca iſta vlterius non exeas, nec terras Eccleſiæ lædere præſumas, atque eidem notario ſubiunxit. Vade hoc ſcribe, & in aqua fluminis proijce, quo facto ſancti viri præceptum ſuſcipiens, ſtatim ſe ab Eccleſiæ terris, fluminis aqua compeſcuit, atque ad proprium alueum reuerſa exire vlterius in loca eadem nõ præſumpſit: qua in re Petre, quid aliud quam inobediẽtium hominum duritia confunditur, quando in virtute Ieſu & elementum irrationabile ſancti viri præceptis obediuit. *Gregorius in Dialogis lib. 3. cap. 10.*

C. Dixit Abbas Paſtor, veni aliquando in Heracleam inferiorem ad Abbatem Ioſeph, & habebat in monaſterio ſuo arborem ſicomorum, pulchram nimis, & dicebat mihi à mane, vade, collige, & manduca, erat autem ſexta feria. Ego autem non comedi propter ieiunium, & rogaui eum dicens: Dic mihi rationem quia dicebas mihi, vade, manduca: Ego autem propter ieiunium non abij, ſed erubeſcebam, quia mandatum tuum non feceram, quia ſine ratione mihi hoc non præceperas, ille autem reſpondit: Patres ſeniores non loquuntur ab initio fratribus recta, ſed magis diſtorta, & ſi viderint, quia ea quæ torta ſunt, faciunt: iam eis non loquuntur niſi quod expedit, agnoſcentes quoniam in omnibus obedientes ſunt. *In vitis Patrum libro decimo.*

D. Narrauit de Abbate Ioanne breuis ſtaturæ, quia perrexit ad quendam ſenem, Thebeum genere commorãtem in Scithi, qui ſedebat in eremo; tollens autem aliquando Abbas eius lignum ſiccum, plantauit, & dixit ei: Per dies ſingulos mitte ei ad pedem lagenam aquæ, donec fructum faciat: Erat autem longè ab eis aqua, ita vt à ſero pergeret & mane veniret, poſt tres autem annos viruit lignum illud, & fecit fructum. Tollens autem ex fructu eius ſenex, attulit ad Eccleſiam, & dixit fratribus: Accipite & manducate obedientiæ fructum. *In vitis Patrum libro decimo-nono, parte prima. Idem factum ſcribit diffuſius Seuerus in ſuo Dialogo libro primo, capite ſecundo.*

E. Dicebant de Abbate Ioanne qui fuit Abbas Pauli, quia magnæ obedientiæ vir fuit. Videns enim ſenex circa locum quẽdam ſtercora leænæ, dixit Ioanni: vade & affer ſtercora illa. Et ille dixit ei, & quid faciam Abba propter leænam illam? ſenex vero ſubridens, dixit ei: Si venit contra te, liga eam, & adduc huc. Perrexit ergo frater veſpere, & ecce venit leæna ſuper ipſum, ille verò ſecundum verbum ſenis, impetum fecit ſuper eam, vt teneret illam, leæna autem fugit, & ille ſequebatur eam dicens: Expecta, quia Abbas meus iuſſit vt ligem te, & tenens eam, alligauit. Senex vero diutius ſedebat expectando eum, & tribulatione affligebatur: & ecce venit tardè, & habebat leænam

liga-

Digitized by Google

ligatam, quod cum vidiſſet ſenex, admiratus eſt: volens autem humiliare eum, cecidit eum, & dixit: Bauboſe, canem fatuum adduxiſti mihi? ſoluit autem eam ſtatim ſenex, & dimiſit abire. *Ibidem.*

F Dicebant de Abbate Siluano, quia diſcipulum habēs nomine Marcum, qui erat ſcriptor antiquarius, diligebat eum propter ſuam obedientiam, habebat etiam alios duos diſcipulos qui contriſtabantur, quod diligeret eum plus eis, quod cum audiſſent vicini, quia ſenex eum plus cæteris diſcipulis diligeret, moleſtè tulerunt. Vna autem die venerunt ad eū quos aſſumens ſecum Abbas Siluanus, egreſſus eſt de cella ſua, & cæpit cellas ſingulorum diſcipulorum ſuorum pulſare, dicens, frater ille, veni, quia opus te habeo, & vnus ex eis non eſt ſequutus eum, venit autem ad cellā Marci, & pulſauit dicens, Marce: Ille autem cum audiſſet vocem ſenis, ſtatim exiuit foras, & miſit eum ad quoddam monaſterium. Abbas vero Siluanus dixit ſenibus: Vbi ſunt alij fratres? & ingreſſus cellam Marci, inuenit quaternionem, quem eadem hora inchoauerat, in quo litteram, o, faciebat, & audita voce ſenis, non fixit, nec girauit calamum vltra, vt impleret, & concluderet literam, quam in manus habebat, & dixerūt ſenes. Verè Abba, quem tu diligis, & nos diligimus, quoniam & Deus diligit eum. *Ibidem.*

G Venerunt quatuor fratres de Scithi ad Abbatem Pambo, veſtiti pelliceis tunicis, & indicauit vnuſquiſque virtutem alterius, non præſente eo, de quo loquebatur, vnus ex eis ieiunabat multum, alter nihil poſſidebat, tertius habebat charitatem plurimam, de quarto vero dixerunt, quia viginti duos annos in obedientia haberet permanens, ſenioribus obediens, reſpondit autem eis Abbas Pambo: dico vobis, quia iſtius virtus maior eſt, quàm cæterorum, quia vnuſquiſque virtutem, quam poſſidet, propria voluntate eam obtinuit, huc autem, propriam abſcindens voluntatem, alienæ voluntatis ſe ſeruū fecit, tales enim viri confeſſores ſūt, ſi vſque ad finem vitæ ita permanſerint. *Eodem libro, parte ſecunda.*

H Dicebant ſenes quia ſi habet quis in aliquo fidem, & tradit ſe ei ad ſubiectionem. Non debet attendere in mandatis Dei, ſed patri ſuo ſpirituali omnem voluntatem ſuam committere, quia illi per omnia obediēs, non incurret peccatum apud Deum. *In vitis Patrum libro decimo-nono, parte ſecunda.*

I Dicebant ſenes quia nihil ſic quærit Deus ab ijs, qui primitias habent conuerſationis, quomodo obedientiæ laborem. *In vitis Patrum libro 19. parte tertia.*

K Quidam ſæcularis habens tres filios, renunciauit ſæculo, & venit ad monaſterium, & cum feciſſet in monaſterio tres annos, narrauit Abbati, quod haberet tres filios in ciuitate, & quia vellet eos ad monaſterium eius adducere, præcepit autem Abbas, vt adduceret, qui cum perrexiſſet in ciuitatem, inuenit duos eorum defunctos, tertium autem aſſumens, venit ad monaſterium. Abbas autem tenens infantem, quem adduxerat, amplexatus eſt eum: & dixit patri eius, amas eum? Et ille dixit: Etiam. Rurſus dixit: Omnino diligis eum. Et ille dixit: Etiam; Dixit ei Abbas. Tolle ergo, ſi amas eum, & mitte eum in furnum ardentem, & tenens pater filium ſuum, iactauit in furnum ardentem, ſtatim autem factus eſt furnus velut ros: ex qua re

adqui-

Digitized by Google

adquiſiuit in tempore illo gloriam, quemadmodum Patriarcha Abrahã. *Eodem libro 3. parte 3.*

L. Dixit Abbas Siſois. Veni aliquando ad Abbatem Or, & ad Abbatem Atrem, & erat in infirmitate Abbas Or 18. annis: ij autem ambo non erant de vna prouincia, & fuit inter eos magna gratia, donec exirent de corpore. Abbas Atrem ſummæ erat obedientiæ. Abbas vero Or multæ humilitatis, & vidi mirabile quoddam, quod fecit Abbas Atrẽ: attulerat enim ei quidam vnum piſcem modicum, & voluit illum facere Abbas Atrem ſeniori Abbati Or: poſuerat ergo Abbas Atrem cultellum, & incidebat piſcem illum, & vocauit eum Abbas Or, dicẽs: Atre: ille vero ſtatim dimiſit cultellũ in medio piſce præciſo & non perincidit eum, & cucurrit ad illũ: & miratus ſum ſenis obedientiam, quia non dixit, expecta donec perincidam. *In vitis Patrum libro 15. parte quinta.*

M. Dicebat quidam ſenex, quia ſi quis cum timore Dei, & humilitate iniungit fratri aliquid facere, ſermo ipſe, qui propter Deum egreditur, facit illum fratrem ſubiectum exiſtere, & implere quod iniunctum fuerit; ſi autem quis volens iubere fratri & non hoc ſecundum timorem Dei fecerit, ſed per authoritatem, volens ſibi in eo poteſtatem defendere, Deus qui videt occulta cordis, non permittit eum audire, vel facere, quod iubetur. Manifeſtum eſt enim opus, quod ſecundum Deum fit, & iterum manifeſtum eſt, quod voluntate aut poteſtate iniungitur, quoniam quod à Deo eſt, cum humilitate, & obſecratione imperatur: quod autẽ ex poteſtate, cum furore & perturbatione, vtpote quod à maligno eſt. *In vitis Patrum lib. 14. p. 8.*

N. Cu Paulus cognomento Simplex, vxorem ſuam oculis ſuis cum adultero cubitantem vidiſſet, nulli quicquam dicens, egreſſus eſt domum, & ſemetipſum in eremum dedit: cumque adiiſſet Antonium, vt iter ab eo ſalutis inquireret, ille intuens eum ſimplicis naturæ, reſpondit ei: ita demum eum poſſe ſaluari, ſi ijs quæ à ſe dicerentur, obediret: cum ille omnia quæ ſibi præciperet facturũ eſſe promiſit, vt autem promiſſionem ſuam probaret. Antonius ante fores cellulæ ſtanti, hic, inquit, me expecta, orans, donec egrediar, & ingreſſus mãſit intrinſecus per totum diem & per totam noctem, per feneſtram tamen ex occulto frequenter reſpiciens, videbat eum indeſinenter orantem: & nuſquam prorſus moueri, ſed ſtare in æſtu diei, & in rore noctis, & ita eſſe mandati memorem, vt ne parũ quidem loco moueretur: egreſſus autem die poſtera Antonius inſtituere eum & docere de ſingulis cæpit, quomodo opere manuum ſolitudinem ſolaretur, & digitis quidem corporis opus manuale, cogitatione vero mentis & animi exerceret quæ Dei ſunt. Cibum quoque in veſperam ſumere præcepit, & obſeruare ne vſque ad ſaturitatem veniret, & precipuè in potu: confirmans non minus per aquæ abundantiam, phantaſias animi fieri, quam per vinum, calorem corporis creſcere. *In vitis Patrum de ſancto Paulo Simplice.*

O. Quadam autem die, cum veniſſent ad ſanctum Antonium fratres quidã, & perfecti viri: accidit & Paulum prædictum adeſſe cum eis, & cum de prophetis, & de Saluatore plurima tractarentur, Paulus ex ſimplicitate interrogauit, ſi Chriſtus prior fuit an prophetæ: beatus vero Antonius cũ pro eo quod tam abſurdè interrogauerat,

Digitized by Google

uerat, quaſi erubuiſſet: blando motu vt erga ſimpliciores ſolebat, ſilere, atque eum abire iubet: at ille quia omne quod ab eo dictum, vtcumque fuiſſet, tanquam præceptum ſeruare inſtituerat: abſcedens ad cellulam ſuam, ſilentium gerere inſtituit, nec omnino aliquid loqui, quod cum comperiſſet Antonius, mirari cæpit; Vnde illi hæc obſeruantia placuiſſet, quam à ſe ſciebat non eſſe mandatam: cumque iuſſiſſet eum loqui, & cur ſileret, indicare. Tum (inquit Paulus) dixiſti mihi, vt irem & ſilerem, & obſtupefactus Antonius ita ab eo ſermonem, quem ille negligenter protulerat, obſeruatum: omnes nos, inquit, iſte condemnat. Cum enim nos de cælo nobis non audiamus loquentem, ab iſto qualiſcunque ſermo, qui ex ore noſtro proceſſerit, obſeruatur. *Vbi ſupra.*

P. Multam ſanctus Antonius dictum Paulum volens docere obedientiam, præcipere ei ſolitus erat, & quæ cauſa & ratio non poſceret, in quibus eius animus erga obedientiam probaretur. Haurire namque eum iuſſit aliquando aquam ex puteo, & in terram toto die effundere, & contextas ſportas reſoluere, & denuo retexere, ac veſtimentum diſſuere, atque iterum reſuere & rurſus reſoluere; & in plurimis huiuſmodi exercitijs ab eo memoratur imbutus, vt in nullo prorſus, etiam eorum, quæ contra rationem imperare videbatur, diſceret contradicere: & ita per omnia informatus, breui ad perfectionem venit, ex cuius exemplo beatus Antonius dicebat, quod ſi quis vellet velociter ad perfectionem venire, non ſibi ipſe fieret magiſter, nec proprijs voluntatibus obediret: & ſi rectum videretur eſſe, quod vellet, ſed ſecundum mandatum Saluatoris, obſeruandum eſſe, vt ante omnia vnuſquiſque abneget ſemetipſum ſibi, & renunciet proprijs voluntatibus: quia Saluator ipſe dixit: Ego veni, nõ vt faciam voluntatem meam, ſed eius qui miſit me. *Ibidem.*

Supradictus Paulus exemplo nobis eſt: qui obedientiæ, & ſimplicitatis merito, in tantum ſpiritualium gratiarum culmen aſcendit, vt multo plures, & potentiores virtutes per ipſum Dominus, quam per ſanctum Antonium fecerit. *Et infra.* Si quos ipſe Antonius curare non poſſet, hos ad Paulum mittebat, & ab illo curabantur, tanta autem ſimplicitatis eius fuiſſe apud Deũ ferebatur fiducia, vt quodam tempore, cum quidam rabiem patiens in modum canis lanians omnem, qui fuiſſet auſus accedere, morderet, cumque perductus ad eum fuiſſet, inſiſtebat orationi, vt dæmonẽ, qui eum vrgebat, fugaret: & cũ mora fieret, nec celer ſequeretur effectus, quaſi infantium more indignatus, dixiſſe fertur ad dominum. Verè non manducabo hodie, ſi eum nõ curaueris, & ſtatim curatus eſt rabidus. *Ibidem hoc: & ſub alijs verbis narrat Heraclides in libro qui dicitur Paradiſus.* Q.

Abbas Ioannes qui commoratus eſt iuxta Lyco, quod eſt oppidũ Thebaidis, propter obediẽtiæ virtutẽ, vſque ad prophetiæ gratiam ſublimatus, ſic vniuerſo orbi claruit, vt & regibus mundi huius; merito ſuo redderetur illuſtris, nam cũ in extremis, vt diximus, Thebaidis, precibus cõmoraretur: nõ ante præſumebat Theodoſius Imp. ad præpotentiũ tyrannorũ bella procedere, quam illius animaretur oraculis atque reſponſis, quibus confidens, velut cœlitus ſibi delatis, trophæa de deſperatis bellis, R.

Digitized by Google

atque hoſtibus reportauit. Hic itaque beatus Ioannes ab adoleſcẽtia ſua vſque ad perfectam, ac virilem ætatem, ſeniori ſuo deſeruiens, donec ille in huius vitæ conuerſatione durauit, tanta humilitate inhæſit eius obſequijs, vt ipſi quoque ſeni ſtuporem ſummum obedientia eius incuteret. Deinde refert qualiter idem ſenior ad explorandum eius obedientiam ſibi quædam ſuperflua, vel impoſſibilia iniungebat, quæ ille, ſine vlla impoſſibilitatis conſideratione nitebatur implere. Vnde cum ſemel audiſſet ab eo, Ioannes, ſaxum illud aduolue quamtocius, ipſe confeſtim ſaxum immane quod turbæ multæ ferre non poſſent, applicita nũc ceruice, nunc toto pectore, tanto niſu prouoluere contendebat, vt ſudore omnium membrorũ totum infunderet veſtimentum, parum metiens impoſſibilitatem præcepti, ſimplicitate ſincera, qua credebat ſenem tota fide nihil poſſe incaſſum, ac ſine ratione præcipere. *Ioannes Caſſianus de inſtitutis monachorum libro quarto, capite 23. 24. & 25.*

S. Frater quidam patre Comite, ac ditiſſimo oriundus, ſtudijs quoque liberalibus nõ mediocriter inſtitutus, cum relictis parentibus ad monaſterium peruolaſſet ad comprobandã mentis humilitatem, vel fidei ardorem, confeſtim ei à ſeniore præceptum eſt, vt decẽ ſportas, quas neceſſe non erat vendi ceruicibus ſuis onerans diſtrahẽdas per plateas circumferret, adiecta conditione, quo diutius in hoc retineretur officio, vt ſi fortè vnus eas pariter coemere voluiſſet, non cederet, ſed ſigillatim eas quærentibus venundaret, quod ille tota intentione & deuotione compleuit, & omni confuſionis verecundia pro nomine ac deſiderio Chriſti calcata, ſportas humeris ſuis imponens, prætio ſtatuto diſtraxit, ac pecuniam ad monaſterium reportauit, nequaquam perterritus tam vilis & inſueti officij nouitate, nec conſiderans indignitatem rei, nataliumque ſplendorem, ac venditionis iniuriam, dum illam Chriſti humilitatem, quæ eſt vera nobilitas, per obediẽtiæ gratiam deſiderat obtinere. *Ioannes Caſſianus de inſtitutis monachorum lib. 4. cap. 29.*

Cuidam volenti monaſteriũ quoddam magnæ diſpoſitionis intrare, cępit Abbas proponere graues iſtius diſciplinæ labores, ſua vero imperia dura, ille verò nihil ijs terroribus permoueri cepit, ſed magis ita omnem obedientiam polliceri, vt ſi eum Abbas in ignem ire præciperet, non recuſaret intrare: quam illius profeſſionem, vbi magiſter accepit, non eſt cunctatus probare profitentem, caſu ſiquidem clibanus prope ardebat, qui multo igne ſuccenſus coquendis panibus parabatur: hunc ergo aduenam, illum iubet magiſter intrare, nec diſtulit parere præcepto: medias flammas ingreditur, quę mox audaci fide victæ, velut illis quondã Hæbreis, prius ceſſere venienti, & qui putabatur arſurus, velut frigido rore perfuſus, ſeipſe miratus eſt. *Seuerus in ſuo Dialogo lib. 1. cap. 12.* T.

Nili fluminis ripas frequentibus monaſterijs conſertas vtraque parte luſtraui, plerumque vidi vno in loco centenos monachos habitare, præcipua vbi virtus, & prima eſt, obedientia: nec alter aduenięns ad monaſterium abbatis ſuſcipitur, quàm qui tentatus fuerit, & probatus, nullum vnquã recuſaturus, quamtũlibet arduum, ac difficile indignumque tolleratum Abbatis imperium. *Hæc Poſthumianum narraſſe ſcribit Seuerus in ſuo* V.

Digitized by Google

ſuo Dialogo, libro 1. *cap*. 11.

X. Fratri cum quo ſolitus erat beatus Franciſcus ire, ſemper promittebat obedientiam, & ſeruabat. *In aurea legenda ſub titulo de S. Franciſco.*

Y. Sancta Elizabeth illuſtris regis Hungariæ filia, genere nobilis, ſed fide ac religione nobilior, Lantgrauio Thuringiæ ſociata coniugio, cuiuſdā viri, ſcil. magiſtri Conradi pauperis & mendici, ſed tamen ſcientia & religione præcipui, ſaluo iure matrimonij, & conſentiente marito, obedientiæ adeo ſe ſubiecit, vt quicquid ille præciperet, ipſa cum reuerentia & multo gaudio adimpleret, vt ex hoc & obedientiæ perciperet meritum, & domini Saluatoris, qui factus eſt obediens vſque ad mortem, imitaretur exemplum. *Et infra.* Magiſter autem Conrardus ſæpè ipſi moleſta & contraria imponebat, & quos amplius diligere videbatur, ab eius conſortio ſeparabat, ita vt duas ancillas ſecum à iuuentute nutritas, ab ea remoueret, hæc faciens vt eius voluntatem frangeret, & ipſa ſuum affectum ad Deum totaliter dirigeret, ſed in ijs omnibus inueniebatur & velox ad obedientiam, & conſtans ad patientiam. *In aurea legenda ſub titulo de ſancta Elizabeth, & apud Surium* 19. *Nouembris cap.* 6. *&* 21.

Z. Abbas quidam videns quod cuidam monacho infirmo neceſſariæ carnes eſſent, præcepit ei vt carnes comederet, ſed ille nimis pertinax, præcipienti non acquieuit: vt autem Deus oſtenderet meliorem obedientiam quam ſtultorum victimas, ille inobediens mox in rabiem verſus, in agrum cucurrit, vbi canē mortuum reperiens, carnes eius fætentes auidiſſimè comedere cæpit, & quia in carnibus deliquerat, in carnibus eſt punitus. *Cæſarius in Dialogis miraculorum lib.* 10. *cap.* 9.

Faucti monachi ſui propoſitū beatus Benedictus ſæpe experiebatur iniungendo ei impoſſibilia & importabilia. *In ſpec hiſtor lib.* 22. *c.* 68. *Tritemius lib.* 3. *c.* 3. *de viris illuſtr. ord. S. Benedicti.* Aa.

Quadam die, dum Lāfrancus omnium ſcientia ſeculari perfectè imbutus, monachus in loco Herluini ad menſam legeret, quidam inter legendum dixit, ſicut dicere debuit, quod præſidenti non placuit, & aliter dicere iuſſit, velut ſi dixiſſet docere media producta, ſicut eſt, iuberet eā breuiare, non enim Prior ille literatus erat, ſed vir ſapiens Lanfrācus, & ſciens magis obedientiam Chriſto deberi, quam Donato, dimiſit quod bene pronuntiauerat, & dixit quod ſe non rectè dicere ſciebat. *Tritemius libro ſecundo de viris illuſtr. ord. S. Benedicti cap.* 99. *Simile narratur de D. Thoma Aquinate in vita ipſius. In geſtis Lanfranci Cantuarienſis Archiepiſcopi apud Vincentium ſpec. hiſtor. lib.* 25. *nu.* 36. Ab.

Vt iumētum factus ſum apud te. Pſal. 71.

Craſſus à Sempronio Aſello, & pleriſque alijs hiſtoriæ Romanæ ſcriptoribus, traditur habuiſſe quinq; rerū bonarum maxima, & pręcipua, quod eſſet ditiſſimus, nobiliſſimus, & eloquentiſſimus, iuris conſultiſſimus, & Pontifex maximus. Is cum in Conſulatu obtineret Aſiam, & oppugnare Leucas pararet, opuſque eſſet procera trabe, qua arietem faceret, quo muri quaterentur ſcripſit ad magnum Gaium Maiorem Athenienſium ſociorum populi Romani, vt ex malis duobus, quos apud eos viderat, vter maior eſſet, eum mittere procuraret. Tunc Magnus Gaius comperto quare malum deſideraſſet, non vti iuſſerat maiorem, ſed quem magis eſſe idoneum faciendo arieti facilioremque portatu exiſtimabat, minorem miſit. Craſſus cum interrogaſſet, cur non Ac.

quod iuſſerat, miſiſſet? cauſis rationibuſque quas dictabat, ſpretis, veſtimenta detrahi iuſſit, virgiſque cæcidit, corrumpi atque diſſolui ratus omne officium imperantis, ſi quis ad id quod facere iuſſus eſt, nō obſequio debito, ſed conſilio non deſiderato reſponderit. Quid quæſo amplius in monachum arctioris regulæ dictaſſet Abbas Seuerus? In eo nāque ſolo deliquerat quod non paruerat mandato, & ſi fortè re ipſa vtilius eſſet quod fecit. *In Polycratico libro ſexto, capite 12. Ioannis Sareſberienſis.*

A d. Cum quidam ex Socratis doctrina bene meriti diſcipuli diſcederent rogantes eum vt aliquod præceptū ordinandæ vitæ perciperent, iuſſit eos in diuerſorium ſecum venire, vxoremque in ſuperioribus conſtitutam vocauit, iuſſitq; vt vaſa oleo & melle plena eijceret, admirantibuſque diſcipulis ait: Si hanc in domibus veſtris rerum poteſtatem habueritis, beatam vitam diſponetis, quaſi diceret: Cum in domibus veſtris omnes vobis obedierint, quietè viuetis. *Ioānes Galenſis, in compendiloquio de vita Philoſophorum p. 7.*

A e. M. Curius Conſul, cum delectum ſubito educere coactus eſſet, & Iuniorum nemo reſpondiſſet, quendam adoleſcētem nominatim citari iuſſit, quo non reſpondente, præfatus non eſſe opus Reipublicæ eo Ciue qui parere neſciret, & ipſum & bona eius vendidit. *Valerius libro ſexto, capite tertio. Liuius lib. 14.*

A f. Poſtquam præcepti facta eſt tranſgreſſio à primis parentibus, ſenſerunt motum inobedientis carnis, tanquā reciprocam pœnam inobediētiæ &c. *Auguſt. 13. de ciuit. Dei cap. 13.*

Item, vide Abſtinentia. r. v. Alexander. b. Fornicatio. b. Maledictio. a. Militia. a. Monachus. b e. b g. b k. Occiſio. c. Præceptum. a c. d. Roma. a k. Simplicitas. a.

OBLIVIO.

QVidam Athenis vir eruditiſſimus, cum ictum lapidis capite excepiſſet, cætera tenaciſſima memoria retinens, literarum tantum oblitus eſt, cui ſi talibus ſtudijs perfrui par non erat, vtilius aliquanto fuit ad illa aditum non impetraſſe, quam iam percepta eorum dulcedine caruiſſe. *Valerius libro primo, capite octauo. Plin. libro 7. cap. 25.* A.

Clericus quidam literatus cum ſanguinem in vena minueret, ſic ſcientiam literarum perdidit, vt eam per ſanguinem amiſiſſe videretur, nec vnum quidem verbum latini ſermonis poterat intelligere, nec proferre, & vt noueritis priuationem ſenſus non fuiſſe in cauſa omnium rerum prius habitarum, retinuit ſcientiam. Quod cum multis expoſuiſſet, quidā ſuaſit dicens: Anno reuoluto, eodem die, & hora, iterum te minuas, & forte ſubſtracta recipies. Quod cum feciſſet ſcientiam priſtinam recuperauit. *Cæſarius Miraculorum lib. 10. c. 4.* B.

Item, vide Claudius. b. Memoria. c. Moyſes. a. Patientia. a o.

OBSIDIO.

CAſſilinates obſidione Hannibalis clauſi, penuria alimentorum, lora neceſſarijs vinculorum vſibus ſubducta, éque ſcutis detractas pelles, feruenti reſolutas aqua manderunt. *Valerius lib. 7. cap. 6. Liuius 27.* A.

Cretenſes obſidione Metelli ad vltimam penuriam compulſi, ſua vrina & iumentorum, ſitim torſerunt, iuſtius dixerim, quam ſuſtentarunt, quia dum vinci timent, id paſſi ſunt, quod eos ne victor quidem B.

pati

Digitized by Google

pati coegiſſet. *Valer. ibidem. Liuius 99. Florus libro tertio, capite ſeptimo.*

C. Numantini à Scipione, vallo & aggere circumdati, cũ omnia conſumpſiſſent, humanorum corporum dapibus vſi ſunt. Capta vrbe, plures inuenti ſunt, artus & membra trucidatorum corporum ſinu ſuo geſtantes. *Valerius libro ſeptimo, capite ſexto. Liuius 95. Florus 2. cap. 28.*

D. Calaguritanorum execrabilis impietas, quia vxores ſuas natoſque ad vſum nefariæ dapis verterunt. *Ibidem Valer. Flor. 7. c. 22. Oroſius libro quinto, capite vigeſimo-ſeptimo.*

Item, vide Fidelitas. b. c. d. e. f. Hieruſalem. a. Roma. a. c.

OCCISIO.

A. QVidam Manichæi hoc præceptum, Non occides, etiam in beſtias & pecora conantur extendere. Hunc errorẽ improbat. *Auguſt. libro primo de ciuitate Dei cap. 20.*

B. Cum in media parte fori, vaſto ac repentino terra ſubſideret hiatu, reſponſumque eſſet, re illum tantum compleri poſſe, qua Romanus populus plurimum valeret, Curtius nobiliſsimus interpretatus vrbẽ noſtrã virtute & armis præcipuè excellere, militaribus inſignibus ornatus equũ aſcendit. Et eum vehementer admotis calcaribus præcipitem in illud profundum egit, ſuper quem vniuerſi Ciues honoris gratia certatim fruges iniecerunt, & ſtatim terra priſtinum habitum recuperauit. *Valer. lib. 5. capite ſexto. Liuius l. 7. Oroſius libro tertio, capite quinto.*

C. In confinio Antiochiæ & Damaſci in caſtris munitiſsimis habitant Aſſaſini; quorum Dominus eſt vetulus, de Montanis multum reueritus à Chriſtianis & Sarracenis propinquis ac remotis, quorum Principes indifferenter per nuntios interficere ſolet, horum nulla eſt lex, niſi quam timor fecit. Matres & filias indifferenter cognoſcunt. Quiſquis in Domini ſui obedientiã moritur, pro Angelo colitur. *In ſpec. hiſtor. libro 32. cap. 66. Gulielmus Neubrig. libro quarto, capite vigeſimo-ſecundo. Iacobus à Vitriaco libro primo, capite 14. hiſtoriar. Orientalis.*

D. Si magno animo fieri putandum eſt, cum ſibi homo ingerit mortẽ, ille potius Cleombrotus in hac animi magnitudine reperitur, quã Cato: quem ferunt lecto Platonis libro, vbi de immortalitate animę diſputauit, ſe præcipitem dediſſe de muro, atque ita ex hac vita migraſſe ad eã, quam credidit eſſe meliorem. Nihil enim vrgebat aut calamitatis, aut criminis, ſeu verum ſeu falſum, quod non valendo ferre, ſe auferret. Sed ad capeſſendam mortem, atque ad huius vitæ ſuauia vincula rumpenda, ſola affuit animi magnitudo. Quod tamen magnè potius factum eſſe, quam bene teſtis ei eſſe potuit Plato ipſe, quem legerat. Qui profectò id præcipuè potiſsimumque feciſſet, vel etiam præcepiſſet, niſi ea mente quam immortalitatem animæ vidit, nequaquam faciendum, quin etiam prohibendum eſſe iudicaſſet. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro primo, capite vigeſimo-ſecundo. Tullius 1. Tuſc. 4. Callimachus in epigramma.*

E. De Catonis facto, qui ſe Vticæ occidit, quid potiſsimum dicam, niſi quod amici eius & docti quidam viri, imbecillioris quam fortioris animi facinus eſſe cenſuerunt, quo demonſtretur non honeſtas turpia præcauens, ſed infirmitas aduerſa nõ ſuſtinẽs? Hoc & ipſe Cato in filio ſuo indicauit, nã ſi turpe erat ſub victoria

Digitized by Google

Cæſarius viuere, cur author huius turpitudinis filio fuit quam de Cæſaris benignitate omnia ſperare præcepit? Cur non & illum ſecum coegit ad mortem? *Auguſt. de ciuitate Dei libro primo, capite vigeſimo-tertio. Plutarch. in vita Catonis. Appia. Ciuil. 2.*

F. Nolunt iſti contra quos agimus, vt ſanctum virum Iob Catoni præferamus. Sed ex literis eorum, eidem illi Catoni Marcum Regulum præferam. Cato enim nunquam Cæſarem vicerat, victus dedignatus eſt ſubijci, & ſe occidit: Regulus autem Pœnos iam vicerat, ab eis tamen poſtea victus, maluit eos ferre ſeruiendo, quam eis ſe auferre moriendo. *Eodem libro capite vigeſimo-quarto.*

G. *Pelagia & Sophronia. Ambr. l. 3. de virg. Euſeb. hiſt. Eccleſ. l. 8. cap. 27.* Sed quidam inquiunt, propter adulterium vitandum licere ſe occidere. Sanctæ fœminæ tempore perſecutionis in fluuium ſe merſerunt, eoque modo defunctæ ſunt, eorumque martyria celebrantur. De his nil audeo iudicare. Quod ſi hoc fecerunt, non humanitus deceptæ, ſed diuinitus iuſſæ, nec errantes, ſed obedientes, ſicut Sanſon: aliud nobis fas non eſt credere. *Eodem libro primo, capite vigeſimo-ſexto.*

Item, vide Cato. a. b. Crudelitas. f. Diogenes. f. Iacobus Zebedæi. b.

OTIVM.

A. PVblium Scipionem dicit Cato dicere ſolitum, nunquam ſe minus otioſum eſſe, quã cum ocioſus eſſet, nec minus ſolum, quam cũ ſolus eſſet. Vox magnifica, quæ declarat illum etiam in otio de negotijs cogitare, & in ſolitudine ſecum loqui ſolitum. *Tullius 2. de Officijs.*

B. Ægyptiorum monaſteria hunc modum tenent, vt nullum abſque opere & labore ſuſcipiant, non tam propter victus neceſſaria, quam propter animæ ſalutem, ne vagetur pernicioſis cogitationibus. *Hieron. in epiſt. ad Ruſticum.*

Dixit Valerianus Almachio Præfecto. Vidi glaciali tempore otioſos iocantes & operarios Agricolas deridentes, ſed æſtiuo tempore dum adueniſſent glorioſi fructus laborum gaudentibus illis qui putabantur vani, cæperunt flere qui videbantur Vrbani. Hic & nos ſuſtinemus nunc ignominiam & laborem, in futuro recipiemus gloriam. *In aurea legenda de ſancta Cecilia.* C.

Primi Pœni dicuntur vias lapidibus ſtrauiſſe. Poſtea Romani eas pænè per omnem orbem diſpoſuerunt propter rectitudinem itinerum, & ne plebs eſſet otioſa. *Iſidorus Etymolog. libro 15. cap. vltimo.* D.

Item, vide Comeſtio. c. Malitia. n. Monachus. b m. b n. b o. Papa. b. Vita. e.

OCVLVS.

LEguntur quidam Philoſophorum ſibi oculos effodiſſe, ne exteriorum caperẽtur illecebris. *In Polycratico libro octauo, capite quarto. Ioãnis Saresberienſis.* A.

Cum S. Petrus Clareuallenſis Abbas, in valle Regis ex morbi violentia oculum amiſiſſet, poſtea dicere iocãdo ſolebat, vnum ſe de inimicis ſuis euaſiſſe, & plus ſe à reſiduo, quam à perdito formidare. *In geſtis S. Petri Clareuallenſis. Et ponitur in ſpec. hiſtor. libro tertio, cap. 32.* B.

Item, vide Cacitas. b. Faſcinatio. a. Viſus.

ODIVM.

ALexander filius Ioannis Hircani, adeo nequam fuit, quod in ſex annis circiter 50. milia ſeniorum A.

Digitized by Google

morum interfecit, quia eius facinora deteſtabantur, cumque offenſus eſſet populo, muniuit palatium in turri quæ Baris dicebatur, ſuper qua poſtea miratus eſt Titus quod eam Iudæi deſeruerant, cum defendi poſſet à duobus. In plateis ſuſpendit octoginta viros vxoratos, vxoreſque eorum & liberos necauit. *Parte 2. cap. 6. hiſtoriæ ſcholaſticæ.*

Item, vide Correctio. b. Hannibal. f. g. Herodes. b. Hieronymus. a. d.

Odor.

Vide Auaritia. b.

Officialis.

A. Creditur Veſpaſianus procuratorum rapaciſſimum quemque ad ampliora officia ex induſtria ſolitus promouere, quibus vulgo pro ſpongijs dicebatur vti. *Suetonius de 12. Cæſaribus, libro decimo.*

Item, Domitianus. a. Rex. c. Tiberius. b.

Omen.

A. Cum nuper egredienti de hoſpitio ſuo, Magiſtro G. Pulchro, Magiſter Wuillelmus Bleſenſis monachus occurriſſet, egredientem monuit regredi, magnum eadem die ſibi denuntians imminere periculũ, ſi præſumeret proficiſci. Magiſter G. vir in Chriſto perfectus, vanum id reputans, ſecurus iter aggreſſus eſt. Profectus paulùlum in foſſam aquis exuberantem, cum equo minus cautè incidit. Cumque equus & aſcenſor in profundo ſubmerſi palpitarent, tandem Magiſter G. multis ſubuenientibus vix euaſit. Opinio mea eſt magiſtrum G. ſubmerſionis illius incurriſſe periculum, etiã ſi ei nullus monachus occurriſſet. *Petrus Bleſenſis in quadam epiſtola.*

al. Profeſſus.

Item, vide Præſagium. a. Superſtitio. a.

Opinio.

A. Dixit Abbas Ioſeph: Memini, cum me adhuc adhærere conſortio fratrum ætas minor hortaretur, huiuſmodi nobis intelligentiam, vel in moralibus diſciplinis, vel in ſcripturis ſacris frequenter inſertam, vt nihil ea verius crederemus, ſed cum in vnum conuenientes ſententias noſtras promere cæpiſſemus, quædã communiter diſcuſſa primum ab altero falſa, ac noxia notabantur, mox vt pernicioſa communi pronunciata iudicio damnabantur: quo à Senioribus legali ſanctione præſcriptum eſt, vt neuter noſtrum plus in iudicio ſuo, quam fratris crederet, ſi nunquam vellet diaboli calliditate deludi. *Caſſianus collat. 6. capite 10.*

Oppreſſio.

Vide Caſtitas. a. Lucretia. a b.

Opus.

A. Modernus Poëta in Alexandri perſona dixiſſe legitur. Quando dixero fortem, I prior, i, ſed in arma veni, præcedere niſus tum demum ſocios ſum dignus habere ſequaces. Legimus in libro primo cõtra Academicos, S. Auguſtinum manibus proprijs laborando quandoque diſcipulos ad opera prouocaſſe. *Cantipratanus de Apibus libro primo, capite decimo-quinto.*

Item, vide Labor. Monachus.

Oratio.

A. Socrates nil vltra petendum à dijs putabat, quam vt bona tribuerẽt, quia ſcirent quid cuique vtile, nos autem petimus, quod non impetraſſe melius foret. Define ſtulta futuris

turis malorum tuorum cauſis, quaſi feliciſſimis rebus inhiare, teque totam cæleſtium arbitrio committe. *Valerius libro ſeptimo, capite ſecundo. Cato in Alcibiade.*

B. Retulit Humbertus Archiepiſcopus quod in monaſterio S. Silueſtri monachus quidam obijt, & ab incipiente galli cantu vſque ad horam diei ſecundam, cadauer exanime iacuit, circumquaque fratribus pſallentibus. Cumque ad miſſam, Agnus Dei pro eo diceretur, ſurrexit, & maledicta in Deum & blaſphemias cœpit euomere, crucem reſpuere, Dei genitricem opprobrijs lacerare. Et dicebat: Quare pro me pſallitis? Ego in flamma Tartari fui, ibique Lucifer coronam ſuam æream candentem mihi impoſuit. Cumque fratres eum ad pænitentiam monerent, ille omnia reijciebat. Tunc monachi toto corde pro illo orantes, & exutis veſtibus ſe verberantes, inſudabant precibus. Et ecce deſperatus ad ſe redit. Deum laudat, Satanæ renunciat, crucem adorat. Confeſſus eſt auté, quia poſt abrenunciationem ſeculi, inciderat in fornicationem, quam eotenus cælauerat, & benedicens Deũ, vſque in diem alterum vixit & ſanctè migrauit. *Petrus Damiani lib. primo, epiſtola nona.*

C. Cum Galli Imperatoris regnum floreret in initio, ſanctos viros perſequutus eſt, cum quibus & proſperitatem ſuam pariter fugauit & pacem. *In Eccleſ. hiſt. lib. 7. cap. 1.*

D. Cuidam Eremitæ qui ſeminauerat olera, viſum eſt pluuiam neceſſariam eſſe, petiuit à Deo & obtinuit. Demũ viſum eſt ſerenitatem eſſe neceſſariam, & obtinuit, & tamen nec vnum olus de terra exijt, qui credens vniuerſalem defectum eſſe olerum in anno illo, patienter tulit, ſed cum declinaſſet ad domum cuiuſdam Eremitæ, & pulcherrima ibi olera vidiſſet, admiratus narrauit quæ ſibi acciderant. Qui dixit: Merito hoc accidit, putabaſne te ſapientiorem Deo, qui ei indicabas quid facere deberet? E contra refertur de quodam Agricola, quod ſemper habebat in agris & vineis vberiores fructus, quam alij, qui reſpondit non eſſe mirum, cum ſemper haberet tempus quale ipſe vellet, dicens: Ego nunquam volo aliud tempus habere, quam Deus velit, ſemper habeo tale quale volo. *Guilielmus Lugdunenſis in ſumma vitiorum in tractatu linguæ, rubrica octaua.*

Legitur de S. Bartholomæo quod centies flexis genibus orabat Deum per diem, & centies per noctem. *Idem.* E.

Dicebat quidam quia latrones & Trutanni docuerant ipſum orare. Latro attendens quid fecerit, & tormentum ſibi præparatum, inter hæc duo cum lachrymis miſericordiam petit, Trutanni vero ea quæ ſunt miſerabiliora in eis, improbiſſime oſtẽdunt, & quæ ſana ſunt abſcondunt, vt magnitudo miſeriæ ad miſericordiam excitet. *Eodem libro parte tertia, rubrica 45.* F.

In hoſpitij ſui veſtibulo mater S. Bonifacij gallinas nutrire conſueuerat, ſed eas vulpes veniens auferebat. Quadam die quum ibidem S. Bonifacius ſtaret, vulpes ex more venit, & gallinam abſtulit. Ipſe autem concitus Eccleſiam intrauit, & orans dixit: Placet tibi Domine, vt de nutrimento matris meæ manducare non poſſum? Qui ab oratione ſurgens Eccleſiam eſt egreſſus, vulpes mox rediens gallinam dimiſit, & ipſa moriẽs ante eius oculos cecidit. *Et infra.* Exauditus eſt in rebus vilibus, vt in paruis G.

paruis diſceret; quantum de Deo præſumere in magnis petitionibus deberet.

Greg. in Dialog. lib 1. cap 9.

H. In vno ex monaſterijs, quod ipſe conſtruxerat B. Bernardus, quidam monachus eſt, qui ad orationem ſtare non poterat: ſed mox vt ſe Fratres ad ſtudium orationis inclinaſſent, ipſe egrediebatur foras, & mente vaga terrena aliqua & tranſitoria agebat. *Et infra.* Cumque vir Dei veniſſet in idem monaſterium, & expleta pſalmodia ſeſe fratres in orationes dediſſent, aſpexit quod eundem monachum, qui manere in oratione non poterat, quidam niger puerulus per veſtimenti fimbriam foras trahebat. *Et infra.* Die igitur alia, poſtquam beatus Maurus hoc idem vidit, expleta oratione vir Dei oratorium egreſſus, ſtantem monachum reperit, quem pro cecitate cordis ſui virgo percuſſit ſicque ad orationis ſtudium permanſit immobilis.

Gregorius in Dialogis libro ſecundo, capite quarto.

I. Frater dixit Anthonio. Ora pro me. Et reſpondit ei: Nec ego tui miſereor, nec Deus, niſi pro te ipſo ſollicitus fueris, & popoſceris à Deo.

In vitis Patrum libro decimo, parte prima.

K. Dicebat de Abbate Arſenio, quia veſperi ſabbathi illuſceſcente Dominica, relinquebat poſt ſe ſolem, & extendebat manus ſuas ad cælum orans, donec mane Dominica die aſcendens ſol illuſtraret faciem eius, & ſic reſidebat.

In vitis Patrum libro duodecimo, parte prima.

L. Interrogarunt fratres Abbatem Agathonem dicentes: quia virtus in conuerſatione plus habet laboris. Et dixit eis: Ignoſcite mihi: quia puto non eſſe alium laborem talem, qualem orare Deum, ſemper inimici dæmones feſtinant irrumpere orationem eius, ſcientes quia ex nulla re impediuntur, niſi per orationem. Siquidem omnem alium laborem, quem homo aſſumpſerit, quamuis inſtanter, & toleranter agat, tamen etiam poſſidet aliquam requiem, oratio autem, vſque ad vltimam exhalationem, opus eſt vt habeat laborē magnum certaminis.

In vitis Patrum libro duodecimo, parte prima.

M. Orabat ſemel Hilarion, & vt natura fert hominum, abſtracta ab oratione mens, neſcio quid aliud cogitabat: Statim inſilijt diabolus dorſo eius, & latera calcibus, ceruicem vero flagellis verberans: Eya, inquit, cur dormitas? cachinnanſque deſuper, ſi defeciſſet, an ordeum vellet, ſciſcitabatur.

Hieronymus in vita eius.

N. Si quando orans Pachomius petitionis ſuæ non conſequeretur effectum, non contriſtabatur omnino, ſciens expedire ſibi, vel omnibus, quidquid diuina miſericordia cenſuiſſet.

In vita eiuſdem.

O. S. Antonium ita nonnunquam nouimus in oratione perſtitiſſe, vt eodem in exceſſu mentis frequenter orāte, cum ſolis ortus cœpiſſet, infundi audierimus eum in feruore ſpiritus proclamantem. Quid me impedis, Sol, quia ad hoc oriris, vt me ab huius veri luminis abſtrahas claritate?

Verba ſunt Abbatis Iſaac in Collat. Patrum collat. 9. cap. 31.

Digitized by Google

P. Dixit Abbas Iſaac. Hic verſiculus, Deus in adiutorium &c. recipit omnes affectus, quæcunque inferri poſſunt humanæ naturæ, & ad omnem ſtatum, atque vniuerſos incurſus competenter aptatur. Habet inuocationem contra pericula, humilitatem piæ confeſſionis, timoris perpetui vigilantiam, conſiderationem fragilitatis ſuæ, contra impugnationes hoſtium valet, vnicuique in qualibet qualitate degenti neceſſarius inuenitur. Huius verſiculi meditatio in tuo pectore ſemper voluatur, hunc in opere quolibet, ſeu miniſterio, vel itinere conſtitutus decantare nõ deſinas. Hic tibi expergefacto primus occurrat, ille deinceps ad omne opus actuſque deducat: hũc ſcribes in limine, & ianuis pectoris tui collocabis. *Caſsianus collatione decima, capite 10.*

Q. Vtilius cenſent ſancti Patres in Ægypto conſtituti, breues quidem orationes, ſed creberrimas fieri, illud quidem vt iugiter Deo cohærere poſſumus, hoc vt dęmonis iacula ſuccincta breuitate vitemus. *Caſsianus de inſtitutis monachorum libro ſecundo, capite vigeſimo.*

R. Refert Calixtus Papa, quod quidam Ciuis Barcinonæ ad S. Iacobum veniẽs, hoc ſolum poſtulaſſe dicitur, ne deinceps ab aliquibus hoſtibus caperetur. Rediẽs ergo à Saracenis capitur, & pluries ab eis per nundinas vẽditur, ſed tamẽ ſemper catenę quibus ligabatur, ſoluebãtur. Cum autem iã tredecim vicibus venditus & duplicibus catenis ligatus fuiſſet, & ipſe S. Iacobum inuocaret, Sanctus apparuit ei dicens: Quoniam in Eccleſia mea poſtpoſita ſalute animæ liberationem tantum corporis poſtulaſti, ideo in hæc pericula incidiſti: ſed quia Deus miſericors ęſt, miſit me vt te redimam, ſtatimque ruptis catenis per terras Sarracenorum, partem catenæ in teſtimonium huius miraculi ferens, in terram ſuam cunctis ſtupentibus rediit. Cum enim quis eum capere vellet, viſa catena territus fugiebat. *In aurea legenda de Sancto Iacobo.*

Monialis quædam grauiter laborans, ac in tibia grauiter percuſſa, ſic orauit: Mi Domine non ſum ego digna orare te, ſed rogo dominum meum S. Dominicum vt ſit mediator inter me & te. Cum ergo diu cum lachrymis oraſſet, in extaſi facta vidit S. Dominicum ante lectum eius ſtantem, ſibique dicentem. Quare tantum ſanari deſideras. Et illa: Vt poſſim Deo ſeruire deuotius. Tunc ille vnguento quodam tibiam eius inunxit, & ſanata eſt. *In aurea legenda de ſancto Dominico.* S.

Quadam vice dum S. Bernardus iumento inſidens aliquo pergeret, cuidam ruſtico ſic ſe offerente multum de cordis inſtabilitate in oratione conqueſtus eſt. Quod ille audiens mox eum deſpexit, & in omnibus cor firmum, & ſtabile ſe habere dixit. Volens autem Bernardus eum vincere dixit: Sequeſtra te pauliſper à nobis, & tota qua poteris intentione orationem dominicam inchoa, quam ſi ſine cordis aliqua euagatione finire poteris, iumentum meum procul dubio habebis. Tu autem fide tua mihi ſpondeas quod ſi aliqua ibidem cogitaueris, non mihi celabis. Lætatur ille, & quaſi iumentum iam lucratum ſe putans, audacter receſſit, & ſeipſum recolligens dicere incæpit. Vix orationis impleuit dimidiũ. Et ecce importuna cogitatio cordi ſe ingerit, vtrum ſellam debeat habere cum iumento. Quod ille audiens contritus ad Bernardum rediit, & ei indi- T.

indicauit, & de ſe temere vt prius non præſumpſit. *In aurea legenda de ſancto Bernardo.*

Y. Miles quidam defunctus alteri militi viuo apparuit, à quo interrogatus de ſtatu ſuo dixit. Varijs pœnis affligor, ſed orationes facias fieri pro me. Quærenti autem illi an à tali Sacerdote, vellet illas orationes fieri, ille nihil reſpondens more renuentis caput excuſſit. Deinde quærens an ab illo Eremita vellet eas fieri, reſpondit, Vtinam ille pro me oraret. Quod cum facturum ſe promitteret ille ſubiunxit: Et ego dico tibi quod ab iſto die vſque ad duos annos tu etiam morieris, ſicque diſparuit, & miles in melius vita mutata in Domino obdormiuit. *In aurea legenda de commemoratione fidelium.*

X. Quidam, quem S. Thomas martyr multum dilexerat, cum grauiter infirmaretur, iuit ad eius tumulum, & pro ſanitate rogauit, & impetrauit. Sed dum ſanatus rediret, cœpit cogitare quod illa ſalus animæ ſuæ forſan non expediret, vnde rediens iterum orauit, vt ſi non eſſet vtile animæ ſuæ, continuo infirmitas rediret, & ſtatim illa rediit. *In legenda ſancti Thomæ.*

Ordo.

A. ANtiquum hoſtem de Clerico quodam Aquinēſis Eccleſiæ obſeſſo expulit S. Benedictus, cui ſanato præcepit, dicens: Vade, & poſthac carnem non comedas. Ad ſacrum vero ordinem nunquam accedere præſumas. Quacunque die ſacrum ordinem temerare præſumpſeris, ſtatim iuri diaboli mancipaberis. Diſceſſit ille ſanus, & ſicut terrere ſolet animum pœna recens, ea quæ ille præceperat, interim cuſtodiuit. Cum vero poſt multos annos, omnes priores illius de hac luce migraſſent, & Iuniores ſibi ſuperponi in ſacris ordinibus cerneret, verba Dei quaſi ex longo tempore oblitus poſtpoſuit, & ad ſacrum ordinem acceſſit, quem mox, is qui reliquerat diabolus, tenuit, eumque vexare non ceſſauit, donec animam excuteret. *Gregorius in Dialogis libro ſecundo, capite decimo-ſexto.*

B. Dicebat de Abbate Theodoro, quia cum factus eſſet Diaconus in Scythi, non acquieſcebat miniſtrare, ſed huc & illuc fugiebat, & iterum ſenes adducebant eum dicentes. Ne derelinquas miniſterium tuum. Dixit autem eis: Dimittite me, & precor Deum, & ſi oſtenderit mihi quia debeo ſtare in huius miniſterij loco, faciam, & dum deprecaretur Deum dicebat. Si voluntas tua eſt Domine vt ſtem in miniſterio tuo demonſtra mihi. Et oſtenſa eſt ei columna ignis de terra vſque ad cælum, & vox ſonuit dicēs: Si potes fieri ſicut columna hæc, miniſtra. Ille audiens ſtatuit apud ſe non acquieſcere miniſtrare. Qui cum veniſſet ad Eccleſiam pœnitentiam egerunt apud eum fratres dicentes: Si non vis miniſtrare, vel calicem tene, & non acquieuit dicēs: Si non dimittitis me, diſcedam de loco iſto. Et ita dimiſerunt eum. *In vitis Patrum libro decimo-quinto, capite tertio.*

Item, vide Sacerdotium.

Origenes.

A. ATHanaſius defenſor Nicæni concilij, libris proprijs contra Arianos voce clara teſtem ſuæ fidei Origenem vocat, illius libros cōiungens ſuis, & dicens: Mirabilis & laborioſiſſimus Origenes hoc de filio Dei

teſtimonium nobis perhibens ait, coæternum eum aſſeuerans patri. Ignorant ergo ſemetipſos derogatores Origenis, & laudatori eius Athanaſio blaſphemantes.

In hiſtoria tripartita libro 10. cap. 11.

B. In tãtum ardorem ſubeundi martyrij puerulus exarſerat, vt ſponte ſe periculis ingereret, quod adipiſci omnino potuiſſet, niſi quod diſpenſatione Dei ad vtilitatem Eccleſię fuerat ſeruatus per ſollicitudinem matris quæ glorioſę mortis eius deſideria impeduit. Etenim cum prorumpere eum ad agonum certamina præſenſiſſet, nocte dormientis cubiculum ingreſſa, omnia eius indumenta quibus in publicum procedi poterat, ſubſtraxit, vt per hoc domi reſidere cogeretur. Ille ob hoc epiſtolam ſcribit ad Patrem, qui pro fide tenebatur in vinculis, ſe quidem maternis artibus retineri, ſed illum debere tenere quod cępit, & addidit. Vide Pater, ne propter nos aliud velis. Vt vero pater martyr factus eſt, ipſe cum matre & ſex puerulis fratribus decimum ſeptimum agens annum, in ſumma facultatum penuria eſt derelictus, quoniam cenſus paternus fiſco ſociatus eſt.

In hiſtoria tripartita libro ſexto, capite ſecundo.

C. Dum verbum Dei docet palam, tam viros quam fæminas inſtituens, omnemque occaſionem turpis maledicti gratia vult infidelibus tollere, quoddam minus perfecti ſenſus exercet in ſuo corpore, ſed feruentis fidei & nimię caſtitatis indicium. Nam illud Euangelicum attendens, ſunt Eunuchi qui ſe caſtrauerunt propter regnũ Dei, mox in ſe adimpleuit.

In Eccleſiaſtica hiſtoria libro ſexto, capite ſexto. Matt. 19.

D. Illud preclarum fertur de eo, quod nunquam permiſit ea quæ in eccleſijs diſſerebat, à notarijs excipi, niſi quando iam ſexageſimum ætatis agens annum, vſu & labore multum fiduciæ in verbo Dei acceperat.

Ibidem libro ſexto, capite vigeſimoſexto.

E. Plurimum admirari non ſufficio quod vir tam illuſtris deuolutus ſit in nominatiſſimam hæreſim, quod Seraphim in Iſaia Spiritum ſanctum eſſe expoſuit, & in alio loco de penitẽtia diaboli, & de abſolutione reproborum poſt mille annos &c. cum abſtinentiſſimæ & caſtiſſimę vitę fuiſſe referatur, & tam purę doctrinę. Ego ſanè de eo ſalua patrum fide dixerim quod vel hęc omnia non ſcripſerit, ſed ab hęreticis ob præclarum nomen eius obfuſcandum ſunt conficta & nomine ſuo pretitulata, vel ſi ſcripſerit non ſtatuit ex ſententia, ſed diſſeruit ex opinione. Compatiendum eſt tanto eruditionis viro, cuius vitia ſi qua ſunt in ſcripturis poteſt eorum quę fideliter ſcripſit ſplendor exuperare, de quo à patribus dictum eſt, quia vbi benę ſcripſit nemo melius. Quod autem erratum eſt ab Origene opinor ex hoc ei accidiſſe, quod nimio lectionis ſtudio Philoſophos eſt amplexus, & quia de calice Babylonis bibit inaurato, coactus eſt de eius fęce in ſacram ſcripturam transfundere. Ex quo valde cauendum eſt Eccleſiaſticis viris ne philoſophicis inſtitutis nimis dent operam. Non hoc dicendo lectores artium damnamus & artes, nam & ipſę non inutiliter ad profundas quęſtiones Theologię enodandas leguntur, verum quoſdam reprehendimus qui libris gentilium tam familiariter adhęrent, & totos ſe immergunt, vt totum pęne vitę ſuę curſum conſumant.

Lib. de principijs Hier. to. 2. ad Auitum epiſt. 59. Auguſt. lib. 21. de ciu. c. 17.

In ſpeculo hiſtoriali libro duodecimo, capite

capite decimo.

F. Origenes melior in omnibus bonis, peior in malis.

Hieronymus in epiſtola ad Deſiderium.

G. Non ſolum in verbo erat Origeni perfecta doctrina, ſed & in opere cõſummatę diſciplinę prębebat exẽpla: de quo ferebatur: Hic eſt qui quale habet verbum, talem habet vitam, quia quę docet agit, & quę agit, hęc docet.

In Eccleſiaſtica hiſtor. libro ſexto, capite tertio.

H. *Alexandrino.* Iniuncto ſibi à Demetrio Epiſcopo, magiſterij officio, ſcholam grammaticam negligere cępit, magis ſe verbo Dei conferens. Vtitur ſanè conſilio virili, bibliothecam gentilium librorum tradit cuidam fideli Amico, pactus cum eo quatuor ſibi obolos ex eius pretio per ſingulos dies inferri, quo, ſcilicet nec grauis eſſet cuiquã, nec cõgregatam pecuniam domi ſeruare videretur.

Ibid. cap. 4.

I. Erat ei mos iſte, vt ſi quis noſtrorum Adoleſcentum ingenioſos videret, traderet eis ea quibus philoſophi velut primis elementis diſcentes imbuere ſolent. Multos etiam Idiotas ad diſcendum cohortabatur, dicens: Non parum ad intelligentiam ſcripturarum emolumenti eis conferri, ſi aut in liberalibus literis, aut philoſophis exercerentur...

Ibidem capite 15.

K. Hęreſim Elceſaitarum ſtatim reſtinxit. Aſſerunt iſti quod in perſecutionibus, ſi quis negauerit, nil criminis habeat, pro eo quod is qui fixus eſt in corde ſuo, etiam ſi ore negauerit pro neceſſitate, corde tamen in fide permaneat.

Eadem libro capite 28.

ORNATVS.

A. IN Eccleſia quadam Moguntię ſacerdos Curatus mulierem quandam ornatam variè ante oſtium Eccleſię videns, in cuius veſtium cauda multitudinem dęmonum qui erant nigri vt Aethiopes, parui vt glires, ore cachinnãtes, & ſaltantes conſpexit, eamque ibi manere iuſſit, populum aduocauit, dęmones ne fugerent, adiurauit, & vt populus hęc videret, precibus impetrauit. Videns ergo hęc mulier veſtem mutauit, & tam ipſi quam alijs, viſio hęc facta eſt occaſio humilitatis.

Cæſarius miraculorum lib. 5. cap. 7.

B. Audiui virginem innocentem quam remordebat conſcientia quod habebat veſtem alterius coloris quam naturalis allegantem contra ſe quod ouis quę nunquam peccauerat contenta fuerit naturali colore, ipſa vero quę peccauerat pretioſiore colore vteretur.

Gulielmus Lugdun.

C. Narrat Guilielmus Pariſiẽſis quod quędã mulier quę tingendis & ornãdis crinibus dum viueret intenta erat, apparuit poſt mortem cuidam pectinans crines & ornans. Cui dixit quod illa pectinatio fuit intolerabilis cruciatus & quod pecten immenſitate põderis eam grauabat & deprimebat, qua apparitione placuit Deo inſinuare quam periculoſa ſit curioſa ſtudioſitas in veſtibus.

Ioannes Galenſis.

D. Maxima ornamenta eſſe matronis liberos, apud Põponiũ Rufum collectorẽ librorũ ſic inuenimus. Cornelia Gracchorum mater, cum Cãpana matrona apud eam hoſpitata, ornamentã ei pulcherrima illius ſęculi oſtenderet, traxit eam ſermone quouſque è ſchola redirent liberi, & hęc, inquit, ornamenta ſunt mea.

Valerius Max. libro 4. cap. 4.

Digitized by Google

E. Legitur de quodam ſancto quod vidit dæmonem ridentem & quæſiuit ab eo quare rideret? qui dixit. Vidi ſocium meum æquitantem ſuper caudam cuiuſdam mulieris quæ dum traheret caudam cecidit ſocius meus in lutum & inde riſi.

Gulielmus Lugdunenſis in ſumma vitiorum in tractatu ſuperbiæ rubrica 43.

Item, vide Bernardin. i. Brachmanni. a.

OSTENTATIO.

A. CVlpabat S. Apollonius eos qui comam capitis nutriunt, vel ferrum in collo circumferunt. Certum eſt enim, inquit, quod oſtentationis cauſa hæc faciant, cum mandatum ſit etiam ieiunia ipſa in occulto celebranda.

In vitis Patrum, in vita S. Apollonij.

Item, vide Bernardus. f. Didymus. b.

PALMA.

A. REm mirandam Ariſtoteles & Plutarchus dicunt, ſi ſuper palmæ lignum magna pondera imponas, non deorſum redit, ſed aduerſus pondus reſurgit: Propterea placuit eam ſignum eſſe victoriæ.

Ioannes Sareſb. in Polycratico libro quinto, capite ſexto. Ariſtot. 7. Problem. Plut. 7. Sympoſ. Agellius noct. Attic. libro 3. capite ſexto.

PAPA.

A. GOthorum tempore, dum S. Ioannes Romanæ Eccleſiæ Pontifex, ad Iuſtinianum Iuniorem Principem pergeret in Corynthi partibus aduenit: cui neceſſe fuit vt in itinere ad ſedendum equus requiri debuiſſet, quod illic quidam nobilis audiens, equum quem pro manſuetudine eius coniunx ſedere conſueuerat, ita ei obtulit, vt eo ad loca alia perueniente, cum aptus equus potuiſſet inueniri, deberet ille quem dederat, remitti. Cumque remiſſum illa ex more ſedere vellet, non valuit, quia poſt ſeſſionem tanti Pontificis, mulierem ferre recuſauit. Quod vir prudenter intuitus, hunc remiſit, petens vt equum ipſe poſſideret, quem iuri ſuo ſedendo dedicaſſet.

Gregorius in Dialogis libro tertio, capite ſecundo.

B. Marcellinus Papa, cum iuſſu Diocletiani, & Maximiani ad ſacrificantum cogeretur, duo grana incenſi poſuit. Tunc fideles eum redarguunt. Quod ille cernens, in concilio Epiſcoporum ſe ſuppoſuit iudicandum. Ad quem illi, abſit vt ſummus Pontifex ab aliquo iudicetur; tu te proprio ore iudica. Ipſe autem pænitens ſeipſum depoſuit, ſed tamen omnis turba eum iterum reelegit. Quod audientes Cæſares iterum eum capi faciunt. Cum autẽ decapitari deberet, ſe Chriſtiana ſepultura indignũ eſſe aſſeruit, & qui ſe ſepelire auderent, excommunicauit. Quare corpus eius triginta quinque diebus inſepultum remanſit. Poſt hæc S. Petrus Marcello ſucceſſori apparuit dicens: Marcelle quare non ſepelis me? Me inſepultum reputo quamdiu Marcellinum inſepultum video. Vade & ipſum ad pedes meos ſepelias, qui ſtatim iuſſa compleuit.

In aurea legenda de eodem. Pontificale Damaſi. Concilium Sinueſſanum. Nicolaus 1. epiſtola ad Michaelem, Marcellini ſacrificantis meminere. Vide cenſuram Card. Baronij ad annum 702. vbi Marcellinum ab hoc crimine purgat.

C. Papa Sergius primo os porci dictus eſt. Ab illo tempore ordinatum eſt vt omnes Papæ nomina mutent, tum quia Dominus his quos elegit Apoſtolos, nomẽ mutauit, tum quia ſicut mutan-

mutantur in nomine, mutentur in vitæ perfectione, tum ne ille qui ad tam decorum officium eligitur, indecoro nomine turpetur.

In aurea legenda ex Platina in Sergio ſecundo. Ea quæ Platina ex Martino tradit, nempe Sergium ſecundum primum fuiſſe qui nomen mutauerit, apud neminem veterum auctorum inueniſſe ſe fatetur Onuphrius: imo ex Anaſtaſio bibliothecario qui tum floruit, contrarium magis elicitur, enim ſcilicet etiam ante Pontificatum Sergium eſſe vocatum. Fortè Sergij prænomen ſemper habuit: os porci verò cognomen: & Pontifex creatus cognomen, prænomine tantum retento omiſit. Sed iſta nec ſic continuata quadrant. Ioannem duodecimum ego, ait Onuphrius, primum inueni, qui priſcum nomen, Papa creatus mutarit, cum ante Pontificatum Octauianus appellaretur.

D. Anno imperij ſui nono, Leo tertius cœpit ſanctas imagines deponere, & incendere, quare Gregorius ſecundus eum redarguens, & incorrigibilem videns, tributa Romæ prohibuit & Italiæ, remouens ab obedientia illius.

Paulus Diaconus libro vigeſimo-primo Romanæ hiſtoriæ. Sigebertus in Chronicis. Cedrenus Zonaras in vita Leonis Iſaurici.

E. Innocentius Ottonem filium Ducis Saxoniæ Imperatorem coronauit, & vt iura Eccleſiæ ſeruaret, ab eo exegit iuramentum, qui contra iuramentum ipſo die venit, & Romipetas expoliari fecit. Vnde Papa eum excommunicauit, & ab imperio depoſuit.

Vincentius in ſpecul. hiſtor.

F. Vt pontificalis apex non vileſcat, Conſtantinus tam palatium Lateranenſe, quam vrbis & Italiæ, ſeu Occidentalium regionum prouincias, loca & ciuitates Papæ Silueſtro, eiuſque ſucceſſoribus decreuimus diſponendum ac iure Romanæ Eccleſiæ permanendum.

In epiſtola Conſtantini. Card. Baron. aſſerit egregiè Donationem Conſtantini ad annum 324. & Card. Bellarminus tomo 1. lib 5. cap. 9. de Rom. Pont.

G. Damaſus Papa accuſatus adulterij, factaſynodo, purgatus eſt à quadraginta quatuor Epiſcopis, qui damnauerunt Concordium & Calixtum diacones accuſatores.

In libro Pont. & apud Sigebertum ad annum 387.

H. S. Antidius Beſontinus Epiſcopus, aliquando feria tertia poſt palmas, vidit agmen dæmonum, geſta ſuo Principi referentium, & inter eos Aethiopem in manu ſandalium præferentem, ad ſignum quod Romanum Præſulem, cuius hoc erat, per ſeptem annos impugnatum, tandem ad lapſum traxerit. Qui vocans ad ſe Aethiopem, & in virtute Dei, & ſanctæ Crucis ſuper eum aſcendens, eo vectante præcepit, vt eum Romam, ſub manu Domini, velociter incolumem perferret, eo vectante, Romam venit feria quinta, horâ celebrandi officij, & dæmone prę foribus expectante, Papę rem retulit, negantem per ſandalium ad pœnitentiam mouit, & miſſa vice eius celebrata, & parte chriſmatis à ſe conſecrati aſſumpta, dęmone reuectante, ad Eccleſiam ſuam redijt ſabbatho ſancto.

Iuxta priſcos ſcriptores legendam Veſontionenſis.

Sigebert. in Chronicis ad annum 411.

In geſtis ſancti Antidij. Ioannes Paulin. cœnobita Cluniacenſis ſer. feriæ quintæ poſt Dominicam tertiam quadrageſimæ, dicit omnem abeſſe magicæ artis ſuſpicionem ab hoc S. Antidij facto, quia ſancti vti poſſunt aliquando dæmonis opera, illi imperando, iuxta poteſtatem ſibi traditam à Chriſto dicente. Lucæ 10. Ecce dedi vobis poteſtatem ſuper omnem virtutem inimici. Sic D. Dominicus coegit dæmonem candelam tenere, donec horarium penſum perſoluiſſet. Malefici porro dia-

diaboli famulitio abutuntur, eum inuocando eique ſeſe ſubijciēdo. Itaque aliud longè eſt vti opera dæmonis more ſanctorum, & aliud abuti more Magorum.

I. Stephanus ſecundus ad expetendum Pipini Regis auxilium contra Longobardos in Fraciam venit. Porro ille vt eum venientem audiuit, per tria miliaria de equo ſuo deſcendens humiliter vitę ſtratoris terrę proſtratus cum coniuge & filijs eum vſque ad palatium deduxit.

In ſpeculo hiſtoriali Vincentij & Sigebert. ad annum 752. Anaſtaſius bibliothecarius & Platina in Stephano ſecundo.

K. Gregorius ſextus apoſtolatus Romani ſtatum per incuriam Anteceſſorum ita diminutum inuenit, vt pręter pauca oppida & vrbi vicina & oblationes fideliū, nihil haberet quo ſe ſuſtentaret. In ipſa vrbe in medio foro vagabantur ſicarij. Super Apoſtolorum & martyrum corpora & altaria gladij nudabantur &c. Tantis malis ille primo leuiter, vt Pōtificem decet, cępit occurrere. Mandat vrbanus vt à peregrinorum infeſtatione ceſſarent, & à rapina ſacrorum inuaſorum eccleſiaſtici patrimonij mandatis & epiſtolis inuitauit. Talia & multa alia concionatus nihil aut parum profecit. Tunc excommunicauit omnes illos qui aut talia agerent aut agentibus participarent. Illi furere nimis, muros vrbis armis circumſonare cęperunt, adeo vt pęne Papam occiderent. Tunc arma & equos vndequaque cōquiſiuit, milites & equites armauit ac Eccleſiam S. Petri. Occiſis itaque ſibi reſiſtentibus prędia multo tempore amiſſa in antiquum ius reſtituit.

In Chronico Martini Poloni.

L. In partibus Babylonię habebat poſſeſſionem ſedes Apoſtolica, vnde tantum balſami redditum annuatim capiebat, quod inde ſicienti fomite ſufficeret lampadi ante altare S. Petri. Hanc poſſeſſionem accepta pecunia diſtraxit Papa, & canonem aromatis, quem accipere ſolebat, amiſit. Aliquanto poſt, cum idem Papa ante altare aſtaret, ecce terribilis ſenex colaphum vehementer illi incuſſit, & ait: Tu extinxiſti lucernam meam ante me, & ego extinguo lucernam tuam ante Deum. Protinus ille corruit, & paulo poſt obijt.

Petrus Damiani libro primo epiſt. 20. ad Cadoloum Antipapam.

M. Dominum Adrianum Papam, certum eſt tantas in ea ſede miſerias inueniſſe, vt facta collatione pręcedentium, tota pręcedens amaritudo vita fęliciſſima fuerit. Spinoſam dico cathedram Romanam, mantellum acutis conſertum aculeis, coronam & phrygium, clara meritò videri, quia ignea ſunt: dicebat ſe nunquam à natali ſolo Anglię malle exiſſe, aut in clauſtro S. Rufi perpetuo latuiſſe, quā tantas intraſſe anguſtias. In incude & malleo, inquit, ſemper dilatauit me Dominus. Nonne ergo miſer eſt, qui pro tanta pugnat miſeria?

Ioannes Saleſberienſis in Polycratico libro octauo, capite 23.

Item, vide Cubicularius. a. Damnatus. c. Detractio k. Eccleſia. b. Epiſcopus. a. Humilitas. a. Linus. a. Mulier. g. Simonia a.

PARENTES.

A. QVidam beato Andreę dixit. Secretius mater mea pulchrum me videns de opere illicito me tentauit. Cui cum non cōſentire vellem, Iudicem adijt volens in me crimen tantę nequitię retorquere, ſed ora pro me ne moriar tam iniuſtè. Nā accuſatus penitus tacebo malens vitam perdere quam meam taliter infamare. Deinde narratur qualiter per eum fuerit liberatus à morte.

In aurea legenda.

Teutho-

B. Teuthonicis quibuſdam, patre & filio, vt ait Calixtus Papa, ad S. Iacobum pergentibus, in vrbe Toloſa, ab hoſpite ſuo falſe ſuper furto ſcyphi accuſatis, data eſt à Iudice ſententia, vt vnus eorum ſuſpendi deberet. Sed cum pater pro filio, & filius pro patre mori vellet, filius tandem ſuſpenditur, & pater ad Sanctum mærens progreditur. Deinde narratur, qualiter filius fuerit per S. Iacobum cæleſti dulcedine ſuſtentatus, & liberatus à morte.

De ſanctiu Iacobo Zebedei.

C. Cum quendam ſcholarem Pariſijs veſtibus pretioſis indutum, & multũ à ſocijs honoratum viſitaſſet pater ſuus in vili habitu, timens ſcholaris ne ſocij ideo eum contemnerent, rogauit patrem vt nullo modo indicaret eis, & ſimulans eum eſſe de ſeruientibus patris, fecit eum comedere cum garcionibus. Finito prandio ſcholaris duxit eum in cameram ſecreto quærens ab eo ſi aliquam pecuniam attuliſſet. Cum autem denarios pater quos attulerat oſtendiſſet, aſſeruit quod nec vnum de illis haberet, & ait: Tu negaſti me fili, & ego nego te ſic quod nunquam comedes vel bibes de aliquo quod de cætero tibi mittam.

Gulielmus Lugdunenſis.

D. Dicitur de grue quod quando parentes eius depilati ſunt, filij quærũt eis neceſſaria donec habeant pilos vel moriantur, ſicut & de ciconijs refert *Solinus.*

E. Refertur quod quidam ſenex totam hæreditatem ſuam diuiſit filio ſuo. Ille vero primo benignè ſe habuit erga patrem, poſt expulit eum à thalamo ſuo, & locum ſibi fecit fieri poſt oſtium, & cum hiems eſſet quia filius ſibi abſtuliſſet bona coopertoria, rogauit filium filij vt patrem rogaret vt daret ei aliquid ad tegendum ſe, puer autem vix potuit obtinere duas vlnas burelli ad opus aui ſui, & cum duæ aliæ remanerent patri pueri, puer flendo rogauit eum vt ſibi eas daret, qui fletibus victus dedit quærens quid inde faceret, dixit: Seruabo eas quouſque ſis talis qualis eſt pater tuus, nec dabo tibi amplius ſicut nec tu vis modo dare patri tuo.

Vbi ſupra. Gulielmus Lugd.

Fuit quidam vxoratus & ex vxore habens filios iuxta ſuam opinionem. F. Cui vxor eius cum quadam die litigaret, obiecit quod ipſe credebat habere tres filios, ſed vnus tantum erat ſuus, quis tamen illorum eſſet noluit ei dicere. Cum autem infirmaretur ad mortem, vxore mortua ipſe condens teſtamentum dimiſit omnia illi qui filius eius erat. Quo defuncto illi tres contendebant cuius eſſet hæreditas, qua contentione delata ad Iudicem, Iudex præcepit vt pater mortuus alligaretur ad arborem & qui directius ſagittam in eum mitteret, hæreditatem haberet. Duo autem ex illis ſagittauerunt Patrem. Tertius offenſus eſt contra alios dicens quod nullo modo patrem ſagittaret, ex quo cognitum eſt quod erat filius eius, & data eſt ei hæreditas.

Vbi ſupra. Diodorus Siculus lib. 20. Simile refert de filijs Ariopharnis Thracum regis de paterno regno contendentibus.

Mithridates non cum fratre de paterno regno, ſed cum ipſo patre bellum de dominatione geſſit. G. In quo quis aut homines vllos adiutores inuenit, aut deos inuocare auſus ſit; præ admiratione hæreo.

Valerius libro nono capite 11. Dionyſ. libro ſeptuageſimo-ſeptimo. Oroſius Eutropius de Pharnace filio Mithridatis.

Decem fratres quorum ſeptem H. ſunt mares & tres fœminæ de Cæſarea Cappadociæ maledicto matris

Digitized by Google

recenti patris eorum obitu deſtitutæ tali ſunt; pœna diuinitus coerciti ob iniuriam ſibi ab eis factā, vt horribili quaterentur tremore membrorum, in qua fœdiſſima ſpecie, oculos ſuorum Ciuium non ferentes, toto pæne vagabantur orbe.

Augustinus de ciuitate Dei libro vigeſimo-ſecundo, capite octauo.

I. Tarquinius Rex M: Duumvirum, quod librum ſecreta ciuilium ſacrorum continentem ſibi commiſſum, corruptus Petronio Sabino deſcribendum dediſſet, culeo inſutum in mare abijci fecit, idque ſupplicij genus multo poſt Parricidis lege irrogatum eſt.

Valerius libro primo capite primo. Dionyſ. libr. 4. M. Attilium vocat. Sed Patricium eſſe debet, eodem teſte.

K. Coriolanus optimè de Republica meritus, iniquè damnatus, ad Wolſcos tunc infeſtos Romanis confugit. Et euenit vt quem Ciues ſalutarem Imperatorem habere noluerant, peſtiferum contra ſe ducem experirentur. Fuſis exercitibus noſtris Wolſco militi iuxta mænia vrbis, aditum ſtruxit. Miſſi ad eum deprecandum Legati, nihil profecerunt. Miſſi ſacerdotes cum infulis: Stupebat ſenatus, trepidabat populus. Tunc Vecturia Coriolani mater, Volumniam vxorem eius, & liberos ſecum trahens caſtra petijt, quam vbi Coriolanus aſpexit. Expugnaſti, inquit, & viciſti iram meam patria, admotis huius precibus, cuius vtero te, quamuis merito mihi inuiſam, dono. Continuoque agrum Romanum hoſtibus liberauit.

Idem libro quinto capite quarto. Liuius 2. Plutarch. Dionyſ. 8.

L. Sanguinis ingenui mulierem Prætor apud tribunal ſuum, capitali crimine damnatam, Triumviro in carcere necandam tradidit. Quam receptam, cuſtos carceris miſericordia motus, non protinus ſtrangulauit, aditumque ad eam filiæ ſed diligenter excuſſæ, ne quid cibi inferret, dedit, futurum putans vt fame conſumeretur. Cum autem plures dies intercederent, ſecum ipſe mirans, quidnam eſſet, quo tam diu ſuſtentaretur, curioſius obſeruata filia, animaduertit illam exerto vbere famem matris, lactis ſui ſubſidio lenientem. Quæ tam admirabilis ſpectaculi nouitas, ab ipſo ad Triumvirum, à Triumviro ad Prætorem, à Prætore ad conſilium Iudicum perlata, remiſſionem pœnæ mulieri impetrauit.

Ibidem Valer. Plin. lib. 7. cap. 76.

M. Dario regni ſui viribus in Scytharum regiones impetum facienti, paulatim cedentes ad vltimas iam ſolitudines peruenerant. Interrogati deinde ab eo per legatos, quem finem fugiendi, quodue initium pugnandi facturi eſſent, reſponderunt, ſe nec vrbes vllas, nec agros cultos habere: Cæterum cum ad parentum ſuorum monumenta veniſſent, ſciturū quomodo Scythæ præliari ſolĕt, quo quidem vno tam pio dicto, immanis gens ab omni ſe feritatis diſcrimine redemit. Quis plauſtris vagos, & corpora latebris tegentes, in modumque ferarum laniatu pecudum viuentes, ſic Dario reſpondere docuit? Illa, ſcil. rerum natura, quæ & Cræſi filium, loquendi vſu defectum, ad protegĕdum patris incolumitatem miniſterio vocis inſtruxit. Captis enim à Cyro Sardibus, cum vnus ex numero Perſarū, ignarus viri, in cædem eius impetu ferretur, oblitus quid ſibi fortuna naſcenti denegaſſet, ne Cræſum occideret, proclamando, pænè impreſſum iugulo mucronem reuocauit. *Herod. l. 4.* *Herod. l. 1.*

Ibidem Valer. Agel. 5. cap. 9.

N. Seleuci filius Antiochus nouercæ amore correptus, pectoris vulnus

pia diſſimulatione contegebat. Itaque diuerſi affectus iiſdem viſceribus incluſi, cupiditas & pudor, ad vltimam tabem corpus eius redegerant. Iacebat in lecto moribundo ſimilis. Sed hanc triſtitiæ nubem. Leptinis Mathematici, vel (vt quidam aiunt) Eraſiſtrati medici prouidentia diſcuſſit. Iuxta enim Antiochum ſedens, vt eum ad introitũ Stratonices rubore ſuffundi, eaque egrediente pallere, ad ipſam veritatem penetrauit. Intrante enim Stratonice & rurſus abeunte, brachiũ adoleſcentis diſſimulanter apprehendendo, modo languidiore, modo vegetiore venarum pulſu cōperit cuius morbi æger eſſet, protinuſq; id Seleuco expoſuit, qui cariſſimam ſibi cōiugem filio cedere non dubitauit.

Valerius libro quinto, cap. 5. Appia. Syriaca. Plut in Demetrio.

O. Quidam cum à filio inſidias necti ſibi comperiſſet, nec inducere in animum poſſet, vt verum ſanguinem ad hoc ſcelus progreſſum crederet, ſeductam vxorem ſuſpicans, rogauit ne ſe vlterius cælaret, ſed diceret ſiue illum Adoleſcentem ſubieciſſet, ſiue ex alio concepiſſet. Aſſeueratione deinde eius & iureiurando, ſe nil tale debere ſuſpicari perſuaſus, in locum deſertum filio perducto, gladium quẽ ſecum occultum tulerat, tradidit ac iugulum feriendum obtulit. Quo facto, magno impetu recta cogitatio pectus Iuuenis occupauit, abiectoque gladio. Tu vero viue, inquit, Pater: Tantum quæſo ne meus erga te amor eo ſit tibi vilior, quod à pœnitentia oritur.

Idem Valerius lib. 5. cap. 7.

P. Quidam interrogatus cur Patrem percuſſerat, reſpondit quod ille percuſſit patrem ſuum, & ille percuſſit ſuperiorem patrem ſuum, & puerum ſuum oſtendens ait, & iſte me percutiet.

Ariſtot. 7. Ethicorum 8.

Item, vide Abſtinentia. a. d. Filius. i. Ingratitudo. g. Mater. Pater. Puer. a.

PARISIVS.

Alcuinus Magiſter Caroli Magni; multa ſcripſit, inter quæ eminẽt libri de Trinitate, Sapientiæ ſtudium de Roma Pariſios tranſtulit, quod illuc de Græcia tranſlatum fuerat. Fuerunt Pariſius fundatores huius ſtudij, quatuor monachi Bedæ diſcipuli, Rabanus, Alcuinus, Claudius, & Ioannes Scotus. *Et infra.* Legitur quod Alcuinus de natione Anglorum, audito quod Carolus gratãter ſtudioſos ſuſciperet, venit ad eum cum ſocijs, quem Rex vſque ad finem vitæ ſecum retinuit, niſi cum ad bella proceſſit, deditque ei Abbatiam S. Martini, vt quando eſſet abſens, ibi requieſceret, & ad ſe confluentes doceret. A.

Vincentius in ſpeculo hiſt. libro vigeſimoquarto, cap. 103 Sigeb. ad annum 790. Vide Arnoldum Vuion ligni vitæ libro quinto, capite 92.

Circa annum Domini 1209. florebat ſtudium literarum Pariſius, illuc de toto orbe vndique ſcholaribus confluentibus. B.

Ibidem libro 30. cap. 107.

PARCIMONIA.

Vide Abſtinentia. Brachmani. a.

PARTVS.

Ethelcleda filia Ethelredi Regis Angliæ, experta primi partus difficultatem, perpetuo à viro abſtinuit, proteſtans non conuenire Regis filiæ, vt tanto periculo ſe committeret. A.

Vincentius in ſpecul. hiſtor. libro vigeſimoquinto, capite 52. Gulielmus Malmesb. de geſtis Anglorum, Regum Anglorum,

Digitized by Google

libro ſecundo, capite quinto.
Item, vide Coniugium. c. Margareta. a. Maria. m.

PARVIFICENTIA.

A. Dicebat quidam ſenum, quia eſt quidam faciens multa bona, & diabolus immittit ei ſcrupuloſitatem pro paruis rebus. Veniente enim me aliquando in Oxirintho ad quendam ſenem, qui multas faciebat eleemoſynas, venit vidua poſtulans ab eo modicum tritici, & dixit: Vade & affer modium, & menſuro tibi. Ille menſurans modium, dixit ei: Maior eſt. Et facta eſt viduæ verecundia. Cum vero diſceſſiſſet, dixi: Abba mutuaſti viduæ hoc triticum, aut quid? At ille dixit: Non, ſed donaui. Ego vero dixi: Ergo ſi totũ gratis dediſti, quomodo in modico ſic voluiſti ſcrupuloſus eſſe & feciſti verecundiam viduæ?
In vitis Patrum lib. 13. parte 2.

PASSIO.

A. Videtur mihi in hoc, vbi quæritur, vtrum accidant ſapienti paſſiones animi, an ab eis ſit prorſus alienus, de verbis Stoicos potius, quam de rebus facere controuerſiam, nam & ipſos, nihil hinc aliud quam Platonicos & Peripateticos ſentire exiſtimo, quantum ad vim rerum attinet, non ad ſonum vocabulorum. In libris noctium Atticarũ, ſcribit Agellius ſe nauigaſſe aliquando cum quodam Stoico. Is cum illud nauigium horribiliter iactaretur, vi timoris expalluit. Id animaduerſum eſt ab eis qui aderant, quamuis in mortis vicinia curioſiſſime intentis, vtrum nec-ne Philoſophus animo turbaretur. Deinde tempeſtate tranſacta, quidam ex ſocijs diues Aſiaticus, philoſophum illudens cõpellat, quod extimuiſſet, cum ipſe manſiſſet intrepidus. At ille Ariſtippi Socratici reſponſum retulit, qui cum in re ſimili eadem verba ab homine ſimili audiſſet, reſpondit illum pro anima nequiſſimi nebulonis merito non fuiſſe ſollicitum, ſe autem pro Ariſtippi anima timere debuiſſe. Poſtea quæſiuit Agellius, quænam illa eſſet ratio pauoris, ille ſtatim protulit Stoici Epicteti librum, in quo ea ſcripta eſſent quæ congruerent decretis Zenonis & Chryſippi. Agellius in eo libro ſe legiſſe dicit, hoc Stoicis placuiſſe, quod animi viſa, quas vocant phantaſias, nec in poteſtate ſunt, vtrum & quando incidant, cum veniãt ex formidabilibus rebus &c.

Hoc Ariſtippus dixit, cũ nauigaret Corinthum. Laertius in vita.

Auguſtinum conſule de ciuitate Dei libro nono, capite quarto. Tullius libro tertio de finibus & q. Tuſcula.

PASTOR.

A. Vidimus anno Domini 1251. inaudita rabie, paſtorum multitudinem, de diuerſis regionibus congregatam, qui ſub crucis titulo, per quoſdam flagitioſos ad tantam perniciem ſunt inducti, vt in multis partibus Galliæ villas & populos deſtruere conarentur, in tantum vt hoc Pariſius & Aurelianus, occiſis plurimis Clericis attentarent, & hi authore Deo diuerſis locis & pœnis perierunt.
Cantipratanus libro ſecundo de apibus, capite ſeptimo. Megerus in Flandriæ annalibus ad hunc annum 506. Paſtorellos appellat. Antoninus parte tertia, Chronic. titul. decimo-nono, capite nono. Nauclerus generat. 12. Robertus Gaguinus libro 7. de geſtis Francorum.

PATER.

Digitized by Google

PATER.

A. CVm Taurus Stoicus floreret Athenis, Princeps Cretę, aſſumpto patre ſuo, priuato venit ad eum. Taurus autem inuitauit primo patrem vt ſederet. At ille ait de filio, ſedeat. Hic primo, qui Romani populi magiſtratus eſt abſque pręiudicio, inquit Taurus: Tunc interim ſede, donec quęramus quid conueniat, te ſedere qui pater es, an filium tuum qui Cretę obtinet magiſtratum. Cumque ille ſediſſet eſt appoſita altera ſella filio. Tunc Taurus aſtantibus fecit verbum de hac re, dicens: In publicis rebus, patrum iura cauſa filiorum qui ſunt in magiſtratu poteſtate collata, paulum quieſcere debent, ſed cum extra Rempublicam in domeſtica vita ſedetur, aut in conuiuio, tunc inter patrem priuatum & filium honores publicos ceſſare, naturales vero obſeruari æquum eſt.

Helmandus in Chronicis. Vide Valer. Max. libro ſecundo, capite ſecundo.

B. Multa legimus quę ad paternæ reuerentiæ obſeruantiam exhortantur. Philippus primus inter Imperatores fidelis, Philippum filium habuit, qui in apicem ſublimem euectus ſibi gloriæ aſcribebat, quod patrem haberet ſuperſtitem, cuius imperijs obediebat. Hermes Anathoclei Regis filius, cum pater eius ageret in extremis, & à populo poſtularetur in Regem, reſpondit, ſe regni officium non debere pręſumere, quamdiu pater viuere ſperaretur. Decius Imperator, cum filium diademate proponeret inſignire, renuit filius dicens: vereor, ne ſi fiam Imperator, dediſcam eſſe filius. Valerianus Imperator, quia Patrem ſuum quadam die atrociter verberauit, à Sapore Rege captus apud eum ignominioſè conſenuit.

Aurel. Victor in Valeriano.

De quibus & multis alijs. Vide Petrum Bleſenſem in quadam epiſtola.

Hunc Philippum vna cum filio verè Chriſtianum fuiſſe teſtantur Euſeb. libro ſexto hiſtor. Eccleſiaſt. cap. 27. Vincent. Lerin. cap. 27. Oroſius libro ſeptimo hiſto. Caſsiodorus in Chronic. Zonaras, Cedrenus, Nicephorus & recentiores omnes. Elogia filiorum Philippi, Deciani, hic à Bleſenſi producta in nullo auctore probato extare, obſeruat P. Baſæus annotationib. in epiſt. 47. Bleſenſis.

C. Antigonus cum ſuperaſſet hoſtem, præmium belli tranſtulit ad patrem, & imperium illi Cypri tradidit.

Seneca libro tertio de beneficijs capite trigeſimo-ſeptimo, vbi multa huic affinia producit.

Item, vide Abb. u. a. Correctio. c. Filius. b. Iuuentus. c. Monachus h. Parentes.

PATIENTIA.

A. IN prouincia Sannij, Libertinus Fundenſis præpoſitus, pro vtilitate monaſterij carpebat iter: Cumque Darida Gothorum Rex, cũ exercitu in eodem loco veniſſet, Dei ſeruus ex caballo in quo ſedebat, ab hominibus eius proiectus eſt, qui id ferens libenter, flagellum etiam diripientibus obtulit. Quibus dictis protinus orauit. Curſu autem rapido exercitus peruenit ad fluuium nomine Vulturnum, ibique equos ſuos cęperunt ſinguli haſtis tundere, calcaribus cruentare, ſed tamen moueri non poterant. Tunc vnus eorum dixit; quia ex culpa quam ſeruo Dei in via fecerant, illa ſui itineris diſpendia tolerabant: qui ſtatim reuerſi eum reperiunt orantem.

Cui cum dicerent, ſurge, tolle caballum tuum. Ite, ego caballo opus non habeo, deſcendentes inuitum eum in caballum leuauerunt, & protinus abſceſſerunt, quorum equi tanto curſu quem prius tranſire non poterant, fluuium tranſiuerunt, ac ſi ille fluuij alueus aquam non haberet.

Gregorius in Dialogis libro primo, capite ſecundo.

B. Fuit vir Stephanus nomine, nihil in hoc mundo poſſidens, conuentus ſecularium fugiens, vacare orationi cupiens. Is cum quodam die meſſem quam ſua manu ſeuerat, deciſam ad aream deduxiſſet, quidam peruerſus eandem meſſem incendit. Quod factum dum alter aſpiceret, Dei famulo dixit, væ væ pater Stephane, quid tibi contigit? Cui ille placide reſpondit: Væ quid illi contigit, qui hoc fecit, nam mihi quid contigit? In quibus verbis oſtenditur, in quo virtutis culmine ſedebat, qui vnũ quod habebat, tam ſecura mente perdebat.

Gregorius in Dialogis libro quarto, capite decimo-nono.

C. Quidam frater infirmus ex nimia abſtinentia tuſſiens excreabat flegma, quod eo nolente venit ſuper alium, qui cum à cogitatione ſua compelleretur ei dicere quieſce iam, & non exſcrees ſuper me, vt ſuperaret cogitationes ſuas, tulit quæ excreauerat, & comedit, & tunc cæpit ad ſeipſum dicere, aut non dicas fratri quod ipſum contriſtet, aut manduca quod horres.

In vitis Patrum libro quarto, parte vltima.

D. Narrauit quidam Patrum dicens, quia cum eſſem in Oxirintho, venerunt ibi pauperes in veſpere Sabbathi, vt acciperent agapen, & dormiẽtibus eis, erat ibi quidam habens tantum mattam cuius medietatem ſibi ſubmittebat, & medietate cooperiebatur. Erat enim ibi frigus validum, & cum exiſſet ad vrinam audiui eum murmurantem & gementem de frigore & conſolabatur ſeipſum dicens: Gratias tibi ago Domine, quanti ſunt modo diuites in cuſtodia qui nec vrinam ſuam liberè faciant, ego autem velut Imperator vbi volo ambulo. Hæc illo dicente ego ſtabam audiens. Ingrediens autem narraui Frattibus, & audientes valde ædificati ſunt.

In vitis Patrum libro ſeptimo, parte ſexta.

Laudatus eſt quidam frater apud S. Anthonium, qui cum veniſſet ad eum, tentauit ſi portaret iniuriam, & cum cognouiſſet, quia non poſſet ferre, dixit ei: Similis es domui quæ in facie quidem eſt ornata, & de retro à latronibus ſpoliata. E.

In vitis Patrum libro octauo.

Venit quidam frater ad Abbatem Serapionem, & hortabatur eũ ſenex, vt ſecundum morem oraret. Ille autem dixit ſe eſſe peccatorem, & monachi habitu indignum. Voluit & pedes eius lauare, & renuit. Fecit autem illum guſtare, & cæpit eum in charitate monere dicens: Fili ſi vis proficere, permane in cella tua, & attẽde tibi ipſi, & operi manuum tuarum, non enim tibi procedere expedit, quantũ ſedere. Ille hæc audiens ita exacerbatus eſt, vt nec ſenem latere poſſet. Dixit ergo ei. Vſque modo dicebas, peccator ſum: & accuſaſti teipſum, tanquam indignum viuere; & quia te cũ charitate monui, ita exarcerbari debuiſti? quaſi diceret, non ſi enim vis re vera humilis eſſe, quæ ab alio imponuntur diſce portare, & non odioſa verba effundere tibi ipſi. Audiens hæc frater profecit pænitentiã agens. F.

Eodem libro parte ſecunda.

Dixit Abbas Daniel, quia erat in Babylonia filia cuiuſdã primarij, dæmoniũ habens. Pater vero eius amabat G.

bat quendam monachum, dixitque ei monachus: Nemo poteſt curare eam niſi quos ſcio ſolitarios, & ſi perrexeris ad eos non acquieſcent hoc facere ob humilitatem, ſed hoc faciamus, vt quando veniunt afferentes venalia, quæ operantur, dicite vos emere velle, & dicemus eis, vt faciant orationẽ & credo quod filia ſaluabitur. Exeuntes inuenerunt vnum diſcipulum ſenum ſedentem, vt venderet ſportellas ſuas, & tulerũt eum ſecum in domum, & cum intraſſet, venit puella & dedit alapam monacho illi. Iſle autem conuertit ei & aliam maxillam, dæmon autem coactus clamauit. O violentia mãdatorum Chriſti, expellit me hinc, & ſtatim mundata eſt puella.

In vitis Patrum libro decimo-quinto, parte ſecunda.

H. Narrauit de ſeipſo Abbas Macarius dicens: Quando iuuenis ſedebam in cella in Aegypto, fecerunt me clericum, & cum acquieſcere nollem, fugi, & venit quidam ad me ſecularis, ſed vita religioſus, & tollebat à me opus quod faciebam & miniſtrabat neceſſaria. Contigit autem, vt tentante diabolo, virgo quadã in vico illo vitiata, cum in vtero habere cæpiſſet, interrogatur quis eſſet de quo in vtero haberet. Illa dixit: Quia hic ſolitarius is eſt qui mecũ dormiuit. Tunc illi comprehenderunt me, & appenderunt in collo cacabãtes, ollas, & anſas vaſorum, & miſerunt me circuiturũ in vico illo, per viam cædentes, atque dicentes. Hic monachus corrupit filiam noſtram, tollite eum, & cæciderunt me pæne vſque ad mortem. Superueniens autem quidam ſenum dixit: Quamdiu cæditis monachum illum? Ille autem, qui miniſtrare ſolebat, ſequebatur retrò cum pudore, & ipſum contumelijs multis affecerunt dicentes: Ecce cui teſtificabaris quid fecit. Et dixerunt parentes puellæ illius: Non dimittimus eum, donec fideiuſſorem præbeat quia paſcat eã. Et dixi illi qui miniſtrare mihi ſolebat, vt fideiuſſor fieret, & in fide ſuſcepit me, & reuerſus ſum ad cellam, & dedi ei quantas habui ſportellas dicens: Vende eas & da mulieri meæ manducare. Cum autem veniſſet tẽpus infælici illi vt pareret, traxit multos dies in dolore & non pariebat. Dicunt ergo ei: Quid eſt hoc? Et illa dixit: Ego ſcio quare diu torqueor, quia crimen illi monacho impoſui, ſed iuuenis talis hoc fecit. Audiens hæc miniſter ille gaudens venit ad me & mihi narrauit geſta. Ecce omnes vici venturi ſunt ad cellam tuã glorificaturi Deum. Ego audiens iſta ſurrexi, & fugi in Scythi, & hoc eſt principium cauſæ propter quam hic habitare cæpi.

Eodem libro parte tertia.

Paphnutius effoſſis pro Chriſto oculis ſub Maximiano plurimum gloriabatur. I.

Athanaſius in vita S. Anthonij.

Dixit ſenex. In omni tentatione non culpes hominem, ſed ad teipſum dicẽs, quia pro peccatis meis hæc mihi euenerunt. K.

In vitis Patrum.

Dicebant fratres de Abbate Gelaſio, quia habuit codicem valentem ſolidos decem & octo. Superueniens vero peregrinus quidam furatus eſt eum, & diſceſſit, vt venderet. Et cum inueniſſet emptorem cæpit is ſolidi, pretium ipſius expoſtulare. Ille volẽs comparare eum dixit: Da mihi primum vt oſtendam eum. Quem attulit ad Abbatem Gelaſium, vt probaret ſi bonus eſſet. Et dixit: Eme, bonus eſt, & valet pretium quod dixit. Ille veniens dixit vẽditori: Ecce oſtẽdi illum Abbati Gelaſio, quia non tantum valeret, quantum dixiſti. Ille L.

hoc

hoc audiens dixit: Nunquid aliud etiam dixit? Ille reſpondit. Nihil. Tūc dixit ei: Iam nolo vendere, & coram ſene pęnitentiam agens, rogat vt recipere dignetur codicem. Ille autem nolebat. Tunc dixit frater, ſi non recipis non poſſum eſſe ſecurus. Tunc dixit: Ecce ego recipio. Et manſit apud eum, vſque ad exitum ſuum.

In vitis Patrum, libro decimo-ſexto, parte prima.

M. Dicebant de Abbate Iſidoro, quia ſi quis habuiſſet infirmum fratrem, aut puſillanimem, aut iniurioſum & volebat eū expellere foras, dicebat: Adducite eum ad me. Et apprehendens eum patientia ſua curabat animā fratris illius. *Ibidem.*

N. Abbas Macarius in Aegipto inuenit hominem, qui adduxerat animal, & rapiebat quę habebat. Ipſe vero vt peregrinus aſtitit furi, & adiuuabat ad animal caricandum, & cū omni quiete deduxit eum dicens in ſemetipſo. Nihil intulimus in hunc mundum, ſicut Deus voluit ita factum eſt. *Ibidem.*

O. Dicebant de quodā monacho, quia quando aliquis eum iniurijs affeciſſet, tanto magis concurrebat ad eum dicens: Quia homines tales cauſa corrigendi fiunt, qui in conuerſatione ſtudioſi ſunt, nām qui eos beatificant magis confundunt animas eorum.

Eodem libro parte ſecunda.

P. Venerunt aliquando latrones in monaſterio cuiuſdā ſenis, & dixerūt ei: Omnia quę in cella tua ſunt, venimus tollere. At ille: Quod vobis videtur filij, tollite. Obliti ſunt ibi ſacellum quod erat abſconditum. Senex ſequutus eos eſt clamans. Filij tollite quod obliti eſtis. Illi mirantes patientiam ſenis, reuocarunt quę abſtulerant, pænitentes & dicentes: Hic verè Dei homo eſt.

Ibidem.

Q. Dicebant de quodam fratre cuidam ſeni, vicino, quia intraret vt raperet quidquid haberet ſenex. Videbat ſenex & non obiurgabat, ſed dicebat: Credo opus habet frater iſte, & exigebat à ſe maiorem ſolito laborē. Cum autem mori cępiſſet ſenex, circumſteterunt eum fratres, & reſpiciēs in eum qui furabatur, dixit: Iunge te huc ad me, & oſculatus eſt manus eius dicens: Gratias ago manibus iſtis fratres quia propter ipſas vado in regnum cęlorum. Ille autem pænitēs factus eſt probatus monachus.

Eodem libro parte ſecunda.

R. Aſcendente aliquando de Scythi Abbate Ioanne cum fratribus, errauit qui eis ducatum prębebat in via, erat enim nox. Et dixerunt fratres Abbati: Quid facimus Abba? Et dixit. Si dixerimus ei aliquid contriſtabitur, ſed ecce faciam me quaſi defunctum, & dicam me non poſſe ambulare, ſed iacebo hic vſque mane. Et fecerūt ſic. Sed & reſidui dixerunt: Nec nos ibimus ſed ſedebimus tecum, & ſederūt vſque mane, ne obiurgarent fratrem illum.

In vitis Patrum libro decimo-ſeptimo, parte prima.

S. Dicebant fratres Abbati Antonio. Volumus à te audire verbū quo ſaluari poſſimus. Reſpondit: Audiſtis Dominum dicentem, ſi quis te percuſſit in vnam maxillam, præbe ei & aliam. Dicūt: Hoc non poſſumus implere, dicit eis: De vna ſaltem patiēter ferte. Dixerunt: Nec hoc poſſumus. Dixit: Si neque hoc poteſtis, ne velitis percutere magis quam percuti. Dicūt ei: Nec hoc poſſumus. Tunc ſenior ait diſcipulo ſuo. Succos præpara iſtis fratribus, quia nimis infirmati ſunt. Deinde dicit eis: Si nec hoc nec illud poteſtis, quid faciam vobis? Sola oratio eſt vobis neceſſaria.

In vitis Patrum lib. 17. parte 2.

Dice-

Digitized by Google

T. Dicebat Abbas Ioannes quibuſdam fratribus, quia fuerunt tres Philoſophi amici, quorum vnus moriens alteri reliquit filium ſuum commendatum, qui in ætate iuuenili prouectus nutritoris ſui adulterauit vxorem, quo ſcelere cognito miſſus eſt foras. Deinde cum plurimum pæniteret, non ei conceſſit regreſſum, ſed ait illi: Vade & eſto tribus annis inter damnatos, qui metalla in flumine deponunt. Quo poſt triennium redeunte ait ei: Vade alios tres annos, da mercedes vt iniurias patiaris, quod & fecit, & tunc dixit ei: Veni ergo nunc Athenas vt philoſophiam diſcas. Erat autem ad portam vrbis ſenex quidam philoſophus, qui intrantes contumelijs afficiebat. Iniuriauit ergo & iuuenem. Ille autem riſit. Cui ſenex ait: Quid eſt quod iniuriatus rides? Dicit ille: Non vis rideam qui tribus annis vt iniurias paterer dedi mercedes. Et hodie eas gratis patior. Dixitque ei ſenex: Aſcende & ingredere ciuitatem. *Ibid.*

V. Cum quidam Apollonius nomine vitam magnificam egiſſet, & diaconus factus eſt. Tempore ergo perſecutionis erat ei ſtudium ſingulos circuire, & cohortari ad martyriũ. Sed & ipſe in carcerem miſſus, & quidam nomine Philemon Coraula multis cum fatigaret iniurijs, reſpondit ei Apollonius dicens: Miſereatur tibi Dominus fili. Hoc cum audiſſet ille compunctus eſt in tantum vt Chriſtianum ſe repentè fateretur. Deinde narratur, qualiter ambo ſubiere martyrium cum pluribus alijs. *In vitis Patrum.*

X. Narrauit Abbas Pyamon, quod religioſa quædam fæmina, quæ patientiam ita ſectata eſt, vt non ſolum tentationum non vitaret incurſus, ſed & occaſiones moleſtiarum ſibi procuraret. Hæc cum Alexandriæ moraretur non obſcuris orta maioribus, beatæ memoriæ Athanaſium rogauit, vt aliquando ſibi alendam viduam daret, quæ ex eccleſiaſticis ſumptibus paſcebatur. Poſtea narratur qualiter data ſibi quadam modeſta & benigna vidua, aliam ſibi dari quæſiuit, quæ litigioſa & verboſa & tædioſa eſſet. Tandem venit ad Epiſcopum gratias agens quod iuxta deſiderium magiſtram ei patientiæ prouidiſſet. *Caſſianus Collat.* 8. *cap.* 9.

Y. Abbas Paphnutius cum tantæ virtutis, & gratiæ eſſet in ſua prouincia, vt etiam ſummi viri grauitatem eius, & conſtantiam mirarentur: quędam fratrum liuore zeli igne ſuccendit, qui næuo quodam cupiens eius pulchritudinem deformare, hoc mali excogitat genus, vt pro opportunitate temporis caperet, quod Paphnutius ad eccleſiam die dominica proceſſurus abeſſet ab cella, in quam irruens furtiuũ codicem ſuum inter eius plectas latenter abſcondit. Quo facto ad Eccleſiam venit, & poſt celebrationem querelam S. Iſidoro corã fratribus detulit. Et cunctis ſtupentibus vrgebat accuſator vt retentis in Eccleſia omnibus, electi quique ſingulorũ cellas ſcrutarentur, quod cũ fuiſſet iniunctum, ad extremum in Paphnutij cella abſconditũ repererũt. Quem cum ad eccleſiã detuliſſent, licet de conſcientia eſſet ſecurus, tamen qui veluti culpam cognoſceret, ſatisfactioni ſe totum tradidit, locumque pænitentiæ ſuppliciter poſtulauit, in hoc verecundię modeſtiæque proſpiciens, ne ſi maculam verbis niteretur abluere, inſuper & mendacij notaretur. Profuſis ergo in oratione iugiter lachry-

lachrymis triplicatiſque ieiunijs ſumma ſe etiam in conſpectu hominum mentis humiliatione proſtrauit. Sed cum duabus ferme hebdomadis ita ſe deieciſſet, in die Sabbathi vel Dominico, non ad percipiendam ſcil. communionem, ſed ad proſternendum ſe in faciem Eccleſiæ atque ad veniam ſuppliciter poſtulandum matutinus accurreret, non eſt paſſus eum Dominus vel à ſe amplius conteri, vel ab alijs infamari. Nam inuentor ille ſceleris arreptus à dæmone cunctas factionis ſuæ patefecit inſidias, & ab illo ſpiritu immundo ita diu vexatus eſt, donec illius precibus fuiſſet purgatus. *Ibid. cap.* 15.

Z. In Abbatis Pauli cænobio, vbi licet plusquam 200. fratrum numerus moraretur, in honorem tantæ ſolemnitatis quæ id temporis agebatur, infinita de alijs quoque cœnobijs monachorum turba cōfluxerat, nam prioris Abbatis anniuerſaria depoſitio celebrabatur. In ingenti itaque atrio ſub diuali, illa multitudine monachorum per duodenarium numerum diſtinctis ordinibus conſidente, cum quidam ſuſceptum ferculum paulo tardius intuliſſet, ſub occaſione iſtius tarditatis prædictus Abbas exerta manu palma percuſſit ita vt omnibus ſonitus audiretur. Hoc autem ab eo factum eſt, vt cunctis qui aderant Iuuenis patientiam patefaceret, & omnes qui interfuiſſent tali ſpectaculo modeſtiæ erudirentur. Nam ille tanta id animi lenitate ſuſcepit, vt non modo nullus ex ore eius prolapſus eſt ſermo vel tenuiſſimū murmur, ſed ne ipſa quidem oris modeſtia aut color mutatus ſit. *Caſsianus collat.* 19. *cap. primo*.

Aa. Cum quidam nepos S. Ioānis Eleemoſynarij, à quodam Tabernario grauem iniuriam audiuiſſet, & ex hoc Patriarchæ conquereretur, Patriarcha reſpondit: Et quomodo auſus eſt aliquis tibi contradicere? Crede mihi fili, quoniam hodie faciam in eo talem rem, vt tota Alexandria miretur. Quod ille audiens, conſolationem recepit, putans quod eum faceret vehementer verberari. Vidēs Ioannes quod conſolationem recepiſſet, pectus eius oſculatus eſt, dicens: Fili, ſi verè nepos meus exiſtis, præpara te & flagellari, & conuitia pati ab omnibus. Confeſtim igitur pro illo homine miſit, & ab omni penſione & tributo liberauit, & omnes audientes mirati ſunt. *In eius vita apud Surium* 27. *Ianuar.*

Cum idem cuidam pauperi petenti ſtipem, dari præcepiſſet quinque nummos, ille indignatus quod plus ei non dediſſet, continuo ad contumelias prorupit. Quod eius famuli audientes voluerunt eum grauiter cædere, quod ille prohibuit dicens: Sinite fratres, ſinite vt mihi maledicat. Ecce ego habeo ſexaginta annos blaſphemans per opera mea Chriſtum, & vnum conuitium non portabo ab iſto? Iuſſitque ſacculum adferri, & coram ipſo apponi, vt inde tolleret quantum vellet. *In eius legēda.* Ab.

Cyprianus cum à fide Chriſti mutari non poſſet, à Galerio capitis ſententiam accepit, qua lata dixit: Deo gratias. Cum autem ad locum veniſſet, præcepit ſuis vt ſpiculatori pro mercede vigintiquinque aureos darent, accipienſque linteum manu ſua oculos texit, & ſic obijt. *In aurea legenda.* Ac.

Præuidens S. Remigius famem futuram, cum in villa quadam quoſdā bladi cumulos congregaſſet, inebriati ruſtici eius prudentiam deridentes, ignem ſuppoſuerunt, quod ille audiens illuc venit, & præ frigore ætatis Ad.

ætatis, & veſpertini temporis ſe calefacere cæpit, & tranquillè dixit: Semper focus bonus eſt. Verum qui hoc fecerunt, & poſteri eorum viri in genitalibus rupti, fæminæ gutturoſæ erunt, quod & ſic accidit. *In aurea legenda de eodem. Hincmarus in vita S. Remigij apud Surium 13. Ianuar. ita habet: Viri ponderoſi fiant, & fæminæ ſint gutturoſæ.*

A e. Quidam fur veniens noctè ad lectum cuiuſdam philoſophi, ſuauiter trahebat coopertorium eius vt furaretur. Quod ille ſentiens retraxit: poſt modicum iterum latro traxit, & ille iterum retraxit, & cum ſic diu feciſſent, dixit philoſophus: Tolle infælix, & me quieſcere ſinas. *Humbertus in libro de dono timoris.*

A f. Socrates duas vxores habuit, quæ cum crebro iurgarentur, & ille eas ſoleret irridere, quod propter ſe fædiſſimum hominem, ſimis naribus, recalua fronte, piloſis humeris, repādiſque cruribus, diſceptarent, verterunt in eum impetum, & male mulctatum fugientemque diu perſecutæ ſunt. *Hieronymus libr. 1. contra Iouinianum cap. 29.*

A g. Interrogatus cur Xantippem vxorem iniurioſam domo non abigeret, quoniam, inquit, cum talem domi perpetior, inſueſco & exerceor foris petulātiam & iniuriam facilius ferre. *Agellius libr. 1. cap. 17.*

A h. Cum S. Polycarpus comprehenſores ſuos adeſſe compeririſſet, obuians eis, eos lætanter ſuſcepit ita vt mirarentur quod vir tantæ honeſtatis cōprehendi iuberetur. Poſt epulas, vnius horæ ſpatio ab eis imperato orationis gratia, ad Tyrannum ductus eſt. *Euſeb. hiſt. Eccleſ. lib. 4. cap. 15.*

A i. Euſebius Samoſatenus gerulum præceptionis Valentis Imperatoris Arriani qua præcipiebat eum in exilium ire, aduentum ſui cælare iuſſit, dicens: Si cognouerit, hæc turba ſacri zeli amore inflammata, te quidē interimet, ego autem pro tua morte apud Deum pœnas cogar exoluere. *In tripartit. hiſt. lib. 7. cap. 16.*

A k. Cum S. Marianus de territorio Bituricenſi veniſſet ad monaſterium S. Germani, & ibi receptus in breui veteranis monachis ſanctitate imitabilem ſe præberet, S. Mamertinus tunc Abbas volens probare obedientiam eius vilius ei monaſterij commiſit officium, paſtorem conſtituens bucularum. Cum ergo boues & vaccas in ſilua libenter cuſtodiret, ibi & in cella quadam pernoctans ſanctitate tanta pollebat, quod & aues ad ſe venientes manu propria nutriebat. Die vero quadam cum in campo eum latrones expoliaſſēt, veſtem eius ſecum ferentes abierunt & ſolum ei palliolum dimiſerunt, qui ſtatim poſt eos clamauit dicens: Reuertimini ecce denarius in meo pallio colligatus qui vobis erit neceſſarius. Qui cum pallium cum denario rapuiſſent, eum nudum penitus dimiſerunt, ſed cum ad latebras properarent, in ipſo crepuſculo ad oſtium cellæ eius inuenti ſunt, quos ille benignè excepit. Vnde cunctis facti ſui pœnitentibus vnus eorum ad fidem conuerſus eſt. *In geſtis S. Mariani.*

A l. Iulius Cæſar cum iniquè ferret caluitium, ac deficientem capillum à ceruice reuocaret ad frōtem, ab irato milite dictum eſt ei. Facilius eſt, Cæſar, te caluum non eſſe, quam me in exercitu Romano quidquam egiſſe, vel acturum eſſe timidius. Quod & ille patienter tulit. Cum Auguſto Cæſari obiectum fuiſſet quod adoptionem Auunculi ſui Iulij Cæſaris ignominioſa ſui corporis proſtitutione promeruerat, motum animi *Cicero ep. ad Octauium. Sueton. in Aug.*

ſui cōuertit in riſum. *Pet. Bleſ. in ep.* 59.

A m. Antiſtenes cuiuſdam impropria vilipendens. Auditus, inquit, debet eſſe lingua robuſtior, cum ſingulis hominibus vna ſit lingua, aures duæ. *Ibidem.*

A n. Alexandro Macedoni Antigonus pædagogus fregit citharam, abiecitq; dicens: Ætati tuæ iam regnare conuenit, pudeatque in regio corpore voluptatem luxuriæ dominari, quod & patienter tulit. *Ibid.*

A o. Intrauerat vrbem Adoleſcens ſimillimus Cæſari, perductumque ad Cæſarē, interrogauit Auguſtus: Fuitne vnquam mater tua Romæ? Negauit ille. Non contentus adiecit, ſed pater meus ſępe. Ioci itaque aſperitate vrbana notitiam & familiaritatem Imperatoris ſibi conciliauit. *Vbi ſupra.*

A p. Veſpaſianus etiam infirmorum conuitia patienter tulit adeo vt ſeneunculo proclamante, vulpem poſſe mutare pellem non animum, reſpondiſſe feratur. Huiuſmodi hominibus debemus riſum, nobis correctionem, ſed pœnam criminoſis. *Ibidem.*

A q. Narrat Seneca *lib.* 3. *de Ira*, quod cum Antigonus Rex, quadam nocte audiſſet quoſdam milites omnia mala imprecantes Regi qui duxerat illos in illum locum, acceſſit ad eos qui maximè laborabant, & cum eos adiuuiſſet, & ignorarent à quo adiuuarentur admonuit eos dicens: Nunc maledixiſtis Antigono, cuius vitio in has miſerias incidiſtis, nunc bene optate ei, qui vos ex hac voragine duxit. *Ioannes Galenſis.*

A r. Cum audiſſet idem aliquos male de ſe exiſtimare, dicebat, diſcedite hinc, ne Rex vos audiat, in perſona quaſi alterius. *Seneca lib.* 3. *de ira.*

A ſ. Cicero de laude Cæſaris ait: Nil ſolebat obliuiſci niſi iniurias, ſicut recitat *Aug. epiſtola quinta.*

A t. De patientia Philippi Regis, narrat Seneca *libro tertio, capite* 27. *de ira*; quod cum veniſſent ad eum Legati Athenienſium, eorum audita legatione benignè, ait: Dicite quid poſſum facere, quod ſit gratum Athenienſibus. Cui reſpondit Demochrates vnus de Legatis. Te, inquit, ſuſpende. Et cum aſtantes indignati vellent in illum irruere, iuſſit Rex illum incolumem dimitti dicens: At vos cæteri legati nunciate Athenienſibus, multo ſuperbiores eſſe, qui iſta dicunt, quam qui impunè dicta audiunt. *Ioannes Galenſis vbi ſupra.*

A v. Cum Socrates iret per ciuitatem, & eſſet colapho percuſſus, nihil amplius dixiſſe fertur, quam quod moleſtum eſſet, quod neſcirent homines, quando cum galea, vel ſine galea prodire deberent. *Idem vbi ſupra.*

A x. Ad portam ciuitatis Athenienſis, ſedebat ſenex ad obiurgandum eos qui volebant intrare, vt ſi in eis videret ſignum impatientiæ, eos repelleret. *Idem de vitiis philoſophorum.*

A y. Vos relicta conſcientiæ virtutiſque præſtantia de alijs præmia ſermunculis poſtulatis, accipe in huiuſmodi arrogantiæ leuitate, quam feſtiue aliquis illuſerit. Nam cum quidam adortus eſſet hominem contumelijs, qui non ad virtutis vſum, ſed ad faſtum philoſophi nomen induerat, adieciſſetque iam ſe ſciturum, an ille philoſophus eſſet, ſi quidem illatas iniurias leniter toleraſſet, ille patientiam pauliſper aſſumpſit, acceptaque iniuria velut inſultans. Iam tandem, inquit, intelligis me eſſe philoſophum. Tum ille nimium mordaciter. In-

telle-

tellexeram, inquit, ſi tacuiſſes. *Boetius de conſol. philoſophiæ libro ſeptimo, 7. proſa.*

Az. Regi Alexandro nobiliſſimi pueri præſto erant ſacrificanti, è quibus vnus thuribulo arrepto ante ipſum aſtitit, in cuius brachio carbo ardens delapſus eſt, quo etſi ita vrebatur, vt adusti corporis eius odor ad circunſtantium nares perueniret, tamen & dolorem ſilentio preſſit, & brachium immobile tenuit. *Valerius libro tertio, capite tertio.*

Ba. Zenon Philoſophus, cum eſſet in excitandis ad vigorem iuuenum animis promptiſſimus, præceptorum fidem exemplo virtutis ſuæ publicauit. Patriam enim egreſſus, Agrigentum miſerabili ſeruitute obrutum petit, tanta fiducia ingenij ac morum fretus, vt ſperauerit & à Tyranno, & à Phalari veſanæ mẽtis feritatem per ſe decipi poſſe. Poſtquam inde nil aut parum profecit, nobiles vrbis adoleſcentes cupiditate liberandæ patriæ inflammauit. Cui rei cum indicium ad Tyrannum manaſſet, vocato in forum populo torquere eum vario cruciatu cæpit, ſubinde quærens quotnam conſilij participes haberet. At ille neque eorum quempiam nominauit, & fidiſſimum quemque Tyranno ſuſpectum reddidit, effecitque vt ſubito mentis impulſu Ciues concitati Phalarim lapidibus proſternerent. Senis ergo vnius eculeo impoſiti, non ſupplex vox, nec miſerabilis eiulatus, ſed fortis cohortatio totius vrbis animum fortunamque mutauit. *Vbi ſupra. De eius morte diſſident auctores, vt Cicero offic. 2. Ouidius in Ibim. Suidas. Laertius in Zenone. Tullius Tuſculan. 2.*

Bb. Eiuſdem nominis philoſophus, cum à Clearco Tyranno Cypriorum, de cuius nece conſilium inierat, torqueretur, ſupplicij pariter atque iudicandorum gratia conſciorũ doloris victor, ſed vltionis cupidus, eſſe dixit, quod ſecreto audire eum valde expediret, laxatoque eculeo poſtquam inſidijs oportunum tempus animaduertit, aurẽ eius morſu corripuit, nec ante dimiſit quam & ipſe vita, & ille corporis parte priuaretur. *Ibidem Valer. Idem cum ſuperiore, vt alij auctores ſupra expreſſi tradunt.*

Bc. Talis patientiæ æmulus Anaxarchus, cum à Tyranno Cypriorũ torqueretur, nec vlla vi inhiberi poſſet, quo minus maledicta iaceret, ad vltimum amputationem linguæ minitanti: Non erit, inquit, effæminate, pars hæc corporis mei tuæ ditionis. Protinuſque dentibus abſciſam linguam in os eius ira patens expuit. Occidit glorioſius quam viguit, quia tam forti fine illuſtrem profeſſionis actum cõprobauit. *Ibidẽ. Tullius Tuſculan. 2. Ouidius in Ibim. Laertius.*

Bd. Apud Indos, patientiæ meditatio tam obſtinate vſurpari creditur, vt ſint qui omne vitæ tempus nudi exigant, modo Caucaſi montis gelido rigore corpora durantes, modo flammis ſine vllo gemitu obijciẽtes. *Ibid. Plin. 7. cap. 2. Cicero Tuſc. 5.*

Syracuſanus Dion patria pulſus à Dionyſio Tyranno, Megaram petierat, vbi cum Theodorum Principem vrbis domi conuenire vellet, nec admitteretur, patienter ferendum eſt, ait: Forſitan enim & nos cum in gradu dignitatis eſſemus, aliquid tale fecimus. *Idem Valer. libro quarto, capite primo.*

Be. Piſiſtratus Athenienſium Tyrannus, cum adoleſcens quidam amore

tiilę eius accenſus, in publico obuiam ſibi factam oſculatus eſſet, hortante vxore vt ab eo capitale ſupplicium ſumeret reſpondit: Si eos qui nos amant, interficimus, quid his faciemus, quibus odio ſumus? *Idem libro quinto, capite primo Plut. Apophteg.*

B f. *Seneca de ira 7. cap. 11.* A Thraſippo amico idem inter cænam ſine fine conuitio laceratus, ita & animum & vocem ab ira cohibuit, vt putares Satellitem à Tyranno male audire: abeuntemque veritus ne propter metum maturius ſe conuiuio ſubtraheret, familiariter cæpit retinere Thraſippus concitatæ temulentiæ impetu eiectus ſputo os eius reſperſit, nec tamen punitus eſt. Poſtero die Thraſippo ſupplicium á ſe voluntariè exigere volente, venit ad eum, dataque fide in eodem amicitię gradu ſe manſurum ab incæpto reuocauit, ſi nihil aliud dignum honore memoriæ geſſiſſet, his tamen abundè ſe poſteritati commendaſſet. *Ibidem Valerius.*

B g. *Plut. in Pyrrho.* Pyrrhus Rex audierat quondam in conuiuio Tarentinorum, parum honoratum de ſe ſermonem habitū. Accerſitos percontabatur, an ea dixiſſent, quæ audierat. Cumque ex his vnus, niſi, inquit, nobis vinum defeciſſet, iſta quæ tibi relata ſunt, præ his quæ de te locuturi eramus, ludus ac iocus fuiſſent. Tam vrbana crapulæ excuſatio, tamque ſimplex veritatis confeſſio iram Regis conuertit in riſum, qua quidem clementia & moderatione aſſecutus eſt, vt & ſobrij ſibi Tarentini gratias agerent, & ebrij precarentur. *Ibidem.*

Item, vide Caſtitas. k. Crudelitas. c. Furtum. b. Humilitas. h. o. x. a a. a b. Hiero. d. Ira. g. Iudex. x. Latro. a. Mirabile. h z. Monachus. g. a f. Paupertas. a. Silentiū. a.

Patria.

Patria eſt, vbicunque eſt bene. Socrates cum quereretur cuiatem ſe eſſe diceret, mūdanum inquit. Totius enim mundi ſe incolam & ciuem arbitrabatur. *Tullius libro quinto, quæſtionum Tuſculanarum.* A.

Vt ait, *Egeſippus lib. 6. Ioſephus* videns patriæ ruinam in deſtructione Ieruſalem Tito obſidente, cæpit deflere quod euaſerit cum cecidiſſet percuſſus ſuper caput ſaxo quod ei dulce eſſet mori ante patriam. *Ioannes Galenſis.* B.

Iunius Brutus in bello cecidit mutuis cum hoſte vulneribus, occiſis à ſeipſo primitus filijs ſuis, & vxoris ſuæ fratribus quos coniuraſſe contra ſe cognouerat. *Auguſtinus de ciuit. Dei lib. 3. cap. 16.* C.

Cum Camillus eſſet precatus vt ſi cui deorum nimia fælicitas populi Romani videretur, eius inuidia ſuo aliquo damno ſatiaretur, ſubito lapſu decidit, quod omen ad damnationem qua poſtea oppreſſus eſt, pertinuiſſe viſum eſt. *Valerius libro primo, cap. quinto. Liuius. 5. Plut. in Camillo.* D.

Staſippus Tegeates hortantibus amicis vt grauem in adminiſtratione populi Romani æmulum, ſed alioquin probum tolleret, negauit ſe facturum, ne quem locum in tutelam patriæ bonus ciuis obtineret, malus & improbus occuparet. *Idem lib. quarto, capite primo.* E.

Scipio Æmilianus poſt duos Conſulatus totidemque triumphos, ſeptem ſeruis ſequentibus officio legationis functus eſt. Et puto Carthaginis & Numantiæ ſpolijs comparare plures potuerat, niſi operum ſuorum ad ſe laudem, manubias, id eſt ſpolia, ad patriam redundare voluiſſet. Itaq; cum F.

Digitized by Google

eum per ſocios, & per exteras gentes iter faceret, non mancipia eius, ſed victoriæ numerabantur, nec quantum auri & argenti, ſed quantum amplitudinis pondus ſecum ferret, æſtimabatur. *Idem libro quarto, capite tertio. Iuſtinus 78. Plutarch. in Scipione. Athen. lib. ſexto.*

G. Patriæ rem non ſuam vnuſquiſque augere properabat olim apud Romanos, pauper quam in diuite, quam diues in paupere imperio verſari malebat, atque huc tam preclaro propoſito illa merces reddebatur quod nihil eorum quæ virtuti debētur emere pecunia licebat, inopiæque illuſtrium virorum publicè ſuccurrebatur. *Valerius libro quarto cap. 4.*

H. *Plin. 11. cap. 77.* Genutio Cipo Prætori portam egredienti, noui & inauditi generis prodigium incidit. Nam in capite eius ſubito cornua eruperunt, reſpōſumque eſt eum fore Regem, ſi in vrbem reuertiſſet, quod ne accideret, exilium elegit perpetuum.

I. Elio Prætori ius dicenti, cum in capite picus conſediſſet, aruſpiceſque affirmaſſent, occiſo eo fore Reipublicæ ſtatum fælicem, ſuæ domus miſerum, è veſtigio picum in conſpectu Senatus morſu ſuo necauit. Is decem & ſeptem viros fortes cum familia Cannenſi prælio amiſit, Reſpublica tempore procedente ad ſummum imperij faſtigium peruenit. *Valerius libro quinto, capite ſexto. Front. q. cap. 5. Plin. 10. cap. 18.*

K. Rex Athenienſium Codrus, cum ingenti hoſtium exercitu Attica debilitata, ferro & igni vaſtaretur, ad Apollinis Delphici oraculum confugit, & ſciſcitatus eſt quonam modo tam graue bellum diſcuti poſſet. Reſpondit: Ita finem illi bello fore, ſi ipſe hoſtili manu occidiſſet. Tunc depoſitis inſignibus Imperij, familiarē cultum induit, & hoſtium globo ſe obiecit, & vnum ex ijs falce perculſum in cædem ſuam compulit, cuius interitu ne Athenæ conciderent, effectum eſt. *Valerius libro quinto, capite ſexto. Iuſti. 2.*

L. Cum inter Carthaginem & Cyrenas de Margine agri contentio eſſet, placuit vtrimque, eodemque tempore, iuuenes mitti, & locum in quē hi conueniſſent, finem ambobus haberi populis. Verum hoc pactum Carthaginenſium duo fratres nomine Philæni perfidia præcurrerunt, citra conſtitutam horam maturato greſſu in promotis longius terminis. Quod cum intellexiſſent Cyrenenſium iuuenes, diu de fallacia eorum quæſti, poſtea dixerunt ſic eum finem ratum fore, ſi Philæni viuos ibi ſe obrui paſſi eſſent. Ibi ſine mora corpora terra operienda tradiderunt. *Ibidem Valer. Salluſt. Iugurt. Pompo. Mela. 1. cap. 7.*

M. Ariſtoteles ſupremæ vitę reliquias ſenilibus membris in ſummo literarum otio vix cuſtodiens, adeo pro ſalute patriæ incubuit, vt eam ab hoſtilibus armis ſolo æquatam, in lectulo Athenienſi iacens, equidem Macedonum manibus eriperet. *Ibidem Valer. Plut. in Alex. Laert. in vita Ariſtot. Aelianus Var. hiſt. 7.*

N. Æmilius Paulus ex quatuor filijs formæ inſignis, egregiæ indolis duos iure adoptionis in Corneliam Fabiāque gentem tranſlatos, ſibi ipſe denegauit: duos ei fortuna abſtulit, quorum alter triumphum patris funere ſuo quartum ante diem præceſſit, alter in triumphali curru conſpectus, poſt diem tertium expirauit. Quem caſum quo robore animi ſuſtinuerit, oratione quam habuit, nulli dubium reliquit. Cum in maximo prouectu fælicitatis noſtræ, Quirites, time-

timerem, ne quid mali fortuna moliretur, Iouem Opt. Max. Iunonemque Reginam & Mineruam precatus ſum, vt ſi quid aduerſi populo immineret, totum in meam domum conuerteretur. *Valerius libro quinto, capite decimo. Liuius 45. Plut. in vita Pauli.*

O. Calliſtratum aiunt, cum in exilium iret, & quidam illi diceret, inſtare arma ciuilia, breui futurum vt omnes exules reuerterentur, reſpondiſſe: Quid tibi mali feci, vt mihi peiorem reditum quam exitum optares? Malo vt patria exilio meo erubeſcat, quam reditu mœreat. *Seneca libro ſexto de beneficijs, cap. 37.*

Item, vide Cedrus. a. Filius. c. d. Iuramentum. i. Occiſio. b. Roma. a k.

PATRONVS.

A. IN monaſterio S. Andreæ, tanta cura monachorum eiuſdem Apoſtoli, ac ſi ſpecialiter Abbas monaſterij ipſe ſit. Hoc probat per quædam facta quæ ibi contigerunt. *Gregorius in regiſtro libro octauo.*

S. PAVLVS APOSTOLVS.

A. PAulus Apoſtolus apud Mitilenam inſulam hoſpitatus, viperam in ignem illæſus excuſſit. Omnes autem qui de progenie hoſpitis eius naſcuntur, à venenoſis nullatenus læduntur. Vnde cum nati ſunt, in cunis eorum patres ſerpentes ponunt, vt probent ſi verè filij eorum ſint. *In aurea legenda de Sancto Paulo. De gentilibus ſancti Pauli, vt nuncupant in Italiam. Vide P. Delrium libr. 1. diſq. magic. cap. 3. q. 4.*

B. Refert Haymo, quod Paulus à pullorum cantu vſque ad quintam horam labori inſiſtebat, deinde prædicationi. *Vbi ſupra.*

C. Tradunt Sancti quod à Sergio Paulo ad fidem conuerſo, dictus eſt Paulus. Solus Origenes dicit quod ſemper fuit binomius, vel in acceptatione Apoſtolatus, vel primo ſortitus hoc nomen. *In hiſtoria ſcholaſt. parte octaua, capite 69.*

Hier. in epiſt. ad Philemonem & de viris illuſtribus in Paulo. Auguſt. 8. confeſſ. cap. ſexto. Beda in cap. 13. Actorum & in Martyrol. 11. Calen. Aprilis. Ado in Martyro. 11. Cal. Februarij. gloſſa ordinaria in c. 17. actorum. Lyranus ibidem docent à Sergio Proconſule Paulo ad fidem conuerſo, Apoſtolum Paulum nomē mutuatum eſſe. Origenes præfatione in epiſt. ad Romanos Anſelmus in cap. 1. eiuſdem epiſt. binomimem fuiſſe hunc Apoſtolum arbitrantur, & Anſelmus quidem ſuperiorum ſententiam eo vel maximè argumento refellit, quod nulla conſuetudo talis extet in ſcripturis, nomen aſſumendi ab alijs conuerſis, & quodammodo debellatis, vt quidam apud Romanos à ſubiugatis externis regionibus, Africani, Aſiatici &c. fuere cognominati. Idem ſentit Sedulius eadem ratione innixus. Diſplicet quoque Baronio tom. 1. Annalium & Toleto in cap. 1. epiſt. ad Rom. eadem ratio nominis cum ab eximia Pauli humilitate abhorreat. Exiſtimat porro Baronius, ſi à Sergij conuerſione petenda ſit nominis mutatio, ipſummet Proconſulem grati animi cauſa, ſuum cognomen communicaſſe, vt ſolebant Romani libertis de ſe optimè meritis, vel clientibus, vel hoſpitibus. Conſule Lorinum in c. 9. act. Apoſt.

Item, vide Mirabile b. r. Reliquiæ. c.

S. PAVLVS EREMITA.

A. CVm Leones receſſiſſent, qui ſuis vnguibus ad ſepeliendum corpus Pauli, terram effoderāt, Antonius corpore depoſito deſuper humum congerens, ex more compoſuit. Mane rediens tunicam eius ſibi vendi-

vendicauit, quam in ſportarum modum de palmæ folijs ſibi ipſe texuerat, ac ſic reuerſus diebus Paſchæ & Pentecoſtes, ſemper Pauli tunica veſtitus eſt. *Hieronymus in vita eius.* *Item, vide Honor. d.*

PAVPERTAS.

A. **F**Vit vir vitæ venerabilis Bonifacius, qui in ciuitate Ferētis, Epiſcopus fuit. Huius Eccleſiæ grauis valde paupertas inerat, quæ bonis mentibus eſſe ſolet cuſtos humilitatis, nihilque aliud ad omne ſtipendium niſi vnam tantum vineam habebat, quæ quodam die ita grandine vaſtata eſt, vt in ea in paucis vitibus, vix parui rarique racemi remanerent. Quam cum fuiſſet ingreſſus, Deo gratias egit, quia in ſua adhuc inopia anguſtiari ſe agnouit. Deinde narratur, qualiter liquor modicus vini, illius precibus ſeu meritis abundanter excreuit. *Gregor. in Dial. libro primo, cap. nono.*

B. Abbas Theodorus cognomento Fine habebat tres codices, & cum veniſſet ad Abbatem Macarium dixit ei: Habeo tres codices, & proficio ex lectione eorum, ſed & fratres petunt eos ad legendum, & proficiunt. Dic ergo quid debeo facere? Dixit ſenex: Boni ſunt quidem actus, ſed maius omnibus eſt nil poſſidere. Quod cum audiſſet, vendidit eos, dans indigentibus pecuniam. *In vitis Patrum libro ſexto, parte prima.*

C. Ioannes Eleemoſynarius ſic factus eſt miſericors; vt Eleemon vocaretur: Pauperes ſemper ſuos dominos appellabat. Omnes igitur ſuos famulos conuocauit, eiſque dixit: Euntes per totam ciuitatem, conſcribite omnes dominos meos. Non intelligentibus vero dixit: Quos vos mendicos vocatis, ego dominos & auxiliatores prædico. Iſti enim nobis verè auxiliari poterunt. *In aurea legenda de eodem, & apud Surium 27. Ianuarij.*

D. Cum idem ſe morti appropinquare cerneret. Dixit: Tibi gratias ago Deus quia exaudiſti miſeriam meam rogantem bonitatē tuam ne remaneret mihi morienti niſi vnum tremiſſe. Hoc ergo pauperibus dari iubet. *In aurea legenda de eodem, & apud Surium loco ante citato.* *Tertia pars nummi.*

E. Teſtem inuocabat Deum S. Paula pauperibus ſua diſtribuens, ſe pro illius nomine hoc habere voti, vt mendicans ipſa moreretur, vt in funere ſuo aliena inuolueretur ſindone. *Hieronym. in eius vita.*

F. Duo fuerunt pauperes, vnus humilis, alter ſuperbus, ſed humilis vbicumque ſegetes triturabantur cum chirotheca petebat triticum, & nemo illi negabat, ſed ſinguli chirothecam implebant, & ſic in breui factus eſt diues. Superbus autem cum magno ſacco petens, præ ſacci magnitudine nil recipiebat, & ſic magis pauper fiebat. *Iacobus de Vitriaco.*

G. Antiſtenes Socraticus omnibus diſtractis, ſolum pallium reſeruauit, cuius diſcipulus Diogenes fuit, de quo refert Satyrus, quod duplici pallio vſus ſit propter frigus, peram pro cellario habuerit, clauam pro ſuſtentatione membrorum. Habitauit autem in portarū veſtibulis, notans vitia quæ homines fœdabant. Cumque ſe conforqueret in dolio, iocabatur ſe domū habere volubilē, & ſe cum temporibus cōmutantem. Frigore enim os dolij vertebat ad meridiem, æſtate ad ſeptentrionem, & vbicumque ſol ſe verteret,

Diogenis prætorium ſimul vertebatur &c. *Hieronym. contra Iouinianum libro ſecundo, capite nono.*

H. Interrogatus Secundus Philoſophus ab Adriano Imperatore, quid eſt paupertas? reſpondens, ſcripſit: Odibile bonum, ſuauitatis mater, cauſarum remotio, ſapientiæ repertrix, negotium ſine damno, poſſeſſio abſque calumnia, ſine ſollicitudine fælicitas. *In geſtis Secundi Philoſophi.*

I. Expedit facultates eccleſiæ poſſideri, & proprias perfectionis amore contemni. Nam & S. Paulinus ingentia prædia ſua vendita pauperibus erogauit. Sed cum poſtea factus eſſet Epiſcopus, non contempſit Eccleſiæ facultates, ſed fideliſſime diſpenſauit. *Proſper de vita contempl lib. 2.*

K. Cum Argolandus militibus ſuis Sarracenis per Chriſtianos deuictis, data treuga eundi & redeundi, ad Carolum veniſſet; vt baptizaretur, vidit Carolum ad menſam ſedentem, inter quos erant quidam in militari habitu, quidã in monachali, & canonicali, & interrogauit de vnoquoque ordine. Videns autem in quadam parte tredecim pauperes ad terram ſedentes ſine menſa, quæſiuit qui eſſent? Cui Carolus: hæc eſt gens Dei nuntij Domini noſtri Ieſu Chriſti, quos ſub numero tredecim Apoſtolorum quotidie paſcimus, Adhæc ille: Malè Domino ſuo ſeruit, qui ſic nuncios eius recipit. Legem tuam quam dicebas eſſe bonam, nunc oſtendiſti eſſe falſam. Et accepta licentia ſcandalizatus rediit, baptizari renuens. *Turpinus in hiſtoria Caroli.*

L. In tractatu de dictis philoſophorum, dicitur Ariſtotelẽ dixiſſe, quod hoc habet paupertas incommodi, quod non poteſt iuuare alios. *Ioannes Galenſis.*

M. Nunciato naufragio Zenon cum audiſſet omnia ſua eſſe ſubmerſa. Iubet me, inquit, fortuna expeditius philoſophari. *Seneca de tranquillitate animi cap. 14.*

N. Auguſtinus 6. *confeſſionum cap. 6.* recitat quod tranſiens per vicum, vidit pauperem iocantem, & ingemuit loquens ad ſocios. Omnibus conatibus quibus laboramus, nil vellemus niſi ad ſecuram lætitiam peruenire, quò nos iſte præceſſit.

O. Quomodo ſe audebit extollere de voluntaria paupertate Chriſtianus, vt in huius vitæ peregrinatione expeditior ambulet? cum audiat vel legat Lucium Valerium, qui in ſuo defunctus eſt conſulatu, vſque adeo fuiſſe pauperem, vt nummis à populo collatis eius ſepultura curaretur. *Et infra.* Nonne omnes Chriſtiani qui excellentiore propoſito diuitias ſuas communes faciunt, iuxta quod eſt ſcriptum in actibus Apoſtolorum, (*actuum 4.*) intelligũt ſe nulla ventilari oportere iactantia, id faciendo pro obtinenda ſocietate Angelorum, cum tale aliquid illi fecerint pro conſeruanda gloria Romanorum? *Auguſtinus de ciuitate Dei libro quinto, capite decimo-octauo.*

P. Regio Imperio propter nimiam Tarquinij ſuperbiam finito, conſulatus initium Valerius Poplicola cũ Iunio Bruto auſpicatus eſt, idemque poſtea tres Conſulatus geſſit, cum interim faſtorum illud columen, ne ad exequiarum quidem impenſam ſufficiente patrimonio deceſſit, ideoque publica pecunia ductæ ſunt. *Valerius libro quarto, cap. 4. Liuius 2. Dion. 5. Plut. in vita.*

Q. Menenius Agrippa quem ſenatus & plebs, pacis inter ſe faciendæ authorem elegit, niſi à populo collatis in capita ſextantibus funeratus eſſet, honore ſepulturæ caruiſſet. *Ibidem*

Valer.

Digitized by Google

Valer. Liuius. 2. Dion. 1.

R. Illi prædiuites, qui ab aratro accerſebantur, vt Conſules fierent, voluptatis cauſa ſterile ſolum verſabāt, & deliciarum ignari, vaſtiſſimas glebas plurimo cum labore diſſipabant. Atilium, qui ad eum accerſiendum miſſi à Senatu fuerant, viderunt ſemen ſpargentem: quæque manus arantium boum iugum rexerant, triūphalis currus habenas retinuerunt. *Valerius libro quarto, cap. 4. Cicero pro Roſcio. Plin. lib. 1. cap. 3.*

S. Eiuſdem nominis & ſanguinis Atilius Regulus primi Punici belli gloria, cladeſque maxima, cum Carthaginis opes crebris victorijs contunderet, & ſibi ob hoc prorogatum in proximum annum imperium cognouiſſet, Conſulibus ſcripſit, villicum in agello, quem ſeptem iugerū in Pupinia habebat, mortuum eſſe, occaſionemque nactum mercenariū, amoto inde ruſtico inſtrumento diſceſſiſſe, ideoque petere vt ſibi ſucceſſor mitteretur, ne deſerto agro non eſſet vnde vxor & liberi alerentur. Quæ poſtquam Senatus à Cōſulibus accepit, & agrum Atilij illico colendum locari, & alimenta coniugi eius, & liberis præberi, reſque quas amiſerat, redemi publicè iuſſit. *Valer. ibidē. Liuius 18. Seneca cap. 12. ad Albin.*

T. Quintius Cincinnatus ſeptem iugera agri poſſedit, & ex his tria, quæ pro amico ad ęrarium obſignauerat, mulctæ nomine amiſit. Pœnam quoque pro filio Cæſone, quod ad cauſam dicendam non occurriſſet, huius agri reditu ſoluit, & tamen ei quatuor iugera aranti non ſolum dignitas patrisfamiliæ conſtitit, ſed etiam dictatura delata eſt. *Ibidem Valer. Liuius lib. 7. Dion. 10.*

V. Illuſtris virgo Mathildis, filia Regis Scotiæ, quatuor fratres habuiſſe narratur, quorum tres ſeniores terrena ſpreuerunt, quartum vero Iuniorem Alexandrum, cum pater regnare cogeret, Mathildis ſoror eius ſic eum alloquitur: Frater cariſſime, fratres tui deſeruerunt terram, vt cælum acquirerent, tibi ergo ſoli regnum relictum eſt, pro quo es cæleſtem gloriam perditurus. Quo audito frater lachrymans dixit: Heu ſoror quid conſulis? paratus ſum quidquid iuſſeris, adimplere. Mox gauiſa fratrem accepit, & mutato habitu ad remotiora traduxit, vbi eum mulgere vaccas, & caſeos optimos facere docuit. Inde venerunt in Gallias ad Fonij clauſtrum ordinis Ciſtercienſis, Laudunenſis diœceſis, & probatus eſt inuentus in caſeis faciendis: Hinc monaſterij fratrem conuerſum factū ſic alloquitur ſoror. Multum meriti apud Deum acquiremus, quod terram & parentes dimiſimus, ſed in hoc magis remunerabimur, ſi vſque ad tempus futurum, quo nos inuicē in cælo videamus, ad præſens nos ab inuicem ſeparemus, vt nullus noſtrum amplius alium videat. Cui conſentiente fratre, illa ad nouem milliaria in villa quę dicitur Alapiō, ſeceſſit, & domunculam paruam habens ſolo manuum labore viuebat. Deinde ſcribitur vtrumque claruiſſe miraculis. *Cantipratanus libro ſecundo de apibus, capite decimo.* *Latine Fuſniacum. Gal. Foiſſy.*

Item, vide Arſenius. e. g. Diſcretio. a. Diuitiæ. e. Dominicus. c. Eleemoſyna. b. Felicitas. a. c. Gratiarum actio. a. Iudex. p. q. Iudicium Dei. a. b. c. Martinus f. Pænitentia. a. Religio. g. Roma. c. Ruſticitas. a.

Pax.

A. Hoſpitem meum Placentinum, virum ſanguine generoſum, in timore Domini dixiſſe recolo:

 Hoc

Hoc in ciuitatibus Italiæ frequentiſſimum eſt, quod dum pacem diligũt, & Iuſtitiam colunt, & periurijs abſtinent, tantæ libertatis & pacis gaudio perfruuntur, quod nihil eſt omnino, quod vel in minimo quietem eorum concutiat. Quo ſolo remedio apud illos ceſſat omnis tempeſtas. Cum è contrario propter peccata populi, permittit Deus regnare hypocritam, & impoſſibile eſt, vt diu regno gaudeat, qui in populi humiliatione, & proprio faſtigio ſuperbè nimis exultat. *In Polycratico. Ioannis Saresb. libro 4. cap. 11.*

B. Longæua ſecuritas homines partim ad dilectionem otij, partim ad ciuilia traduxit officia. Ita cura exercitij militaris primo negligentius agi, poſtea diſſimulari, poſtremo in obliuione perducta cognoſcitur. *Vegetius de re militari, libro primo, capite vltimo.*

Item, vide Maria. o. Obedientia. a. c. Oratio. c. Perſecutio. a. Reconciliatio. a. Voluptas. d.

PECCATVM.

A. Facta eſt vox Arſenio Abbati dicens: Veni oſtendam tibi opera hominum. Et duxit eum in quẽdam locum, & oſtendit ei Æthiopem incidentem ligna, & facientem ſarcinam, & tentabat portare eã, & non poterat, & pro eo vt auferret de ſarcina illa, ibat itẽ, & incidebat ligna, & addebat ad ſarcinã illam. Hoc autem faciebat diutius. Et poſt oſtendit ei hominem ſtantem ſuper lacum, & implentem aquam ex eo, & effundẽtem in ciſternam pertuſam, quæ ciſterna iterum aquam infundebat in lacum. Et cum interrogaſſet quid hoc eſſet, reſpondit ille: qui ligna incidit, homo eſt in peccatis multis, & pro eo vt agat pænitentiam, & ſubſtrahat de peccatis ſuis, alias iniquitates adhibet, qui autem aquam implet homo eſt qui opera quidem facit bona, ſed quia habet cum eis permixta mala, perdit etiam bona. *In vitis Patrum libro decimo-octauo, parte prima.*

Dicebant ſenes de quodam ſene, quia cum ambularet in eremo, vidit duos Angelos ſecum. Et inuenerunt in via cadauer, & cooperuit ſenex nares ſuas propter fætorem. Fecerunt autem & Angeli ſimiliter. Et dixit eis ſenex: Et vos odoramini? Qui dixerunt, Non, ſed propter te cooperimus & nos, nam immunditiam mundi huius non odoramur, ſed animarum, quæ peccatorum fætorem habent. *In vitis Patrum libro 2.* B.

Tempore Valentiniani fuit puella nomine Thaïs pulchra nimis, quam mater eius à pueritia ſtatuit in proſtibulo. Factaque eſt famoſiſſima meretrix. Abbas ergo Paphnutius ſumpto habitu ſeculari, & vno ſolido, profectus eſt ad eam, quæ accepto ſolido dixit: Ingrediamur. Cumque rogaret vt lectum aſcenderet, dixit ad eam. Hic eſt alius locus ſecretior? Et illa ait. Eſt. Et ille ad eam. Ingrediamur. At illa. Si hominem metuis, nullus te in hoc loco conſpicit, ſi vero Deum times vbicumque fuerimus Deus nos videt. Cui ſenex: Scis eſſe Deum? Illa dicente ſe ſcire Deum, & regnum eius futurum, & tormenta peccatorum. Senex ait: Si igitur noſti, cur tot animas perdidiſti? Et nunc non ſolum pro tua anima, ſed pro aliorum reddituta rationem damnaberis. Illa hæc audiens omnia quæ ex peccato lucrata fuerat ſpectante omni populo combuſſit. & C.

tribus

tribus annis in quadam cella ſenis annulo ſignata, dicente ſene quod non erat digna Deum nominare, hoc ſolum orabat. Qui plaſmaſti me miſerere mei. Elapſis vero tribus annis reuelatione ei de remiſſione peccatorum facta, educta de cella dixit, quod de peccatis ſuis quaſi ſarcinam fecerat, quam quotidie ante oculos ſuos ſtatuerat, & ſicut non diſceſſerat anhelitus de naribus ſuis, ſic nec vno quidem momento per tres annos peccata ſua ab ea receſſerant. *In vita eius.*

D. Bene victurum ſemper operari præcipiebat S. Antonius ac ſeipſum diſcutere, & ſecum ponere rationem eorum quæ geſſit die noctuque. *In tripartita hiſtoria libro primo, capite vndecimo.*

E. Si ſcirem Deos ignoſcituros, & homines ignoraturos, peccare dedignarer. *Seneca.*

F. Theodora nobilis mulier & ſpecioſa apud Alexandriam virum habebat diuitem, & timentem Deum, quam diues quidam in eius concupiſcentiam incitatus, crebris nuncijs, & muneribus moleſtabat. Sed ipſa omnia contemnebat. Tandem quãdam magam ad eam miſit, quæ eam vt viri illius miſereretur plurimum hortabatur, quæ cum diceret ſe nunquam coram oculis Dei hoc commiſſuram, dixit malefica. Quidquid autem nocte committitur Deus non intuetur. Decepta illa dixit ei vt veſperi virum ad ſe venire faceret, & voluptatem impleret. Quo facto opere perpetrato, Theodora ad ſe rediens & flens, intelligens quod Deus ſcit, & vidit, comam præſcidit, & viri habitum ſumens in monaſterio monachorum ad pænitentiam agendam monachalem habitum aſſumpſit. Deinde narratur, qualiter eam quædam puella quæ de alio conceperat, eam accuſauit falsò, & qualiter falſitas hęc poſt obitum eius oſtenſa eſt. *In aurea legenda de eadem.*

G. Quidam bonus homo cecidit in peccatum, quod cum audiſſet alius, condolendo ſibi & illi dixit. Ille heri, & ego hodie. *Humbertus in libro de dono timoris.*

H. Miratus eſt Ioſephus *libr. 12. antiquitatum.* Polybium virum bonum dixiſſe, ideo perijſſe Antiochum, quia voluit templum Dianæ in perfide vaſtare. Nam qui nullatenus egit peccatum, ſed tantum cogitauit, nullo reatu tenetur. Hinc patet iuxta eius opinionem, quia lex cohibebat manum, & non animum. *In hiſtoria ſcholaſtica, parte quinta, cap. de morte Antiochi.*

Item, vide Confeſsio. f. Deus. c. Fuga. a. Infirmus. a. Iudicium Dei. d. Iuramentum. h. Meditatio. a. Patientia. b. Pænitentia. c. Sacrificium. c. Tentatio. b. d. h. Verecundia. a. Volupt.u. e. f.

PÆNITENTIA.

A. DVo fratres impugnati á fornicatione abierunt, & acceperunt vxores. Poſtea dixerunt ad inuicem: Quid lucrati ſumus, quia deſeruimus Angelicum ordinem & in mundo viuimus? Redeamus ad eremum, & agamus pænitentiam. Et venientes rogabant fratres, vt reciperent eos pænitentes. Et clauſerunt eos per annum integrum, & ijs æqualiter dabatur panis, & aqua ad menſuram. Et completo tempore pænitentiæ, viderunt patres vnum pallidum, & triſtem, alium robuſtum, & clarum; & mirati ſunt. Et interrogauerunt eum, qui

triſtis erat, dicentes: Quid excitabaris, cum cogitationibus tuis in cella tua? Et dixit: Pro malis quæ feci. Nam pœnas, quibus ſubdendus eram reuoluebam, & á timore adhæſerunt oſſa mea carni meæ. Interrogarunt autem & alium dicentes idem. Ille reſpondit: Deo gratias referebã, quia eruit me de inquinamento mundi hujus, & de futuris pœnis, & reminiſcens Dei mei lætabar affiduè. Et dixerunt: Æqualis eſt amborum pænitentia apud Deum. *In vitis Patrum libro quinto, parte ſexta.*

B. Frater interrogauit Abbatem Paſtorem dicens: Feci grande peccatũ, & volo triennio pænitere. Dixit Paſtor multum eſt. Et dixit ei: Iubes vnum annum? Dixit multum eſt. Qui autem præſentes erant, dicebant, vſque ad dies quadraginta: Senex iterum dixit: Multum eſt, & adiecit. Ego puto quia ſi ex toto corde homo pænituerit & non appoſuerit facere iterum, triduanam Deus ſuſcipiet pænitentiam. *Ibidem libro quinto, parte quinta.*

C. Paulus diſcipulus S. Antonij habebat hanc gratiam á Deo, vt ſi videret vnumquéque, cuius eſſet animi, videret. Deinde narrantur multa de eodem, vt: Ego peccator ſum & multo in tempore in fornicatione vixi, ingrediens autem Eccleſiam audiui codicem Iſaiæ dicentis; Lauamini, mundi eſtote &c. Ego autem ſermone compunctus ſum, & ingemiſcens in conſcientia dixi ad Deũ. Tu Deus qui veniſti in mundum peccatores ſaluos facere, & quę hic, quæ modo lecta ſunt, promiſiſti, comple effectu & opere in me peccatore. Ecce enim amodo promitto tibi quia iam non agam vltra illud malum, ſed abrenuncio omni iniquitati & ſeruio tibi amodo conſcientia munda. In his ergo promiſſionibus egreſſus ſum de Eccleſia ſtatuens nil vltra mali agere, quod cum audiſſent omnes, clamauerunt. Quam magnificata ſunt opera tua Domine. *In vitis Patrum libro 18. parte vltima.*

D. Interrogatus ſenior á quodam milite ſi Deus recipit pænitentem. Dic mihi dulciſsime ſi chlamis tua fuerit conciſa, projicis eam? Qui ait: Non ſed reſarcio eam. Dicit ſenior: Si ergo parcis veſti tuæ, Deus ſuæ imagini non indulget? *In vitis Patrum libro duodecimo, parte tertia.*

E. Latro quidam perſequentes fugiens, monaſterium ingreſſus eſt, & amplexus eſt columnam S. Simeonis, flebitque. At ille dixit ei: Quis tu? Ille autem. Ego ſum Ionathas latro qui multa feci mala & huc veni pænitere. Ait Sanctus: Talium eſt regnum cælorum. *In vita S. Simeonis.*

F. In interioris Franciæ partibus olim mos fuit vt ſi quis propinquiorem ſibi parentem iugulaſſet, decernente pontifice, ex ipſo gladio ferrei nexus fierent, qui collum peccatoris, ventrem, & brachia ſtrictè innecterent, ſicque de patria pulſus, donec eadem vincula ſolui præciperet, primum Romæ, deinde per diuerſa loca Sanctorum, veniam poſtulando peregre pergeret. *In geſtis S. Florentij.*

G. Quidam Comes duxerat cognatã ſuam, correptus á Dunſtano Cantuarienſi Archiepiſcopo parere noluit vt eam relinqueret. Excommunicatur ille, Regem adit conquerens de Dũſtano, Rex mandauit Archiepiſcopo vt eum abſolueret, qui noluit. Ille Romam cum muneribus miſit, Apoſtolicus mandauit Dunſtano vt eum abſolueret. Abſit hoc, inquit Dunſtanus, vt cauſa mortalis hominis contemnam legem Dei. Quod videns Comes pænituit, & vxorem repu-

Digitized by Google

repudiauit, laneis indutus, nudis pedibus virgaſque in manu gerens cecidit ad pedes Dunſtani generale cõcilium celebrantis, & tunc abſolutus eſt. *In vita eius ab Oſberto Monacho Cãtuarienſi edita.*

H. In cænobio quod dicitur ad Pinũ, cum cuidã monacho peccatori magna & longa pęnitentia fuiſſet iniuncta, ille à quodam familiari auxilium petijt ad portandum pondus pænitentiæ, quod onus ille ſuſcipiens, præcepit eum ſecurum manere de tanta parte perſoluenda, qui ſic ligatus non multo poſt eſt mortuus. Erat autem inter fratres vitæ irreprehenſibilis. Non multis poſt diebus pænitenti monacho apparuit, qui inquiſitus quomodo haberet, male inquit, & durè propter te. Nam liber à proprijs, quia tuis me vinculis innodaui, & alienam cautionem non perſolui, flagellis duris atteror. Quæſo, vt vigiles pro te, & liberes me. Vade ergo & deprecare conuentum vt quod ſpopondi, perſoluant. Quo facto, rurſus ei apparuit, dicens, ſe per orationem à pænis erutum. *Petrus Damiani epiſt. libr. 6. epiſt. 20.*

I. Retulit quidam Doctor, quod cum quædam mulier depauperata deſperaret, apparuit ei diabolus dicens quod eam ditaret, ſi ſuam faceret voluntatem. Cui promittenti primo iniunxit, quod viros eccleſiaſticos ſuo hoſpitio receptos faceret fornicari, ſecundo quod pauperes in die reciperet, & nocte expelleret, tertio quod orationes in eccleſia garriendo impediret, quarto quod nulli de hoc confiteretur. Tandem cum morti propinquaret, & à filio ad confeſſionem admoneretur, ipſa ei factum aperiens dixit ſe confiteri non poſſe, nec confeſſionem ſibi valere. Sed cũ ille inſtaret, & pænitentiam ſe pro illa facturum ſponderet, illa compuncta pro Sacerdote filium deſtinauit. Sed antequam ille veniret, dæmones irruerunt, quorum horrore mortua eſt. Filius autem pro ea peccatum confitens & pęnitentiam ſeptennem faciens, ipſa completa vidit matrem ei de ſua liberatione gratias referentem. *In aurea legenda de commemoratione fidelium.*

K. Cum diabolus S. Martinum reprehenderet cur ſemel lapſos ad pænitentiam reciperet? fertur dixiſſe. Si tu ipſe ab hominum infeſtatione deſiſteres, & te factorum pæniteret, ego tibi, confiſus in Domino, miſericordiam pollicerer. *Seuerus in vita ſancti Martini.*

L. In fonte lachrymarum ita leuia plangebat peccata S. Paula, vt eam crederes magnorum criminum reã. Cumque crebro moneretur vt parceret oculis, aiebat. Turpanda eſt facies, quam contra Dei præcepta, ſtibio depinxi. Corpus affligendum, quod multis vacauit delicijs, mollia & ſerica linteamina aſperitate cilicij commutanda quæ viro & ſeculo placui, nunc Chriſto placere deſidero. *Hieronymus in Epitaphio Paulæ.*

M. Quidam defunctus vitæ redditus, circa annos Domini octingentos ſex, territus pænis quas viderat, fugit ad eremum: veſtitus ſe ſæpe balneabat in gelido flumine, ſuaque veſtimenta humida & algida nunquam deponebat, donec de ſuo corpore caleſierent, & ſiccarentur. Et cum à videntibus de his argueretur, dicebat: Frigidiora ego vidi. *Beda in geſtis Anglorum.*

Item, vide Arſenius. e. Charitas. e. f. Confeſſio. a. k. Dæmon. n. Dominicus. b. Infernus. c. Ioannes Euangeliſta. d. Mors. k. Scãdalum. a. Silentium. b. c.

PERI

Digitized by Google

PEREGRINATIO.

A. SAnctimonialis in clauſtro quodã Alemaniæ Conſtantienſis diœceſis per annum,& amplius,ita grauem guttã in genu perpeſſa eſt, quod nullo poterat liberari remedio. Hæc quia per ſe, ſepulchrum S. Petri martyris ordinis Prædicatorum viſitare non poterat, cogitauit idem ſepulchrum mentali greſſu adire,ac deuote viſitare. Diſcens vero quod in quatuordecim dietis de illo loco Mediolanum poſſet adiri, quotidie pro qualibet dieta centum pater noſter ad eius honorem dicere cæpit. Tunc paulatim cæpit melius ſe habere, & cum eo greſſu mentali peruenit, maxima deuotione pſalterium integrũ ibi legit, quo perlecto ita ſe ab infirmitate liberatam ſenſit, vt iam modicum quid ſentiret. Rediẽs vero eodem modo quo iuerat, antequã omnes dietas expleuiſſet, perfecte ſanata eſt. *In aurea legenda de S. Petro.*

B. Dixit quidam Senex; quia duo fratres erant ei vicini, vnus peregrinus & alius incolis. Erat peregrinus parum negligentior, incolis vero ſtudioſus valde. Contigit ergo vt dormiret peregrinus ille in pace. At ille ſenex vicinus eorum, cum eſſet præuidus vidit multitudinem Angelorum deducentium animam eius, & cum veniret ad cælum vt intraret facta eſt quæſtio de illo. Et venit vox deſuper dicens: Manifeſtum eſt quia mod cũ negligens fuit, ſed propter peregrinationẽ eius aperite ei,& poſt hæc dormiuit ille incolis,& venit omnis cognatio eius ad eum. Cernens vero ſenex non venire Angelos ad deducendam animam illius, miratus eſt dicẽs: Quomodo ille peregrinus cum negligentior fuerit talem gloriam habuit, & hic nihil huiuſmodi meruit! Et venit ei vox dicens: Hic ſtudioſus cũ venit vt dormiret aperuit oculos ſuos, & vidit parentes ſuos flentes, & cõſolata eſt anima eius. Alter etſi negligentior fuerit, ſed nullum ſuorum vidit, & ingemiſcens fleuit, & Deus conſolatus eſt eum. *In vitis Patrum, libro decimo-octauo parte quinta.*

Item, vide Iacobus Zebedæi. a. Oratio. ſ. ſ.

PERFECTIO.

A. ISaac ſeruus Dei, cum virtute abſtinentiæ, contemptu rerum tranſeuntium, prophetiæ ſpiritu, orationis intentione eſſet præditus, vnũ erat quod in eo reprehenſibile eſſe videbatur, quia nonnunquam tanta ei lætitia inerat, vt illis tot virtutibus eſſe plenus nullo modo crederetur. *Gregorius in Dial. libro tertio, capite decimo-quarto.*

B. Duo patrum rogarunt Deum vt oſtenderet eis in quantam peruenirent menſuram. Et venit vox dicẽs: Quia in illa villa eſt ſecularis quidã Euchariſticus nomine & vxor eius Maria vocatur, nondum adhuc peruenistis ad ipſorum menſurã. Tunc venerunt in vicum illum,& inuenerunt eorum cellã. Et dicunt ad vxorem. Vbi eſt vir tuus? Quæ dixit: Paſtor ouium eſt. Et introduxit eos in domum. Cum autem ſero eſſet venit Euchariſticus cum ouibus, videſque eos, parauit illis menſam miſitque aquam in peluim. Qui dixerunt ei: Non guſtabimus, niſi indicaueris nobis operationem tuam. Euchariſticus dixit: Ego ſum paſtor ouium. Cũ autem illi inſtarent & ille nollet dicere, dixerunt ei. Deus nos miſit ad te. Audiens hoc timuit & dixit eis: Ecce iſtas oues habemus à parentibus noſtris, & ex iis facimus hoc modo.

Vnam

Vnam pauperibus, & vnam in ſuſceptione peregrinorum, & tertiam partem in vſum noſtrum conuertimus. Ex quo autem accepi vxorem meam, neque ego pollutus ſum nec ipſa, ſed virgo eſt. Singuli ſemoti dormimus, & nocte quidē induimus ſaccos, in die vero veſtes noſtras, & vſque nūc nemo hominum hoc nouit. Hoc illi audientes glorificauerunt Deum & receſſerunt. *In vitis Patrum libro vigeſimo, parte prima.*

C. Abbati Macario venit vox dicens: Macari nondum perueniſti ad menſuram duarum illarum mulierum illius ciuitatis. Surgens ille venit ad illas & dixit eis: Propter vos tantum laborem aſſumpſi, dicite nunc mihi operationem veſtram. At illæ dixerunt: Crede nobis quia hac nocte non fuimus ſine viris noſtris. Quam ergo operationem poſſumus habere? At ille inſtabat. Tunc dixerunt ei: Nos quidem ſecundum ſeculum extraneæ nobis ſumus, placuit autem nubere duobus fratribus quindecim annis, nos duæ habitamus in hac domo, & neſcimus ſi aliquando litigauerimus, vel ſermonem turpem dixerimus. Subintrauit autem nobis in animum intrare in monaſterium virginum, & rogati viri noſtri non nobis conſenſerunt. Hoc tunc diſpoſuimus vtræque teſtamentum inter nos & Deum, vt vſque ad mortem non egrederetur de ore noſtro ſermo ſecularis. Audiens hæc Macarius dixit: In veritate quia non eſt virgo neque nupta, nec monachus, nec ſecularis, ſed Deus iuxta vniuſcuiuſq; propoſitum præſtat ſpiritum ſanctum omnibus. *In vitis Patrum libro vigeſimo, circa finem.*

D. De S. Paphnutio comperimus relatione patrum, quod cum fuiſſet vitæ Angelicæ quodam tempore orauit Deum, vt ſibi oſtenderet cui Sanctorum ſimilis haberetur. Angelus vero reſpondit, quod ſimilis eſſet ſecundum Dei prædeſtinationem ſymphoniaco cuidam qui in illo vico cantandi arte victum quærebat. Qui de eo inquirens audiuit quod eſſet vitæ indigniſſimæ nullius boni ſibi conſcius ex latrone in fœdum exercitiū deuolutus, niſi quod cum eſſet inter latrones quandam virginem Deo ſacratam, cuius pudorem ſocij præripere volebant, liberauit, nec non alteri mulieri, ac etiam marito, ac duobus filijs ære alieno oppreſſis ad eorum liberationem 300. ſolidos dedit, Paphnutio vero reuelationem ei narrante, homo vitam mutauit, & in magna perfectione finiuit. *In vitis Patrum de Sancto Paphnutio.*

Item, vide Exemplum. e.

PERSEQVVTIO.

A. ANte Imperium Maximi Conſtantini, quicūque fuerunt Imperatores cōtra Chriſtianos inſanierunt. Diocletianus namque paſſionis ſalutaris die, in omni imperio deſtruxit Eccleſias, ſed nouem annis tranſactis iſtæ quidem floruerunt, ille poſt rabiem ſuam extinctus eſt. *Theodoretus in trip. hiſt. lib. 10. cap. 33.*

Item, vide Attilia. a. Blaſius. a l. Hier. d.

PESTILENTIA.

A. PErſecutiones Chriſtianorum, quarta iam poſt Neronem vice in Aſia, & Gallia, graues, præcepto Marci Antonij extiterunt, ſequutaque eſt lues pluribus infuſa prouincijs, vt paſſim villæ, agri, atque oppida ſine habitatore, in ſpinas ſiluaſque conceſſerint. *Oroſius de orcheſtra mundi, libro ſeptimo.*

Digitized by Google

B. Conſtantini Iunioris temporibus, adeo peſtis Titium depopulata eſt vt Ciuibus per iuga montiũ fugientibus intra vrbem herbæ naſcerentur. Tũc etiam viſibiliter multis apparuerunt Angeli bonus & malus pergentes per ciuitatem, quorum malus venabulum manu ferebat, qui quoties de venabulo oſtium cuiuſque domus iuſſu boni Angeli percuſſiſſet, tot de eadem domo ſequenti die hominũ cadauera trahebantur. Sed quibuſdam probis viris reuelatio facta quod non prius quieſceret lues, quam in baſilica S. Petri Apoſtoli Sebaſtiani martyris altare conderetur. Pactumque eſt ita. Nam delatis ab vrbe Roma S. Sebaſtiani reliquijs, mox vt in dicta baſilica ſtatutum eſt altare, peſtis illa quieuit. *Hugo Floriac. in chron. lib. 6. Paulus Diac. l. 6. c. 3. de geſtis Longob.*

C. Cum Romani in quadrageſima continenter vixiſſent, & in Paſcha corpus Chriſti ſuſcepiſſent, poſtmodum omnibus vitijs fræna laxabant. Ideo Dominus peſtem quam inguinariam vocant, miſit in eos. Tam ſæua autem fuit vt homines in via, in menſa, in colloquijs, ſubito morerentur. Sæpe cum ipſa ſternutatione quidam ſpiritum exhalabant. Vnde cum aliquis aliquem ſternutantem audiebat, ſtatim occurrens, Deus te adiuuet, inclamabat. Rurſus cum aliquis oſcitabat frequenter ſubito ſpiritum emittebat, vnde cum aliquis ſe vel oſcitare ſentiebat, continuo ſignũ Crucis ſibi imprimebat. *In aurea legẽda ſub titulo de Litania Maiori. Ioannes Diaconus in vita S. Gregorij lib. 1. cap. 37.*

D. Sulpicio G. Bottio, Licinio, Stolone Conſulibus, intoleranda vis ortæ peſtis vrbem noſtram á bellicoſis operibus reuocatam, domeſtici & inteſtini mali cura afflixerat. Iamque plus in exquiſito & nouo cultu religionis, quam in vllo humano conſilio poſitum opis videbatur. Itaque placandi Dei gratia compoſitis carminibus vacuas aures præbuit. *Valer. lib. 2. cap. primo.*

Item, vide Alexander. a. Brachmani. a. Maria. d. Mirabile. m. Prodigium. c. Roma. b. a p.

S. PETRVS APOSTOLVS.

A. QValis cibus Petri Apoſtoli fuerit, vel indumentum ipſe hoc in libro Clementis teſtatur. Panis inquit, ſolus mihi cum oliuis, & raro cum oleribus in vſu eſt. Indumentũ hoc eſt mihi quod tu vides, tunica cum pallio, & hæc habens nihil aliud requiro. *In aurea legenda ſub titulo de S. Petro Apoſtolo.*

B. Fertur quod in ſinu ſudarium portabat, quo lachrimas crebro fluentes tergebat: quia quando dulcis allocutionis Domini, atque præſentiæ memor erat, præ nimia amoris dulcedine lachrimas continere non poterat. *Ibidem & in itinerario Clementis.*

C. Petrus crucifixus eſt deiecto capite deorſum, quod ipſum ita fieri deprecatus eſt, ne exæquari Domino videretur. *Euſebius in Eccleſ. hiſtor. libro tertio, capite primo.*

D. Cum dubitarent quæ eſſent oſſa Petri, & quæ Pauli, orantibus fidelibus & ieiunantibus, de cælo eis eſt reſponſum: Maiora oſſa ſunt prædicatoris. Minora vero piſcatoris. *In aurea legenda de SS. Petro & Paulo.*

E. Priuilegiatus erat Petrus in miraculis, & maiora legitur feciſſe quam Chriſtus. *In hiſtoria ſcholaſt. parte octaua, capite 24.*

F. Dixit Angelus ad Petrum, præcingere & calcea te: Depoſuerant enim cingulum per moleſtiam carceris, vt tunica circa pedes demiſſa temperaret fri- *Actor. 12.*

Digitized by Google

ret frigus noctis. In quo datum eſt exemplum viris ſanctis, quod in anguſtijs liceat relaxare de rigore ordinum. Legimus enim Apoſtolos & prophetas duris cingulis vſos propter afflictionem carnis, & Petrum ad tẽpus depoſuiſſe cingulum propter moleſtiam carceris. *In hiſtoria ſcholaſtica, parte* 8. *cap.* 6.

Item, vide Papa. o.

PHARISÆI.

A. PHariſæi cultu auſtero, & victu perpauco vtebantur: traditiones ſuas ſtatuẽtes, quibus traditiones Moyſi determinabant. Pictatia chartarum in fronte gerunt, & ſiniſtro brachio circumligata, quibus decalogus inſcriptus erat, & hæc dicebantur phylacteria. Iſti etiam maiores fimbrias alijs ferentes, ſpinas eis alligabant, quibus puniti in deambulãdo, memores mandatorum Dei fierent. Hi omnia fato deputabant. Præpoſitis ſuis, & natu maioribus nunquam contrarium reſpondebant, iudicium Dei futurum dicebant, animam omnem incorruptam eſſe, ſolas bonorum animas in alia tranſire corpora vſque ad reſurrectionem & iudicium, malorum autem retrudi æternis carceribus. *In hiſtoria ſcholaſtica parte ſeptima, capite* 33. *Epipha. hæreſi* 16. *Ioſeph. lib.* 2. *de bel. Iud. cap* 7.

PHILOSOPHIA.

A. IVlianus Apoſtata interdixit Galilæorum filijs (ſic enim Chriſtianos appellabat) Poetarum, Rhetorum, & Philoſophorum legere diſciplinas. *Eccleſiaſt. hiſtor. lib. decimo, capite* 32. *Sozomenus lib.* 5. *cap.* 18.

B. Quid, inquit, Philoſophiæ perſcrutator, tibi philoſophia contulit? & Ariſtippus, vt cum omnibus, ait, hominibus intrepidè fabularer. *In Polycratico libro quinto, capite vltimo. Ioannis Saresb.*

C. Eubulus philoſophus interrogauit Baſilium, quæ eſſet definitio philoſophiæ, qui reſpondit: Meditatio mortis. *In vita S. Baſilij apud Surium* 1. *Ianuarij.*

D. Nunc primum cenſes apud improbos mores laceſſitam eſſe periculis ſapientiam, quaſi dicat, non debes. Alloquitur philoſophia Boetium. Et ſubdit: Nonne apud veteres ante noſtri Platonis ætatem, magnum ſæpe certamen cum ſtultitiæ temeritate, id eſt, cum temerarijs ſtultis certauimus? eodemque ſuperſtite præceptor eius Socrates iniuſtæ victoriam mortis me aſtante promeruit? *Boetius de conſol. philoſophiæ, libro primo, proſa tertia.*

E. Italicum genus philoſophorũ, authorem habuit Pythagoram Samiũ á quo ferũt philoſophiæ nomẽ exortum. Nam cum antea ſapientes appellarentur, qui modo quodam laudabilis vitæ alijs præſtare videbantur. Iſte interrogatus, quid profiteretur, philoſophum ſe eſſe reſpondit, id eſt ſtudioſum vel amatorem ſapientiæ. *Auguſtinus de ciuitate Dei lib.* 8. *cap.* 2. *Tullius* 5. *Tuſc.*

F. Sicut de Socrate quidam ſuſpicantur, ideo purgandæ bonis moribus vitæ cenſebat inſtandum, vt deprimentibus libidinibus exoneratus animus, naturali vigore in æterna ſe attolleret. *Auguſtinus de ciuitate Dei, libro octauo, capite tertio.*

Item, vide Aſtrologia. e. Coelus. c. Continentia. b. Habitus. a. Nero a. Origenes. f. k. Patientia. t. a 7. *a r. Quæſtio. b. Vxor. e.*

Pilatvs.

A. Eusebius dicit quod Pilatus in multas calamitates incidens manu propria ſe peremit. *In aurea legenda de paſsione Chriſti. Paulus Diaconus libro ſeptimo Miſcella.*

Hiſt. Eccleſ. lib. 2 cap. 7.

Pilatus aut Viennam in Gallia, vt ſcribunt Caſsiodorus & Ado in Chronico, relegatus eſt, aut Lugdunum, vt Hieronym. Math. 2. & D. Antonius hiſt. 1. p. tit. 6. cap. 20. nō fuit gallus, neque enim in propria patria exulare, etſi inde diu abſuerit, vllus iubetur.

B. Pilatus accuſatus eſt in multis apud Tiberium. Accuſatus eſt enim à Iudæis de violenta interfectione innocentum, accuſatus eſt etiam quia Iudæis reclamantibus ponebat imagines gentilium in templo, etiam quia pecuniam repoſitam in corbonam redegerat in vſus ſuos, faciens inde aquæ ductum in domum ſuam, & pro omnibus deportatus eſt in exilium Lugdum vnde oriūdus erat, vt ibi in opprobriū generis ſui moreretur. *In hiſt. ſchol. parte S. cap. 56.*

Euſeb l. 2 hiſt. ca. 6.

Item, vide Exemplum. f.

Pingvedo.

Vide Corpus. a.

Piscis.

A. Piſces in gurgitibus ad ſpeciem auri conueniunt, vnde Nero aureis (vt aiunt) retibus piſcabatur. *In Polycratico Ioannis Saresb. libro octauo, capite decimo-octauo. Oroſius libro ſeptimo de Orcheſtra mundi cap. 7.*

Pythagoras.

A. De honeſtate vitæ Pythagoræ, qualiter cum diſcipulis habuit omnia communia, dicit *Agellius libro octauo, capite* 8. nec tranſeundum, inquit, quod omnes qui à Pythagora in cohortem illam recepti erant, quod quiſque pecuniæ habebat, in medium diuulgabatur. *Ioannes Galenſis.*

B. Pythagoræ tanta veneratio ab auditoribus tributa eſt, vt quæ ab eo acceperant, in diſputationem deducere nefas exiſtimarent. *Valerius libro octauo, capite decimo-octauo.*

Vide Philoſophia. e.

Plato.

A. Speuſippus ſororis Platonis filius, & Clearchus in laude Platonis, & Anaxilides in ſecundo libro philoſophiæ. Perictionem matrem Platonis phantaſmate Apollinis oppreſſam ferunt, & ſapientiæ Principem non aliter, niſi de partu virginis editum, arbitrantur. *Hieronym. libro primo contra Iouinianum capite 26. Laertius in Platone.*

B. Platonici & Stoici in templorum lucis & porticibus verſabantur, vt admoniti auguſtioris domus, nihil aliud quam de virtutibus cogitarent. Sed & Plato cum eſſet diues, elegit academiam ab vrbe procul. non ſolū deſertam, ſed & peſtilentam, vt aſſiduitate morborum, libidinis impetus frangerentur, diſcipulique nullam aliam ſentirent voluptatem, niſi earum rerum quas diſcerent. *Idem contra eundem lib. 2. cap. 7.*

C. Academici dicti ſunt ab academia, vnde Plato fuit oriundus, qui eundem ſuæ natiuitatis locum & ſtudendi vſu & diſcipulorum frequentia fecit inſignem, illumque cæteris prætulit. *In Polycratico libro quarto, capite tertio. Ioannis Sareſberienſis.*

D. Inter diſcipulos Socratis, non immerito excellentiſſima gloria claruit Plato,

Digitized by Google

Plato, qui cum eſſet Athenienſis, honeſto loco natus, & ingenio mirabili longè ſuos condiſcipulos anteiuit, parum tamen putans perficiendæ philoſophiæ ſufficere ſeipſum, ac Socraticam diſciplinam, quam longè lateque potuit, peregrinatus eſt, quaquauerſum eum alicuius nobilitatæ ſcientię percipiendæ fama rapiebat. Itaque in Ægypto didicit, quæcunque illic magna habebantur, & inde in eas partes Italiæ veniens, vbi Pythogoricorum fama eſt, quidquid Italicæ philoſophiæ florebat, comprehendit. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro octauo, capite quarto.*

E. Quia Socratem ſingulariter amabat, eum loquentem faciens ferè in omnibus ſermonibus, etiam illa quæ ab alijs didicit, cum illius lepore, & moralibus diſputationibus temperauit. *Ibidem.*

F. Initium Euangelij ſecundum Ioannem quidam Platonicus, ſicut à S. ſene Simpliciano ſolebamus audire, aureis literis conſcribendum, & per omnes eccleſias in locis eminentiſſimis proponendum eſſe dicebat. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro decimo, capite vigeſimo-nono.*
Item, vide Diſcere.

Plinius Secundus.

A. Equeſtribus militijs induſtriè functus, procurationes quam ſplendidiſſimas, & continuas integrè adminiſtrauit, & tamen liberalibus ſtudijs tantam operam dedit, vt non temerè quis in otio plura ſcripſerit. *In ſpeculo hiſtor. libro vndecimo, capite ſexageſimo-ſexto.*

Pluuia.

Anno ab vrbe condita 480. plurimis locis ſcaturiens è fontibus cruor fluxit, & de nubibus guttatim in ſpeciem pluuiæ lacte demiſſo, diri, vt ipſis Romanis viſum eſt, terras imbres irrigarunt. *Oroſius libro quarto de Orcheſtra mundi, capite quinto.* A.

Anno 21. Ludouici Imperatoris, filij Lotharij, cometes ſolito rutilantior apparuit, ſubita & nimia aquarum inundatio facta eſt in Iunio, ita vt in Saxonia, villa quædam longè & à torrentibus, & fluminibus remota, in momento cum hominibus & beſtijs, arboribus & ædificijs cum Eccleſia & altari penitus fit abſorpta. *In ſpeculo hiſtor. libr. 25. cap. 41. Dicit Martinus Polonus quod eiuſdem tempore 3. diebus & 3. noctibus ſanguis de cælo pluiſſe fertur, quæ autem pluuia rubea poſſit naturaliter generari, tradit Bartholo. Anglicus de proprietatibus rerum libro vigeſimo-primo, capite ſeptimo.* B. *Sigeb. ad annum 874.*

Pollutio.

Cum S. Malachias Archiepiſcopus ſacramenta offerret, & appropinquaret ei Diaconus, intuitus eum ingemuit, quod ſenſiſſet penes illum latere, quod non conueniret. Peracto ſacrificio ſecretò percontatus de conſcientia ſua, confeſſus eſt illuſum ſe per ſomnium nocte. Cui iniungens pænitentiam, non debueras, inquit, hodie miniſtraſſe, ſed verecundè te ſubtrahere, vt hac humilitate purgatus, dignius exinde miniſtrares. *Bernardus in vita ſancti Malachiæ, capite quadrageſimo-ſeptimo.* A.

B. Cum quidam monachus ad obſeſſum energumenum acceſſiſſet, multo aſtante populo eum cum irriſione mordaci dæmonium inclamauit, dicens: Eya frater, eya, nunquid pulchram tibi in hac nocte mulierem in ſomnis adduxi? Ipſe enim in ſomnis pollutus fuerat illa nocte, & non cōfeſſus fuit. *Cantipratanus libro ſecundo de apibus cap.* 57.

Item, vide Euchariſtia. d.

PODAGRA.

Vide Abſtinentia. g.

POETA.

A. POetæ talium fabularum compoſitores, in quibus ſcilicet hominum vitia vera vel ficta carpebant, duodecim tabularum lege prohibentur famam lædere Ciuium. *Et infra*. Plato cum ratione formaret, qualis eſſe ciuitas debeat, vt aduerſarios ciuitatis Poetas cenſuit vrbe pellendos. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro ſecundo, cap.* 14.

POMPA.

Vide Cato. c. Honor. a g.

POPVLVS.

Vide Ingratitudo. i.

PORTENTVM.

Vide Mirabile. b. p.

POTENTIA.

A. AGnus & lupus ſitientes, ad riuulum conuenerunt, ſurſum bibebat lupus, inferius agnus. Dixit lupus agno: Tu mihi turbaſti aquam. Agnus ait: Quomodo tibi turbaui aquam, cum à te ad me decurrat? Cui lupus. Et maledicis mihi? Et ille: Non maledixi. Ad hæc lupus. Pater tuus multa mala intulit mihi, & me modo vindicabo, & inſiliēs in eum, ſtrangulauit eum. *Aeſopus in fab.*

B. Dixit S. Cæcilia Almachio præfecto, poteſtas veſtra eſt quaſi vter plenus vento, quem ſi acus pupugerit, protinus incuruatur quidquid rigidum in ſe habere cernitur. *In aurea legenda de S. Cæcilia.*

C. Regum familiares, regia poteſtas ſæpe incolumis, ſæpe autem elapſa proſternit. Nero Senecam ſuum præceptorem, ad eligendæ mortis coegit arbitrium: Papinianum inter aulicos potentem, militum gladijs Antonius obiecit. *Boetius de conſol. Philoſophiæ lib. 3. proſa quinta.*

D. Ariſtophanis, altioris eſt prudentiæ præceptum, qui in comedia introduxit remiſſum ab inferis Athenienſium Tyrannum Periclem, vaticinantem non oportere in vrbe nutriri leonem, ſin autem alitus ſit, obſequi ei conuenire. Monet enim vt præcipuæ nobilitatis, & concitati ingenij iuuenes refrenentur, nimia vero indulgentia paſti, quo minus potentiam obtineant, ne impediantur, quod ſtultum & inutile ſit eas obtrectare vires, quas ipſe foueris. *Valerius libro ſeptimo, capite ſecundo. Ariſtophanes in ranis.*

E. Sertorius corporis robore & animi conſilio fretus, proſcriptione Syllana dux Luſitanorum fieri coactus, cum eos oratione flectere non poſſet, ne cum Romanis vniuerſis acie confligere vellent, vafro conſilio ad ſuam ſententiam perduxit, duos enim in conſpectu eorum conſtituit equos, alterum validiſſimum, alterum infirmiſſimum, ac deinde validi caudam ab imbecilli ſene paulatim carpi, infirmi à iuuene vniuerſam iuſſit conuelli. Obtemperatum eſt Imperio, ſed dum adoleſcentis dextera irrito ſe labore fatigat, ſenio confecta manus miniſterium aſſequuta eſt. Tunc barbaræ concioni, quorſum ea res tende-

Front. Strateg. 1. cap. 10. Plut. in vita Sertorij.

tenderet noſſe cupienti, ſubdit. Equi caudæ ſimilem eſſe putate exercitum Romanorum, cuius partes aliquis aggrediens opprimere poſſit, vniuerſũ conatus proſternere, celerius tradiderit victoriam, quam occupauerit: ita gens barbara, & regi difficilis, in exitium ſuum ruens, quam vtilitatẽ auribus reſpuerat, oculis præuidit. *Valerius libro ſeptimo, capite tertio.*

Item, vide Adulatio. d. Babylon. a. b. Beatitudo. b. c. Diogenes. c.

POTVS.

A. DArius in fuga, cum aquam turbidam bibiſſet, negauit ſe vnquam bibiſſe iucundius: nunquam ſitiens biberat, nec eſuriẽs Prolomæus ederat. Cui cum peragranti Ægyptum, in caſa panis datus eſſet, nihil viſum eſt illo pane iucundius. *Tullius libro quinto Tuſculanarum quæſtionum.*

PRECES.

A. VEnit Iudex regionis alicuius de prouincia, Abbatis paſtoris, & rogarunt omnes habitatores loci illius eundem, vt veniens rogaret eum. Qui dixit: Sinite me tres dies, & tunc veniam. Orauit ergo ſenex ad eum dicens: Domine noli mihi dare gratiam hanc, alioquin non me permittent homines ſedere in loco iſto. Veniens ergo rogabat Iudicem. Qui dixit: Pro latrone rogas Abba. Gauiſus eſt autem ſenex, quia non obtinuit apud Iudicem gratiam, & redijt in cellam. *In vitis patr. lib. 21. p. 3.*

Item, vide Amicitia. a. b.

PRÆCEPTVM.

A. QVando fratres profecturi erant ad meſſem, dicebat eis Abbas Iſaac. Iam vobis nulla mandata dabo, quia non obſeruatis. *In vitis Patrum libro ſexto, parte prima.*

B. Senatus ambiguæ laudis exiſtimabat Ciuem, qui debitis Reipublicæ officijs non ſua ſponte, ſed iuſſus fungeretur, quia quidquid imperio cogitur, agenti magis quam præſtanti acceptum refertur. *Valerius libro ſecundo, capite primo.*

C. Papirius cum aduerſus imperium eius Fabius Rutelianus Magiſter equitum in aciem exercitum eduxiſſet, quanquam fuſis Samnitibus, tamen nec virtute eius, nec ſucceſſu, nec nobilitate motus, virgas expediri, eumque nudari iuſſit verberibus lacerandum. *Idem libro ſecundo, capite ſeptimo. Liuius lib. octauo.*

D. L. Domitius cum Siciliam per prætorem regeret, & ad eum magnus aper allatus eſſet, adduci ad ſe paſtorem cuius manu occiſus erat, iuſſit, interrogatumque quo telo eam beſtiam confeciſſet, poſtquam cognouit vſum venabulo, cruci ſuffixit, quia ipſe ad exturbanda latrocinia, quibus prouincia vaſtabatur, ne quis telum haberet, edixerat. *Idem Valer. libro ſexto, capite tertio. Cicero Verr. 7.*

E. Licinius Stolo cum lege ſanxiſſet, ne quis amplius quam quingenta agri iugera poſſideret, ipſe mille comparauit, ſimulandique criminis gratia dimidiam partem filio emancipauit, quam ob cauſam à M. Popillio Lænate accuſatus, primus lege ſua cecidit, ac docuit nihil aliud præcipi debere, niſi quod prius ſibi quiſque imperarit. *Valerius libro octauo, capite ſexto. Liuius 7. Plutarch. in Camillo. Plin. 18. cap. 7.*

Item, vide Lex. c. d. e. f. Malitia. a. Obedientia. o. Roma. a. k.

PRÆ-

PRÆDESTINATIO.

A. Obtinere non poſſunt S. viri quæ prædeſtinata non fuerunt: ſed ea quæ orando efficiunt, ita prædeſtinata ſunt, vt precibus obtineãtur. Conſtat quia Deus ſemen Abrahæ multiplicare per Iſaac prædeſtinauerat, & tamen ſcriptum eſt, deprecatus eſt Iſaac Dominũ pro vxore ſua, eo quod eſſet ſterilis, qui dedit conceptum Rebeccæ. Conſtat, quia prædeſtinatio precibus impletur, quando is in quo Deus multiplicare ſemen Abrahæ prædeſtinauerat, oratione obtinuit vt filios habere potuiſſet. *Gregorius in Dialog. libro primo, capite octauo.*

Geneſ. cap. 25.

B. Ludouicus Lãtgrauius Thuringiæ, literatus tanto errore erat deceptus, vt ſe aſſereret neceſſario ſaluandum, ſi prędeſtinatus eſſet, vel damnandũ ſi præſcitus, dicebatque horam mortis ſuæ non poſſe ſe effugere, vel anticipare, & ideo multis vitijs ſe exponebat. Tandem grauiter infirmatus, medico dixit vt curam adhiberet. Medicus illius errorem non ignorans, dixit: Domine ſi dies mortis veſtræ venerit non potero vos curare. Cui infirmus. Quomodo ſic reſpõdes? Scio quod niſi cito mihi ſubueniatur, moriar ante tempus. Tunc medicus: Si creditis vitam veſtram protelari virtute medicinæ, quare hoc negatis de pænitentia quæ eſt medicina animæ? Conſiderans Lantgrauius virtutem verborum, dixit: De cætero eſto medicus animæ, quia per tuam medicinalem linguam liberauit me Deus à maximo errore. *Cæſarius in l. 1. cap. 27. miraculorum.*

Item, vide Cyrus. b.

PRÆDICATIO.

A. Quadam vice ſancto viro Nonno Epiſcopo populo in Eccleſia predicante, nihil in eo Rhetoricum, aut humanæ ventoſitatis reſonabat, ſed in ſpiritu ſancto corrigebat errantes, futurum iudicium commemorans, cuius monitis ita ſunt populi corda compuncta, vt pauimentum Eccleſiæ lachrymis inundaret. *In vita S. Pelagiæ.*

B. Melius docet vita, quam litera, melius bona fama, quam lingua. Vnde S. Bernardus dum apud Teuthonicos latinè prædicaret, omnes ad lachrymas, licet non intelligerent, cõmouebat. Finito ſermone, quidam literatus ſermonẽ expoſuit apertiſſimè, nec aliquos ad lachrymas mouit. *In geſtis eius.*

Item, vide Auditus. a. b. Clericus. b. Gloria temporalis. b. Iactantia. b. Index. a. Legatus. a. Luxuria. i. Miſſa. g. Sermo. a. b. c. Somnus. b. c.

PRÆLATIO.

A. Liber à tentationis vitio S. Benedictus, iure iam factus eſt virtutum magiſter. *Et infra.* Liquet Petre, quod in iuuentute grauius tẽtatio ferueat, ab anno autem quinquageſimo calor corporis frigeſcat. Electi ergo cum in tentatione ſunt, ſubeſſe eos & ſeruire neceſſe eſt, & obſequijs laboribuſque fatigari, cum vero iam mentis ætate tranquilla calor receſſerit tentationis, doctores animarum fiunt. *Gregorius in Dial. libro ſecundo, capite ſecundo.*

B. Auguſtinus de ſe dixiſſe legitur. In nulla reſenſio mihi Deum ſic iratum, ſicut in hoc, quod cum non eſſem dignus poni ad eremum, poſui me ad

me ad ampluſtre, in apice regiminis Eccleſiæ. *In aurea legenda de eodem*.

C. Apud Hierapolim mortuo Epiſcopo, Nilammonem monachum elegerunt Ciues. At cum crebro refugeret, Theophilus Alexādrinus Epiſcopus ſuadebat ne ſacerdotium refutaret. Tunc ille promiſit dicens: Cras quod Domino placet, implebitur. Alia vero die venientes ad cellā eius, cogebant eum. Tunc ille: Prius, inquit, oremus. Quod dum Theophilus laudaſſet, precatur & ipſe. Nilammon autem repentè terminum vitæ cum oratione ſuſcepit. *Sozomenus libro octauo, capite decimo-nono.*

D. Quidam Abbas decedens rogauit monachos vt ipſo defuncto, eligerent nepotem ſuum, quo facto Abbas nouus deambulans in horto ſuo iuxta quendam fontem audiuit vocem dolentem cum gemitu, quam cum adiuraſſet Abbas, illa dixit, quod erat anima Abbatis auunculi ſui, quæ ibi inæſtimabiliter vrebatur, quia carnaliter procurauit ipſum fieri Abbatem. Cui cum nepos diceret. Quomodo in fonte frigido ſic potes vri? Affer, inquit vox, candelabrum cupreum de eccleſia. Quod cū proiectum fuiſſet in fontem, liquefactum eſt, vt cera in igne. Quo viſo renuntiauit abbatiæ, nec vltra vocem audiuit. *Humbertus in libro de dono timoris. Præclarum in hoc genere extat exemplum in vita S. Vdalrici Epiſcopi apud Surium 4. Iulij.*

E. Plato luculenter eos qui de Republicæ gerendo magiſtratu contendunt, ita inter ſe verſari aſſerit, vt ſi nautæ ſub aduerſa tempeſtate decertent, quis eorum debeat potiſſimum gubernare. *Ioannes Saresberienſis in Polycratico libro quinto, capite vndecimo.*

F. Mauritius primo Oenomanenſis Epiſcopus, & poſt Rothomagēſis Archiepiſcopus, vix cum patientia potuit videre, quod in vna die, pro tota familia ſua, libras tres aut quatuor procuratores expenderent, cum tamen eius eleemoſynarius, omni die, decem aut duodecim in pauperes expendebat. Dicebat autem æconomis, cum annos redditus ſuæ diæceſis ad duodecim milia librarum computarent, duo aut tria millia ad ſtrictiſſimum victum noſtræ familiæ conſeruetis, in reliquis nihil habeo: pauperum enim ſunt. Qualiter autem vixit, & quam miraculosè epiſcopatum fuerit adeptus. *Cantipratanus libro primo de apibus capite primo & octauo.*

G. Simon Petrus, tempore quo finem vitæ ſibi imminere præſenſit, in cōſpectu fratrum poſitus, apprehēſa manu mea ſic dixit: Fratres hunc Clementem vobis Epiſcopum ordino, qui mihi ab initio vſque ad finem cōmodus fuit. Cumque ad eius procidens pedes, flerem, reſpondit: Tu peccati periculum timens, fugis cathedram. Certus es quia amplius peccaſti, qui populum Dei cum poſſis iuuare, ſubterfugis, tui conſiderationem habens, & non quod neceſſario expedit, prouidens. *Clemens in epiſtola ad Iacobum Hieroſolymitanum, & recitatur in Chronico Martini.*

Item, vide Ambitio. a. b. c. Auaritia. a. Aug. h. i. Benedictus. c. Clericus. h. Detractio. h. Humilitas. g. Principatus. Simonia. g. Thomas Aquinas. a.

PRÆMEDITATIO.

A. Roſcius ſcenicus, nullum vnquam ſpectante populo geſtum, niſi quem domi meditatus fuerat, ponere auſus eſt. Quare non ſtudi-

ludiera ars Roſcium, ſed Roſcius ludicram artem commendauit, nec vulgi tantum fauorem, verum etiam principum familiaritates amplexus eſt. *Valerius lib. 8. cap. 74.*

Præsagium.

A. Mox vt S. Marcus Alexandriam ingreſſus eſt, ſubito, eius calceamentum ruptum eſt, quod in ſpiritu intelligens ait. Verè expeditum fecit Dominus iter meum, nec me Sathanas poterit impedire, quem ab operibus mortuis Dominus iam abſoluit. *In legenda S. Marti.*

Petrus Bleſenſis de hoc facto B. Marci ita ſentit epiſt. 65. Ego indubitanter credo S. Euangeliſtam hoc non ex ſuperſtitioſa curioſitate dixiſſe: cui, etſi nunquam calceus ruptus eſſet, ei tamen ſui expeditionem itineris per ſpiritum Sanctum Dominus reuelaſſet. Huiuſce rei etiam meminit Petrus de Natalibus in catal. lib. 4. cap. 86. & lib 9. cap. 19. & Metaphraſtes in tomo ſecundo Surij.

Principatus.

A. Cum perſuaderetur Tiberio quod tributa regionum augeret, reſpondit: Paſtoris eſt tondere pecus, non deglubere. *Suetonius in vita Tiberij.*

B. Olim mos fuit bonarũ artiũ ſtudia mãdare litteris atque in libris offerre principibus, quia nec recte aliquid inchoatur, niſi poſt Deũ fauerit Imperator, nec quenquam magis decet meliora ſcire, vel plura, quam principem. *Vegetius de re militari libro ſecundo, capite primo.*

C. Traianum Cæſarem cum amici culparent, quia nimis ſe communem priuatis hominibus exhiberet, reſpondit talem ſe velle eſſe Imperatorem priuatis, qualem ſibi eſſe Imperatorem priuatus optaſſet. *Eutropius libro nono Romanæ hiſtoriæ capite primo.*

Plutarchus, quatuor Principibus inculcare conatur, ſcil. reuerentiam Dei, cultum ſui, diſciplinam officialium, affectum & protectionem ſubditorum. *Helinandus in Chronicis.* D.

Præclarè fertur dixiſſe Themiſtocles. Magiſtratus à ludis & leuioribus eſſe arcendos, ne Reſpublica ludere videatur, defectũque ſui relicta grauitate pronunciet. *Ioannes Saresb. in Polycratico libro primo, capite quarto.* E.

Aſſyriorum diſcute plagas, & hiſtoriarum teſtimonio conuinces regna eorum impulſu luxuriæ eſſe ſubuerſa. Imperium Romanum ferè exhauſtum eſt & diuulſum Nerone imperante, cuius gula ferè omnia deuorauit, maculauit libido, exhauſit auaritia, fregit ignauia, luxuria cum ſuperbia exinnaniuit. Hic nullam veſtem bis induit. *Ioannes Saresb, in Polycratico libro ſexto, capite decimoquarto.* F.

Duo præcepta fuerunt Platonis volentibus prodeſſe Reipublicæ. Vnũ vt vtilitatem Ciuium ſic tueantur, vt quæcunque agunt, ad eam referant, obliti cõmodorum ſuorum, alterum vt totum corpus Reipublicæ curent, nedum partem aliquã tueantur, reliquam deſerant. *Ioannes Galenſis.* G.

Ne Numidæ quidem Reges vituperandi ſunt, qui more ſuæ gentis nulli mortalium oſculum ferebant. Quidquid enim in excelſo faſtigio poſitum eſt, humili & trita conſuetudine, quo fit venerabilius, vacuum eſſe conuenit. *Valerius libro ſecundo, capite ſeptimo.* H.

Cornelius Scipio Hiſpalli filius, cum ei Hiſpania ſorte obueniſſet, ne illuc I.

illuc iret, decreuit, adiecta cauſa, quod rectè facere neſciret. *Valerius libro ſexto, capite tertio.*

K. Cum Manlio conſenſu omnium Conſulatus deferretur, eumque ſub prætextu aduerſæ oculorum valetudinis recuſaret, inſtantibus cunctis: Alium, inquit, Quirites quærite, ad quem hunc honorem transferatis, nam ſi eum me gerere coegeritis, nec ego mores veſtros ferre, nec vos meum imperium ferre poteritis. *Valerius libro ſexto, capite quarto. Liuius libro vigeſimo-ſecundo.*

L. Cum Sulpitius Seruius Galba, & Aurelius Cotta Conſules in Senatu contenderent, vter aduerſus Viriatum in Hiſpaniam mitteretur, ac magna inter Patres conſcriptos diſſenſio eſſet, omnibus quonam Scipionis Æmiliani ſententia inclinaretur expectantibus. Neutrum, inquit, mitti mihi placet, quia alter nihil habet, alteri nihil eſt ſatis. Quo dicto vt neuter mitteretur, obtinuit. *Idem ibidem.*

M. Pittacus Mitylenæus tam diu imperium ſuſtinuit, quamdiu bellum de Sygæo cum Athenienſibus gerendum fuerit. Poſtquam autem pax victoria parta eſt, reclamantibus Mitylenæis illud depoſuit, ne Dominus ciuium, vltra quam neceſſitas exegerat, permaneret. Cum ei etiam recuperati agri dimidia pars offerretur, auertit animum, deforme iudicans virtutis gloriam magnitudine prædæ minuere. *Idem libro ſexto, cap. 5. Laertius in vita Pyttaci.*

N. Ariſtoteles Calliſtenem auditorem ſuum ad Alexandrum mittens, monuit, vt cum eo aut nunquam, aut iocundiſſime loqueretur, quod ſcil. apud regias aures vel ſilentio tutior, vel ſermone eſſet acceptior. At ille dum Alexandrum Macedonem Perſica in ſalutatione gaudentem obiurgat, & ad Macedonicos mores inuitum reuocare beneuolè perſeuerat, ſpiritu carere iuſſus ſeram neglecti ſalubris conſilij pænitentiam egit. *Idem libro ſeptimo, capite ſecundo. Plut. in vita Alex. Curtius libro octauo. Iuſtinus libro decimo-quinto.*

Iudices Romani eum qui venerari Principes neſciret, in quodlibet facinus procurſurum crediderunt. *Idem.* O.

P. Tribuni plebis quamuis pro commodis plebis excubabant, iique imperijs compeſcendis occupati erant, inſtrui tamen ea argenteis vaſis & annulis aureis publicè prebitis patiebantur, quod talium rerum vſu, authoritas magiſtratuum eſſet ornatior. *Idem libro ſecundo, capite primo.*

Q. Continentiæ prædictorum magiſtratuum tantum tribuebatur, vt multorum æs alienum, id eſt pecunia alijs debita, quia prouincias ſincerè adminiſtrauerant, à Senatu perſolutum ſit. Nam quorum opera publica authoritate ſplendorem ſuum procul obtinuiſſe viderant, eorum dignitatem domi collabi, indignum eſſe arbitrabantur. *Ibidem.*

Item, vide Alexander. g. l. Ambitio. d. e. Auaritia. o. Bellum. g. Cato. c. Conſiliarius. l. Dux. c. Epiſcopus. h. Imperator. c. Pax. a.

PRODIGALITAS.

A. Nero nullam veſtem bis induit, piſcatus eſt reti aureo, habebat cænacula rotunda, quæ diebus ac nocte vice mundi circumagerentur. Tandem exhauſtis theſauris, cæpit nobiles punire & occidere vt eorum ſubſtantias confiſcaret. *Suetonius de duodecim Cæſaribus libro 6.*

Item, vide Amicitia. i. Conuiuium. b.

Digitized by Google

PRODIGIVM.

A. PRæcipuæ admirationis illa prodigia quæ G. Volumnio, Seruio, Sulpicio Conſulibus in vrbe noſtra acciderunt. Bos namque mugitu in ſermonem humanum commutato audientium animos exterruit. Carnis quoq; partes in modũ nimbi diſſipatæ ceciderunt. *Valer. lib.* 1 *cap.* 6. *Liuius lib.* 7. *Dionyſ.* 10.

B. Puerum infantem ſemeſtrem in foro boario locutum. Aliũ cum elephantino capite natum, in Picęno lapidibus pluiſſe. Aquas ſanguine mixtas fluxiſſe. Bello etiam Punico ſecũdo conſtat bouem dixiſſe: Caue tibi Roma. *Liu* 21.27. *Plut. in Fabio. Val. ibid.*

C. In exercitu Xerxis quem aduerſus Græciam contraxerat, equi partu leporem editum conſtat, quo genere monſtri tanti apparatus ſignificatus eſt euentus. Nam qui mare claſſibus, terram pedeſtri exercitu operuit, vt animal pauido greſſu regnum ſuum repetere coactus eſt. *Valerius libro* 1. *capite* 6. *Herod.* 7.

D. Eidem admirabile inter cænã prodigium incidit. Infuſum namque pateræ eius vinum, in ſanguinem nõ ſemel, ſed iterum, & tertio conuerſum eſt, qua de re conſulti magi monuerunt, vt ab incæpto propoſito abſtineret. *Ibidem Valer.*

E. Nidæ, cuius imperio Phrygia fuit ſubiecta, puero dormienti formicæ in os grana tritici congeſſerunt. Augures reſponderunt omnium illum mortalium futurum ditiſſimum, quod & accidit. *Idem ibidem. Tullius* 1. *diuinat.*

F. Formicis Nidæ merito apes Platonis prætulerim. Illæ enim caducæ ac fragilis, hæ ſolidæ & æternæ fælicitatis indices extiterũt, in cunis paruuli labellis mel inferendo. Qua re audita, prodigiorum Interpretes ſingularem eloquij ſuauitatem ore eius emanaturam dixerunt. *Ibidem Valer. & Tullius.*

G. Anno ab vrbe condita 519. dira miſeram vrbem terruere prodigia. Namque in Picæno flumen ſanguinem effluxit: & apud Tuſcos cælum ardere viſum eſt, & Arimini nocte multam lucem claram effulſiſſe. Anno 533. ſolis orbis minui viſus eſt. *Oroſius de Orcheſtra mundi, libro quarto, capite decimo-tertio. Plut. in Marcello.*

H. Anno ab vrbe condita 659 ſub ortu ſolis, globus ignis è regione ſeptentrionis, cum maximo cæli fragore emicuit. Apud Arretinos cum panes per conuiuia frangerentur, cruor ex ijs quaſi ex vulneribus fluxit. Per ſeptem dies grando cum teſtarum fragmentis terram verberauit. In Samnitibus ex terræ hiatu flamma prorupit. *Oroſius de Orcheſtra mundi libro quinto, capite* 18.

I. Antequam Alboinus Rex Longobardorum Italiam inuaderet, igneæ acies in cælo apparuerunt humano ſanguine qui poſtea fuſus eſt coruſcantes. *Hugo Floriacus libro quinto, & Sigeb. ad annum* 595.

K. Anno Mauritij Imperatoris 12. apud Conſtãtinopolim, naſcitur puer quadrupes, & alter duos vertices habens. *Sigebertus in Chronicis.*

L. Anno Conſtantini quarti tertio cinis de cælo cecidit. *Ibidem.*

M. Tempore Ludouici Pij fruges grãdine vaſtantur, & cum ipſa grandine lapides immenſi ponderis cadunt. In Gallia ingens fragmentum glaciei cum grandine cecidit, cuius longitudo pedes quindecim, latitudo ſex, groſſitudo duos pedes habebat. *In ſpeculo hiſtor. libro vi-*

geſimo-

Digitized by Google

geſimo-quinto, capite 27.

N. Anno Henrici Imperatoris decimo-quarto, domeſticæ aues, pauones, gallinæ & anſeres omnes fuerunt ſiluaticæ. *Sigebertus in Chron.*

O. Anno Domini 1188. ſecunda Februarij fuit Eclipſis Lunæ vniuerſalis, & durauit per tres horas. Item quarto idus Februarij paulo ante auroram, viſa eſt luna sereniſſima nocte vſque ad terras in momento deſcendere, & facta morula paulatim aſcendere. *In ſpeculo hiſtor. libro tertio, capite 45.*

P. Circa annum Domini 1190. pridie idus Martij iuxta Nongentum, militum acies ex aere deſcendētium in terra viſæ ſunt, ibiq; facta inter ſe mirabili pugna ſubito euanuerunt. *Ibid. cap.* 530.

Q. Anno Domini 1212. pueri circiter 20. milia cruce ſignati ſunt, ac per legiones ad diuerſos maris portus Maſſiliam, & Brunduſium peruenientes, inanes & vacui redierunt. *In ſpeculo hiſtor. libro trigeſimo-primo, capite quinto.*

R. Ante ſociale bellum, cuncta animalia humanis vſibus ſubdita ſub hominum dominio fuerunt, ſubito efferata domeſticæ lenitatis oblita libera vagabantur, & omnem acceſſum etiam dominorum auerſabātur. *Auguſt. de ciuit. Dei lib. 3. cap.* 23.

S. Mala quæ vſque adeo incredibiliter acciderunt, vt inter prodigia numerarentur, ſi Chriſtianis temporibus accidiſſent, quibus ea niſi Chriſtianis tanquam crimina obijcerent, ſcil. Romani cultores Deorū. Omitto boues loquutos, infantes nondum natos vteris matrum verba quædam clamaſſe, volaſſe ſerpentes, fæminas, & gallinas, & homines, in maſculinum ſexum fuiſſe conuerſos. Hæc forſan fuerunt illuſiones diaboli, vel qui ſic videbantur conuerſi, erant Hermaphroditi in quibus dominabatur ſexus fœmineus, poſtea maſculinus, ſicut à fide dignis audiui contigiſſe in quadam villa Flandriæ. Legimus Æthnæis ignibus ab ipſo montis vertice vſque ad proximum littus decurrentibus ita mare ferbuiſſe, vt rupes exurerentur, & pices nauium ſoluerentur. Et cætera. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro tertio, capite trigeſimo-primo. Addit etiam Oroſius ibidem, quod inde omnium pariter animātium peſtilentia ſequuta eſt: vt auium, pecudum, ac beſtiarum corruptionem aeris diſſolutarum.*

Item, vide Hieruſalem. a. e. Iulius. a. Mirabile. c. i. k. l. m. Pluuia. b.

Proditio.

A. Svlpitius collega Marij ſeruo ſuo prodente proſcriptus eſt, ſeruum vero ipſum quod hoſtem indicauerat, manumitti, quod vero Dominum prodiderat, de ſaxo Tarpeio deijci Conſules decreuerunt. *Oroſius libro quinto, capite decimo-nono.*

B. Nihil deteſtabilius eſt nota proditionis in milite, licet Ioab omnia fortiter fecerit, non computatur tamen in cathalogo fortiū Dauid, quia occiderat Abner. *Petrus Bleſ. epiſt.* 69.

C. Camillo Conſule Faliſcos circumſedente, magiſter ludi nobiliſſimos plures pueros inde velut ambulandi gratia eductos in caſtra Romanorum perduxit, quibus interceptis, non erat dubium, quin Faliſci depoſita belli gerendi pertinacia, tradituri ſe noſtro Imperatori eſſent. Ea re Senatus cenſuit, vt pueri vinctum magiſtrum virgis cædentes in patriam remitterentur. Qua iuſtitia animi eorum ſunt capti, quorum mœnia expugnari non poterant. *Valer.*

Valerius libro ſexto, capite quinto. Liuius libro quinto. Plut. in Camillo. Frontinus q. c. 4. Florus lib. 1. cap. 22.

D. Quod ſequitur per totum orbem manauit. Timocares Ambracienſis Fabricio Conſuli pollicitus eſt, ſe Pyrrhum veneno per filium ſuum, qui potionibus eius præerat, necaturum. Ea res cum ad Senatum eſſet delata, miſſis legatis Pyrrhum monuit, vt aduerſus tales inſidias cautius ſe gereret. Timocaris autem nomen ſuppreſſit, vtroque modo æquitatem amplexus, quia nec hoſtem malo exemplo tollere, nec eum qui bene mereri paratus fuerat, prodere voluit. *Ibidem. Plut. in Pyrrho Agel 7. cap. 8. Cicero 7. Offic.*

Item, vide Alexander. c. d.

Proles.

A. ATaxerſi Perſarũ Regi, ſeu Aſſuero, ex pellicibus 115. filij fuere, ſed tres tantum ex iuſto matrimonio ſuſcepti. *Iuſtinus libr. decimo.*

Item, vide Similitudo. c. d.

Promissio.

A. QVidam ſaccum mille talenta, & ſerpentem aureum continentẽ amiſit, quem pauper inuenit. Altera die præco clamauit. Qui tadem ſaccum inuenit, reddat, & inde gratis centum talenta habeat. Pauper ergo, malens minus habere fine peccato (licet vxor contradiceret) ſaccum reddidit, & promiſſum expetijt, ſed diues vt promiſſum nõ ſolueret, propoſuit, quod duo fuerant in ſacco ſerpentes aurei. Paupere hoc negante, cauſa deuenit ad Regem. Stabant omnes pro diuite. Cuius miſertus quidam philoſophus dixit Regi: Rex, multum credendum iſti diuiti quod duos amiſit ſerpentes. Ex altera parte ſi pauper non eſſet vir bonus, totum retinuiſſet. Sic autem ſcies veritatem. Voca diuitem & dicas ei quod ex quo dicit ſe duos ſerpentes amiſiſſe, tunc iſte ſaccus non eſt ſuus, ſed faciat clamari per præconem de illo cum duobus ſerpentibus. Tunc vidẽs diues, quod baculo ſuo percutiebatur, recognouit quod ideo dixerat duos ibi fuiſſe, quia pauperi promiſſum reddere nolebat. Cui Rex fecit ſolui. *Petrus Alphonſius.*

Item, vide Iuramentum k.

Promotio.

A. INcunabula Tullij Hoſtilij agreſte tugurium cæpit, eiuſque adoleſcẽtia in pecore paſcendo fuit, validior ætas imperium Romanum rexit. *Valerius libro tertio, capite quarto. Liuius libro primo. Dionyſ. 7. à Valerio diſſentiunt.*

B. Socrates non ſolum hominum conſenſu, verum etiam & Apollinis oraculo ſapientiſſimus iudicatus, Phanarete matre obſtetrice, & Sophoniſco patre marmorario genitus ad clariſſimum gloriæ lumen exceſſit. *Ibidem Valerius. Laertius in Socrate. Plato in theat.*

C. Quam matrem Euripides, aut quẽ Patrem Demoſthenes habuerit ipſorum quoque ſeculo ignotum fuerit, alterius autem matrẽ olera, alterius patrem cultellos venditaſſe literæ loquuntur. Sed quid aut illius tragica, aut huius oratoria vi clarius? *Ibidem. Agellius lib. 15. c. 20. Suidas de Euripide.*

Item, vide Ambroſius. d. Aug. Cæſar. c.

Prophetia.

Vide Ioannes Eremita. a. Merlinus. a.

Proprietarivs.

A. IN meo monaſterio quidam monachus Iuſtus nomine, medicinæ arte imbutus, languore correptus ad extremum deductus eſt. Cui frater germanus, Copioſus nomine ſeruiebat. Cum autem ad extremum perductum ſe cognouiſſet, eidem fratri ſuo, quia occultos tres aureos haberet, innotuit, quod fratribus cælari non potuit, qui eos inuenerunt in medicamine abſconſos. Quod vt audiui, æquanimiter ferre non potui. Tunc cogitare cœpi quid de eo prouiderem. Præpoſito ergo monaſterij dixi: Vade & nullus ex fratribus ſe ad eum morientem iungat, ſed cum in morte fratres quæſierit, ei frater carnalis dicat, quia pro ſolidis illis à cunctis fratribus abominatus ſit, vt ſaltem de culpa ſua mentem illius amaritudo tranſuerberet. Cum vero mortuus fuerit, foſſam in ſterquilinio facite, & in eam corpus eius proijcite dicentes: Pecunia tua tecum ſit in perditionem. Quod ita factum eſt. Nam cum moreretur, & quæreret ſe fratribus commendare, cauſam frater eius ei indicauit, qui ſtatim de reatu ſuo vehementer ingemuit, & vt dixi, ita ſepultus eſt poſt mortem. Cum vero poſt mortem eius triginta eſſent dies euoluti, cæpit defuncto compati, eiuſque ſupplicia penſare. Tunc euocato eodem præpoſito dixi: Diu eſt quod frater ille in igne cruciatur, debemus ei aliquid charitatis impendere. Vade itaque & ab hodierna die triginta diebus continuis offerre pro eo ſacrificium ſtude. Qui paruit: Poſt triginta dies idem frater quadam nocte germano ſuo per viſionem apparuit. Quem cũ ille vidiſſet, ait: Quomodo es frater? Cui ille reſpondit: Nunc vſque male fui, ſed iam bene ſum, quia hodie communionem recepi. Quod idem Copioſus indicauit fratribus, qui ſollicitè computarunt dies, & ipſe dies extiterat, quo pro eo trigeſima oblatio fuerat oblata. *Greg. in Dialog. lib. 4. cap. 55.*

Ex monaſterio S. Andreæ quadam die duo fratres tranſmiſſi ſunt, qui aliquid emere pro monaſterij vtilitate debuiſſent. Iunior qui prudentior videbatur, alter ſenior. Perrexerunt, & de pretio quod acceperant, ipſe ſenior, alio neſciente, de eodem furtũ fecit. Qui mox vt in monaſterium ſunt reuerſi, atque ante oratorij limẽ venerunt, arreptus á dæmonio, is qui furtum fecerat, vexári cæpit. Dimiſſus autem á dæmonio, requiſitus eſt, ne forſan de eo quod acceperat furtum, feciſſet. Negauit, iterum vexatus eſt. Octo ita vicibus negauit, totieſque vexatus eſt. Poſt octauam negationem confeſſus eſt, quantos nũmos furto abſtulerat, & pænituit, & vlterius ad eum dæmonium non acceſſit. *Ex vita D. Gregorij libro primo, capite vndecimo.* B.

Ananias cum vxore voluit eſſe in collegio Iuſtorum, vt haberet neceſſaria vitæ ſuæ ſine labore, & voluit ſibi accipere præbendam, vt cum voluiſſet, totum pretium agri venditi poneret ante pedes Apoſtolorum, nõ ſoluens votum, defraudauit de pretio agri, conſcia vxore, mediam partem reſeruans, reliqua ad pedes Apoſtolorum poſuit. *In hiſtoria ſchol. parte octaua, capite 23.* C.

Prosperitas.

A. DIxit Abbas Theodorus. Facilius quis elidi poteſt proſperis quam aduerſis. *Caſsianus collat. octaua, capite nono.*

Naſica

B. Naſica Scipio Pont.Max. veſter (alloquitur Romanos) ille iudicio Senatus vir optimus, iſtam vobis metuẽs calamitatem, ſcil. perditorum morum, nolebat æmulam tunc Imperij Romani Carthaginem dirui, & decernenti vt dirueretur, contradicebat Catoni, timens infirmis animis hoſtem ſecuritatem, & tanquam pupillis Ciuibus idoneum tutorem neceſſarium videns eſſe terrorem. Nec eum ſententia fefellit. Reipſa probatum eſt, quam verum diceret. Deleta quippe Carthagine, magno terrore Reipublicæ depulſo & extincto, tãta de rebus proſperis orta mala, vt corrupta, diruptaque cõcordia prius ſæuis cruentiſque ſeditionibus, deinde mox malorum connexione tantæ ſtrages ederentur, tantus ſanguis effunderetur, vt Romani qui vita integriore, mala metuebant ab hoſtibus perdita integritate vitæ, crudeliora paterentur à Ciuibus. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro primo, capite* 30.

C. Salomon bonis initijs malos exitus habuit, nam ſecundæ res quæ ſapientium animos fatigant, magis huic obfuerunt, quam profuit ipſa ſapientia. *Idem Auguſt. libro decimo-ſeptimo, capite vigeſimo.*

Item, vide Aduerſitas. a. b. Iudicium Dei. b. c. Luxuria. b. g. Roma. g.

Providentia Dei.

A. *Sigebertus iſtum Regem appellat Agelmundũ.*

DVm adhuc Longobardi in Germania reſiderent, Agilbertus Rex eorum ſeptem pueros in piſcinam à meretrice proiectos inuenit, quos vno partu ediderat. Quos cum Rex cum haſta reuolueret, vnus eorum haſtam Regis manu tenuit, quod ille videns, nutriri eum fecit, & Lamiſſionem vocauit, qui poſt tãtæ probitatis extitit, quod mortuo Rege eum Longobardi Regem fecerint. *In aurea legenda de S. Pelagio ex Sigeberto ad annum 479. in Chronicis.*

Anno Domini 1025. Comes Lupoldus iram Imperatoris Conradi metuens, cum vxore in ſyluam fugiens in quodam tugurio latitabat. In qua ſilua dum Cæſar venaretur, nocte ſuperueniente in eodem tugurio oportuit ipſum hoſpitari. Cui hoſpita vicina partui decenter locum vt potuit & lectum ſtrauit. Eadem nocte illa peperit, & Cæſar vocem tunc audiuit: Hic puer tuus gener erit. Mane ergo ſurgens duobus armigeris præcepit, vt infantem in nemore occiderent, & cor eius ad ſe referrent. Qui eum elegantem videntes moti miſericordia ſuper quandam arborẽ poſuerunt, & leporem ſcindentes, cor eius Cæſari portarunt. Eadem die dux quidam tranſiens, inuentũ puerum miſit vxori ſuæ quæ filium non habebat, mandans vt á ſe genitum diceret & Henricum nominaret. Adultus ergo erat pulcherrimus, facũdus & gratioſus. Quem Cæſar talem videns eum in curia ſua retinuit. Cępit autem poſtea dubitare an eſſet is quem occidi mandauerat. Volens eſſe ergo ſecurus, literas ſcripſit vxori ſuæ in hunc modum. Sicut diligis me & vitam tuam, mox vt hanc literam legeris, puerum hunc necabis. Pergens ergo iuuenis ad Reginam in quadam Eccleſia diuertit, vbi dum ſuper bancum feſſus quieſceret, burſa eius in qua literæ erant foras depẽdente Sacerdos curioſitate ductus burſam aperuit, & literas ſaluo ſigillo legit, & ſcelus in eis contentum abhorrens, abraſo, puerum hunc necabis, poſuit, huic puero filiam meã dabis. Quod & factum eſt. Quod Imperator percipiẽs obſtupuit, & ſupra modum doluit, ſed cognito quod B.

filius

filius ducis erat, dolor mitigatus eſt, qui poſtea Cæſari ſucceſſit, & in loco natiuitatis ſuæ monaſterium conſtruxit. Iſte omnes iaculatores à curia amouit, & quæ ijs dari conſueuerant, pauperibus erogauit. *Ibidem. Paulus Langius in Chronico Citizenſi hanc eſſe narrationem commentitiam dicit.*

C. Cuiuſdam Regis Cretenſis filia cum filium procreaſſet, pater pudore flagitij iuſſit eum exponi. Poſt dies aliquot inuentus eſt rerarum vario lacte nutritus. Poſt eum in callem anguſtum proijci iuſſit per quem armenta meare conſueuerant. Cumque ab armentis non tangeretur, canibus eum proijci iuſſit, poſt hæc ſuibus, poſt in mare demergi iuſſus eſt, vbi ſanus litori reſtitutus, à ceruа nutritus eſt. Inde eximia velocitas puero fuit, & inter greges ceruorum diu peragrauit. Ad extremum laqueo captus Regi dono datus eſt. Quem recognoſcens & miſerans ſucceſſorem ſibi conſtituit. Qui Rex factus leges populo ſuo adinuenit, boues aratro domari, & frumenta ſulco quærere docuit. *Iuſtinus & Helinandus lib. nono. Et ponitur in ſpeculo hiſtor. libro tertio, capite 53.*

Item, vide Cyrus. b.

PRVDENTIA.

Vide Antonius. g. Calliditas. a.

PVDICITIA.

A. Virginius plebæi generis ne probro contaminaretur domus ſua, proprio ſanguini non pepercit. Nam cum Appius Claudius decemvir, filiæ eius virginis ſtuprum expeteret, deductam in forum puellam, occidit, pudicæque interemptor, quam corruptæ pater eſſe maluit. *Valerius libro ſexto, capite primo. Liuius lib. 3. Dionyſ. 11.*

Atilius filiam, quod ſtupri ſe crimine inquinaſſet, interemit. *Ibidem Valerius.* B.

Græca fœmina nomine Hippo, cum hoſtium claſſe eſſet excepta, in mare ſe, vt pudicitiam tueretur, abiecit, cuius corpus Erectheo litori appulſum proxima vndis humo ſepulturæ mandatum eſt. *Ibidem.* C.

Item, vide Caſtitas. Compaſſio. e.

PVER.

Etſi omnes baptizatos infantes, morientes ingredi regnum cæleſte credendum eſt, omnes tamen pueros regna cæli ingredi credendum non eſt, quia nonnullis eiuſdem regni aditus á parẽtibus clauditur, ſi male nutriantur. Nam quidam hac in vrbe filium habuit annorum quinque (vt arbitror) quẽ minus carnaliter diligens remiſſe nutriebat, atque idem paruulus (quod dictu graue eſt) mox vt eius animo aliquid obſtitiſſet, maieſtatem Dei blaſphemare conſueuerat, qui venit ad mortem. Cumque eum ſuus pater in ſinu teneret, venire ad ſe ſpiritus malignos tremẽtibus oculis puer aſpiciẽs cæpit clamare. Obſta pater: Qui clamans declinabat faciem. Quem quum quid videret, requireret, dixit: Mauri homines venerũt qui me tollere volunt. Quæ cum dixiſſet, maieſtatis nomen blaſphemauit, & protinus animam reddidit. *Greg. in Dialog. libro quarto, capite decimo-octauo.* A.

Illud vehementer reprehẽdo, quod nepotes veſtros fouetis in delicijs, palpaſiſq; blãditijs. Sciatis quod hæc omnia exinanitio ſunt virtutum, & ſubuerſio honeſtatis. Sapiẽs dicit: Filiæ tibi ſunt? Hilarem vultum ne oſtendas eis. *Petrus Bleſ. epiſt. 51.* B.

C. Vidimus anno Domini 1213. infinitos pueros ſpiritu arreptos deceptionis, cum ſigno crucis iter Hieroſolymitanum aggreſſos fuiſſe, & periiſſe diuerſis in locis. *Cantipratanus libro ſecundo de apibus cap. 3. Vincent. in ſpeculo hiſtor. lib trigeſimo, capite ſexto. Anton. in Chron. Tritemius in chro. Hirſau ad annum 1212. Maſſeus in Chronic. anno 1210.*

Item, vide Alexander. b. Baptiſmus. d. Iudex. g. Lex. d. Rigor. b.

PVLCHRITVDO.

A. PVella quædam nomine Alexandria vrbe relicta confederat intra quoddam ſepulchrum, per foramen alimenta neceſſaria ſuſcipiens, & nec viros nec mulieres vnquam per decem annos videns. Interrogata reclufionis cauſam referebat. Cuiuſdam animus in me quondam fuerat læſus, & ne viderer eum vel contriſtare vel prodere, malui me in ſepulchro quamdiu viuo recludere, quam nocere animæ ad ſimilitudinẽ Dei factæ. A principio diei, dicebat, orationi vaco, & opus ex lino facio, poſt per S. Patriarchas, Prophetas & Apoſtolos cogitatione diſcurro. Cæteris horis, cibum panis capio, appropinquante veſpera cũ maxima quiete Deum glorifico, finemque vitæ meæ patienter expecto. *Heraclides in libro qui dicitur Paradiſus.*

B. Virgo quædam nomine Taor habens in monaſterio triginta annos, tam elegantis formæ erat vt etiam caſtiſſimum virum eius pulchritudo illicere poſſet, niſi ita moribus ornata eſſet, vt incredibilem quendam in ſeipſa caſtitatis propriæ cuſtodem haberet, qui turpiter cogitãtis oculos ad immenſum pudorem & timorem compelleret. *Ibidem.*

C. Quædam nobilis de Anglia varios oculos habere deſiderans ob laſciuiã & maiorem pulchritudinem, vouens votum, nudis pedibus ſepulchrum B. Thomæ martyris viſitauit, quæ cum oraret, ſurgens inuenit ſe penitus excęcatã, ſtatimq; cæpit rogare S. Thomam vt iam non varios ſed ſaltem ſuos ſibi redderet. Quod vix valuit impetrare. *In legenda Sancti Thomæ Martyris.*

D. Fuit apud Alexandriam Dorothea virgo nobilis, quæ formæ, decoris & gloriæ tantæ fuit, vt mirum & ſpeciale in ea Dei figmentum crederetur. Sed illa quæ religione animi pulchrior, quam vultu corporis eſſe ſtudebat, ſe formam ſuam Deo potius conſecrare, quam viſui hominũ indulgere ſtatuit. *In Eccleſ. hiſtor. libro octauo, capite decimo-ſeptimo.*

Item, vide Anglia. d. Caſtitas. h. i. Cibus. d. Continentia. f.

PVNITIO.

A. MAuritius Imperator à S. Gregorio vt pro ſe oraret inſtanter petijt, quatenus ipſum in hac vita Dominus puniret de malis ſuis. Quadam ergo vice vidit ſe ante tribunal Iudicis ſtare, & iudicem proclamare. Date Mauritium, quem miniſtri ante Iudicem poſuerunt. Cui ille. Vbi vis reddam tibi mala quæ in ſeculo perpetraſti? Ille reſpondit: Hic potius Domine non in futuro. Statimque diuina vox iuſſit tradi Mauritium, vxorem, filios & filias Phocæ militi, occidendos. Quod & factum eſt, qui & in imperio ei ſucceſſit. *In aurea legenda de S. Gregorio. Sigeb. anno Christi 607. in Chronicis. Paulus Diaconus hiſt. Miſcel. lib. decimo-ſeptimo, & in vita eiuſdem apud Surium libro quarto, cap. decimo-octauo, 12. Martij.*

S. El-

B. S. Elphegus Cantuarienſis Archipræſul, cuidam Tyranno Cantuariã obſidenti miſit, qui ei ſuggereret, vt ab incæpto deſiſteret, & Dei iudicium timeret. Fieri enim ſæpe ſolet, vt baculo pater filium percutiat, & ipſum baculum in ignem proijciat. *In ſpec. hiſtor. libro 26. cap. 6.*

C. Antiquitus Officialibus quorum manu Iudex nocentes punit, cum reo gladius immineret, obtempera legis arbitrio, dicebatur, vel legem imple, vt rei triſtitiam mitigaret manſuetudo verborum. *Ioannes Sareſb. in Polycrat. lib. 4. cap. 3.*

D. Mortuo Gabinio miſſus eſt Præſes Syriæ Craſſus, vt Parthos reprimeret. In ſumptus vero Parthicæ militiæ omne ferè aurum de tẽplo tulit, & quibus Pompeius abſtinuerat, duo milia talentorum. Ob hoc auro in os infuſo interijt. *In hiſtor. ſchol. parte ſexta, capite decimo. Iuſtinus lib. 42. Ioſ. antiq. Iudaic. l. 14. cap. 12.*

E. Quando promulgantur leges, ſolẽt ad eas ſanciendas graues vindictæ exerceri, vt rigorem legis ſanciat ſeueritas vindictæ. Vnde in initio legis
Num. 15. naſcentis pro collectione lignorum in ſabbatho lapidabatur homo. In ini-
Lib. c. 10. tio ſacerdotij duo filij Aaron igne combuſti ſunt. Sic Ananias in actis Apoſtolorum capite quinto. *In hiſtor. ſchol. parte octaua, cap. 23.*

F. Senatus Gracchum Tribunũ plebis Agrariam legem promulgare auſum morte mulctauit, & vt ſecundum legem eius per Triumuiros ager viritim populo diuideretur egregiè cenſuit. *Valerius libro ſeptimo, capite ſecundo. Plutarchus in Graccho, Appia. ciuil. 1. Liuius 8.*

PVRGATORIVM.

A. NArrari à maioribus audiui quod Paſchaſius Apoſtolicæ ſedis Diaconus miræ ſanctitatis vir fuerit cultor pauperum, & contemptor ſui, ſed in ea contentione quæ inter Symmachum & Laurentium facta eſt, ad Pontificatus ordinem Laurentium elegit, & in ea ſententia vſque ad mortem perſtitit. Hic ergo cum temporibus Symmachi eſſet defunctus, eius dalmaticam feretro ſuperpoſitam dæmoniacus tetigit, ſtatimque ſanatus eſt. Pòſt, Germano Epiſcopo Capuano, medici pro corporis ſalute dictauerant, vt in angularibus thermis lauaretur. Qui ingreſſus thermas præfatum Paſchaſium ſtantem & obſequentem in caloribus inuenit, quo viſo extremuit, & quid illic tantus vir faceret, inquiſiuit. Cui ille reſpondit: Pro nulla alia cauſa in hoc loco pænali deputatus ſum, niſi quia in parte Laurentij contra Symmachum ſenſi. Sed quæſo pro me Deum ora, atque in hoc cognoſces quia exauditus ſis, ſi huc rediens me non inueneris. Ille igitur inſtanter orauit, & paucos poſt dies redijt, ſed eum non inuenit. Quia enim non malitia ſed ignorantiæ errore peccauerat, purgari poſt mortem potuit à peccato, quod tamen credendum eſt, quia ex eleemoſynarum largitate hoc obtinuit, vt tunc potuiſſet promereri veniam, cum iam nil poſſet operari. *Greg. in Dialog. lib. 4. cap. 40. Sigebertus ad annum 497.*

B. Cum S. Patricius per Hiberniam prædicaret, & paruum fructum faceret, rogauit Dominum vt aliquod ſignum oſtenderet, per quod territi pæniterent. Iuſſu igitur Domini in quodam loco circulum magnum

cum baculo deſignauit, & ecce terra intra circulum ſe aperuit, reuelatũque eſt S. Patricio, quod ibi quidam purgatorij locus eſſet, in quem quicunque vellet deſcendere, alia ſibi pœnitentia non reſtaret, & qui redirent, eos à mane, vſque ad ſequens mane, ibi moram facere oporteret. *In eius legenda. Vide Cæſarium libro duodecimo, capite 38.*

C. Legitur quod quidam piſcatores S. Theobaldi in autumno fruſtum glaciei pro piſce apprehenderunt, de quo magis quam de piſce gauiſi ſunt, maxime quia Epiſcopus dolore pedum laborabat. Ipſam enim glaciem eius pedibus ſuppoſuerunt, & magnum ei refrigerium præſtabat. Quadam vero vice de glacie vocem hominis audiuit, qui ab eo adiuratus quis eſſet, dixit. Sum quædam anima, quæ in hoc gelicidio pro peccatis meis affligor, & liberari poſſem, ſi triginta miſſas ſine interuallo triginta diebus continuis diceres. Quod fecit Epiſcopus, & miſſa vltima celebrata, glacies protinus reſoluta eſt. *In aurea legenda de commemoratione fidelium, & apud Petrum de Natalibus libro decimo, capite octauo.*

D. Quidam peccator correptus grauiſſimo morbo, rogabat Deum vt tolleret eum de mundo iſto. Quod cum ſæpe petiſſet, Angelus dixit ei: Elige quod vis, aut duobus diebus ſtare in purgatorio, aut duobus annis ſuſtinere infirmitatem. At ille elegit primum, & mortuus eſt. Poſt horam modicam apparuit ei Angelus. Et ille ait: Quis es tu? Et ille: Ego ſum Angelus qui apparui tibi adhuc viuenti. Et ille: Abſit. Tu enim non es Angelus, quia Angeli non mentiuntur, tu autem mentitus es mihi dicẽs, quod niſi duobus diebus ſtarem in purgatorio. Ego autem hic iam ſteti multis annis. Angelus ad hoc. Scias quod nondum fuiſti hic per vnam horam. Tunc ille. Rogo te vt reducas me ad ſeculum paratus ſum ſuſtinere infirmitatem quantum Deo placuerit. Quod & factum eſt. *Iacobus de Vitriaco, & Cantipratanus l. Apum ſecundo, capite quinto.*

E. Cum S. Maria de Ognyes pro quadam anima oraret, in feſto S. Petri Apoſtoli, reuelauit ei S. Petrus pœnas illius & pœnarum cauſas. Vehementer enim calore torquebatur, eo quod mundum & voluptates ſeculi nimis ardenter amaſſet. Aliquando & frigore nimio cruciabatur, eo quod pigra ad bonum fuiſſet, & filios & familiam negligenter rexiſſet. Siti etiam anxiabatur, eo quod potationibus vacaſſet, nuditatem etiam ſuſtinebat, eo quod in veſtibus ſuperflua fuiſſet. *Idem.*

F. Henricus Aurelianenſis Epiſcopus, referre ſolebat ſe audiſſe à Ioanne Canonico Aurelianenſi, quod quidam clericus ſuus Natalis nomine, poſt mortem prædicto Ioanni apparens petijt ſibi ſuccurri. Interrogatuſque ab eo ſi deputatus eſſet in illa militia quam dicunt Hellekin. Non, inquit, Domine, illa militia iam non vadit, ſed nuper ire deſijt, quia pœnitentiam ſuam peregit. Corruptè autem dictum eſt Hellekin pro Karlekins, fuit enim Karolus quintus qui peccatorum ſuorum longam egit pœnitentiam, nuper tandem per preces S. Dionyſij liberatus eſt. Sed rogo vt miſereamini mei. His dictis euanuit. *Helinandus in Chronicis.*

PVSIL-

Pvsillanimitas.

A. Frater quidam incidens tentationem tribulando perdidit regulã monachalem, & cum iterum obſeruantiæ regularis vellet ſibi dari principia, á tabulatione impediebatur & dicebat: Quando habeo me ita inuenire ſicut aliquando eram? Et deficiens animo non præualebat vel inchoare monachi opus. Veniens ergo ad quendam ſenem narrauit ei quæ agebantur circa ipſum. Senex autem dixit: Homo quidam habuit poſſeſſionem, & de negligentia eius in ſentes redacta eſt. Viſum eſt autem ei poſtea vt excoleret eam & dixit filio ſuo: Vade & purga agrum. Et veniens filius vidit multitudinem tribulorum, & deficiens animo dixit: Quando habeo hæc omnia eradicare? Et proijciens ſe in terram cæpit dormire. Poſt hæc venit pater, & inuenit eum nihil operatum, & dixit: Quare vſque modo nihil feciſti? Dixit iuuenis: Mox vt veniebam, cum hanc multitudinem tribulorum vidiſſem, reuocabar á labore. Tunc dixit Pater: Fili ad menſuram latitudinis quam iacens in terra occupas per ſingulos dies operare. Quod audiens ille fecit, & ſic in paruo tempore purgata eſt poſſeſſio. Et tu ita frater paulatim operare, & non deficies. *In vitis patrum libro ſeptimo, parte quinta.*

B. Miles quidam factus monachus Ciſtertienſis ad idem quendam ſocium ſuum hortabatur. Reſpondente illo Cito intrarem, ſi non timerem pediculos, ait: Ille non eſt fortis & ſtrenuus miles, qui in bello diaboli non timet lanceas & gladios, & in bello Chriſti timebit pediculos. Vide ergo ne pediculi auferant tibi regnum Dei. Et hoc verbo confuſus ſanctè ordinem intrauit. *Cæſarius in Dialog. libro quarto, capite 48.*

Qvæstio.

Collecti ſunt aliquando fratres qui habitabant in Scithi, & cæperũt intra ſe quærere de Melchiſedech Sacerdote. Obliti sũt autẽ vocare Abbatẽ Coprem. Poſtea vocãtes eũ, interrogauerunt de eadem quæſtione. Ipſe autem tundens tertio os ſuũ dixit: Ve, tibi Copre, quia quæ mandauit tibi Deus vt faceres dereliquiſti, & quæ à te non requirit, illa ſcrutari præſumis. Hoc audientes fratres fugerunt. *In vitis Patrum lib. 15. parte tertia.* A.

B. Fratri Theodoro philoſophus quidam has propoſuit quæſtiones. Quis non natus mortuus eſt? & quis rurſum natus à morte ſubſtractus eſt? Quis autem cum ſit mortuus non eſt fætore corruptus? Et ait: Non eſt grandis propoſitio tua. Qui non natus mortuus eſt habetur Adam protoplaſtus, qui vero natus eſt nec mortuus eſt, Enoch qui Deo placuit & tranſlatus eſt. Mortuus autem nec vllo fętore corruptus, eſt vxor Loth, quæ conuerſa eſt in ſtatuam ſalis. Et ideo conſilium do tibi ô Philoſophe, vt inanes quæſtiones tuas deſerens, ad Chriſtum quem colimus te conuertas. Ille ſtupefactus diſcedens acumen viri & reſponſionem miratus eſt. *In vitis Patrum in vita S. Pachomij.*

Digitized by Google

QVÆSTIO PÆNALIS.

A. M. Agrij Argentarij ſeruus, Alexādrum Faunij ſeruum occidiſſe inſimulatus eſt, eoque nomine tortus à Domino, admiſiſſe ſe id facinus aſſeuerauit. Itaque Fannio deditus, ſupplicio affectus eſt. Paruulo dein tempore interiecto, ille de cuius nece creditum erat domum redijt. *Valerius libro octauo, cap. quarto.*

RAPINA.

Item, vide Apoſtata. c. Aucupium. Eccleſia. Extorſio. Iulianus.

RAPTVS.

A. Vidi aliquas deuotas mulieres quæ extra ſe ita rapiebantur, quod per totam ferè diē nō erat in eis vox neque ſenſus. Aliā vidi quę ferè triginta annis tanto zelo à ſponſo ſuo in clauſtro cuſtodiebatur, quod extra clauſtrum nullus poterat ei eſſe egreſſus, etiamſi mille homines eam per manus extrahere niterentur. Vidi etiam aliam, quæ frequenter extra ſe quindecim vicibus in die rapiebatur, quæ me præſente pluſquam ſepties fuit rapta. Manus enim ei dependebant in aere immobiles, quæ dum ad ſe reuerteretur, tanto gaudio replebatur, quod reliquijs cogitationis diem feſtum agentibus, gaudium interius plauſu corporali oſtendere cogebatur. *Iacobus de Vitriaco.*

B. Duſij ſunt dæmones, de quibus S. Auguſtinus ſcribit, qui hominum corpora ſubito ex hominibus rapiebant, & cum ea deluſi homines in alias regiones delata vidiſſent, quæ apud ſe mortua æſtimabant, illa iam immortalia facta credebant, & in deorum numero computabant. In partibus Teuthoniæ pleniſſima Prædicatorum & Minorum fide conſtat eſſe nobiliſſimam filiam Comitis de Suauelenberch in clauſtro monialium enutritam, quæ per aliquas noctis horas rapitur à dæmonibus, & in ipſo raptu impalpabilis probatur. Et hoc cum frater eius carnalis de ordine Minorum experiri voluiſſet, accepit eā in gremio ſuo, & brachijs fortiſſimè ſtrinxit, & tamen hora raptus de manibus eius inuiſibiliter tollebatur. Exemplum item recitatur de duabus puellis ægrotantibus, quæ cum mortuæ putarētur, linteis opertæ ſunt & inſutę. Eadem die alibi viuæ repertæ ſunt, & ſub linteis inuenta figmenta, qualia à nullo hominum fieri potuerunt &c. *Cantipratanus de apibus libro ſecundo, capite 57.*

Lib. 18. de ciui. cap. 18. & lib. 23. de ciuit. c. 27.

RARITAS.

Omne quod rarum eſt plus appetitur, Pulegium apud Indos pipere pretioſius eſt. Diaconos paucitas honorabiles, presbyteros turba contemptibiles facit. *Hierony. in epiſtola ad Euagrium epiſt. 85.* A.

RASVRA.

Anno ab vrbe condita 546. Romani captiui, qui ſub Hannibale per Græciam venditi fuerant, vniuerſi recepti á Quinctio Flaminio Conſule, qui ſcil. Lacedæmonas & Macedones vicerat, capitibus raſis ob deterſam ſeruitutem currum triumphantis ſequuti ſunt. *Oroſius libro quarto capite vigeſimo. Plut. in Flaminio. Liuius lib. 32.* A.

RATIO-

RATIONALE.

A. TRadunt Hebræi in medio rationalis fuiſſe lapidem quadrum magnitudine duorum digitorum, in quo iuxta coloris mutationem, perpendebant vtrum Deũ placatum haberent an offenſum. Ioſephus dicit Sardonicem qui in dextro humero gerebatur cum ſacrificium Pontificis Deo placebat, tanto ſplendore micare, quod etiam procul poſitis radius eius appareret. Egreſſus vero ad prælium ſi Deus cum eis eſſet, tantus fulgor in lapidibus rationalis apparebat, vt omnibus foret manifeſtum eis Dominum adeſſe, & ob hoc rationale iudicij nuncupari. Aſſerit hunc fulgorem ceſſaſſe, ducentis annis antequam ipſe ſcripſiſſet. *In hiſtor. ſchol. ſuper Exodum cap. de veſtibus pontificalibus. Cedrenus in compendio hiſtoriæ Epipha. lib. de lapidibus D. Chryſoſt. orat. 3. contra Iudæos. Ioſeph. antiq. Iudaic. lib. 3. cap. 9.*

RECLVSVS.

A. IN quadam vrbe Teuthonica erat quidam ſeruus Dei iuxta monaſterium in Cellula, cui reuelatum eſt, quia niſi populus cito per pœnitentiam Deum placaret, infra triginta dies tota ciuitas periret igne. Promulgata eſt viſio, ſed illi noluerunt conuerti. Ille autem quæque pretioſa monaſterij iuſſit auferri. Tandem à ſeptem vrbis regionibus ſubito ignis exoritur, peruenitque ad cellam viri Dei, cumque rogaretur exire noluit, ſed omnia Dei iudicio committens combuſtus cum ſua eſt cellula, ſcil. ob propoſitum recluſionis exire nolens. *Petrus Damiani lib. 1. epiſt. 10. & Sigeb. ad annum 1058 qui ciuitatem illam germaniæ vocat Paderbrunnam.*

RECONCILIATIO.

FRater contriſtabatur aduerſus alium fratrem. Quod audiens ille venit ſatisfacere ei. Ille autem nõ aperuit ei oſtium. Perrexit ergo ille ad quendam ſenem & dixit ei cauſã. Et reſpondit: Vide ne quaſi iuſtitiam adhibeas cauſam apud teipſum in corde tuo tanquam culpaturus fratrem tuum, & teipſum iuſtifices, & propterea non tetigit Deus cor eius vt aperiret. Verum hoc eſt quod tibi expedit, vt vel ſi ille peccauit in te pone in corde tuo, quia tu in illo peccaueris, & fratrem tuum iuſtifica, & tunc dabit Deus in corde illius concordare tecum. Qui fecit ſecundum hoc verbum: Ille autem mox vt ſenſit, primus apud eum egit pænitentiã, aperuitque ei oſtium, & oſculati ſunt ſe inuicem, & facta eſt inter eos pax magna Dei gratia. *In vitis Patrum libro decimo-quinto, parte tertia.* A.

RECREATIO.

DIxit Abbas Abraham ad quoſdam conquerentes quod in eremo quadam interdum à fratribus frequentati iugi ſecreto ac diuturno ſilentio non poterant inhærere, nec quotidianam continentiam retentare. Sæpe accidit, inquit, ne dicam nouitijs & infirmis, ſed etiam perfectis, vt niſi mentis eorum directio atque cẽſura quibuſdam mollita fuerit viciſſitudinum laxamentis, aut in teporem ſpiritus, aut certe in pernicioſam corporis valetudinẽ collabantur; & idcirco à prudentibus atque perfectis, cum interceſſerit fratrum etiam crebra viſitatio, non ſolum toleranda patienter, ſed & gratanter eſt amplectẽda. *Et infra.* Fertur A.

S.Euan-

S. Euangeliſta Ioannes, cum perdicem manibus molliter demulceret, quendam ad ſe habitu venatorio venientem ſubito conſpexiſſe, qui miratus quod vir tantæ opinionis ac famæ ad tam parua & humilia ſe oblectamenta ſubmitteret. Tunc es, inquit, ille Ioannes cuius fama inſignis me quoque ſummo deſiderio tui videndi illexit? Cui beatus Ioannes. Quid eſt, inquit, quod manus tua geſtat? At ille. Arcus, inquit. Et cur ait, non eum tenſum vbique circumfers? Ait: Non oportet, ne iugi curuamine rigoris fortitudo laxata molleſcat, & cum oportuerit vt fortiora in aliquã feram ſpicula dirigantur, rigore per nimietatem continuæ tenſionis amiſſo, violentior ictus non poſſit emitti. Nec noſtri, inquit S. Ioannes, animi te offendat tam parua hæc breuiſque laxatio, qui niſi remiſſione quadam vigorem intẽtionis ſuæ interdum releuet, & relaxet, in remiſſo vigore lenteſcens, virtuti ſpiritus cum neceſſitas poſcet, obſecundare non poterit. *Ioannes Caſsianus collat. 24. capite vigeſimo, & vigeſimo-primo. Hincmarus in vita S. Remigij apud Surium 13. Ianuarij. Simile peti poteſt ex l. Doct. Patrum lib. de patientiæ fortit. nu. 17. de D. Antonio.*

Refectorivm.

A. Nequam ſpiritus Capitulum & dormitorium monaſterij Cluniacenſis conatus intrare ſed nõ valens, poſtremo ad refectorium ſe contulit. Ibi propter aliquantã corporis curam maiorem ſuſpicatus mẽtium incuriam, ſed tot obices ex lectione diuinorum verborum, tot trabes ex deuotione auditorum reperit, vt nullo modo valuerit procedere. *In ſpec hiſt. lib. 8. cap. 114.*

Regnvm.

Lætatus eſt populus terræ Athalia interfecta, quia Deus abſtulerat opprobrium, ne mulier regnaret ſuper eos. *In hiſt. ſcholaſt. de Athalia & Ioas.* A. *4 Reg. 11*

Remota iuſtitia, quid ſunt regna niſi latrocinia magna? *Et infra.* Eleganter & veraciter, reſpondit quidã comprehenſus pirata Alexandro magno. Nam cum hominem interrogaſſet, quid ei videretur, vt mare haberet infeſtum? Ille liberè: Quid tibi, inquit, vt tu orbem terrarum? Sed quia ego id exiguo nauigio facio, latro vocor, quia tu magna claſſe, Imperator. *Auguſt. de ciuit. Dei lib. quarto, capite quarto.* Ioannes autem Salesberienſis ſcribit dictum piratam addidiſſe hæc verba: Si ſolus ſit captus Alexander, latro erit, ſi ad nutum Dionidi populi famulẽtur, erit Dionides Imperator. Me fortunæ iniquitas, & rei familiaris anguſtia, te faſtus intolerabilis, & auaritia furem facit, ſi fortuna manſueſceret, fierem fortè melior, at tu quo fortunatior, nequior eris. Miratus Alexander conſtantiam. Experiar, inquit, an futurus ſis melior, fortunamque mutabo. Eum ergo iuſſit conſcribi militiæ, vt poſſet inde ſaluis legibus militare. *Ioannes Saresb. libro ſeptimo, capite 14. in Polycrat. Hæc ille.* B. *Tullius l. de Rep. 3.*

C. Inferre bella finitimis, ac populos ſibi non moleſtos ſola regni cupiditate conterere & ſubdere, quid aliud quam grande latrocinium nominãdum eſt? *Auguſt. libro quarto de ciuitate Dei capite ſexto.*

REGVLVS.

A. CArthaginenſes Attilium Regulum palpebris reſectis, machinæ, in qua vndique præacuti ſtimuli inueniebant, incluſum, vigilãtia pariter & continuo tractu doloris necauerunt. *Valerius libro nono, capite 2. Cicero off. 7. Agellius 6. cap. 4.*
Item, vide Iuramentum. a. 1.

REX.

A. S. Gregorius Regem quendam quẽ ad Chriſti fidem adduxerat, de quatuor breuiter inſtruxit, ſcil. vt eccleſiarum Dei curam haberet, Sacerdotes honoraret, diuinum officium diligenter audiret, & ſemper pauperum memor eſſet. *In aurea legẽda in vita eius.*

B. S. Audoenus ſigillum, vel annulũ Regis Dagoberti cuſtodiebat, ad cuius nutũ cuncta palatij negotia gerebãtur. Regem quoque aſſiduè hortabatur, vt Chriſtum piè coleret, ſubditis parceret, ſuperbos debellaret. *In vita eius apud Surium 24. Auguſti, capite quinto.*

C. Rex noſter non ſicut alij Reges in palatio ſuo iacet, ſed per prouincias currens explorat facta omnium, illos potiſſimum iudicans, quos conſtituit Iudices aliorum, ſecreta ſe occupat lectione, aut in cuneo clericorum diſputat, precatur pacem populi, quidquid cogitat, quidquid loquitur, quidquid agit, ad pacẽ populi ſui pertinet. *Petrus Bleſ. in epiſtola commendatitia Henrici Regis Angliæ.*

D. Rex ſine literis, nauis eſt ſine remige, & auis ſine pennis. Recenſent hiſtoriæ, quantum Iulio Cæſari contulerit literas didiciſſe, qui quaternas epiſtolas dictabat, quantus in iuris ciuilis peritia fuerit, leges declarant, quam in philoſophia exercitatus fuerit, prædicat ſubtilitas biſſextilis, doctrina Ariſtotelis & continuum ſtudium virtutis ſub eo. *Et infra.* Exercitatio Dauid tota erat in lege Domini. Ezechias, Ioſias & alij ſanctiſſimi Reges procedant, qui cuſtodiebant teſtamentum Domini. Procedant & Conſtantinus, Theodoſius, Iuſtinianus, & Leo, & alij, qui populum rexerunt in lege Domini. *Petrus Bleſenſis in quadam epiſtola. Plinius libro ſeptimo, capite vigeſimo-quinto. Plutarchus in Cæſare.*

Eandem dictandi epiſtolas celeritatẽ ſibi adfuiſſe ſcribit P. Bleſenſis epiſt. 92. Pſal. 118. 4. Reg. cap. 22.

Epiſt. 47. qua totà verſatur in cõmendanda regibus doctrina.

E. Fateor quia ſanctum eſt Domino Regi aſſiſtere. Chriſtus enim Domini eſt, ob vnctionem, cuius efficacia ſi neſcitur, fidem eius fecit defectus inguinariæ peſtis, & curatiò ſcrophularum. *Ibidem Pet. Bleſ. in quadam epiſtola ad clericos curiæ Regis Angliæ. Beda lib. 1. Eccleſ. hiſtor. Polyd. hiſtor. Angliæ libro octauo.*

Epiſt. 19.

F. In literis quibus Rex Romanorum Francorum Regem hortabatur, vt liberos ſuos liberalibus diſciplinis curaret inſtitui, hoc inter cætera eleganter adiecit, quia Rex illiteratus eſt quaſi aſinus coronatus. Sic ait Ariſtoteli Philippus. Filium mihi genitum ſcito, quo equidẽm dijs gratiam habeo, non tam proinde quia natus eſt, quam pro eo quia eum naſci contigit temporibus vitæ tuæ. Spero enim fore, vt educatus, & enutritus à te dignus exiſtat, & nobis, & regni ſuſceptione. *Ioannes Sareſberienſis in Polycratico libro quarto, capite ſexto.*

G. Romanos Imperatores aut Duces, dum eorum Reſpublica viguit, illiteratos extitiſſe non memini, & neſcio quo modo, ex quo in principibus virtus languit literarum, armatæ que-

quoque militiæ infirmata eſt manus, & ipſius principatus quaſi præciſa radix. *Ibidem.*

H. Illyrici & Thraces quotidiano exercitio indurati, gloria bellicæ laudis Macedones terrebant, qui prælio pulſi, Rege ſuo Regis defuncti filio in cunis perlato & penes aciem poſito, acrius certamen repetiere, tanquam auſpicio Regis victores futuri, vel propterea quod ex ſuperſtitione animum vincendi cæperant, nam & miſeratio infantis eos tenebat, quem ſi victi eſſent, captiuum de Rege facere videbantur. Conſerto prælio magna cęde fuderunt Illyricos. Quãti ergo eſſe debet prouectus ætate, & dignitate. *Ioannes Sareſb. in Polycrat. libro ſexto, capite vigeſimo-quarto.*

I. Aureum ſeculum dicebatur, quando penes Sapientes regnum erat. *Seneca epiſt. 90.*

K. Rex Apum ſine aculeo eſt. Noluit enim natura ſæuum eſſe, nam eius naturam inermem reliquit, exemplum clementiæ Regibus ingerens. Pudeat enim ab exiguis animalibus non trahere mores. *Seneca in libro primo de clementia cap. 19. Ariſtot. lib. 5. hiſt. animalium c. 21. Plin. lib. 11. hiſt. nat. cap. 17. Baſilius hom. 8. in Sexaeneron. Ambr. libr. 5. capite 21. in Sexaeneron, tradunt Regi apum ineſſe aculeum, non vero vſum, vnde fit vt eam aculei expertem eſſe nonnulli opinentur.*

L. Vt omnibus hominibus benefaceret, ſcripſit Ariſtoteles Alexandro, docens ipſum qualiter oportet regnare, & ita mouit eius animum, vt diceret, quia non benefeci hodie aliquibus, non regnaui. *Ioannes Galenſis de viris illuſtribus.*

M. *Deuter. cap. 17.* Addit etiam Moyſes, quod ſi quandoque Regem ſibi crearent, non alienigenam, ſed contribulem, qui ſine conſilio Pontificis ac Seniorum nihil ordinaret. *In hiſt. ſchol. ſuper Deut. cap. de iuſtitia Regis.*

N. *1. Reg. cap. 16.* Samuel videns Eliab primogenitum Iſay, procerum & optimum æſtimauit futurum Regem. Erat ad eum Deus: Ego non corporis pulchritudinem, apicem facio regalem, ſed animi virtutem. *Ibidem capite de vnctione Dauid.*

O. Iam Platonis verbis adſtricta, ſed ſenſu præualens ſententia, qui tum demum beatum orbem terrarum prædicauit fore, cum aut ſapientes regnarent, vel Reges ſapere cæpiſſent. *Valerius libro ſeptimo, capite ſecundo. Tullius epiſt. 1. ad Q. Fratrem.*

P. Rex etiam quidam dixit de ſuo diademate. O nobilem magis quam fœlicem pannum, quem ſi quis penitus cognoſcat, nec humi iacentem tollere velit. *Ibidem. Valerius & Stobæus ſerm. 47.*

Q. Conſtantinus Auguſtus, & eius liberi, crebro ad Antonium quaſi ad patrem miſſis literis obſecrabant, vt reciprocis eos literis exhilararet. Ad ſuſceptas ergo literas conuenientia ille reſcripſit. Suaſit primo vt Chriſtum colerent, ne putarent magnam regiam poteſtatem, ne tumentes, homines ſe eſſe neſcirent, ne ſe à Chriſto iudicandos obliuiſcerentur, clementiæ & iuſtitiæ erga ſubditos, eos admonens. His ſuſceptis lætati ſunt vehementer. *Athanaſius in eius vita.*

R. Quæ fuit cauſa deſtructionis regni Indorum? nonne quia ſuperfluitas expenſarum ſuperabat redditus ciuitatum? Subditi propter iniuriam clamauerunt ad Deum, qui mittens ventum calidum afflixit eos vehementer, & inſurrexit populus contra Reges, & nomina eorum penitus de terra deleuerunt, & niſi Deus eis ſubueniſſet, deſtructi fuiſſent penitus. *In libro de ſecretis ſecretorum Ariſtot.*

O Alexã-

Digitized by Google

S. O Alexander debes habere circa te de tua familia, qui tibi referant ea quæ fiunt, & dicuntur per regnum tuum. *In prædicto libro.*

T. Decet Regem non multum frequentare conſortium ſubditorum, & maxime vilium perſonarum, quia nimia familiaritas honorem minuit, & parit contemptum, & propter hoc pulchra eſt conſuetudo Indorum, qui ſtatuerunt quod Rex ſemel in anno appareat coram hominibus in regali apparatu armato exercitu ſedens nobiliſſime, & ſtare faciat vulgus aliquantulum remotius, nobiles verò & Barones circa ſe. Tunc ſolet ardua negotia expedire, dona largiri, grauia onera releuare, & multa pia opera exercere. *Ibidem.*

W. Indi pueros ſuos docent ab infantia, & inducunt ad Regis amorem, obedientiam, & timorem. *Vbi ſupra.*

RELIGIO.

A. DIxit Abbas Ioannes: Melius eſt deuotum eſſe in minoribus, quã indeuotum in maioribus profeſſionibus inueniri. *Caſſianus collat. 19. capite tertio.*

B. Quadam vice S. Dominico apud Bononiam conſtituto, in Eccleſia pernoctanti diabolus in ſpecie fratris apparuit. Cum autem illum beatus vir cognouiſſet, coegit eum dicere, de quo fratres in choro tentaret. Qui reſpondit: Facio eos tardè venire, & cito exire. Deinde duxit eum ad dormitorium, de quo Fratres ibi tentaret, inquirens. Qui ait: Facio eos nimis dormire, tardè ſurgere, & interdum immundas cogitationes habere. Deinde eum ad refectorium ducenti dixit: Fratres tento, vt plus comedant, & quoſdam vt minus ſumant, & ſic in Dei ſeruitio debiles fiant. Deinde ad loquutorium eum ducens quæſiuit. Hic locus, inquit, totus meus eſt. Hic Fratres tento vt confuſè loquantur, & multis ſe inutilibus verbis immiſceant. Poſtremo duxit eum ad Capitulum, ſed nullatenus intrare voluit, ſed ait. Huc nunquam ingrediar, quia locus maledictionis & infernus mihi eſt, & totum ibi amitto, quod in alijs locis lucror. Et his dictis euanuit. *In aurea legenda de S. Dominico & apud Surium tomo quarto.*

C. Miles quidam relictis ſuis poſſeſſionibus factus eſt monachus, quem Abbas videns virum ſapientem, miſit eum ad forũ, vt aſinos & aſinas monaſterij venderet. Licet autem illi diſpliceret vt nobili, voluit tamen obedire. Interrogantibus ſi bonæ eſſent aſinæ & iuuenes reſpondebat. Creditis vos quod monaſterium noſtrum ad tantam paupertatem deuenerit, quod bonos & vtiles aſinos vendat? Cumque quæreretur, quare caudæ eſſent ita depilatæ, reſpondit, quia frequenter cadunt ſub onere & ſubleuamus eos per caudas. Et depilantur, nolens cælare veritatem. Cũ autem nihil vendidiſſet, conuerſus alius accuſauit eum in capitulo, quẽ Abbas quaſi pro graui culpa diſciplinauit. Quibus ille dixit: Multas aſinas & poſſeſſiones plurimas relinquens veni huc, non vt mentirer, ſed vt ſaluarem animam meam, & ita deinceps ad exteriora non eſt miſſus. *Iacobus de Vitriaco.*

D. Valente furente apud Antiochiam contra Catholicos, Aphratem monachum per plateam, tranſeuntem reſpiciens Imperator viliſſimo indutum pallio, & in longæua ſenectute celeriter properantem, dixit ei: Dic mihi quò vadis? Pro tuo, inquit, oraturus Imperio. Tunc Imperator: Opor-

Digitized by Google

Oportebat te, inquit, domi orare. At ille: Optime dicis, ſi ſic quoque permitteres, hoc me facere oportebat, & hoc hactenus egi, donec Chriſti oues pace priſtina fruerentur, ne vero captiuæ teneantur, neceſſe eſt vbique diſcurrere, eaſque à neceſſitate ſaluare. Sed dic mihi Imperator, ſi puella eſſem in cubiculo reſidens, videns domum paternam ignibus concremari, quid me facere congrueret? ſedere intus, an certè vbique aquam ferre, & flammas extinguere? Hæc illo dicente interminatus quidem tacuit Imperator. *Et infra,* Hoc & in Alexandria temporibus Conſtantij Arriani fecit Antonius Magnus, deſerens enim ſolitudinem, circuibat vrbes. Sic illi beati viri ſciebant quid tempori vnicuique congrueret & quando opus eſſet frui quiete, & quando ſolitudini præponere ciuitates. *In hiſtoria tripartit.* 8. *libr.* 4. *&* 5. *capitulo.*

E. *Vocabatur Trebellius ſeu Terbelis.* Rex Bulgarorum ad Chriſtianiſmum cum ſuis conuerſus non multo poſt maiore filio in regnum ordinato, factus eſt monachus, ſed cum filius eius iuueniliter agens, ad gentilitatis cultum vellet redire, militiæ cingulo, & cultu regio reſumpto filium cæpit, & effoſſis oculis in carcerem truſit, filioque iuniore in regnum locato ſacrum habitum recepit. *In ſpeculo hiſtoria. libro vigeſimo-quinto, capite* 38. *Sigebertus ad annum* 865. *Trithemius in Chronico Hirſaugiæ. Regino Abbas Prumienſis in Chronico.*

F. Cum quidam volens ingredi religionem quæreret à ſancto Bernardo, quid ſibi maximè eſſet neceſſarium? dixit ei: Vis eſſe aſinus? Illo quærente quomodo hoc eſſe poſſet, dixit: In religione debet quilibet opus ſibi iniunctum facere indifferenter, & quemlibet cibum ſibi appoſitum indifferenter edere. *Gulielmus Lugdun. in tractatu de peccato linguæ, rubrica nona.*

G. Quidam Valens Prælatus ſolebat conuentui ſuo dicere: Non miremur fratres ſi monaſterium noſtrū depauperetur, quoniam quæ noſtri prædeceſſores acquiſierunt bene viuendo, nos perdimus malè viuendo. *Hæc ego compilator audiui narrari.*

H. Sancti Fratres de Scythi prophetauerunt de vltima generatione dicentes: Quid operati ſumus nos? Et reſpondens vnus ex illis nomine Cyprion dixit. Nos mandata Dei cuſtodimus. At illi dixerunt: Hi vero qui fuerint poſt nos, quid erunt facturi? Qui dixit: Dimidium operis noſtri operaturi ſunt. Et dixerunt. Et hi qui poſt ipſos fuerint quid facient? Reſpondit: Omnino non habebit operationem generatio illa ventura, & qui reperti fuerint probati in tempore illo meliores ſuper nos & patres noſtros erunt. *In vitis Patrum libro decimo, parte ſexta.*

I. Cum ſanctus Bernardus cum fratribus ſuis domum paternam egrederetur, eundo verſus Ciſtercium vt ibidem monachus fieret, Guido primogenitus videns Niuardum fratrem ſuum minimum ludentem cū pueris in platea. Eya, inquit Frater, ad te ſolum reſpicit omnis terra poſſeſſionis noſtræ. Cui puer reſpondit: Vos ergo cælum habebitis, & mihi terram ſolum relinquetis? Modico ergo tempore cum patre remanſit, ſed fratres poſtmodum eſt ſequutus. *In aurea legenda de ſancto Bernardo.*

K. Quidam monachus Ciſtercienſis ordinis

Digitized by Google

ordinis in Theuthonia, in acuta febre laborans, intolerabili ardore æſtuans cum cucullam ſancti habitus exuiſſet, fragor tantus auditus eſt, vt domus infirmorum corruiſſe putaretur. Et cum quidam vir iuxta poſitus oraret, & territus eſſet, apparuit ei dæmon dicens: Præ indignatione nimia fragorum iſtum excitaui, quia me impediuiſti oratione tua, ne monachum illum exuentem habitum ordinis in corpore raperem cruciandum. Nec mora hæc audiens, cum leniter correptum & habitum reindutum admonuit confiteri. *Cantipratanus libro de apibus primo, capite ſeptimo.*

RELIQVIÆ.

A. Abbas quidam ab Abbatiſſa Coloniæ corpus vnius virginum impetrauit, promittens quod in capſa argentea ipſum in ſua collocaret Eccleſia. Sed cum per annum ſuper altare ipſum in capſa lignea tenuiſſet, quadam nocte dum Abbas cum ſuo conuentu matutinas cantaret, virgo illa corporaliter de altari deſcendit, & ante altare ſe reuerenter inclinans per medium chori, videntibus monachis, inde receſſit. Abbas ergo ad capſam currens & vacuam inueniens Coloniam perrexit, & Abbatiſſæ rei ordinem pandit, pergenteſque ad locum vnde illud ſumpſerunt, ibidem inuenerunt. *In aurea legenda ſub titulo de vndecim millibus virginum.*

B. Bonifacius quintus conſtituit vt acolythus reliquias martyris non audeat leuare. *Martinus Polonus in Chronico.*

C. Romanis & Occidentalibus eſt ſacrilegium, ſi Sanctorum corpora tangere quiſquam voluerit, quod ſi præſumpſerit certum eſt, quia hæc temeritas impunita nullo modo valebit. *Gregorius in regiſtro libro tertio, epiſtola trigeſima ad Conſtantiam Auguſt.*

D. Dum frequenter ex catenis quas Paulus geſtauit, multi benedictionem petunt, vt parum quid ex lineatura percipiunt, aſſiſtit Sacerdos cum lima, & aliquibus petentibus ita concite aliquid de catena, ipſis excutitur, vt nulla mora ſit, quibuſdam vero petentibus diu per catenas ipſas lima deducitur, & tamen vt aliquid inde exeat, non obtinetur. *Vbi ſupra. Vide Card. Baronij notat. ad 15. diem Iunij.*

Item, vide Aegidius. a. Hieremias. b. Laurentius. i. Miſſa. i.

S. REMIGIVS.

A. S. Remigius Rhemenſis Archiepiſcopus tantæ fuit manſuetudinis, quod etiam ad menſam eius paſſeres veniebant, & de manu eius ciborum reliquias comedebant. *In vita eius apud Sur. auctore Hincmaro 27. Ian.*

REPREHENSIO.

Vide Aug. Cæſar. g. Cicero. b. Detractio. g. l. Regnum. b.

RESPVBLICA.

A. Non minoris curæ eſt mihi qualis poſt mortem meam Reſpublica fuerit, quam qualis eſt hodie. *Tullius de Amicitia.*

RESVRRECTIO.

A. Nullus decipiendi efficacior diabolo locus reperiri poteſt, quam cũ fideles auidius ſuper cibos &

potus immoderatius ſe effundunt, & tunc ad verborum ineptias pertracti facilius ad inania & ad prophana deliramenta procedunt. Audiuimus á fratre ordinis Prædicatorum. Sedebant quidam in taberna & bibebant, & cum incaluiſſent mero, cæperunt loqui de diuerſis,& inter cætera quid futurum ſit poſt hanc vitam? Tunc vnus vaniſſimè inquit. A clericis decipimur, qui dicunt animas poſt hâc vitam viuere, & ad ſua corpora redituras. Hoc dicto omnibus ridentibus, aduenit homo ſtatura magnus, & bibens cum illis quærit, quis ſermo ſit inter eos. De animabus,inquit ille. Si quis meam vellet emere, foro optimo darem eam,& de pretio eius in communi omnibus ad bibendum. Tunc ille: Talem inquit, mercatorẽ quæro. Dicito quantum dabo? At ille Tantum: Mox conuenientibus illis de pretio, ſoluit emptor, & lætãtibus omnibus biberũt pleno calice. Veſpere autẽ facto. Tempus eſt,inquit emptor, vt quiſque noſtrum ad propria reuertatur. Vos tamen antequam ſeparemur, date iudicium, ſi quis equum emeret capiſtri vinculo alligatum,nunquid cum equo in ius emẽtis cederet & capiſtrum? Cui omnes pariter reſponderunt: Vtique. Nec mora venditorem quæſtionis & reſponſionis horrore trementem, emptor cum anima & corpore videntibus omnibus ſurſum leuauit, & ſecum ad inferna pertraxit. *Cantiprata. libro Apum, capite 56.*

B. *Lib. de Reg.* Nonnulli propter quoddam loquendi præclariſſimum genus, & propter quędam quæ veraciter ſenſit, amantes Platonem, dicunt aliquid ſimile nobis de reſurrectione mortuorum ſenſiſſe. Tullius enim inducit hominẽ reuixiſſe, & narraſſe quæ Platonicis diſputationibus congruebant, ſcil. de ſtatu eius poſt mortem, & de immortalitate animarum. Labeo etiam duos dicit vno die fuiſſe defunctos, & occurriſſe inuicem in quodam compito, deinde ad corpora ſua viſos fuiſſe remeare. *Auguſt. de ciuitate Dei libro 22. capite 28. Plinius libro ſeptimo, capite 52.*

Macrob. lib. 1. in Sõ. Scip.

RETRIBVTIO.

A. QVid eſt quod in alium facere quiſquã poſſit, quod ſuſtinere ab alio ipſe nõ poſſit? Buſiridẽ accepimus necare hoſpites ſolitum, ab Hercule hoſpite mactatum. Regulus plures Pænorum bello captos in vincula coniecerat, ſed mox ipſe victorum catenis manus præbuit. *Boetius de conſol. philoſ. libro ſecundo, proſa ſexta. De hoc Auguſtinus de Ciuitate Dei, libro 18. capite quinto. Et Vegetius in prologo libri tertij de re militari.*

REVELATIO.

Vide Humilitas. t. Somnium. a. c. d. e.

RIGOR.

A. MOnachus quidam presbyter,cui frater quidam moleſtus erat & importunus, nimium clericatus deſiderans dignitatem, quem ſciens indignum, diuerſo modo vt hoc ipſe fieret, differebat. Venit ad S. Pachomium ei negotium pandens, qui ait presbytero. Nonne ad hoc veniſti, vt per me cognoſceres Domini voluntatem? Audi ergo & da ei quod poſtulat. Forte enim per hoc officium liberabitur anima eius de captiuitate diaboli. Hoc reſponſo accepto fecit ſenior quod ſibi fuerat imperatum. Sed ille voti compos effectus ad S. Pachomium reuerſus eſt dicens ei: O homo Dei malum in bono viciſti. Si non fuiſſes erga me mitis &

Digitized by Google

tis & longanimis, ſed rigidus, ab hoc diſcedens habitu à Deo prorſus alienus efficerer. Senex autem eum hortabatur, vt vitam ſumeret congruam dignitati. *In vitis Patrum in vita S. Pachomij.*

B. Abbas quidam ſemel conferebat cum Anſelmo. Quid faciemus de pueris in clauſtro nutritis? Non ceſſamus eos die ac nocte verberare, & deteriores fiunt. Ad quem Anſelmus: Quam bene nutrimentum veſtrum expenditis, qui de hominibus beſtias facitis. Dic mihi Abba, ſi plantam in horto tuo plantares, & mox illã ex omni parte concluderes, qualis arbor inde prodiret? Certè inutilis. Sic & vos pueros tantum minis & terroribus coarctatis, vt eis non liceat aliqua libertate potiri, vnde fit, quia nil amoris, vel pietatis circa ſe in vobis ſentiunt, nec alicuius boni in vobis poſtea fidem habeant. *In vita S. Anſelmi apud Surium 21. April. l. 1. Vincentius in ſpeculo hiſtor. libro vigeſimoquinto, capite 70.*

RISVS.

A. QVadam vice cum S. Ambroſius per ciuitatem pergeret, quidam caſu lapſus eſt, quem videns alter ridere cœpit. Cui Ambroſius: Et tu qui ſtas vide ne cadas. Quo dicto ſtatim lapſum doluit ſuum, qui riſerat alienum. *In eius legenda.*

B. Philemonem vis riſus immoderati abſtulit; paratas enim ficus atque in conſpectu poſitas aſello conſumẽte, puerum vt illum abigeret inclamauit, qui cum iam comeſtis omnibus ſuperueniſſet. Quoniam, inquit, tam tardus fuiſti, da nunc merum aſello, ac ſtatim vrbanitatem dicti crebro anhelitu cachinnorum proſecutus, ſenile guttur ſalebris ſpiritus grauauit. *Valerius libro nono, capite duodecimo. Suidas. Lucianus in Macrobijs.*

ROBVR.

MAſſiniſſam conſtat nullo vnquam imbre, nullo frigore vt caput ſuum tegeret, adduci potuiſſe. *Idem libro octauo, capite decimotertio. Tullius lib. de Senect.* A.

ROMA.

ROma à gẽtibus non exterminabitur, ſed tempeſtatibus, & turbinibus, ac terræ motu marceſcet in ſemetipſa. *Gregor. in Dialog. lib. ſecundo, capite decimo-quinto.* A.

In peſtilentia quæ vrbem depopulauit, corporali viſu ſagittæ cælitus venire, & ſingulos ferire videbantur. *Idem in Dialog. libro quarto, capite trigeſimo-ſeptimo.* B.

Titus Liuius in prologo de Roma dicit, quod tempore paupertatis nunquam locus alter eo ſcientior nec bonis exemplis ditior, & quanto minus habuit, tanto minus cupiditatis habuit, ſed pòſt diuitię auaritiam, & luxuriam induxerunt. *Martinus Polonus in Chronicis.* C.

Diocletianus & Maximianus volentes fidem Chriſti extirpare, tales epiſtolas miſerunt. Si aliquid determinari oporteret aut ſciri, & totus mundus ex vna parte congregatus eſſet, & ſola Romà ex altera parte conſiſteret, mundus totus victus fugeret, & ſola Roma in culmine ſciẽtiæ remaneret. Cur ergo vos parua plebecula eius præceptis reſiſtitis? *In aurea legenda ſub titulo de S. Mauritio.* D.

Cum Romani vniuerſo orbi dominarẽtur, quoddam templum maximum conſtruxerunt, in cuius medio ido- E.

dio idolum collocâtes, omnium prouinciarum ſimulachra per circuitum ſtatuerunt. Si quando autem aliqua prouincia rebellaret, continuo arte diabolica illius prouinciæ ſimulachrum, idolo Romanorum poſteriora vertebat. *In aurea legenda ſub titulo de feſto omnium Sanctorum.*

F. Tempore Frederici qui imperauit anno 1153. Teuthonici, qui apud Tuſculanum pro Imperatore morabantur, Romanos apud Mõtem portum inuadunt, & tot à nona vſque ad veſperam occiderunt, vt nunquam ex Romanis tot milia ſint occiſa. *Ibidem de ſancto Pelagio.*

G. Romanorum virtute nihil clarius lucet. Declarat hoc ſplendor Imperij. Nam & quiete libertatis, iuſtitiæ cultu, reuerentia legum, maturitate conſiliorum, & grauitate verborum & operum obtinuerunt vt orbem ſuæ ſubijcerent ditioni. *Ioannes Saresb. in Polycratico libro quinto, cap. 7.*

H. Cum Romanorum vitia percurruntur, gens nulla deterior, cum virtutes nulla potior, alias gentes manſueto ſubiugauerunt imperio. *In Polycrat. libro 8. capite 14.*

I. Fabricius Conſul tantæ virtutis fuit, quod Pyrrho Regi Perſarum infinita pecunia contra Rempublicam bellum redimere volenti, reſpondit: Romanos aurum nolle, ſed aurum habentibus imperare velle. *Boetius de conſol. philoſ. lib. 2. metro. 7.*

K. Romanus populus pro decore & vtilitate magnitudinis ſuæ, non pro neceſſitate alicuius tumultus claſſem parabat ex tempore, ſed quando neceſſe eſſet, ſemper habuit præparatam. *Vegetius de re militari libro quarto, capite 31.*

L. Apud Miſſenum & Rauennam ſingulæ legiones cum claſſibus ſtabant, ne longius à tutela vrbis abſcederẽt, & cum ratio poſtulaſſet, ſine mora, ſine circuitu, ad omnes mundi partes nauigio peruenirent, quia in rebus bellicis celerius magis prodeſſe ſolet quam virtus. *Ibid.*

Regnum Romanorum nulli beſtiæ comparauit Daniel, vt quidquid ferocius in beſtijs cogitamus, intelligamus in Romanis. *Hiſtoria ſchol. parte 7. cap. de viſione Danielis.* M.

Antiochus Epiphanes obſedit Alexandriam volens obtinere Ægyptum. Et ecce Legati Romanorum miſſi ſunt ad Ægyptios liberandos vt fœderatos. Egreſſus eſt autem eis obuiam Antiochus, & dum ſtaret in litore dixit ei Marcus Publius. Senatus populuſque Romanus præcipiunt tibi recedere ab amicis ſuis. Cumque ille peteret inducias reſpondendi, Marcus circa illum fecit circulum in ſabulo cum virga & ait. Hi quoque tibi præcipiunt ne egrediaris de circulo hoc, donec reſpondeas. Ad quem Antiochus: Si ſic viſum eis, recedendum eſt, & receſſit. *In ſchol. hiſt. parte tertia, capite de decima viſione Danielis.* N.

In diebus Aſſueri Senones Galli duce Brenno Romam inuaſerunt, & excepto Capitolio incenſam vaſtauerunt, ſex menſibus. *Ibidem parte quinta. cap. de Heſter. Aug. libr. 3. capite 29. Oroſius libro 2. cap. 19.* O.

De Romanorum præcipuè laude dictum eſt à Virgilio, parcere ſubiectis & debellare ſuperbos. *Auguſtinus de ciuit. libro primo, capite ſexto.* P.

Cum bonis moribus & maxima concordia populum Romanum inter ſecundum & poſtremum bellum Carthaginenſe commemoraſſet Saluſtius, cauſamque huius boni, non amorem iuſtitiæ, ſed ſtante Carthagine metum pacis infidę, id eſt dubiæ, ne frangeretur, fuiſſe dixiſſet, cõtinuo ſubiecit, & ait: At diſcordia, & aua- Q.

& auaritia, & ambitio, & cætera ſecundis oriri ſueta mala poſt Carthaginis excidium maximè aucta ſunt. *Idem libro ſecundo, capite decimo-octauo.*

R. Alba Romæ mater propior ipſa quam Troia à Tullio Hoſtilio Rege prouocata conflixit, confligens autem & afflicta eſt, & afflixit, donec multorum tæderet pari afflictione certaminum: tum euentum belli de tergeminis hinc & hinc fratribus ſcil. tribus ab vna parte, & tribus alia, placuit experiri, vt ſex pugnantibus ad inuicem vice Romanorum & Albanorum, vbi eſſet victoria, ibi eſſet & imperium. A Romanis tres Horatij, ab Albanis tres Curiatij proceſſerunt, à Curiatijs tribus Horatij duo, ab vno Horatio tres Curiatij ſuperati extincti ſunt. Ita Roma extitit victrix. *Idem ibidem libro tertio, capite decimo-quarto. Liuius libro primo.*

S. Accitus à Tarentinis Pyrrhus Rex Græciæ Romanorum hoſtis effectus eſt, cui ſanè de rerum futuro euentu conſulenti ſatis vrbane Apollo ſic reſpondit, vt è duobus quidquid accidiſſet, ipſe diuinus haberetur, ait: Dico te Pyrrhe vincere poſſe Romanos, atque ita ſiue Pyrrhus, ſiue Romani vincerentur, vtrumlibet expectaret euentum. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro tertio, capite decimo-ſeptimo.*

T. De Cannenſi malo quid dicam? vbi Hannibal cum eſſet crudeliſſimus, parci Romanis iuſſiſſe perhibetur. Tunc tres modios annulorum argenteorum Carthaginem miſit, quo intelligerent tantam in illo prælio dignitatem cecidiſſe Romanam, vt facilius eam caperet menſura, quam numerus. *Auguſtinus ibidem libro tertio, capite decimo-nono.*

V. Poſt mortem Aphricani, tunc primum per Gneum Manlium Proconſulem de Galathis triumphantem, Aſiatica luxuria Romam omni peior hoſte irrepſit. *Idem eodem libro tertio, capite vigeſimo-primo.*

X. Mithridates Rex Aſiæ, Ciues Romanos in Aſia peregrinantes, vno die occidi iuſſit innumeros, & factum eſt, quod miſerabilis illa rerum facies erat, vt vbicumque inuenti trucidarentur. *Idem ibidem libro tertio, capite vigeſimo-ſecundo.*

Y. Veteres Romani quamuis Deos falſos colerent, tamen laudis auidi, pecuniæ liberales erant. Hanc auidè dilexerunt, patriam omnium Dominam eſſe cupierunt. Hinc eſt quod regalem dominationem non ferentes, annua Imperia, binoſque Imperatores ſibi fecerunt, qui Conſules appellati ſunt, quia Reges eorum cœperunt tyrannicè dominari omnia diſponentes ad libitum, tam populo, quam patribus inconſultis. *Idem ibidem libro quinto, capite duodecimo.*

Z. Qualis eſſet tempore Iulij Cæſaris & Catonis, ciuitas, & qualis antea fuiſſet, videamus in ipſa ſententia Catonis. Nolite, inquit Cato, putare maiores noſtros armis, Rempublicam ex parua magnam feciſſe, ſi ita eſſet, multo pulcherrimam nos haberemus, ſed alia fuere quæ illos magnos fecere, domi induſtria, foris iuſtum imperium, animus in conſulendo liber, nec delicto, nec libidini obnoxius. Pro his habemus luxuriam, atque auaritiam, publicè egeſtatem, priuatim opulentiam, ſequimur inertiam, inter bonos & malos diſcrimen nullum, omnia virtutis præmia ambitio poſſidet. *Ibidem Saluſtius in Catilina.*

 Cum

Digitized by Google

A a. Cum diu fuiſſent regna Orientis illuſtria, voluit Deus occidentale fieri, quod tempore eſſet poſterius, ſed magnitudine & latitudine illuſtrius, idque talibus credidit, qui cauſa honoris conſuluerunt patriæ, ſalutemque ſuam ſaluti ſuæ præponere non dubitauerunt. *Idem eodem libro, capite duodecimo.*

A b. Quibus ergo non erat daturus Deus vitam æternam cum ſanctis Angelis in ſua cæleſti ciuitate, ſi nec hanc eis terrenam gloriam imperij concederet non redderetur merces bonis artibus eorum, id eſt virtutibus, quibus ad tantam gloriam peruenire nitebantur? Amen dico vobis (ait Chriſtus de talibus) receperunt mercedem ſuam. Sic & Romani priuatas res ſuas pro re cõmuni contempſerunt, conſuluerunt patriæ. Non eſt quod de ſummi & veri Dei iuſticia conquerantur. *Idem libro quinto, capite decimo-quinto.*

A c. Quid magnum eſt pro cæleſti patria cuncta mundi blandimenta contemnere, ſi pro hac terrena vita filios Brutus potuit occidere? Si etiã Torquatus filium, non quia contra patriam, ſed quia contra ſuum imperium ab hoſte prouocatus iuueniliter pugnauerat, licet viciſſet, occidit. *Valerius Max. li. 3. cap. 3.* Si Mutius vt cum Porſenna Rege pax fieret, quia Porſennam occidere non potuit, & pro eo alterum deceptus occidit, in ardentem aram ante eius oculos dextram extendit, dicens multos tales, qualem illum videret, in eius exitium coniuraſſe, quis regno cælorum imputaturus eſt merita ſua, ſi pro illo non vnam manum nec hoc ſibi vltro faciat, ſed perſequente aliquo patiẽs totum flammis corpus impenderit? *Et infra.* *Val. Max lib. 1. c. 1. Tullius Offic. 7.* Si Marcus Regulus ne hoſtes iurando falleret ad eos ab ipſa Roma reuerſus eſt, & eum grauiſſimis ſupplicijs necarunt, qui cruciatus non ſunt pro fide illius patriæ ſpernendi, ad cuius beatitudinẽ fides ipſa perducit? Proinde per illud imperium tam latum tamque diuturnum virorum tantorum virtutibus præclarum, illorum intentioni merces eſt reddita, & nobis propoſita neceſſariæ commonitionis exempla, quia indignæ ſunt paſſiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. *Idem eodem libro, capite decimo-octauo.*

Bellum Samniticum eſt tractum A d. annis fermè 50. in quo bello Romani ita victi ſunt, vt ſub iugum etiã mitterentur, ſed quia non diligebant gloriam propter iuſticiam ſed iuſticiam propter gloriam, videbantur diligere pacem factam, fœduſque ruperunt. *Idem eodem libro cap. 22.*

Cum Rhodagaiſus Rex Gothorum A e. agmine ingenti Romanis ceruicibus immineret, vno die tanta celeritate victus eſt, vt ne vno quidem non dicam extincto ſed vulnerato Romanorum, pluſquam centum milia proſternerentur, & ipſe capitis pœna puniretur. *Aug. ibidem cap. 23.*

Cum vrbe capta Galli Capitolium A f. obſiderent, ſolumque potiendi eius ſpem in fame eorum repoſitam viderent, obſeſſi callido conſilio panes iacere cœperũt, quo ſpectaculo obſtupefacti obſidionem ſoluerunt. *Valer. lib. 7. cap. 4. Liuius lib. 5.*

Circa annum ab vrbe condita 474. A g. peſtis vrbem ac fines eius inuaſit, quę præcipue mulieres & pecudes corripiens necatis in vtero fœtibus futura prole vacuauit. *Oroſius lib. 12. Liuius lib. 3. & Dionyſius lib. 9.*

ROMV-

ROMVLVS.

A. Mater Romuli fuit Veſtalis Sacerdos, & ſic natus fuit ex ſtupro. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro tertio, capite quinto.* Oroſius dicit quod pater eius fuit incertus, & Rhea mater ſtupri rea.

B. Romulus interfecto Auo Numitore, dehinc Remo fratre, arripuit imperium, vrbemque conſtituit, regnũ Aui, muros, fratris, templum, ſoceri ſanguine dedicauit, ſceleratorum manum promiſſa impunitate collegit. *Oroſius de orcheſtra mundi libro ſecũdo, capite quarto.*

RVSTICITAS.

A. Scipio Naſica togatæ potentiæ clarum lumen, qui Conſul Iugurthæ bellum indixit, cum Ædilitatem curulem adoleſcens peteret, manumque cuiuſdam, ruſtico opere duratã, more candidatorum tenacius apprehendiſſet, ioci gratia interrogauit eum, num manibus ſolitus eſſet ambulare. Quod dictum á circunſtantibus exceptum ad populum manauit, cauſamque repulſæ Scipioni attulit. *Valerius libro ſeptimo, capite quinto.*

SACERDOS.

A. Sacerdotibus S. Ioannes Chryſoſtomus ſupplicabat, vt iuxta eccleſiaſticas viuerent ſanctiones. Dicebat, quia non deberent frui honore ſacerdotij, qui eorum vitam contemnerent imitari. *In tripart. hiſt. libro decimo, capite quarto. Theodoret. libr. quinto, hiſt, cap. 28.*

B. S. Franciſcus ſacerdotalibus manibus volebat reuerentiam exhiberi, vnde ſæpe dicebat. Si ſancto cuiquã de cælo venienti, & pauperculo alicui Sacerdoti me contingeret obuiare, ad Sacerdotis manus deoſculandas otius me conferrem, & Sancto dicerem, expecta me S. Laurenti, quia manus huius verbum vitæ contrectant. *In aurea legenda de eodem.*

G. Cum Conſtantinus Imperator apud vrbem Nicæam epiſcopale concilium euocaſſet, propter hæreſim Arrij, & Epiſcopi conueniſſent, & ex diuerſis cauſis inter ſe iurgia detuliſſent, interpellabatur ſæpe à ſingulis, offerebantur libelli, culpæ proferebantur. At ille videns quod per huiuſmodi iurgia cauſa ſummi negotij fruſtraretur, diem ſtatuit, qua vnuſquiſque querimoniam deferret. Et cum reſediſſet, ſuſcepit à ſingulos libellos, quos in ſinu ſuo continens nec aperiens, ait ad illos: Deus vos conſtituit ſacerdotes, & poteſtatem vobis dedit de nobis quoque iudicãdi, vos nõ poteſtis ab hominibus iudicari. Cum hæc dixiſſet, omnes ſimul libellos iuſſit exuri, ne innoteſceret vlli hominum ſimultas Sacerdotum. *Rufinus in eccleſ. hiſtor. lib. decimo, capite ſecundo.*

D. In ſcriptis Nicolai Romani Pontificis Conſtantinus dixiſſe narratur. Verè ſi proprijs oculis vidiſſem Sacerdotem Dei, aut aliquem eorum qui monachali habitu ſunt amicti, peccantem, clamidem meam explicarem, & cooperirem eum, ne ab aliquo videretur. *Ioannes Saleſb. in Polyc. libro quarto, capite tertio.*

E. Cum Sacerdotum concilium apud Nicæam conuocaſſet, nec primũ locum tenere auſus eſt, nec ſe præſbyterorum miſcere conſeſſibus, ſed ſedem nouiſſimam occupauit, ſententias vero quas ab eis probatas audiuit, ita veneratus eſt, ac ſi eas de Dei ſenſiſſet emanaſſe iudicio. *Ibid. l. 4. c. 9.*

Digitized by Google

F. Cheræmon Stoicus narrat de vita antiquorum Ægypti Sacerdotum, quod omnibus mundi negotijs curiſque poſtpoſitis, ſemper in templo fuerint, & rerum naturas & cauſas contemplati ſint. Nunquam mulieribus ſe miſcuerint, nunquam cognatos, nec liberos quidem viderint, carnibus & vino abſtinuerint ſēper, pane raro veſcebantur, ne onerarēt ſtomachum, & quando comedebant, tunſum pariter hyſſopum ſumebant vt eſcam grauiorem illius calore decoquerent, cubile eis de folijs palmarum contextum erat, ſcabellum accliue, & ex vna parte obliquum in terra pro puluillo capiti ſupponebant &c. *Hieronymus contra Iouinianum libro 2.*

G. Dicit Seneca libro primo declamationum, quod à ſacerdotio repellebantur apud gentiles, captiuæ, proſtitutæ & homicidæ. Loquitur de virginibus miniſtrantibus ipſi Deæ Veſtæ. *Ioannes Galenſis in compendil. parte quarta.*

H. Sacerdotes auaritiæ ſuæ conſulentes in porticibus templi hoſtias vendebant, ne venientes de longinquo nihil offerrent, & ne pauperes excuſationem prætenderent, poſuerunt ibi nummularios qui mutuam ſub cautione darent pecuniam. Sed quia lex non ferebat, vt à fratribus ſuis vſuras acciperent, excogitarunt vt collybiſtas facerent, collybia enim apud eos dicuntur vilia munuſcula vt ciceris & vuæ paſſæ & pomorum diuerſi generis. Quod & prohibuit Ezechiel dicens: Vſuram & ſuperabundantiam non accipietis. Sic ſub nomine pietatis quidam hodie vſuram palliant. *In hiſtoria ſcholaſt. parte ſeptima, capite 117.*

Cap. 18. verſ. 17.

SACRIFICIVM.

A. Varro dicit à quibuſdam pueros Saturno ſolitos immolari ſicut à Pœnis, & à quibuſdam etiam maioris ætatis, ſicut à Gallis. *Auguſt. de ciuit. Dei libro ſeptimo, capite 19. Oroſius lib. 4. cap. 6. Lactantius libro primo. Plato in Minoe.*

B. Rex Buſyris dijs ſuos hoſpites immolabat. *Idem ibidem lib. 18 cap. 12.*

SACRILEGIVM.

A. Fabius Tarenti euerſor à ſimulachrorum deprædatione ſe abſtinuiſſe laudatur, nam cum ei ſcriba ſuggeſſiſſet, quid de ſignis deorum quæ multa capta fuerant, fieri iuberet, quæſiuit cuiuſmodi eſſent? Et cum ei nō ſolum multa grandia, ſed & renunciarentur armata. Relinquamus, inquit, Tarentinis deos iratos. *Idem ibidem libro primo, capite ſexto. Liuius libro vigeſimo-ſeptimo.*

B. Cum præfectus claſſis Maſſiniſſæ Regis Melitam appuliſſet, atque ex fano iuuenis dentes eburneos eximiæ magnitudinis ad eum pro dono detuliſſet, reportandos Melitam in tēplo curauit. *Valerius libro primo, capite primo. Cicero. Verrina 6.*

C. Syracuſis genitus Dionyſius ſacrilegia ſua iocoſis dictis proſequi voluptatis loco duxit: Detracto enim Ioui Olympio magni ponderis aureo amiculo, & ei iniecto laneo pallio, æſtate graue eſſe aureum amiculum, hieme frigidum, laneum autem ad vtrumque anni tempus aptum, dixit. Idem pateras & coronas templorum tollebat, & eas ſe accipere, non auferre dicebat, ſtultum eſſe dicens, à quibus bona precamur, ab ijs porrigentibus nolle ſumere. *Ibidem.*

Tullius

Digitized by Google

Tullius de natura Deorum libro ſeptimo. Aelianus hiſt. libr. 4.
Item, vide Humanitas. a.

Sadvcæi.

A. SAducæi Marmenem negãt Deum inſpectorem omnium dicentes in arbitrio omnium eſſe vt bonum malumue gerãt, animarum generaliter vel ſupplicia vel honores negabant, animas mori cum corporibus putantes, reſurrectionem negabant, nec Angelos eſſe dicebant, ſolos quinque libros Moyſi recipiebant. Hi ſeuerì erant, & ſociales, ideo Saducæi id eſt iuſti dicebantur. *Parte ſeptima, cap. 33. hiſt. ſcholaſticæ.*

Sagitta.

A. DIctæus mõs eſt Cretæ ex quo dictamus herba nomen accepit, propter quod & apud Virgilium cerua vulnerata ſaltus dictæos peragrat. Tantæ enim eſt potentiæ, vt ferrum à corpore expellat. Hanc Latini poleium Martis dicunt, ob belli tela excutienda. *Iſidorus libro 17. etymolog. cap. de herbis aromaticis, Plinius lib. 8. capite 28. hiſt. nat.*

Matth. 22. cap. Act. 4.

Sagittarivs.

A. DOmitianus, armorum nullo, ſagittarum velut præcipuo ſtudio tenebatur, quibus ferarum capita ita ex induſtria figere viſus eſt, vt duobus ictibus, quaſi cornua faceret. Nonnunquam in pueri procul ſtantis præbentiſque pro ſcopulo palmã, ſagittas tanta arte direxit, vt omnes per interualla digitorũ innocuæ euaderent. *Sueto. de duodecim Cæſaribus libro duodecimo.*

B. Quantum vtilitatis boni Sagittarij in prælijs habeant, Cato in libris de diſciplina militari clarè oſtendit, & Claudius pluribus iaculatoribus inſtitutis hoſtem, cui prius impar fuerat, ſuperauit. Africanus Scipio aduerſus Numantinos lectos ſagittarios miſcuit, & vicit. *Vegetius libro primo, capite decimo-quinto. Frontinus Stratag. lib. 4. cap. vlt.*

Salomon.

Vide Exorciſmus. a. b. Proſperitas. b.

Salvtatio.

Vide Loqui, b.

Sampson.

A. NEc Sampſon aliter excuſatur quod ſe cum hoſtibus ruina domus oppreſſit, niſi quod ſpiritus latenter hoc iuſſerat qui per illum miracula faciebat. *Auguſt. de ciuit. Dei libro primo, capite 21.*

Iudicum cap. 16.

Sanctitas.

Vide Hiſtoria. c. Martinus. p. Oratio. c. Reliquiæ. a. b. c.

Sapientia.

A. DIxit Abbas Yperitus: Ille verè eſt ſapiens, qui facto ſuo alios docet. *In vitis Patrum libro decimo, parte octaua.*

B. Cum Philippus Macedo Athenas obſediſſet, petijt vt ſibi darentur 10. Oratores vrbis, vt ab obſidione diſcederet. Quod cum audiſſet Demoſthenes finxit hanc fabulam, Lupi ſuaſerunt paſtoribus vt in amicitiam conuenirent. Cumque illis placuiſſet, petierunt lupi vt pro vice ſecuritatis traderentur eis canes, in quibus videbatur eſſe occaſio iurgiorum. Annuerunt paſtores. Tunc lupi omni adempta formidine omnẽ gregem non ſolum pro ſatietate, ſed & pro libidine lacerauerunt.

Sic & Philippus ſublatis Oratoribus, in populo Athenienſi facturus eſt. *Iſidorus libro primo etymolog cap. 26.*

C. Gentiles ſapientiam quaſi Deum deorum colebant, ſine cuius nutu, nihil faciendum credebant. Vnde & priſci philoſophi imaginem eius pro foribus templorum pingi cenſuerunt ſic. Vſus me genuit, peperit memoria. *Helinandus in Chronicis. Ioannes Saresb. in Polycrat, libro quarto, cap. 6.*

D. Sedechia regnante & apud Romanos Tarquinio Priſco, ductus eſt captiuus populus Iudæorum in Babylonem. Eo tempore, Pittacus Mitylenæus vigebat, & quinque cæteros eo tempore fuiſſe ſcribit Euſebius. Hi poſt poetas Theologos claruerunt, quia genere vitæ quodam præſtabant hominibus cæteris, & morum nonnulla præcepta ſententiarum breuitate complexi ſunt. *Auguſtinus de ciuitate Dei, libro 18. capite 25.*

libr. 10. præpara. Euang.

SARDANAPALVS.

A. POſtremus Aſſyriorum Regum fuit Sardanapalus, vir muliere corruptior, qui cum inuentus eſſet à præfecto ſuo Arbacto inter ſcortorum greges fœminæ habitu purpuram colo nens, mollicie corporis, & oculorum laſciuia fœminas antecedens, indignatus tali fœminæ, tantũ virũ ſubijci, progreſſus ad ſocios, quod vidit, refert, negat ſe ei parere poſſe, qui ſe fæminam mallet eſſe quam virum, fit ergo cõiuratio. Qua ille audita in regiam ſe recepit, vbi ſe & diuitias ſuas incendit. Ex tunc regnum Aſſyriorum ad Medos tranſlatum eſt. *Iuſtinus libro primo.*

B. Ita fuit voluptatibus deditus, vt in ſepulchro ſuo ſcribi fecerit, ea ſola ſe habere mortuum, quæ libido eius etiam cum viueret, hauriendo conſumpſerat. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro ſecundo, capite vigeſimo. Tullius Tuſc. 5. Athenæus lib. 5.*

SCANDALVM.

A. FRater quidam interrogauit ſenẽ dicens: Si contingat hominem in tentationem cadere quid fit propter illos qui ſcandalizantur? Et narrauit ſenex dicens: Quia Diaconus quidam nominatus in monaſterio Ægypti incurrit in mulierem cuiuſdam in monaſterio hoſpitati, & facta eſt fratribus omnibus confuſio. Ille autem abijt ad quendam ſenem habentem cellam occultam interiorem & egit ibi pænitentiam. Contigit autem vt poſt non aſcenderet aqua in flumine Nilo, & cum omnes litanias facerent, reuelatum eſt cuidam Sanctorum, quia niſi venerit Diaconus qui abſconſus eſt apud talem monachum, non aſcendet aqua fluminis. Quod cum audiſſent, admirati ſunt, & venientes eiecerunt eum de loco, & orauit, & aſcendit aqua, & qui aliquando ſcandalizati fuerant ædificati ſunt in pænitentia eius. *In vitis Patrum libro quinto, capite quinto.*

B. Narrauerunt de Abbate Agathone quia cum diu cum diſcipulis cellam ſibi fabricaſſet, vidit in ipſa prima hebdomada quædam non vtilia ſibi. Et dixit diſcipulis: Surgite eamus hinc. Diſcipuli autem ſui contriſtati ſunt dicentes. Incipient homines ſcandalizari in nobis. Et dicere: Ecce iterum migrant. Ille autem dixit eis: Etſi ſcandalizentur aliqui, ſunt & alij qui ædificentur. Et dicent: Beati ſunt iſti, qui propter Dominum migrauerunt, & ſua omnia contempſerunt. *In vitis Patrum libro ſexto, parte quarta.*

Inter-

Digitized by Google

C. Interrogatus ſenex quomodo oporteat vigilantem monachum non ſcādalizari, quando videt aliquos ad ſeculum reuertentes, reſpondit: Intueri debet monachus canes, qui venantur lepores, & ſicut vnus ex eis videns leporem inſequitur, cæteri tantum canem videntes aliquamdiu cum ipſo currunt, poſtea laſſantes ſe reuertuntur, ſolus autem ille qui videt leporem, ſequitur donec comprehendat, nec impeditur ab intentione curſus ſui per illos qui poſt ſe reuertuntur, & non quieſcit donec cōprehendat, ita & monachus vel qui Chriſtum quærit, cruci indeſinenter intendat, & quæ incurrunt ſcandala, omnia prætereat, donec ad Crucifixum perueniat. *Ibidem libro ſeptimo, parte quinta.*

SCENA.

A. LVdi ſcenici, ſpectacula turpitudinum, & licentia vanitatum, non hominum vitijs, ſed deorū veſtrorum iuſſis Romæ vſitati ſunt. *Auguſt. de ciuit. Dei lib. primo, capite 32.* loquens Romanis, qui propter ſedādam peſtilentiam, ludos ſibi ſcenicos exhiberi iubebant, quæ tamen non ideo conquieuit.

SCIENTIA.

A. VEnerunt ſenes ad Abbatem Antonium, & erat cum eis etiam Abbas Ioſeph. Volens autem Antonius probare eos, mouit quæſtionem de ſcripturis, & cœpit interrogare à iunioribus quid eſſet hoc aut illud verbum. Et ſinguli dicebant ei prout poterant. Ille autem dixit: Necdum inueniſtis. Poſt omnes vero dixit Abbati Ioſeph. Tu quomodo dicis? Reſpondit: Neſcio. Et dixit Antonius: Verè Abbas Ioſeph ſolus inuenit viam, qui ſe neſcire reſpondit. *In vitis Patrum libro decimo-quinto, parte prima.*

B. Cum interrogaret Abbas Arſenius quendam ſenem Ægyptium de cogitationibus ſuis, alius videns eum dixit: Abba Arſeni, quomodo tu qui tantę eruditionis es in latina & græca lingua, iſtum de cogitationibus interrogas? At ille dixit: Latinam quidem & græcam eruditionē quantum ad ſeculum apprehendi, ſed alphabethum ruſtici iſtius necdum diſcere potui. *Ibidem.*

C. Vidimus Abbatem Theodorum ſumma ſanctitate & ſcientia praeditum. Hic cum explanationem obſcuriſſimæ quæſtionis inquireret, ſeptem diebus & noctibus orans perſtitit, donec ſolutionem Domino reuelante cognoſceret. *Ioannes Caſsianus de monachorum inſtitutis, libro quinto, capite trigeſimo-tertio.*

D. Socrates ſe nihil ſcire dixit, niſi quod nihil ſciret. *Lactantius de falſa ſapientia. Simile de Heraclito narrat Laertius libro nono in vita eius.*

SCOMMA.

A. ILlud lædoria eſt, quod apertè obiectum exprobratumque eſt: hoc Scomma, quod figurate, ſunt autē ſcommata minus aſpera, quæ quaſi edentatæ beluæ ſunt morſus, vt Tullius in Conſulem, qui vno die fuit Conſul, vigilantiſſimè eſt, inquit Conſul, qui in conſulatu ſuo ſomnum non vidit. *In Polycratico libro ſeptimo in fine.*

SCRIPTOR.

Scriptor.

A. EOrum qui fecere virtutes, vt ait Criſpus, tantæ habentur, quanta ea verbis potuere extollere præclara ingenia. Alexander magnus cum ad Achillis tumulum perueniſſet, fælicem te, ait iuuenis, qui magno frueris præcone meritorum, Homerum, ſcil. ſignificans. *Hieronymus in prologo vitæ S. Hilarionis. Cicero orat. pro Archya poeta.*

Scriptura.

A. IOannes Damaſcenus captus à Saracenis, filium Domini in cuius partem ceſſerat, in dictamine & ſcriptura ſic inſtruxit, vt non niſi Ioannes putaretur. Mandatus autem à Theodoſio, cum apud eum eſſet dictus diſcipulus inuidis agitatus literam dictauit, & ſcripſit proditionem Imperatoris & imperij continẽtem, quam furtiuè Conſtantinopolim miſit. Qua in palatio proiecta, modus dictandi, & literę forma indicatur eſſe Ioannis. Ab Imperatore ergo Ioãnes accuſatur, & conuitijs afficitur, oſtenſaque ei litera, reſpondit: Deo teſte hoc non feci, cunctis contra eũ clamantibus ſententiatum eſt manum illius ſcindi debere, quo facto manus abſciſſa ſuſpenſa eſt in monaſterio ipſius Ioannis. Deinde narratur qualiter per beatam virginem ipſi fuerit reddita, & veritas facti oſtenſa. *In geſtis eiuſdem, & Vincentius Beluacenſis lib. 17. cap. 103. & ſeqq.*

Scriptura sacra.

A. QVidam mecũ in monaſterio F. Antonius nomine viuebat, qui cum magno feruore deſiderij ſacra eloquia meditaretur, non in eis verba ſcientiæ, ſed fletũ cõpunctionis inquirebat, vt per hæc excitata mens eius inardeſceret. Huic de nocte dictum eſt. Paratus eſto, & quia Dominus iuſſit, migra. Cumque ſe non habere ſumptus ad migrandum diceret, protinus audiuit. Si de peccatis tuis agitur, dimiſſa ſunt. *Gregorius in Dialog. libro 4. capite 47.*

B. Quidam frater de monaſterio Abbatis Paſtoris ſolitarium quendam duxit ad ſenem & dixit: Quidam homo magnus venit deſiderans te videre. Suſcepit eum ſenex cum gratulatione, & ſalutantes ſe inuicem reſederunt. Cæpit autem loqui peregrinus ille de ſcripturis ſanctis. Abbas autem paſtor non dedit ei reſpõſum. Ille vero triſtis exijt & dixit fratri qui eum adduxerat. Veni ad ſenem, & ecce nec mecum loqui dignatur. Intrauit ille ad paſtorem & dixit: Abba propter te venit huc ille magnus vir, quare non es loquutus cum eo? Reſpondit: Ille deſurſum eſt, ego deorſum. Si mihi loquutus fuiſſet de paſſionibus animę, vtique reſponderem, ſi autem de ſpiritualibus, ego hæc ignoro. Exiens ille dixit quia ſenex non cito de ſcripturis inquirit, ſed ſi aliquis ei loquitur de paſſionibus animæ reſpondet ei. Ille compunctus dixit ſeni: Quid faciam Abba, quia paſſiones animæ dominãtur mihi? Senex gaudens dixit ei: Modo bene veniſti. Nunc os meum aperiam de his & implebo illud bonis. Ille valde ædificatus dicebat. Verè eſt hæc via charitatis. *In vitis Patrum libro decimo, parte quinta.*

C. Venit Abbas Amon ad Abbatem Paſtorem dicens: Si ſit neceſſitas cum vterino loquendi, videtur tibi vt de ſcripturis cum eo loquar, aut de verbis & ſententijs Seniorum? Dixit ei ſenex:

Digitized by Google

ſenex. Si non potes tacere bonum eſt magis, vt de verbis ſeniorum loquaris quam de ſcriptura. *In vitis Patrum libro vndecimo, parte ſecunda.*

D. Poſt Ptolæmæum, Socer regnauit in Ægypto Philadelphus. Hic ſtudioſus & librorum cupidus. Demetrium ſuæ bibliothecæ præpoſuit. Cumque quæſiſſet ab eo de numero librorum 20. milia adeſſe reſpondit, ſed paulo poſt vſque ad 50. milia poſſe peruenire, & nunciatum ſibi dixit apud Iudæos legem eſſe ore ipſius Dei editam, pro qua valde laborandum eſſe dicebat, vt in Græcum conuerſa in archiuis regalibus haberetur, & ad oſtendendam legis eius ſanctitatem, quod niſi à Dei viuentis cultoribus transferri potuiſſet. Nam & Theopompus cum hiſtorijs ſuis voluiſſet eam interſerere, verſus eſt in amentiam per dies 30. Theotectus factus eſt cœcus, & penitentes ſanati ſunt. Et Regi ſuggeſſit vt ſcriberet Pontifici Iudæorum vt Iudæos Hebraicæ & Græcæ linguæ peritos ad ipſum dirigeret, cum lege qui ad eam transferendam ſufficerent. *In hiſtoria ſcholaſtica parte quinta, capite de Philadelpho. Ioſephus libro duodecimo, antiq. capite ſecundo.*

E. Septuaginta interpretes licet ſeptuaginta duo fuerint, ſcilicet de vnaquaque tribu ſex, more ſacræ ſcripturæ ſeptuaginta dicuntur, qui modicum numerum ſi ſuper aliquam ſummam ſuperexcreſcit, ſæpe ſubticet. *Ibidem.*

F. Traditur ſanè tam ſtupendum planeque diuinum in eorum interpretum verbis fuiſſe conſenſum, vt cum ad opus ſeparatim ſinguli ſederint, in nullo verbo alter ab altero diſcreparet, vel in verborum ordine, ſed tanquam ſi vnus eſſet interpres, quia reuera ſpiritus vnus erat in omnibus. *Auguſt. de ciuit. Dei libro decimo-octauo, capite 42.*

SCRVPVLOSITAS.

Item, Vide Augustinus. Futurum. d. e. Ornatus. b.

SECRETVM.

A. Papyrius Conſul, cum adhuc puer eſſet, & cum Patre die quadam iſſet ad curiam, ipſo reuertente cæpit mater perſcrutari quid in Senatu patres egiſſent. Cumque diceret, illud dicere non licere, & illa verberibus eum pungeret, ille ficto mendacio dixit: Actum in Senatu vtrum videretur vtilius eſſe, vnuſne plures vxores, vel vna mulier plures haberet viros. Quod cum illa retuliſſet ad cæteras mulieres, poſtridiè confluunt ad Senatum orantes vt vna mulier duobus viris magis quã vnus vir duabus coniungatur. Cumque Senatus hoc miraretur, Papyrius cauſam ex ijs quæ matri dixerat, indicauit. Tunc ordinatum eſt in Senatu ne pueri excepto illo cum patribus in curiam introirent. *Macrobius libro primo de Saturnalibus capite ſexto. Agellius libro primo, cap. vigeſimo-ſeptimo, noct. attic.*

B. Lucij Syllæ fælicis, ſi non habuiſſet vxorem, Metella coniux palam erat impudica, & quia nouiſſimi mala noſtra diſcimus, id Athenis cantabatur, & Sylla ignorabat, ſecretaque domus ſuæ primum hoſtium conuitio didicit. *Hieronymus contra Iouinianum libro primo, capite vigeſimo-nono.*

Seipsvm.

A. Ariſtoteles de ſemetipſo in neutram partem loqui debere prædicabat, quoniam laudare ſe vani, vituperare ſtulti eſſet. *Valerius libro ſeptimo, capite ſecundo.*

Semiramis.

A. Vt poſſet Semiramis regnare poſt virum Ninum, nupſit proprio filio, & ex eo filium genuit qui Babyloniam ampliauit. Præcepit ſub eo prætextu inter parentes & filios nulla delata reuerentia naturæ de cōiugijs appetendis, vt cuique libitum eſſet, liberum fieret. *Iuſtinus libr.* 1.

B. Cum ei circa cultum capitis ſui occupatæ nunciatum eſſet Babyloniam defeciſſe, altera parte crinium adhuc ſoluta protinus ad eam expugnandam cucurrit, nec prius decorē capillorum in ordinem, quam totam vrbem in poteſtatem ſuam redegit, quocirca ſtatua ei Babylone poſita eſt in illo habitu. *Valerius libro nono, capite tertio in fine.*

Seneca.

A. Cvm Seneca magiſter Neronis ab ipſo præmium ſui laboris expeteret, reſpondit: Magiſter oportet te mori, quia te viuente non poſſum quieſcere. Sicut enim puer te timere conſueui, ſic adhuc timeo. Cui dixit Seneca: Si me mori neceſſe eſt, ſaltem mihi concede, vt quod volo eligam mihi genus mortis. Cui Nero: Feſtinus eligas, tamen mori ne differas. Tunc balneo in aqua facto in vtroque brachio minui ſe fecit, & ſic nimio ſanguinis fluxu, vitam finiuit. *In aurea legenda de beato Petro Apoſtolo. De Senecæ morte conſule Tacitum libr.* 15. *annalium.*

Senectvs.

Mihi ſenum collocutio ſemper amabilis eſſe ſolet. *Greg. in Dialog. libro primo, capite decimo.* A.

Niſi conſilium eſſet & ratio in ſenibus, non ſummum conſilium maiores noſtri appellaſſent Senatum. Quod ſi audire vultis externa, maximas Reſpublicas ab adoleſcentibus labefactatas, à ſenibus ſuſtentatas & inſtitutas reperietis. *Et infra.* Temeritas eſt florentis ætatis, prudentia ſenectutis. *Tullius in libro de ſenectute.* B.

Sophocles ad ſummam ſenectutem tragædias fecit, ob quod ſtudium cum rem familiarem negligere videretur à filijs in iudicium vocatus eſt, vt ſicut noſtro more malè rem gerentibus patribus bona interdici ſolent, ſic illum quaſi deſipientem à re familiari remouerent iudices. Tūc dicitur ſenex eam fabulam quam proximè ſcripſerat, Oedipum Coloneum recitaſſe iudicibus, & quæſiſſe num illud carmen deſipientis videretur? Quo recitato ſententijs iudicum eſt liberatus. *Ibidem, & Val. Max. lib. octauo, capite 7. & libro nono, capite duodecimo.* C.

Piſiſtrato Tyranno á Solone quærenti qua ſpe fretus ſibi tam audacter obſiſteret, reſpondiſſe dicitur ſenectute. *Tullius lib. de ſenectute.* D.

Senectuti iuuentus ita olim apud Romanos debitum honorem reddebat, tanquam communes Patres ſenes eſſent. Quo circa iuuenes, Senatus die, vtique aliquem ex patribus conſcriptis, aut propinquum, aut paternum amicum ad curiam deducebant, affixique valuis expectabant, donec reducendi etiam officio fungeren- E.

gerentur. Qua voluntaria ſtatione, & corpora, & animos ad publica officia impigre ſuſtinenda roborabunt, breuique proceſſu in lucem virtutum ſuarum verecundia, & laboris meditatione ipſi doctiores eũt. *Valerius libro ſecundo, capite primo. Ouid. Faſt. 5. Agellius lib. 2. cap. 15.*

F. Inuitati ad cænam iuuenes, quærebant quinam eſſent conuiuio interfuturi, ne ſenioris aduentum diſcubitu præcurrerent, ſublataque menſa priores conſurgere & abire patiebantur. *Ibidem.*

G. Maiores natu in conuiuijs ad tibias egregia opera ſuperiorum carmine comprehenſa pangebãt ad iuuenum excitandos animos. *Ibidem, & Tullius Tuſc. 1. & 4.*

H. Athenis quidam vltimæ ſenectutis cum in theatrum veniſſet, eumque nemo feſſum reciperet, ad Lacedæmoniorum legatos fortè peruenit, qui hominis ætate moti, eius canos & annos aſſurgendi officio venerati ſunt, ſedemque inter ipſos in honoratiſſimo loco dederunt. Quod vbi populus fieri aſpexit, plauſu maximo alienæ vrbis verecundiam comprobauit. Ferunt tum vnum ex Lacedæmonijs dixiſſe. Ergo Athenieſes quid ſit rectum, ſciunt, ſed id facere negligunt. *Valerius libro quarto, capite 5. Cicero in Catone.*

I. M. Caſtritius cum Placentiæ magiſtratum gereret. Cn. Carbone Conſule iubente decretum fieri, quo ſibi obſides à Placentinis darentur, nec ei obtemperauit, nec viribus ceſſit, & dicenti multos ſe gladios habere, reſpondit. Et ego annos. Obſtupuerunt tot legiones, tot robuſtas ſenectutis reliquias intuentes. Carbonis quoque ira in ſeipſa collapſa eſt. *Idem Valerius libro ſexto, capite ſecundo. Liuius libro 84.*

K. Caſellius vir iuris ciuilis peritus, cum multa de temporibus Cæſaris liberius loqueretur, amicique ne id faceret, monerent, duas res quæ hominibus amariſſimę videntur, magnam ſibi licentiam præbere reſpondit, ſenectutem & orbitatem. *Idem Valer. libro ſexto, capite ſecundo.*

L. Gorgias Leontinus Iſocratis & cõplurium magni nominis virorum pręceptor ſua ſententia fæliciſſimus. Cum enim cẽteſimum & ſeptimum annum ageret, interrogatus quare tam diu vellet viuere, quia nihil, inquit, habeo quo meam ſenectutem accuſem. Quid iſto tractu ætatis aut longius, aut beatius? Iam alterum ſeculum ingreſſus, nec in hoc querelam vllam inuenit, nec in illo reliquit. *Idem libro octauo, capite 13. Cicero in Catone. Quintilianus libro ſeptimo, capite primo. Plinius libro ſeptimo, hiſtor. capite 48.*

M. Arcantonius Gaditanus tam diu regnauit quam diu ad ſatietatem vixiſſe abundè foret ſeptuaginta, alias octoginta patriam rexit, cum ad imperium quadraginta annos natus acceſſiſſet. *Ibidem Valer. & Tullius in Catone. Plinius lib. ſeptimo, capite 48. Herodot. libro tertio.*

N. Hellanichus ait quoſdam ex gente Epiorum, quæ eſt pars Ætholiæ ducentos explere annos, eiſque ſubſcribit Damaſthes, hoc amplius aſſirmans, Litorium quendam ex his maximarum virium trecenteſimum annum cumulaſſe. *Ibidem & Plin. 7. capite 48.*

O. Dantho quingentis annis vixit. *Ibidem Valerius & Plinius.*

SENTENTIA.

Vide Ambroſius.

SEPVLCHRVM DOMINI.

A. Eccleſia S. Sepulchri, capax ædificata eſt à Conſtantino magno, nullam vnquam ab inimicis fidei tulit iniuriam, metu, vt conijcio, ignis cæleſtis, qui quot annis in vigilia Paſchæ lampadibus repentè ſerenus refulget. Quod miraculum quando incæpit, vel ſi ante tempora Paganorum fuerit, non ſcitur. *In ſpeculo hiſt. libro 26. cap. 102.*

SEPVLTVRA.

A. Cvm grauia peccata non deprimunt, prodeſt mortuis, ſi in eccleſijs ſepeliantur, quod eorum proximi quoties ſuorum ſepulchra aſpiciunt, pro eis preces effundunt. Aliorum reorum corpora magis ad eorum damnationem in eccleſijs ponuntur. *Et infra.* Valeriano Patritio in Brixia defuncto, Epiſcopus eiuſdem, arrepto pretio locum in Eccleſia præbuit, qui vſque ad ſenectutem leuis ac lubricus fuerat, modumque prauitati ponere contempſerat. Nocte qua ſepultus eſt, Sanctus Fauſtinus martyr, in cuius Eccleſia corpus illius fuerat humatum, cuſtodi ſuo apparuit dicens: Vade & dic Epiſcopo vt proijciat hinc fætentes carnes quas hic poſuit, quia ſi non fecerit, die trigeſimo morietur. Cuſtos vero Epiſcopo timuit confiteri, & trigeſimo die Epiſcopus mortuus eſt. In Genuenſi quoque vrbe Valentinus quidam defunctus eſt vir lubricus & leuis, cuius corpus in Eccleſia ſancti Syri martyris ſepultum eſt. Nocte media factæ ſunt voces, ac ſi quis violenter de Eccleſia raperetur foras. Ad quas voces cucurrerunt cuſtodes, & viderunt duos teterrimos ſpiritus qui Valentinum ab Eccleſia extrahebant. Qui territi reuerſi ſunt. Mane facto aperiētes eius ſepulturam, non inuenerunt eius corpus. Cumque extra eccleſiam quærerent, inuenerunt in ſepulchro alio poſitum ligatis pedibus. Ex qua re Petre collige, quia quos peccata grauia premunt, ſi in ſacro loco ſepeliri ſe faciant, reſtat, vt & de ſua præſumptione iudicentur, ſed & culpa temeritatis accuſet. *Gregorius in dialog. libro 4. capitulis 50. 54. & 55.*

B. Dicebat ſenex qui & dignus Epiſcopus factus eſt Oxirinthi. Viſum eſt mihi aliquando intrare in interiorem eremum, vt viderem ſi fortè inuenirem aliquem Chriſto ſeruientem. Et perambulans deſertum inueni tugurium, & arborem palmæ, & virum ſtantem, cuius capilli erant pro indumento. Ego autem dixi ei: Obſecro te ediſſere mihi, quomodo huc aduenisti? At ille plorans cæpit mihi dicere: Epiſcopus eram, & perſecutione facta multis illatis mihi ſupplicijs cum iam tormenta ferre non poſſem ſacrificaui. In me vero deinde reuerſus agnoui iniquitatem meam, & dedi me ad moriendum in hanc eremum, & ſum degens hic annis 49. Dominus vero te miſit, vt funeri tradas corpus meum. Cum hæc dixiſſet, ſtatim extendens manus & pedes vitæ finem fecit. Diſſoluta ergo tunica mea, ego dimidiam mihi tenui, & dimidiam inuoluta ſancto eius corpuſculo recondidi in terram. *In vitis Patrum libro vigeſimo, parte quinta.*

C. Mos eſt Ægyptijs nobilium & præcipuè martyrum corpora lin-

teami-

Digitized by Google

teamine quidem inuoluere, terra vero non abſcondere, ſed ſuper lectulos domi poſita reſeruare. *Et infra*. Hoc vitium circa defunctos Ægypti, etiamſi ſancta eſſent corpora, coarguebat Antonius dicens: Quid maius corpore poteſt eſſe Dominico? & hoc humo conditum eſt. Hæc iuſta perſuaſio multorum cordibus inſitum euulſit errorem, & repoſitis in terram cadaueribus Deo gratias pro bono magiſterio retulerunt. Poſt paucos vero menſes vocatis ad ſe duobus fratribus ait. Ego quidem filioli Patrum gradior viam, ſi qua autem mei vobis cura ſi qua patris memoria eſt, nullus ad Ægyptum meas perferat reliquias, ne vano corpus honore ſeruetur, ne vituperato (vt noſtis) à me ritu etiam circa me ſeruentur obſequia. Vos ergo me humo tegite, & nemo præter vos locum tumuli nouerit. Veſtimentorum autem meorum iſta ſit diuiſio. Melotem & pallium tritum cui ſuperiaceo Athanaſio Epiſcopo date, quod ipſe mihi nouum detulerat, Serapion Epiſcopus aliam accipiet melotem, vos cilicinum habetote veſtimentum. Seruauerunt illi mandata, & nemo vſque ad hanc diem præter eos vbi ſit conditus nouit. *Athanaſius in vita Sancti Antonij.*

D. Refert Paulus Hiſtoriographus Longobardorum, quod quidam eorum Rex, iuxta Eccleſiam Sancti Ioannis Baptiſtæ cum multo ornatu ſepultus fuit. Quidam vero cupiditate illectus, nocte illinc abſtulit vniuerſa, cui Ioannes apparens dixit: Cur auſus fuiſti tangere mihi commiſſum? Eccleſiam meam de cætero ingredi non valebis. Quod euenit. Nam quando volebat eam intrare, quaſi à valido pugile guttur eius feriebatur, & ſic ſubitò retro ruebat. *In aurea legenda de ſancto Ioanne Bap.*

Cum Sanctus Gregorius Turonenſis Archiepiſcopus moreretur, in tali ſtatu, vel loco ſepelire ſe fecit, vt ſemper omnium pedibus conculcaretur. Sed grex ſancti Martini eum de loco leuauit, & edito pulchro mauſoleo ad læuam S. ſepulchri reuerenter collocauit. *Ex geſtis eius apud Surium 17. Nouembris, capite vltimo.* E.

Quidam Dux Normanniæ Richardus nomine poſt 18. annos ſui ducatus moriturus iuſſit ſe ſepeliri ante oſtium Eccleſiæ cuiuſdam monaſterij, vt ab omnibus conculcaretur & ſuper ſe plueret, quem poſtea Abbas illius monaſterij tulit, & ante altare collocauit. *In ſpeculo hiſtor. libro vigeſimo-ſexto, capite decimo-ſexto.* F.

Mos Iudæorum ob expenſas funerum multos depauperauit. *In hiſtoria ſcholaſtica parte ſeptima, capite vigeſimo.* G.

Theodorus Cyrenenſis, cum Lyſimachus Rex iuſſiſſet eum crucifigi. Terribilis hæc ſit, inquit, purpuratis tuis, mea nihil intereſt, humi, an ſublime putreſcam. *Valerius libro ſexto, capite ſecundo. Seneca de tranquill. Tullius Tuſcul. primo & quinto.* H.

SERMO.

APplicuerunt fratres ad Abbatem fælicem habentem ſecum aliquos ſæculares, & rogauerunt eum vt diceret eis ſermonem. Senex autem tacebat. Illis autem diu rogantibus dixit: Vultis audire A.

Digitized by Google

audire ſermonem? Qui reſponderunt: Etiam pater. Dixit ergo ſenex: Modo non eſt ſermo, quando autem rogabantur ſeniores & faciebant fratres quæ dicebant, eis tribuebat Deus quomodo loquerentur, nunc autem quando interrogant quidem & non faciunt, abſtulit Deus gratiam á ſenibus vt non inueniant quid loquantur. Quæ cum audiſſent fratres dixerunt: Ora pro nobis pater. *In vitis Patrum libro tertio, parte tertia.*

B. Dixit Abbas Paſtor. Natura aquæ mollis eſt, ſed lapidis dura, & ſi vas aqua plenum pendeat ſuper lapidem, ex qua ſtillans aſſiduè gutta cadat in lapidem, perforat eum. Ita ſermo diuinus leuis eſt, & cor noſtrum durũ. Cum audit ergo homo frequenter diuinum ſermonem, aperitur cor eius ad timendum Deum. *Ibidem lib. decimo-octauo, parte tertia.*

C. Cum Socrates Græcus Orator in conuiuio rogaretur, vt aliquid in medium de eloquentiæ ſuæ fonte proferret, dixit: Ego non calleo quæ ego calleo, nec loco præſenti ſunt apta, nec tempori. *Ioannes Galenſis de vita Philoſophorum.*

SERPENS.

A. Æ Neum ſerpentem propter facti memoriam reſeruatum, cum poſtea populus errans vt idolum colere cæpiſſet, Ezechias Rex contriuit. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro decimo, capite octauo.* *4. Reg. 18 verſ. 4.*

SERVITIVM.

A. V Enerunt quandoque ſenes quidam in Scythi, & erat cum eis Abbas Ioannes Nanus. Et dum comederent, ſurrexit quidam præſbyter, vt daret per ſingulos paruum vas aquæ ad bibendum, & nemo voluit ab eo accipere, niſi ſolus Ioannes breuis. Mirantes vero cæteri dixerũt: Quomodo tu cum ſis omnium minor præſumpſiſti vti miniſterio ſenis & magni? Dixitque eis: Ego quando ſurgo dare aquam, gaudeo ſi omnes biberint, vt mercedem acquiram, nunc ergo ego propterea ſuſcepi, vt faciam eum inuenire mercedem, ne & fortè contriſtetur nullo ſuſcipiente. Hæc eum dixiſſet, admirati ſunt de diſcretione eius. *In vitis Patrum libro decimo, parte tertia.*

SERVVS.

C. Marium ſeruus ſuus vt Syllanæ crudelitatis expertem faceret, gladio traiectum interemit, cum magna præmia propoſita ſibi videret, ſi eum victoribus tradidiſſet. Tunc enim Mario non vita ſed mors in beneficio repoſita erat. *Valerius lib. ſexto, capite octauo. Plut. in Mario. Liuius libr. 88. Oroſius lib. 5. cap. 21.* A.

Cum C. Plotius Plancus á Triũviris proſcriptus in regione Salermitana lateret, delicatiore vitæ genere & odore vnguenti occultam ſalutis cuſtodiam detexit. Iſtis enim veſtigijs, eorum qui miſeros perſequebantur, ſagax inducta cura, abditum fugæ eius cubile odorata eſt, á quibus comprehenſi ſerui latentis, multumque ac diu torti, negabant ſe ſcire vbi Dominus eſſet. Non ſuſtinuit deinde Plancus tam fideles ſeruos vltra cruciari, ſed iugulum gladijs militum obiecit. *Ibidem Valerius & Plinius libro tertio, capite tertio. Solinus cap. 48.* B.

Vrbinij Panopionis ſeruus tam admirabilis fidei fuit, vt cum ad Dominum occidendum milites veniſſe ſenſiſſet, mutata cum eo veſte, permutato etiam annulo, illum poſtico clam C.

Digitized by Google

clam emiſit, & ſe in cubiculum recepit, & vt Ponopionem occidi paſſus eſt. *Ibidem Valer. & Appian. bel. Ciuil. 4. Macrob. Satur. 1. cap. 11.*

SERVITVS.

A. Demoſthenes dedecus ſeruitutis, voluntaria morte declinat. *Oroſius de orcheſtra mundi lib. 2.*

SICILIA.

A. Sicilia ab initio patria Cyclopum, & nutrix Tyrannorum fuit, ſæpe etiam captiua ſeruorum, quorum primi carnibus hominum, medij cruciatibus, poſtremi mortibus hominum paſcebantur. *Oroſius libro ſecundo, capite 14.*

B. Saluſtius dicit Italiæ coniunctam fuiſſe Siciliam, ſed medium ſpatium impetu maris diuiſum, & per anguſtiam ſciſſum. *Plinius libro primo, capite octauo.*

SILENTIVM.

A. Vidimus S. virum Theonem ſolitarium qui dicebatur annis triginta ſilentium habuiſſe. Huic cum noctu latrones ſuperueniſſent, ita oratione eos vinxit, vt foribus eius affixi mouere ſe non poſſent. Mane vero cum turbæ viderent ad ianuas eius latrones, volebant eos igni tradere. At ille rerum neceſſitate coactus vnum eis ſolum loquutus eſt verbum. Sinite inquit, illos abire illæſos, alioqui á me gratia refugit ſanitatum. Latrones hæc videntes pænitentiam egerunt. *In vitis Patrum de S. Theone.*

B. Quadam nocte cum paſtores equorum monaſterij Cluniacenſis obdormiſſent, & frater quidã nomine Godefredus peruigil oraret, fur adfuit, raptumque equum aſcendit. Prædictus vero frater maluit equum perdere, quam ſilentium rumpere. Abijt autem & tactu vnum de paſtoribus excitauit, eique quid contigerat ſigno oſtendit. Facto ergo mane viderunt eminus furem vno in loco affixum ſuper equum ſedere, quem Patri Odoni vinctum miſerunt, ſtatimque 5. ſolidos argenteos dari præcepit, dicens iniuſtum eſſe eum abſque mercede dimitti, eo quod per totius noctis ſpatium multum ſuſtinuiſſet laborem. *In geſtis S. Odonis apud Surium Nouemb. 18. libro ſecundo, capite octauo, vitæ ipſius.*

C. Tempore quo ſæua gens Normannorum, Pictauorum, & Turonum fines vaſtabat, duo fratres ex Cluniaco, Turones mittebantur. Qui dum irent, & in quendam locum quietis gratia diuertiſſent, ab ijſdem nocte capti ſunt, & capere quidem & ligare eos potuerunt, ſed eorum ſilentiũ rumpere nequierunt. Mane vero cum ad locum conſtitutum veniſſent, vt erant ligati in terra ſe proſtrauerunt, vt peracto pſalmorum curſu, ſilentio finem imponerent. Nondum oratione completa, pars reliqua Normannorum venit, quorum dux cernens fratres in terra iacere, auditoque quod illi nullo modo poſſent eos loqui facere, barbarus immanitate tumidus velut ad feriendum inclinato conto irruit ſuper eos. At illi vt erãt animo conſtantes, ita permanſerunt immobiles, quod fiebat iure, & obſeruantia ſanctæ regulæ, ſub qua mori cupiebant & viuere. Poſt narratur quomodo liberati miraculosè ſint. *Ibidem capite nono, & Vincentius libro 24. capite 80.*

D. S. Maria de Ognyes in tantum turbam & ſtrepitum fugiebat, & ſilentium diligebat, quod aliquo tempore à feſto S. Crucis vſque ad Paſcha

fere

ferè nullum verbum proferendo, ſilentium tenuit, quod Deus adeo acceptauit, vt Spiritu Sancto reuelante propter hoc ſuper omnia, abſque purgatorio euolaret, obtinuit. *Iacobus de Vitriaco.*

SIMILITVDO.

A. S. Medardus & Gildardus Fratres vterini, vno die nati, vno die Epiſcopi conſecrati, vno die mortui ſunt. *In aurea legenda de S. Pelagio. Sigeb. in Chro. anno Domini* 575. *Medardus primus Epiſcopus Nouiomenſis: Gildardus Sotomagenſis decimus quintus, vt ex tabulis Democharis conſtat.*

B. Temporibus Pipini Regis Francorum orti ſunt duo pueri miro modo conſimiles, vnus ex Comite Alunnenſi & alter ex milite Bericano. Qui cum à parentibus baptiſmi cauſa Romam deferrentur, in Luca vrbe ſe inuicem inuenerunt, & ſocietate inita, tanta inter paruulos erat voluntatis identitas, vt vnus ſine alio nollet cibum ſumere, nec in alio cubiculo requieſcere. Oblati ergo S. Papę Deuſdedit, ab eo ſunt baptizati, qui filio Comitis nomen impoſuit. Amelius, & alteri; Amicus. In tantum autem ſimiles extiterunt, quod vnus ab alio diſcerni non poterat, & ſemper ſe dilexerunt mutuò. Tandem in bello Karoli Regis Franciæ contra Deſiderium Regem Longobardorum ambo mortui ſunt. Quos enim Deus vnanimi concordia in vita coniunxit, in morte quoque non voluit ſeparare. Cum autem ſepulti eſſent in duobus ſarcophag s, & duabus eccleſijs, diuina diſpoſitione inuentum eſt corpus Amel j cum ſarcophago, iuxta ſarcophagum Amici in eadem Eccleſia. *In ſpec. hiſt lib. 24. cap. 16.*

C. Qui dam natione Iudæus in Sydoniorum oppido educatus, ſimilis Alexandro Herodis filio, quem & pater interemerat, in Iudæam venit, inſtinctu cuiuſdam liberti Herodis, aſſerentis ſibi regnum deberi, tum quia maior filius Herodis, tũ quia ex parte matris ſuæ Mariamnes, eum contingebat. Cumque plures Iudæorum ſequaces haberet, Romam quoque profectus eſt. Igitur Iudæi Romæ degentes viſendi eius ſtudio circumfluebant, ſciſcitatuſque qualiter viueret, aiebat, lictores miſeratos fratrum, alios ſimiles eis morti ſubiecisse, Ariſtobulum fratrem adhuc viuentem in Creta in Cypro latere. S. d Cæſar optimè vultum Alexandri, quem, dum Romæ ſtuderet, amaſium habuerat, compertum habens, fallaciã ſimilitudinis aduertit, miſitque Ladum qui & Alexandrum bene cognoſceret, vt ad ſe Iuuenem adduceret, vitam ipſi pollicens ſi tantæ fraudis prodidiſſet authorem. Cumque ille confeſſus eſſet, ſe talia ſimulaſſe ad quæſtum, riſit Cæſar, ſuaſoremque eius iuſſit interfici, falſumque Alexãdrum numero Remigium inſeruit. *Hiſt. ſcholaſt. parte ſeptima, capite 33. Ioſeph. antiq. Iudaic. lib. 17. cap. 14.*

D. Magno Pompeio Ninius ingenuæ ſtirpis, & Publicius Libertinus ita ſimiles fuerunt, vt permutato ſtatu, & Pompeius in illis, & illi in Pompeio ſalutari poſſent. *Valerius libro nono, capite decimo-quarto. Solinus capite quinto. Plinius libro 7. hiſt. cap. 12.*

E. Regi Antiocho vnus regiæ ſtirpis nomine Artemon ſimilis fuiſſe traditur, quem Laodice vxor Antiochi, interfecto viro veneno, diſſimulandi ſceleris gratia, in lectulo quaſi ægrum Regem collocauit, admiſſumque vniuerſum populum, & ſermone eius, & vultu conſimili fefellit. *Ibidem Valer. Plin. Solinus.*

F. Ille quem in Sicilia prætoris admodum

modum conſimilem fuiſſe conſtat, petulantis animi fuit. Proconſule enim dicente, mirari ſe quare ſibi tam ſimilis eſſet, cum pater ſuus nunquam in eam prouinciam acceſſiſſet: at meus, inquit, Romam acceſſit. Ioco namque laceſſitam matris ſuæ pudicitiam, inuicem ſuſpicione in matrem eius reiecta, audacius quam virgis & ſecuribus ſubiecto conueniebat, vltus eſt. *Ibidem. Valer. Plinius Solinus.*

C. Anthonio iam Triumviro Toranus quidam eximios forma pueros velut geminos ccc. ſeſtertijs vendidit, quorum alterum de Tranſalpina Gallia, alium ex Aſia comparauerat. *Solinus de mirabilibus mundi 2. cap.*

SIMONIA.

A. Henrici Imperatoris tempore tantum ſchiſma in Eccleſia fuit, vt tres in ſummos Pontifices electi eſſent. A quodam tamen presbytero Gratiano data magna pecunia ceſſerunt eidem, ac ipſe Papatum obtinuit. At Henricus dum pro ſedando ſchiſmate Romam pergeret, Gratianus ei obuians coronam auream ſibi obtulit, vt ipſum haberet ſibi propitium. Ille autem cuncta diſſimulans Synodo conuocata, Gratianum de ſimonia conuicit & alium ſubrogauit. Alibi tamen legitur quod cum prædictus præsbyter ſimplicitate ductus Pontificatum per pecuniam ſibi acquiſierit, vt ſchiſmati obuiaret, ipſe poſtea ſuum cognoſcens errorem ſeipſum ſuadente Imperatore depoſuit. *In aurea legenda ſub titulo de ſancto Pelagio Papa.*

B. Hildebrandus prius Prior Cluniacenſis, pòſt Papa, dum in minoribus conſtitutus, legatione fungeretur apud Lugdunum, Archiepiſcopum Ebroicenſem de ſimonia miraculosè conuicit. Nam dum ille omnes ſuos accuſatores corrumperet, & conuinci non poſſet, Legatus, vt gloria & filio, & ſpiritui ſancto, diceret, imperauit. Ille autem gloria patri & filio, expedite dicebat; ſpiritui vero ſancto, dicere non poterat, quia in Spiritum ſanctum peccauerat. Mox vt depoſitus eſt, poſt confeſſionem, clare ſpiritum ſanctum nominauit. *Ibidem & Petrus Damianus epiſt. libro primo, epiſtola nona.*

C. Inſtante electione de Abbate in monaſterio ſancti Dioniſij in Francia, ad eam aſpirans præpoſitus obtulit Philippo Regi quingentas libras, vt ipſius partem fouere dignaretur. Cui Rex nihil promittens, ſed ex muneris perceptione ſpem dans, pecuniam fecit tradi Camerario ſuo. Similiter fecit Cellerarius de hoc nihil ſciens, & Theſaurarius ſimiliter. Die ergo ad eligendum ſtatuta, Rege in Capitulo exiſtente, tribus illis firmiter expectantibus, vidit Rex in angulo Capituli quendam monachum ſimplicem, quem vocans, eum Abbatem conſtituit. Illo autem fortiter ſe excuſante, & allegante multa, & inter cætera, dicente Abbatiam eſſe obligatam, & ipſum pauperem, Rex ſubridens reſpondit: Ego ſtatim mille & quingentas libras vobis do, & ſi indigueritis, accommodabo vobis. Sicque Simoniaci fuerunt confuſi. *Cæſarius in Dialogis miraculorum libro ſexto, capite decimo-quarto.*

D. Anno tertio Henrici primi Imperatoris, Hungaris Franciam, Ale-

maniam, Saxoniamque depopulantibus, iuxta vrbem Meresburch congreſſus, vouens Deo pro adipiſcenda victoria ſe hæreſim Simoniacam de regno ſuo eradicaturum, eos vſque ad internecionem pænè deleuit. *In ſpec. hiſt. libr.25. cap. 63.*

E. Henricus tertius tempore Conradi Patris ſui, à quodam clerico fiſtulam tulit argenteam, qua pueri ludentes aquam iaculantur, pactus ei epiſcoparum, cum foret Imperator. Adultus repetenti pollicitum impigrè dedit. Non poſt multò, aſpero morbo correptus decubuit, & triduo ſine ſenſu & mutus iacuit. Conualeſcens autem accitum Epiſcopum ſententia concilij depoſuit, confeſſus ſe toto illo triduo dæmones vidiſſe, flãmam in ſe per fiſtulam iaculantes adeo pertinacem, vt noſter ignis reſpectu illius, iocus puteretur. *Ibidem lib. vigeſimo-ſexto, capite* 19.

F. Regnante Rogerio Siculo contigit vacare ſedem Auellanam. Præſidebat autem Campaniæ, Apuliæ, & Calabriæ Robertus dicti Regis Cancellarius vir ſtrenuus & facundus, ad quẽ accedentes viri tres, Abbas quidam, alter Archidiaconus, tertius præpoſitus Regis, fratris ſui clerici cauſam agens, ſinguli clam pro dicto epiſcopatu grandem pecuniam obtulerant. Conuentum eſt cum vno quoque ſeorſum, de pretio & ſolutione implenda fideiuſſoribus datis. Cum ergo ad diem electioni præfixum, Epiſcopi & multæ venerabiles perſonæ conueniſſent, præfatus Cancellarius competitorum cauſas, & conuentiones expoſuit, dicens ſe exinde ex Epiſcoporum ſentẽtia proceſſurum. Damnatis ergo Simoniacis, pauper monachus & totius rei ignarus canonicè electus & introductus eſt Illi tamen coacti ſunt ſoluere, id in quo ſe obligauerant vſque ad vltimum quadrantem. *In Polycratico libro ſeptimo, capite decimo-nono.*

S. Gregorius teſtatur, quia peſtilentiæ, & fames, & cætera mala proueniunt ex eo quod honores Eccleſiæ ad pretium, vel humanam gratiam conferuntur. *Eodem libro cap.* 20. G.

Valerius Graccus procurator Iudææ palam vendebat ſacerdotij principatum, *parte ſeptima, capite vigeſimo-nono, ſcholaſt. hiſt.* H.

SIMVLATIO.

ANno Domini 1225. quidam ſe fingens eſſe Balduinum Comitem Flandriæ, & Imperatorem Conſtantinopolitanũ, venit in Flandriam in habitu peregrino. Fauent ei multi in Flandria, eo quod multa inter ſignia dicebat, reſiſtentes viriliter debellabat. Non multo poſt, comperta eius fraude à Rege Francorum, apud Peronam licentiauit eum Rex à toto regno ſuo. Ipſe vero cum paucis abſceſſit. Cito poſt in quadam taberna capitur, & traditur Comitiſſæ Flandriæ, quæ poſt varias pænas fecit eum ſuſpendi. *Vincentius in ſpec. hiſtor. libro trigeſimo-primo, capite duodecimo. Iperius Abbas S. Bertini in Chronico, qui illum pſeudocomitem vocat Bertrandum Rainſun.* A.

Repertus eſt qui ſe diceret eſſe Q. Sertorij filium, quem vt agnoſceret Vxor eius, nulla vi compelli potuit. *Valerius libro nono, capite 16.* B.

Cæſar barbarum quendam ob eximiam ſimilitudinem Cappadociæ regnum affectantem, vt ei caput demeretur, fecit. *Idem libro nono, cap. vltimo in fine.* C.

Simplicitas.

A. NObilis quidam Caſtellanus pecora & armenta cuiuſdam monaſterij ordinis Ciſtercienſis frequenter rapere conſueuerat, & ſæpe per Abbatem & alios rogatus non deſiſtebat. Cum ergo quadam die magnam partem armenti rapuiſſet, Abbas ad eum monachum valde ſimplicem mitit, præcipiens illi vt quidquid de rapina illa rehabere poſſet, reciperet. Veniens ergo hora prandij ad caſtrum, nuntiumque ſuum faciens, reſpondit miles: Domine vos prius nobiſcum comedetis, & poſtea vobis reſpondebo. Sedens ergo in menſa cum alijs, miniſtrataſque ei carnes ſicut alijs abundanter, ſciens eſſe de pecoribus monaſterij comedit copiosè, vidente hoc milite & vxore. Facto prandio, eo vocato, ſecretè dixit: Cum monachi non comedant carnes, quare eas hodie comediſtis? Cui monachus in ſimplicitate dixit: Obedientia me coegit. Nam Abbas meus præcepit mihi quod de pecoribus raptis á vobis reciperem, quidquid poſſem. Sciebam enim carnes mihi appoſitas eſſe de pecoribus noſtris. Hoc audito miles de monachi ſimplicitate ædificatus, iuſſit ei omnia reddi, promittens quod de cætero, monaſterio non noceret. *Cæſarius in dial. mirac lib. 6. cap. 2.*

Singvlaritas.

A. FRater quidam abſtinens à cibis venit ad quendam ſenem. Opportunè autem ſuperuenerant illuc & alij peregrini: Et cum ſediſſent mãducare, frater ille poſuit ſibi cicer infuſum & manducabat. Et cum ſurrexiſſent, tulit eum ſenex ſecreto & dixit ei: Frater ſi venis ad aliquem, noli illic oſtendere conuerſationem tuã, ſi autem conuerſationem tuam tenere vis, ſede in cella tua & nuſquam exeas. Ille autem verbis ſenis acquieſcens, factus eſt communis vitæ. *Eodem libro, parte octaua.*

Sitis.

A. IN ipſo feruenti meridie ſiti valde accenſus veni ad S. Macarium, & aquam vt biberem poſtulaui. At ille: Vmbra, inquit, tibi ſufficiat. *Verba ſunt Abbatis Euagrij in libro ſuo actuali ex hiſt. tripartita, libro octauo, capite primo.*

B. Dipſades quæ latine ſitulæ dicuntur, quia perimunt hominem ſiti, adeo paruę ſunt, vt cum calcantur, vix videantur, quarum venenum ante extinguit, quam ſentiatur, nec triſtitiam ſentit moriturus. *In hiſt. ſcholaſt. ſuper Deutero. de dilectione Dei.*

Societas.

A. DIxit quidam Patrum: Si manſerit operarius in loco vbi non ſũt operarij non poteſt proficere, hæc eſt enim virtus operarij certare vt ab opere non minuatur, nam & piger ſi manſerit cum operario proficit, etſi non proficit, non tamẽ deſcendit inferius. *In vitis Patrum libro decimo-octauo, parte octaua.*

B. Dixit Abbas Paſtor, quia interrogauit quidam Abbatem Payſionem, dicens: Quid faciã animæ meæ quia inſenſibilis facta eſt & non timet Deum. Et dixit ei: Vade & iungere homini timenti Deum, & cum illi adhæſeris, doceberis & tu timere Deum. *Ibid. lib. 11. parte 2.*

C. Duo fratres ibant per viam, vnus ſapiens, & alter ſtultus. Venientes

vero ad quoddam biuium, vbi erat vna via delectabilis, & altera aſpera, voluit fatuus per viam delectabilem ire, Sapiens vero dixit: Et ſi illa via ſit delectabilis, tamen ducit ad malum hoſpitium, alia licet ſit aſpera, ad bonum. Fatuus autem poſuit ſe in delectabili via, quem ſapiẽs nolens relinquere, ſequutus eſt inuitus. Qui pergentes inciderunt in latrones qui eos incarcerauerunt. Poſtea Rex iuſſit omnes incarceratos adduci ad ſe. Inter alios iſti adducti cõtenderunt coram Rege, nam ſapiens conquerebatur de fatuo quod de via noluit ei cedere, fatuus vero de ſapiente, qui ſequutus eum fuerat, cum ſciret eum fatuum. Tunc data ſententia iuſſit vtrumque ſuſpendi, fatuum quia ſapienti non credidit, ſapientem quia fatuum eſt ſequutus. *Humbertus in libro de dono timoris.*

SOCRATES.

A. STare Socrates ſolitus erat pertinaci ſtatu perdius & pernox immobilis, iiſdem veſtigijs & ore atque oculis in eundem locum directis. *Agellius libro ſecundo, cap.* 1.

B. Legitur in quadam epiſtola Senecæ, quod Socrates poſitus in carcere fugere noluit.

C. Glorioſa fugiebat, dicebatque ſemper ſe nil ſcire, commentator ſuper primum Ethicorum. *Laertius.*

D. Tantæ eum temperantiæ fuiſſe traditum eſt, vt omnia fere vitæ ſuæ tempora valetudine inoffenſa vixerit. *Agellius noctium Atticarum libro ſecundo, capite primo.*

E. Prouerbia eius fuiſſe dicuntur. Oriente ſole conſilium, occidente conuiuium cogitandum eſt. Age ſic alienum, vt tuum non obliuiſcaris negotium. Velox conſilium ſequitur pœnitentia. Amicus raro requiritur, citò amittitur. *Ioannes Galenſis de dictis Philoſophorum.*

F. Cum hoſpites ſuos ſatis tenui cœna ſuſcipere pararet, & amicus eius hoc intimaret ei, reſpondit: Si boni ſunt, æquanimiter ferent, ſi mali, non curandum. *Ibidem.*

SOCRVS.

A. IN Lepti vrbe ſemibarbara moris eſt, vt nurus altera die ſocrum mutuam ollam poſtulet, cui illa ſtatim negat, vt ſciat illud verum eſſe Terentij, quod conſulto ambiguè extulit, quid eſt hoc? omnes ſocrus oderunt nurus. *Hieronymus contra Iouinianum libro primo, capite vigeſimo-nono, in Terentiana hecyra.*

SODOMA.

A. OMnes Sodomitæ in toto mundo in nocte Natalis Domini, extincti ſunt, ſicut dicit Hieronymus ſuper illud Eſaiæ lux orta eſt eis, & hoc fecit Chriſtus vt omnes eradicaret, ne in natura quam aſſumpſerat, tanta de cætero immunditia inueniretur. *In aurea legenda de Natiuitate Domini.*

SOLITVDO.

A. FRater quidam interrogauit ſenem dicens: Quid faciam quia cogitatio non me dimittit vna hora ſedere in cella mea? Dixit ei ſenex: Fili reuertere in cellam & ſede laborans manibus tuis, & ora Deum iugiter & iacta cogitatum tuum in Domino, & nõ te quis ſeducat exinde ire. Et dicebat: Quidam adoleſcens factus monachus cœpit quotidie

ieiuna-

Digitized by Google

ieiunare, & ſemel in hebdomada comedere. Quod videns Abbas mirabatur, & benedicebat Deum. Contigit autem poſt aliquod tempus cæpit frater ille ſupplicare Abbati ſuo dicens: Rogo te vt dimittas me in eremum. Dicit ei Abbas: Non potes talem perferre laborem. Ille autem cæpit magis rogare vt permitteret. Videns autem quia eum tenere non poterat, facta oratione eum dimiſit. Deinde narratur, qualiter poſt ſex annos ſeductus à diabolo exiuit eremum, & incidens in fornicationem impænitens manſit in ſeculo. *In vitis Patrum libro ſeptimo, parte 3.*

B. Interrogauit Abbas Longinus Abbatem Lucium, dicens: Diſpoſitum meum eſt vt declinem hominum aſpectus. Et reſpondit Lucius: Niſi prius correxeris vitam tuam inter alios conuerſando, nec ſolus habitans corrigere te præualebis. *Ibidem libro decimo, parte quarta.*

C. Frater quidam renuncians mundo ſtatim recluſit ſe dicens. Solitarius volo eſſe. Audientes vicini ſeniores venerunt & eiecerunt eum, & fecerunt circuire cellas fratrum & pænitere coram ſingulis & dicere. Ignoſce mihi quia non ſum ſolitarius, ſed initium monachi nuper aſſumpſi. *Eodem libro parte vndecima.*

D. Mihi aliquando cum triſtitia conquerenti ſancto Macario Alexandrino, quod variæ cogitationes animum meum conturbarent, dicentes, vade hinc quia nihil agere te cernis, reſpondit: Dic ipſis, propter Chriſtum parietes huius cellæ cuſtodio. *Heraclides in ſuo Paradiſo.*

E. Solent nonnulli ita diuturno ſilentio ſolitudinis efferri, vt prorſus hominum conſortia perhorreſcant, & notabili mentis angore & euidentibus puſillanimitatis indicijs æſtuent, quod ijs euenire conſueuit, qui non perfectè in cænobijs inſtituti nec ex coctis prioribus vitijs ad ſolitariam ſe vitam immaturo deſiderio tranſtulerunt. *Caſſianus collatione decima-nona, capite vigeſimo.*

F. Mihi oppidum carcer, & ſolitudo Paradiſus eſt. *Hieronymus de vita monachi.*

Somnium.

A. Nonnunquam ſolet malus ſpiritus multa vera prædicere, vt ad extremum valeat animam ex vna falſitate illaqueare, ſicut cuidam noſtrûm certum eſt nuper contigiſſe, qui dum ſomnia valde attenderet, ei per ſomnium longa huius vitæ ſpatia promiſſa ſunt. Cumque multas pecunias pro longioris vitæ ſtipendijs collegiſſet, ita repentè defunctus eſt, vt intactas relinqueret. *Gregorius in Dialog. libro quarto, capite 58. & 59.*

B. Carthaginenſium Dux Amilcar, cum obſideret Syracuſas, inter ſomnum exaudire ſe vocem credidit, nunciātem futurum vt proxima die in ea vrbe cænaret. Lætus diuinitus promiſſa victoria, exercitum pugnæ comparabat, in quo inter Siculos & Pænos orta diſſenſione, caſtris eius Syracuſani ſubita irruptione oppreſſis, ipſum intra mænia vinctum pertraxerunt. Ita cænauit Syracuſis captiuus, non victor. *Valerius libro primo, capite ſeptimo. Tullius 1. Diuinat.*

C. Duo familiares Arcades iter vnà facientes Megaram venerunt, quorum alter ſe ad hoſpitem cōtulit, alter in tabernam meritoriam diuertit. Is qui in hoſpitio erat, vidit in ſomnis

comitem orantem, vt ſibi cauponis inſidijs circumuento opem ferret, poſſe enim celeri eius accurſu ſe periculo ſubſtrahi. Quo viſo proſilijt, tabernamque petere conatus eſt, deinde peſtifero fato propoſitum humanum damnauit, & ſomnum & lectum repetijt. Tunc idem ei ſaucius oblatus obſecrauit, vt quia vitæ ſuæ auxilium ferre neglexiſſet, neci ſaltem vltionem non negaret. Corpus enim ſuum á caupone trucidatum, cum maximo plauſtro efferri ad portam ſtercore coopertum, tam conſtantibus familiaris precibus cōpulſus, ſtatim ad portā cucurrit, & plauſtrum comprehendit, & cauponem ad capitale ſupplicium perduxit. *Ibidem Valer. & Tullius.*

D. Cum Poeta Simonides ad littus nauem appuliſſet, inhumatumque corpus iacens reperiſſet, & ſepulturæ mandaſſet, admonitus ab eo per ſomnum, ne proximo die nauigaret, in terra remanſit, qui inde ſoluerunt, fluctibus in conſpectu eius obruti ſunt. *Valerius libro primo, capite ſeptimo. Cicero 1. Diuinat.*

E. Vir Dei Benedictus quis eſſet ei ſecundus ordinauit, & præpoſito monaſterij in ſomnis apparuit, & ſingula loca, vbi quid ædificare debuiſſent, deſignauit. *Conſule Gregorium in Dial. libro ſecundo, capite vigeſimo-ſecundo.*

F. *Epiſt. ad Euſtoc. de cuſt. vir.* Siue dormiat, ſiue vigilet, ſiue ſtudeat, ſiue ambulet, quis fidelis, iuxta Hieronymum, pingat in fronte Domini crucem, quæ contra dæmones eſt virtutis inſigne. Dormiētes enim non ſolum in anima, ſed etiam in corporibus vexant. Habui in ſcholis ſocium qui me vidente & audiente, non ſolum facta, ſed & dicta, & lectiones de die receptas dormiens recitabat, quod vt certus ſui, vigilans non potuiſſet. *Cantipratanus in libro de Apibus libro ſecundo, capite 57.*

G. Cauſa ſomniorum eſt, quandoque diſpoſitio corporis, vt homines frigidi ſæpe ſomniant, quod ſint in glacie, vel niue. Albertus commentator dicit, quod quidam ſomniauit, quod pix nigra tundebatur ſuper pectus eius, & poſtea mane euomuit choleram nigram in magna quantitate.

SOMNVS.

A. ABbas Arſenius tota nocte vigilabat, quando volebat circa mane propter naturam dormire, dicebat. Veni ſerue male, & dormiebat ſedendo & ſtatim ſurgebat. *In vitis Patrum libro quarto, parte prima.*

B. Vidimus ſenem Mulchetem nomine hanc à Deo gratiam precibus impetraſſe, vt quotquot diebus ac noctibus agitaretur collatio ſpiritualis, nunquam ſomno laxaretur, ſi quis vero verbum otioſum dixiſſet, in ſōnum protinus concidebat. *Caſſianus de inſtitutis monachorum lib. 5. c. 19.*

C. Hic otioſarum fabularum diabolū eſſe authorem ac ſpiritualium collationum impugnatorem exiſtere declarauit, ijs indicijs. Nam cum fratribus de rebus neceſſarijs ac ſpiritualibus loqueretur, eoſque videret lætheo ſopore demergi, repentè fabulam introduxit, ad cuius oblectationem cum eos euigilaſſe ſtatim vidiſſet, ingemiſcens ait: Nunc vſque de rebus cæleſtibus loquebamur, & omnium oculi ſopore deprimebantur: at cum otioſa fabula eſt recitata omnes expergefacti ſunt. Hinc perpendite, quod dæmon malis adgaudet, vel iſtam fouere, vel illam impugnare non deſinit. *Idem eodem capite 31.*

Digitized by Google

Sortilegivm.

A. QVædam ſortilega cum ad mortem infirmaretur, á filia ſua monebatur, vt confiteretur, & ſacramenta peteret: Qua renuente, vocauit illa vicinas ſuas, vt ei hoc ſuaderent. Quibus monentibus reſpondit: Non moriar ita cito. Illis autem affirmantibus, illa ſubiunxit. Certa ſum quod non moriar ante quinque annos Illis quomodo hoc ſciret, quærentibus, dixit: Hoc anno prima die Maij cuculus mihi reſpódebat quinque vicibus cantans coucu, & ideo ſcio quia per quinque annos viuam, quæ ſatis cito poſt ſine Sacerdote & ſacramento mortua eſt. *Humbertus in libro de dono timoris.*

Specvlvm.

A. QVid viro cum ſpeculo, niſi in eo caſu quo illud Platonem geſtaſſe teſtis eſt Flauianus, vt videret in eo quantum peregrinatio, ſtud j feruor, acumen temporis, proceſſus ætatis de naturali ſtatu mutaſſent faciei indicio, quæ bona & mala fideliſſime proteſtatur? *Ioannes Saresb. in Polycratico libro octauo, capite 12.*

Stabilitas.

A. DIcebat ſenex, quia antiqui non citò migrabant de loco ad locũ, niſi fortè pro tribus rebus, ſcil. ſi quis erat qui contriſtaretur aduerſus eum, & ſatisfaciens ei per omnia non potuiſſet eum placare, aut ſi iterum contigiſſet vt á pluribus laudaretur, aut ſi in tentationem fornicationis incidiſſet. *In vitis Patrum libro ſeptimo, parte quarta.*

B. Dicebant Patres: Si tibi contigerit tentatio in loco quo habitas non deſeras locum in tempore tentationis, quia quocumque perrexeris, te inueniet quod fugiebas, ſed patiẽs eſto donec tentatio tranſeat, ne diſceſſio tua aliȷs ſcandalum faciat, & ne fortè eis qui circa locum habitant tribulationem ingerat tua diſceſſio. *Eodem libro parte quarta.*

C. Dicit ſenex: Sicut arbor fructificare non poteſt ſi ſæpius transferatur, ſic nec monachus ſæpe migrans. *Ibi parte vigeſima-ſexta.*

Stvdivm.

A. MVlier quædam indigens conſilio Auguſtini venit ad eum, inuenitque ſtudentem. Quem cum ſalutaſſet ille, nec eam reſpexit, nec reſpondit. Cogitans illa quod propter ſanctitatem ſuam non vellet faciem mulieris aſpicere, propius acceſſit, & negotium ei expoſuit, ſed nec tunc reſpondit, ſicque triſtis receſſit. Altera die cum ille miſſam celebraret, & illa intereſſet, poſt eleuationem corporis Chriſti in ſpiritu rapta vidit ſe poſitam ante tribunal S. Trinitatis, vbi vidit Auguſtinum facie inclinata de Trinitatis gloria attentiſſime & ſubtiliſſime diſputãtem, factaque eſt vox ad eam. Cum ad Auguſtinum iuiſti, ille ſic de SS. Trinitate diſputabat, ſed ad eum redeas, quia & eum clementem inuenies, & conſilium ſalubre reperies. Quod & factum eſt. *In aurea legenda de eodem.*

B. Pariſiȷs accidit, quod quidam diſcipulus magiſtro ſuo poſt mortem apparuit de die indutus cappa de pergameno, minutis literis conſcripta. Cũque ab eo magiſter quæreret, quid cappa illa & literæ ſibi vellent, reſpondit. Quælibet literarum harum plus

plus grauat me pondere ſuo, quam ſi turrim huius Eccleſiæ ſuper collum portarem. Hę ſiquidem literæ ſunt ſophiſmata & curioſitates in quibus dies meos conſumpſi. Et addidit. Nõ poſſem tibi exprimere quanto ardore torqueor ſub hac cappa, ſed per vnam guttã ſudoris poſſem tibi oſtendere aliquo modo. Cumque magiſter extenderet palmam, vt ſudoris exciperet guttam, perforata eſt manus à feruente gutta. Mox ille ſcholas Logicæ reliquit, & ordinem Ciſtercienſem ingrediens ait: Linquo coax ranis, cras coruis, vanaque vanis, Ad Logicam pergo quæ mortis non timet ergo. *Iacobus de Vitriaco.*

C. Quondam vitæ philoſophicæ profeſſores execrabantur diuitias, nec putabant cum earum ſollicitudine poſſe aliquem obtinere prudentiam, aut in caſtris militare. Verbum Socratis fuiſſe dicitur, neminem ſtudioſum fieri, niſi ſe mediocriter pauperem opinetur, nam ſicut ſuperuacuas opes reijcit, ſic paupertatem, ſi tolerabilis eſt, & munda non eſt, ſtudium non admittit. *Petrus Bleſenſis in quadam epiſtola. Valerius libro octauo, capite ſeptimo. Plato in Enthyd. Cic. Pato.*

D. Captis Siracuſis Marcellus machinationibus Archimedis multum ac diu victoriam ſuam inhibitam ſenſerat, prudentia tamen hominis delectatus, vt capiti illius parceretur, edixit, qui poſtea tamen ante donatus vita ob ſtudium, vita modo ſpoliatur. *Valerius libro octauo, capite ſeptimo. Liuius lib. 25. Plut. in Marcello. Cicero de finibus libr. 5. & Verrina 6.*

E. Iſocrates librum, qui Panathenaicos inſcribitur, quartum & nonageſimum agens annum compoſuit, opus ardentis ſpiritus plenum, ex quo apparet ſeneſcentibus membris eruditorum, intus animos induſtriæ beneficio florere iuuentæ retinere. *Ibidem Valer. & Tullius in Catone.*

STVLTVS.

Vide Socrates.

STVPRVM.

A. IN ſtupro detectas ſacerdotes Deæ Veſtæ conſecratas viuas defodiebant Romani: adulteras vero, quãuis aliqua damnatione tamen, nulla morte plectebant. Adeo grauius putabant adyta diuina, quam humana cubilia vindicanda. Adyta .i. templa quæ violata ſtupro magis vindicabantur, quam cubilia maritorũ violata. *Auguſtinus de ciuitate Dei libro tertio, capite quinto.*

SVBTILITAS.

Vide Antonius. g. Iudex. i. Quæſtio. b.

SVCCESSIO.

A. DArius deceſſit relictis multis filijs, ex quibus Artemenes maximus ætatis priuilegio regnum ſibi vendicabat, Xerxes vero ſibi ex naſcendi fælicitate, nam Dario priuato natus Artemenes erat, ipſo Rege Xerxes. Tandem Patrum Artapheriem Iudicem elegerunt, concordi animo, qui cognita cauſa Xerxem præpoſuit, adeoque fraterna contentio compoſita fuit, vt nec victor inſultauerit, nec victus doluerit. *Trogus Pompeius libro ſecundo.*

SVCCVBVS.

A. FRater quidam ordinis Prædicatorum iacens quodam mane in dormitorio, vidit dæmonem in ſpecie mulieris pulcherrimæ in dormitorio venientem, & turbari cæpit, quod mulier illa hora illuc permiſſa fuiſſet intrare. Nec mora progrediẽs illa

Digitized by Google

illa ſe iuxta fratrem in lecto quaſi riſu iocundo illum alliciens collocauit, qui ſignare ſe volens nec valens, dorſum tandem ad parietem ponens, & pedibus latus illius concutiens, cum pugno eius faciem percutere voluiſſet, os dæmon latè diffuſum aperuit, & ſic repentè diſparuit. Clamare autem eum ille voluiſſet non potuit, ſed quaſi mutus irrugijt. Mirum quomodo hoc dæmon potuit maximè in iuuene gratia Dei pleno. Sed hæc quæſtio citius ſoluitur, ſi de lupis S. Ambroſij ſententia recolatur.

Libr. 6. Hexaem. cap. 4. Homo quem lupus viderit conticeſcit, & clamare non poteſt, deſpicitque eum lupus tanquam victor vocis ablatæ, eſt & ratio naturalis. Lupus radijs oculorum ſuorum immiſſis homini, eius ſpiritus vitales deſiccat in inſtanti, quibus deſiccatis, deſiccantur & arteriæ, & ſic raucus efficitur, inſtrumento vocis impedito. *Cantipratanus libro ſecundo de Apibus capite* 57.

SVFFICIENTIA.

Vide Cupiditas. a. Diogenes. a. c.

SVFFRAGIVM.

A. PRæcipiebat S. Ioannes Eleemoſynarius collationes pro defunctis impigrè facere dicens, quia ante paucum tempus quidam captiuus à Perſis in carcerem eſt truſus. Euadentes autem quidam de concaptiuis ſuis, & ad Patrem illius reuertentes, aſſerebant illum mortuũ, quia ſimilem ſibi ſepeliuerant. Parentes ergo quaſi pro mortuo, per annos ſingulos, tres collectas faciebant. Poſt quatuor annos ille fugit, elapſuſque redijt: & cum cognouiſſet ea quæ pro eo agebantur, dixit ſe illo tempore quo dictæ collectæ fiebant, à quodam candidato ſolutum fuiſſe, & toto die liberum ambulaſſe. In craſtino autem reuerſus neſciebat ſe aſtrictum. Ex hoc igitur, ait S. Ioannes, dormientes quietem habere diſcimus, quando pro eis collectas facimus. *In ſpeculo hiſtor. libr. 23. capite 110. & in vita S. Ioannis Eleemoſynarij apud Surium 27. Ianuarij.*

B. S. Odilo comperiens quod apud Vulcanum Siciliæ crebro voces audiebantur dæmonum plangentium, quod animæ defunctorum per eleemoſynas & orationes de eorum manibus eripiebantur, in ſuis monaſterijs ordinauit, vt poſt feſtum omniũ Sanctorum fieret commemoratio defunctorum, quod fuit poſtea ab omni Eccleſia approbatum. *In aurea legenda de commemoratione fidelium. Vincentius libr. 24. cap. 105.*

SVPERBIA.

A. AVrelius Commodus adueniente die natali ſuo deformiter indutus, regiam cum mitra aſcendit ſedem. Tantæ enim ſuperbiæ erat, vt indueret ſe pelle leonis, deſignare volens quod ſicut leo beſtiarum, ſic ipſe eſſet Rex & magiſter populorum. *Vincentius in ſpeculo hiſt. lib. 11. cap. 119.*

SVPERSTITIO.

A. OLim à paganis & gentilibus in calendis Ianuarij multæ ſuperſtitiones obſeruabantur, quos Sancti vix à Chriſtianis extirpare potuerunt. Sunt enim, vt dicit S. Auguſtinus, qui in his calendis formas monſtruoſas aſſumant, alij ſe pecudũ pellibus, alij muliebribus tunicis ſe veſtientes. Ita obſeruant alij auguria, vt focum de domo ſua, vel aliud

beneficium cuique petenti: non tribuant, diabolicas ſtrenas & ab alijs accipiunt, & alijs tradunt, alij in nocte menſas præparant, & tota nocte comedunt. Et ſubdit. Qui hæc iuxta morem paganorum obſeruare voluerunt, timendum eſt vt nomen Chriſtianum eis prodeſſe non poſſit. *In legenda aurea de Circumciſione.*

Vide Card. Baron. in notis ad martyr. 1. Ianuarij.

B. Conſuetudo fuit olim gentilium, vt ait Ioannes Beleth, quotannis in menſe Februarij certo quopiam die, epulas offerre ſuper tumulum parentũ ſuorum, & eas de nocte dæmones conſumebant, cum inde non minus falsò quam ridiculè animæ refici crederentur. Solebant enim antiqui dicere, quod quando in humanis corporibus ſunt, dicuntur animæ, in inferis manes, ſpiritus vocabant quando ad cælos aſcendebant: vmbras, quando recens erat ſepultura. *In aurea legenda de Cathedra S. Petri.*

Cap. 57. de diuinis Officijs.

SVSCITATIO.

A. IN Tudertina vrbe, Marcellus quidam vir bonus ſabbatho Paſchæ defunctus eſt. Sequenti die perrexit ad domum vir Dei Fortunatus Epiſcopus motus ſororum defuncti lachrimis, ibique orationem fudit. Poſtea ſurrexit, & iuxta corpus defuncti ſedit, vocauitque defunctum non grandi voce dicens: Frater Marcelle. Ille autem ac ſi leniter dormiẽs, excitatus oculos aperuit, atque ad Epiſcopum reſpiciens, dixit: O quid feciſti! Duo heri venerunt, qui me eijcientes ex corpore in bonum locum duxerunt, hodie autem miſſus eſt qui dixit: Reducite eum, quia Fortunatus Epiſcopus in domum illius venit. Qui & in hac vita diutius manſit, nec tamen eſt credendum, quia locum quem acceperat, perdidit. *Gregorius in Dialogis libro primo, capite decimo.*

B. Virum venerabilem Seuerum nomine Eccleſiæ S. Mariæ Sacerdotem, cum quidam paterfamilias ad extremum veniſſet diem, rogauit vt ad ſe citò veniret, ſuiſque orationibus pro peccatis ſuis intercederet. Qui Sacerdos moram fecit occupatus in amputanda vinea, cui expleto opere eunti nunciatum eſt. Quare tardaſti Pater? noli fatigari. Iam defunctus eſt. Quo audito contremuit, ſeque illius interfectorem clamare cæpit. Cumque valde fleret, & in terra caput tunderet, ſtatim defunctus animam recepit. Cumque præſentes quærerent vbi fuerit, vel quomodo? dixit. Tetri valde erant homines qui me ducebant, ex quorum ore ac naribus ignis exibat. Cumque per obſcura loca me ducerent, ſubito pulcher iuuenis factus eſt obuius, qui me trahentibus dixit. Reducite eum, quia Seuerus præsbiter plangit. Eius enim lachrimis eum Dominus donauit, qui ſcil. Seuerus protinus de terra ſurrexit, eique pænitentiam agenti opem ſuæ interceſſionis præbuit. Et dum per ſeptem dies vixiſſet, octaua die defunctus eſt. *Greg. in Dialog. libro primo, capite vltimo.*

SVSPITIO.

A. AGe illa quam execrabilis militum temeritas fecit. Nam Albinus propter falſas ſuſpiciones, alioqui ciuis eximius, in caſtris à militibus lapidibus obrutus eſt, & duci à militibus cauſæ dicendæ poteſtas negata eſt. *Valerius libro nono, cap. octauo. Liuius libr. 75. Oroſius libro quinto, capite octauo.*

Itaque

Digitized by Google

B. Itaque minus miror apud trucem animum Hannibalis, defenſionis locum innoxio gubernatori defuiſſe, quem à Petilia claſſe Africam repetens freto appulſus, dum tam paruo ſpatio Italiam, Siciliamque inter ſe diuiſas non credidit, velut inſidioſum curſus rectorem interemit. Poſtea diligentius inſpecta veritate, tūc abſoluit, cum eius innocentiæ nil vltra ſepulchri honorem dari potuit. *Ibidem Seruius in 7. Aeneid. Pomponius Mela. 2. lib. cap. 7. aliter.*

TACITVRNITAS.

A. Abbas Arſenius cum eſſet in palatio orauit Deum dicens: Domine dirige me ad ſalutem & venit vox dicens: Arſeni fuge homines & ſaluaberis, idem ad monaſticam vitam deſcendēs rurſus orauit, vt prius, & audiuit vocem dicentem. Arſeni, fuge, tace, quieſce. Hæc enim ſunt radices non peccandi. *In vitis Patrum libro ſecundo, parte prima.*

B. Dicebāt de Abbate Agathone, quia per triennium lapidem in ore ſuo mittebat, donec taciturnitatem diſceret. *Ibid. libro quarto, parte prima.*

C. Ille erat ſermo in ore Arſeni. Propter quid exiſti? Loqui me ſæpe penituit, tacere nunquam. *Ibid. libro decimo-quinto, parte prima.*

D. Venit aliquando Theophilus Epiſcopus in Scythi. Congregati autem fratres dixerunt ad Abbatem Pambo. Dic vnum ſermonem Papę, vt ædificetur in hoc loco. Et reſpondit: Si in mea taciturnitate non ædificetur, neque in ſermone meo ædificabitur. *Ibidem parte quinta.*

E. Frater interrogauit ſenem dicens: Si habito cum fratribus & video aliquam rem inconuenientem, vis vt loquar? Dixit ſenex: Si ſint aliqui maiores te aut coætanei, tacens magis requiem habebis in hoc quod te minorem facis & ſecurum te reddis. *Ibidem parte octaua.*

F. Quidam philoſophus cuidam ruſtico in conuiuio tacenti. Ex doctis, inquit, hoc ſolum habes. *Gulielmus Lugdunenſis.*

G. Xenocratis reſponſum quam laudabile, qui cum maledico quorundam ſermoni, ſummo ſilentio intereſſet, vno ex ijs quærente cur ſolus linguam ſuam cohiberet, quia dixiſſe me, inquit, aliquando pænituit, tacuiſſe nunquam. *Valerius libro ſeptimo, capite ſecundo. Stobæus ſerm. 31. & Plutarch. de bona valetudine, id Simonidi aſcribunt.*

TÆDIVM.

A. S. Antonius cum aliquando ſederet in eremo animus eius tædium & confuſionem cogitationum incurrit. Et dicebat ad Deum: Domine volo ſaluus fieri, & non permittunt me cogitationes meæ. Et ſurgens cæpit foras exire, & vidit quendam tanquam ſeipſum ſedentem & operantem, deinde ſurgentem ab operibus & orantem, & plectam de palmis facientem. Erat enim Angelus Domini miſſus ad correptionem & cautelam dandam Antonio. Et dictum eſt ei: Sic fac & saluus eris. Tunc ſumpſit gaudium & fiduciam, & ita faciens ſalutem inuenit. *In vitis Patrum libro ſeptimo, parte prima.*

B. Interrogatus eſt ſenex quare frater ſedens in cella tædium pateretur? Et dixit ei ſenex: Quia adhuc non vidiſti nec ſperatam reſurrectionem, nec accenſa tormenta. Nam ſi hæc vidiſſes, & ſi ita eſſet tua plena vermibus vt vſque ad collum mergereris, ſuſtineres. *Eodem libro parte quarta.*

Digitized by Google

TEMPERANTIA.

Vide Mutatio. b. Socrates. d.

TEMPESTAS.

A. CIrca annum Domini 1193. in pago Beluacenſi tantæ pluuiæ cum fulminibus & tempeſtatibus tactæ ſunt, quantas nulla memorat antiquitas. Lapides ad quantitatem ouorum quadranguli mixtim cum pluuia ceciderunt. *In ſpeculo hiſtor. libro 30. capite 56.*

B. Apud Lemonicas, Priore fratrum Prędicatorum eiuſdem ciuitatis narrante, tantæ magnitudinis grandines ceciderunt, vt in vrbibus tecta frangerentur, demolirentur vineæ, fruges redigerentur in paleas, homines extra tecta necarentur. *Cantipratanus libro ſecundo, cap. 57.*

TEMPLVM.

A. TRaditur de Pompeio, quod poſtquam illi qui cum eo erant, prophanauerunt templum, & ſtatuerunt equos in porticu templi, nũquam poſtea pugnauit, quin vinceretur, qui hactenus fuerat fortiſſimus. *Gulielmus Lugd. in ſumma virtutum parte tertia, rubrica 13. Ioſeph. libro primo de bello Iudaico cap. 5. meminit templi à Pompeio profanati.*

B. Legitur quod in deſtructione templi ſancti, quæ facta eſt per Romanos, qui auulſerunt totum aurum, & clauos aureos qui erant infixi trabibus, cum habere non poſſent, eas combuſſerunt, & tantum auri erat in clauis, quod riuulus auri liquefacti peruenit in torrentem Cedron. *In hiſt. ſchol. ſuper tertium Regum.*

C. Cum Ioas Regem Iuda argueret, Zacharias filius Ioiadæ, fecit eum lapidibus obrui inter templum & altare. Ex tunc, vt dicit Epiphanius, non accepit populus in templo reſponſum manifeſtum ſicut prius, nec ex Dabyr, nec ex Ephod. *Ibi ſuper quartum Regum cap. de Ozia.* 2. Paral. cap. 2. 4. verſ. 21. Mat. 23. verſ. 35.

TENTATIO.

A. TEntatus eſt aliquando diſcipulus ſenis à fornicatione, Senex autem cum videret illum laborantem, dicit ei: Vis rogo Deum, vt ſubleuet à te moleſtiam iſtam? Ille autem dixit: Video Abba, quia & ſi laboro, tamen ex pondere huius fructificare me. Sed hoc roga Deum, vt det mihi tolerantiam. Dicit ei Abbas: Nunc agnoſco fili, quia in magno profectu es, & ſupergrederis me. *In vitis Patrum libro 5. parte 3.*

B. Frater quidam dixit ſeni. Quid faciam, quia occidit me ſordida cogitatio? Dixit ei ſenex: Quia mulier quando vult ablactare filium ſuum, amarum aliquid ſuperungit vberibus, vt cum ſugere lac venerit, refugiat. Mitte ergo & tu in cogitatione tua amaritudinem. Dicit ei frater: Quæ eſt amaritudo quam debeam mittere? Dicit ei ſenex: Cogitatio mortis, & tormentorum peccatoribus paratorum. *Ibi. parte ſexta.*

C. In ſpeciem pulchrarum mulierũ transformati ſpiritus iugiter quadraginta diebus pugnauerunt aduerſus quendam fratrem, vt traherent eum ad turpem commixtionem. Illo viriliter repugnante, Deus donauit ei vt vltra nullum calorem carnis pateretur. *Ibi parte ſeptima.*

D. Solitarius quidam erat in inferioribus partibus Ægypti, & ecce quædam inhoneſta mulier dicebat iuuenibus. Quid vultis mihi dare, & ego depono iſtum ſolitarium veſtrum? Illi conſtituerunt certum

quid

Digitized by Google

quid dare, & egreſſa veſpere venit in cellam eius velut errans, & cum pulſaſſet cellam, egreſſus eſt ille, & videns eam turbatus eſt dicens: Quomodo huc veniſti? Illa autem dicebat. Errando huc veni. Qui miſertus introduxit eam in atriolum cellæ ſuæ, & intrauit ipſe in cellam ſuam & clauſit. Et ecce infælix illa clamauit dicens: Abba feræ comedent me. Et aperiens introduxit eam veritus iudicium Dei. Cæpit autem diabolus velut ſagittis ſtimulare cor eius in eam, qui cum intellexiſſet diaboli eſſe ſtimulos, dicebat: Viæ inimici tenebræ ſunt, filius Dei lux eſt. Surgens ergo incendit lucernam, & cum inflammaretur, dicebat: Quia qui talia agunt, in tormentum vadunt. Proba ergo te in hoc, ſi potes æternum ſuſtinere ignem. Et mittebat digitum in lucernam, quem cum incendiſſet, ardens non ſentiebat propter nimiam flammam carnalis concupiſcentiæ, & ita vſque mane faciens incendit omnes digitos. Illa hæc videns, à timore velut lapis facta eſt. Venientes vero mane iuuenes ad monachum dicebant: Venit huc mulier ſero. Ille dixit: Etiam. Ecce vbi dormit. Et intrantes inuenerunt eam mortuam & dicunt: Abba mortua eſt. Tunc ille oſtendit eis manus ſuas, dicens: Ecce quid fecit mihi diabolus. Iſta filia perdidit omnes digitos meos, & narrans quid factum fuerat, dicebat: Scriptum eſt, non reddes malum pro malo, & faciens orationem ſuſcitauit eam, quæ caſtè egit reliquũ vitæ. *Eodem libro parte ſeptima. D. Franciſcus iacens in igne, ſcortum impudens ad ſe inuitauit. Accede, inquiens, fruere ſplendido lecto & florido. Illæſus ab igne, mulierem non ſolum à libidine, verum etiam ab impietate retraxit ad Chriſtum. Idem præſtitit in aula Frederici ſecundi Imperatoris. Vide Speculum vitæ D. Franciſci cap. 74. & Barptolo. Piſanum Conformit. fruct. 2. Simile narrat in Francia factum Cæſarius libro decimo, capite ſeptuageſimoquarto. Cantipratanus libro ſecundo, capite ſeptuageſimo. Item Stephanus de Sampaze Luſitanus de beato Petro Conſaluo Dominicano capite quarto vitæ ipſius.*

E. Frater quidam nouem annis manſit impugnatus à cogitationibus ſuis, vt exiret de congregatione, & quotidie tollebat pelliculam ſuam in qua iacebat, vt exiret. Quando fiebat veſperi dicebat in ſeipſo. Cras hinc diſcedam. Et mane dicebat, ſtemus adhuc hodie propter Deum. Qui cũ ita impleſſet nouem annos, abſtulit Deus ab eo tentationem. *In vitis Patrum libro ſeptimo, parte quinta.*

F. Dixit Abbas Antonius, quia non permittit Deus bella excitari in generatione hac, quia ſcit quod infirmi ſunt, & portare non poſſunt. *Ibi. libro decimo, parte prima.*

G. Interrogauit Abbas Paſtor Abbatem Ioſeph, dicens: Quid faciã quando approximant mihi aliquæ tentationes? Reſiſtam illis, an permittam intrare? Dicit ei ſenex: Permitte intrare, & pugna cum eis, nam ita illæ probatiorem te facient. *Ibidem libro decimo, parte quarta.*

H. Venit quidam ſenex ad alium ſenẽ, & cum loqueretur vnus ex eis dixit: Ego mortuus ſum huic ſeculo. Alter vero dixit: Ne confidas in teipſo donec exeas de corpore. Nam ſi de te dicis quia mortuus es, Satanas autem mortuus non eſt. *Ibi lib. 11. parte 4.*

Beatus homo qui ſemper eſt pauidus. Prou. 28.

I. Frater dixit ſeni: Nil video pugnæ, in corde meo. Et dixit ſenex: Tu ſic es velut quadragemina porta, vt quicunque voluerit intrare, quan-

quando voluerit in te & quando voluerit, exeat, & tu non intelligis quæ aguntur, nam ſi haberes ianuam & clauderes eam, nec permitteres intrare per eam cogitationes malas, tunc videres ſtantes foris & pugnantes aduerſum te. *Ibi.*

K. Dicebat quidam ſenex, quia patres noſtri conſueuerunt venire ad cellas nouorum fratrum, qui ſolitarij conuerſari ſolebant, ne quis eorum à dæmonibus lęderetur à cogitatione ſua, & ſi quando aliquis eorum inueniebatur læſus, adducebant eum ad Eccleſiam, & ponebatur peluis cum aqua, & pro eo oratio fiebat, & lauabant omnes fratres manus ſuas in pelui, & perfundebatur aqua illa fratri qui tentabatur, atque ita ſtatim purgabatur. *Ibid. libro decimo-ſeptimo, parte ſecunda.*

L. Matrona quædam nobilis, cum in caſtro in quo manebat, die quadam ſola eſſet, ſubito tam validè eſt inflãmata, vt ignem amoris ferre nõ poſſet. Sed ad portarium deſcendens vt ſibi commiſceri vellet, ſupplicauit. Cui ille vt vir bonus reſpondit: Quid eſt quod loqueris Domina? vbi eſt ſenſus tuus? Reſpice Deum, attende honorem tuum. Illa nil curans cum à portario repulſam pateretur, nutu Dei de caſtro exiens ad flumen, aquis gelidis ſe immerſit, in quibus tam diu ſedit, donec fomitem libidinis extingueret. Tunc ad portarium rediens, & de repulſa gratias agens ait: Si mihi dares mille marcas auri, non modo facerem, quod paulò ante te facere rogaui. *Cæſarius libro quarto miraculorum, cap. 102.*

M. In Francia virginem quandam religioſam & incluſam tentauit dæmõ per ſtimulum carnis. Quæ à Deo petebat liberationem Cui cum oranti Angelus dixiſſet, vis liberari? Dixit: Volo, Domine, volo. Cui dixit: Dic illum verſum pſalmi: Confige timore tuo carnes meas, quo dicto ceſſauit tentatio, ſed ſtatim periculoſius tentabatur de Deo, & fide Chriſtiana, à qua etiam cum lachrymis petiuit liberari. Tunc Angelus dixit ei: Quomodo te habes Soror? Reſpondit: Nũquam peius. Et Angelus, putas te viuere ſine tentatione? Neceſſe eſt alteram harum habeas: Cui illa: Eligo primam, quia etſi immunda, tamen humana eſt. Tunc ſpiritus blaſphemiæ eam deſeruit, & ſtimulus carnis rediјt. *Cæſarius ibidem.*

N. S. Leonis primi Papæ manum cum quædam fœmina communicando cum alijs, in die Paſchæ oſculata eſſet, ipſe tantam tentationem ex hoc concepit, vt manum quæ fuerat occaſio ſcandali, clam amputaret. Verum cum tumultus contra eum inualeſceret, eo quod miſſam non celebraret in anguſtia conſtitutus, totum negotium beatæ virgini commiſit, cui illa manum apportans viſibiliter apparuit, & trunco manus, manum appoſuit. De quo miraculo Pontifex ſanctus non ſolum gratias egit, ſed etiam in ſuis concionibus illud miraculum frequenter omnibus publicauit. *In Chronicis Martini Poloni.*

TERRÆ MOTVS.

A. INter Inſulas Theramenem & Theraſiã, medio vtriuſque ripæ & maris ſpatio terræ motus factus eſt, in quo cum admiratione nauigantium repentè ex profundo cum calidis aquis Inſula emerſit. *Iuſtinus libro trigeſimo.*

B. Marco Claudio Marcello, Quinto Fabio Labeone Conſulibus in Sicilia, Vulcania Inſula quæ ante non fuerat,

fuerat, repentè mari edita vſque nunc manet. *Oroſius de orcheſtra mundi libro quarto.*

C. Apud Conſtantinopolim per tres menſes terræ motu terra fluctuante, quidam adoleſcentulus coram omnibus orantibus ſublatus in aera diuina voce monitus eſt, vt factis litanijs canerent omnes Sáctus, ſanctus, ſanctus, & immortalis, miſerere nobis, quo facto ceſſauit terræ motus. *Sigebertus in Chronicis ad annum* 444. *Paulus Diaconus hiſt. libr.* 14.

Testamentum.

A. Qvidam vſurarius cum faceret teſtamentum, aſtante Sacerdote, & multa legaret amicis ſuis, & nihil ordinaret pro anima ſua, dixit illi Sacerdos: Domine recordemini de anima veſtra. Et ille: Bene dicitis Domine, quia tradideram illam obliuioni. *Humbertus libro de dono timoris.*

B. Gayus Falcidus Tribunus plebis, legem tulit, ne quis plus teſtamento legaret, quam vt quarta pars hæredibus ſupereſſet. *Euſebius in Chronicis.*

C. Militantis cuiuſdam pater, cum de morte filij falſum è caſtris nuncium accepiſſet, alijs hæredibus ſcriptis deceſſit. Deinde narrat qualiter illud teſtamentum authoritate Iudicum fuit annullatum. *Valerius libro ſeptimo, capite ſeptimo, & Cicero de Oratore libro primo.*

D. M. Annei equitis Romani filius à Suffænate Auunculo ſuo adoptatus, teſtamentum patris naturalis, quo præteritus erat, apud Centumviros reſcidit, cum in eo Tullius Pompei Magni familiaris, ipſo quidem Pompeio ſignatore hæres ſcriptus eſſet. *Ibidem Valer.*

Testis.

A. Dixit Abbas Paſtor, quia ſcriptum eſt, quæ viderũt oculi tui iis teſtimonium perhibe. Ideo dico vobis niſi palpaueritis manibus veſtris, nolite teſtificari de peccato fratris. Aliquando enim quidã frater ſeduct⁹ eſt in eiuſmodi re, & apparuit quaſi quod frater quidã cum muliere peccaret, qui dum impugnaretur à cogitationibus, exiſtimans ſimul eos coire, abijt & pulſauit eos pede ſuo dicens: Ceſſate iam, & ecce erant manipuli meſſis tritici, ideo dixi vobis niſi manibus veſtris palpaueritis, nolite teſtificari. *In vitis Patrum lib.* 24. *parte tertia.*

B. Quintus Scæuola teſtis in reum productus, cum id reſpondiſſet, quod ſalutem periclitantis valde læſurum videbatur, diſcedens adiecit, ita ſibi credi oportere, ſi alij idem aſſeruiſſent, quia vnius teſtimonio aliquem cedere peſſimi eſſet exempli. *Valerius libro quarto, capite primo.*

Theodosius minor.

A. Sic ſapiens fuit Theodoſius iunior, vt inter confabulantes experimẽtum habere crederetur omnium cauſarum. Mane ad ſuas ſorores pergens diuinas dicebat laudes, ſacras literas ſine codice recitabat, loquentibus Epiſcopis velut olim Sacerdos factus ex diuina lectione reſpondebat, patientia & clementia omnibus eminebat. Dum aliquando familiarium interrogaretur voce, cur nullum ſe lædẽtium morti ſubijceret? vtinam, inquit, eſſet poſſibile ad vitam mortuos reuocare. Tanta pietate præcelluit, vt Deo conſecratos omnes honoraret, præcipuè quos audiebat vene-

venéranda actione pollere. Si quando bella mouerentur, ad Deum confugiebat, inimicos orationibus ſuperabat. *In hiſt. tripartit lib. 11. cap. 17.*

THEODOSIVS SENIOR.

A. HIc Theodoſius ſenior contra Eugenij Tyranni robuſtum exercitum magis orando, quam feriendo pugnauit. Pugnante eo tela aduerſariorum in ſeipſos retorquebantur. Vnde & Poeta Claudianus, in eius laudibus dixit:

In Panegyrico de tertio Honorij Conſulatu. *O nimium dilecte Deo, cui militat æther.*
Et coniurati veniunt ad claſsica venti.
Auguſt. de ciuitate Dei libro quinto, capite vigeſimo-ſexto. Nicephorus libro duodecimo, capite 79.

B. Eccleſiæ ſe membrum magis eſſe quam in terris regnare gaudebat. *Ibi.*

THESAVRVS.

A. ANno Imperatoris Mauritij ſecundo, Guntrannus Francorũ Rex in venando feſſus, dum in gremio armigeri ſui dormiret, iuxta riuum aquæ, vidit armiger ex ore eius paruum animal exire, cui volenti trans riuum tranſire, nec valenti, armiger eius gladio trans riuum poſito, viam ei eundi & redeundi parauit, quo iterum in eius os intrante, Rex expergefactus eſt, & dixit ſe per ſomnium, per pontem ferreum tranſiſſe, & ſub quodã monte multos theſauros vidiſſe. Quo cum Rex perrexiſſet, ſecundum fidem ſomnij, multos theſauros inuenit, & Eccleſię vſibus delegauit. *Vincent. in ſpec. hiſt. libr. 23. cap. 2. & apud Sigeb. ad annum 585.*

B. Quidam ſenum dicebat: Caritas depoſitum ciborum, aut pecuniarum ſeruare non nouit. *Socrates in hiſtoria tripartit. libro 8. capite 1.*

S. THOMAS DE AQVINO.

A. CLericus quidam in ſinodo Epiſcoporum prædicare compulſus, anguſtiabatur quidnam dignè poſſet, coram tot prælatis Eccleſiæ prædicare. Cum autem oraret, venit diabolus & dixit ei: Quid triſtaris? Dicas eis iſtud, & non aliud. Principes inferni ſalutant Principes eccleſiæ. Læti omnes nos gratias eis referimus, quia cum ipſis prælatis eorum ſubditi ſimul nobis offeruntur, & per eorum negligentiam ad nos fere deuoluitur totus mundus. Inuitus quidem tibi dico, ſed per Deum coactus. Reſpondit Clericus: Mihi, ſi narrauero, non credetur. At ille tangens maxillam eius. Ecce, inquit, ſignum, nigredo inſolita faciei tuæ, hanc antequam prædices, non tangas, poſt prædicationem, aqua benedicta delebis. Proceſſit ille prædicaturus, & mirantibus cunctis cum ſigno indito faciei, quæ iuſſa ſibi fuerant, recitauit, & omnium corda ad horrorem maximum commouit. Hæc acta ſunt Pariſijs anno ab incarnatione Domini 1248. quæ cum nobilis adoleſcens Thomas de Aquino nomine vereretur, ordinem intrauit Prædicatorum Bononiæ. *Cantipratanus de Apibus libro primo, capite vigeſimo.*

THOMAS MARTYR.

A. DVm Clerici in ſepultura S. Thomę martyris incepiſſent in miſſa Requiem, ſubito Angeli aſtãtes martyris miſſam incipiunt. Lætabitur iuſtus in Domino &c. Et continuo Clerici illam proſequuntur. *In legenda ipſius. Simile legitur de beato Alberto Carmelita apud Surium ſeptimo Auguſti.*

Auis

B. Auis quædam edocta loqui, cum Niſus eam inſequeretur, ſicut didicerat, cæpit clamare S. Thoma adiuua me, & ſtatim Niſus mortuus cecidit. *Vbi ſupra.*

Tiberivs.

A. Tiberius Cæſar, adulationes ſic àuerſatus eſt, vt ſi quid in concinna oratione blandius de ſe diceretur, non dubitaret interpellare, ac reprehendere, ſed & aduerſus conuitia, & malos rumores de ſe firmus & patiens erat. In vrbe libera, linguam, menteſque liberas eſſe debere iactabat. Præſidibus onerandas tributo prouincias ſuadentibus reſcripſit, boni paſtoris eſſe tondere pecus, non deglubere. Senatorem quæſtura remouit, quod vxorem pridie deductam, poſtridie repudiaſſet, mathematicos vrbe expulit. *Suetonius in vita Tiberij.*

B. Tiberius in omnibus negotijs ſuis moroſus erat, vnde cum ſtatueret procuratores in prouincijs, vix aut nunquam mutabat eos, quia ſcientes illi ſe ad modicum habituros procurationem emungunt vſque ad ſanguinem plebeculam, & tanto dominantur grauius, quanto breuius. *In hiſt. ſchol. parte* 8. *cap.* 59.

Timor.

A. Abbatem Theodorum interrogauit frater quidam dicens: Si fiat ſubito ſonus ruinæ alicuius, fit tibi timor Abba? Et dixit ei: Si cælum terræ adhæreat, Theodorus non formidat. Popoſcerat enim à Deo vt auferret ab eo omnem timorem. *In vitis Patrum libro ſeptimo, parte prima.*

B. Deſcendit aliquando Abbas Macarius, ad locum qui dicitur Therenochin, & intrauit dormire in monumento, vbi erant olim ſepulta paganorum corpora, & traxit vnum corpus ſub caput ſuum tanquam plumatium de ſcirpo. Dæmones vero videntes fiduciam eius, volebant eum terrere, & vocabant quandam mulierem dicentes: Nonna illa veni nobiſcum ad balneum. Et alter dæmon ſub ipſo tanquam ex mortuis illis reſpondit, dicens: Peregrinum quendam habeo ſuper me, non poſſum venire. Senex autem non expauit, ſed confidens tundebat corpus illud dicens: Surge vade ſi potes. Quod cum audiſſent dæmones, clamauerunt: Viciſti nos, & fugerunt confuſi. *Ibidem.*

C. Quando moriturus erat Abbas Agatho, tribus diebus manſit immobilis apertos tenens oculos, pulſauerunt autem eum fratres dicentes: Abba vbi es? Reſpondit: In conſpectu diuini iudicij. Dicunt ei: Et tu times? Dixit. Virtute qua potui laboraui, in cuſtodiendis mandatis Dei, ſed neſcio vtrum placuerint opera mea coram Deo. Dicunt ei fratres: & non fidis de tuis operibus, quia ſecundum Deum ſunt? Dixit: Non præſumo niſi prius venero ante Deum. Alia enim ſunt iudicia Dei, alia hominum. Cum autem vellent eum interrogare alium ſermonem, dixit: Oſtendite charitatem, & nolite mecum loqui quia occupatus ſum. Quo dicto emiſit ſpiritum. *In vitis Patrum libro vndecimo, parte prima.*

D. Maſſaniſſa Rex parum fidei in pectoribus hominum reponẽs, ſalutem

ſuam cuſtodia canum vallauit. *Valerius libro nono, capite 13.*

E. Dionyſius Syracuſanorum Tyrannus, ferociſſimarum gentium homines, & præualidos ſeruos ad latera ſua ſubſtituit. Tonſorum metu, tondere filias ſuas docuit. Cubicularem lectum, perinde quaſi caſtra, lata foſſa cinxit, in quem ligneo ponte ſe recipiebat. *Ibidem & Diodo. libr. 20. Tullius Tuſc. 5. & Offic. 2.*

TYRANNVS.

A. CVm Plato vidiſſet Dionyſium prædictum corporis ſeptum cuſtodibus. Quod tantum, inquit, malum feciſti, vt debeas à tam multis cuſtodiri? *Helinandus in Chronicis.*

TITVS.

A. TItus patris auaritiam tanta liberalitate purgauit, vt amor & deliciæ humani generis ab omnibus diceretur, neminem á ſe ſine re, aut ſpe dimiſit. Vnde quærẽtibus domeſticis, cur plura polliceretur quam præſtare poſſet? non oportet, inquit, quenquam á ſermone Principis triſtem diſcedere, idẽ recordatus quod aliquo die nihil dediſſet, dixit: O amici hunc diem perdidi. *Suetonius lib. de duodecim Cæſaribus libr. 11.*

B. Nactus horam qua moriendũ erat, ſuſpexiſſe dicitur cælum, conqueſtus vitam ſibi eripi immerẽti, neq; enim extare vllum factum ſuum pænitentia dignum, vno excepto. Quod autem illud fuerit, nemini noũ fecit. *Ioannes Saresb. in Polyc. lib. 3. cap. 4*

C. Tantæ ciuilitatis & humanitatis fuit, vt omnibus prodeſſe, nullumque punire ſtuduerit. Conuictos coniurationis, dimiſit illæſos. *Ibidem.*

TONITRVVM.

TIberius Cæſar tonitrua præter modum expaueſcebat, & turbatiore cælo coronã lauream geſtabat, quod fulmine afflari negatur id genus frondis. *Suetonius de duodecim Cæſaribus libro tertio.* A.

TORNEAMENTVM.

CVm S. Maria de Ognyes, quadam die pro cuiuſdam defuncti anima oraret, dictum eſt ei: Noli orare pro eo quia reprobatus eſt á Deo. Vulnere enim lætali transfixus, in torneamento fuit mortuus, & æternis incendijs mancipatus. *Iacobus de Vitriaco.* A.

TRAIANVS.

TRaianus militarem gloriam moderatione ſuperauit, Romæ & per ciuitates æqualem ſe exhibens publicè ditans omnes, immunitates ciuibus largiens, relaxans tributa prouincijs, vt de eo diceretur in creatione Imperatoris, fælicior ſis Auguſto, & melior Traiano. *Helinandus in Chronicis.* A.

TRIBVLATIO.

FRater erat, quidam in cella, & ſuper eum venit tentatio, & ſi quis eum videbat, nec ſalutare volebat, nec in cellam recipere, & ſi opus habebat pane, nemo mutuabat ei, & ſi de meſſe veniebat, nemo vt reficeret inuitabat. Venit autem de meſſura per cauma, nec panes habuit in cella ſua, & in his omnibus gratias agebat Deo. Videns autem Deus patientiam eius, abſtulit bellum tentationis A.

tionis

tionis ab eo. Et ecce ſtatim quidam oſtium eius pulſabat, trahens camelum onuſtũ pane ab Ægypto. Quod cum vidiſſet frater cæpit flere dicens: Domine non ſum dignus vel modicè tribulari. Et cum tranſiret tribulatio eius, tenebant eum fratres in cellis ſuis & in Eccleſia, & repauſabant eum. *In vitis Patrum lib. 7. parte 2.*

TRIBVNVS.

A. TRibunis plebis intrare Curiam non licebat Romæ. Ante valuas autem poſitis ſubſellijs decreta Patrum examinabant, vt ſi qua ex eis improbaſſent, rata eſſe non finerent. Itaque veteribus Senatus conſultis. T. litera ſubſcribi ſolebat, eaque nota ſignificabatur, ita Tribunos quoque cenſuiſſe, qui pro commodo plebis excubabant, inque imperijs compeſcendis occupati erant. *Valer. libro ſecundo, capite primo.*

TRIVMPHVS.

A. VIctoribus redeuntibus Romam poſt ſubiugationem regionum, fiebat triplex honor. Primus quod Victori obuiabat populus cum lætitia. Secundus quod omnes captiui currum ſequebantur ligatis retro manibus. Tertius quod ipſe victor indutus tunica Iouis in curru quem trahebant quatuor equi albi, & ducebatur vſque ad Capitolium ſecundum illud Ouidij:

Quatuor in niueis aureus ibis equis.

Ne tamen in his honoribus obliuiſceretur ſui, triplicem moleſtiam oportebat eum illo die ſuſtinere. Prima erat, quia ponebatur cum eo in curru quidam ſeruilis conditionis, vt daretur cuilibet etiam vilis conditionis ſpes perueniendi ad talem honorem, ſi probitas pateretur, ſecunda erat, quod ille ſeruus eum colaphizabat, ne nimis ſuperbiret, dicẽs: Noſce teipſum. Tertia erat, quod in illa licebat impunè cuilibet dicere in perſonam triumphantis opprobria quæque vellet. *Hugutio & pro parte. Hieronymus in quadam epiſtola.*

B. Ob leuia quidam Imperatores triumphos ſibi decerni optabãt, quibus vt occurreretur, lege cautũm eſt, ne quis triumpharet, niſi quinque millia hoſtium vna acie cæcidiſſet. *Valerius libro ſecundo, capite octauo.*

TVBA.

A. CVm Alcibiades Socraticus apud Periclem erudiretur, ille accerſiuit quendam tibicinem, vt nepotem ſuum canere tibijs doceret. Cumque ille tibias ad os appoſuiſſet, pudefactus deformitate oris inflati proiecit tibias, & confregit. Quo exemplo Athenienſes artem illam damnauerunt. *Agellius libro decimoquinto, capite decimo-ſeptimo.*

TVLLIVS.

A. CIcero cum in palatio vellet domum emere, & non haberet pecuniam, à Silla qui tũc reus erat, mutuo ſextercium vicies tacitè accepit. Ea res priuſquam emeretur, prodita eſt, obiectumque eſt ei quod pecuniam domus emendæ cauſa, à reo accepiſſet. Tunc ille permotus negauit ſe accepiſſe, dicens ſe domum nõ empturum, atque adeo falſum eſt, inquit, quod dicitis, vt verum ſit, me pecuniam accepiſſe ſi domum emero. Sed cum poſtea emiſſet, & hoc ab inimicis in Senatu ei obijceretur, riſit ſatis, atque inter ridendum. Imprudentes, inquit, homines eſtis,

cum ignoratis patrisfamilias prudentis eſſe quod emere velit empturum ſe negare propter competitores emptionis. Sic quod negare non poterat, faceto eluſit & diluit dicto. *In Polycr. lib. quinto, cap.* 15.

TVTOR.

Vide Lex. d.

VENATIO.

A. QVodam tempore Edgarus Rex Angliæ venatum iuerat, & S. Dunſtanum miſſam differre rogauit donec rediret. Appropinquante hora tertia Regem expectans ſtat cubitis innixus altari. Tunc ſubito ſopore leui preſſus rapitur in cælum, & immixtus Angelis, audit eos ſanctæ Trinitati modulatis vocibus canere Kyrie eleiſon, quorum cantum retinens ad ſe reuerſus eſt, & quærit, ſi Rex aduenißet. Reſpondetur, non. Iterum ergo orat, & iterum raptus audiuit ibi voce altiſſima dici. Ite miſſa eſt: Cumque reſponderetur Deo gratias, accurrerunt Clerici. Regem adeſſe dicentes. Quibus ille reſpondit, quod iam miſſam audierat, nec aliam eo die celebraturus erat. Interrogatus quare, viſionem aperuit, & ſumpto ex hoc ſermone prohibuit Regi ne in dominica die amplius venatum pergeret. *Vincentius in ſpeculo hiſtoriali libro 25. capite 85.*

B. Gens Thebana fœda parricidijs, inceſtibus deteſtanda, inſignis fraude, nota periurijs huius maleficij imprimis præcepta congeſſit, quæ poſtea ad gentem mollem, leuem & impudicam (Phrygios loquor) tranſmitteret.

Quomodo hæ infames notæ Thebanis inurantur, cognoſces ex Senecæ tragedijs. Diodoro ſiculo lib. quarto. Sophocle, Euripide, Statio. Totum porro hunc locum mutuatus eſt Petrus Bleſenſis ex Polycratico lib. 1. c. 4. Sareſberienſis Epiſcopi Carnutenſis quem vt præceptorem ſuum crebrius commendat. Cæterum merito grauis vtriuſque in venationem, cenſura hæc videri poteſt, cum eam conſtet natura ſua, ſi abſint abuſus, eſſe licitam & honeſtam. At Petrus noſter in epiſtola quinquageſima-ſexta inuehitur in Epiſcopum, qui totam vitam, neglecto ſuo officio, canum venationi impendebat, quo fit vt venationis ſtudium acrioribus verbis inſectetur.

Ioannes Sareſb. in Polycr. lib. 1. cap. 4. & Petrus Bleſenſis ex eo in epiſt. 56.

VENDITIO.

Vide Emptio. Mercator. b.

VENENVM.

S. Patritius Scothorum Regem oratione ſanauit, ac toti prouinciæ obtinuit quod nullum venenoſum animal ibi viuere poſſet, quod non ſolum obtinuit, imo etiam ligna & coria illius regionis (vt dicitur) contraria ſunt veneno. *In aurea legenda de eodem.* A.

Rex Mithridates dum puer eſſet, tutorum inſidias paſſus eſt, eumque veneno petiere, quod metuens antidota ſæpius bibit, vt nec volens quidem ſenex veneno potuerit mori. *Agellius lib. 17. cap. 16.* B.

Rutæ folia quatuor, cum duabus nucibus & totidem caricis, admixto ſale, quotidie ieiunus Mithridates edebat. *Helinandus.* C.

Cum Mithridates vellet hauſto veneno perire, ne à filio interficeretur, nec veneno confici poſſet, militem quendam inuitauit eique iugulum præbuit. *Eutropius lib. 6. Romanæ hiſtoriæ. Agellius lib. 17. cap. 16. ſcribit ſuo ſe gladio Mithridatem interemiſſe.* D.

Arnulphus Imperator hauſto ve- E.

neno

Digitized by Google

neno per triduum excitari non potuit, apertis oculis, nil loqui aut ſētire valens. *In ſpec. hiſt. lib. 25. cap. 57.*

F. Mortuo Caio caligula inuenta eſt arca variorum venenorum, quibus Cæſare Claudio iubente demerſis, infecta Maria redduntur, non ſine magno piſcium exitio, quos enecatos ad litora æſtus eiecit. *Oroſius lib 7. c. 5.*

VENIA.

A. NObilis quidam miles fratrem vterinum ab ignobili quodā occiſum perdiderat. Fugiente autem de patria occiſore, contigit vt nobilis ille cum multo comitatu, ſoli in agro occiſori occurreret inopinato, qui cum euaginato gladio inimicum expetijt. Occiſor in terram proſtratus clamabat: Miſerere mei nobiliſſime vir pro illo qui tui miſertus morte ſua mundum redemit. Continuo ille manum retraxit. Sed cum hoc ignauiæ aſcriberetur à ſuis, & iterum manum extenderet, iterato veniam petenti ignouit, tertio increpatus, cum miſer ille ob euaſionem anguſtiæ quam eſſet omnis caro in extremo iudicio perpeſſura veniam precaretur, reſpondit: Et ego tibi prorſus mortem fratris indulgeo. Nec mora eadem die Eccleſiam ingreſſus vbi coram crucifixo flexit genua tertio, viſus eſt à S. quodam viro ad ſingulas genuflexiones, Crucifixus caput inclinare. *Thomas Cantip. lib. 2. de apibus cap. 18.*

VENVS.

A. SOphocles ætate iam ſenior cum ab eo quidam quæreret, an etiam nunc rebus venereis vteretur. Dij meliora, inquit, libenter enim iſthinc vt ex aliqua furioſa profugi dominatione. *Valerius libro quarto, capite tertio. Cicero in Catone.*

VENTER.

A. SErapion per triduum moratus Athenis à nullo panem accepit, nec pecuniam habebat, nec peram, vel pellem præter ſyndonem qua erat amictus. Cum ergo ieiunus vſque ad quartam diem perueniſſet, cæpit fortiter eſurire. Stetit ergo ſuper colliculum vrbis vbi primates conſiliū habere conſueuerant, & illic manus ſuas percutiendo vim ſe maximam pati clamabat dicens: Athenienſes viri ſuccurrite. Illi vero quæſierunt vnde veniſſet, vel quid pati ſe diceret? Ille reſpondit: Genere ſum Ægyptius, conuerſatione monachus, ex quo de patria mea diſceſſi, trium fæneratorum manus incurri, quorū duos quidem quocunque modo debitum ſoluens potui euadere, tertius autem adhuc retinet me, nec habeo vnde poſſim illi ſatisfacere. Illis autem quærentibus quis eſſet, & opem pollicentibus dixit: Cupiditas pecuniæ, deſiderium voluptatis, & voracitas ventris. Hi tres ſemper mihi moleſti fuerunt ab initio iuuentutis, quorum duos euaſiſſe videor, tertiū vero non poſſum ferre. Cum enim quarto die iam ex neceſſitate ieiunem, vrget me ſæuus fœnerator, exigens debitum. Tunc quidam philoſophorum obtulerunt ei denarium vnum. Quo ille ſumpto & cuidam qui panes vendebat dato, pane ab eo ſuſcepto, mox ab vrbe profectus eſt. *Heraclides in Paradiſo ſuo.*

VENTVS.

Vide Magia. h.

VERECVNDIA.

A. TRanſeunte aliquando Abbate Effrem, vna proſtituta ex immiſſione cuiuſdā, cæpit ei blandiri, cupiens eum ad commixtionem allicere, vel ſaltem ad iracundiam prouocare, quia nunquam aliquis vidit eum iraſcentem & litigantem. Ipſe autem dixit ad eam. Sequere me. Cum vero veniſſet in loco populoſo dicit: Veni huc, ſicut voluiſti, commiſceor tecum. Illa autem hoc videns dicit ei: Quomodo poſſumus hic hoc facere tanta multitudine aſtante? Ipſe vero dixit ei: Si erubeſcis homines, quanto magis debemus eum erubeſcere, qui tenebrarum reuelat occulta? Illa ſic confuſa & confutata receſſit. *In vitis Patrum libr. decimo, parte tertia.*

VERITAS.

Vide Dæmon.

VESTA.

A. DEæ Veſtæ perhibent virgines ſolere ſeruire, quod ſicut ex virgine, ita nihil ex igne naſcitur. *Auguſt. de ciuit. Dei lib. 4. cap. 10.*

VESTIS.

A. SVnt nonnulli qui cultum ſubtilium pretioſarumque veſtium, non putant eſſe peccatum. Quod ſi culpa non eſſet, nequaquam ſermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod diues qui torquetur apud inferos, byſſo & purpura indutus fuiſſet, quā culpam inde agnoſcimus, quia ſi adiectio vilis indumenti virtus non eſſet, Euangeliſta de S. Ioanne Bapt. non diceret, quod erat indutus pilis camelorum. *Greg. in quadam homilia.* *Lucæ 16.*

B. Quidam Rex Angliæ Gulielmus nomine, quodam mane cum calciaretur nouas caligas, quæſiuit á ſuo Cubiculario quanti conſtaret. Cumque ille reſpondiſſet, tribus ſolidis. Indignans, fili, inquit, meretricis, ex quo habet Rex caligas tam exilis pretij? Vade adfer mihi emptas marca argenti. Ille viliores adferens, tanti emptas mentitus eſt. Et ait illi Rex: Iſtæ regiæ maieſtati conueniunt. Itaque ex eo tempore cubicularius pretium veſtium eius pro voluntate numerabat. *Helinandus in Chronicis.*

VICTORIA.

REx Pyrrhus ſicut ad deuincenda regna inuictus habebatur, ita deuictis & acquiſitis celeriter carebat, tanto melius ſtudebat acquirere imperia, quam regnare. *Vincentius in ſpeculo hiſt. lib. 6. cap. 23.* A.

Faliſcorum ciuitas aliquoties rebellando ſemperque aduerſis contuſa prælijs tandem ſe Quinto Lutatio Conſuli dedere coacta eſt, aduerſus quam ſæuire cupiens populus Romanus, poſtquam à Papyrio cuius manu, iubente Conſule, verba deditionis ſcripta erant, doctus eſt, Faliſcos non poteſtati, ſed fidei Romanorum commiſiſſe, omnem iram depoſuit, pariterque viribus odij non ſanè facile vinci aſſuetis, & victoriæ obſequio, quæ promptiſſimæ licentiam ſubminiſtrat, ne iuſtitię ſuæ deeſſet, obſtitit. *Valerius libro ſexto, cap. quinto. Liuius libro quinto. Florus lib. 1. capite 22. Frontinus lib. 4. Stratag. cap. 4.*

VIGILIA.

MOs fuit olim (vt refert Ioannes Beleth) vt in feſtis Sanctorū, homines cum vxoribus & filiabus ad Eccleſiā venirēt, & ibi cū luminaribus A. *Cap. 137. de Offic. Diuino.*

ribus pernoctarent, ſed quia multa adulteria in ijs vigilijs fiebant, ſtatutum fuit, vt vigiliæ in ieiunia conuerterentur. Nomen tamen antiquū retentum eſt. *In aurea legenda de ſancto Laurentio. Conſule Baronum ad 5. Ianuarij in notis martyrol.*

VINDICTA.

A. QVidam frater læſus ab alio fratre venit ad Abbatem Syſoy Thebæum & dicit ei: Læſus ſum à quodam, & me volo vindicare. Senex autem rogabat eum dicens. Noli fili, ſed magis dimitte Deo vindictam. Ille vero dixit, Non quieſcam, donec me vindicauero. Dixit ei ſenex: Oremus frater. Et ſurgens dixit: Deus iam te opus non habemus cogitare de nobis, quia nos ipſi vindictam facimus. Hæc audiens frater cecidit ad pedes ſenis dicens: Iam non contendam cum fratre meo, ſed obſecro ignoſce mihi. *In vitis Patrum lib. 16. parte prima.*

B. Quadam die dum Macarius Alexandriæ Præsbyter in cella matutinis ſederet, vulneratus eſt in pede à culice doléſque manu ſua eum premit, qui & moriens plurimum cruoris effudit. Reprehendens ergo ſe ita ſe condemnauit, vt in pratis Scythiæ nudus per ſex menſes ſederet, vbi culices carbonibus ſimiles perforant cutem. Sic ergo illic exulceratus eſt, vt elephantioſus appareret. *Heraclides in libro qui dicitur Paradiſus.*

C. Poſt Piſiſtratum, Diocles filius eius per vim ſtuprata virgine à fratre puellæ interficitur. Hippias autem frater Dioclis tenens fraternum imperium comprehendi iubet fratris interfectorem, & nominare cogit omnes conſcios cædis, qui conſulto nominauit omnes amicos Tyranni, quibus interfectis interrogatus aliquis de conſcijs ſupereſſet, reſpondit neminem eſſe quem amplius mori vellet præter ipſum Tyrannum, qua voce eiuſdem Tyranni ſe victorem poſt vindictam ſororis pudicitiæ oſtendit. Huius virtute admonita ciuitas libertatis Hippiam regno expulit. *Iuſtinus libro ſecundo.*

VINVM.

A. DIcebant de Abbate Petro cognomento Pyamo, quia vinum non bibebat. Quando autem ſenuit, rogabant eum vt ſumeret modicum vini. Qui cum nollet, tepeſaciebant aquam, & ita ei offerebant, & dicebat: Credite filij, quia velut conditū illud accipio, & adiudicauit ſe tepida aqua eſſe contentum. *In vitis Patrum libro quarto, parte tertia.*

B. Facta eſt aliquando celebratio miſſarum in monte Abbatis Antonij, & inuentum eſt ibi modicum vini, & ſenum vnus tollens paruum calicem portauit ad Abbatem Siſoy & dedit ei, & bibit ſemel. Secundo accepit & bibit. Obtulit ei & tertio, ſed non accepit dicens: Quieſce frater, an neſcis quia eſt Sathanas? *In vitis Patrum libro quarto parte quarta.*

C. Calentibus ingenijs ſubſtrahas vinum, quod pueris negandum Plato putat, ignem enim vetat igne excitari. *Seneca lib. 2. de ira cap. 20.* *Lib. 2. de Legibus.*

VIRGINITAS.

A. FErtur S. Baſilij Cæſarienſis Epiſcopi diſtricta ſententia. Et mulierem, inquit, ignoro, & virgo non ſum. In tantum intellexit corruptionem carnis nō tam in mulieris eſſe abſtinentia, quam in cordis integritate. *Ioannes Caſſianus de inſtitutis monachorum lib. 6. cap. 19.*

Boues

B. Boues ex parte prata depauerant, porci etiam quædam ſuffoderât, pars cætera quæ manebat illæſa, diuerſis floribus quaſi picta vernabat. Speciē, inquit S. Martinus, gerit illa pars, coniugij, quæ pecore depaſta eſt, etſi non penitus amiſit gratiam herbarū, nullam tamen florum retinet dignitatem. Illa vero quam porci foderūt, fornicationis fœdam imaginem prætendit. Cæterum illa portio quæ nullam ſenſit iniuriam, virginitatis gloriam oſtendit. *In Dialog. Seueri libro ſecundo, capite vndecimo.*

C. Cum Domitilla neptis Domitiani Aureliano filio Conſulis nupta eſſet, SS. Nereus & Achilleus ei fidem prædicauerunt, & virginitatem commendauerunt. Illa vero inter cætera dixit: Scio patrem meum eſſe Zelotypum, & matrem meam ab eo contutia multa paſſam eſſe: Nunquam vir meus talis futurus eſt. Cui illi: Quādiu ſponſi ſunt, videntur eſſe benigni, ſed mariti effecti crudeliter dominantur, & ancillas aliquando præferunt dominabus. Tunc illa credidit, & virginitatem vouit, & á S. Clemente velata eſt. *In aurea legenda de eiſdem Sanctis.*

D. Triginta Athenienſium Tyranni cum Pſidonem necaſſent, in conuiuio filias eius virgines ad ſe venire iuſſerunt, ac ſcortorum more nudari, ac ſuper pauimenta patris ſanguine cruentata impudicis geſtibus ludere, quæ pauliſper diſſimulato dolore cum temulentos conuiuas cernerent, quaſi ad requiſita naturæ regredientes inuicem ſe cōplexæ præcipitauerunt in puteum, vt virginitatem morte ſeruarent. *Hieronymus contra Ionimanum libro primo, capite vigeſimo-ſexto.*

E. Certe Romanus populus quanto honore virgines ſemper habuerit, hinc apparet, quod Conſules & Imperatores & in curribus triumphantes & omnis magiſtratus eis de via cedere ſolitus ſit. *Idem ibidem.*

F. Spartiatæ & Meſſenij diu inter ſe habuere amicitias, in tantum, vt ob quædam ſacra etiam virgines ad ſe mutuo mitterent. Quodam ergo tēpore cum quinquaginta virgines Lacedæmoniorum Meſſenij violare tētaſſent, de tanto numero ad ſtuprum nulla conſenſit, ſed omnes libenter pro pudicitia occubuerunt. Quare graue bellum & lōgiſſimum concitatum eſt. *Idem libro primo, cap. 26.*

VISVS.

A. Aſcendit præsbyter de Scythi ad Epiſcopum Alexandriæ, & quādo reuerſus eſt interrogauerunt eum fratres, quomodo eſt ciuitas? Ille reſpondit: Credite mihi, quia ibi faciem nullius vidi niſi Epiſcopi. Extorſi animum meum ne intuerer faciem hominis. Ex qua relatione profecerunt fratres. *Ex l. doctrinæ Patrum num. 12. & lib. de mortificatione propriæ ſenſualitatis, numero 31.*

B. Dicebāt de Abbatiſſa virgine Sara, quod ſuper alueum fluminis ſexaginta annis habitauerit, & nunquam inclinata eſt, vt fluuium aſpiceret. *In vitis Patrum libro ſeptimo, parte 2.*

C. Dum Iulianus Apoſtata Conſtantinopoli ſacrificaret Fortunæ, Maris Epiſcopus Chalcedonæ, qui præ ſenio lumen amiſerat, ipſum impium & Apoſtatā appellauit. Cui Iulianus ait: Neque galilæus tuus potuit te curare? At ille: Deo gratias ago, quia ideo me lumine priuauit, ne te videā pietate priuatum. Iulianus autem nihil amplius reſpondens abſceſſit. *In aurea legenda de decollatione S. Ioannis Baptiſtæ, & hiſt. tripart. lib. 6. cap. 6.*

Cum

D. Cum S. Franciſcus propè Aſſiſium, in quodam domicilio valde ſtricto cũ fratribus ſuis morã traheret, accidit, vt Romæ coronandus Imperator Otto cum magna pompa illac tranſiret. At vir ſanctus cum ſecus viam maneret, nec ipſe nec aliquis fratrum ſaltem aſpicere de tugurio voluit, præter vnum ſolum ex ipſis, cui gloriam huiuſmodi modicũ duraturam Imperatori conſtanter nunciare præcepit. *In ſpec. hiſt. lib. 31. c. 99.*

E. Quoſdam legimus effodiſſe ſibi oculos ne per viſum à contemplatione philoſophiæ auocarentur. *Hieronymus contra Iouinianum.*

F. Ammonius ita ſine curioſitate fuit vt Romam cum Athanaſio veniens nullum opus inſpiceret ciuitatis, niſi tantum Petri & Pauli baſilicas. *Socrates in trip. hiſt. lib. 8. capite primo.*

G. S. Bernardus annum in cella nouitiorum exegerat, cum adhuc putaret in capite Eccleſiæ vnam tantum vitream eſſe feneſtram, cum tamen tres eſſent. *In eius geſtis apud Surium 20. Aug. lib. 1. cap. 4.*

VITA.

A. S. Barlaam interrogatus à Ioſaphat quot eſſet annorum & vbi conuerſaretur, reſpondit: Annorum ſum quadraginta quinque in deſertis terræ Sennaar degens. Ad quem Ioſaphat. Amplius Pater mi quam 70. annorum appares. At ille ſi à natiuitate mea quæris diſcere, ſum amplius quam ſeptuaginta annorum, ſed non à me computantur quotquot in vanitate ſeculi conſumpſi. *In aurea legenda de Barlaam.*

B. Sacerdotes arborum ſolis & lunæ, vtentes pomis ſolis & lunæ, 400. annos viuebant illæſi. *Ibidem cap. 5. de Alexandro in notula marginali.*

C. Plinius ſecundus dicit eſſe adhuc gentem, vbi ducentos annos viuitur. *Auguſt. de ciuit. Dei lib 15. cap. 5.* *Lib. 7 ca. 48. hiſt. nat.*

D. Anno Domini 104. Ioannes de Temporibus, defunctus eſt qui vixit 361. annis, à tempore Karoli magni cuius armiger fuerat vſque ad Ludouicum iuniorem. *In Chronico Martini Poloni. Auctores plures affert Genebrardus lib. 4. Chronol.* *vel A ſtampu.*

VITRVM.

A. Apud Petronium Trimalchio refert Fabrum fuiſſe qui vitrea vaſa faceret tantæ tenacitatis, vt non magis quam aurea, vel argentea frangerentur. Qui cum phiala vitrea quadam die adiens Cæſarem admiſſus eſt, monſtrata ſoliditate vaſis illius per eius vehementiſſimum iactum ſuper pauimentum & mallei tunſionem, quæſiuit Imperator, an alius hanc ſciret vitrorum conditurам. Quod cum negaret, eum decollari præcepit, dicens, quia ſi hoc artificium innoteſceret, aurum & argentum vileſcerent quaſi lutum. *Ioannes Sareſb. in Polyc lib. 4. cap. 5. & P. Damianus l. 4. poſtrema epiſtola.*

VOLATVS.

A. Fauorinus philoſophus affirmat ſimulachrum columbæ è ligno ratione quadam, & diſciplina mechanica factum ab Archyta volaſſe. *Agellius in libr. 10. cap. duodecimo, noctium Atticarum.*

B. Circa annum Domini 1070. fuit quidam Oliuerus nomine, qui ante in iuuentute pennas & manibus & pedibus ſuis neſcio qua arte innexuit, vt Dædali more volaret, qui tandem venti & turbinis violentia ſimul & temeritatis cõſcius cæcidit,

perpetuo poſtea debilis crura effectus. Ipſe vero ferebat fuiſſe cauſam ſuæ ruinæ, quod caudam in poſteriori parte fuerat oblitus aptare. *Helinandus in Chronicu.*

VOLVNTAS.

A. Metellus Celer ſtuproſæ mentis acer punitor fuit. Gn. Sergio Silo promiſſorum matrifamiliæ nummorum gratia diem ad populum dicendo, eumque hoc vno crimine damnando. Non enim factum tunc, ſed animus in quæſtionem deductus eſt, pluſque voluiſſe peccare nocuit, quam non peccaſſe profuit. *Valerius libro ſexto, capite primo.*

VOLVPTAS.

A. Senectutem dicunt carere voluptatibus. O quam præclarum munus ætatis! Siquidem id aufert quod in adoleſcentia eſt vitioſiſſimum. Archyta enim Tarentinus dixit nullam capitaliorem peſtem, quam voluptatem corporis à natura datam. Et Plato, eſcam malorum eam vocat. *Tullius in libro de Senectute.*

B. Sæpe audiui à maioribus natu, qui ſe pueros à ſenibus audiſſe dicebant mirari ſolitum Fabritium quod cum apud Regem Pyrrhum legatus eſſet, audiſſet à Theſſalo Ciue eſſe quendam Athenis, qui ſe ſapientem profiteretur, eumque dicere omnia quæ faceremus ad voluptatem eſſe referenda. Quod ex eo audientes M. Curium & Titum Cornucanum optare ſolitos vt id Samnitibus ipſique Pyrrho perſuaderetur, quo facilius vinci poſſent, cum ſe voluptatibus dediſſent. *Vbi ſupra.*

C. Quanto caro ſibi procurat ſuauiorem cibi molliciem, tanto poſt exhalabit putrefacta fætorem. Venetiarum Ducis cuiuſdam vxor tam tenere & delicatè viuebat, vt ſe communibus aquis dedignaretur abluere, ſed eius ſerui de rore vndique collecto laborioſum ei balneum præparabant, cibos non manibus ori, ſed furcinulis aureis adhibebat, redolebat eius cubile diuerſis generibus aromatum. Sed dum adhuc viueret, corpus eius computruit, ita vt totum cubiculum intolerabili fætore compleret, nec fætorem aliquis tolerare poterat, niſi ex ancillis vna, & ſic miſerè obijt amicis etiam lætantibus, relinquens exemplum vt carnis abnegantes delicias, iugiter habeamus ante oculos finem noſtrum. *Gulbertus Tornacenſis in tractatu de morte ex Petri Damiani epiſtola ſeptima, capite nono ad blancam Comitiſſam.*

D. Iulius Cæſar aiebat in bello corpora hominum gladijs, in pace voluptatibus vulnerari. *Ioannes Sareſberienſis in Polycratico libro quarto, capite tertio.*

E. Cato dicebat militibus ſuis. Cogitate cum animis veſtris ſi quid per laborem rectè feceritis, labor iſte recedet à vobis cito benefactum à vobis dum viuitis non recedit: ſed ſi qua per voluptatem nequiter feceritis, voluptas cito abibit, nequiter factum apud vos ſemper manebit. *Vincentius in ſpeculo hiſtor. libro ſexto, capite 107.*

VOTVM.

Digitized by Google

Votum.

A. QVi voto aliquid dederat, ſi volebat illud emere, vltra æſtimationem pro quo alij daretur, addere debebat quintam eius partem, quod ideo ſtatutum eſt, ne qui vouerat, ad recipiendum quod vouerat, aſpiraret quaſi pœnitentia ductus, ne etiam digniorem ſe alijs in emptione eius rei ſe putaret, quia eam dederat. *In hiſt. ſcholaſt. ſuper Leuiticum, cap. de decimis & votiuis.*

Vox.

A. IN vim vocis interdum eſt timor incitamentum, quam non ſolum acuit, ſed etiam ſi nunquam fuerit extorquet. Denique cum Olympiade 58. victor Cyrus intraſſet Sardis Aſiæ oppidum, vbi tunc Crœſus latebat, Achis filius Regis mutus ad id vſque tempus in vocem erupit timoris. Exclamaſſe enim dicitur. Parce patri meo Cyre, & hominem te eſſe vel caſibus noſtris diſce. *Solinus de mirabilibus mundi, cap. de homine. Valerius Maximus libro quinto, capite quarto. Agellius lib. quinto, cap. nono. Herod. lib. 1.*

Vſura.

A. SIcut cum ſerpens mordet in ſilentio, parum effectus illius percipitur in principio, ſed poſtea inflatur, ſic vſuræ malum non ſentitur in principio, ſed poſtea aſcendit ad magnam ſummam, & deuorat totam hominis ſubſtantiam. *Rabbi Salomon ſuper Exodum, capite vigeſimo-ſecundo.*

B. Pariſius quidam magnus vſurarius compunctus, Mauritium Epiſcopum conſuluit, quomodo ſaluus fieret. Ille in ædificatione Eccleſiæ beatæ Mariæ virginis feruens conſuluit ei, vt pecunias ſuas ad ſtructuram Eccleſiæ illius daret. Qui hoc conſilio aliquantulum ſibi ſuſpecto, magiſtrum Petrum Cantorem adijt. Qui dixit ei: Vade, & fac clamare quod paratus ſis omnibus reſtituere. Factumque eſt ita. Deinde rediens ad Cantorem, dixit: Omnia iniuſtè ablata teſte conſcientia omnibus venientibus ad me reſtitui, & adhuc ſuperſunt plurima. Tunc ille ait: Modo poteris eleemoſynas facere. Ipſe etiam per plateas nudus in femoralibus inceſſit ſeruo cum virga ipſum impellente & clamante: Ecce quem pro pecunijs ſuis Principes honorabant. *Cæſarius in Dialogis Miraculorum libro ſecundo, capite trigeſimo-quarto.*

C. Prædicator quidam volens oſtendere ignominioſum vſurandi officium, cum in fine ſermonis faceret abſolutionem, dixit, quod omnes ad abſolutionem ſurgerent, iuxta officia ſua, prout eos vocaret. Primo dixit: Surgant fabri, quibus ſurgentibus & abſolutis dixit: Surgant paniſices, & ſic de alijs, & in vltimo dixit: Surgant vſurarij. Et licet plures eſſent, nullus ſurrexit, ſed ſe abſcondebant, & alijs irridentibus receſſerunt confuſi. *Iacobus de Vitriaco.*

D. Sacerdos quidam monebat vſurarium de ſalute ſua, quia grauiter infirmabatur: Sed de reſtitutione facienda admonitus dixit. Quomodo hoc facerem? nihil mihi, neque meis filijs remaneret. Cui Sacerdos: Sine hoc non poteſtis ſaluari. Et ille: Dicunt ita ſapiētes, & ſcripturæ? Ille autem: Ita verè. At ille: Et ego volo probare vtrum dicant verum,

quia non reſtituam. Et ſic mortuus eſt, magis timens paupertatem præſentem, quam futuram pænam. *Humbertus de dono timoris.*

E. Vt ait Tullius: Cum à Marco Catone ſtoico philoſopho quæreretur, quid eſſet fænerari? reſpondit: Quid hominem occidere. *In ſpeculo hiſtoriali libro ſexto, capite decimo-ſeptimo.*

VTENSILIA.

A. QVid de Fabritij Luſcini cenſura loquar? narrauit omnis ætas, & deinceps narrabit. Ab eo Cornelium Rufinum duobus conſulatibus & dictatura ſpecioſiſſimè functum, quod decem pondo vaſa argẽtea comparaſſet, perinde ac malo exẽplo luxurioſum, in ordine Senatorio retentũ non eſſe. *Valerius libr. 2. cap. 9. Liuius lib. 14. Agellius lib. 4. cap. 8.*

VTILITAS.

Vide Honeſtas. a. Iuſtitia. f.

VVLPES.

A. VVlpes ſi diu eſurit, volutat ſe in puluere, & fingit ſe mortuam. Ergo volatilia veniunt, & dum volunt eam comedere, comeduntur. Vulpecula ludit cum leporibus, & ſic illos occidit. *Hieronymus in epiſtola ad Præſidium.*

VVLTVS.

Vide Antonius. f. Facies.

VXOR.

A. DVm quædam matrona inflammata amore S. Edmundi quædã ei ſub obſequij velamine offerret, vt per hæc eius animum ad ſe facilius inclinaret, ille verſutiæ muliebris non ignarus, quæſiuit ab ea an ei de conſenſu mariti hæc offerret? Et illa. Latent iſta, inquit, maritum. Cui ille. Sine viri tui conſenſu non recipiam dona tua: Sicque mulier verecundata dona ſua retulit, & ipſe ab eius impetitione liber fuit. *In vita eius apud Surium tomo ſexto.*

B. Gorgias Rhetor librum pulcherrimum de concordia Græcis inter ſe diſſidentibus recitauit Olympiæ, cui Melantius inimicus eius: Hic, inquit, nobis de concordia præcipit, qui ſe & vxorem & ancillam, tres in vna domo concordare non potuit. Æmulabatur enim vxor eius ancillæ pulchritudinem, & virum caſtum quotidianis iurgijs exagitabat. *Hieronymus contra Iouinianum lib. 1. cap. 29.*

C. Cicero rogatus ab Hircio vt poſt repudium Terentiæ, ſororem eius duceret, non acquieuit, dicens ſe non poſſe & vxori, & philoſophiæ ſimul operam dare. *Petrus Bleſenſis epiſt. 79. Herod. lib. 1. in Iouinianum cap. 29.*

D. Pacuuius flens ait vicino ſuo: Amice arborem habeo in horto infælicisſimam, a qua ſuſpendit ſe vxor mea prima, & ſecunda, & tertia. Cui reſpondit amicus: Miror te in tãtis ſucceſſibus lachrymas inueniſſe. Et idẽ: Dij boni arbor illa á quot diſpendijs te ſuſpendit. Da mihi ſurculos de arbore tua vt in mortem vxoris meæ viuificetur, & creſcat. *Idem.*

E. Fertur Theophraſti liber de nuptijs, in quo quæritur. An vir ſapiens ducat vxorem? Et cum definiſſet, ſi pulchra eſſet, bene morigerata, honeſtis nata parentibus, ſi ipſe ſanus & diues ſit ſapientem inire aliquando matrimonium. Hæc autem raro cõcordant. Non eſt igitur vxor ducenda ſapienti. Primum enim impediri ſtudia ſapientiæ. *Et infra.* Si quandoque bona fuerit & ſuauis vxor (quæ tamen rara auis) cum parturiente gemimus, cum periclitante torque-

Digitized by Google

torquemur. Sapiens autem nunquam ſolus eſſe poteſt, quod ſi hominum copia defuerit, loquitur cum Deo. Porro liberorum cauſa vxorem ducere, ſtolidiſſimum eſt &c. Hæc & multa alia ſcripſit Theophraſtus *teſte Hieronymo contra Iouinianum libro primo, capite 28.*

F. Philippum Regem Macedonum intrantem ex more cubiculum vxor excluſit irata, qui excluſus tacuit, & ſe verſu tragico conſolatus eſt. *Idem Hieronymus ibidem.*

G. Martia Catonis filia minor cum ab ea quæreretur cur poſt amiſſum maritum denuo non nuberet, reſpondit: non ſe inuenire virum qui magis ſe quam ſua vellet. Quo dicto oſtendit diuitias magis in vxoribus eligi ſolere, quam pudicitiam. *Idem ibidem.*

H. Marcus Cato Cenſorius habuit vxorem Actoriam Paulam humili natam loco, violentam, impotentem & ſuperbam. Hæc ideo, ne quis putet ſi pauperem duxerit, ſatis ſe concordiæ prouidiſſe. *Ibidem.*

I. Legimus apud Romanos quendam nobilem cum eum amici arguerent, quare vxorem formoſam, caſtam, & diuitem repudiaſſet protendiſſe pedem, & dixiſſe eis, & hic ſoccus quem cernitis nouus videtur vobis & elegans, ſed nemo ſcit præter me vbi me premat. *Ibidem.*

K. Scribit Herodotus quod mulier cum veſte deponat verecundiam, & noſter Comicus fortunatum putat, qui vxorem nunquam duxerit. *Idem capite vigeſimo-nono.*

L. Phoronæus Rex die qua deceſſit, legitur dixiſſe Leontio fratri ſuo, nil defuiſſe ſibi ad plenam fœlicitatem, ſi defuiſſet vxor. Cui quærenti cauſam, reſpondit: Sciunt hoc omnes mariti. *Petrus Bleſenſis epiſtola ſeptuageſima-nona.*

M. Cum Marius filiam ſuam dote diuitem, forma nobilem, fama celebrem, genere illuſtrem, Metello in coniugium obtuliſſet. Malo, inquit, Metellus meus eſſe quam ſuus. Cui Marius: Imo ipſa tua erit. Virum, inquit Metellus, oportet eſſe vxoris, nam ratione logicæ talia ſunt prædicata, qualia ſubiecta eſſe permiſerint. Sic vrbanitate verborum diuertit ab oneribus dorſum ſuum. *Ibidem.*

N. Repudium inter vxorem & virum á condita vrbe vſque ad centeſimum & quinquageſimum annum nullum interceſſit. Primus autem Spurius Caruilius vxorem ſterilitatis cauſa dimiſit, qui etſi tolerabili cauſa motus videbatur, reprehenſione tamen non caruit. *Valerius libro 2. cap. 1.*

O. Quoties inter virum & vxorem aliquod iurgium interceſſerat, in ſacellum Deæ Viriplacæ, quod eſt in palatio, veniebant, & inuicem ibi loquuti contentione depoſita cõcordes redibant. *Ibi.*

P. Veneficij quæſtio & moribus, & legibus Romanis ignota, complurium matronarum comperto ſcelere orta eſt, quæ cum viros clandeſtinis inſidijs veneno perimerent, vnius indicio ancillæ protractæ, & capite damnatę centum & ſeptuaginta numerum expleuerunt. *Idem vbi ſupra.*

Q. Horridum G. Sulpitij Galli ſupercilium maritale. Nam vxorem dimiſit, quod eam capite aperto foris verſatam cognouerat, abſciſa ſententia, ſed tamen aliqua ratione munita. Lex enim, inquit, tibi meos tantum præfinit oculos, vlterior tui conſpectus ſuperuacua irritatione acceſſitus in ſuſpicione & crimi-

crimine hæreat neceſſe eſt. *Idem libro ſexto, cap. tertio.*

R. Antiſtius repudiauit vxorem, quod illam in publico cum quadam Libertina vulgari ſecreto, loquentem viderat. *Ibi.*

S. Tertia Æmiliani Africani prioris vxor mater Corneliæ matris, Gracchorum, tantæ fuit comitatis & patientiæ, vt cum ſciret viro ſuo ancillulam ex ſuis gratam eſſe, diſſimulauerit, ne domitorem orbis impatientiæ reum ageret, tantumque eius mens à vindicta abfuit, vt poſt mortem Africani manumiſſam ancillam in matrimonium Liberto ſuo daret. *Valerius libro ſexto, capite ſeptimo.*

Sulpitia cum à matre Iulia diligenter cuſtodiretur, ne Lentulum virum ſuum proſcriptum à Triumviris in Siciliam ſequeretur, nihilominus famulari veſte ſumpta, cum duobus ſeruis & ancillis fugit, nec recuſauit ſeipſam proſcribere, vt ei fides ſua in coniuge proſcripto conſtaret. *Ibi.*

T. Artemiſia Regina Cariæ vxor Mauſoli in hoc maximè effertur, quod defunctum maritum ſic ſemper amauit, vt viuum, & miræ magnitudinis & pulchritudinis extruxerit ſepulchrum, in tantum vt vſque hodie omnia ſepulchra pretioſa ex nomine eius Mauſolea vocentur. *Hieronymus contra Iouinianum lib. 1. cap. 27. Agellius lib. 10. cap. 18. Tullius Tuſcul. 3.*

FINIS.

Digitized by Google

APPROBATIONES.

Perlegi diligenter hunc MANIPVLVM EXEMPLORVM, & nihil reperi ſacræ fidei aut ſanis moribus contrarium: ſed omnia exempla, & annotata plena ſunt pietate.

Ita teſtor F. LEANDER DE S. MARTIN, *Benedictinus.*

Huius iudicio & cenſuræ ſubſcripſi, & opus hoc vtiliter excudi poſſe cenſui. Duaci, 10. Octobris 1612.

GEORGIVS COLVENERIVS *S. Theol. Doctor & Profeſſor, & in Academia Duacena librorum cenſor.*

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google